

New Testament

Tennet Language

Tennet - Bible - New Testament

Mateyo	3
Marko	81
Luka	128
Jon	207
Buk wa Tonianu	267
Roma	337
1 Korinto	370
2 Korinto	403
Galatia	424
Evesos	436
Vilipia	447
Kolosiya	455
1 Teselonika	463
2 Teselonika	470
1 Timoteyo	474
2 Timoteyo	483
Tito	489
Vilomene	493
Iburu	495
Jemis	519
1 Peturu	528
2 Peturu	537
1 Jon	542
2 Jon	550
3 Jon	551
Juda	553
Onozzok	556

Tennet - Bible - New Testament

Mateyo

Mateyo 1

Tatuget ciko jijitik Yesu
(Luka 3:23-38)

- ¹Akku Yesu Kırısto ngerrti Davide tatuge ciko alaan wa een zara Davide ki ngerrti Aburahami, een necu lelet ci tatus cinneng.
- ²Een Aburahami bœti Isako, okko Isako een bœti Yakobo, okko Yakobo een bœti Jûda ki gotonoggi ciginnek
- ³Een dooli cik Jûda ciko, Perez ki Zerah ki eetinneng ci azi zar ne, Tamar. Een Perizzites bœti Hezron, een Hezroni bœti Ram,
- ⁴okko Rami een bœti Amminadab, okko Amminadabi een bœti Nahshon, okko Nahshoni arrita Salmon,
- ⁵Okko Salmoni een bœti Boaz, wa een yaatinne zara ne, Rahab. Een Boazi bœti Obed, wa een yaatinne zara ne, Ruz, okko Obedi een bœti Jesse.
- ⁶Okko Jesse een bœti alaan ci azi zara ne Davide. Okko Davide een bœti Solomoni wa bali een yaatinne ngaa ci Uriya.
- ⁷Een Solomoni bœti Rohobom, okko Rohobomi een bœti Abijah, een Abijah bœti Acca,
- ⁸een Acca bœti Jehoshaphat, een Jehoshaphati bœti Jehoram, okko Jehoram een bœti Uzziah,
- ⁹een Uzziah bœti Jotham, een Jothami bœti Ahaz, okko Ahazi een bœti Hezekiah,
- ¹⁰arrita Hezekiah Manasseh, okko Manassehi arrita Amon,
arrita Amoni Josiah,
- ¹¹okko Josiah arrita Jeconiah ki gotonoggi erkite bali ovvoye ol nogo looce ci Israilo rok lôc ci Babiloni kë.
- ¹²Baling avvuto nege looce ci een Babilon:
itirra Jeconiah Shealtiel, okko Shealtiel arrita Zerubbabel.
- ¹³Okko Zerubbabeli een bœti Abiud, okko Abiudi een bœti Eliakim, okko Eliakimi een bœti Azor.

¹⁴Een Azori beeti Zadok, okko Zadoki een beeti Akim, okko Akimi een beeti Eliud,

¹⁵Een Eliudi beeti Eleazar, een Eleazari beeti Matthan, okko Matthani een beeti Yaqobo,

¹⁶een Yaqobo beeti Yosevo, okko Yosevo een mac ci Mariya wa okko arrita Yesu, wa ovvo ol akannek zar cik een Kристо.

¹⁷Iyoko zin eeggan tatugeta neko dock, omoto ki węc. Akane ngati Aburahami kikiyak Davide. Ovvo bodoq tatugeta cik akane ngati Davide, eeggan omoto ki węc akannai ngati Davide kikiyak ol balik ovvoye ol Babiloniya ke. Eeggan bali tatugeta neke bodoq omoto ki węc, akane ngin bali ovvoye nege ol Babiloniya kikiya Kристо kitirrai.

Tiranet ci Yesu (Luka 2:1-7)

¹⁸Een necu gool ci kar Yesu Kристо kitirrai. Owo baliye yaatinne eeti ci azi zara ne, Yosevo ci bali orong kar kitik Mariya ladun. Baling ngen Yosevo kavvuto ki Mariya ngatode, agga da Mariya ele cinne ming anyakce Vongize ci Alile Tamutadden.

¹⁹Een Yosevo eet ci abunna oroot, iróng oowik buuwec cinne ngoot kaggac ol dock. Icin niko izong, orong kar kutungek Mariya loq lomuk.

²⁰Imma zin baling ngen enne inon zoz necu niko, ikiyak nonno anjilo ci Manyi onozowę, annęk nonno ne, "Yosevo ngerrti Davide, een dolec ci atin anyak Mariya ko, dolec ci arike Vongizi ci Alile, ma ongoole zoz imma, bit tik nonno labak.

²¹Imma atin vurrta, ming itiryai, akattek dolec zar cik azi ne Yesu, eci okko atin enne eela ol ciginnek munyenę."

²²Imma zin goole necu niko, akat zoz ci Manyi ko molet goole bali aduwane arittowa cik zoz ci Tamutadden ke,

²³"Okko atin dolec ci ngaaye ngen kataguzzo ki eet imma ko, anyak atin dolec ci maci, akanonik atin ol zara cik een Immanuwel" azi keng cinne ne, "Aave Tamutadden ngati een agita."

²⁴Baling okko Yosevo ingazi unyahe, utug kaal balik udemak nonno anjilo ci Manyi ke, idima zin enne Mariya itik kize ngaa cinne,

²⁵Ma zin nginatu niko, iróng Yosevo ngen okko kar katanguzzo buk zee kitirrai dolec. Avvu Mariya izong, kutuyai kar Yosevo kakatek zar cik een Yesu.

Mateyo 2

Erennok cik avvu jeona

¹Baling arritai Yesu orgé ci een zara Betelem loocé ci Judeya ke, iitené bali Alaan Herod aggam ol ke. Imma zin iitené neci, anyak dà baliye erennok cik avvú eci jenj, avvunak Jerusalem,

²kar kijjinnet ol azi ne, “Aave dolec wa bali arritai kar kize atin alaan ci Yaudo kó nga? Kicinnta munyunyoc cinne eci jéeno, kavvunná kar kivita kidingdingant nonno.”

³Baling okko Alaani Herodi aziye, iróng zin enne ki ol cik Jerusalemo atalne.

⁴Utu Herodi alaat cik olli wawaco ki demezzok wak lotinnok wak Musesi kó doök kar kijjin nogo, annekk ne, aave Kiristo wa okko atin arritai kó nga?

⁵Oboddekk nege nonno, annekk ne: “Arritai atin orgé ci een Betelem, Judeya, goole bali eherik aritoiti ke,

⁶“Niga ol cik Betelemo, cik aavtiyyu loocé ci Judeya, izetu niga ol cik riilik orgene ci alaat cik Judeya, iyowa atin alaani ngatinnong, ci okko atin een tuwayoit ci ol cigannik Israila.”

⁷Imma zin nginatu niko, utu Herodi erennok néké genyiza, kar kijjin iiten ci acine nege munyunyoc kó, orong enne kar kaggá nginti arritané Yesu.

⁸Itton zin iye Herodi erennok néké koot Betelema, kar kizek ne, “Oot icinnet dolec jurrum. Ming umuddau nonno, ivita uditang, kar kuk anna buk kidingdingan nonno.”

⁹Baling ovvo nege aziye zoz ci alaano niko, oota, majé munyunyoc bali acinnek nege jeen orgé cinneng ke, avvú oowé cinneng zee kar kuk kibil nginati arritané dolec ci een Yesu kó otone ci nyigjo.

¹⁰Baling ovvo nege acin munyunyoc ming abile oowé cinneng niko, ataltto oroot.

¹¹Ittozzo ceez ci arritané ol Yesu kó, icinnet abarik dolec ki yaatinne Mariya, akattekk nege uzungtti looc kar kidingdinganit nonno. Idimta muci ciggek aanycik nonno. Adima nege dhahab ki maal ci ongooli laala ki lotagong kize muci ci anyike nege nonno.

¹²Imma vurrtá, uduwaq Tamutadden nogo onozowé annekk ne, ma ngen ovvoyyu rok alaan ci een Herod. Idimta zoz necu aartik iin, imirtte oot loocé cinneng goole immane.

Aniye ol Yesu ovvoye loocé ci een Masir

¹³Baling ovvo erennowá amire, majé anjilo ci Manyi iyelék Yosevo onozowé ele annekk ne, “Tinga jeená, iyik niye dolec necu ki yaatinne bite loocé ci Masiro! Bit avvú nginati zee, kuduwaí kizei ne, mire eci alaani ci een Herod, orong dolec necu kar kuruk kada.”

¹⁴Imma bali baalın neci, itinga Yosevo uwe dolec ki yaatinne rok looc ci Masiro.

¹⁵Avvuto zin nege looce neci zee kądak Herodi. Ikiya zoz ci Manyi kō ize dēde goole bali aduwā aritoiti kē, azi ne, “Kawu atin anna ngeranni Masire.”

¹⁶Baling okko Herodi aggā ulutet erennowā nēkē nonno niko, omoze, izek aciir ne, uryuwet dooli cik macik aavtte Betelema kō dook ki cik aavtte ojonun anyak erkinyā ram ki dooli cikidik veelek.

¹⁷Maijē zoz bali udywā Tāmutaddēn utuge ci aritoit ci zoz cinne een Jeremiah kē akat moole, azi ne,

¹⁸“Kazii muluk ci uluwānū orgē ci een Ramah,

alū ol uluwā ci appwē oroot,

alū Racheli dooli ciginnek adai, kutubur rok ol wak aggām nonno azzit uluwāna buk, eci adaito dooli ciginnek veelek.”

Oboddā Yosevo ki Mariya Masire

¹⁹Ma bali vūrrta, ngati adahē Herodi, iyelēk anjilo ci Manyi Yosevo ele baling ngen Yosevo ngen aave Masire kē.

²⁰Annek anjilo nonno ne, “Tinga jeenā, bite Mariya ki dolec looce ci een Israel eci ol balik orong kuruwet nonno kē, adaito.”

²¹Itinga Yosevo ki Mariya qotte dolec looce ci een Israel.

²²Baling okko enne aziye azi ne, ize dolec ci een Archelaus ci Herodi alaan ci Judeya, otongoole iróng ngen okko nginati. Imma bali onozowē uduwāk Tāmutaddēn nonno annek ne, bit zin looce ci Galili.

²³Oot zin nege avvuto orge ci een Nazeret. Ize ne, ize zoz bali uduwa Tāmutaddēn kē, dēde, ki baling aduwā aritoiti azi ne, “Akanonik atin dolec zara cik azi ne, Nazarene.”

Mateyo 3

Linglingon ci Joni wa aggamēk ol batitimo

(Marko 1:1-8; Luka 3:1-18; Jon 1:19-28)

¹Ma bali inyawē nēkē, uwahék Joni Batitimo ol zoz ci Tāmutaddēn balale ci gidangi, Judeyakte kē,

²annek ol ne, “Uturtta mūnyen ciggök eci baalinet ci tamu-kengo ize ojon.”

³Een zoz ci Joni ci bali udywā aritoiti ci een Isaya, azi ne, “Egereny mului ci eeto balale ci gidangi, azi ne, “Idimantek Manyi gool, idimantek nonno gool ci abile top.”

⁴Aim bali Joni ceremwa cik adimanai immane cik naganagawak. Alucek bodok arut nyakadingo ci adimanai rucenta, adak enne giroc ki lete.

⁵Avvu ol cik meeplek Jerusalema ki looce ci Judeya dook ki ol dook looce ci aburuk moro ci Jordani, ovvo nege acin Jon.

⁶Baling uturtta nege munyaen ciggek, kar enne kaggamék nogo batitimo moro ci Jordani.

⁷Ivittak ol cik een Varacis ki Saddocis cik meeplek nonno kar kaggamtozik batitimo nogo buk. Abarik zin Joni annekku nogo ne, "Niga cik ogonnu ki uwanya ko! Nya ci aqanyung utuhuyek Tamutadden boicí kar iviret lokiko cinne ko?

⁸Utuguz kaal cik abunna kar ol kaggayyung elemttau niga Tamutadden dede zinzettinne ciggok.

⁹Ma annekku zinzetti ne, 'Kanyaka beetinnang Aburaham.' Kaduwakkung adimanek woye Tamutadden Aburaham dooli biyene ciko.

¹⁰Ereyé melei egeroi jurrum kar ketengedak keen cik iróng abbirna oyau cik abunna, kar kujuktozik gwoo.

¹¹"Kaggamkkung anna ige batitimo maame kar kize gool ci urtannu niga dook munyaen cuggok. Majje vurrte cinanni akku atin eeti ci ommogja annit oroot, iróng woye anna keenj ducat cinne ci kuuli kodong caava ciginnek. Okko atin enne aggamek ol batitimo Vongize ci Alile ki gwoo.

¹²Ogon enne ki eeti ci anyak uduc ci aanye labi kar kidima lotulany kutuz gwooye ci iróng adite, kar kidima labi cik caalek kudutek deher."

Batitimo ci Yesu

(Marko 1:9-11; Luká 3:21-22)

¹³Akku Yesu looce ci Galili, akkunnak moro ci Jordani kar Joni kaggamék nonno batitimo.

¹⁴Baling okko Joni acin nonno, utubur iróng ngen orong kar kaggamék nonno batitimo, azi ne, "Korongi anna abunna ming aggamekā innā annit batitimo, abarik innā akkunnakā annita?"

¹⁵Annek Yesu nonno ne, "Ma aburi, abunna kogon naga gii necu kar kütuguwe bunnati ci Tamutadden olle dook." Elema zin Joni zoz neci.

¹⁶Aggamek zin Joni Yesu batitimo, baling okko Yesu iyowa maame, oowe tamukengi, icin zin Yesu Vongiz ci Tamutadden akkunnak loç kiwagon lubé kiták nonno iba.

¹⁷Iyowa zin mului ci akku tamu-kenga, ize ne, "Een necu Ngeranni, kirezi nonno oroot; katalne anna zoze cinne."

Mateyo 4

Timaninet ci atimane loryentı Yesu

(Marko 1:12-13; Luğa 4:1-13)

- ¹Kar zin Vongizi kuwe Yesu balale ci gidangi kar loryenti kitiman nonno.
- ²Baling iyaye Yesu wazinnok moten wec ki baalinnok moten wec, adak zin da nonno magiz.
- ³Ikiyak zin loryenti nonno izek ne, “Ming eeni innä Ngerrti Tämütäddeno, tuhu biyen nök kizeto dainet.”
- ⁴Obodek zin Yesu nonno, “Eherye Buwe ci Tämütäddeno azi ne, ‘Iróng eeti ci diiri abak dainte do, abarik abak zozé wa udwuwa Tämütädden.’”
- ⁵Uwe loryenti Yesu Jerusalema kar kuk kaanyik kavvu taddenä Ceeze wa Tämütäddeno.
- ⁶Kar kizek ne, “Ming eeni innä dede Ngerrti Tämütäddeno jukak ele cunne loç. Eci eherye buwe ci Tämütäddeno: “Ilotik atin Tämütädden anjilonya waginnek zoz cunne odongeki atin nege innet tadden azzine ciggek, kar atin innä iróng ovocek zoó cigunnek be.”
- ⁷Abarizek Yesu nonno bodoğ azi “Bui ci Tämütäddeno ne, ‘Ma atimani Manyi Tämütädden cunne.’”
- ⁸Uwe loryenti bodoğ Yesu biye ci unı kaal kar kiyelek baalinet ci lootu dook.
- ⁹Annek loryenti Yesu ne, “Ming akateya uzungtti loç ngati adingdinganan, kaanyi kaal cik azize loota ko dook.”
- ¹⁰Obodike Yesu nonno, “Nyehe ngatinanni, Sitan, eherye buwe ci Tämütäddeno azi ne, ‘Dingdingan Manyi Tämütädden kar linglingozik nonno do.’”
- ¹¹Imma nginatu utungek loryenti nonno loç kar anjilonya cik Tämütäddeno kivita keeltta nonno.

Akate Yesu linglingon cinne orge ci een Galili

(Marko 1:14-15; Luğa 4:14-15)

- ¹²Baling okko Yesu aziye azi ne, “Aggame Joni arozik lagam,” imire uk Galiliya.
- ¹³Utungek orog ci een Nazeret loç, uk abak orge ci een zara Kapernaum, orog ci ojongozo ki nyatapar ci een Galili nginti ojongozo ki looccok cik Zebulun ki Naphtali.
- ¹⁴Ogon enne niko ko, kar zoz bali udwuwa aritoiti ci een Isaya kakat moole, azi ne,

¹⁵“Izikto, lōc ci Zebulun ki lōc ci Naphtali, wa aave goole ci nyataparo wa aave jeenē ci Jordani! Ziyo, lōc ci Galili, lōc ci abahe ol wak iróng een Yaqd.

¹⁶Icinnet ol wak abak muhura, vooriten ci appwe, maije ol wak abak riritone ci daizo, iyowak atin nogo vooriten.”

¹⁷Imma īnyawē nēkē akate Yesu demzinēt azi ne, “Uturtta mūnyen, eci ize ojon bāalinet ci tāmu-kengo.”

Atahala Yesu tuyak waginnek een ootti

(Marko 1:16-20; Lukā 5:1-11)

¹⁸Baling owo Yesu nyatapare ci een Galili, icin logoz cik een rama Simeone wa een Peturu ki gotoni ci een Andereya ming aggam ulug liila.

¹⁹Annek Yesu nogo ne, “Ivitā unuyang kar kedemezung ggaminet ol.”

²⁰Imma Simeone ki Andereya iziyyet zoz cinne kar zin kunuwet nonno.

²¹Baling ngen Yesu owo liile ci een Galili, icin bōdōk logoz cik een rama Jemis ki Jon dooli wak Zebedee, ming erekrean baru wak aggame ulug ibowā ki beetinneng. Annek Yesu nogo ne, “Ivitā unuyang,”

²²Utungtek beetinneng ki ibo lōc kar zin kunuwet nonno.

Angaru Yesu ol cik omori

(Lukā 6:17-19)

²³Aluc Yesu lōc ci Galili dook, edemez ol Ceeze wa Lawinto, uwahek ol kaviyak cik abunna bāalinte ci Tāmutaddēnō, kar bōdōk kangaru ol wak omori.

²⁴Imma nginatu,uzuca zoz ci angaruwe Yesu ol ko, lōc ci ol wak iróng een Yaqd, Syria, anyakttak zin ol nonno ol wak anyak morizzok cik aavtte dō dō. Anyak ol cik omori morizzok cik auce oroot, maije uggak anyak kuulo cik loryentak, omori uggak lohunuhunu, anyak ugge buk cik nganynganyik zonna, anyahak ol dook Yesu, kar enne kangaru nogo.

²⁵Avvū ol cik meelek Galiliya ki cik avvū orogjowē cik een Dikapolis, orong Yesu. Avvū ol uggak bōdōk Jerusalema ki lōcē ci Judeya ki cik avvū moro ci Jordani, annu nege Yesu kizeto tuyak ciginnek.

Mateyo 5

Mayuwēnet ci Tāmutaddēnō tāmu-kenga

(Lukā 6:20-23)

¹Baling icin Yesu koole ci ollu, uk ottod bee avvū lōta, ivittak zin tuyaha nonno,

²akate zin enne demzinēt ci azi ne,

³“Umuyuk Tāmutaddēn ol wak amati vongiza, eci bāalinet ci tāmu-kengo okko een cinneng.

⁴Umuyuk Tamutadden ol wak aavtte uluwana, okko atin Tamutadden atiriz nogo katalto.

⁵Umuyuk Tamutadden ol wak irong odong eletti ciggek, ovvo atin nege aragiz looc.

⁶Umuyuk Tamutadden ol wak ajjin zinzetti ciggek zoz ci Tamutadden o ki bunnat cinne, aruba atin zinzetti ciggek gii ci orong nege.

⁷Umuyuk Tamutadden ol wak abunna, acin atin nege bunnat ci Tamutadden o.

⁸Umuyuk Tamutadden ol wak caalek zinzetti, acin atin nege Tamutadden.

⁹Umuyuk Tamutadden ol wak aganiz ol, ovvo atin nege eeggin dooli cik Tamutadden o.

¹⁰Umuyuk Tamutadden ol wak agid ol zoze ci bunnat cinne, een baalinet ci tamu-kengo ko cinneng.

¹¹“Umuyung zin Tamutadden igea ol wak odomnyung ol, agiddung ol kar ogonekkung kaal cik loryentak zoze cinanni.

¹²Ataltto, eci atin Tamutadden amuccung igeet tamu-kenga, ogon ki bali ming agid ol arittok balik avvu oow e cunnong ke.

Demzin et ci obod ki mile ki tukulec

(Marko 9:50; Luka 14:34-35)

¹³“Ogonnu niga ki mile ci lootu, majje ming amaktali mile, irong ngen emede. Kogon b od ok woy e kize mile ku, kar kemed? Irong b od ok ngen abunna giyy  emani, agano ming ajukonik tu kar kimice ol.

¹⁴“Ogonnu niga ki urez ci lootu. Eci orogi ci eenyce ziira t addena irong alugny .

¹⁵Irong woy e ol adima urez kar kubunget uduca. Abarik aronik nginti een itele kar kataran ol ce ez  do ok.

¹⁶Ogon zin baizi ci ol cik diirik ki urez ci ataran ce ez, aanycik zin urezwa ciggok katalanyit kataranit ol, kar nege kicinnet bunnat cunnong, kar zin nege kinnatit Be etinnong wa aave tamu-kenga.

L ot innok wak Musesi

¹⁷“Ma inonnu annu ne, kakkun i anna kar kikiya kamadan lot innok cik Musesi icima zoz ci arittok wak zoz ci Tamutadden o; irong anna kakkun i kar kikiya kegerzan nogo, abarik kokko kadimani nogo kaale cik obod ki annita.

¹⁸K aduw akkung zoz wa een d ed e okko atin tamu-kengi ki looc azze. K aduw anna irong atin gii imma azze lot innow e neko. Abarik akati atin lot innow a wak ehery  Buwe ci Tamutadden o ko moole .

19“Ming utuburtu gii imma cōdē lōtinnowē nēk riilik kō, kar abarik edemezit ol kaal ugge cik gerzek, ovvo atin eegginnū vurrti bāalintē ci tāmu-kengo.

20Kaduwakkung zin zoz wa een dēdē, abunna zin niga ming ogonnu kaal cik abunna ommogit ol cik een Varacis ki dēmēzzök wak lōtinnou, kar atin niga ittoz bāalinet ci tāmu-kengo.

Munyenet eet ci diiri

21“Iziktu niga lōtinnok balik reentik aduwāk Musesi ciko jijí, ḥannék ne, ‘Ma amunyi eet ci diiri, imma eeti ci aruk eet, ettedonik nonno lōkiko.’

22Abarik kuduwāung zin anna kānnékkung ne, ming aburnek eeti imma gooni nong, ettedik atin Tāmutaddēn nonno lōkiko. Ming odom eeti imma gooni azi ne, ‘Azzēni zinin,’ ovvoyi atin ol lōkika. Ming ḥannék eeti imma gooni ne, ‘Giitareng,’ okko atin enne ajukonik nginti gwōo wa apadpadi udut.

23“Iyokō zin ming okko innā anyike muci itelē ci Tāmutaddēn imma ngatu anyahonu ki goonu imma nōngitton,

24Dima muci necu, tungek itelē wa gon arike ol muci kō, oot aganto imma goonu arrak kar boda anyik Tāmutaddēn muci.

25“Ming orong eeti ci anyahonu nōngitton okkoyyi lōkikā, arik lōc kar deccak zoz neci ming ngen kuwuyi lōkikā. Ming iróng arike lōc, okko okkoyyi lōkikā kar kujukei lagam.

26Kaduwakkung zoz wa een dēdē, iróng innā oogjai, aave lagama zee, ming uruwū innā orobiya kar oogjai.”

Rucenet

27Emena Yesu zoza dee kar kize ne, “Iziktu niga tilowinet wa azi ne, ‘Ma orootonu ki ngaai cik ollu.’

28Kānnékkung ne, ming acin eeti ngaa eberene cik oronge ele cinne, ȳtugu eeti neci munyen.

29Ming aanyi ebereci ci azzo kō munyen, agano abarik ming otokcak eberec cōdē tu, gerza ming ajukonik ele dook gwōo ci alanyit udut.

30Kar bōdōk ming amaraki azziti ci azzo munyen, agano abarik ming ettedak tu, gerza abarik ming ajukonik ele dook gwōo wa alanyit udut.”

Oginet ci ngaawo ki mac

(Matheyo 19:9; Marko 10:11-12; Luka 16:18)

31“Ozoz Yesu zoz ci keer ci Yāudo lōtinnowē cik Musesi azi ne, ‘Imma eeti ci oog ngaa cinne, anyik keteherak waraga ci ooginto.’

32Abarik zin kānnékkung ne, ming oog eeti ngaa gaganiko, aanyik enne ngaa kize ȳliyait, ma oogi ngaa, oog zin ngaa zoze ci ȳliyakzetiñu do niko, eci anyike

enne ele cinne ol. Ming atik eeti imma ngaa ci ogon niko, orooto enne buk ki ngaa neci, abac enne buk.

Zoz ci ʉduwə Tämütäddən

³³“Iziku niga zoz ci ʉduwək Manyi jijitiggac baliye lotinnowę cik Musesi, azi ne, ‘Ma ittoni zar cik Manyi volonga, abarik itton zare cik Manyi zoze ci een dede okko innə azunne.’

³⁴Abarik zin kaduwakkung kannekkung ne, ma ittoni zare cik tamu-kengo eci een nginti abale Tämütädden kaal dook;

³⁵icima loqc, een looci nginti aavtte zoona cik Tämütäddeno, icima Jerusalem, een necu orog ci aave alaani wa addikirę een Tämütädden.

³⁶Ming ozozi, ma ittonik oo cunne, eci iróng innə woye uhu imacoc cōde oowę cunne kize voora icima olla.

³⁷Ming elema innə zoz neci, lema, ming aburi, tuburo, ming anyak zoz imma ci ommog necu, akkü loryenta.

Caac

(Luka 6:29-30)

³⁸“Iziku niga zoz ci bali eher Musesi, azi ne, ‘Ming akat eeti gooni eberec, akane ebereci cinne buk, okko nyigitat ki nyigitat.’

³⁹Abarik zin kaduwakkung, ma alami eet ci gerze. Ming apani eeti mucēc cōde, anyik kapan otōn cōde ke buk.

⁴⁰Ming ajjinni eeti ruum ci taddenu, abarik anyik ki ci lootu buk.

⁴¹Ming adangeki eeti imma abunna ming inyamani nonno doyoit, abarik nyaman nonno Mailnya cik eggin rama.

⁴²Ming ajjinni eeti gii ci orong enne, anyik. Ming ajjinni eeti imma gii imma kize ngabolo, anyik.

Irez mōddō

(Luka 6:27-28,32-36)

⁴³“Iziku niga zoz ci ozoz ol azi ne, ‘Irez eet ci locariyo kar amartoi mōddō cuggok.’

⁴⁴Abarik zin kannekkung ne: Irezzit modden cuggok, alayek ol wak agiddung Tämütädden,

⁴⁵kar izet dooli cik Beetinnong wa aave tamu-kenga. Anyike enne ii kiyowa kar kataran ol wak abunna ki ol wak iróng atuwę, kar bodök anyike tamu ol wak ogon kaal cik abunna ki cik ogon kaal cik gerzek.

⁴⁶Ming irezzu niga ol wak irezzung iget do, amuccung woye atin Tämütädden zoze necu? Amudannu atin niga nya ci abunna? Iróng ol wak gerzek aggama ol mucuru kó irez gonoggi do niko?

⁴⁷Ming izayu niga gonoggu do niko, nya ci abunna oroot zoze necu? Iróng zoz ci gon ogon ol wak iróng atu Tämütädden necu?

⁴⁸Abarik zin abunna ming abakku baiz ci abunna ki Tämütädden cinnong wa een Beetinnong wa aave támú-kenga kó.

Mateyo 6

Umuc eet ci amati

¹“Zuute, ma ogoni kaal cik abunna kicinnet ebere dook. Ming ogonnu niga kicinnet ebere dook, iróng atin ngen amudannu bunnat ci Beetinnong wa aave támú-kenga.

²“Ming amuci inná eet ci amati, ma ogonnu ki ol wak een nyamuttok ogon kiwagon ol wak árük talaben Ceezinne wak Lawinto kó, ki bódok goolowé abunna ɔngoolé ol nogo. Káduwakkung zoz ci een dédé, amuda atin nege rezinet ci ollu, iróng atin nege ngen amuda muci ci Tämütäddeno.

³Abarik ming anyike eet ci amati gii imma, ma anyike eet imma kagga,

⁴abunna zin gii ci anyike inná eet ci amati kó goole ci iróng ol aggawé ming amuci inná eet ci amati. Agga Baatunne zoz ci ogoni inná lomuk kó, okko atin enne ämuyukin.

Lawinet

(Luka 11:2-4)

⁵“Ming alayu niga Tämütädden, ma ogonnu kiwagon ol wak árük talaben, eci nege atali lawinet ci alawe Tämütädden ngati abilne Ceezinne wak Lawinto kar bódok goolowé, kar ol kicinnet nogo. Káduwakkung zoz wa een dédé, irez woye ol nogo loota ngatu, majé támú-kenga, iróng zin atin nege amuda bunnat ci Tämütäddeno.

⁶Abarik ming ala inná Tämütäddeno, bit ceeza caato, unyuga tatug, kar laa Baatunne lomuk ngati iróng ol acinnin. Agga Tämütädden gii ci abunna ogoni inná lomuk, amuci atin enne inneta.

⁷“Ming ala inná Tämütäddeno, ma ogoni kiwagon ol wak iróng aggá Tämütädden, anguk zoz uumuc, azi ne aziye atidic Tämütädden nogo ming anguk nege zoz niko kó.

⁸Ma ogonnu ki nege, eci Beetinnong wa aave támú-kenga aggá kaal cik orongnyu niga dook ming ngen niga akatté lawinet nonno.

⁹“Gool zin ci kar niga alaye Tamutadden icu: “Beetinnang wa aave tamu-kenga, anyik zar cigunnek kililec,

¹⁰Anyik alaanzet cunne kikiyak looc, kar ol kilinglingte zoz cunne loocowe dook ki iyoko tamu-kenga ko.

¹¹Inyet dainet cik kadaka wazin necu.

¹²Laleit bacinowe ki iyoko ming kalalneka naga ol ugge ko.

¹³Ma anyike ol kitimanteta, abarik eelawet loryenta.’

¹⁴Ming alalnekku niga ol cik ogonekkung gii ci gerze, okko atin Baatunne wa aave tamu-kenga alalnekkung iget buk bacinowe.

¹⁵Ming irong niga alalnekku gonoggu giiye ci gerze ogonekkung nege, irong atin Tamutadden buk alalnekkung iget bacinowe cuggok.

Iyawinet

¹⁶Ming iyayinnu niga, ma ogonnu ki ol wak aruk talaben eci iyeline nege ngumti ciggek ming iyaye. Kaduwakkung zoz wa een dede, umudda nege kaal cik orong nege loota ngatu dook, irong een tamu-kenga.

¹⁷Abarik ming iyaye inna, diman ele cunne kizizi, uvud ele maala jurrum, kar tunya ngum maame,

¹⁸kar abunna irong ol agga ming iyaye inna. Abarik Tamutadden acin gii ci ogone lomuk, amucci atin enne inneta.

Itokzet ci aave tamu-kenga

(Luka 12:33-34)

¹⁹“Ma adazekku eletti kaal loota ngatu, eci itokzet ci lootu ngatu ovvo adak todowa ki zizac, ovvo bodok ogoryaha ogorozi.

²⁰Abarik adazzek itokzet cunnong tamu-keng ngati irong ngazengaze ki zizac egerzan, ngati bodok irong woye ogoryaha amuda gool ci ogorzine.

²¹Imma ngati aave itokzet cunne, aave zinin cunne buk nginati.

Urez

(Luka 11:34-36)

²²Een ebereci urez ci eliyo. Ming abunna ebere cigunnek acine dook, okko atin ele cunne dook anyak tukulec.

²³Abarik ming irong ebereci cunne abunna, aave ele cunne dook muhura. Ming aave ele cunne muhura, een ucca muhureteni neci ki nya!

Orobiya

(Luka 16:13)

²⁴“Iróng zin eeti cōde ał̄inglingek ol rama lak cōde. Ogon ki iyoko, icima abure cōde kar kirez cōde. Arike woye enne cōde zinin, kar kebezbezan cōde. Iróng woye niga ał̄inglingnyu kaal rama, Tāmūtādden ki zoz ci orobijyau.

Ma anyike zinin kibil jeenä

(Lyka 12:22-31)

²⁵“Iyoko zin kādūwākkung, ma ḥongoolinnu zoz ci obod ki ruget cunnong, icima īnōnnu nya ci adakku icima ci auddu; icima zoz ci elett̄i cuggok, aimnyu atin nya. Ma dim rugeti iróng riil kommog dainet, okko ele riil kommog ruumani?

²⁶Icinnet iballi cik ąk̄ul ko, iróng nege eeviyē icima etteda labi icima arik kaal deh̄erwā, abarik ngen Baba wa aave tāmū-kenga adaiz nogo dee niko. Iróng niga ol cik diirik riile kommogit iballi?

²⁷Ngene ngatinnong ci otornik iiten cōde baiz cinne loqta ngatu ming aave zinin cinne jeenä ko?

²⁸Inya ming abile zinzetti cuggok jeenä zoze ci ruumānju ko? Icinnet arte cik zarak ngati alinane, iróng nege ał̄ingling icima alulek elett̄i ruumāni.

²⁹Ja zin kuduwāqung, iróng alaani Solomoni aime kizizi alaanzete cinne doq̄ok ki iyoko.

³⁰Ming een gool ci aimze Tāmūtādden arte cik zarak, wak alize wazin cu kar loza kujuktozik gwoø, iróng woye aimizzung igeta? Eeh ol wak anyakku tuwēnet cidici ko.

³¹“Ma zin anyikku zinzetti kibilet jeena, annu ne ‘Kadak atidic naga nya?’ Icima ‘Kaud atidic naga nya?’ Icima ‘Kaimnya atin naga nya?’

³²Eci ol wak iróng agḡa Tāmūtādden avir vurrte ci kaal n̄eko, imma Baatunne wa aave tāmū-kenga agḡa kaal cik orongnyu niga doq̄ok.

³³Abarik zin orongtta arrak oowa bālinet ci Tāmūtāddēn̄ ki bunnat cinne, kar bōdōk atin Tāmūtādden kāqanyung kaal n̄ek orongnyu niga kē doq̄ok.

³⁴Iyoko zin, ma anyikku zinzetti kibilet zoze ci lozetiñu, okko atin zoz ci lozetiñu edeca ele manyi. Anyak iiteni doq̄ok kaal cigḡek.

Mateyo 7

Ma apahek ol lōkiko

(Lyka 6:37-42)

¹“Ma apahek ol baciñnok okko atin apahoniki baci inneta buk.

²Ogon zin niko buk, goole ci apahek innä ol baci ko, okko atin Tāmūtādden apaheki innet buk baci cunne niko. Okko atin enne ogoniki innet buk kaal balik ogonik innä ol ke.

³“Nya innə ming acinni artenit cidicilim eberecə ci gononu kō, imma ngatu ibbezi keet ci əddikire eberecə cunne?

⁴Annek woye innə goonu ne, ‘Ja kidima artenit cidicilim eberecə cunne,’ imma ngatu anyai innə keet ci əddikire eberecə cunne?

⁵Eení innə eet ci aruwə talaben, aara arrak keet ci əddikire eberecə cunne, kar zin cinno jurrum kar aara artenit cidicilim eberecə ci gononu kō.

⁶“Ma adima kaal cik alile kar yukək urzi; ma ajukək kaal cik riilik kodurukwa, ovvo atin nege orocik loç egerzan zone. Kar atin nege vurrtə kerecin.

Jino, rongo, tok̄owan tatus

(Luka 11:9-13)

⁷“Ijjinnət Təmütəddən, aanyung atin gii ci orongnyu niga. Orongtta ngati Təmütəddənən kaal cik orongnyu, ovvo atin niga amudannu gii ci orongnyu. Otok̄owanit tatus ci Təmütəddənən, owikung atin enne igeta.

⁸Maijə eeti ci ajjin Təmütəddən giiye ci orong enne, aanyik atin Təmütəddən nonno; ma eeti ci orongnye giiye ci orongi, anyike atin Təmütəddən nonno kumuda; ma eeti ci otok̄owan tatus, oowik atin Təmütəddən nonno tatus.

⁹“Ngene ngatinnəng ci ogon zoz necu, ming ajjin dolec cinne umune, okko woye enne abarik anyike nonno bee?

¹⁰Icima ming ajjin dolec cinne ulugit, okko woye enne anyike nonno uwat?

¹¹Ming woye eegginnu ol cik gerzek nūnūn, aggayyu niga amuccu dooli cuggök kaale cik abunna. Amuccung woye Bəetinnəng wa aave təmə-kenga kō kū ming ajjinu nonno!

Tilowinət ci riili

¹²“Imma kaale döök, utuguzzək ol kaal cik abunna orongnyu niga kutuguzəung nege igeta. Een nəko zozzək cik aruma lotinnək cik Musesi döök ki zoz ci arıttou.

Aran ci luduci ki ci walwali

(Luka 13:24)

¹³“Ittoz goole ci anyak aran ci luduci. Imma arani ci walwali kō, okkoyet goole ci libento, itozzo ol cik meelek aran necu.

¹⁴Maijə gool ci een lorit anyak aran ci luduci kō een gool ci okkoyet baize ci abunna, iizo ol cikidik dö nik.

Keet ki oyau ciginnek

(Luka 6:43-45)

¹⁵“Igenyit zozə ci arıttok wak een volongnyok. Avvunakkung nege gunune ogon ki iyoko azzə kō, imma zinzətti ogon ki iyoko udumənə kō.

16 Iyezanu niga nogo kaale cik ogon nege. Iróng gon ol ebera immi icima ilongo keete ci anyak biila.

17 Ogon buk niko, abbirna keet ci abunna oyau cik abunna, maije keet ci gerze abbirna oyau cik gerzek.

18 Iróng keet ci abunna abbirna oyau cik gerzek, iróng woye bodokeet ci gerze abbirna oyau cik abunna.

19 Imma zin keena wak iróng abbirna oyau cik abunna, ettedak ol tu kar kokolttek gwoo.

20 Iyoko zin, iyezanu atin niga arittok cik volongak kaale cik ogon nege.

Uzutte

(Luká 13:26-27)

21 “Iróng ol dook wak anneka ne, ‘Manyi, Manyi,’ iizo atin baalinet ci tamukengo, abarik iizo atin ol wak azunne tlowinet ci Baba wa aave tamu-kenga.

22 Anyak ol cik meeplek atin anneka iitenet ci lókikó ko ne, ‘Manyi, Manyi baliye naga kuwaheka ol kaviyak zare cigunnek, ma zin goole neci kottoktta kuulo cik loryentak ngati ol cik meeplek, kar bodokeet kütuguzzá kaal cik meeplek avula.’

23 Kovocak atin anna nogo zoz, ‘Iróng anna kaggayyung. Oot reena ngatinanni niga ol wak gon ogonnu munyen ko.’

Teheniyak cik egenyi ki cik tarbalik

(Luká 6:47-49)

24 Iyoko zin, ming aziye eeti imma zoz cinanni ko, kar kilinglinge, ogon enne ki eeti ci egenyi eenyek ceez nginti odong ele.

25 Ming okko tamu atile, kiriyet morena, okko ngooti ci appwe akku, iróng zin ceez cinne ayuwé eci lolanya ciginnek adawonik nginti odong ele.

26 Maije eeti ci aziye zoz cinanni ko, kar iróng alinglinge goole ci koronge anna, ogon enne ki eeti ci tarbali eenyek ceez nginti een azac.

27 Ming okko tamu atile, ariyak tawani ceez kar bodokeet kikiya ngooti ci appwe, aliibe zin ceez neci kuyuwé ruk.”

28 Baling okko Yesu edeca zozzok neko dook, amaliltte ol ootti demzinté cinne.

29 Amaliltte ol ootti eci Yesu edemez nogo alaanze cinne, iróng ogon ki demezzowá wak lotinnok wak Musesi ko.

Mateyo 8

Angaru Yesu eet ci adak dhovo

(Marko 1:40-45; Luká 5:12-16)

¹Baling ulucai Yesu ziira, unuwet zin koole ci appwe nonno.

²Imma ngati dicilim niko, ikiyak nonno eeti ci adak dhovo akatteek zin uzungtti looc ngati Yesu, kar kize ne, “Manyi, ming orongi ngaruwan, angaruya woye labak kubunna.”

³Atadek zin Yesu eet neci azzit, kar kize ne, “Korongi anna kar abunna ming kangaruyin.” Angaru zin enne eet neci kubunna eeti necu kizzi dhovo dakdak.

⁴Uduwak zin Yesu nonno, annek ne, “Ma okko aduwak eet imma. Abarik bit yelek ele eet ci wawaco Ceeze wa Tamutaddeno, kar anyik muci cunne ki bali ming aduwa tilowinet wa Musesi ke, kar ol kicinnet kaggac zoz cunne.”

Tuwenet ci ddikiryoit wa aciiru

(Luka 7:1-10; Jon 4:43-54)

⁵Baling okko Yesu orge ci een Kapernaum ke, ikiyak nonno ddikiryoit*i* ci aciiru, annek ne, eelawan.

⁶Kar kizek Yesu ne, “Manyi, kanyai ducait cinanni ezecane loota, irong ngen owo, apirna oroot.”

⁷Annek Yesu nonno ne, “Abunna ngen atidic kokko kangaru nonno.”

⁸Abarik ddikiryoit*i* ci aciiru ko obodek nonno, annek ne, “Manyi, irong agano kar inna ijja rok ceze cinanni. Abarik itton utug cunne, duwa zoz, kar ducaiti cinanni kubunna.

⁹Kanyai anna aciir cik addikire ngatinanni, anyak bodok aciir cik kaddikirne anna nogo. Ming kannek code ne, ‘Bito,’ okko enne dede. Kannek bodok code ne, ‘Ijja,’ akku zin. Kann*e* ducait*i* cinanni ‘Tugu giu cu,’ ogon enne dede.”

¹⁰Baling izik Yesu zoz neci niko, ukulek jeen kar kizek koole cik annu nonno ko ne, “Kaduwakkung zoz ci een dede, ngen kumuda eet imma ci anyak tuwenet ci okkomi looce ci Isailo ki eeti cu.

¹¹Kannekkung ne, avvu atin ol cik meelek otone ci jen*e* ki nyigja, ovvo atin nege adak kwoor ozol ki ciko Aburaham ki Isako ki Yakobo baalint*e* ci tamu-kengo.

¹²Imma ol wak ovvo atin aavtte baalint*e* ci tamu-kengo ko, otowonik reenun ngati muhuri. Alu atin nege nyigite cik lootu.”

¹³Kar Yesu kizek ddikiryoit ne, “Bit ceze, ogone atin zoz necu ki ming elemi inna ko.” Angaruwe zin ducaiti cinne ij neci ele.

Angaru Yesu ol cik meelek

(Marko 1:29-34; Luka 4:38-41)

¹⁴Baling okko Yesu ceze ci Peturu, uk umuda inyik ci Peturu ngaaye omori, abure ele, oong loota.

¹⁵Atadek Yesu ngaa necu azzit, izzi aburezi wanai niko. Itinga ngaa necu jeena uk ere nonno.

¹⁶Baling ize yomon, anyakttak ol Yesu ol cik meelek anyak kuulo cik loryentak elettine, kar enne kangaru nogo dok kubunnta.

¹⁷Akat zoz bali uduwā Tāmutaddēn kē moole, ki bali ming uduwā aritoiti wa een Isaya kē, azi ne, “Angaru enne morizzok ciggac kar naga kubunnta.”

Gool ci kanuve Yesu

(Luka 9:57-62)

¹⁸Baling icin Yesu koole ci appwē ming aburuk nonno, uduwāk zin enne nogo anyik kettedit nyatapar ci addikire koot titime ci golla ke.

¹⁹Ikiyāk zin demezoit wa lotinnok wak Musesi, kar kize ne, “Demezoit, kanuyi zee rok nginti okkoye innā.”

²⁰Obodek zin Yesu nonno, annēk ne, “Anyak irerwāna loōknyā cik aavtte, ovvo iballi anyak ceezī cik aavtte buk. Maije Ngerrti Eeto akku tāmu-kenga, iróng anyak nginti aave enne lōqtā ngatu.”

²¹Annek bodok nuyaiti imma nonno ne, “Manyi, inya arrak kuk kādā baatanni ci ize daizoit.”

²²Uduwāk zin Yesu nonno annēk ne, “Ijja nuwan, anyik ol wak adaito kādāc gonoggi cik adaito.”

Ibiliz Yesu ngoot

(Marko 4:35-41; Luka 8:22-25)

²³Baling itto Yesu ibo kar zin nuyaha waginnek kunuwet nonno.

²⁴Ikiyā zin ngooti ci appwē kotomo ibo, keelozik tawani ibo. Maije Yesu adunge.

²⁵Oot zin nuyaha itungkac nonno, annēk ne, “Manyi, eelaweta adudutet atidic maama iyoko niko!”

²⁶Obodek zin Yesu nogo: “Niga ol cik anyakku tuwenet cidici ko, ongoolinnu niga nya?” Itinga zin enne jeenā kar kegerenyek ngoot ki maam cik apalpalane ko. Ibil zin ngooti neci kize nyatapari dok lai.

²⁷Amaliltte ol nēkē dok ootti, kar kijjinto, anno ne, “Eet ci ogon kū necu? Ongoole kaala nonno rok ngoot buk!”

Angaru Yesu ol rama wak anyak kuulo

(Marko 5:1-20; Luka 8:26-39)

²⁸Baling arawa Yesu titim ci golla loōcē ci een Gadarenes, ivittak zin nonno ol cik een rama anyak kuulo cik loryentak avvū ilomete. Eeggin nege ol cik mootik, iróng eeti imma etted gool neci.

²⁹Ataman niko, egerenycek nege dōk Yesu, “Orongi innə nya ngatinnəng, Ngerrti Tāmūtāddēno? Akkunni innə okko agiddet ming ngen iiteni cinnəng kikiya?”

³⁰Anyak dā baataknya cik meelek giir ege ojonun ki nogo.

³¹Ilalttek zin kuulo cik loryentāk kō Yesu, ənnək ne, “Ming otowikket tu, towikket kittozə baataknya.”

³²Annek Yesu nogo ne, “Oto!” Iyokta zin nege rēenun kar koot kittozzo baataknya. İviret zin baataknya nəkō dōk oot ziila kar kitazāk nyatapar, utuddudde kar kādāitō veelek.

³³Imma ol balik uuwa baataknya kē ivireta, oot ikebit zoz necu orogjowē, ki zoz ci ol balik een ram anyak kuulo cik loryentāk kē.

³⁴Itingazzo ol dōk orgato ovvo acin Yesu. Baling icinnet nege nonno, ilalttek zin nonno abunna ming ungnec orog cinnəng loç.

Mateyo 9

Angaru Yesu eet ci nganynganyik zoona
(Marko 2:1-12; Luka 5:17-26)

¹Ottod Yesu ibo etted liil ibowā uk orgē cinnəng.

²Anyakttak ol nonno ol cik nganynganyik zoona oegin kwaane. Baling icin Yesu tūwenet cinnəng, izek enne eet neci ngooli kō ne, “Goona, ma əngooole gii imma, aartai innət munyenə cigunnek.”

³Anno demezzowā wak lotinnök wak Musesi kō ne, “Awul eeti cu zoz ci Tāmūtāddēno!”

⁴Maijē Yesu agga kaal cik anyak nege zinzettinne kar kize ne, “Inya ming inonnu niga kaal cik gerzek zinzettinne cuggok kō?

⁵Zoz jang ci obokce kar kuduktā, ‘Aartai innət munyenə cigunnek,’ icima kazi ne, ‘Tinga jeenə kar to?’

⁶Abunna abarik ming aggayyu anyak Ngerrti Eeto doiz ci okkomi loqtā ngatu ci alalneke enne ol munyen.” Imma zin zoze neci, ənnək zin Yesu eet ci nganynganyi zoona kō ne, “Tinga jeenə, lut kween cunne bit ceeza.”

⁷Itinga eeti necu jeenə uk zin ceeza.

⁸Baling icinnet koole zoz necu, ukultek jeen, kar zin kinnatit Tāmūtādden eci anyike Tāmūtādden ol komiz.

Atahala Yesu Mateyo
(Marko 2:13-17; Luka 5:27-32)

⁹Bali ngati owoye Yesu goola, icin eet wa een zara Mateyo, aggama gon orobiya wak een mucuru olle, kar kizek nonno ne, “Nuwa annita” Itinga Mateyo jeena kar kunu nonno.

¹⁰Baling ngen Yesu adakce ceeze ci Mateyo, ivita zin ol cik meelek wak gon aluta mucuru olle ki ol cik munyenu kar kivita kadakto ki nonno ki tuyak waginnek.

¹¹Baling icinnet olli Varacisi zoz necu, ijinnet zin tuyak cik Yesu, annek ne, “Inya ming adakce demezoiti cinnong ki ol wak aluta mucuru olle ki ol wak munyenu buk ko?”

¹²Baling izik Yesu nogo ngati ozoze, kar kizek nogo ne, “Amire ki eet ci abunna ele ci orong ngari, eet ci omori ci orong ngari.

¹³Abarik oto kar aggac ungec ci zoz neci jurrum: ‘Korongi anna deten, irong een wawac.’ Irong anna kakkuni kar kikiyak ol cik abunna, abarik kakkunak ol wak munyenu.”

Zoz ci obod ki magiz

(Marko 2:18-22; Luka 5:33-39)

¹⁴Ma bali ii imma ivittak Yesu tuyaha cik Joni kar kijjinnet nonno, “Nya gon naga ki olli Varacis ming kiyaina irong kadak dainet, majje tuyaha cigunnek adakce ko?”

¹⁵Obodek zin Yesu nogo, “Irong gon gonoggi eet ci aruce jor ko ovvo magizet ming aave enne to ki nogo. Abarik zin atin anyak iiten ci atin ovvo ol ovvoye eet ci een rucait ko, kar zin gonoggja kiyayo ci irong adak ahat.

¹⁶“Illo*i* eet imma ci adima rum ci een jor kar kubek rum ciunuwa. Imma ming utuguzzu niko, okko nginti erece ko ngapala oroot.

¹⁷Irong ol ongotan merte ci een jor ki iijo ci anyak merte ci een tilok. Ming ongotanit, libe iijo ci unuk ko, addutai atin merte loqc veelek. Abarik zin ol adima merte ci een jor ko addutek iijo ci een jor, kar kaala neko kubunnta.”

Buuwec ci ahha ki ngaa ci omori

(Marko 5:21-43; Luka 8:40-56)

¹⁸Baling ngen Yesu ozoz niko, ikiya zin ddikiryoiti ci Ceez wa Lawinto, kar zin kakatek nonno uzungtinne, kar kize ne, “Adak buweenyanni iyoko niko. Ijja tadek nonno azzit kar atin enne kurug.”

¹⁹Itinga zin Yesu jeena uk ki nonno kar tuyaha ciginnek korkorrit buk ki nonno.

²⁰Imma nginatu ikiyak ngaa ci omori moriz ci acide biye erkinya omoto ki ram, ikiyak nonno ojonun kar kum rum ci Yesu eci boco.

²¹Annek zinin ne, “Ming kumma rum ci Yesu kokko atidic kabunna.”

22Utuhuwe Yesu kar kicin ngaa necu kar kizek ne, “Ma ḥongoole, angaruwi tuwənet cunne.” Imma nginati angaruwe ngaa necu kubunna.

23Baling okko Yesu iizo ceez ci ddikiryokto, kar kicin ol cik ebene tetelinyai ki ol cik alu kiwagon ming anyak nege uluwā lədun ko.

24Kar enne kize ne, “Itingaz inyekte ngatu, adunge dolec necu, ngen kədək.” Abarik ol neke atararte Yesu zoze necu.

25Baling iyokta ol neke dook reenun, uk Yesu caato ngati ədakne dolec ke, odong dolec əzzit, itinga dolec uruga.

26Uzucca kaviyaha neko looccok dook.

Angaru Yesu ol rama cik rubenik

27Imma baling owo Yesu goola, unuwet zin ol cik een rama rubenik nonno, awalwal jeena, “Ngerrti Dəvide, eelawet agita!”

28Baling okko Yesu iizo ceez, itozzo ol nek rubenik ko buk ceez neci. Ijjin zin Yesu ol neke, annék ne, “Elemnyyu niga dəde kangaru woye anna eet kubunna?” Azi nege dook ne, “Iny, Manyi.”

29Uum zin Yesu nogo ebere kar kizek ne, “Giiye ci anyakku niga tuwənet, ogononikung zin zoz necu igeta”;

30kar zin ebere ciggek kicinte niko. Itilo zin Yesu nogo oroot, “Ma aduwakkü eet imma bunnat ci amudannu niga ngatinanni ko udut.”

31Abarik iróng nege ngen azunne zoz wanai aduwake Yesu nogo ke, oot ikebtek ol zoz neci loocowé dook.

Angaru Yesu eet ci iróng ozozi

32Baling ovvo ciko Yesu ki nuyak ciginnek goola, anyakttak zin ol Yesu eet ci iróng ozozi, anyak kuulo cik loryentak eliya.

33Baling okko Yesu ottok kuulo cik loryentak eliya ci eet neci, ozoz zin eeti bali adite iina ke. Amaliltte ol dook ootti, kar kizeto ne, “Illoj bali gjii imma ci ogon ki necu ci kicinnta looce ci Israilo.”

34Imma olli Varacisi izeto ne, “Ottok Yesu kuulo cik loryentak katkatone ci alaan ci kuulou.”

Idice ol cik alinglingi

35Aluc Yesu orogjok dook, edemez ol Ceezinne wak Lawinto, uwahek ol kaviyak cik abunna obod ki baalinet ci Təmütəddəno, kar bədək kangaru ol wak omori morizowé cik aavtte do do.

36Baling okko enne acin koole ci appwə, uuc nonno zinin, eci nege amaliltte ootti kar bədək kipirta, utuguzzo ki azzə wak iróng anyak tuwayoit.

³⁷Uduwāk zin Yesu nuyak waginnekk zoz ci azi ne, "Meele labina, orong ketedai, ogon ki ol cik orong kiziyet zoz cinanni, mājē ngatu, idice zin ol wak etted labi.

³⁸Alac Manyi wa een Manyi kaal dōk, abunna ming anyaha ol cik meelek ketedit labi."

Mateyo 10

Itton Yesu nuyak omoto ki rama

(Marko 3:13-19; Lukā 6:12-16)

¹Uluta Yesu nuyak waginnekk een omoto ki rama kar kaanyik doiz ci otowe nege kuulo cik loryentāk kar bōdōk kangaruwet ol cik anyak mōrizzōk cik aavtte dō dō dōk.

²Eeggin ciko zar cik tōniāk wak Yesu een omoto ki rama: Simeone wa een zara Peturu ki gotoni ci een Andereya kar bōdōk Jemis ki Jon wak eeggin dooli cik Zebedee,

³ki Vilip, ki Bartolomeyo, ki Tomas, ki Mateyo wa aluta mucuru olle, ki Jemis ngerrti Alipeyo ki Taudesio,

⁴ki Simeone wa amarine gaala wak Romi ki bōdōk Judas Iskariyot wa bali adawa Yesu ko. Eeggin neko tōniāk cik Yesu.

Ilot Yesu tōniāk waginnekk een omoto ki ram

(Marko 6:7-13; Lukā 9:1-6)

⁵Itton Yesu tōniāk waginnekk een omoto ki rama ngati ilotē arrak ḥannēk ne, "Avvut reena olle cik iróng eeggin Yāud. Ma ojongozu ḥorogjōk cik olli Samariyo bük.

⁶Oot olle cik een Israil dō eci nege utuguzzo ki azzā cik azzē iróng anyak tuwayoit.

⁷Ma ngati ovvoyyu, uwaktek ol zoz ci Tamutaddēno, izektek ne, 'Ize ojon bāalinet ci tāmu-kengo.'

⁸Angaruwet ol cik omori, uruguzet daizzok, angaruwet bōdōk ol cik adak dhovo, aarta ol kuulo cik loryentāk bük. Ma aggamannu ol ḥorobiya ming atirizu nogo, eci bali Tamutadden ming eelanung kē iróng adima ḥorobiya ugge ngatinnong.

⁹Ming ovvoyyu ḥorogjōwē, ma anyakku ki ḥorobiya bük;

¹⁰ma anyakku ki lodet icima rūumānji, icima caava rok kiri bük. Abarik zin ol wak uwahekku niga zoz ci Tamutaddēno ceezinne cigpek kō, cik atin aqanyung dainet.

11“Ming izzoyu orog imma, icinnet eet ci abunna orgę neci kar ąvvut ceeze cinne nginti ingannu.

12Ming izzoyu ceez, izzac ol cik ceezu, anycik mayuwenet ci Tamutaddeno kavvu ceeze neci.

13Ming abunna manyi ceez neci ngati aqanyung ąvvut labak, utungtek mayuwenet ceez neci; ming iróng manyi ceez aggamnyung goole ci abunna, ma ąmąyukkų ceez neci, abarik anycik mayuwenet ci Tamutadden kobodaung.

14Ming iróng eeti imma aggamnyung goole ci abunna, icima iróng aziye zoz cunnong, utungtek orog neci looc, itiviltä tuduwaç ci orog neci zoone cuggok ngati aburnnu nong.

15Kaduwakkung zoz ci een dede, obokce atin abarik ngati orogjok cik een Sodom ki Gomorrah iitenę ci okko Tamutadden ettede lokiko cinne, gerza atin ngati orog neci oroot.

Uzuttę nongitton

(Marko 13:9-13; Luka 21:12-17)

16“Kittonnung anna igēt kiwagon ązzą cik ajalik ol zari orgene ci ędumannu. Abunna ming egenyu kiwagon uwat, abunna bōdok ming eegginnu gunune kiwagon lubenya.

17Igenyit zin olle wak ovvoyyung atin lokika kar kecebitung lagama kar kibiccung Ceezinne wak Lawinto alutene nege.

18Ovvo atin nege agiddung ovvoyyung alaate ki ol wak iróng een Yaud zoze cinanni, kar ęduktak nogo zoz ci tuwenet cunnong.

19Abarik ming arikkung eeti imma lagam, ma ąngoolinnu giı imma, icima anyakku inoni zoze ci ovvo atin ąduwannu. Imma iitenę neci, anyonikkung zoz ci ovvo atin niga ąduwannu.

20Iróng zin atin een igēt cik ozozu. Ozoz atin Vongizi wa Beetinnong ci okko atin ąduwakkung zoz ci atin ovvo ąduwannu.

21“Ovvo atin ol ogon kaal ciko: Adawa atin eeti gotoni, okko beeti dołec adawa dołec cinne; ovvo dooli abure tiłowinet ci beetinneng ki eetinneng, kar kuruwet nogo kadaito.

22Amarinnung atin ol veelek zoze cinanni. Imma eeti ci anime niko, amuda atin tirizenet ci Tamutadden ci okko udut.

23Ming agiddung ol orgę emanı, ulugęt oot orgę emanı. Kaduwakkung zoz ci een dede, iróng atin azucannu orogjok cik Israilo veelek ming ngen Ngerrti Eeto kobodak looc.

²⁴“Iróng nuyaiti ommog demezoit cinne oroot. Iróng bôdok duccâha ommog ddikiryoit cinneng.

²⁵Ovvo zin atin demezyaha icima nuyaha wak edemez ol ko ogon ki demezoiti. Ovvo bôdok duccâha ogon ki ddikiryoiti. Ming ąnnék ol manyi ceez ne Beelzebub, ąnnék woye olli ceez cinne dook ne?

Otongoolte Tämütadden do niko

(Lyka 12:2-7)

²⁶“Ma ąngoolinnu eet imma. Illoi gii imma ci alugnye ci iróng atin iyelai, icima ądaye ci iróng atin amudai.

²⁷Maije kaala wak kâduwakkung anna muhûra, uduktak ol ngati voori. Imma zoz ci komomoti iziyyet iina cuggok jurrum, uduktak ol dook muluwe ci oroi.

²⁸Ma ąngoolinnu ol wak ąruk ele ci eet ci diiri, iróng nege ąruk vongiz ci eet ci diiri. Abarik otongoolte Tämütadden wa uule kar kuruk ele ki vongiz ci eet ci diiri gwooye ci apadpadi udut.

²⁹Uta ol iballi cikidik rama gircoca. Abarik Beetinnong ągga ming iinak woye code looc.

³⁰Itigil Tämütadden ima cik ąotti cuggok dook.

³¹Iyoko zin, ma ąngoolinnu, eegginnu niga ol cik riilik ommogju niga iballi cikidik meelek ko.”

Uwaktek ol zoz ci Kîristo

(Lyka 12:8,9)

³²“Ming үduwa eeti azi ne keenj enne eet cinanni, kâduwâk atin anna Baba tamu-kenga buk zoz ci azi ne een eeti necu cinanni.

³³Abarik ming aburna eeti orgene ci ollu, kokko atin anna kaburi nonno buk ngume ci Baba tamu-kenga.

Iróng Tämütadden anyaha gano abarik anyaha illa

(Lyka 12:51-53; 14:26-27)

³⁴“Ma inonnu ąnnu ne kakkunj anna ko kanyahak gano looc. Iróng anna kanyaha gano, abarik kanyaha illa.

³⁵Kakkunj anna kar kikiya kanyik, “kamaroi eeti baatinne, bôdok kanyike dolec ci ngaaye kamaroi yaatinne, kar bôdok alawani kamaroi inyig ci ngaaye.

³⁶Eeggîn atin moddena cik eetak ol cik ceez cinne ele.’

³⁷“Ming irez eeti imma baatinne icima yaatinne oroot kommoga annita, iróng enne agano kize nuyait cinanni; kar bôdok ming irez eeti ngerinne icima buweenyinne oroot kommoga annita, iróng enne agano kize nuyait cinanni;

³⁸ming iróng eeti odong keet ci een talakèc cinne kar kunuwan, iróng enne agano kize nuyait cinanni.

³⁹Ming orong eeti kuzute ruget cinne do kizzi Tamutadden to, iróng enne azunne dede, ming okoloz baiz zoze cinanni, amuda atin.

Gii ci aanyung Tamutadden

(Marko 9:41)

⁴⁰“Abarik ming awekung eeti imma dajinet, aweka annit buk. Ma eeti ci ivatana annita, ivata enne eet ci bali ittonanq annit ke buk.

⁴¹Ma eeti ci ivata aritoit ci zoz ci Tamutadden eci enne een aritoit, amuda atin enne gii ci anyike Tamutadden aritoit, ma eeti ci ivata eet ci abunna eci eeti neci abunna, amuda atin enne gii ci anyike Tamutadden eet neci.

⁴²Ma eeti ci anyike maam cik alali kidik nuyait cinanni codé wa anyak zinin ci alali ko, eci enne een nuyait cinanni, kaduwakkung zoz ci een dede, amuc atin Tamutadden nonno buk.”

Mateyo 11

Yesu ki Jon Batitimo

(Luka 7:18-35)

¹Baling edeca Yesu zoz cinne ngati uwahek nuyak ciginnek omoto ki rama, uk zin nginati rok orogjok cik aavtte looce ci Galili, kar kakate demzinet ki uwai zoz ci Tamutadden.

²Baling izik Joni lagama zoz ci ogon Kiristo, ittonak zin enne nuyak ciginnek Yesu,

³kar kijinnet nonno, “Eeni dim inna eet bali kereya kar kittonait Tamutadden kikiya ko, icima kereya eet imma do?”

⁴Obodek zin Yesu nogo, “Imirrte, oot uditqak Jon kaal cik izziktu ki bodek kaal cik icinntu niga eberene.

⁵Icinte ol wak rubenik, otozo ol wak ngoolik, ubunnta ol wak anyak dhovo, izikto ol wak adite iina, itingazzo ol wak adaito daiza, kar zin kuwaktozik kaviyaha cik abunna Tamutadden ol wak amati.

⁶Umuyuk Tamutadden eet ci iróng odoi zinin aziye zoz cinanni.”

⁷Baling ovvo nuyaha cik Joni amire, akate zin Yesu ozozek koole zoz ci obod ki Jon, Azi ne: “Ovvoyyu da niga balala ovvo acinnu nya? Ovvo da niga acinnu eet ci amuje kiwagon yaya ci omone ngooti?

⁸Ming iróng een niko, ovvoyyu də ovvo acinnu nya? Ovvo acinnu eet ci aburuc rüumanı cik əzizə? Iróng ol wak aim rüumanı cik əzizə abak zara, abak nege ceezinne cik ol wak een alaat.

⁹Ovvoyyu də baliye niga ovvo acinnu nya? Arıtoit ci zoz ci Tämütäddeno? İiny, ovvo acinnu nonno dədə, kaduwakkung icinntu zin niga abarik eet ci ommog arıtoit.

¹⁰Ozoz Tämütädden zoz cinne Warage ci Tämütäddeno azi ne: “Kittonni atin anna tonait cinanni kikiya oowə cunne, nonno ci okko atin adiman gool oowə cunne.’

¹¹Kaduwakkung zoz ci een dədə, okko olle nek balik arrita ngaai ko veelek, illoj eet ci ommog Jon wa aggamék ol batitimo; abarik eeti ci een vürrüt baalintə ci tämu-kengo ikiya ommog nonno.

¹²Imma iinyawə balik ngen Jon Batitimo aruge ke rok iyoko, okko baalinet ci tämu-kengo oowa nongittone, ovvo ol cik joorettu orong ovvoye ibatine.

¹³Maijə arittowə dook ki lotinnok wak Musesi ozoz baliye zozzok neke zee kikiya Joni.

¹⁴Ming orongnyu elemitta zoz cinne, een Joni Elijə wa een arıtoit, uduyai zoz cinne okko atin ąkku.

¹⁵Imma eeti ci anyak iin, anyik nonno kiziyo jurrum.

¹⁶“Katubuzi woyə anna buul cu ki nya? Ogon nege ki dooli wak aavtte cuwa awu ol ugge:

¹⁷“Kutubuwekung naga igeet təteli, iróng niga arugumnyu, kebenakung lóng ci uluwanu iróng niga buk aluyyu.’

¹⁸Eci Jon Batitimo iróng baliye adak dainet cik adak ol ko, icima aud merte, kar ol kizeto ne, ‘Anyak enne kuulo cik loryentək.’

¹⁹Imma anna Ngerrti Eeto, kadakce, kaude ki ol dook, kar ol kizeto ne, ‘Een eeti cu elemnyoit kar bədək kize bbəkcoit, een gonen ki ol wak aluta mucuru ki olli munyenə.’ Agga ol genyiz dədə goole ci ogone enne kaal.”

Ollə cik օrogjok wak iróng ungnək bəcinnok

(Lyka 10:13-15)

²⁰Imma օrogjowə balik owoye Yesu ogone kaal cik əvula ke, abure ol cik օrogjok neke iróng ungnək bəcinnok ciggek loç. Omoze zin Yesu ngatinnəng kar kize ne:

²¹“Ollə cuggok olli Yəudo օrgə ci een Korazin ki Betsaida. Ming ogone kaala balik əvula օrgə cunnəng ke kize orog ci Tyre ki Sidon wak iróng een Yəud,

utungtek weda nege baciinnok looc kar kitimet aburkece, kiyelta ming atu nege Tämütäddän.

²²Abarik zin kænnékkung ne, obokce atin lokike ci Tyre ki Sidon lokiko ci olli Korazin ki Betsaida ming uturoi looci.

²³Imma niga ol cik orog ci een Kapernaum, odongnyung atin Tämütäddän okkoyyung tämu-kenga? Illoj, inakkü atin niga nginti gwoo ci apadpadi udut. Ming utuguzzé kaala nék avula ngatinnong kó ol wak orog ci een Sodom, ngen weda orogi neci abile rok iyoko.

²⁴Abarik zin kænnékkung ne, maya atin ming okko Tämütäddän etted lokiko ci olli Sodomi ming uk uturoi looci.”

Ivittang kar iyebézit

(Luká 10:21-22)

²⁵Imma iitené neci, ize Yesu ne, “Baba yei, Manyi tämu-keng ki looc, kinnatin, eci inná iróng iyelék kaviyak cigunnek ol wak egenyi ki ol wak aggá teherinet, iyelék abarik ol wak een ngantulo kiwagon dooli kidik.

²⁶Dede, Baba, gii ci aanyi innet talninet kó necu.

²⁷“Aanya Baba komiz kaale dook. Illoj rok eet code ci aggayan, Baba do ci aggaya annita, kar bodok illoj rok eet code ci aggá Baatanni, annit Ngerinne ki ol wak katahala anna kó cik kaggayya Baba.

²⁸“Ivittang annita niga ol wak abile zinzetti jeená ki ol wak apirna zoz ci appwe, kænnyung atin iyebézit.

²⁹Aggamttä demzinet cinanni jurrum, kar edemezta zoz ngatinanni. Kéenj anna eet ci alali zinin, amudannu atin yubzenet zinzettinne cuggok.

³⁰Eci pirnanet cinanni obokce ovvo nongittona cigannik ovolvoli.”

Mateyo 12

Adango olli Varacisi ki Yesu litene wa Yubzentó

(Marko 2:23-28; Luká 6:1-5)

¹Owo dä Yesu ki nuyak litene wa Yubzentó manatoto, adak dä nuyak ciginnek magiz, udulta zin labi ugge, kar zin kurumet.

²Baling icinnet olli Varacisi zoz necu, izektek nonno ne, “Cinno, ogon nuyaha cigunnek kaal cik akaka litene wa Yubzentó.”

³Obodek zin Yesu nogo, annek ne, “Ngen niga ikebit gii ci ogon Davide ki gonogi baling adak nogo magiz Warage ci Tämütäddeno ke?

⁴Itto enne Ceez wa Tämütäddeno kar kadak dajnet cik alile, iróng een cik ollu dook, een cik ol wak wawaco do.

⁵Ngen niga ikebit lotinnowę balik eher Musesi kę, azi ne ol wak wawaco do cik alingling Ceez wa Tamutaddeno Iitene wa Yubzentō? Iróng eeti imma azi ne abaci nege.

⁶Kannekkung ne eet code ci addikire ommog Ceez wa Tamutaddeno, aave enne ngatu.

⁷Ming aggac ungettı cik zozzok ciko, azi ne, ‘Korongi anna deten, iróng een wawac.’ Iróng woye niga ettedekku lokiko ol wak iróng anyak munyen.

⁸Eci Ngerrti Eeto ci een Manyi Iiten wa Yubzentō.”

Eet ci anyak azzit ci ngooli

(Marko 3:1-6; Lyka 6:6-11)

⁹Imma baling utungek Yesu ngineci looc, kar zin enne kuk kittö Ceez wa Lawinto.

¹⁰Maije da nginati anyak eet ci ngooli azzit ci azzo. Orong olli Varacisi gool ci kar kecebte Yesu, ijinnet zin nege nonno, “Iróng akaka ming angaru innä eet Iitene wa Yubzentō?”

¹¹Izek zin nogo ne, “Ming anyak eeti azzet ci iinak look Iitene wa Yubzentō, iróng woye enne odongak bbur?”

¹²Nya ci riili oroot, eet ci diiri yo azzet da? Abunna zin ming kogon kaal cik abunna Iitene wa Yubzentō.”

¹³Uduwak zin Yesu eet ci ngooli azzit kę ne, “Zolan da azzit cunne kavvu top.” Ozolan zin eeti neci azzit kavvu top, kar zin kubunna ki azzit code ci abunna kę niko.

¹⁴Oot zin olli Varacisi reena, orongit gool ci adawe nege Yesu kar kuryuwet kądak.

Atahala Tamutadden ducait

¹⁵Baling okko Yesu agga zoz ci orong ol kar kuryuwet nonno kę, utungek zin enne ngin neci looc. Unuwet zin ol cik meelek omori nonno, kar enne kangaru nogo morizowę.

¹⁶Ilotek Yesu ol zoz ci azi ne, “Ma aduwakkę ol, ming keeni anna ngene.”

¹⁷Ogon enne niko kę, kar zoz necu kakat moolet zozę bali uduwa aritoitı ci een Isaya:

¹⁸“Icu ducait cinanni wa bali katahala anna kę, wa ođe ḥok kirezi anna, katalne zozę cinne, karike atin anna Vongiz cinanni nonno, kar atin enne keela ol loocowę dook kurubta lokiko ci een dęde.

¹⁹Iróng atin enne adang ol icima awalwali; iróng atin eeti imma aziye muluk cinne goolowe.

²⁰Eela atin enne ol wak ogon ki yaya cik umurgulte, iróng atin enne egerzan eet ci utug ki gwaa ci okko adite, abarik eela atin ol kar kutuguwe zoz ci een dede.

²¹Ovvo atin ol loocowé dóok arike zar ciginnek zinzetti ciggek."

Yesu ki ddíkiryoit ci een Beelzebub

(Marko 3:20-30; Luka 11:14-23; 12:10)

²²Imma iiten imma anyaktak ol Yesu eet ci anyak kuulo cik loryentak kar bodok kize ruben, adite iina, angaru zin Yesu nonno, kar enne kicine bak ozozi.

²³Ukultek zin ol dóok jeen, kar kizeto ne, "Een necu dede Ngerrti Davide?"

²⁴Maije baling ovvo olli Varacisi aziye zoz necu, izeto ne, "Ottok eeti necu kuulo katkatone ci Beelzebub alaan ci kuulou."

²⁵Agga Yesu kaal cik inon nege kó veelek, kar zin kize ne, "Ming oorto ol cik alaan code, alib alaanzet cinneng, kar zin bodok ceez ci engerone ol, iróng ceez neci angida.

²⁶Ming ottok Sitani Sitan, engero baizi cinne. Abile woye alaanzet cinne kú?

²⁷Iyoko zin, ming kottoi anna kuulo cik loryentak katkatonte ci Beelzebub, ottok zin ol cuggok kuulo kú? Iyoko zin nogo cik atin ettedekkung zoz.

²⁸Imma, ming kottoi anna kuulo cik loryentak Vongize ci Tamutaddeno, ikiyaung zin bálinet ci Tamutaddeno igeta.

²⁹"Izo woye eeti ceez ci eet ci anyak doiz kar kogoroz kaal ciginnek kú? Eceb woye enne eet neci izong, kar zin kogoroz kaal cik eet neci.

³⁰"Maije ming iróng eeti arume ki annita, een enne moddenit cinanni. Ming iróng eeti alingling ki annita, azan abarik ol cik kalinglingnya buk kó koot reena ngatinanni.

³¹Kaduwakkung zin, alalnek atin Tamutadden ol wak ogonik kaal cik gerzek ol icima Tamutadden, maije ol wak ogon munyen zare cik Vongiz ci Alile, iróng atin Tamutadden alalnek nogo.

³²Ming ozoz eeti imma gerzet zare cik Ngerrti Eeto, alalnek atin Tamutadden nonno, maije eeti ci ozoz gerzet zare cik Vongiz ci Alile, iróng atin Tamutadden alalnek nonno, büule cu icima büule ci akkú ké."

Keet ki oyau ciginnek

(Luka 6:43-45)

33Uduwā bōdōk Yesū tubzenet ci azi ne, “Iróng keet ci abunna ąbbirnā oyāu cik gerzek. Iróng zin bōdōk keet ci gerze ąbbirnā oyāu cik een dāinet, aggā ol keet ci emede oyāu ciginnek.

34Niga ol cik ogonnu ki jooro cik uwanyau kō, ądūwānnū woyē niga olli mūnyenū zoz ci abunna? Aduwā utugi zoz ci ąkkū zinina.

35Aduwā eeti ci abunna zoz ci abunna anyak enne zinīne ci voori, imma eeti ci gerze, ądūwā zoz ci gerze anyak zinīne ci ąmūwe.

36Kaduwakkung, okko atin Tāmutaddēn ettedik ol dōok lōkikō iitenē emani zoze ci ądūwā eeti gerzet ngati iróng aggawē.

37Eci zoze cunne okko Tāmutaddēn aggā ming ilemi īnnā, kar bōdōk zoze cunne okko enne ettedeki zoz ci gerze.”

Atubuz Yesū ele cinne ki Jonah

(Marko 8:11-12; Luka 11:29-32)

38Imma ol uggak cik Varacisi ki demezzök wak lōtinnok wak Musesi kē, ąnnēk Yesū ne, “Demezoit, korongnya kicinnta ming ogoni īnnā kaal cik ąvula.”

39Obodēk zin Yesū nogo, ąnnēk ne, “Ajjin ol wak mūnyenū ming kogonni anna kaal cik ąvula! Illoj atin giimma ci kiyelekē nogo kize giimma ci ogon ąritoitī ci een Jonah dō niko.

40Aave bali Jonah kenge ci ulongtō wazinnok iiyō ki bālinnok iiyō. Ogon zin atin Ngerrti Eeto bük niko, aave atin lōtā ecito wazinnok iiyō ki bālinnok iiyō.

41Ma zin atin iitenē ci okko Tāmutaddēn ettedik ol lōkikō kē, ovvo zin atin ol cik een Nineveh abile lōkikā ki buul necu, eci ol wak Nineveh utungtek bācinnok looc zoze bali uwahek Jonah nogo kē. Een zin bali Jonah eet ci riili, aave zin eeti ci riili oroot kommog Jonah ngatu.

42Okko atin alaani ci ngaayē ci ąkkū looce ci een Seba ątōne ci idoliya Israilo, ovvo atin abillu bük kar kettedeung lōkikō, eci enne een ngaa ci ąkkū ngati reeni kar kikiyā kizik genyiz ci Solomoni, aave zin eeti ci ommog nonno to genyiza ngatu.

Bodanet ci kuulo cik loryentāk

(Luka 11:24-26)

43“Imma gon ming iyowa kuuloci ngati eeto, ąvir okko balala, orong nginti aave labak, iróng amuda.

44Azi ne, ‘Kamire kokko atidic ngati eet wanai kakkunē kē.’ Baling okko ąmire, amuda illoj eet imma nginati, itivile eeti neci kizizi,

45Imma zin ming uk ąmire, anyaha ki kuulo gonoggi cik een turgerem cik gerzek ommog nonno kar kanyahak eet bali ninne kē, kar zin kittozo nege dōok eet kar

kabaito ngatodę. Imma eeti neci odoyai zin abarik oroot, kaal cik atin ogone ngati ol cik mūnyenę buule cu kō nēkō.”

Gotonoggi Yesu ki yaatinne

(Marko 3:31-35; Lukä 8:19-21)

46 Baling ngen Yesu ozozek koole ci appwę ke, ibilet ciko yaatinne ki gotonoggi reena, orong kozozek nonno.

47 Annek eeti imma nonno ne, “Aavtte ciko yaatunne ki gotonoggu reena, orong kicintin.”

48 Obodék zin Yesu nonno, annekk ne, “Ngene ci een yaatanni, ciko ngene cik eeggın gottenogga?”

49 Kar enne kuuv nuyak ciginnek kar kize ne, “Een ciko yaatanni ki gottenogga dook.

50 Ming ogon eeti imma linglingon ci Baba wa aave tamu-kenga kō, een enne gotona ki ngoona ki yaatanni.”

Mateyo 13

Yabzinet ci eet ci arir manä

(Marko 4:1-9; Lukä 8:4-8)

1 Imma bali iiten neci ele, iyowa Yesu ceeza kar kuk kavvu nyatapara titima.

2 Izeto koole nēk alutai kō meeble giir kuburuwet nonno, itinga enne jeenä kar kuk kitto ibo kar kavvu iba, imma ol dook abile nyatapar tititima.

3 Uduwak zin nogo kaal cik meeble goole ci yabzinto azi ne, “Uk eeti imma manatoto, okko arir inyomo mane cinne.

4 Ma baling azzac enne inyomo, iinak inyomonä uggak gool, ivita iballi ebertta neke.

5 Linak uggak nginti een biyen, ci iróng anyak todowa cik meeble, ataman niko itiliza, marrit ngin neci iróng anyak todowac ci appwę.

6 Imma baling okko iyowa koor ci abure, utuz manä neci kodok eci iróng nege anyak egero cik iizo loq jurrum.

7 Linak inyomonä uggak biila orgen, itiliza inyomonä neke biilane, iróng amuda gool ci alinane jurrum.

8 Linak inyomonä uggak nginti abunna todowaci kar zin kibbireto jurrum, otorye inyomonä neke kizeto meeble kommog balik arire ke.

9 Ming anyak eeti imma iin, anyik nonno kizio.”

Nya Yesu ming ozoz yabzinta kō?

(Marko 4:10-12; Lukä 8:9-10)

¹⁰Ivittak zin tuyaha nonno kar kijjinet, "Nya innə ming ozozik ol zoz cunne yabzinta kō?"

¹¹Obodék zin Yesu nogo, "Anyoziung iget genyizi ci alugnye bāalintē ci tamukengo, iróng anyonik nogo.

¹²Imma zin ming anyak eeti imma kaal anyonik atin cik meeplek. Ming iróng eeti anyak giimma, abarik nēk anyak enne kē aggamnyai atin ngatinne.

¹³Gool zin ci kozozike anna nogo yabzinta kō necu: "Ming acin nege nūnūn, iróng acine dēdē; ming aziye nege nūnūn, iróng aziye icima aggā giimma.

¹⁴Akat zin zoz bali uduwa aritoiti wa een Isaya kō moolet zozē cinneng: "Aziknnu atin niga zoz ci aduyai, abarik iróng iizo oottē ciggok; acinnu atin niga giimma ci ogone, iróng acinnu bak aggayyu keng ci zoz neci dēdē.

¹⁵Eci adaito zinzetti ciggek; iróng iina ciggek ngen azikne, kar zin kunyuget ebere ciggek. Ming acine nege eberene ciggek, azikne iine ciggek, kar kivita annita, kangaru woye anna nogo.'

¹⁶Amuyukkung zin Tamutaddēn ebere cuggok eci nege acine, umuyuk bōdōk iin cuggok eci nege azikne.

¹⁷Kaduwakkung zoz ci een dēdē, anyak arıttok ki ol cik abunna meeplek giir orong nege kicinnet kaal cik icinntu niga ütuguzze kō, iróng zin nege acinni, orong nege kiziyet zoz ci aziknnu niga kō, iróng zin nege aziye.

Aduwā Yesu keng ci yabzinto

(Marko 4:13-20; Luka 8:11-15)

¹⁸"Iziyyet zin ungetti cik yabzinto:

¹⁹Ogon inyomonā wak iinak gool kō ki ol wak iziyyet zoz ci kaviyak cik bāalinet ci Tamutaddēn, kar ngatu iróng aggā. Akku loryentē kar kikiyā kaama kaviyak nēkē zinzettinne ciggek.

²⁰Imma inyomonā nēk iinak nginti een biyen kō, ogon ki ol wak aziye kaviyak cik abunna talninta kar kelemtta ataman.

²¹Iróng zin egero ciggek iizo looc oroot, iróng bōdōk abak uumuc. Ming ize gerza baizi icima amuda nongitton kaviyaha nēkē, iróng anime, ungnek zin kaviyak nēkē looc.

²²Imma inyomonā cik iinak biila kō, ogon ki ol cik aziye kaviyak cik abunna. Kar zinzetti ciggek kibilet jeeñā kaale cik orong nege baiza, acin itokzet ci lootu, kar kutungttek kaviyak nēkē looc.

²³Maije inyomonā nek iinak nginti abunna kō, ogon ki ol wak aziye zoz ci Tamutaddēn, aggā kaviyak jurrum. Ogon nege ki labina cik abbire oroot."

Ngariido ci labi cik alina ki duwani

²⁴Oob bodok Yesu yabzinet imma ci azi ne, “Ogon baqalinet ci tamu-kengo ki eeti ci azacek inyomo mana.

²⁵Abarik baling ngen ol dook adunge, ikiya moddenti kar kirirek mana neci lobali cik een duwani kar kuk.

²⁶Baling ovvo labina abbire, okko ducaiti ci manu amuda abarik ingazi labina ki lobali ngatode.

²⁷“Ivita duccahaq kar kijjinet manyi mana, annekk ne, ‘Ddikiryoit, irong da inna azacei inyomo cik abunna mana. Avvu zin lobali nga?’

²⁸“Obodek zin enne, ‘Moddent*it* iyoko ci ogon kaal neko.’ ‘Kar duccahaq zin kijjinet nonno, ‘Iyoko inna orongnyet agita koot kuduceya lobali neke tu?’

²⁹“Obodek bodok enne, annekk ne, ‘Illoj, eci ming ovvo niga aducanu lobali, ovvo woye aducanu ki labi buk tu.

³⁰Anyik labi kitilizza ki lobali ngatode zee nginti kovvo ketedane. Imma iitene neci kaduwak atin anna ol wak ettedde zoz cu: Arrak etteda lobali kar ecibit bungbungei kar kutuzze; kar ulutta labi anyakttak deher.”

Zoz ci iyabzonik keet ci een bolbolent

(Marko 4:30-32; Luka 13:18-21)

³¹Oobek zin bodok Yesu nogo yabzinet imma, “Ogon baqalinet ci tamu-kengo ki eeti ci azacek inyemenit cidici oroot mana cinne.

³²Ming idica buracoc neci nunun, alize kize bolbolent ci addikire, kar zin iballi keteehenycek cezej ciggek.”

³³Oobek zin bodok Yesu nogo yabzinet imma ci azi ne, “Ogon baqalinet ci tamu-kengo ki ngaa ci adima lata orocanek ki nyigit cik meertak. Majje vurrta aabub kize appwa, kumukcar dook, kibbit kuk tuwa.”

Zoz ci edemeze Yesu ol yabzinta

(Marko 4:33-34)

³⁴Oobek zin Yesu koole ci appwe ko zozzok neko goole ci ozoz enne yabzinta, ozozek enne nogo yabzinta do niko.

³⁵Akat zin zoz bali udwu Tamutadden moolet goole bali aduwa aritoiti, azi ne, “Kozizi atin anna kaviyak cigannik yabzinta, kar kuduwak ol kaal cik alungnye ngati bali idimanoi looci.”

Ooba Yesu yabzinet cik labi wak een lobali

³⁶Utungek zin Yesu koole looc kar kuk caato. Ivittak zin tuyaha ciginnek nonno kar kizeto ne, “Duwakket da ungec ci yabzinet ci zoz ci obod ki lobali cik alina manatoto ko.”

³⁷Obodek zin Yesu nogo, ənnək ne, “Een eeti ci azacek inyomo cik abunna mənə kə Ngerrti Eeto.

³⁸Okko mənə een looc ci kaavtte kə, ovvo inyomonə cik abunna kə, eeggin dooli cik bəalinet ci təmə-kengo. Ovvo lobali eeggin dooli cik loryentək.

³⁹Okko məddənti ci arir lobali kə een loryenit. Okko tədinet labi een iiten ci okko Təmətəddən etted ləkikə ci ləotu, imma ol wak etted labi kə een anjilonya cik Təmətəddəno.

⁴⁰“Alutai zin atin lobali kar kutuze gwooye ci apadpadi. Zoz zin atin ci okko ogone iitenə ci atin okko aturneke looci.

⁴¹Okko atin Ngerrti Eeto itton anjilonya waginnek təmə-kenga, ovvo atin aluta ol bəalintə cinne wak ogon kaal wak gerzek mənyenə dəok.

⁴²Kar atin nege kujuktek nogo gwəo ci apadpadi udut, nginti aluwə nege oroot kar kuruwet nyigit.

⁴³Maijə zin ol wak ogon kaal wak abunna, ataltali eletti kiwagon koor bəalintə ci Beetinnəng. Ming anyak eeti iin, anyik kiziyo jurrum.

Yabzinet ci itoit ci əlugnye

⁴⁴“Ogon bəalinet ci təmə-kengo ki eeti ci een itoit adawek kaal ciginnek mənə. Ming okko eeti ci diiri amuda, əluguny enne bük, kar enne talninte ci okko utene kaal cik anyak enne dəok, kar kutuwai mənə neci.

⁴⁵“Ogon bədək bəalinet ci təmə-kengo ki eeti wa orong kutuwa teltelen cik voorik ataltali akati ol ebere adak orobiyə cik meelek oroot.

⁴⁶Ming umuda enne teltelenit cəde ci abunna, okko utene kaal cik anyak enne kə dəok, kar kutuwa gii neci akati ol ebere ke.

Yabzinet ci gool ci kəggamə ulug

⁴⁷“Ogon bəalinet ci təmə-kengo ki eeti ci avicek imutuk liil kar kəggam ulug cik meelek.

⁴⁸Ming okko imutui abbize, kar kutugurtək nyatapar titim kar katahalta ulug wak abunna, kar kujuktek wak gerzek loç.

⁴⁹Ogon zin atin zoz necu niko, ming uturei looci. Avvə atin anjilonya cik Təmətəddəno kar kivitə katahalit ol cik gerzek olle cik abunna.

⁵⁰Kar ol cik gerzek anyak mənyen kujuktozik gwəo ci apadpadi udut, kar nege kutuluzzə kiriyet nyigit.”

Itoit ci een jor ki ciunuwa

⁵¹Ijjin zin Yesu nuyak ciginnek, “Aggayyu niga zozzək nəkə dəok?” Edecit nuyaha azi ne, “Iny, kəggayya naga.”

⁵²Kar zin kizek nogo ne, “Imma zin deməzoit̄i wa lotinnou wa edemeze zoze ci baałinęt ci tamu-kengo ko, ogon ki eeti ci een manyi ceez. Anyaha kaal cik een jor ki wak unuweto dehera reenun.”

Aritoit ci iróng ol ongoole

(Marko 6:1-6; Luka 4:16-30)

⁵³Baling okko edeca Yesu yabzinet neke dook, itinga utungek ngin neci looc.

⁵⁴Okko orḡe cinne Nazereta, orḡe bali akane enne linglingon, edemez ol Ceeze wa Lawinto kamalilt̄e nogo ootti. Kar zin nege kijjinto, “Amuda eeti cu genyiz nga ki doiz ci ogone kaal cik avula ko?

⁵⁵Iróng woye necu een ngerrti eet wagon anyak arizet ci odode lecerit ko? Iróng yaatinne een Mariya, iróng gottenoggja een ciko, Jemis, Yosevo, Simoné ki Judä?

⁵⁶Iróng ngonoggja abak ki agit ngatu? Amuda zin eeti cu kaal nek ogon enne ko dook nga?”

⁵⁷Iróng zin ol atalne giiye ci ogon enne. Abarik zin Yesu annekk nogo ne, “Iróng ol wak orog wainne ki boor waginnek iróng irez aritoit.”

⁵⁸Iróng zin Yesu ngen ogon kaal ugge cik avula eci ol neke iróng elemi nonno.

Mateyo 14

Uruk Herodi Jon Batitimo kadał

(Marko 6:14-29; Luka 9:7-9)

¹Baling izik alaani Herodi kaal cik ogon Yesu dook,

²izek zin enne ddikiryyok ciginnek ne, “Een eeti neci Jon Batitimo; itinga enne daiza! Zoz zin ci ogone enne kaal cik avula ko.”

³Imma zin baliye alaani Herodi, eceb Jon kar kokolek lagam, eci enne ovocek nonno zoz ci okkoye enne Herodias, ngaa ci gottenoni wa een zara Vilip.

⁴Annek da Joni Herod ne, “Gerza zoz necu, akaka ming abakku ki ngaa necu.”

⁵Utuburek Herodi Jon Batitimo nong, orong kuruk nonno, abarik otongoole ol, eci ol agga Jon ming een aritoit ci zoz ci Tamutadden.

⁶Maijē balig adait ol kwoor ci iiten bali arritanę ol Herod, urugum zin buweenyi ngaa ci een Herodias, atal zin bali Herodi oroot rugumente neci.

⁷Izek zin alaani Herodi dolec ne kittonik ele cinne, “Duwā gi ci orong kaanyin.”

⁸Izoc zin yaatinne kar buweenyinne kize ne, “Inya oo ci Jon Batitimo uduce cu.”

⁹Adak zin alaani ele, eci enne uduwa zoz neci ngati aavtte erennową to. Kar zin enne kutu eet ci ebek nonno abunna ming anyahak dolec gi ci orong zinin cinne ke.

10Uk zin aciirenti lagama uk etteda oo ci Joni dëde.

11Kar zin kanyaha oo neci uduca, ikiya aanyik dolec. Uk zin dolec aanyik yaatinne.

12Ivitä zin nuyaha cik Joni, oottē ele ci Joni oot adac. Kar koot kuduktak Yesu zoz necu.

Adaiz Yesu ol ibbonget tur (5,000)

(Marko 6:30-44; Lukä 9:10-17; Jon 6:1-14)

13Baling izik Yesu daiz ci Joni, uk zin enne etted nyatapar kar kuk ngati iróng ol acine nonno. Iziyyet zin ol ming oto enne, kar zin ol kunuwet nonno zoone orogjowe.

14Baling okko Yesu iyowa ibä kar kicin koole, atamatek zin enne ol néké kar kangaru nogo mörizowé.

15Baling ize yomon, ivittäk zin nuyaha omoto ki rama Yesu, kar kizeto ne, “Azan kollen nékó, anyik nogo koot orogjowé abunna ming ovvo atala dainet ciggek. Illoi gii imma ci kadak naga balala ngatu.”

16Obodék zin Yesu nogo, “Ma anyikku ol nékó koot ngamani. Anycik nogo dainet ugge kadait.”

17Oboddék zin nuyaha nonno, “Kanya umunet tur ki ulug rama niko.”

18Uduwak zin Yesu nogo, “Anyaktang dainet nékó rok ngintu.”

19Kar enne kuduwak ol kavvuto lootä artene. Idima enne umunet tur ki ulug ram, kar zin kicin tamu-keng, kar zin kala Tamutadden abunna ming amuyuk dainet nékó. Ubunyan zin umunet nékó ki ulug kizeto idice. Engerek nuyak, kar nuyaha kengertek kollen dook.

20Adakto zin ol dook elezzo ki dainet, abarik kacin inyigtai dainet, kar nuyaha kulutek dhongkwet omoto ki ram.

21Eeggin ol wak adakce ke ibbonget tur buk (5,000) ci iróng kagil rok ngaai ki dooli buk.

Owo Yesu maame taddena

(Marko 6:45-52; Jon 6:15-21)

22Ataman niko aanyik Yesu nuyak waginnekkoot ibowä oowé cinne titime ci golla, imma ngatu aanyik enne koole kazante.

23Ma baling itton enne nogo koot, uk enne biya taddena kar zin kuk kala Tamutadden. Baling ize yomon, avvu enne neginati do.

24Baling avvu ibö maame orgena, otomowe zin ngooti ibö eci enne iime ngoot.

²⁵Baling ize ojon ngerretinj ngati orong aala looci, iyowak zin Yesu nuyak ngati owoye enne maame taddena.

²⁶Baling edenyca nuyaha Yesu abarik ming owo maame taddena, otongooltte zin loç kar kizeto ne, “Een ijøkø necu miningit.” Kar zin kutuluzzo.

²⁷Maijé ataman niko, ozozik Yesu nogo izek ne, “Anycik zinzetti kokkomit, annit Yesu icu, ma ongoolinnu loç gaganiko.”

²⁸Abarizek Peturu nonno, ənnék ne, “Manyi, ming een inneta dede, duwakà koto anna buk maame taddena.”

²⁹Annek Yesu nonno ne, “Ijja.” Itinga Peturu ibowa oto maame taddena uk ngati Yesu.

³⁰Abarik baling icin Peturu ngoot, otongoole zin kar kitto maam idic idic, utulu zin egereny, “Manyi eelawan!”

³¹Maijé ataman niko, itton Yesu azzit kar kaggam nonno. Kar kizek ne, “Inna ci anyai tuwenet cidici ko, atikonu ki zinin nya?”

³²Baling ovvo Peturu ki Yesu ottod ibo, ibil zin ngooti.

³³Kar zin ol balik ibowa kidingdinganit nonno, azi ne, “Eeni inna dede Ngerrti Tamutaddeno.”

Angaru Yesu ol wak omori Gennesareta

(Marko 6:53-56)

³⁴Etteddit zin Yesu ki nuyak ciginnek nyatapar ivittak orog ci een zara Gennesaret.

³⁵Baling iyetztä olli orgu Yesu, ittonit zin zoz kuk orogjow veelek. Anyakttak zin ol nonno ol cik omori kikiya kangaru.

³⁶Ilalek nege Yesu kar ol cik omori kumet ruum cinne, imma ol balik umet nonno ubunnta, izzec morizowa dakdak.

Mateyo 15

Demzinet ci obod ki keer ci Varacisi

(Marko 7:1-13)

¹Avvu ol cik een Varacis uggak ki demezzok wak lotinno Jerusalema, avvu ovvo acub Yesu zoze ci keer cinneng, ənnék ne,

²“Inya ming iróng nuyaha ciginnek ongoole keer ci ol wak addikire? Iróng nege uny azzin arrak ming ngen kadakto ko?”

³Obodek zin Yesu nogo, azi ne, “Inya niga ming iróng ongoolinnu tilowinet ci Tamutaddeno abarik azunnu keer cunnong ko?

⁴Ki iyoko, azi Tämütäddën ne, ‘Tongoolle baatunne ki yaatunne,’ kar ‘ming anyak eet imma ci ozoz gerzet ngati baatinne icima yaatinne, anyik ol kuruwet nonno kädäk.’

⁵Abarik niga ąnnu ne ming ąnnék eeti baatinne icima yaatinne, ‘Ming nūnūn kanyai muci ci weete kąqnyung, kanyia anna Tämütäddën.’

⁶Edemezu niga eet neci gerza ming ɔngoolę baatinne ngati iróng anyike muci. Ibbezzu niga t̄lōwinet wa Tämütäddēno eci azunnu keer cunnong.

⁷Niga ol wak ąrükku talaben ko! Ilem əritoitı ci zoz ci Tämütäddēno wa een zara Isaya baling ȳduwā zoz cunnong ke:

⁸“Ireza ol neke annit ȳtugettine do, majje zinzettinne ciggek aavtte reena ngatinanni.

⁹Iróng nege alaya annit dēde; Een demzinet cinneng, t̄lōwinet ci ąkkü ngati ol cik diirik.”

Nya dēde ci ongoronyan ol (Marko 7:14-23)

¹⁰Utu zin Yesu koole, kar kizek nogo ne, “Iziyyet zoz ci kozozı anna ko kar aggac jurrum.

¹¹Iróng dainet cik adak eeti ko, cik aanyik eet kize gerza icima kize ngoronya, abarik zoz ci iyowa utuge ci eeto ko ci anyike eet kize gerza icima kize ngoronya ngumę ci Tämütäddēno.”

¹²Ivittäk zin tuyaha Yesu kar kijjinto, “Agga ming odomu innä olli Varacisi zoze ci ȳduwā innä ko?”

¹³Obodek zin enne nogo, “Okko atin Baba wa aave tamu-kenga ko, aduca egeroi keen wak iriret ol uggak.

¹⁴Utungtek nogo lōc; ogon nege ki ol cik rubenik kar kutuguret gonoggi cik rubenik buk, iinäk atin nege dook lowulang.”

¹⁵Ijjin zin Peturu Yesu, “Duwakket da ungec ci yabzinet necu.”

¹⁶Ijjin zin bōdōk Yesu nogo, “Iróng niga aggayyu zoz ci kozozı anna rok iyoko?

¹⁷Iróng niga acinnu gi ci iizo utug okko kenga, kar bōdōk kiyowa eliya?

¹⁸Imma kaala cik iyowa utuga ko, ąvvu zinina, kaal cik aanyik eet kize gerza icima ngoronya.

¹⁹Eci ınonı ci gerze ąkkü zinina, ki iyoko, munyenet eet ci diiri, orooto eeti ki ngaai cik ollu, ki əliyakzət, ogor, volong, ki zoz ci ozoze zar cik eetək volonga.

20 Eeggin neko kaal cik egerzan icima ongoronyan eeti ci diiri. Imma dainet áhát runyak iróng egerzan icima ongoronyan eet ci diiri."

Tuwenet ci anyak ngaa ci iróng een Yaqud
(Marko 7:24-30)

21 Utungek zin Yesu orog ci een Galili lög̫ kar zin kuk orogjowé cik een Tyre ki Sidon.

22 Ikiyak zin ngaa ci iróng een Yaqud kó Yesu, een enne olli Kanaani, abak enne orgé neci, egereny zin jeena, "Manyi, Ngerrti Davide, eelawan! Apirna buweenyanni, anyak kuulo cik loryentak."

23 Iróng zin Yesu ngen apuk utug. Ivita zin nuyaha ciginnek kar kilaltek nonno, "Ottok ngaa necu kuk reena, eci enne awalwaleketa."

24 Ize zin Yesu ne, "Ittonaná Tamutadden abunna keela ol cik Israilo wak ogoñ ki azzá wak iżzec."

25 Ikiyä zin ngaa neci akatek Yesu uzungtinné, kar kize ne, "Manyi, eelawan."

26 Obodék zin enne nonno, "Iróng abunna ming kadima áhát ci doolinu kar kanycik urzi."

27 Obodék zin ngaa neci Yesu, "Dede Manyi, abarik gon urzi adak dainet wak iinak lög̫ ngati adaine mäcigja burato."

28 Abarizek zin Yesu nonno, "Ngaa cu, anyai innä tuwenet ci appwe. Kelema zin anna zoz cunne." Kar zin buweenyinne kubunna ij neci ele niko.

Angaru Yesu ol cik omori

29 Imire Yesu uk nyatapare ci een Galili, kar zin kuk kottod ziir kavvu loota.

30 Ivittak zin koole ci appwe nonno, anyahak nonno ol cik ngoolik ki cik rubenik ki cik nganynganyik zoona, ki ol cik adite iina, kar zin kabaktek lög̫ ngati aave Yesu. Angaru zin Yesu nogo dook.

31 Ukkultek ol jen balig iziyyet ol balik adite iina kē ming ozizi, ubunnta ol wak nganynganyik zoona, otozo ol balik ngooltik, icinte ol balik rubenik. Kar zin kinnatit Tamutadden wa ala olli Israilo.

Adaiz Yesu ol cik een ibbonget węc (4,000)
(Marko 8:1-10)

32 Utu zin Yesu nuyak ciginnek kar kizek nogo ne, "Kirezi anna ol ciko, kaavtte ngatu ki nogo iinya iyo, illoj rok dainet cik kadak ngatu. Iróng anna korongi kitton nogo magizet, icima okko magizet odowa nogo goola."

33 Oboddék zin nuyaha nonno, "Karuba atidic naga dainet cik adak ol cik meelek kó nga zare cu?"

³⁴Ijjinnō zin Yesu, “Anyakku niga umunet izong?”

Oboddék zin nege, “Kanyakka umunet turgerem ki ulug ugge cikidik.”

³⁵Uduwāk zin Yesu koole kavvuto loota.

³⁶Idima zin enne umunet turgerem ki ulugit, baling aanyik enne Tāmutadden zany, udul umunet neke ki ulugit kizeto idice, kar kaanyik nuyak, engerttek zin nege ol dōok.

³⁷Adakto ol neke katanyarit. Imma bali vurrtā, ulutta nuyaha dhongkwēt turgerem dainet wak anyigzai.

³⁸Eeggīn ol balik adaiz Yesu nogo ke ibbongēt wēc (4,000), ci iróng kāgil ngaaí ki dooli.

³⁹Baling itton Yesu koole koot cēzinne, ottod ibo kar keted nyatapar kuk looce ci een zara Magadan.

Mateyo 16

Orong kicinnet alaata kaal cik əvula

(Marko 8:11-13; Luka 12:54-56)

¹Anyak iiten imma ci əvvunak ol cik een Varacis ki Saddocis orongit kitimanit Yesu, zoze ci azi ne yelekket gií ci əvula tāmu-kenga.

²Obodek zin Yesu nogo, “Aggayyu zoz ci azi ne, ‘Ming mārik diiz tāmu-kenga, annu ne, abunna looci loza,

³imma ming mārik diiz ngerret, een looci idoye wazin dōok.’ Aganiku niga cinenet kaal cik aavtte tāmu-kenga, iróng zin niga ikebju kaal cik əvula odohize ngati acinnu.

⁴Orong buul ci gerze munyenü ko kicinnet kaal cik əvula, illoj atin gií imma ci avula ci kiyelekung, acin atin nege abicec ci Jonah do.” Kar zin enne kutungek nogo looc uk ngamani.

Iróng nuyaha agga keng ci zozo

(Marko 8:14-21)

⁵Baling etteddit nuyaha nyatapar kar koot titime ci golla ke, irehttek zin nogo dainet ciggek.

⁶Kar zin Yesu kizek nogo ne, “Uzuttē eletti, zoze ci kidikidir ci adakku dainet cik anyak nyigit cik meertak olli Varacis ki Saddocis.”

⁷Ozozit zin nege do arrak, kar kizeto ne, “Ozoz Yesu ki iyoko eci iróng naga kanyaha ki dainet.”

⁸Agga Yesu inonj cinneng kar kizek nogo ne, "Niga ol cik anyakku tuwenet cidici ko, nya ming ozozu do zoz ci iróng anyakku áhát ko?

⁹Ngen dim aggac niko? Iróng niga aadannu ol balik een ibbonget tur (5,000) kadaizi anna umunete balik een tur ke, eeggin dhongkwetta cik anyigzai izong?

¹⁰Iróng niga qadannu ol balik een ibbonget węc (4,000) kadaizi anna umunete cik een turgerem, kar kinyigtai dainet dhongkwet izong?

¹¹Iróng niga buk aggayyu iróng kozozi zoz ci obod ki kidikidir ci áhátu? Iyoko zin kädwā bōdōk zoz cu, uzutte kidirkidir ci anyak nyigit cik meertak Varacisi ki Saddocis."

¹²Imma bali vurrtä, aggac zin nege iróng Yesu Kiristo ozoz zoz ci nyigit cik meertak, abarik ozoz enne demzinet ci gerze olli Varacis ki Saddocis.

Udwä Peturu zoz ci Yesu

(Marko 8:27-30; Luka 9:18-21)

¹³Baling ivittak Yesu ki tuyak orog ci een Kesarea, Vilipia, ijjin zin enne tonjak ciginnek, azi ne, "Inon ol azi ne, een Ngerrti Eeto ngene?"

¹⁴Oboddék zin nege nonno, annekk ne, "Azi uggak ne, eeni innä Jon Batitimo, ovvo uggak azi ne eeni innä Elija; kar uggak kizeto ne eeni innä Jeremiah icima aritoit imma wa bali reeni ke."

¹⁵Kar zin Yesu kijjin nogo, annekk ne, "Inonnä niga annu ne keeni anna ngene?"

¹⁶Obodék zin Simone Peturu, "Eeni innä Kiristo Ngerrti Tamutadden wa aruge."

¹⁷Obodék zin Yesu, annekk ne, "Amuyui Tamutadden inneta Simone ngerrti Jonah, eci iróng een eet ci diiri ci aduwaki zoz neci, Baba tamu-kenga ci iyelei innet zoz necu dook."

¹⁸Iyoko zin, kakaneki zar cik een Peturu, azi keng ci zar neko ne, bee, ogonni innä ki bee, eenyce atin kelecia cinanni zoze cunne, iróng zin atin komizi ci daizo uule kar kegerzan.

¹⁹Kaanyi atin jooro cik oowe innä baalinet ci tamu-kengo; ming ecebju niga zoz loota ngatu, ecebje tamu-kenga buk, ming oogju niga zoz loota ngatu, oogje tamu-kenga buk."

²⁰Ilotek zin enne tuyak zoz ci azi ne, ma aduwakkü eet imma ming keeni anna Kiristo.

Ozoz Yesu piryanzet ki daiz cinne

(Marko 8:31-9:1; Luka 9:22-27)

²¹Imma iitenec neci, akate Yesu uduwak tuyak ciginnek kokko enne ladan Jerusalema. Kar kuk kipira azzine cik loddikire cik Yaqudo ki alaat cik olli

wawaco Ceeze wa Tamutaddeno, ki demezzok wak lotinnok wak Musesi, aruwé atin enne kar kitinga daiza iinyawé cik een iiyo.

²²Maijé Peturu ütugur Yesu abanyca kar zin kovocak nonno zoz, “Iróng een niko Manyi, iróng atin zoz necu akkunakin.”

²³Egelem Yesu, Peturu kar kize ne, “Avvü reena ngatinanni, Sitan! Eeni inná eet ci acazan zoza; iróng inná anyai zoz ci Tamutaddeno zinina, abarik anyai inná zoz ci eet ci diiri.”

²⁴Izek zin Yesu tuyak ne, “Ming orong eeti kize toniat cinanni, anyik kutungek kaal cik loqtu irez enne ko, doq, kar zin kodong talakèc cinne piryanzeto kar zin kunuwan.

²⁵Ming orong eeti kuzute baiz cinne, okoloz atin. Abarik ming okoloz eeti baiz cinne zoze cinanni, amuda atin baiz wa een dede.

²⁶Abunna nii ming amuda eeti kaal cik loqtu doq, imma ngatu utunga baiz cinne? Nya woye ci ataline eeti kar kuruba baiz?

²⁷Eci okko Ngerrti Eeto akku dingdingonté ci Baatinne orkora ki anjilonya ciginnek, okko amuc ol doq kaale cik ütugu eeti.

²⁸Kaduwakkung zoz ci een dede, anyak ol ugge cik kabile buk ngatu ki igeña, iróng atin nege adai ming ngen kicinnet Ngerrti Eeto ming akku alaanzete cinne.”

Mateyo 17

Utuhu Yesu ele cinne

(Marko 9:2-13; Luká 9:28-36)

¹Imma baling edeccä nege iinya torkonom, uwe zin Yesu ki nonno Peturu, Jemis ki Jon gotoni Jemisi rok bee taddena, kar kavvuto nege do.

²Utuhuwe zin ngum cinne ngati acine nege doq. Atalany ngum cinne kiwagan koor, izeto rüumanji ciginnek voore ne per kiwagan borowoci ci abadi.

³Ataman niko, iyelttai Musesi ki Elija kar kozozit ki Yesu.

⁴Izek zin Peturu Yesu ne, “Manyi, abunna ming kaavtte ngatu. Ming orongi inná, kadiman atidic titet ngatu, kadimani atin anna titet iiyo, code cunne, code ci Musesi, kar bodoq code ci Elija.”

⁵Imma baling ngen enne ozozi, ikiyak zin nogo diiz ci voori, kar zin mului kize diiza ne, “Een necu Ngeranni wa kirezi; katalne anna oroot ngatinne. Iziyyet zoz cinne.”

⁶Baling iziyyet tuyaha zoz ci akku diiza ko, otongooltte zin nege oroot kar zin kulullet ootti.

⁷Ikiya zin Yesu kar kozozek nogo. Ize ne, “Itingta jeenä, ma ngen ongoolinnu.”

⁸Baling ovvo nege acine, icinnet abarik ize Yesu do ci aave ki nogo.

⁹Ma baling ovvo aluccai biya, itilo zin Yesu nogo, annekk ne, “Ma aduwakkü eet imma zoz necu ming ngen Ngerrti Eeto kitinga daiza.”

¹⁰Ijjinnet zin tuyaha nonno, “Nya zin ming azi demezzowä wak lotinnok wak Musesi ko ne ąkkü atin lădun aritoiti ci een Elija arrak oowa ming ngen Kiristo kikiya?”

¹¹Obodék zin Yesu nogo, annekk ne, “Een dëde, uwantai atin enne oowa kar abunna ming okko Elija adiman kaal doqk jurrum.

¹²Abarik kăduwakkung, ikiya bali Elija, iróng zin ol băliye ąggä nonno, ogonik nonno kaal cik orong nege. Okko atin Ngerrti Eeto apirna niko buk azzine ciggek.”

¹³Kar zin tuyaha kaggac ming ozoz Yesu zoz ci obod ki Jon Batitimo.

Angaru Yesu dolec ci anyak kuulo

(Marko 9:14-29; Luka 9:37-43a)

¹⁴Baling ivittak nege ol, ikiyak zin eeti imma Yesu kar kakatek uzungtinne. Ize ne,

¹⁵“Manyi, eela ngeranni, eci enne ippira morize ci een lohunuhunu oroot. Ajukék gon morizi necu nonno gwog icima moro buk.

¹⁶Kanyahak băliye anna nonno tuyak ciginnek, iróng nege uule kar kangaruwet nonno.”

¹⁷Obodék zin Yesu nogo, annekk ne, “Niga ol cik aditennung iina ko, iróng anyakk tuwenet! Kabak atin anna ki igeet rok atinga kar zin elemitta zoz ci Tamutaddeno? Anyaktang dolec ngatu.”

¹⁸Itizik zin Yesu kuuloc ci loryento, kar kiyowa ngati doleco, kar zin enne kubunna ij neci ele niko.

¹⁹Ivittak zin tuyaha Yesu lomuk kar kijjinto, “Nya ming iróng naga kottoka kuuloc ko?”

²⁰⁻²¹Uduwak zin Yesu nogo, “Iróng niga anyakk tuwenet ci eleno, kăduwakkung zin ming woye anyakk tuwenet cidicilim ki laziyenti, annekk woye innä bee cu ne, ‘Tinga ngatu, bit ngati,’ Ingazi dëde. Illoi gii imma ci ommogjung.”

Aduwä Yesu bôdök zoz ci daiz cinne

(Marko 9:30-32; Luka 9:43b-45)

²²Imma iiten imma baling oboddak nege looc ci Galili, iizek zin Yesu nuyak ciginnek ne, “Ovvo atin ol adawa Ngerrti Eeto kar kaggamték ol ugge.

²³Arük atin ol nonno kadak, imma iinyawé cik een iiyo ingazi atin enne daiza.” Kar zin nuyaha komozte.

Arük Yesu orobiya Ceez wa Tamutaddeno

²⁴Baling arayya nuyaha Kapernauma, ikiyak eeti wa aluta ol orobiya cik Ceez wa Tamutaddeno kó Peturu, kar zin kijjin nonno, annek ne, “Arük gon demezoiti cinnong orobiya Ceez wa Tamutaddeno?”

²⁵Obodék zin Peturu nonno, azi ne, “Iiny, arük gon enne.” Baling ikiyak Peturu ceez, ozoz zin arrak Yesu oowa. Azi ne, “Inoni nya Simone zozé necu? Aluta alaata cik lotu mucuru ciggék nga, aluta doolinne ciggék icima ngati ol ugge?”

²⁶Obodék zin Peturu Yesu, “Aggama nege orobiya ngati ol ugge.” Izek zin Yesu nonno ne, “Abunna zin, iróng ol aggama orobiya ngati ol cik ceez cinne!

²⁷Abarik, iróng zin naga korongnya kodomta nogo, luce zin inná bit nyatapara kar jukék agolo maam. Ming aggamu ulugit, oo utug ci ulugit neci aggami inná oowa kó, aruba atidic inná orobiyaç wa addikire een ziit. Dima orobiyaç kar zin ruwék Ceez wa Tamutaddeno mucuru cigannik ki ciginnek.”

Mateyo 18

Addikire ngene baalinté ci tamu-kengo?

(Marko 9:33-37; Luka 9:46-48)

¹Ivitták zin nuyaha Yesu iiten imma kar zin kijjinet nonno, kizeto ne, “Ngene ci ommog ol dóok baalinté ci tamu-kengo?”

²Utu zin Yesu dolec cidici kar zin kaanyik kibil orgene cinneng.

³Kar kize ne, “Kaduwakkung zoz ci een dédé, abunna ming ungnuku muyen cuggok looc, kar utuguz ki iyoko dooli cikidik kó, iróng atin izzoyu baalinet ci tamu-kengo.

⁴Ming iróng eeti odong ele ki iyoko dolec icu kó, nonno ci ommog ol dóok baalinté ci tamu-kengo.

⁵Ming ivata eeti imma dolec cidici ki iyoko icu kó, ivatana enne annita buk.

Ma acazu dooli cigannik

(Marko 9:42-48; Luka 17:1-2)

⁶“Abarik ming aanyik eeti imma dolec cidici elemanna annit kó kutugu muyen, agano ming kecebek eet neci rabaz iinya kar kujukték nyatapar ci addikire orgen.”

⁷Kar zin Yesu bôdok kize ne, “Olle cik loç cu eci anyike ol kabaccit. Aave baci to, olle zin cik eet wa anyaha baci.

⁸Ming aanyi azziti icima zoc cunne baci, ettedak tu. Abunna ming aave baiza ngati eeni ngool, gerza ming aave baiza ngati anyahe azzin ki zoô dôk ming atubé kar bit gwooyé ci iróng adite udut.

⁹Kar bôdok ming aanyi ebereci cunne baci, arrak tu. Abarik abunna ming iizo tamu-keng eberece code, gerza ming iizo gwoô eberene dôk.

Ngarido ci azzet ci azze

(Lyka 15:3-7)

¹⁰⁻¹¹“Ma zin ibbezzu dolec code tok doolinne neko. Kaduwakkung eci anjilonya ciggek acin ngum ci Baatanni odohize wa aave tamu-kenga.

¹²“Inonnú niga nya zoze cu? Ming anyak eeti imma azzâ obon code (100), kar code kizzi, iróng woye enne ungnek moten torkoc ki torkoc bee kar kuk korong code ci azze ko?

¹³Ming okko enne aruba, kaduwakkung zoz ci een dede, okko enne atalne oroot zoze ci azzet code ko, kommog nek meelek iróng azze ko.

¹⁴Ogon zin bôdok niko ngatinna, iróng Baatunne tamu-kenga orong dolec code tok kizzi doolinne cik cikidik ko.”

Diman gotonet ci abaci zoz

(Lyka 17:3)

¹⁵“Ming abac gotonet, imma munyenú ngatunne, bit ngatinne lomuk kar zin duwak baci neci. Ming elema gotonet neci kar bôdok kize ne, lalean, avvut zin ki nonno labak.

¹⁶Majé ming iróng enne atin elemi zoz cunne, ming anyak eet ci ozoz azi ne utugu eeti imma gerzet, orong ming anyak bbacak rama icima iyo cik icinnet baci neci.

¹⁷Kaduwakkung zin zoz cu: Ming abure eeti neci iróng aziye zoz cinneng, bite zin zoz neci kelecia; kar ming abure zoz ci olli kelecio, dotek nonno loç, ma ngen edeconik nonno, cin nonno kiwagon eeti ci iróng aggâ Tamutaddeno icima ki eeti ci aggama ol mucuru.

¹⁸“Kaduwakkung anna igeet zoz ci een dede, ming ecebju zoz loota ngatu, eceb Tamutadden buk tamu-kenga, kar bôdok ming oogju zoz loota ngatu, oog Tamutadden buk tamu-kenga.

¹⁹“Kaduwakkung bôdok zoz cu dee, ming elemitta ol cik een rama zoze emani loota ngatu kaale cik ajiinnu, ogo atin Baba buk tamu-kenga.

²⁰Eci ming alute ol cik een rama icima iiyo zoze ci zar cigannik, kaave anna orgene cinneng.”

Tubzenet ci eet ci iróng alalek gooni

²¹Ikiyak zin Peturu Yesu kar kijjin, “Manyi, iyoko ming Utuguweya gotoneti gii ci een munyen gerze, kalalek nonno lak izong? Lak turgerem?”

²²Obodék zin Yesu nonno, “Iróng een lak turgerem, abarik een lak moten turgerem lak turgerem.

²³“Eci zoz neci үтугү niko, katubek baalinet ci tamu-kengo ki alaan ci orong kikeb kaal balik ovvoye duccahä ciginnek ngatinne ke.

²⁴Baling orong enne kitigil kaal ciginnek ducahe neke, anyaktta zin ol eet code ci een ngabolenit cinne okkoye baliye enne lodo ibbonget omoto (10,000) cik een dhahab.

²⁵Iróng zin enne ngen uule kar kuruk ngabolo, ize zin alaani ne, үtuyyek nonno, ki ngaa cinne ki dooli ki kaal cik anyak enne dook tu, abunna ming aruwé enne orobiya neke ngabolo cinanni.

²⁶“Ulule zin ducait, akat uzungtinne ngati alaano kar zin kilalek nonno, kize ne, ‘Alaan bai, anyik zinin cunne kalal. Karui atin ngabolet neko dook.’

²⁷Atamatek zin enne nonno, kar zin enne kalalek nonno kar kaanyik kuk ci iróng atin ngen aruk ngabolo neci.

²⁸“Imma baling utungek ducait necu alaan looc, uk zin enne rok eet ci een ngabolenit cinne, adak da orobiya obon code (100) cik eeggin ziik. Aggam zin enne elem ci eet neci kar kize ne, ‘Rug orobiya cigannik iyoko niko.’

²⁹Akatek zin eeti neci ngatinne uzungtinne kar kilalek nonno arrak doyoit, annek ne, ‘Anyik zinin cunne kavvu loota, karui atin anna orobiya ciginnek.’

³⁰“Maije, manyi orobiya abure. Abarik, orong orobiya ciginnek kuruakte iyoko niko. Okolek zin eet neci lagam kecebe, kar atin koogjai ming uruk orobiya neke.

³¹Baling icinnet duccahä uggak zoz neci, utuburet nege nong oroot. Oot zin udemtak alaan zoz neci veelek.

³²“Utu zin alaani ducait bali een ngabolenit cinne ke, kar kizek ne, ‘Eeni innä ducait ci gerze! Kutungei anna innet ngabolo bali okkoye innä ke, eci innä ilaleka oroot.

³³Iróng woye innä anyai bunnat kar tungek goonu ci een ducait ki innä ko ngabolo, ki bali ming kalalneki anna innet ko nya?”

³⁴Kar zin alaani kaanyik nonno ol wak eceb ol lagama, kibice jurrum nginti aruwé enne ngabolo cinne.

³⁵“Gool zin ci atin ogonekkung atin Baba wa aave t̄am̄u-kenga k̄o necu, ming iróng niga alalnekku goonu zinine cunne.”

Mateyo 19

Zoz ci ooge eeti ngaa

(Marko 10:1-12)

¹Baling edeca Yesu kebinet yabzinat wa alalneke eeti gooni k̄o, utungek zin looc ci Galili looc, kar kuk otone ci looc ci een Judeya, kar zin kuk rok titime ci golla, otone ci jeeni ke, more ci een Jordan.

²Unuwet koole cik meelek nonno kar zin enne kangaru ol nek anyak morizzok k̄e kubunnta.

³Ivita zin ol uggak cik een Varacis orongit kiyita kucubtta zoz ngati Yesu, jinenet ci azi ne, “Ma dim abunna ming oog eeti ngaa cinne zoze ci aave to?”

⁴Obodek zin Yesu, “Ngen dim da ikebit Waraga ci T̄am̄utaddeno? Arrak oowa ‘eenyca T̄am̄utadden nogo kizeto eet ci maci ki ci ngaaye.’

⁵Kar kize ne, ‘Eci zoze necu, ungnek atin eeti ci maci baatinne ki yaatinne looc kar koot kurumet baiz ki ngaa cinne, kar ol nek een rama k̄o kizeto ele code.’

⁶Iróng nege ngen eeggan ol rama, avvuto nege kodoxe, ma anyike eet imma kenger nogo, eci T̄am̄utadden urum nogo.”

⁷Ijjinet zin ol wak Varacisi k̄o nonno, “Nya zin ming azi Musesi ne, anyik eet ketehererek ngaa cinne waraga ci ooginto kar zin koog?”

⁸Obodek zin Yesu nogo, “Elemi Musesi zoz ci eher ol waraga ci ooge eeti ngaa cinne, eci zinzetti cuggok okkomi kak. Majje ngatu, iróng zoz necu baliye ogon niko arrak oowa.

⁹Kaduwakkung zin zoz cu: Ming oog eeti ngaa cinne kar kitik ngaa imma, ogon ki eeti ci orooto ki ngaa ci eeto. Oog woye eeti ngaa cinne ming orooto ki eet imma.”

¹⁰Izektek zin tuyaha cik Yesu nonno ne, “Ming een zoz ci ngaa ki mac ki iyoko, abunna ming iróng eeti aruce!”

¹¹Obodek zin Yesu nogo, azi ne, “Iróng ol dook elemi zoz ci iróng nege arucene, elemi ol wak aganik avvuzet do ci iróng aruce.

¹²Een neko zozzok cik iróng ol uggak arucene, ovvo ol uggak egerzan ol ugge kar iróng ariti, ovvo uggak abure rucenet zoze ci baalinet ci tamu-kengo. Ming orong eeti baiz ci aave eeti ollin k̄o, anyik kelema.”

Amuyuk Yesu dooli

(Marko 10:13-16; Luka 18:15-17)

¹³Anyakttak ol uggak Yesu dooli abunna okko enne əmuyuk nogo kar bədək kalawek nogo Təmətəddən. Maijə nuyaha acazit ol balik anyaha dooli ke.

¹⁴Ize zin Yesu ne, “Aanycik dooli nəkə kivitan. Ma alamnyu nogo! Eci baalinet ci təmə-kengo een cinnəng.”

¹⁵Baling atadek Yesu nogo azzin alawek Təmətəddən, kar zin enne kuk.

Eet ci een botoroc

(Marko 10:17-31; Luka 18:18-30)

¹⁶Ikıyak eeti imma Yesu kar kijjin zoz ci azi ne, “Dəməzoit wa abunna, kütüğü nya ci abunna kar kuruba baiz ci aave udut?”

¹⁷Obodek zin Yesu nonno, “Nya ming ajjinnə giı ci abunna kə? Anyak eet Cəde tok ci abunna. Ming orong innə ruba baiz, təngoołle lotinnoq.”

¹⁸Ijjin zin eeti neci Yesu, “Tilowinet, jang?” Kar zin Yesu kobodek nonno, “Ma amuni eet ci diiri, ma orootonu ki ngaai cik ollu, ma ogorze, ma ədəwə zoz ngati ovolonge eet imma,

¹⁹təngoołle baatunne ki yaatunne, irez eet ci locariyo ki iyoko ming irezi innə ele cunne kə.”

²⁰Obodek zin eeti neci Yesu, “Kazunne anna tilowinet nəkə dək. Nya bədək ci ngen əzzə to?”

²¹Abariz zin Yesu, “Ming orongi innə izə eet ci iróng anyai mənyen, bit tuwoi ijjə cigunnek dək, kar anyik orəbiyə ol cik amati, kar zin kaala cigunnek kadazze təmə-kenga. Kar ijjə zin nuwan.”

²²Baling izik logut neci zoz ci ədəwə Yesu kə, etteda zinin, kar odotek zin enne Yesu loç, eci enne anyak kaal cik meelek, een enne botoroc oroot.

²³Kar zin Yesu kizek nuyak ciginnek ne, “Kədəwəkkung zin zoz ci een dəde, okkomi kak ngati eet ci een botoroc ngati ızowə baalinet ci təmə-kengo.

²⁴Kədəwəkkung dee, abarik obokce ngati naganagawo ngati ızowə orotenit wa een volongnyoit kə, okkomi zin ngati eet ci een botoroc kar kitto baalinet ci Təmətəddənə təmə-kenga.”

²⁵Baling iziyyet nuyaha zoz neci, үkultek jeen oroot, kar kizeto ne, “Ngene zin atin ci aruba tırizenet?”

²⁶Egelem zin Yesu nogo kar kize ne, “Ming een inoninte ci eet ci diiri okkomi kaala nəkə kak, maijə ngati Təmətəddənə illoj giı imma ci ommog nonno.”

²⁷Obodek Peturu nonno, “Kutungteya naga kaal dək loç, kar abunna ming kanuyi innəta. Kamudanna zin atin naga nya?”

²⁸Qbodék zin Yesú nogo, “Kaduwakkung zoz ci een dëdë, ming kuwa anna Ngerrti Eeto kavvü lecere cinanni baalintę ci Tämütäddeno dinggaingontä, ovvo niga ol balik eegginnu tonyak wagannik kó búk kaavtta ki annit lecerete cik een omoto ki rama, ettedekku atin lokiko booryyok wak Israilo eeggin omoto ki rama kó.

²⁹Imma eeti ci ungnak ceezi icima gottenoggi icima ngonoggi icima baatinne icima yaatinne icima dooli icima kaal ciginnek zoze cinanni, amuda atin obon cöde (100) kaale nék ungnak enne loç ke, kar atin karagiz baiz wa aave udut.

³⁰Maijé ol wak meelek eeggin ootti iyoko kó, ovvo atin nege eeggin vurrti, imma ol wak meelek eeggin vurrti kó, ovvo atin nege eeggin ootti.”

Mateyo 20

Tubzenet ci ol wak alingling manato

¹Aduwák Yesú tuyak ciginnek annek ne, “Ogon baalinet ci tamu-kengo ki eeti ci een manyi mana, okko orong ol cik alingling mané cinne.

²Elema zin enne kuryuk orobiyaç cöde ci een ziit ci okko enne alinglinge tub iiten cöde, kar zin kaanyik nogo koot manato linglingon.

³“Imma baling okko ii een torkoc ngerret, uk reena kar kicin ol ugge cik abile ollin illoji linglingon.

⁴Kar zin enne kozozek nogo, annek ne, ‘Oot niga búk linglingon mané cinanni, karuwékkung atin orobiya cik mayek.’

⁵Oot zin nege. “Uk zin bôdök enne dee ngamani baling izinge ii ize iyo ci yomon, uthu zin enne zoz neci dee, anyik ol ugge linglingon kar enne kurumek ki gonoggi kilinglinget mané cinne.

⁶Imma baling okko ii een tur yomon, uk zin enne bôdök uruba ol cik abile gagani. Ijin zin enne nogo, ‘Nya ming abillu ngatu kó, iróng ogonnu giimma?’

⁷“Qboddek zin nege nonno, ‘Eci ngen eeti imma kaanyyet linglingon.’ “Izek zin enne nogo ne, ‘Iyoko zin, oot niga búk linglingon mané cinanni.’

⁸“Imma baling ize yomon, uduwák manyi mana eet wa een ddikiryoit ebek ol wak alingling mané neci kó, ne, ‘Tu ol wak linglingontak kó dok kar ruyewk nogo orobiya ciggek, kate ngati ol balik iizo linglingon vurrtä ke.’

⁹“Ivita ol balik iizo linglingon yomon ngati izewe ii tur ke, uryuwék zin enne nogo orobiyaç cöde ci een ziit kize ci iiten cöde.

¹⁰Baling ovvo ol wak olowak linglingon kę ovvo engera orobiyac code ci een ziit, inonit izeto ne, ‘Kaggamnyę atidic orobiyę cik meelek.’ Abarik uryuktozik nogo bük, orobiyę cik een ki cik gonoggi balik ąvvu vurrtę ke.

¹¹Baling engertta nege orobiyę ciggek, utuburet zin nong ngati manyi manा.

¹²Kar kizeto ne, ‘Alingling ol balik ąvvu vurrtę ko iji code tok, kar zin innę anyik nogo orobiyę cik atubo ki agita ol balik kalinglingnyę oroot wazin dook koore ci ąburę ko.’

¹³“Kar zin manyi manę kobodek eet code, annekk ne, ‘Goona, ngen anna kacac eet imma! Ngen wanai innę lema linglingon ci alinglinge tub orobiyac code ci een ziit?

¹⁴Iyoko zin, idimta orobiyę ciko kar oto. Korongi anna kuruwet ol dook orobiyę kutubto ki ol wak ąvvu vurrtę ke ki ciggok.

¹⁵Iróng woye anna kengeri orobiyę cigannik anna manyi goole ci koronge anna? Eci anna kijirke, anyai zin innę meder ngatinanni.’

¹⁶“Kar zin ol cik ąvvu vurrtę kizeto atin qotti, kar ol balik ąvvu oowa ko kizeto vurrti.”

Aduwak Yesu bodoñuyak daiz cinne

(Marko 10:32-34; Lukę 18:31-34)

¹⁷Baling okko Yesu Jerusalema, uwe zin tuyak warginnek een omoto ki rama ko abanyca, kar kuduwak nogo zoz cu,

¹⁸“Kovvo naga rok Jerusalem, anyak atin ol cik ovvo adawa Ngerrti Eeto, ovolongek alaat cik olli wawaco Ceeze wa Tamutaddenę ki demezzok wak lotinnok wak Musesi. Ovvo atin nege ettedeka annit Ngerrti Eeto daiz.

¹⁹Kar zin nege kaggamteyę annit ol wak iróng een Yaqud, kar atin nege komomoztan, bak arukę kar zin kotodoyya keet ci een tałakec. Imma iinyawę cik een iijo kingazi atin anna daiza dee!”

Edemez Yesu ol gool ci baizo

(Marko 10:35-45)

²⁰Ikiyę zin ngaa ci Zebedee wa een eeti Jemisi ki Jon, anyaha ki dooli warginnek een rama ko bük rok Yesu. Kar zin ngaa neci kakatek üzungtinne ngati Yesu, orong abunna enne ming ogonik nonno gii ci orong enne.

²¹Ijjin zin enne ngaa neci, “Orongi innę nya?”

Obodek zin ngaa neci nonno, “Anyik dooli cigannik een rama ko kavvuto ki innęt ngatodę. Anyik code kavvu angeta okko code aave ązzę, ming ize atin innę alaan ci looc cu.”

22Uduwāk zin Yesu nogo, “Iróng niga aggayyu zoz ci ajjinnu kó. Auddu woye atin dédé niga piryanzet ci kokko atin anna karuba kó?” Abarizet zin nege, azi ne, “Iiny, kanimnya!”

23Uduwāk zin Yesu nogo, “Inimet dédé ki iyókó anna ming kanimi kó. Maijé zoz ci okko eeti imma ngatinnong aave angeta icima ağza, iróng een annit ci káduwá. Baba ci adiman zoz necu doók.”

24Baling ovvo nuyaha cik een omoto kó aziye zoz wa ajjinne Jemisi ki Jon, Yesu, utuburtek zin nege nong gottenen cik een rama kó oroot.

25Utu zin Yesu nogo doók ngatodé kar kizek ne, “Aggayyu alaat cik ol wak iróng een Yaud ming orong kanyait komiz ci abale nege ol wak alingling ki nogo, ogon ol wak alingling ki nogo buk niko.

26Iróng een niko ngatinnong, abarik, ming orong eeti kize alaan ci addikire orgene cunnong, anyik nonno kize ducait cunnong,

27kar bódok ming orong eeti kize oo, anyik nonno kize ducait ci ollu.

28Imma Ngerrti Eeto iróng ąkkü kivitá ol kiliングtingtek nonno, abarik, ąkkü kikiya kiliングtingek ol, kar kaanyik baiz cinne kize wawac ci ol cik meelek.”

Angaru Yesu ol cik rubeník rama

(Marko 10:46-52; Luka 18:35-43)

29Baling utungtek Yesu ki nuyak waginnek orog ci een zara Jéríko looc, unuwet zin ol cik meelek nogo vúrrta.

30Aavtte dà ol uggak cik rubeník rama goola abanyca. Baling iziyyet nege azi ne, ąkkü Yesu goole neci, egerenyit zin, “Manyi, Ngerrti Davide, eelaweta.”

31Itivanit zin koole nogo annekk ne ijaktte, abarik egerenyit zin oroot, “Manyi, Ngerrti Davide, tırızetta!”

32Ibil zin Yesu kar zin kijjino, “Orongnyu dim kütuguweung anna iget nya?”

33Izeto zin bódok nege ne, “Manyi, korongnya kicintewa!”

34Atamatek zin Yesu nogo, kar zin küm ebere ciggek. Icinte zin nege ataman niko, kar zin kunuwet nonno.

Mateyo 21

Iizo Yesu Jerusalem

(Marko 11:1-11; Luka 19:28-38; Jon 12:12-19)

1Baling ovvo ciko Yesu ki nuyak waginnek ojongoz Jerusalem, ivittek zin orog ci een zara Bethphage, Biye ci Ingirou, itton zin Yesu nuyak rama koot oowa.

²Annek nogo ne, “Oot ḡorġe ci aave oowe cunnong, amudannu atin zigir ci Eċebje nginati, ki mooleṭ cinne aavtta abanyca eċebje keeta vurrtaq. Oogħta zin kar anyaktang annita.

³Ming ajjinnung eeti imma, udukttak izet ne orong Manyi nogo, kar abunna okko enne ittonaq nogo.”

⁴Ogone kaala nēkō kar zoz bali ǎduwa arītoit kē kakat mooleṭ:

⁵“Dūwāk ol cik Zioni, “Icinnet, ąkkunąkkung alaani cunnong īgeta, Een enne eet ci iróng odong ele, ottod enne zigir owoye, owo mooltē ci zigiro.””

⁶Oot zin nuyaha nēkē kar kutuguzzo kaal balik uduwāk Yesu nogo kē.

⁷Anyaktta zin nege zigir ki mooleṭ, Aartik zin rūumāni ciggék boic ci zigiro. Kar zin Yesu kottod kavvū boice ci zigiro.

⁸Idimta zin koole ci appwē etevetek rūumāni ciggék gool qowē ci Yesu, ovvo uggak etteda varany kar ketevetek gool.

⁹Egerenyit zin koole ci appwē ovvo oowa kō ki cik annu gonoggi, azi ne, “Kinnatit Ngerri Dāvidē!” “Umuyuk Tāmutaddēn eet ci ąkkū zare cik Manyi!” “Kinnatit Tāmutaddēn wa aave tamu-kenga.”

¹⁰Baling itto Yesu Jerusalem, ükultek ol dōok jen, kar zin kijjinto, “Ngene gon necu?”

¹¹Oboddék zin koole gonoggi, annek ne, “Een necu Yesu, arītoit wa ąkkū ḡorġe ci een Nazeret, Għaliliya.”

Ottok Yesu ol wak utene kaal Ceeze wa Tāmutaddēn

(Marko 11:15-19; Luka 19:45-48; Jon 2:13-22)

¹²Itto Yesu reenun ci Ceez wa Tāmutaddēn kar zin kottok ol dōok wak ataline ki wak utene kaal nginati. Iyotek zin lōq lebelet wak gon agilene nege orobiya ki lecerwa wak gon utene ol iballi wak ogon ki loberuknya kō.

¹³Annek zin Yesu nogo ne, “Eħerye Warage ci Tāmutaddēn azi ne, ‘Awu atin ol Ceez cinanni kize Ceez wa Lawinto,’ abarik nigħi anyikku kize ‘nyaperit ci alungnyen ogoryaha.””

¹⁴Ivittak zin ol cik rubenik ki cik ngooltik Yesu, kar zin enne Yesu kangaru nogo Ceeze wa Tāmutaddēn ecito.

¹⁵Baling icinnet alaata cik olli wawaco Ceeze wa Tāmutaddēn ki demezzo k wak lotinno kaal cik avula ogon Yesu kō, kar bōdok kiziyet dooli cikidik ming egereny reene ci Ceez wa Tāmutaddēn, azi ne, “Kinnatit Ngerri Dāvidē.” Utuburet zin nege nong.

¹⁶Ijjinnet zin nege nonno, “Aziyi ċinna zoz ci ǎduwa dooli nēkō kō?”

Obodek zin Yesu nogo, “Iiny, ngen niga iiten imma ikebit Zoz ci Tämütäddeno? “Innetä, Tämütädden edemezi dooli cikidik abunna ming inati innetä.”

¹⁷Kar zin Yesu kutungek nogo loç kar kimire kuk rok orog ci Bethany, kar katangu nginati kaal.

Otor Yesu keet ci een munec

(Marko 11:12-14,20-24)

¹⁸Imma bali ngerret ingani, baling okko Yesu amire rok Jerusalem, adak da nonno magiz.

¹⁹Baling icin enne keet ci een munec aave gool abanyca, uk zin enne orong kar kicin ming anyak muneci neci oyau ugge cik abbire, abarik amuda een varany do. Kar zin enne kizek keet neci ne, “Ma ngen okoli bodok oyau ugge dee!” Ataman niko odok keet neci kak.

²⁰Baling icinnet nuyaha zoz ci otore Yesu keet ci een munec ko, ukultek jen, kar kizeto ne, “Odoi keet ci een munec ko ataman niko kü?”

²¹Obodek zin Yesu nogo, “Kaduwakkung zoz ci een dede, ming anyakku niga tuwenet kar iróng zinzetti engerye lak rama, ogonnu woye niga kaal cik meelek ki iyoko anna ko, ki bodok ugge cik meelek. Annekku woye niga bee cu ne, ‘Dong ele cunne, bit jukék nyatapar ci addikire,’ ogone atin ki ming aduwannu niga ko.

²²Ming elemnyyu niga, aqanyung atin Tämütädden kaal cik ajjinanu niga lawinta.”

Ijjinet ol alaanzet ci Yesu

(Marko 11:27-33; Luka 20:1-8)

²³Itto Yesu reenun ci Ceez wa Tämütäddeno kar zin kakate demzinet, ivittak zin nonno alaata cik olli wawaco Ceeze wa Tämütäddeno ki ddikiryyok wak Yaudo. Kar zin kijjinet nonno, “Ogoni innä kaal neko alaanzete ci ngene? Ngene ci aanyi innet komiz necu?”

²⁴Obodek zin Yesu nogo, “Kajjinnung atin jinenet cöde. Ming abarizang zozé necu, kaduwakkung atidic alaanzet ci kogonne anna kaal neko ko.

²⁵Akku batitimo wa aggamek Joni ol ko nga? Akku tamu-kenga yo, icima anyaha eeti ci diiri?” Ozozxit zin ol neke elettine ciggek do. Anno ne, “Ming kizetta naga ne, ‘Akku batitimo ci Joni tamu-kenga,’ ajjinet atidic enne azi ne, ‘Nya ming iróng niga elemnyyu zoz cinne ko?’

²⁶Abarik ming kizetta ne, ‘Akku zoz neci ngati eet ci diiri,’ kongole naga ol, eci nege dook inon ming een Joni arıtoit ci zoz ci Tämütäddeno.”

²⁷Kar zin vurrtä nege kabariztek Yesu, “Iróng naga kaggayya.” Kar zin enne kizek nogo ne, “Iróng zin anna buk atidic kaduwakkung alaanzet ci ngene ci kogonne anna kaal neko ko.”

Tubzenet ci logoz cik een rama

28Uduwak zin Yesu nogo tubzenet ci azi ne, “Inonn̄u niga nya zoz̄e ci kokko anna kozozi k̄? Anyak eeti imma dooli rama kar kuduwak ngerinne wa addikire zoz ci azi ne, ‘Ngeranni, bit linglingon manato wazin necu.’

29“Obodek zin ngerinne nonno azi ne, ‘Iróng anna kokko,’ imma bali vurrt̄a inon niko kar zin kuk manato.

30“Iizek zin beeti doleco dolec code ke ne, ‘Bit zin inn̄a manato,’ Obodek enne baatinne, ‘Kokko atidic,’ majje ngatu iróng ngen okko.”

31Ijjin Yesu nogo, azi ne, “Iyoko zin, dolec jang ci ogon zoz ci aduwā baatinne?”

Oboddekk zin nege, “Dolec wa oowu.” Oobek zin Yesu nogo ungec ci zozo: Azi ne, “Kaduwakkung zoz ci een dede, iizo atin ol wak aggama ol mucuru orogjowē ki aliyak, baalinet ci Tamutadden oowē cunnong.

32Eci Joni ąkkunąkkung igeet abunna iyelakkung gool ci abunna, iróng zin niga elemnyyu zoz cinne, majje ol wak aggama ol mucuru ki aliyak, atu nege zoz cinne. Imma baling icinntu niga nunun ol neke ming elemitta zoz ci Joni, iróng niga ungneku munyen looc kar utuwet zoz cinne.”

Tubzenet ci ol wak alingling manato

(Marko 12:1-12; Luká 20:9-19)

33Uduwak zin b̄odok Yesu nogo tubzenet ci azi ne, “Iyoko ijaktte da, iziyyet tubzenet cu, arirek da eeti imma manaq cinne keen cik een vino, idimanek luwat k̄luc, kar kidiman nginti ogone ol merte kar b̄odok keteny c̄ez ci anyak lebele ci ebehe ol ngin neci kar zin kutungek ol ugge kar k̄luk kuk orge emani.

34Baling ize t̄edinet manaq neci, ittonaq zin enne duccak waginnek abunna ovvo ettedak nonno ciginnek.

35“Abarik zin ol nek ebek manaq ke aggamit duccak neke kar zin kuruwet code, kar kuruwet code k̄dak, kar kovoccit code biyene.

36Kar zin manyi manaq kitton b̄odok duccak ciginnek ugge abunna ovvo aducak nonno oyau cik keet neci manatoto, majje ol nek ebekce ke utuguzzo zoz bali ogonike nege duccak balik oottinu ke.

37Imma bali vurrt̄a, itton manyi manaq ngerinne, inon azi ne, ‘Ongoolé atin ol neke ngeranni.’

38“Imma baling ovvo ol nek ebek manaq ko acin ngerrti manyi manaq ming ąkku, ozozzit zin nege do, izeto ne, ‘Ikiya zin eeti ci okko aragiz looc. Kuruwet nonno k̄dak kar zin karagizet manaq cinne.’

39Aggamit zin nege nonno kar kujuktek manaq abanyca kar zin kuruwet nonno k̄dak.

⁴⁰“Ming okko manyi manaq akku, inonnua niga okko atin enne ogonek ol wak alingling maneq cinne ko nya?”

⁴¹“Oboddek zin nege nonno, ‘Akku ucca manyi manaq kar kuruk ol cik gerzek ko kadaito, kar zin kaanyik manaq cinne ol cik abunna kilinglinget kar gon kengerit ki nonno oyau cik abbirna maneq neci.’”

⁴²Ijjin zin Yesu nogo, “Ngen niga ikebit zoz necu Warage ci Tämütäddeno? Azi ne, “Okko bee bali abure ol wak eenyce ko ize bee ci abilne ceez kommog veelek.

Utugu Manyi zoz necu,
azize oroot ming kacin naga eberene.’

⁴³Kaduwakkung anna, aggama atin Tämütädden baalinet cinne ngatinnong, kar zin kanyik ol wak atin alingling zoz ci abunna oroot.

⁴⁴Ming iinak eeti bee neci, adule atin enne, maije eeti ci iinak bee nonno adule atin.”

⁴⁵Baling iziyyet alaata cik olli wawaco Ceeze wa Tämütäddeno ki ol wak een Varacis tubzenet cik Yesu ko doq, aggac niko aaruk Yesu nogo.

⁴⁶Orongit zin nege kecebbit Yesu, maije nege ongoole kar kecebbit nonno, eci zuwe agga een enne aritoit dede.

Matayo 22

Tubzenet ci kwoor ci rucento (Lyka 14:15-24)

¹Ozozik zin bodok Yesu ol tubzenet ci edemeze enne nogo, ize ne,

²“Ogon baalinet ci tamu-kengo ki alaani ci adiman dainet ci adak ol eezene ci ngerinne.

³Itton alaani duccak ciginnek abunna ovvo awa ol balik udwak enne nogo ke, ubunntta dainet. Utuburet zin ol neke, iróng ngen avv.

⁴“Itton zin bodok alaani duccak ugge dee kar kizek ne, ‘Uduktak ol balik kawa anna ke, kidimana anna dainet: Kotodonga anna tomonya cik adiye. Ubunnta kaala doq. Ivittak dainet cik rucentak.’

⁵“Imma ol balik udwak enne kar kivitak dainet ceeza ko iróng edeconik zoz neci, abarik ovvo linglingon cinneng, okko neci manato, okko code cuwa okko ataline kaal ciginnek.

⁶Aggamit zin ol neke uggak duccak kar kodomit nogo bak aruk kadaito.

⁷Utubur alaani nong oroot. Itton zin enne aciir ciginnek kar kuruwet ol wak aruk duccak waginnek ko, kar bodoq kutuzet orog neci.

⁸“Izek zin alaani duccak ciginnek ne, ‘Ubunntta dainet cik ogone ol eezen ko, irong zin ol balik kawa anna ke agano ming avv u rucenet cu.

⁹Iyoko, oot goolowé, anyaktta ol cik arubakku niga ngin neci kivitá kadait dainet ciko.’

¹⁰Oot zin duccaha goolowé kar kanyakta ol dook ceez ecito, cik gerzek icima cik abunna, kibbitet zin erennowá ceez neci.

¹¹“Imma baling okko alaani ąkku abunna okko acin erennok, icin zin enne eet code ci irong aim ruumanji cik rucentak.

¹²Ijjin zin alaani nonno, ‘Goona, iizo inná ngintu kú ming irong aimi ruumanji cik rucentak ko?’ Adal zin nonno zoz, irong ngen abarizek alaan.

¹³“Izek zin alaani duccak ciginnek ne, ‘Aggamit eet necu ecebit zoó ki azzin kar zin ujukttek reenun, nginti muhuri ke, nginti okko enne aluwé nyigite cik lootu.’

¹⁴“Eci utesi ol cik meeplek, abarik zin ahalai ol cikidik.”

Aruwék ol mucuru alaan ci ąddikire Romi

(Marko 12:13-17; Luká 20:20-26)

¹⁵Ulutté zin ol cik een Varacis ko kar kinonit gool ci ovvo nege atin aggam Yesu zoze ci aduwá enne utuge cinne.

¹⁶Ittonnatak zin nege Yesu tuyak ciggek ki olli alaan Herodi. Ijjinnet zin nonno, “Demezoit, kaggayya eeni inná eet ci abunna, edemezi inná ol zoz ci Tamutaddeno goole wa een dede, eci irong inná edeconik zoz ci ollu.

¹⁷Iyoko duwakketa, inoni inná nya zoze cu? Abunna karuwéka mucuru alaan ci ąddikire Romi yo icima da gerza?”

¹⁸Majje Yesu agga zoz ci gerze anyak nege zinzettinne. Ize zin ne, “Niga ol wak arukku talaben, nya ming orongnyu annit kuyuwé ko?

¹⁹Yelekä orobiyac ci aruwé ol mucuru.” Anyaktak zin nonno orobiyac code ci een ziit,

²⁰kar zin enne kijjin nogo, “Ririton ci ngene icu? Zar cik ngene ci eherye to ko?”

²¹Oboddék zin nege Yesu, “Ririton ci alaan ci ąddikire Romi ki zar ciginnek.” Iizek zin enne nogo ne, “Abunna oroot, aanyik alaan ci ąddikire Romi kaal ciginnek. Imma kaala cik Tamutaddeno, aanyik Tamutadden.”

²²Baling iziyyet nege zoz ci aduwá Yesu ko, ukultek jeen, kar zin kutungttek nonno looc, oot reena.

Rucenet ming ovvo ol ingazi daiza

(Marko 12:18-27; Luka 20:27-40)

23 İtene neci ele ivittak ol cik een Saddocis wak azi ne, iróng ol ingazi daiza kó ijjinnet Yesu,

24 “Demezoit, aduwakket Musesi zoz ci azi ne, ming adai eeti ngen ngaa cinne kitira dooli, anyik gotoni kurumte ki ngaa neci kar kitira dooli cik ovvo eeggan cik gotoni bali adak ke.

25 Anyak baliye logoz turgerem cik een gottenen. Uruco logut wa een abu kar kadak ming ngen kitira dooli ugge, kar zin gotoniya code kurumte ki ngaa neci boye ke.

26 Adak bodok gotoniya neci ming ngen kitira dooli ugge, kar ngaa necu kurumte ki gotoni mac imma bodok, zee bak arumze ki gottenoggi mac cinne dok turgerem.

27 Imma bali vurrt adak ngaa neci buk.

28 Iyoko zin, dumakketa, een atin ngaa neci ngaa ci ngene ming ovvo ol ingazi daiza? Eci enne abaito ki nogo dok ngati eegginn turgerem.”

29 Obodek zin Yesu nogo, “Abaccu niga oroot eci iróng niga aggayyu Waraga ci Tamutadden, icima komiz cinne.

30 Ming ovvo ol ingazi daiza, iróng atin ol aruce icima atiye bodok. Ogon atin ol ki anjilonya cik Tamutadden tamu-kenga.

31 Maije iyoko zoz ci ingane ol daiza kó, ngen da niga ikebit zoz ci aduwakkung Tamutadden, azi ne,

32 ‘Keenj anna Tamutadden ci Aburahami, Tamutadden ci Isako ki Tamutadden ci Yakobo? Iróng enne een Tamutadden ci ol wak adaito, een enne ci ol wak aruge.”

33 Baling iziyyet koole zoz necu, ukultek zin demzin ci Yesu.

Tilowinet wa riili ommog veelek

(Marko 12:28-34; Luka 10:25-28)

34 Imma baling aggac Varacis ommog Yesu ol cik een Saddocis zoza, inonit zin nege jinenet ci ovvo nege ajjinn Yesu.

35 Ijjin zin eeti code ngatinneng ci een aritoit ci zoz wa lotinnok wak Musesi, annek ne:

36 “Demezoit, tilowinet jang ci riili ommog veelek lotinnow balik eher Musesi ke?”

37 Obodek zin Yesu nonno, “Irez Manyi Tamutadden zinine cunne ki vongize cunne ki bodok komize cunne dok.”

³⁸Een necu tilowinet ci een oo ommog veelek.

³⁹Imma tilowinet ci een rama riili bôdok kô, azi ne, ‘Irez eet ci locariyo ki iyoko ming irezi inna ele cunne kô.’

⁴⁰Annu lotinnowa cik Musesi dôk ki arittok wak zoz ci Tamutadden lotinnok cik een rama kô.”

Ijjin Yesu ol cik een Varacis zoz ci Kiristo

(Marko 12:35-37; Lukâ 20:41-44)

⁴¹Baling ulutté ol cik een Varacis, ijjin zin Yesu nogo,

⁴²“Inonnu niga nya zoze ci Kiristo? Een enne ngerrti ngene?” Izettek zin nonno ne, “Een Kiristo Ngerrti Davide!”

⁴³Obodék zin Yesu nogo, “Nya zin baliye Davide ozoz komize ci Vongiz ci Alile awu nonno azi ne, ‘Manyi’? Eci azi Davide ne,

⁴⁴“Annek Manyi Manyi cinanni ne: “Avvû atté cinanni azzo ngati adingdingani ol, zee kutugu anna moddó wagunnek, kavvuto zoone cigunnek.”

⁴⁵Ming awu Davide nonno, ‘Manyi,’ okko woye enne bôdok een ngerinne ku?”

⁴⁶Illoj zin eet imma ci abarizek nonno, kar bali vurrtä, iróng eeti imma ngen ajjin nonno jinenet neci dee.

Matayo 23

Ilot Yesu ol kar kuzutte zoz

(Marko 12:38-40; Lukâ 11:37-52; 20:45-47)

¹Annek Yesu koole ki nuyak waginnek ne,

²“Avvute demezzowâ wak lotinnou ki olli Varacis lecere ci Musesi.

³Abunna ming ongoolinnu nogo kar utuguz kaal cik aduwâ nege. Abarik ma zin ogonnu kaal cik ogon nege kô, eci nege iróng ogon gii ci edemez nege.

⁴Aanyik gon nege linglingon ci appwe ol, iróng zin nege eela ol linglingone neci.

⁵“Imma kaala nêk ogon nege kô, ogone abunna ming acin ol. Aburccek gon nege ruumanj cik uunttik lawinto, ecebek eletti kaal cikidik ogon ki amile eheronik zozowa cik Tamutadden, kar ol kicinnet;

⁶atali nege kavvuto olle oowa lecerete cik ommog cik ollu ngati adahe ol kwoor, kar bôdok Ceezinne wak Lawinto.

⁷Atali nege ming irez ol nogo ngati izzawe nogo cuwa, atali bôdok ming awu ol nogo azi ne, ‘Demezoit.’

⁸“Abarik ma anyikku eet imma kutuwung kize ne, ‘Demezoit’ eci niga anyakku Manyi code tok, eegginnu niga dok gottenet ki ngonogget.

⁹Ma awuyyu eet imma loota ngatu kize ‘baba,’ eci anyakku Beetinnong code ci aave tamu-kenga.

¹⁰Ma anyikku eet imma kutuwung loota ngatu kizeung ne, ‘demezoit’ eci anyakku Demezoit code tok neko, ci een Kiristo.

¹¹Imma eeti ci addikire ngatinnong dok, anyik kize ducait ci ollu.

¹²Ming odong eeti ele cinne, obodane atin Tamutadden nonno, kar ming obodane eeti ele, odong atin Tamutadden nonno.

¹³⁻¹⁴“Olle ciggok ol wak een demezzok wak lotinnok wak Musesi ki olli Varacis kø, niga ol cik arukku talaben! Unygtu niga balaqnet ci tamu-kengo ngati acine ol cik diirik. Iróng atin niga buk elettine cuggok izzoyu, icima anyikku ol nek orong kittozo kø.

¹⁵“Olle ciggok demezzok wak lotinnok wak Musesi kø ki olli Varacisi, arukku talaben olle! Etteddu loq ki nyatapar ci addikire abunna ovvo amudannu eet code ci elemi zoz cunnong, ming urubtau, abarik anyikku bodok eet neci kunu gool ci loryento ngati apadpadi gwaa udut.

¹⁶“Olle ciggok ol wak ovvoye ol muhura! Annu ne, ‘Ming itttonik eeti imma zare cik Ceez wa Tamutadden, illoi gii imma ci gerze; abarik ming itttonik eeti zare cik zurtenit ci een dhahab aave Ceeze wa Tamutadden kø volonga, aggam atin zoz neci nonno.’

¹⁷Eegginnu aliyak kar bodok niga ogonnu ki ol wak rubenik! Gii jang ci ommog gooni kø, zurtenit ci een dhahab yo icima Ceez wa Tamutadden wa anyike zurtenit kize gii ci alile?

¹⁸Kar bodok niga edemezu ol zoz ci azi ne, ‘Ming ogon eeti imma olom zare cik itele ci aave Ceeze wa Tamutadden, illoi gii imma ci gerze; majje ming ogon enne olom giiye ci een muci ci aave itel, aggam atin zoz neci nonno.’

¹⁹Eegginnu niga rubene! Gii jang ci ommog gooni, muci icima itele wa anyike muci kize gii ci alile?

²⁰Ming ogonni inna olom itel ojonun, ogonik inna itele olom ki kaal cik aavtte nginati dok.

²¹Kar ming ogonni inna olom zare cik Ceez wa Tamutadden, ogonnik inna olom Ceez wa Tamutadden, ki Tamutadden wa gon aave nginati.

²²Kar ming ogonik inna olom zar cik tamu-kengo, ogonik inna olom Tamutadden ki lecere cinne.

²³“Olle nonga bai cik dèmezzök wak lotinnok cik Musesi ki ol cik een Varacis, niga ol cik ərukku talaben! Anyikku niga Ceez wa Təmütəddənə kaale cik eeggın omoto, aanyik cöde Təmütəddən loloit kaale cikidik eevanu niga manene. Abarik ibbeztu niga zoz ci riili oroot lotinnou, tirizənet ol dook jurrum, deten ki bunnat. Abunna ming ogonnu kaal cikidik kə dook, majə ngatu ma ibbezzi kaal cik riilik oroot.

²⁴Eegginnu ol cik rübenik, kar abalit ol ugge, ogonnu niga ki ol cik aara irongit dainte kar küküwet abarik naganaga uturur.

²⁵“Olle ciggök dèmezzök wak lotinnou ki olli Varacis, ərukku talaben! Ünyyū uduc eci reenuno, imma ecito abbize kaala cik gerzek, alabanu niga ol kar ataltto niga do.

²⁶Eegginnu rübenə niga Varacis! Utunyyet arrak uduc ecito, kar zin boic bədək kizizi niko.

²⁷“Olle bai ciggök dèmezzök wak lotinnok ki ol cik een Varacis. Ərukku talaben! Ogonnu niga ki ilometa cik avile kizizəc eci reenuno, imma ecito abbize emme cik ol wak ədəito ki kaal cik gerzek ngoronyik kə dook.

²⁸Eegginnu niga ol cik abunnanu eci reenuno ming acinnung ol, majə zinzettinə ciggök ecito ərukku talaben, ogonnu kaal cik gerzek.

²⁹“Olle bai nonga ciggök, dèmezzök wak lotinnou ki ol wak een Varacis, ərukku talaben! Adimanekku niga ilomet ərıtto wak zoz ci Təmütəddənə kizizəc ki ol cik abunna.

³⁰Kar zin izet ne, ‘Ming weda kabaka erkinya balik ngen jijitiggac aruge kə, iróng weda naga kooya biye cik ərıtto nəkə ki nege.’

³¹Iyoko zin, aduwannu niga eletti cuggök məcigja, eegginnu niga dooli cik ol balik əruk ərıtto wak zoz ci Təmütəddənə ke.

³²Edeccək zin zoz bali ogon jijitiggok ke!

³³“Niga ol cik eegginnu gerze oroot kə, ogonnu niga kiwagon uwanya! Ijaru atin niga dezinət ci okkoyyung gwooye ci apadpadi udut?

³⁴Kittonakkung ərıtto wak zoz ci Təmütəddənə ki ol wak egenyi ki dèmezzök. Arukku atin niga ugge kadaito kar ododek talałec; kar atin bədək үrywet ugge Ceezinne wak Lawinto, aliyanu nogo ərogjowə.

³⁵Imma zin zoze necu, adakkung atin biyetə cik ol wak abunna Təmütəddənə balik ərukku niga kə, akane biyetə cik Abeli kuk rok Zakaria ngerrti Barachiah, bali үrukttu niga orgena ngati edevo Ceez wa Təmütəddənə ki itele.

³⁶Kəduwakkung zin zoz ci een dədə, iinək atin zoz necu dook buul necu.”

Amanik Yesu ol cik Jerusalemo

(Luka 13:34-35)

37 Ilal Yesu azi ne, “Olli Jerusalemi, olli Jerusalemi, ol cik ürüwet arittok cik zoz ci Tämütäddeno kar bodök kovoccit düccak biyene! Korongi gon baliye kulut dooli ciggök ngatodę kiwagon tuulici ming aluttek jooro ciginnek taba, abarik iróng niga elemnyyu.

38 Iyokö zin, iziyyet, ungnonik atin céez cunne niko kizzi rok eet ci abahe.

39 Eci anna kaduwakkung zoz cu: Iróng atin bodök niga ngen acinnang rok ming oot niga izetu ne, ‘Umuyuk Tämütadden eet ci akkü zare cik Manyi.’”

Mateyo 24

Turnenet ci lootu ki libenet ci Ceez wa Tämütäddeno

(Marko 13:1-2; Luka 21:5-6)

1 Baling okko Yesu iyowa Ceeze wa Tämütäddeno, iyeltek zin tuyaha ciginnek nonno céezi cik meeplek aburuk Ceez wa Tämütäddeno.

2 Annek zin enne nogo ne, “Acinnu niga céezi nekö dook? Kaduwakkung zin zoz ci een dede, illoj bee cöde ci atin ungnonik ngintu, ajukonik atin dook tu!”

Uduwa Yesu nongitton cik ovvo iinak loc

(Marko 13:3-13; Luka 21:7-19)

3 Imma bali vurrtä, avvü Yesu loota Biye ci Ingiro. Ivittäk zin tuyaha ciginnek nonno dö kar kijjinnet, annekk ne, “Akane atin zoz ci ozozi innä kö atinga? Ming okko innä obodak loc, nya ci akkü oowa kar kiyela turnenet ci lootu?”

4 Abariz Yesu: “Icinnet jurrum, ma anyikku eet imma kuluttung.

5 Eci avvü atin ol cik meeplek zare cigannik, azi ne, ‘Keeni anna Kiristo.’ Addut atin nege ol cik meeplek.

6 Aziknnu atin niga duwä duwä cik oronnou ki oronnok cik aavtta ojonun ki cik aavtta reena, abarik zin, ma ongooolinnu. Eci kaala avvü arrak atin, majje turnenet ci lootu okko atin annuwa vurrtä.

7 Ooro atin ol loocowe, kar bodök alaanzet cu ooro ki alaanzet ci. Iinak atin loc magizzowa ki kirkirik orogjok cik aavtta dö dö.

8 Abarik een nekö ulla wucezi ci ngen akane arrak oowa kiwagon wucez ci ngaa ci orong ukcái.

9 “Kar zin atin ol kecebitung iget, agiddung kar kuruktung adaito. Amarinnung atin ol loocowe dook zozé cinanni.

10 Imma iitené neci, ovvo atin ol cik meeplek abure tüwenet zoz ci Tämütäddeno, kar atin kadaya gonoggi bak amarno nege elettine.

11 Avvü atin arittowä cik meeplek volongak, ovvo addut ol cik meeplek.

¹²Eci otorye ol cik gerzek, iróng zin atin ol ngen irez gonoggi.

¹³Maije eeti ci abile jurrum tuwenta, atiriz atin Tämütädden nonno.

¹⁴Kar zin kaviyaha cik abunna obod ki baalinet ci tämu-kengo kuwaktozik looccok dook, bak aziye ol loocowę, kar zin atin turnenet ci lootu kikiya.”

Gii ci gerze oroot

(Marko 13:14-23; Lük 21:20-24)

¹⁵“Ming acinnu kaal balik uduwa aritoit ci zoz ci Tämütädden azi zara Daniel, azi ne, ‘Acinnu atin Gii ci Gerze’ abile Ngati Alile Ceeze wa Tämütädden. Ming ikebtu niga ngintu, abunna ming aggayyu ungec cinne jurrum!

¹⁶Kar zin anyik ol nek abak loocę ci een Judeya ko kiviret koot biyene.

¹⁷Ming aave eeti ceeza ojonun iiten neci, ma anyik kitto loruhun taddena kar kuk kuluta ijjo ceeza ecito.

¹⁸Ming aave eeti manato, ma amironik rüüm cunne.

¹⁹Gerza atin oroot iiten neci ngati ngaai wak anyak maam kengtinne ki ngaai wak orokte.

²⁰Alac Tämütädden abunna iróng virä cunne een tagiza, icima iiten wa Yubzenzo.

²¹Eci akku atin zin piryanzet ci ommog veelek looc, alibene atin Ceez wa Tämütädden, ngati bali kanante ci lootu rok iyoko, iróng atin piryanzet necu akku bodok.

²²Ming iróng Tämütädden etted iinya neke kizeto idice, iróng woye da eeti imma aruge loocę cu. Abarik okko atin Tämütädden auturan iinya neke zozę ci ol balik atahala enne ke.

²³Ming aduwaki eeti imma azi ne, ‘Cinno, Kiristo icu,’ icima ‘nonno ici,’ Ma edeconik elemi zoz neci.

²⁴Eci avvu atin ol cik volongak azi ne keegginna Kiristo, ovvo uggak azi ne keegginna arittok cik zoz ci Tämütädden, ovvo atin ogon kaal cik avula abunna alut ol cik atahala Tämütädden, iróng zin uuta qotti cik ol neke.

²⁵Izikto jurrum, kuduwaung anna ming ngen zoz neci kikiya.

²⁶“Ming aduwakkung eeti imma zoz cu: ‘Ikiya Kiristo baaza,’ icima ‘nonno icu, aave ceeze emani,’ ma elemnannu ovvoyyu ngnati!

²⁷Eci ming okko borowoci alanyit tämu-kenga dook, akkunnak zin atin Ngerrti Eeto looc buk niko ki lanyci ci borowoco.

28Ming ovvo ʉduvənna alute ngamani, anyak kaal cik ədaito.”

Ming okko Ngerrti Eeto iyelai

(Marko 13:24-27; Luka 21:25-28)

29“Bodok ataman niko vurrte ci iinyaq nek piryenzeta ke, “Ukce atin ii kize gidang, kar bodok nyelowi buk iróng alanyiti;

iinak atin munyunya looc, kar kaala cik eel tamu-kenga omoti veelek.’

30“Kar zin vurrta, iyelai zin gool ci ąkkunne Ngerrti Eeto tamu-kenga, kar atin ol cik lootu dook kutuluzzo. Kar atin kicinnet Ngerrti Eeto ąkku diiza tamu-kenga komiza ki dingdingonte ci ąddikire.

31Kar zin atin enne kittonna anjilonya ciginnek kar nege tamu-kenga kutubuwet tuuret, kar kulutet ol balik atahala Tamutadden loocowę dook ki tamu-kenga ke.”

Demzinet ci keet wa een munec

(Marko 13:28-31; Luka 21:29-33)

32“Aggac zoz necu keete ci een munec ko. Ming ovvo niga acinnu gon itiliza vurrenq izeto varany, aggayyu niga niko ize lomot ojon.

33Ming icinntu kaal cik ozozi anna ko iyeltai, aggac niko ize ojon oroot iiteni ci kar kikiyai Ngerrti Eeto.

34Kaduwakkung zoz ci een dede, iróng atin buul icu ədai ming ngen kicinnet kaal neke dook ming ogone.

35Adittai atin tamu-kengi ki looc, imma zoz cinanni abak atin udut.”

Iróng eeti imma agga iiten ki ii

(Marko 13:32-37; Luka 17:26-30,34-36)

36“Illo eet code ci agga iiten icima ii ci ovvo kaala neke ogonine, iróng anjilonya tamu-kenga agga buk icima Ngerinne buk. Abarik Baatinna wa aave tamu-kenga do ci agga.

37Ming okko Ngerrti Eeto obodak looc, ogoñ atin ki iiten bali atiyé tawani ol erkite bali ngen aritoiti ci zoz ci Tamutadden een zara Nowa ke aruge.

38Imma iinyawę neke baling ngen tawani kikiya, adak ol kwoornyę ki ruwenet rucenet rok iiten bali okko Nowa iizo ibo cinne ke.

39Iróng ol baliye agga gii ci atin ąkku, bak ąkku tawani kikiya kitik nogo dook. Ogoñ atin zin bodok niko ming okko Ngerrti Eeto ąkkunnak looc.

40Eevye atin ol cik een rama mane code, engeryai code, imma code ungnonik looc.

41Erekce atin ngaai cik een rama rabaza, engeryai atin code, imma code ungnonik looc.

⁴²“Iyok_o zin, icinnet jurrum, eci iróng niga aggayyu iiten ci atin ąkkunne Manyitinong.

⁴³Aggac zoz cu jurrum: ming agga manyi ceez ii ci akkunne ogoryaiti, ereye woye enne jurrum abunna ogoryaiti iróng ądul ceez cinne.

⁴⁴Ereyyo zin bōdōk niga jurrum iinya dōk, eci Ngerrti Eeto ąkkū atin iitene ci iróng niga aggayyu.”

Zoz ci atubek Yesu ducāit ci abunna

(Luk_a 12:35-48)

⁴⁵“Ngene ci een ducāit ci abunna elemi ngati ąlinglinge zoz odohize kar bōdōk kegeny, kar manyi ceez kanyik nonno kaggam kaal cik ceezu kar bōdōk kadaiz ol ceeza?

⁴⁶Ming okko manyi ceez oboda amuda ducāit neci սtugu kaal cik abunna, kar atin enne կամայսկ nonno.

⁴⁷Kaduwakkung zoz ci een dēde, anyike atin manyi ceez ducāit neci kaggam kaal ciginnek dōk.

⁴⁸Maijē ming ogon ducāiti neci kaal cik gerzek kar bōdōk kinon kize ne, ‘Aave atin manyi ceez reena սumuc,’

⁴⁹kar gon enne kimice duccak gonoggi, adak kaal cik eet neci bak ibbakce ki ol cik een bbakcok.

⁵⁰Okko zin atin manyi ceez oboda lomuk iiten ci iróng ducāiti cinne aggā.

⁵¹Akkū atin manyi ceez neci, okko աruk ducāit neci oroot kar kotowek duccak wak աruk talaben, nginti ալւե atin nege nyigite cik lootu.”

Mateyo 25

Zoz ci atubek Yesu ki dooli omoto

¹Ize zin bōdōk Yesu ne, “Katubzeke woye bālinet ci tamu-kengo ki dooli cik ngaayek een omoto ngen kataguzzo ki eet imma kō, balik adima lombonya kar koot kurumttēk ruait gool.

²Imma zin doolinne nēkē, tarbale cik een tur, ovvo cik een tur egenyi.

³Ovvoye dooli cik een tur tarbalik kō lombonya ciggek ollin illoj maal.

⁴Maijē dooli cik egenyi een tur kō ovvoye maal jirkinyai ki lombonya.

⁵Baling iróng ruaiti ngen ąkkū ataman, աvvuto zin nege dōk loota aggamtta unyaha kar kataguzzo.

⁶“Imma bāalin kenga, ozoz mului ci azi ne, ‘Icu rucait ngatu, ivita urumttek nonno gool!’

⁷“Itingazzo zin dooli wak ere rucait ko dōok kar zin katalanyccek lombonya ciggek.

⁸Annek zin dooli wak tarbalik gonoggi ne, ‘Eelawet maale ciggok eci lombonya ciggak oot iditte.’

⁹“Oboddek zin gonogga nogo, annék ne, ‘Iróng naga kanyaka maal ci eleno ki agit veelek. Abarik oot ngati ol wak gon utene maal kar ataltta maal nginati.’

¹⁰“Imma baling ovvo nege uuta maal dukana, ikiya zin rucaiti. Oot zin dooli balik ereye nginati ke ittozzo ki nonno cēez ci aruwē ol eezen. Kar zin tatus kunyuge.

¹¹“Imma vurrtā, ivita zin dooli wak tarbalik ko. Kar kizettek rucait ne, ‘Nger, owet tatus!’

¹²“Imma enne abariz zin, ‘Kaduwakkung zoz ci een dēdē, iróng anna kaggayyung!’

¹³“Iyoko zin, ereyyo jurrum, eci niga iróng aggayyu iiten icima ii ci okko Ngerrti Eeto obodak loç.”

Zoz ci atubuzek Yesu duccak cik een iyo

(Luka 19:11-27)

¹⁴Azi bodok Yesu ne, “Katubek bālinet ci tāmu-kengo ki eet ci eroni. Utu zin enne duccak ciginnek dōok, kar kaanyik nogo orobiya abunna ming utene nege kaal cik ataline ming ngen enne eroni.

¹⁵Aanyik ducait code lodet tur cik dhahabo, okko bodok code anyike lodet rama cik dhahabo, kar bodok ci vurrtō kanyik lodo code ci dhahabo. Anyik enne eet goole ci uule eeti. Kar zin enne kuk eroni cinne.

¹⁶Idima ducait wa aggam lodet cik dhahabo een tur ko orobiya ciginnek kar kilingling bak otorye kize lodet tur.

¹⁷Uwe bodok ducait wa anyak lodet rama cik een dhahab ko lodet nēke uk iliplinginge, bak otorye lodetta cik een dhahab ko kizeto lodet wēc.

¹⁸Majé ducait bali anyak lodo code ci een dhahab ke, ada loç kar kuluguny lodo ci ddikiryoit cinne ko.

¹⁹“Imma bali erkitowe ugge oboda ddikiryoit cinneng kar kikiya kedeca ki nogo zoz ci lodet balik dhahabo anyak nege ke.

²⁰Ize zin ducait bali aanyik enne lodet cik eeggan dhahab tur ke ne ‘Ddikiryoit, aanya baliye innā annit lodet tur, iyoko zin izeto lodetta dōok omoto.’

²¹“Obodek zin ddikiryoiti annek ne, ‘Abunna oroot, eeni innə ducāit ci abunna, kar bōdōk nyak zinin ci alali. Aggamu innə lodet cik kidik kō zinine ci alali, iyoko zin kaanyi atin ggam kaal cigannik meeplek. Ijja ozolit talninet ki ddikiryoit cunne.

²²“Ikiya bōdōk ducāiti bali anyak lodet cik eeggan rama een dhahab kō, annek ne, ‘Ddikiryoit, aanya innə annit bāliye lodet rama, izeto zin lodetta wēc.’

²³“Ize zin ddikiryoiti ne, ‘Abunna oroot, ducāit cinanni abunna kar kalal zinin. Alali innət zinin ngati aggāmē lodet cikidik, iyoko zin kaanyi ize ddikiryoit ci abali kaal cik meeplek. Ijja zin kozolit talninet ki ddikiryoit cunne ngatode!’

²⁴“Ikiya zin bōdōk ducāiti bali anyak lōdō cōde ci een dhahab kē. Kar kize ne, ‘Ddikiryoit, kāggayi ming eeni innə guluzoit, orongi innə dak kaal cik ǎlinglinga ol kar luta labi cik eeva ol ugak ci ngen innə ȳumēk azzit.

²⁵Kongoole bāliye anna kar zin kadawek lōdō cunne een dhahab kō looc. Cinno, icu lōdō cunne.’

²⁶“Obodek zin ddikiryoiti cinne, annek ne, ‘Eeni innə ducāit ci vangvangi, kar ize guur. Inoni innə keeni anna guluzoit, kaluta gon anna kaal cik ngen anna kilinglinga?’

²⁷Abunna, ǎlinglinge weda innə lodet cigannik kō ataline kaal kar kitirret, ming kokko anna kakkuni karuba weda itirreṭa.

²⁸“Idimta lōdō ngatinne kar aanycik ducāit ci anyak lodet omoto kō.

²⁹Eci eeti ci anyak gii imma, anyonik atin nonno cik meeplek, kar atin enne kanyak cik meeplek. Imma eeti ci iróng anyak gii imma, aggāmnyai atin ci anyak enne cidici kō buk.

³⁰Oottoit ducāit ci gerze kō kuk reena, ngati mūhuri, nginti ǎluwē ol nyigite cik lootu.’

Li ci okko Tāmutaddēn edeze ol wak abure nonno

³¹Ming okko Ngerri Eeto ǎkkü dingdingontē cinne ki anjilonya cik Tāmutaddēn dook, okko atin enne aave lecere wa alaanzenitu, dingdingontē ci ǎkkü tāmu-kenga.

³²Alutai atin ol cik lootu dook kivitak nonno, kar enne kenger nogo kiwagon ming enger eeti azza eezai.

³³Arike atin enne azza kāvvuto atte ci azzo, kar eezena kāvvuto atte ci angeto.

³⁴“Kar zin alaani atin kizek ol wak aavtte atte ci azzo kō ne, ‘Ivitā, niga ol balik umuyung Baba kē, oottē kaal cik aragizu niga baalintē ci tāmu-kengo bali adimanekkung enne baling ngen eenyce enne looc kē.

³⁵Eci baliye adaka magiz, kar zin niga aanyang dainet. Arukə baliye koor, kar zin niga aanyang maam. Keenı baliye erennoit orge cunnong kar zin niga aanyang nginti kabaheke onyit looc.

³⁶Illoï annit baliye rüumanı, aanyang zin niga annit rüumanı. Komori baliye, itirizang zin niga annita. Kaave baliye lagama, kar zin niga əvvunnu ovvo ivonnang.'

³⁷"Obodék zin atin ol wak abunna kō nonno, ənnék ne, 'Manyi, kacinni də innət vonga ming adaki magiz kar zin kanyci dainet? Icima aruki koor kar zin kanyci maam cik udentak?

³⁸Kacinni vonga ming eeni erennoit kar zin kanyci nginti ungnyahu? Icima aave ngadhirir kar zin kanyci rüumanı?

³⁹Kacinni də vonga ming omori innəq, icima aave lagama kar zin kivonti innəta?

⁴⁰"Kar zin alaani kabarizek nogo, azi ne, 'Kaduwakkung zoz ci een dədə, ming utuguwəu innəq kaal nekō gottenogga icima ngonogga cik iróng ol edeconik kō, Utuguwəya innəq annita!'

⁴¹"Kar zin atin alaani ukce kicin ol wak aavtte attē ci angeto kar kize ne, 'Ma əvvunakkang annita, niga ol balik otorteu kē, oot udut gwooye bali idimane kar kize ci loryenit ki anjilonya ciginnek!

⁴²Eci adaka baliye magiz, iróng niga aanyang dainet. Arukə baliye koor, iróng niga aanyang maam cik kaudi.

⁴³Keenı baliye erennoit, iróng niga atirizang ceezinne ciggok. Kaave baliye ngadhirir, iróng niga aanyang rüumanı. Komori anna baliye kecebje lagama, iróng niga ovvo ivonnang.'

⁴⁴"Ovvo atin bōdōk nege abarizek nonno, 'Manyi kicinti innət nga ngati adaki magiz icima ngati arukı koor, icima eeni erennoit orge cinnang icima owo ollin illoï rüumanı, icima omori, icima aave lagama iróng zin naga ngen keelani kō?'

⁴⁵"Kar atin enne kobodek nogo, azi ne, 'Kaduwakkung zoz ci een dədə, ming aburnnu niga iróng eelannu gottenogga ki ngonogga cik iróng ol edeconik kō, aburnnu niga iróng eelannang annita.'

⁴⁶"Kar atin ol nekō koot piryanzete ci aalna udut, majje ol cik abunna ovvo baize ci aave udut."

Mateyo 26

Orong alaata cik Yəudo kuryuwet Yesu
(Marko 14:1-2; Luka 22:1-2; Jon 11:45-53)

¹Baling edeca Yesu dəmzinət kaal nekə dōk, kar zin kizek nuyak ciginnek ne,

²“Eci niga aggayyu akate atin Iiten wa Vardanginto, ming kedecca naga iinya rama, kar anna Ngerri Eeto adawana atin ol annita kar kotodoyang annit keet wa een talakèc.”

³Imma zin iiten neci, ülütte alaata cik olli wawaco ki loddikiré cik ollu céeze ci alaan ci addikiré wawaco ci een zara Kaipas,

⁴kar zin nege kozosit zoz ci adawe Yesu orong kaggamit nonno lomuk kar kuruwé kädak.

⁵Izeto ne, “Abarik iróng een iiten ci kwooró icima anyike atin zuwé kutuburret nong kize nyili.”

Avud ngaa imma Yesu orgé ci een Bethany maala

(Marko 14:3-9; Jon 12:1-8)

⁶Baling ngen Yesu aave orgé ci een Bethany céeze ci eët ci een zara Simoné wa bali anyak dhovo ko,

⁷İkiyak ngaa imma nonno ci anyak gii ci ogon ki deere azize oroot anyak maal ci ongooli laala atala ol orobiyaï cik meelek oroot kar zin kudutek oo ci Yesu ngati adahe enne dajet cik iyomonak.

⁸Baling icinnet nuyaha cik Yesu zoz ci ogon ngaa necu niko, utuburet zin nege nong oroot, kar kizeto ne, “Aminye ngaa necu orobiya niko nya?

⁹Utene weda enne maal necu orobiyaï cik meelek giir kar zin kaanyik orobiya ol cik amati.”

¹⁰Agga Yesu zoz necu kar kizek nogo ne, “Nya ming aminyu ngaa necu ko? Ogonika enne annita gii ci azize.

¹¹Abakku atin gon niga ki ol cik amati odohize, majé anna iróng atin karume ki iget gon ngatu uumuc.

¹²Imma baling uddutek enne maal ele cinanni ké, een necu gool ci adimane enne ele cinanni kize ci ovvo ol abungnyan loowá.

¹³Kaduwakkung zin zoz ci een dëde, ming ovvo atin ol uwahek ol kaviyak cik abunna loocowé dook, imma gii ci utugú enne aduyai atin kize zoz ci aadane ol nonno.”

Elema Judasi orobiya cik kar kadawai Yesu

(Marko 14:10-11; Luka 22:3-6)

¹⁴Uk zin Judas Iskariyot wa een nuyait ci Yesu côde nuyahe wak een omoto ki rama rok alaat cik olli wawaco Ceeze wa Tamutadden.

¹⁵Kar kijjin nogo, “Aruwekang orobiya izong kar anna kiyeleung gool ci aggamnyu niga Yesu?” Kar zin nege kanycik nonno orobiya moten iiyo cik een ziik.

¹⁶Akate zin Judasi inyawé neke ele, orong gool ci kar enne kaggamék nogo Yesu.

Adak Yesu ki tuyak dainet cik Vardanginto

(Marko 14:12-21; Luka 22:7-13; Jon 13:21-30)

¹⁷Imma iitene wa akane Kwoor wa Umunet wak iróng Amukcari, ivitták zin tuyaha Yesu kar kijjinnet, “Orongnyet kidimanta dainet cik Iiten wa Vardanginto nga?”

¹⁸Uduwák zin Yesu nogo, azi ne, “Ming ovvo niga ovvoyyu orgato acinnu atidic eet imma, uduktták nonno izet ne, azi demezoit ne, ‘Utubte annit gwooya kar kadakta ki tuyak cigannik dainet cik Iiten wa Vardanginto ceeze unne.”

¹⁹Utuguzzo zin tuyaha zoz neci ki bali ming uduwák Yesu nogo ke, kar zin kidimanit Iiten wa Vardanginto.

²⁰Baling ize yomon, avvú zin Yesu loqtá ki toniak ciginnek omoto ki rama, iliktek dainet orgen.

²¹Imma bali dainte, iizek zin Yesu nogo ne, “Kaduwá zoz ci een dede, anyak eet imma ngatinnong ci okko atin adawanan.”

²²Baling iziyyet toniaghá zoz ci Yesu niko, omozte oroot, kar zin kijjinnet nonno ecode, ecode azi ne, “Dede Manyi, iróng een annita?”

²³Obodék zin Yesu nogo, “Anyak eet code ngatinnong ci kadaina ngatode ngatu kó loza ci atin adawanan.

²⁴Eci Ngerrti Eeto adai atin ki bali ming uduyai zoz cinne Warage ci Tamutaddeno. Olle bai atin cik eet ci adawa Ngerrti Eeto, agano weda ming iróng enne arritai!”

²⁵Imma zin Judas ci atin okko adawa nonno kó kizek Yesu ne, “Dede, iróng een annita, Demezoit?” Kar zin Yesu kobodek nonno, “Iiny, inneta ele.”

Dainet cik Manyi vurrto

(Marko 14:22-26; Luka 22:14-23; 1 Korinto 11:23-25)

²⁶Baling ngen nege adakce, idima zin Yesu umune kar zin kijjin Tamutadden kamyuk. Kar zin kudul kizeto idice kar kaanyik tuyak, kar kize ne, “Idimta adait een necu ele cinanni.”

²⁷Kar zin kidima uduc ci anyak vino kar kaanyik Tamutadden zany. Aanyik zin nogo kar kize ne, “Uudet niga dook,

²⁸eci eeggin nékó biye cigannik olomo ci Tamutaddeno ki ol ciginnek. Avvú biyeta nékó abunna aara ol cik meelek munyen.

²⁹Kaduwakkung zoz ci een dede, iróng atin anna kaudi vino ki iget ngatode uduce necu zee bak kovvo kaude ki iget atin baalinté ci Baba.”

³⁰Baling ebennit nege tegel kar zin koot Biye ci Ingirou.

Uduwa Yesu zoz ci okko atin Peturu etezine nonno

(Marko 14:27-31; Lyka 22:31-34; Jon 13:36-38)

³¹Uduwak zin Yesu toniak ciginnek zoz cu: “Aburnang atija niga dook annit, eci eherye Warage ci Tämütäddeno azi ne: “Karui atin tuwayoit, kar atin ażza kazante.”

³²Maije ming kitenga daiza, kokko atin anna oowę cunnong orgę ci een zara Galili.”

³³Itinga Peturu, ąnnék Yesu ne, “Ming utungtei tuyaha innet dook looc, iróng anna kungneki looc udut.”

³⁴Obodék zin Yesu Peturu, “Kaduwaki zoz ci een dede, etezinna atija innä annita lak iyo ming ngen tuulici kogok.”

³⁵Abariz Peturu dee, kar kize ne, “Illoj, iróng anna kungneki looc udut, ma woye nunun ming ize daiz, kadaï ki innet ngatode.” Kar zin bôdok tuyaha dook kizeto niko buk.

Ala Yesu Tämütädden

(Marko 14:32-42; Lyka 22:39-46)

³⁶Oot zin Yesu ki tuyak ciginnek rok nginti een Gethsemane, kar enne kizek nogo ne, “Avvut ngatu, ming ngen anna kokko kala Tämütädden.”

³⁷Uwe zin enne Peturu ki doolik eet ci een Zebedee rama, Jemis ki Jon, kar zin kivir nonno zinin oroot.

³⁸Uduwak zin nogo, azi ne, “Abbize annit zinin matiz kize daiz. Avvut ngatu, kicinte naga dook.”

³⁹Uk zin enne reena idic niko, kar külüle kicin looc, ala Tämütädden, azi ne, “Baba! Ming elema innä aara uduc ci piryanzeto ngatinanni. Korongi anna zoz cunne kutuguwe iróng een cinanni.”

⁴⁰Kar zin enne kimire kuk tuyak ciginnek, amuda nogo ataguzzo ne veelek. “Iróng niga aavtiyyu kar icintang annit ii code tok?” Ijjin zin enne Peturu,

⁴¹“Cinno kar la Tämütädden gerza ming iinäk timaninet. Elemi vongizi cunne, imma ele iróng uule.”

⁴²Utungek bôdok nogo kar kuk kala Tämütädden, azi ne, “Baba! Ming iróng innä aara uduc ci piryanzeto ngatinanni, tugü ki ci orongi innä.”

⁴³Baling imirozik enne nogo, amuda enne nogo bôdok ming adunge dee, eci iróng nege oo ebere ciggek.

⁴⁴Kar zin enne kimire bôdok kuk kala Tämütadden lak iiyo, aduwâ zoz wanai oowa kë dee.

⁴⁵Kar zin enne kimirozik nuyak ciginnek kar kize ne, “Ngen oginnu niko? Utube ii ci kar Ngerrti Eeto kaggamozik ol cik mûnyenû.

⁴⁶Itingazzo kotozzo. Icinnet, ikiya eeti ci okko adawanan.”

Ecəbit ol Yesu

(Marko 14:43-50; Luka 22:47-53; Jon 18:3-12)

⁴⁷Baling ngen ozoz Yesu niko, ikiya zin nuyaiti ci Yesu côde een zara Judas ki ol cik meelek giir, anyak ki ilanya ki coolit. Ittona nogo alaata cik olli wawaco ki loddikire cik ollu.

⁴⁸Uduwâk zin Judasi nogo gool ci ovvo nege aggamé eet neci, kar kize ne, “Aggayyu atin eet neci ming kuwa anna kar kizza nonno, ecəbit zin eet neci.”

⁴⁹Ikiyak zin Judasi Yesu kar kizza kize ne, “Kizzayyo, demezoit!” Kar kizza nonno.

⁵⁰Obodék zin Yesu nonno, “Goona, tugu gii ci akkunne inna ko.”

Aggamit zin ol nêkê Yesu kar kecəbbiit.

⁵¹Uvuca zin eeti côde ci orkor ki Yesu kô nyatubat kar ketedda itat ci ducait ci alaan ci addikire wawaco.

⁵²Annek zin Yesu nonno ne, “Bilo, mîroi nyatubat necu, eci eeti ci aruk ol nyatubata, adai atin enne bük nyatubata.

⁵³Iróng aggayyu kajjinni woye Baba tamu-kenga kar kittonna anjilonya ciginnek Tämütaddenô meelek giir?

⁵⁴Ming kütugü anna niko, akati woye zoz ci Tämütaddenô eherye Warage cinne azi ne, ogonika ol annit kô moolet ku?”

⁵⁵Iizek zin Yesu koole ne, “Kenî anna ddikiryoit ci kokkoye ol zara koorto ki gaala, avvunnu ilanyai ki coolite ovvo aggamnyang annita? Kaave gon anna odohize reene ci Ceez wa Tamutaddenô, kedemze, ngen zin aggamtang.

⁵⁶Avvu kaala nêkô doök abunna zoz bali ozoz arittowâ Warage ci Tämütaddenô kë kakat moolet.” Kar zin nuyaha doök kôdotek nonno löḡ kar kiviret.

Otté ol Yesu lokika

(Marko 14:53-65; Luka 22:54-55,63-71; Jon 18:13-14,19-24)

⁵⁷Otté zin ol balik eceb Yesu kë ceeze ci eet ci een zara Kaipas, alaan ci addikire wawaco, alute da demezzowâ wak lotinnok wak Musesi ki loddikire cik ollu ceeze neci.

58Abarik Peturu unu nonno vurrtə zee rok ceez ci alaan ci əddikire wawaco. Itto enne uk əvvü loqtə orong kicin giij ci ogonik ol Yesu.

59Imma alaata cik olli wawaco ki ol cik lokiko dook orong kurubta zoz ci een volong, kar zin koot kuruwet Yesu kądak.

60Abarik iróng zin nege amuda giij imma ci abaci enne, ming əduwə bbacaha cik meelek zoz volonga nūnūn. Imma vurrtə, ivitə zin bbacaha uggak cik een rama,

61ənnək ol ne, “Azi Yesu ne, ‘Kazanni woye anna Ceez wa Təmütəddəno kar bədək keteheny gwoqya cik een iijo.”

62Itinga zin alaani ci əddikire wawaco Ceezə wa Təmütəddəno jəenə kar kizek Yesu ne, “Yo, anyai zoz ci abarizi zoze ci əduwə ol nəko ko? Duwa di zoz ci əduwə ol ciko obod ki innətə?”

63Maję Yesu ijakce liim. Iizek alaani ci əddikire wawaco nonno ne, “Kajjinin zare cik Təmütəddən wa aruge, duwakkət ming eeni innə Kiristo, Ngerrti Təmütəddəno.”

64Obodék zin Yesu nonno, ənnək ne, “Iiny, ogon ki iyoko ming əduwə innə ko. Abarik kəduwakkung, acinnang atin annita Ngerrti Eeto aave əttə ci əzzo Təmütəddəno, nginti anyak doiz, kar koboda diiza təmu-kenga.”

65Ming okko aziye alaani ci əddikire wawaco zoz necu, utubur nong niko, kar kerec ruumani ciginnek, kar kize ne, “Odom enne Təmütəddən. Nya korong bədək naga bbacak ugge ko? Iziku niga zoz ci odome enne Təmütəddən.

66Iyoko zin inqonnu niga nya?”

Oboddék ol, izeto ne, “Agano enne ki daiz.”

67Uturttek zin nege Yesu amut ebere, kar kulumannit nonno. Kar bədək uggak kapannit nonno dee,

68kar ol uggak kizettek ne, “Duwa da eet ci aruki innətə Kiristo?”

Etezine Peturu Yesu

(Marko 14:66-72; Luka 22:56-62; Jon 18:15-18,25-27)

69Ngen Peturu aave reena, ikiya zin ducaitı ci ngaaye kar kizek nonno ne, “Eeni innə eet bali gon orkoryyu ki Yesu looce ci Galili ko.”

70Etezo zin Peturu orgene ci ollu dook. Ənnək ducait neci ne, “Iróng anna kaggə zoz ci ozozi innə ko.”

71Baling okko Peturu okko tatuga, icin ducaitı imma ci ngaaye nonno, kar kizek ol nək abile ki nonno ojonun kə ne, “Orkor bəliye eeti cu ki Yesu wa orog ci Nazereti.”

⁷²Etezoi Peturu orkori cinne ki Yesu bodoq kar kitton zar cik Tāmutāddēno, azi ne, “Iróng anna bük kaggā eet neci.”

⁷³Imma nginti dicilim niko, ivittak ol nek abile neginati ke Peturu kar kizettek nonno ne, “Eení innā bük eet cōde olle wak Yesu, eci innā ozozonnu ki ol cik Galili.”

⁷⁴Utuwak zin Peturu ele torinet kar kitton zar cik Tāmutāddēno ngatinneng, ize ne, “Kogonni olom zare cik Tāmutāddēno, iróng anna kaggā eet neci.” Ataman niko orok tuulici.

⁷⁵Aadda zin Peturu zoz bali uduwa Yesu ke, azi ne, “Ming ngen tuulici korok, etezinna atin innā annita lak iiyo.” Kar zin enne kuk reena, utulu oroot.

Mateyo 27

Ovvoye ol Yesu ngati Pilato

(Marko 15:1; Luka 23:1-2; Jon 18:28-32)

¹Bali ngerret ingani, odolta alaata cik olli wawaco ki loddikire doq kar kuruwet Yesu kādāk.

²Ecebít zin nege Yesu kar kootte ngati Pilato ddikiryoit ci gaala cik Romi.

Daiz ci Judasi

(Buk wa Tonjau 1:18-19)

³Baling izik Judasi etteddek ol Yesu daiz, uuc zin nonno zinin oroot. Obodai zin orobiya cik een ziik balik een moten iiyo imiroj uk aanyik alaat cik olli wawaco ki loddikire.

⁴Annek nogo ne, “Kabaca anna, kutugu munyen, eci kadawa eet ci abunna.”

Oboddek zin nege, annek ne, “Iróng naga kedeconika zoz necu, een necu zoz cunne.”

⁵Ujukék zin Judasi orobiya loc Ceeze wa Tāmutāddēno, kar kuk reena kuk kadal ele cinne.

⁶Idimta zin alaata cik olli wawaco ko orobiya neke. Kar kizeto ne, “Iróng karike orobiya neko deher wa Ceez wa Tāmutāddēno, eci akaka ming karike orobiya cik avvu biyete.”

⁷Kar zin kodolta nege doq, atalta zin orobiya neke manā ci eet ci gon eenyet ijonyya, kar kaanycik kize ilomi ci adawe ol cik een erennok.

⁸Zoz zin ci awu ol ilomi neci kize Nginti Biyetu rok iyoko niko ko necu.

⁹Akat zin zoz bali uduwa aritoiti ci zoz ci Tāmutāddēno een Jeremiah ke moole, azi baliye ne, “Qotte nege orobiya moten iiyo cik een ziik, orobiya cik ataline olli Israilo nonno.

¹⁰Atalta zin orobiyai neke looc ci eet wagon eenyet ijjonyya, ki bali ming ilotika Manyi annit ke.”

Ajjin Pilato Yesu

(Marko 15:2-5; Lukaq 23:3-5; Jon 18:33-38)

¹¹Ibil zin Yesu ngati ddikiryoit Pilato, ijjin zin enne Yesu, annekk ne, “Eeni innä alaan ci ol cik een Yaud?”

Obodék zin Yesu nonno, azi ne, “Iny, ogon ki iyoko ming aduwä innä ko.”

¹²Baling ovolonggit alaata cik olli wawaco ki loddikire zoze ci Yesu, ijahe zin enne liim.

¹³Iizek zin Pilato nonno ne, “Iziyu innä zozzok cik meelek aduwaki nege innet ko?”

¹⁴Imma Yesu ijahe liim, iróng obodonik zoz ci ajjinne Pilato nonno ko.

Etteddek ol Yesu daiz

(Marko 15:6-15; Lukaq 23:13-26; Jon 18:39-19:16)

¹⁵Imma wagon ladun anyak Pilato kaale cinne ci gon ming ovvo nege adak liten wa Vardanginto, oog Pilato eet codé lagama ci orong zuwe koogyai.

¹⁶Anyak da erkite neci eet ci een irkiryoit lagama, een zara Barabas.

¹⁷Baling ovvo ol alute ceeze ci Pilato ngerrët, ijjin zin enne ol, annekk ne, “Orongnyu ngene kar anna kaaraung lagama? Orongnyu Barabas icima Yesu wa een zara Kiristo ko?”

¹⁸Eci enne aggä emederan ol neke baliye Yesu kar kecebit kanyaktak nonno.

¹⁹Baling ngen aave Pilato lecere cinne lokika, ittona zin ngaa cinne zoz cu: “Magonik gii ci gerze eet ci abunna eceb ol gagani ko, eci anna kipira onozowé cik avvunakä zoze cinne.”

²⁰Majie alaata cik olli wawaco ki loddikire udukttak zuwe abunna ming ooga Pilato Barabas, kar kanycik Yesu kuruwé talakecä.

²¹Ijjinno Pilato dee, “Ngene olle cik een rama ko ci orongnyu niga abunna koogakkung?”

Oboddék zin zuwe nonno, “Barabas!”

²²Ijjin zin bôdok Pilato nogo, annekk ne, “Ming kaara anna Barabas do, kutuguwék Yesu wa een Kiristo ko nya?” Egerenyit nege dook, “Otodoxyeek nonno keet wa een talakec!”

²³Obodék bôdok Pilato nogo, annekk ne, “Nya? Utug enne nya ci gerze?” Abarik zuwe egereny oroot, “Otodoxyeek nonno talakec!”

²⁴Baling icin Pilato okkom zoz ci oogane enne Yesu, abarik orong nyili kitinga, idima zin enne maam uduca kar kutuny azzin ciginnek ngati acine ol dōk. Kar kizek ne, “Kabunna anna, iróng atin biyeta cik eet necu adaka annita. Ize necu zoz cunnong!”

²⁵Egerenyit zuwe dōk, izeto ne, “Anyik biye ciginnek kadaktet ki dooli ciggak!”

²⁶Oogak zin Pilato nogo Barabas. Aanyik zin enne nogo Yesu kibice allene kar kootte ovvo ododike keet ci een talakec.

Adacit aciiri Yesu (Marko 15:16-21; Jon 19:2-3)

²⁷Otte zin aciiri cik Pilato Yesu rok nginti abahe nege, kar aciiri dōk kuburuwet nonno.

²⁸Aarta rūumāni ciginnek kar kuburucek nonno rūum ci mari.

²⁹Idimanit zin luluk biilane kar kaarttek oo cinne. Kar bōdōk kaarttek yaya azzit cinne azzo. Akattek aciiri uzungtinne ngati aminye nonno azi ne “Eehi, eeni innā alaan ci Yāudo.”

³⁰Kar zin kururtek nonno amut, idimta yaya atte cinne kar kuruwet nonno oo lak cik meelek giir.

³¹Baling udduwet aciiri nonno, Aarta zin rūum bali anyike nege nonno ke, kar zin kitimte rūumāni balik ninne ke, kar kootte ovvo ododek talakec.

Otodoyyek ol Yesu talakec (Marko 15:22-32; Lyka 23:27-43; Jon 19:17-27)

³²Baling ovvo nege goola, urumto ki eet ci orog ci een zara Cyrene, een zara Simeone, adangttek zin nonno kodong talakec ci Yesu.

³³Uzucca zin nginti azi zara Gologota, azi unges cinne utuge cinneng ne, “Nginti aave oo ci eet ci adaha.”

³⁴Imma nginati aanyik zin Yesu merte kuud, ongotane ki yanj; majje baling atar enne, utubur zin.

³⁵Baling otodoyyek aciiri Yesu talakec, engeret zin nege rūumāni ciginnek ngati ovoce bibi azi ne ngene ci amuda.

³⁶Baling avvuto loota, ngen egelem ebek nonno dee niko.

³⁷Imma talakeca oowe cinne eteherit zoz cu: Een necu Yesu, Alaan ci Yāudo.

³⁸Otodoyyek ogoryak cik eeggi rama buk ki Yesu, aave code atte ci azzo, okko code atte ci angeto.

³⁹Imma ol cik ovvo goola abanyca, odomit nonno, akulek jeen ngati omone ootti,

40kar kizeto ne, “Inna eeti ci azi ne, okko egerzanni Ceez wa T̄amutaddeno kar teheeny iinyawé cik een iiyo, tiriz d̄a ele cunne. Aara ele cunne tałakec̄a ming eení innä Ngerrti T̄amutaddeno.”

41Udduwet zin alaata cik olli wawaco ki demezzok wak lotinnok ki loddikire nonno buk niko.

42Izektek zin b̄odok nonno ne, “Eela enne ol ugge, iróng enne eela ele cinne. Ming een enne alaan ci Israilo, anyik nonno kuluc̄ai tałakec̄a kar atin naga kelemtta zoz cinne.

43Arike enne zinin cinne T̄amutadden. Anyik T̄amutadden kaara nonno iyoko niko, ming orong enne nonno, eci azi enne ne, ‘Keeni Ngerrti T̄amutadden.’”

44Odomit zin b̄odok ogoryaha n̄ek odode tałakec̄a ki nonno k̄e nonno buk.

Daiz ci Yesu

(Marko 15:33-41; Lyka 23:44-49; Jon 19:28-30)

45Ize looci muhurä baling okko ii aave orgena, kiginge yomona.

46Baling okko ii igitte yomona, utzulu Yesu muluwe ci appwe, “Eloi, Eloi, lama sabachthani?” Azi ungec ci zoz necu ne, “T̄amutadden wananni yej, T̄amutadden wananni yej, utungeya innä annit loq nya?”

47Baling iziyyet ol balik abile nginati k̄e niko, izeto ne, “Awu enne aritoit ci zoz ci T̄amutadden een Elija.”

48Ataman niko, ivir eeti code ngatinneng uk anyaha r̄um kar kocowek merte kar kaarik morok bak arike utug ci Yesu kuud.

49Izeto zin ol uggak ne, “Tung eet necu, anyik nonno kavvü do. Kicinnet ming okko atidic Elija eela nonno.”

50Baling utzulu Yesu b̄odok oroot, kar zin ketteda zinin niko uk vongizi ngati T̄amutadden.

51Imma iiten neci adakne Yesu k̄e, erece r̄um ci gon enger Ceez wa T̄amutadden orgena ecito, akane t̄addenä kuk rok loq. Otomowe looci kize kirkirik, apakte biyena.

52Ilibtte bak oooye ilomete cik ol cik meeplek alile balik adaito k̄e, kar zin kitingazzo daiza kuruget.

53Iyokta ilomete, baling itinga Yesu daiza, oot zin nege rok Jerusalem kar zin kiyeltek eletti ol cik meeplek.

54Baling icin ddikiryoiti ci aciir ki aciir balik ebek Yesu k̄o kirkirik ki kaal n̄ek ogone k̄e doq, otongooltē nege loq oroot, kar kizeto ne, “Een ette enne dede Ngerrti T̄amutadden.”

55 Maijé nginati, anyak ngaai cik meelek balik eela Yesú Galiliya annu nonno, egelem nonno reena.

56 Imma ngaane neke owoye ciko, Mariya Madalina ki Mariya eeti Jemisi ki Yosevo, ki bodoč ngaa ci Zebedee, eeti Jemisi ki Jon.

Dawinet ci Yesú

(Marko 15:42-47; Luka 23:50-56; Jon 19:38-42)

57 Baling ize yomon, ikiya eeti imma ci een jaitot, een zara Yosevo ci ąkkı orge ci een Arimatiya, ize enne buk nuyait ci Yesú.

58 Uk ijjin Pilato abunna ming aanyik nonno ele ci Yesú kar kuk kada. Utu zin Pilato ol ciginnek abunna ming anyike nonno daizoit neci.

59 Idima zin Yosevo ele ci Yesú, kar kuluček ruum ci abunna,

60 kar zin kaarik ilomi ci een jor adiman da enne ngiloma, kar kiyotek bee ci addikire kubung ilomi kar kuk.

61 Maijé Mariya wa Madalina ki Mariya imma bodoč aavtte ilomi neci otone code ke.

Ebek aciiri ilomi ci Yesú

62 Imma ngerreṭin ci reng, Iitené wa Yubzento, oot alaata cik olli wawaco ki olli Varacis rok Pilato.

63 Izeto ne, “Ddikiryoit, kadañna zoz bali azi volongnyoiti baling ngen aruge, azi ne, ‘Ming edeccai iinya cik een iyo, kingazi atin dee daiza.’

64 Iyoko anyik ol kebeit ilomi kedecca iinya cik een iyo balik uduwa enne ke, icima avvü atin nuyaha ciginnek kiyita kogorozit ilomi koott ele cinne, kar kizettek ol ne itinga enne daiza. Okko atin volong cinneng appwa oroot kommog bali uduwa enne ke.”

65 Annek Pilato nogo ne, “Aanycik zin aciir koot kebeit ilomi jurrum ki iyoko ming aggayyu niga ko.”

66 Kar koot kidimanit ilomi necu jurrum, adil nege kar kutungttek ol kebeit.

Mateyo 28

Itinga Yesú daiza

(Marko 16:1-8; Luka 24:1-12; Jon 20:1-10)

1 Baling edeccai Iteni wa Yubzento, oot zin Mariya Madalina ki Mariya imma bodoč gooni rok ilomi ci Yesú munyata iitené wa een Dominika.

2 Ataman niko otomowe kirkiryi loq, ulucak zin anjilo ci Manyi tamu-kenga loq. Iyot zin bee bali anyuge ol ilomi ci Yesú ke kar kavvu biye neci.

³Alanyit ele ci anjilo ci Tämütäddeno kiwagon borowoci ming abadi, ovvo rüumanı ciginnek voori per kiwagon ırana.

⁴Abbaritet zin eletti cik ol nek ebek ilomi ke ngati ɔngoolinne kar kudduwet looc ki ci adaito.

⁵Iizek anjilo ci Tämütäddeno ngaai neke ne, “Ma ɔngoolinnu! Kaggə orongnyu niga Yesu bali ododike ol nonno talałec ke.

⁶Iróng enne aave ngatu! Itingawe Tämütädden nonno daiza ki bali үduwa Yesu azi ne okko atin enne ingazi daiza. Ivitə icinnet ngin bali abahek ol nonno ke.

⁷Iyoko imirtte ataman, oot үdukttak tuyak ciginnek izektek ne, ‘Itinga Yesu daiza uruga, abarik enne okko օowę cunnong looce ci Galili.’ Oot nginati ovvo atin acinnu nonno. Iyoko kuduwaung.”

⁸Otongooltte ngaai kar bodok katalto, ngati imirtte iloma ataman ovvo aduwak tuyak ciginnek.

⁹Baling ovvo nege avir, urumttö zin ki Yesu kar enne kizek nogo ne, “Izayo.” Ivittak zin nege nonno ojonun, ąkattæk uzungtinne zoone ciginnek kar kidingdinganit nonno.

¹⁰Izek zin Yesu nogo ne, “Ma ɔngoolinnu zoz imma! Udukttak tuyak cigannik aanycik koot looce ci Galili. Ovvo atin nege acinna annit nginati.”

Zoz ci aduwä ol wak ebek ilomi

¹¹Baling ngen ngaai owo goola, oot aciiri uggak, wak ebek ilomi orgato. Udukttak alaat cik olli wawaco zoz neci döök.

¹²Urumttö zin alaata cik olli wawaco ki loddikire kar kuryuktæk aciir neke orobiya cik meeplek abunna ming ovlongi ovvo azi ne ngen Yesu kitinga daiza,

¹³Izeaktek zin nege aciir ne, “Udukttak ol döök zoz ci azi ne, ‘Ivitə tuyaha cik Yesu bał kar kodongit ele cinne baling ngen niga adungnu.’

¹⁴Ming izik ddikiryoiti Pilato zoz necu, kozozikka atin naga nonno. Arannung atin zoz necu nongittone.”

¹⁵Aggamttä zin aciiri neke orobiya kar kutuguzzo zoz bali aduwak alaata cik olli wawaco ki loddikire nogo ke. Ikek zin olli Yäudö zoz neci rok iyoko.

Linglingon ci abunna ming ogon tuyaha cik Yesu (Marko 16:14-18; Lukä 24:36-49; Jon 20:19-23; Buk wa Tonja 1:6-8)

¹⁶Oot zin tuyaha cik Yesu een omoto ki cöde rok bee ci Galili, ngin bali aduwak Yesu nogo abunna ming ovvo nginati.

¹⁷Baling icinnet nege nonno, kar zin kidingdinganit nonno, imma ol uggak ngatinneng abile zinzetti jeenä.

¹⁸Ikiyak Yesu nogo, kar kize ne, “Aanya Tamutadden komiz dook tamu-kenga ki loota ngatu.

¹⁹Iyoko, oot ngati ol cik lootu dook komize cinanni, aanycik booryyok dook kizeto nuyak, aggamtek nogo baatitimo zare cik Baba ki cik Ngerinne ki Vongiz ci Alile,

²⁰Edemezit nogo abunna ming ongoole kaal cik kaduwakkung anna iget ko dook. Kaave atin ngati een iget odohize, rok nginti aturneke looci.”

Marko

Marko 1

Adiman Jon Batiitimo gool oowa kubunna

(Matheo 3:1-12; Lukas 3:1-18; Jon 1:19-28)

1Een necu kananet kaviyak cik abunna obod ki Yesu Kiristo, Ngerrti Tamutaddeno.

2Eherye buwe ci aritoit ci een zara Isaya, azi Tamutadden ne, “Kittlonni atin anna tonait cinanni kikiya oowé cunne, nonno ci okko atin adiman gool oowé cunne.”

3“Egereny mului ci eeto balale ci gidangi, azi ne, “Idimantek Manyi gool, idimantek nonno gool ci abile top.””

4Ikiya zin Joni, aggamék ol batitimo balala, uwahek ol zoz ci batitimo kar nege kutungttek bacinnok ciggek loc, kar Tamutadden kalalek nogo bacinnok waggek.

5Ivittak zin ol cik loc ci een Judeya ki Jerusalem dook nonno. Ajjin Tamutadden kalalek nogo bacinnok waggek, kar zin Joni kaggamék nogo batitimo moro ci Jordani.

6Amaluk Joni rüüm ci adimanai imane cik naganagawak, kar zin bodoq kitim nyakadingo ci een rücenit aruta. Adak enne giroc ki lete.

7Icu zin zoz cinne: “Akku atin eeti imma vurrté cinanni ci ommogja annita, iróng buk anna kuuli ngati kaburcane caava wagniek zone.

8Iyoko kaggamékkung batitimo maame, imma enne aggamékkung atin batitimo Vongize ci Alile.”

Batiitimo ki timaninet ci atimane loryentí Yesu

(Matheo 3:13-17; Lukas 3:21-22)

9Imma iinyawé neke ikiya Yesu orgé wa een Nazeret wa aave Galilikte, aggamék bali Joni nonno batitimo moro ci Jordani.

10Baling okko Yesu iyowa maame, edenya tamu-keng ming ooyé, kar zin Vongizi ci Alile kulucak nonno kiwagon lube.

11Ikiya zin mului ci akku tamu-kenga, azi ne, “Eeni inná Ngeranni wa kirezi, katalne anna zoze cinne.”

Yesu ki Sitan

(Matheo 4:1-11; Lukas 4:1-13)

12Ataman niko ittonék Vongizi ci Tamutadden Yesu balal.

¹³Avvu zin enne balala iinya moten węc, atiman nonno Sitani. Aave enne ki elegje, kar anjilonya cik Tämütäddeno kitirizet nonno.

Awa Yesu tuyak wak een ootti
(Matteo 4:12-17; Lukas 4:14-15)

¹⁴Ma baling ecəbjə Joni Batitimo lagama, uk Yesu loocə ci Galili, uwahek ol kaviyak cik abunna Tämütäddeno.

¹⁵Ize enne ne, “Ize ojon baqlinet ci Tämütäddeno abale ol. Utungtek munyen looc kar elemitta kaviyak cik abunna.”

Atahala Yesu ol węc wak aggam ulug
(Matteo 4:18-22; Lukas 5:1-11)

¹⁶Imma iiten imma baling okko Yesu owo tı̄tı̄me ci nyatapare ci een Galili, edenya Sı̄monę ki gotoni ci een Andereya ming ajukék imutuk liil, eci nege eeggın ol wak aggam ulug.

¹⁷Annek zin Yesu nogo ne, “İvitə, unuyang, kąanyung atin izet ol cik anyahannu ol kivitak Tämütädden.”

¹⁸Ataman niko utungtek umutukwa waggek ke looc kar zin kunuwet nonno.

¹⁹Baling okko enne okko reena idic, edenya enne dooli cik Zebedee, Jemis ki gotoni wa een Jon ming aavtte iba, adiman imutukwa ciggek.

²⁰Iróng Yesu ngen ijakce, utu zin nogo, utungtek zin beetinneng Zebedee ibo ki ol wak alingling ki nogo kar nege kunuwet Yesu.

Ottok Yesu kuulo cik loryentak
(Lukas 4:31-37)

²¹Oot zin nege rok orog ci een zara Kapernaum, ma baling ikiya Iitenę wa Yubzento, uk Yesu Ceeze wa Lawinto kar zin kedemez ol.

²²Ukultek ol demzinet cinne, eci enne edemez nogo kize eet ci anyak doiz, iróng ogon ki demezzowa wak lotinnou.

²³Ma ngentidici niko, egereny eeti ci anyak kuuloc ci loryento Ceeze wa Lawinto kɔ:

²⁴“Orongi innə nya ngatinnang, Yesu wa Nazereti? Akkunni innə kar ijja ditaweta? Kaggayin, eeni ngene. Eeni innə Yesu wa Alile Qde Tok, wa Tämütädden wa alile.”

²⁵Uduwak zin Yesu kuuloc, “Jahe liim, iyowa reenun ngatinne!”

²⁶Otomowe kuuloci eet neci oroot kar kiyowa ngati eet neci.

²⁷Amalittę ol neke dook ootti, kar kijjinto: “Nya necu? Demzinet ci een jor ki doiz! Egerenyek abarik kuulo cik loryentak bak ongoole nonno.”

²⁸Ataman niko iziyyet ol kaviyak cik kaal nék ogon Yesu looce ci Galili ko dook.

Angaru Yesu ol cik meelek

(Matayo 8:14-17; Luká 4:38-41)

²⁹Baling utungtek nege Ceez wa Lawinto looc, oot zin Yesu ki ciko Jemis ki Jon ceeze co Simone ki Andereya.

³⁰Omori dä inyik ci Simone wa ngaaaye, adunge, abure ele, uditak zin da nege Yesu zoz ci moriz neci.

³¹Uk zin enne ngati ngaa neci, aggam zin nonno azzit kar keela nonno kitenga jeenä. Utunga zin aburezi nonno kar zin enne kitiriz nogo.

³²Imma yomon neci ngati itowé ii, anyakttak ol Yesu ol cik omori morizzok cik aavtte do do ki wak anyak kuulo cik loryentak.

³³Ulutté ol cik orgu dook tatuwa,

³⁴angaru zin Yesu ol cik meelek anyak morizzok cik aavtte do do. Ottok enne kuulo cik loryentak, majé ngatu iróng enne anyik kuulo kozozit marrit kuulo agga een enne ngene.

Alaye Yesu ngati aave enne do

³⁵Imma ngerret ingani, baling ngen arrire, itinga Yesu jeenä. Utungek ceez looc kar zin kuk ngati aave do, kar zin kala Tamutadden.

³⁶Oot ciko Simone ki gonoggi ugge orongit nonno.

³⁷Imma baling umudda nege nonno, izektek ne, "Orongnyi ol dook inneta."

³⁸Obodék zin Yesu nogo, annék ne, "Koo rok orogjok ugge ojonun ngatu kar anna kuwahek ol zoz ci Tamutadden nginati buk. Zoz ci kakkuné anna kónenen necu."

³⁹Oto zin enne orogjowé cik Galili veelek. Uwak Ceezinne wak Lawinto, kar kottok kuulo cik loryentak olle.

Angaru Yesu eet ci adak dhovo

(Matayo 8:1-4; Luká 5:12-16)

⁴⁰Ikiyak eeti ci adak dhovo Yesu kar zin kakatek uzungtinne kala nonno kizek ne, "Ming orongi innä dëde, angaruya woye innä annit kubunna."

⁴¹Anyak Yesu bunnat, itton zin enne azzit kar kum eet neci. Kar kize ne, "Korongi anna, anyik ele cunne kubunna!"

⁴²Ataman niko izzi dhovo eliye ci eet neci dakdak.

⁴³Itton zin Yesu nonno kuk reena ki tilowinet cu:

44“Abunna ming aggə, ma ądųwąk zoz necu eet imma. Abarik, bit yelek ele cunne eet ci wawaco Ceeze wa Tāmūtāddēno kar pahek wawa ki bali ming ądųwą Musesi ke, kar morizi cunne kītīvīlāj, kar ol dōk kaggac.”

45Abarik enne uk reena kar kakate kozoz cabak, azan kaviyak nékē. Imma zin zōzē neci, iróng Yesu ngen iizo orog ngati acine ol, abarik avvu orog abanyca ngati azzēnē ol to. Ngen zin ol avvūnāk nonno dee orogjowē.

Marko 2

Angaru Yesu eet ci nganynganyi

(Mateyo 9:1-8; Luka 5:17-26)

1Maijē bali iinya ugge, baling okko Yesu iizo orog ci een Kapernaum, iziyyet ol ming ıkiyak enne cēz.

2Ulutai zin ol nginati kizzī rok nginti arike eeti zoc, rok tatuga buk reena, kar enne kuwahek nogo zoz ci Tāmūtāddēno.

3Ivita ol uggak, anyahak nonno eet ci nganynganyik zonna, odonga ol cik een węc.

4Baling iróng nege azucane nonno Yesu eci appwa koole, etteddit zin nege loriri tāddēnā, kar zin kodongta eet neci kweenā kar zin kulucak ngati aave Yesu caato.

5Baling icin Yesu gool ci atuwē nege Tāmūtāddēn, iizek zin enne eet ci nganynganyi zonna kō ne, “Ngeranni, itiviltai innet mūnyenā dōk.”

6Iyoko aavtte da demezzowā uggak wak lotinnou nginati, inon nege zinzettinne ciggek,

7“Nya ming ozoz eeti cu ki iyoko? Awul enne zoz ci Tāmūtāddēno. Ngene woye ci alalek ol baciinnok, iróng een Tāmūtāddēn dō niko?”

8Ataman niko aggə Yesu vongize cinne zoz ci inon nege, kar kizek nogo ne, “Nya ming inonnu niga zoz necu?

9Jang ci obokce: kannek eet ci nganynganyi zonna ne, ‘Alalei Tāmūtādden innet mūnyen cigunnek,’ icima ‘Tinga jeenā, lūc kween cunne bito?’

10Abarik korongi kijeleung abunna ming aggayyu anyak Ngerrti Eeto doiz loota ngatu ci alalneke ol mūnyen.” Izek zin enne eet ci nganynganyi zonna kō ne,

11“Kaduwākin, tinga jeenā, dima kween cunne, bit ceeza.”

12Itinga eeti neci jeenā kar kuluc kween cinne kar koto kicinnet ebere dōk. Amalittē ol neko dōk ootti kar kinnatit Tāmūtādden, kizeto ne, “Ngen kicinnta gii imma ci ogon ki necu udut.”

Awu Yesu Levi

(Matheo 9:9-13; Lukas 5:27-32)

¹³Iyowa Yesu reenun kar kimire bodo^k kuk nyatapara Galiliya. Ivittak zin zuwe ci appwe nonno, kar zin enne kakate kedemez nogo.

¹⁴Baling owo enne titim^a, icin Levi, ngerrti Alipeyosi ming aave ngati aggame ol mucuru. Annék zin Yesu nonno ne, “Nuwan” Itinga zin Levi kar kumu nonno.

¹⁵Baling ngen Yesu adak áhát ci yomono ceeze ci Levi, adakce da enne ki nuyak waginnek ki ol wak aluta mucuru olle ki ol wak munyen^u, eci anyak ol cik meelek giir bali annu nonno.

¹⁶Baling icinnet demezzow^a wak lotinnou wak een Varacis Yesu ming adakce ki olli munyen^u ki bodo^k ol wak aluta ol mucuru, ijjinnet zin nege nuyak cik Yesu, “Nya ming adakce enne ki ol wak munyen^u ki bodo^k ol wak alut mucuru ko?”

¹⁷Baling izik Yesu zoz necu, izek enne nogo ne, “Iróng eeti ci abunna ele ci orong ngari, abarik eet ci omori ci orongi. Iróng bali anna kakkunⁱ kikiyak kutu ol wak abunna, abarik Kakkunak ol wak munyen^u.”

Zoz ci obod ki iyawinet

(Matheo 9:14-17; Lukas 5:33-39)

¹⁸Iyoko iyaye nuyaha cik Joni ki olli Varacisi. Ivita ol uggak ijjinnet Yesu, “Nya nuyaha cik Joni ki nuyak cik Varacisi ming iyaye ko, maj^e cigunnek iróng iyaye?”

¹⁹Obodek zin Yesu nogo, “Iyaye woye erennow^a cik eet ci aruce k^u ming aave enne ki nogo?” Iróng woye nege iyaye, ming aave enne ki nogo.

²⁰Akk^u atin wazini ci okko eeti ci aruce odongnyai ngatinneng, ovvo atin nege iyaye wazin neci.

²¹Izek bodo^k Yesu nogo ne, “Illoj eet ci aubek ruum ci een jor ruum ci unuk erece. Ming utugu enne niko, ereca ucca ruum ci een jor ko ruum ci unuk ko, kize gerza ruum necu udut.

²²Izek bodo^k Yesu nogo ne, iróng ngaa addutek merte ci een jor ijjó ci anyak tilok. Ming utugu enne niko, egerzan woye merte neci ijjó neci, kar merte ki ijjó necu dook kegerezante. Illoj, addutek enne merte ci een jor ijjó ci een jor.”

Liten wa Yubzent^o

(Matheo 12:1-8; Lukas 6:1-5)

²³Imma Liten wa Yubzent^o, owo da Yesu mané ci labinu, kar nuyaha kotozzo ki nonno, udit^a zin labi ugge orong kadait.

²⁴Izektek zin Varacisi Yesu ne, “Cin di nuyak cigunnek ko, nya ming ogon nege gii ci akaka Liten wa Yubzent^o?”

²⁵Obodek zin enne, “Ngen də niga ikebit gii bali ogon Davide ki ol ciginnek baling adak nogo magiz?

²⁶Imma erkite wa bali Abiazari, alaan ci addikire wawaco Ceeze wa Təmütəddəno, itto Davide Ceez wa Təmütəddəno kar kadak umune ci əlile ci adak ol wak wawaco do niko. Kar bədək Davide kaanyik imma ol ciginnek.”

²⁷Kar zin Yesu kizek nogo ne, “Adimanai liten wa Yubzentə kə kize ci eet ci diiri, iróng abarik Təmütəddən adiman eet ci diiri kize ci liten wa Yubzentə.

²⁸Een zin Ngerrti Eeto Manyi ki liten wa Yubzentə buk.”

Marko 3

Atiriz Yesu eet ci arude azziti

(Matayo 12:9-14; Luka 6:6-11)

¹Imma liten imma baling okko Yesu Ceeze wa Lawinto, aave də eeti ci arude azziti nginati.

²Maijə ol uggak nək aavtte nginati kə orong gool ci kar kovolongte Yesu ming abac gii imma, atangamttek zin nege nonno oroot, ming atiriz Yesu eet neci arude azziti kə litene wa Yubzentə.

³Izek zin Yesu eet neci arude azziti kə ne, “Bil jəenə ngumə ci ollu veelek.”

⁴Ijjin zin Yesu nogo izek ne, “Gii jang ci əduwə lotiñnowa cik abunna litene wa Yubzentə: Kutugu gii ci abunna yo icima kutugu münyen, katiriz ol kuruget icima kanyike ol kədaito litene wa Yubzentə?” Abarik ijakce nege liim.

⁵Egelem Yesu nogo mozinta, uuc nonno zinin oroot zoze ci gerze anyak nege zinzettinne kə, kar zin kizek eet neci ne, “Zolan azzit cunne.” Ozolan zin eeti neci azzit, ubunna zin nonno azziti.

⁶Oot zin olli Varacis reena akate orongit ki olli alaan Herodi gool ci kar kurukte Yesu kədak.

Annu koole ci appwe Yesu

⁷Baling ovvo Yesu ki tuyak waginnek nyatapara, unuwet zin koole cik meelek looce ci Galili nogo vurrtə.

⁸Ma baling iziyyet nege kaal cik ogon Yesu kə dook, ivittak ol cik meelek looce ci Judeya ki orog ci Jerusalemi kə nonno. Avvə ol bədək looce ci Idumea, ki looccok cik titime ci moro ci Jordani ki orogjok cik een Tyre ki Sidon.

⁹Marrit ming appwa koole, uduwak enne tuyak waginnek kanyaktak nonno ibo cidici kize ojon, kar kalam ol ngati amunye nonno.

¹⁰Eci enne angaru ol cik meelek giir morizowę, iyota zin ol wak anyak morizzok elettinqe orongit kuumet nonno.

¹¹Ming acin ol wak anyak kuulo wak miningu ko nonno, uduwet zin looc kar kegerenyit kizeto ne, “Eeni innə Ngerrti Tāmūtāddēno.”

¹²Abarik Yesu uduwał ol wak anyak kuulo ko zoz ci okkomi, “Ma ąduwąnnu keeni anna ngene.”

Atahala Yesu toniak omoto ki rama

(Mateyo 10:1-4; Lukä 6:12-16)

¹³Ottod Yesu bee kar kutu demezyak wak orong enne, kar zin nege kivitak nonno.

¹⁴Atahala zin Tāmūtādden toniak omoto ki rama kar kizeto ciginnek, kar gon korkorrit ki nogo, kar gon kitton nogo koot kuwaktek ol zoz ci Tāmūtāddēno,

¹⁵kar kanyait komiz ci ottowe nege kuulo cik loryentak olle.

¹⁶Eeggın noko toniak wak atahala Yesu ko: Simeone (wa akannek bōdok enne zar cik een Peturu);

¹⁷Jemis ngerrti Zebedee ki gotoni wa een Jon (wak anyik enne nogo zar wak een Borgenec, azi keng cinne ne dooli cik borowoco);

¹⁸ki Andereya, ki Vilip, ki Bartolomeyo, ki Māteyo, ki Tomas, ki Jemis ngerrti Alipeyo, ki Taudesio, ki Simeone wa amarine gaala wak Romi,

¹⁹ki Judas Iskariyot bali adawa Yesu ke.

Yesu ki Beelzebub alaan ci kuulou

(Mateyo 12:22-32; Lukä 11:14-23; 12:10)

²⁰Itto zin Yesu ceez imma, kar bōdok koole külute, kizzi gool to ci adaine enne ki nuyak ciginnek.

²¹Baling iziyyet boor co Yesu gii ci ogon enne ko, oot nege ngatinne orongit kanyaktak nonno ceez, eci azi nege ne, “Ipiyē nonno oo.”

²²Imma dēmēzzowę wak lotinnok wak Musesi balik ąvvu Jerusalema izeto ne, “Anyak enne Beelzebub wa ąddikire! Ottok enne kuulo komize ci loryento wa een alaan ci kuulou.”

²³Utuwa zin Yesu nogo kar zin kozozik nogo yabzinta, izek ne, “Ottok woye Sitani Sitan kū?

²⁴Ming oyoho alaanzet ecito, iróng alaanzet neci abile.

²⁵Ming oyoho ol ceeza ecito, iróng ceez neci abile.

²⁶Ming adang Sitani gonoggi, kar bōdok kengerit elettı, iróng woye nege angida; uturehe alaanzet cinneng.

²⁷Een dēde, iróng woye eeti imma ijo ceez ci eet ci okkomi kar kodong ijo cik eet neci, orong arrak enne keceb manyi ceez, kar kogoroz ceez neci.

²⁸Kaduwakkung zoz ci een dēde, alalnek atin Tāmutadden munyen cik ollu ki zoz ci odome nege Tāmutadden.

²⁹Maijē eeti ci odom Vongiz ci Alile, iróng Tāmutadden, alalnek nonno munyen, abac enne munyen cik ovvo udut.”

³⁰Uduwā enne zoz necu eci ol izeto ne, “Anyak enne kuulo cik loryentak.”

Gotonoggi Yesu ki yaatinne

(Matēyo 12:46-50; Luka 8:19-21)

³¹Arayya zin gotonoggi Yesu ki yaatinne. Ibilit zin reena, ittonit zin eet imma kar kutu nonno.

³²Aburuk dā koole nonno ngati aavtte loota, kar kuduktak nonno, “Aavtte ciko yaatunne ki gotonoggu ki ngonoggu reena, orong kicinti inneta.”

³³Ijjin zin enne nogo, “Ngene ci een yaatanni ki ciko ngene cik eeggin gotonogga?”

³⁴Kar zin enne kicin ol wak aavtte loota aburuk nonno kō, kar zin ize ne, “Eeggin nēko yaatanni ki gotonogga!

³⁵Ming ogon eeti zoz ci orong Tāmutadden, een enne gotona ki ngoona ki yaatanni.”

Marko 4

Yabzinet ci eet ci arir manā

(Matēyo 13:1-9; Luka 8:4-8)

¹Akate bōdok Yesu kar kedemezo nyatapara tītima. Ize koole neci alutai kuburuk nonno kē appwā oroot kar zin kaanyik nonno kitto ibo ci abile nyatapar utuga, kar zin kavvu iba, maijē koole dōk aavtte tītima.

²Kar zin enne kedemez nogo kaal cik meelek yabzinta, kar zin kizek nogo dēmzintē cinne ne,

³“Izikto dā! Uk eeti ci manū okko arir inyomō.

⁴Ma balig azzac enne inyomō, iinak inyomonā uggak gool, ivita iballi ebertta nēkē.

⁵Ovvo inyomonā uggak iinak nginti een biyen, nginti iróng anyak todowa cik meelek. Alize ataman, marrīt ngin neci iróng anyak todowac ci appwe.

⁶Imma ming ikiya koor, ayukyuwan kaal nēkē kādaitō eci iróng anyak egero cik ijo lōc jurrum.

⁷İinäk inyomona uggak biila organ, itiliza biila kar kumunyet nogo, iróng zin inyomona neké abbire.

⁸İinak inyomona uggak nginti een lobonok. Itiliza tadden kibbireto, otorye kizeto moten iyo, moten torkonom icima kizeto obet cik meelek.”

⁹Kar zin Yesu kize ne, “Anyik eet imma ci anyak iin cik aziknene, anyik kiziyo.”

Nya Yesu ming ozoz yabzinta ko?

(Mateyo 13:10-17; Luká 8:9-10)

¹⁰Baling avvu enne do, ijjinnet zin tonıha wak een omoto ki rama ki bodoł ol ugge cik aburuk nonno unger ci yabzinet necu.

¹¹Uduwak zin enne nogo, “Anyoziung iget zoz ci bälinet ci Tamutadden alugnye ko. Maije ngati ol nék aavtte reena ke, aduyai zoz döök iyabzinta.

¹²Kar zin “Acin woye nege, maije ngatu iróng zin acin dede, kar zin bodoł azikne abarik iróng zin agga; uhu woye zinzetti ciggek, kar Tamutadden kalalek nogo!”

Oob Yesu zoz ci eet ci eekiye

(Mateyo 13:18-23; Luká 8:11-15)

¹³Izek zin Yesu nogo ne, “Iróng niga aggayyu unger ci yabzinet cu? Aggayyu woye atin niga yabzinet imma kú?

¹⁴Ogon eeti ci manu ki eeti ci okkoye zoz ci Tamutadden olle.

¹⁵Ogon ol uggak ki iyoko inyomona cik jinak gool ko, nginti arirene zoz. Ming aziye nege ataman niko, ąkkü Sitani okko irana zoz ci arire zinzettin ciggek ko.

¹⁶Ogon ol uggak ki inyomona wak jinak nginti een biyen, aziye zoz ci Tamutadden ataman, kar kelema talninta.

¹⁷Maije zin ngatu iróng arike zinzetti jurrum (anyak egero jurrum), ątuwe arrak doyoit. Ming okko piryanzet ąkkü icima gidenet zoz ci zoz necu, odotek zoz necu loç ataman.

¹⁸Ogon bodoł uggak ki inyomona cik arironik nginti een biila ko, aziye zoz jurrum;

¹⁹maije ming inon nege kaal wak baizak, ki lutenet wa oronge eeti kize jaitot, okko zoz necu adudut zoz bali izik eeti ke, kar zoz neci iróng ngen anyaha zoz ci abunna.

²⁰Ogon uggak ki inyomona wak arire lobonowa, aziye zoz, elemi zoz neci, kar kibbireto labina lak moten iyo, icima moten torkonom icima obet cik meelek kommogit inyomo balik arire ke.”

Yabzinet ci urezo

(Luka 8:16-18)

21 Izek zin enne nogo ne, “Anyaha woye innə urez kar bōdōk bung uduca icima arike kwēen ecito? Abarik iróng gon innə arike kibil jurrum ngati derenyi.

22 Eci gī ci alugnye, orong kiyelaj, eci gī ci alugnye orong kanyayai nginti voori.

23 Ming anyak eeti imma iin, anyik kiziyo.”

24 Emena Yesu zoza dee, “Inon jurrum zoz ci aziyi innə, gool ci iyabé innə, iyabzoniki atin innet buk, icima kize appwā kommog necu.

25 Ming agga eeti zoz cinanni imma, anyonik atin nonno cik meeplek; majje ming agga eeti zoz cinanni cidici nunun, aggamnyai atin zoz ci agga enne ko.”

Tubzenet ci inyemenit ci alize

26 Izek bōdōk enne nogo ne, “Ogon zin baalinet ci Tamutaddeno kete. Azacek eeti imma inyomō looc.

27 Imma baalın kaal ki wazin tup, ming okko adunge icima ingazi unyahe, alize inyomonə kiyokta, ming nunun iróng enne aggə alize ku.

28 Anyike todowa labi kiyokta, arrak alize kizeto angaya, kar kartik viyong, kar zin vurrtə kartik labi.

29 Baling ovvo labina abbire, etted zin enne abaza, eci ikiya iiteni ci ettede labi.”

Tubzenet ci buracoc ci bolbolento

(Matteo 13:31-32; Luka 13:18-19)

30 Izek zin bōdōk Yesu nogo ne, “Kazi woye ne ogon baalinet ci Tamutaddeno ki nii, icima yabzinet jang ci woye kaduwane baalinet necu?

31 Ogon ki buracoc ci bolbolento, wa zin idicilim gon arirek innə looc ko.

32 Ming okko innə ariri, alize kiddikir kommog keen cik manu dook, anyak alawo cik addikire eenycine iballi wak akul taddenə aavtte alawo neke.”

Zoz ci edemeze Yesu ol yabzinta

(Matteo 13:34-35)

33 Aduwak Yesu nogo zoz ngati ikebe yabzinet cik meeplek giir kar nege kaggac.

34 Ngen enne kozozik ol ollin, ozoz yabzinta. Majje ming avvuto enne ki tuyak ciginnek, oobek ungetti cik yabzinto.

Abiliz Yesu ngoot

(Matteo 8:23-27; Luka 8:22-25)

35 Imma iiten neci baling ize looci yomon, izek enne tuyak ciginnek ne, “Ize wet keteddit koo qtonə ci golla.”

36 Utungtek koole vurrut, kar zin demezyaha ciginnek koot ibowa. Orkorrit zin nege ki Yesu, anyak ibet ugge buk cik orkor ki nonno.

³⁷İkiyä ngooti ci apalpalan maam kittozo ibo, ize ojon ngati ubene ibo.

³⁸Adunge dä Yesu ibowä otone immane atada oo taabawa. Itingkac zin nuyaha nonno kar kizettek ne, “Demezoit, iróng innä edeconiket ming kutududewa kó?”

³⁹Itinga enne jeenä, egerenyek ngoot kar kizek tawan ne, “Avvü dee! Bil dee!”

⁴⁰Izek zin enne nuyak ciginnek ne, “Nya ming qongoollinnu niga oroot kó? Iróng niga ngen anyakku tuwenet?”

⁴¹Otongooltté nege oroot kar kijjinnet eletti, “Ngene necu? Aziye rok ngoot ki tawan buk nonno kó!”

Marko 5

Angaru Yesu eet ci anyak kuulo cik loryentäk

(Matteo 8:28-34; Luká 8:26-39)

¹Etteddit nege nyatapar oot ki titim wa looc ci een Gerasenes.

²Baling iyowa Yesu ibowä, ikiyä zin eeti ci anyak kuulo cik loryentäk ilomete, orong kikiyä kurumto ki nonno.

³Abak eeti necu ilomete, iróng eeti imma uule keceb nonno udut, ming eceb ol nonno woye diditaca wa een ziik nunun, iróng uule.

⁴Eci gon baliye ecəbjə nonno azzina ki zoq, abarik etted diditac kar zin kudul ziik nək zoone ciginnek kó. Illoj eet imma ci okkomi kar keceb nonno.

⁵Oong enne baalın kaal ki wazin tup ilomete ki biyene, kar zin gon kütülü oroot bak etted ele cinne biyene.

⁶Baling edenya enne Yesu reena, ivirak nonno kar zin kakate uzungtti looc ngumé cinne.

⁷Egereny zin enne muluwe ci appwe, “Orongi innä nya ngatinanni, Yesu, Ngerrti Tamutadden wa addikire? Dul dä keet zare cik Tamutadden ize ne iróng atidic innä agiddan!”

⁸Izek zin Yesu nonno ne, “Iyowa ngati eet necu, innä kuuloci ci loryento.”

⁹Ijjin zin Yesu nonno, “Azi zar cigunnek ne ngene?” Abariz zin eeti ci anyak kuuloci ci loryento kó, azi ne, “Azi zar cigannik ne Legion, marrit ming keegginnä naga mee.”

¹⁰Ilalek zin kuuloci Yesu izek ne, ma ottoweket looc imma.

¹¹Anyak dä teny ci batakwanu ege biya abanyca.

¹²Ilalttek zin kuulo cik loryentäk Yesu izektek ne, “Toneit agit kittoza batakwa; inyet kittoza nogo.”

¹³Elema zin Yesu, kar zin kuulo cik loryentäk kiyokta ngati eet neci itozzo zin batakwa. Een teny ci batakwanu neke ibbonget rama (2,000), irrané batakwanan titimä külüce koot zilä kitazak nyatapar kutuddudde dook.

¹⁴Maije ol wak uuwa batakwa ko iviret oot uduktak ol olo zoz neci, kar zin ol koot kicinnet nya ci adak batakwa.

¹⁵Baling ivittak ol Yesu, amuda abarik eet bali gon anyak kuulo cik loryentäk ko ming aave loqta, aim rüumanj jurrum, kubunna oo, kar zin ol kotongooltté loq niko.

¹⁶Uduktak zin ol balik icinnet zoz neci ke, ol ugge gi bali ogonik Yesu eet ci anyak kuulo cik loryentäk ke ki batakwa.

¹⁷Ilalttek zin ol Yesu abunna ming ungnak orog cinneng ko loq.

¹⁸Baling okko Yesu ottod ibo niko, ilalek eeti ci wanai anyak kuulo cik loryentäk ko nonno, orong korkorrit ki nonno buk.

¹⁹Iróng Yesu ngen elemi, abarik annekk ne, “Bit olo, boore wagunnek kar duwak nogo irezi Manyi innet kú, kar gool ci amanik inná nonno kaanyi deten.”

²⁰Uk zin eeti kar kakate kuduwał ol orogjowé cik een omoto een zara Dikapolis zoz ci uteuwék Yesu nonno. Ukultek zin ol dook jeen.

Dolec ci adak ki ngaa ci omori

(Mateyo 9:18-26; Luká 8:40-56)

²¹Baling imirozik Yesu ibo kar keted nyatapar kuk titime code ko, ulutte zin koole ci appwe uburuktek nonno orgen.

²²Kar zin ddikiryoiti code ci Ceeze wa Lawinto een Jairus ikiyak nogo, ma baling icin Yesu, akat uzungtinne zoone ciginnek.

²³Kar zin kilalek nonno kizek ne, “Een buweenyanni wadici daizoit, avvu loq utuga. Ijjá tadek azzit nonno ngaru kar kubunna kurug.”

²⁴Orkorrit zin Yesu ki nonno. Unuwet zin koole ci appwe nonno kar kuburuktek orgen.

²⁵Aave da nginati ngaa ci adak biyeta erkítok omoto ki rama, iróng buk abile.

²⁶Ippira da enne wet ngarret zee kedeccai kaala ciginnek dook, abarik weete kubunna, otorye morizi kize gerza.

²⁷Baling izik enne zoz ci angaruwe Yesu ol, ikiyak enne koole kar kuum rüüm ci Yesu eci vürro.

²⁸Eci enne inon azi ne, “Ming kuum zar rūum cinne ko do, kangaruwe niko kizzi morizi to.”

²⁹Ataman niko ibilet biyeta neke, agga enne eliya niko izzi pirnanet ngatinne to.

³⁰Maijē Yesu aggā niko ming iyowa komizi imma eliye cinne. Utuhuwe zin enne icin koole kar kijjino, “Ngene ci uum rūum cinanni?”

³¹Abarizek zin tuyaha wuginnek nonno, “Agga innā ming apudani ol cik meelek innēta, imma ngatu ajjinne, ngene ci uumnyan?”

³²Maijē Yesu ereny ol dōok kar kicin ngene ci utugu zoz necu.

³³Kar ngaa ci aggā nya ci ogonik Manyi nonno, ikiyā kar kakatek uzungtinne ngati Yesu, abbārit dalanzetena, uduwāk zin nonno zoz ci een dēde.

³⁴Izek zin Yesu ngaa neci ne, “Buweenyanni, angaruwi innēt tūwēnēt cunne. Bit labak, iróng atin innā bōdōk apirna.”

³⁵Baling ngen Yesu ozozi, ivitā ol uggak cēezē ci Jairusi, ddikiryoit ci Cēez wa Lawinto. Izeto zin ne, “Adāk buweenyinne, ma ngen acunani dēmēzoit gaganiko.”

³⁶Ibbez Yesu zoz ci ozoz nege kē, kar kuduwa ddikiryoit ci Cēez wa Lawinto, “Ma ongoole; abunna ming qatwēnu dee.”

³⁷Iróng Yesu ngen elemi ol dōok kunuwet nonno, elemi Peturu, ki Jemis ki Jon gotoni Jemis dō niko cik annu nonno.

³⁸Balinguzuca cēez ci ddikiryoit ci Cēez wa Lawinto, edenya Yesu ol cik ovoce elettī looc, alū uggak oroot.

³⁹Itto enne cēez kar zin kizek ol ne, “Nya ming ovoci elettī looc ko, ki uluwa necu dōok? Ngen dōlec kādāk, abarik adunge labak.”

⁴⁰Abarik nege aranne nonno. Baling ottowek Yesu nogo dōok reēnūn, kar zin kidima beetī dōleco ki yaatinne ki tuyak balik ovvo ki nonno kē, kar kittōzo rok nginti aave dōlec.

⁴¹Odong zin Yesu dōlec azzine kar kizek ne, “Taliza kuum.” Azi ungec ci zoz necu ne, “Dōlec wa dici, kannēkī ne, tinga jeēnā!”

⁴²Ataman niko ibil dōlec jeēnā, kar koto kuluc looc. (Een da erkitowā cik dōlec neci omoto ki rama). Amāliltē ol ootti zozē necu oroot.

⁴³Itilo zin Yesu nogo gerza ming aduwakkū eet imma kagga zoz necu, kar kuduwa nogo kanycik dōlec gii kadak.

Marko 6

Iróng ol ongoole arīoīt ci zoz ci Tamutaddēno

(Məteyo 13:53-58; Luka 4:16-30)

¹Imiré zin Yesu nginati uk orgé cinneng, Nazereta, orkor ki nuyak waginnek.

²Baling ize iiten wa Yubzentö, uk Yesu akate demzinet Ceeze wa Lawinto. Amaliltte ol cik meeplek ootti ming aziye demzinet cinne.

Ijjinto zin nege, "Amuda eeti cu zoz necu nga? Genyiz ci ogon kū ci anyonik nonno ko, ogon abarik kaal cik avula!

³Iróng dim enne een eet wagon adiman lecerit keene ko? Iróng dim enne een ngerrti Mariya, wa een gotoni Jemis, ki Yosevo, ki Juda ki Simon? Iróng dim nagonoggja abak ki agit ngatu buk?" Utuburet zin ol nong ngatinne oroot.

⁴Izek zin Yesu nogo ne, "Iróng ol ongoole aritoit ci Tamutaddeno boore cinne ki olli orog cinne dook."

⁵Iróng zin Yesu ngen ogon kaal cik avula nginati, atadek ol cik omori azzin alawek Tamutadden kar enne kangaru nogo morizowę.

⁶Akulek enne nogo zozé ci iróng nege anyak tuwenet.

İtton Yesu demezyak waginnek omoto ki ram

(Məteyo 10:5-15; Luka 9:1-6)

Oto zin Yesu uluc orogjok edemez ol orogjowe.

⁷Utu zin enne demezyak waginnek kar kitton nogo kotozzo rama rama, kaanyik komiz ci ommoge kuulo cik loryentak.

⁸Icu zoz ci ilotik enne nogo: "Ma ovvoyyu dainet icima mugé ki orobiya, ootte keen cik omtinu do niko.

⁹Itimet caava ki ruumani cik anyakku elettine, ma arabuku ruumani.

¹⁰Ming izzoyu ceez ci eeto, avvut ceeze neci rok iiten ci ovvo niga ovvoyyu orgé emani.

¹¹Ming iróng orogi aggamanung icima aziye zoz cunnong, utururtä todowa zone kar kize neci gii ci iyela ming aburnnu niga nong ngatinneng."

¹²Oot nege kar kuwaktek ol zoz ci ungneke nege munyen loc.

¹³Oottoit kuulo cik loryentak meeplek olle kar kuvudet ol cik omori ootti maala kubunnta.

Daiz ci Jon Batitimo

(Məteyo 14:1-12; Luka 9:7-9)

¹⁴Ma baling izik alaani Herodi zoz necu, ubulte zara cik Yesu oroot. Azi ol uggak ne, "Oboda Jon Batitimo daiza, zoz ci anyak enne komiz ci ogone kaal cik avula."

¹⁵Ovvo ol uggak azi ne, "Een enne Elijā." Ngen bodo ugak ommog zoz ci azi ne, "Een enne aritoit ci zoz ci Tamutaddeno, atubo ki arittok balik reentik."

¹⁶Imma baling izik H̄erōdī zoz necu, ize enne ne, “Jon iyōkō, eet bali ketterda anna oo kē ci bōdōk itinga daiza kō!”

¹⁷Ngibali H̄erōdī enne eliya aanyik aciir zoz ci aggamē Jon kecebit, kar zin kartik lagam. Ogon H̄erōdī zoz necu eci bali enne aama ngaa ci gotononi Vilip, een zara cik ngaa neci Herodias.

¹⁸Eci Joni ānnēk alaan H̄erōd ne, “Iróng een keer ci abunna ming aama innā ngaa ci gotononnu.”

¹⁹Aarik zin ngaa ci een Herodias Jon zinin kar korong abunna ming āruwē Jon kādāk. Iróng zin enne amuda gool ci āruwē,

²⁰mārrit H̄erōdī ongoole Jon kar kuzute nonno. Agga ming een enne eet ci abunna alilē Tāmūtāddēnō, ming aziye H̄erōdī Jon ming ozoz, ākulēk jeēn, abarik ngen orong kizik zoz cinne eci enne ozoz zoz ci een dēdē.

²¹Maijē bali vūrrtā umuda Herodiasi gool ci kar kūrūwē Jon. Utu alaani H̄erōdī kwōqr ci adahe ol dājinet cik aadane nege iiten bali ārrītanē enne kar kutu ddikiryyōk wuginnek ki ddikiryyōk wak āddikirē aciire ki ol wak āddikirē Gāliliyā dōök.

²²Baling okko buweenyi Herodiasi uudut rugumonta, ataltto zin H̄erōdī ki erēnnōk dōök. Izek zin alaani H̄erōdī dōlec ne, “Jinā dā giī ci wōyē orongi, kanyi anna niko.”

²³Uduwāk enne dōlec olom ngati ādūlē keet aziwe ne, “Ming nūnūn ājjinnī innā giī imma, kaanyi atin, kengeraki rok alaanzet cinanni gegera.”

²⁴Iyok zin dōlec uk reena ngati yaatinne, kar kizek ne, “Kājjinnī wōyē anna nya?”

Obodek yaatinne, “Jin baatunne ketterda oo ci Jon Bātītīmo.”

²⁵Ataman niko īvīr dōlec uk ngati alaan H̄erōd izek ne, “Korongi anna inya oo ci Jon Bātītīmo uduca.”

²⁶Baling aziye alaan H̄erōdī zoz necu niko, ūuc zinin oroot, mājē eci enne ūdūl keet ki bōdōk zozē ci erēnnōk wuginnek kō, iróng zin enne ngen abure zoz cinne.

²⁷Ataman niko, ītton alaani aciirenit kuk ketterda oo ci Joni kar kanyaha. Uk zin aciirenti neci lagama kar ketterda oo ci Joni,

²⁸kar kanyaha oo cinne uduca. Aanyik zin alaani oo ci Joni dōlec, kar dōlec kaanyik yaatinne.

²⁹Baling iziyyet nuyaha wak Joni zoz necu, īvitā odongit ele cinne kar kadayek lōök.

Adaiz Yesu ol ibbongët tur (5,000)

(Matteo 14:13-21; Lukas 9:10-17; Jon 6:1-14)

30 Ulutai zin toniha baling oboddä linglingonä kar uburuwet Yesu kar kuduktak nonno kaal balik ütuguzzo nege ki demzinet cinneng.

31 Eci anyak zin ol cik meelek ąvvu ovvo uggak ovvo, iróng zin ol anyak gool ci adahe dainet. Izek zin Yesu nogo ne, “Ivitä korkorrit ki igeet koo ngati aave ollin kar kiyebézit nginati.”

32 Oot zin nege do iba ngati illoj ol.

33 Imma ol balik ąvvu ɔrogjowę kę icinnet nogo ngati ovvoye aggac nogo, kar kiviret kuzuca ngineci oowa ngatinneng.

34 Baling okko Yesu aluccai ibowa, icin koole ci appwe, kar zin enne katamatek nogo, eci ogon nege kiwagon eezena cik iróng anyak tuwayoit. Kar zin enne kakate kedemez nogo kaal cik meelek.

35 Ize bali looci yomon, ivittak zin tuyaha ciginnek nonno, ąnnék ne, “Een ngintu nginti apirna, ize looci baalin.

36 Itton ol neko koot ɔrogjowę kar kutuyya dainet ugge kar kadait.”

37 Obodék zin Yesu, “Aanycik nogo dainet ugge kadait.” Izektek zin nege nonno ne, “Orong eeti orobiya obet rama (200) cik eeggan ziik! Iyoko abunna kovvo kutana dainet orobiya neko kar kancik ol neko kadait?”

38 Ijjin zin Yesu nogo izek ne, “Anyakku iyoko niga umunet izong? Oot da icinnet.” Baling umuddä nege zoz neci, izeto ne, “Kanya umunet tur ki ulug rama.”

39 Uduwak zin Yesu nogo aanycik ol dook kavvuto loqtä koola.

40 Avvuto zin nege kollen cik eeggan obon code ki bodok kollen cik eeggan moten tur.

41 Idima Yesu umunet nek een tur ko ki ulug nek een rama ko, kar zin kicin tamukeng, anyik Tamutadden zany kar zin kubunyan umunet neko. Anyik zin enne tuyak waginnek kezedantek ol orgena. Kar bodok enne kengerek nogo ulug dook.

42 Adakto nege dook katanyarit,

43 uluttä tuyaha dainet wak anyigzai aartik dhongkwet omoto ki rama.

44 Een ol cik adakto ibbonget tur (5,000).

Owo Yesu maame

(Matteo 14:22-33; Jon 6:15-21)

45 Ataman niko anyik Yesu tuyak waginnek koot iba kar koot oowę cinne ɔrge ci een Betsaida ngati ngen enne azan koole balik ąvvunak nogo ke.

46 Ma baling itton enne nogo, uk enne biya taddena okko ala Tamutadden.

47 Baling ize looci yomon,uzuca ibo nyatapar orgen, aave enne do titima.

48 Edanya enne nuyak ming apiyo ki ibo, eci ngooti avuwan oroot. Imma bali munyata, uk Yesu ngatinneng, owo maame taddena, orong kozoro nogo,

49 edenyca zin abarik nege Yesu ming owo maame taddena, inon nege azi een necu miningit. Utuuzzo zin oroot,

50 eci icinte nege dook, abbartet zin oroot. Ataman niko, ozozik Yesu nogo, izek ne, "Aanycik zinzetti kokkomit, annita icu, ma ongoolinnu looc gaganiko."

51 Ottod zin enne ibo ki nogo, kar zin ngooti kibil. Amalitte nogo ootti oroot zoze neci.

52 Eci iróng nege agga zoz ci umunet néke jurrum, odoi nogo zinzetti niko.

Aruguz Yesu morizzok

(Mateyo 14:34-36)

53 Baling etteddit nege nyatapar oot titima, ibilet orge ci een Gennesaret ecebtek zin ibo titim.

54 Ma baling iyokta nege ibowa, iyezta zin ol Yesu.

55 Azantozik ol orogjok kar zin kodongta ol morizzok nginti azikne nege aave Yesu.

56 Ming okko enne orge emanı, odonga ol morizzok nginti utane ol kaal. Ilalek ol nonno orong kuumet rum cinne, imma ol cik uumet rum cinne, angaruyye. Kizzec morizowa elettine ciggek.

Marko 7

Keerani cik olli Varaciso

(Mateyo 15:1-9)

1 liten imma, avvu olli Varacisi ki demezzok wak lotinnou Jerusalema, ulutte uburuktek Yesu orgen,

2 kar nege kicinnet nuyak cik Yesu ugge ming adakce ngati ngoronye nogo azzina kiwagon olli Varacisi.

3 Iróng gon Varacisi ki olli Yaqdo dook adakce runyak ming ngen kutunyet azzin jurrum ngati kanuwe keer wanneng ol cik addikire.

4 Ming avvu gon nege cuwa, uuny nege arrak kaal néke ming ngen nege kadait. Azunne nege keerani ugge cik meelek, tunyenet uduce cik maamu, ki kaal cik aintak.

⁵Ijjinnet zin Varacisi ki dəməzzök wak lotinnou Yesu, izektek ne, “Nya ming iróng nuyaha cigunnek azunne keer ci ol cik əddikire, ngati adaine nege áhát runyak kó?”

⁶Obodek zin Yesu nogo, “Ilem bali aritoit ci zoz ci Təmətəddəno een Isaya balig əduwə zoz ci obod ki igeet ol wak ərükku talaben zoze ci aggayyu Təmətədden; eherye buwe ci Təmətəddəno, azi ne, “Ireza ol nəkə annit ətugettine, majje zinzəttinne ciggek aavtte reena ngatinanni.

⁷Iróng nege alaya annit dəde; Een demzinət cinnəng, tilowinet ci əkkü ngati ol cik diirik.’

⁸Utungec nege tilowinet ci Təmətəddəno, uzutte abarik keerani cik ol cik diirik.”

⁹Emena Yesu zoza, izek nogo ne: “Ogonnu niga eletti izet ol cik egenyyu ngati odotiku tilowinet ci Təmətəddəno loq kar uzutte keerani cuggok.

¹⁰Eci Musesi baliye azi ne, ‘Təngəllə baatunne ki yaatunne, ming anyak eet imma ci ozoz gerzet ngati baatinne icima yaatinne, anyik ol kuryuwet nonno kədək.’

¹¹Majje niga ənnu ne ming ənnək eeti imma baatinne icima yaatinne ne, ‘Ming een gii ci keelani anna innet een neci muci ci anyonik Təmətədden.’

¹²Iróng zin niga ngen anyikku nonno keela baatinne icima yaatinne.

¹³Egerzantu niga zoz ci Təmətəddəno keere cunnong ilotikkü dooli kó. Ogonnu zin niga kaal cik meelek giir ki iyoko.”

Nya ci aanyik ol kizeto ngoronye

(Matəyo 15:10-20)

¹⁴Utu zin bədək Yesu koole kiyitak nonno kar kizek ne, “Izikttang, aggac zoz ci kozozı anna kó niga dək.

¹⁵⁻¹⁶İlləi gii imma ci adak eeti ci diiri kar kongoronyan nonno. Abarik gii ci iyowa eete ci diiri ci anyike nonno kize ngoronya.”

¹⁷Baling utungek enne koole loq uk itto ceez, ijinnet zin nuyaha ciginnek ungettə cik zoz necu.

¹⁸Ijjin zin Yesu nogo ənnək ne, “Aavtte oottı cuggok pad? Iróng niga acinnu illəi gii imma ci iizo eet ci diiri kar kongoronyan nonno?

¹⁹Eci iróng gii neci okko zinine cinne, abarik okko kenga kar kiyowa eliye cinne.” Ma balig əduwə zoz necu, ozorowozik Yesu zoz ize ne, “Caale dainet dək.”

²⁰Ozoz zin Yesu dee, “Gii ci iyowa ngati eet ci diiri ci ongoronyan nonno.

21Eci ecito zinina, iyowa inoni ci gerze, aliyakzət, ogor, munyenet ol, rotonet ki ngaai cik ollu,

22elem ci appwə, marnonet ol, lutenet ol, dominet, teel, ruwenet ki donginet ele ki tarbalzet.

23Iyowa kaala nék gerzek kō dōk ecito kar kongoronyan eēt ci diiri.”

Tuwənet ci ngaa ci ąkku orge ci een Syrophoenician
(Matəyo 15:21-28)

24Utungek Yesu ngin neci lōc kar kuk orgə ci een Tyre. Itto zin enne cēz iróng orong eēt imma kāgga; ivitə ol aggac ming aave enne orgato.

25Anyak ngaa imma ci omori buweenyinne anyak kuulo cik loryentək, baling izik enne zoz ci Yesu, ivirə kar kūlulə ngatinne.

26Een ngaa necu ci Giriyo, arrītai orge ci een Syria Phoenicia. Ilalek zin Yesu kar kottok kuuloc ci loryento ngati buweenyinne.

27Uduwāk zin Yesu nonno, izek ne, “Arrak oowa, anyik dooli kadakto, eci iróng abunna ming kāggamə āhāt doolinne kar kanycik urzi.”

28Obodek zin ngaa neci nonno, “Dede, Manyi, abarik zin gon urzi adak dainet wak iināk lōc ngati adaine dooli.”

29Uduwāk zin enne ngaa neci izek ne, “Eci zozə ci abarizi innə kō, okko woyə innə labak; iyowa kuuloci ci loryento ngati buweenyunne.”

30Uk zin ngaa neci cēzə uk urubak buweenyinne ming adunge kweənə, iyowa kuuloci ci loryento ngatinne.

Angaru Yesu eēt ci adite iina ki elemetti

31Utungek Yesu orog ci een Tyre kar kuk kiyok orgə ci een Sidon, kozoro kuk nyatapare ci een Gālili, kuluce rok orogjōk cik een omoto azi zara Dikapolis.

32Imma nginati, anyakttak ol uggak nonno eēt ci adite iina kar bōdōk iróng ozozi, kar kilaltek nonno abunna atadek azzit cinne eēt necu.

33Baling amadan Yesu eēt neci orgene ci ollu, uwe abanyca, aarik zin enne vallak iin cik eēt neci. Kar zin enne bōdōk kuturek amut kar kūm āhāt ci eēt neci.

34Egelem zin enne tāmū-keng ngati inōnē oroot, kar kizek nonno ne, “Ephphatha!” (Azi ungec ci zoz necu ne, “OO”).

35Kar zin ngatu, ooyə iina cik eēt neci, umuc zin āhātti cinne kar zin kakate kozoz labak.

36Erecanek zin Yesu nogo zoz izek ne ma āduwākkū eēt imma zoz necu udut. Abarik ming erecanek enne nogo ki iyōkō, abarik ozozit zin oroot.

³⁷Ukultek ol jeen oroot zozé necu, kar kizeto ne, “Utugú enne kaal dook jurrum. Idiman eet ci adite iina kiziyo, angaru eet ci aavtte elemetti pad kozoz.”

Marko 8

Adaiz Yesu ol cik eeggjin ibbonget wec (4,000)

(Matayo 15:32-39)

¹Imma iinyawé neke ulutté koole ci appwé. Eci illoí gii ci adak nege, utu zin Yesu nuyak ciginnek kar kizek ne,

²“Auce annita zinin zozé ci ol ciko; kavvutá ki nogo gwoonya iijo, illoí rok gii ci kadaka.

³Ming kittoni anna nogo koot ceezinné magizet, ovvo ayuwé goola, eci ol uggak ngatinneng avvu ngati reeni many.”

⁴Oboddekkuyahha nonno, annek ne, “Kamuda woye dainet cik eleno ki ol neko dook nga ngati illoí kaal cik tuwentak kó?”

⁵Ijjin zin Yesu nogo, “Anyakku niga umunet izong?”

Oboddekkuyahha zin nege, “Turgerem.”

⁶Uduwak zin Yesu koole, anyik kavvuto loota. Baling idima enne umunet nek een turgerem kó kar kaanyik Tamutaddén zany, uduł zin kar kaanyik nuyak ciginnek kengertek ol, kar nege kengertek zin.

⁷Anyak da nege ulug ugge cikidik buk; anyik zin Yesu zany Tamutaddén kar kaanyik nuyak ciginnek kengertek ol.

⁸Adakto ol zee katanyarit. Imma bali vurrtá, ulutta nuyahha dongkwet turgerem cik abbize vurrena (daihet cik anyigzai).

⁹Eeggjin da iyoko ol neke ibbonget wec (4,000). Baling azan Yesu nogo,

¹⁰ottod zin enne ki nuyak waginnek ibo kar koot looce ci een Dalmanutha.

Baayenit tamu-kenga

(Matayo 16:1-4)

¹¹Ivitá zin olli Varacisi ucubet Yesu. Orong kitimanit nonno kar koronggit kutugu Yesu gii ci avula tamu-kenga.

¹²Uvudak Yesu oroot kar kize ne, “Nya ming ajjin buul cu kaal cik avula tamu-kenga kó? Kaduwakkung zoz ci een dede, illoí atin baayenit ci anyonikkung.”

¹³Utungek zin enne nogo looc imire uk iba kar zin keteduk kuk titime ci golla ke.

Ilot Yesu nuyak kegeniyit olle wak een Varacis

(Matayo 16:5-12)

¹⁴Erektek də nuyak iróng ngen anyaha ki umunet, anyaktta də umune cōde tok niko.

¹⁵Annek Yesu nogo ne, “Uzutte eletti, egenyyit ngati nyigit cik meertak Varacisi ki H̄erod.”

¹⁶Ozozit zin demezyaha nege do, anno ne, “Marrit iróng naga kanyak umune.”

¹⁷Agḡa Yesu zoz ci ozoz nege lomuk kō, kar kijjin nogo izek ne, “Nya ming ozozu zoz ci iróng niga anyakku umune kō? Iróng niga buk acinennu icima aggayyu? Nya ming okkomi iget zinzett̄i kō?

¹⁸Anyakku niga ebere maję ngatu iróng ngen acinennu. Anyakku iin abarik iróng aziknenu? Iróng niga ngen aadannu?

¹⁹Baling kadaiza anna ol cik eegḡin ibbonget t̄ur (5,000) umunete cik eegḡin t̄ur, eegḡin dongkwet̄a cik anyigzai eberanu niga izong?”

Oboddék nege nonno, “Een dongkwet̄a omoto ki ram.”

²⁰Imma baling kadaiza anna ol ibbonget w̄ec (4,000) umunete balik een turgerem kē, eegḡin dongkwet̄a wak anyigzai izong?” Izektek nege nonno ne, “Kalutana dhongkwet turgerem.”

²¹Kar zin Yesu kizek nogo ne, “Iróng niga ngen aggayyu zoz ci kozozi anna kō?”

Angaru Yesu eet ci rubeni orge ci een Betsaida

²²Ivittak zin ciko Yesu ki demezyak orog ci een Betsaida, anyakttag zin ol uggak Yesu eet ci rubeni abunna okko enne atadek nonno azzit kar kalawek Tamutaddēn kangaru nonno.

²³Aggam zin Yesu eet neci rubeni ko azzit kar kuwe orog abanyca. Baling uturek enne amut ebere cik eet neci kar katadek nonno azzin, ijinnō zin Yesu, “Acinni innä giimma?”

²⁴Icin zin eeti neci taadden kar kize ne, “Kacinni ol, abarik ogon kiwagon keena ming owo.”

²⁵Atadek bōdok Yesu azzin ebere cik eet neci. Ooye zin eet neci ebere, kar kicin kaal dōok jurrum.

²⁶Ittonik zin Yesu nonno kuk ceeza, izek ne, “Ma okko orgato.”

Uduwa Peturu Linglingon ci Yesu

(Mat̄eyo 16:13-20; Luka 9:18-21)

²⁷Oot zin Yesu ki nuyak waginnek orogjow̄e cik aavtte Keseriyakte Vilipiakte. Imma goola ijjin Yesu nogo izek ne, “Ma dim ol iyoko azi ne keeni anna ngene?”

²⁸Qboddék zin nege, “Azi uggak ne, eení inná Jon Bátítimo; ovvo uggak azi ne eení inná Elija; ovvo bódok uggak azi ne eení inná arítóit códé arítowé cik Támútaddéno.”

²⁹Ijjin bódok Yesú nogo, izek ne, “Inonnú niga keení anna ngene?” Abarizek Peturu nonno, “Eení inná Kíristo wa atahala Támútaddén.”

³⁰Uduwák zin Yesú nogo azi ne, “Ma ąduwakkú zoz necu eet imma udut.”

Ozoz Yesú zoz ci daiz cinne

(Máteyo 16:21-28; Luka 9:22-27)

³¹Akate zin Yesú edemez demezyak zoz ci azi ne apirna atin Ngerrti Eeto kaale cik meelek kar loddikire kutuburret nonno, alaata cik olli wawaco Ceeze wa Támútaddéno ki dèmezzök wak lotinnou, aruwé atin enne kądač kar kitiga daiza kurug iinyawé cik een iyo.

³²Ozoz enne zoz ci daiz cinne kó kiziyet ol dök, kar Peturu kutugur nonno kuwe abanyca kar kuk kitizik nonno.

³³Abarik baling okko Yesú ukce kar kegelem tuyak ciginnek, itizik zin enne Peturu. Izek ne, “Nyehe ngatinanni Sitan, iróng inná inoni kaal cik Támútaddéno, abarik inoni inná kaal cik ol cik diirk!”

³⁴Utu zin Yesú koole ki tuyak waginnek kiviták nonno kar kizek nogo ne, “Ming orong eeti imma kunuwan, abunna ming erehek ele cinne, kar kodong tałakéc cinne kar kunuwan.

³⁵Ming orong eeti imma kitiriz baiz cinne, okoloz atin, majé eeti ci okoloz baiz cinne zoze cinanni ki kaviyak cik abunna, azunne atin.

³⁶Nya ci abunna ming amuda eeti kaal cik lootu dök imma ngatu okoloz ruget cinne?

³⁷Icima, adima woye eeti ci diiri nya karagiz ruget cinne?

³⁸Ming adak eeti aliyani zoze cinanni looce ci alawe ol kaal cik lootu kó ki buul cik muniyenú kó, adak atin aliyani Ngerrti Eeto buk zoze cinne ming okko enne akku dingdingonte ci Baatinne ki anjilonya ciginnek alile.”

Marko 9

¹Emena zin Yesú zoza ąnnék nogo ne, “Kaduwakkung zoz ci een dede, anyak ol ugge cik abile ngatu iróng atin atari daiz ming ngen kicinnet bálinet ci Támútaddéno ming akku doiza.”

Utuhuwe ele ci Yesú

(Máteyo 17:1-13; Luka 9:28-36)

²Ma baling edeccai iinya torkonom ngati edemeze Yesu ol, uwe zin enne Peturu ki Jemis ki Jon biya taddena, ngati aavtte nege do. Utuhuwe zin ele ci Yesu ngninati ngati acine nege dook.

³Izeto voore rūumānī ciginnek, vooriten ci azole loqtā ngatu.

⁴Kar zin ciko Elija ki Muses kiyeltai ngumē cinneng ozozo ki Yesu.

⁵Annek zin Peturu Yesu ne, “Demezoit, abunna ming kaavtte iyoko naga dook ngatu. Keteehenycek titet iyo ngintu, code cunne, code ci Musesi, kar code ci Elija.”

⁶Iróng Peturu agga zoz ci kar kuduwa, otongoolttē nege looc.

⁷Ikiya zin diizoci imma kar kubung nogo, iyowa zin mului diizoca: “Een necu Ngeranni wa kirezi. Iziyyet zoz cinne!”

⁸Ataman niko, baling ovvo demezyaha acin looc, iróng ngen acin Elija ki Muses, ize Yesu do niko.

⁹Ma baling ovvo nege aluccai biya, uduwak zin Yesu nogo zoz ci okkomi, “Ma aduwak eet imma gi ci icinntu niga ko zee kitnga Ngerrti Eeto daiza.”

¹⁰Imigtoi zin nege tuyaha dede zoz necu, maje ngatu nege do ajianno, anno ne, “Zoz ucca ci een nya ci ingane woye eeti daiza ko?”

¹¹Ijjinnet zin nege nonno, “Nya ming azi demezzowa wak lotinnou ko ne akku arrak Elija oowa ngati Kiristo?”

¹²Abariz zin Yesu zoz neci: “Een dede, akku Elija arrak, kar kidiman kaal dook. Nya zin ming eherye azi ne apirna atin Ngerrti Eeto, kar kutubure ko?

¹³Abarik kaduwakkung, ikiya Elija, utuguzzek nege nonno kaal cik gerzek orong nege ki bali ming eherye zoz ci obod ki nonno ko.”

Angaru Yesu logut ci anyak kuulo cik loryentak

(Mateyo 17:14-20; Luka 9:37-43a)

¹⁴Baling ivittak Yesu ki Peturu ki Jon ki Jemis tuyak balik ungnak nege looc ke, icinnet uburuwet koole ci appwe nogo ki demezzok wak lotinnou ming adango ki nogo.

¹⁵Baling icinnet ol dook Yesu, ukultek jeen kar kiviret koot kizzac nonno.

¹⁶Ijjin zin Yesu demezyak waginnek, “Adangonu niga nya ki nogo?”

¹⁷Abarizek zin eeti imma orgene ci ollu, “Demezoit, kanyahaki ngeranni ci anyak kuuloc ci loryento ci anyik nonno kijahe liim.

¹⁸Ming əggam gon kuuloci neci nonno, ovocek loç, kar kutura amut cik əduvə utuga, arik nyigit kar kēteran ele. Kijjinə nuyak cigunnek abunna ming ottok kuulo nəko, iróng nege uule.”

¹⁹Obodék zin Yesu nogo, “Eehi, iget buul ci iróng anyakku tūwēnet kō, kabak woyə anna ki iget үүмүc? Anyaktta logut necu rok annita.”

²⁰Anyakttak zin nege logut neci Yesu. Baling icin kuuloci Yesu, itivicek zin logut necu loç kobobor, kuduv utugi.

²¹Ijjin zin Yesu bęeti logut neci, “Akane morizi necu bali vonga?”

Obodék zin baatinne, “Akane morizi ming ngen enne idica.

²²Itimanit kuulo nonno lak cik meelek giir orong kuruk kądak ngati ajukęke gwoo icima maam. Imma zin iyoko ming amanikan, eelawan ngati ogone gii ci uuli inna.”

²³Obodék zin Yesu nonno, “Ming elemi eeti Tāmūtaddēn, obokce atin kaala doök ngati eet ci elemi zoz cinne.”

²⁴Ataman niko, egereny bęeti doleco, “kelemi anna dede; eelawa kommog kaal cik iróng aanya kelema Tāmūtaddēn.”

²⁵Baling icin Yesu koole ming əvirək nogo, itizik zin enne kuulo cik loryentək. Izek ne, “Innə kuuloci ci aditi iin ki utug kō, iyowa rəenən ngati eet necu, ma ngen əmirənik nonno bədök.”

²⁶Egereny zin kuuloci neci loryento kō, kar zin kitivic logut necu kize tiir, kar zin kiyowak tu. Utugu ele ci doleco ki eeti ci adaha kar ol cik meelek kizeto ne, “Adak enne.”

²⁷Maję Yesu əggam logut neci əzzit kar zin enne kibil jəena.

²⁸Baling oot Yesu ki nuyak cəato, ijinnət zin nonno ngati aavtte nege do, ənnək ne, “Nya ming iróng naga kottok kuulo nəko kō?”

²⁹Obodék zin Yesu nogo, ənnək ne, “Iyowa kuulo cik ogon niko lawinte ci Tāmūtaddēn do niko.”

Aduwə bədök Yesu zoz ci daiz cinne

(Matteo 17:22-23; Luká 9:43b-45)

³⁰Utungtek nege ngineci loç kar koot kettedit ki orog ci een Gəlili. Iróng Yesu orong eet imma kaggə nginti aavtte nege,

³¹eci enne edemez nuyak ciginnek. Izek zin enne nogo ne, “Ovvo atin ol adawa Ngerrti Eeto kar kanyozik azzine cik ol cik diirik. Aruk atin nege nonno, imma iinyawę cik een iiyo ingazi atin enne daiza.”

32 Maijé ngatu iróng zoz necu iizo nogo ootti, kar kotongooltte iróng ajjin nonno ungec ci zoz neci.

Ngene ci əddikire ngatinneng dook?

(Mateyo 18:1-5; Luká 9:46-48)

33 Ivitták nege orog ci een Kapernaum. Baling ngen Yesu aave ceeza, ijjin zin enne nogo, “Adangonu niga wanai nya?”

34 Abarik ijaktte liim marrit goola wanai adangonu ngene ci anyak ddikirzet.

35 Avvu Yesu loqtá kar kutu demezyak waginnek omoto ki rama kar kizek ne, “Ming orong eeti imma ngatinnong kize oo, abunna ming een vurrut, kize ducait ci ollu dook.”

36 Idima zin Yesu dolec cidici kar zin kaanyik kibil orgene cinneng. Aggam dolec azzit kar kizek nogo ne,

37 “Ming ivata eeti imma dolec cidici zare cigannik, ivatana enne annita; ming aggamaná eeti imma annita, iróng aggamaná annit abarik aggama eet bali ittonaná annita ke.”

Ming iróng eeti emederyet agita, een enne eet cinna

(Luká 9:49-50)

38 Ize wazin imma Joni ne, “Demezoit, kicinnta eet imma ottok kuulo cik loryenták zare cigunnek, kar naga kizeteyya nonno ne anyik kibil, eci iróng enne een eet cinna.”

39 Annek Yesu nogo ne, “Ma abilizzu nonno, illoí eet imma ci ogon kaal cik avula zare cigannik ci aduwá zoz ci gerze ngatinanni.

40 Eci ming anyak eet ci iróng amarinet, een enne eet cinna.

41 Kaduwakkung zoz ci een dede, ming aqanyung eeti imma maam uduca zare cigannik eci eegginnu niga olli Kırısto, amuc atin Tāmutaddēn nonno.”

Zoz ci anyaha munyen

(Mateyo 18:6-9; Luká 17:1-2)

42 Azi bodok Yesu ne, “Ming aanyik eeti imma dooli cikidik elemi zoz cinne ko kittozo munyen, agano oroot ming ajukonik enne nyatapar ci əddikire ki bee ci əddikire ecebonik inya cinne.

43-44 Ming okkoyyi azziti cunne kar tugú bacı, tedak tu. Abunna zin ming iizo nginti baizo atte code, ngati woye iizo nginti baizo azzine dook, okko gwooya, ngati iróng gwaa adite.

45-46 Ming aanyi zoci cunne gool ci ogone munyen, ettedak tu! Maya abarik ming okko rugeta zoce code, ngati abarik okko daiza zone dook, ngati ajukonik gwoq wa alanyit udut.

⁴⁷Ming aanyi ebereci cunne tugu munyen, aarak eberec neci tu. Maya abarik ming iizo baalinet ci T̄amutadden̄ eberece code, ngati weete izow̄ eberene dook ajukonik nginti gwooyo,

⁴⁸looce ci, “iróng ulut̄a ciggek adai, iróng gwāa ci ngineci adite.”

⁴⁹Atiman atin T̄amutadden ol gwooyā ki iyoko ming adiman ol balang itala.

⁵⁰“Abunna mile, maję ming amaktal, adiman woye eeti kize mile bōdok kū? Anyait mediz ci milo elettinē cuggok, kar avvut labak ki ol dook.”

Marko 10

Edemez Yesu ol zoz ci engerone eeti ki ngaa

(Mat̄eyo 19:1-12; Luk̄a 16:18)

¹Imma vurrt̄a, utungek Yesu orog ci een zara Kapernaum loc. Uk zin enne otone ci jen̄i rok loc ci ol cik een zara Judeya, kar zin kuzuca orog ci aave moro ci Jordani otone ci jen̄i. Eci wagon avvunak ol cik meelek nonno, edemez zin enne nogo.

²Ivita zin ol uggak cik een Varacis, ucubet Yesu ngati aijinne zoz cu: Annek ne, “Abunna ming oog eeti ngaa cinne?”

³Obodék zin enne nogo, “Azi lotinnowā cik eher Musesi ko ne zoz̄ ci engerone eeti ki ngaa cinne?”

⁴Izeto zin nege ne, “Azi Musesi ne, ming orong eeti kengerto ki ngaa cinne, anyik eet keteherek ngaa cinne waraga ci ooginto kar zin koog.”

⁵Kar zin Yesu kizek nogo ne, “Eher Musesi zoz neci niko eci niga eegginnu ol cik okkomi ootti.

⁶Imma kanante ci loot̄u eenyce T̄amutadden loc, ‘eenyca nogo kizeto eet ci maci ki ci ngaaye.’

⁷Eci zoz̄ necu, ungn̄ek atin eeti ci maci baatinne ki yaatinne loc kar koot kurumet baiz ki ngaa cinne,

⁸kar ol n̄ek een ram ko kizeto ele code. Iróng nege ngen eeggin ol rama, odowe baizi cinneng.

⁹Iróng eeti imma anyak doiz ci engere nogo, eci T̄amutadden urum nogo ngatode.”

¹⁰Baling avvuto nege bōdok ceeza, ijinnet zin nuyaha Yesu zoz necu dee.

¹¹Obodék zin Yesu nogo, annekk ne, “Ming anyak eet ci abure ngaa kar kuk kabaito ki ngaa ci eet imma, aaz enne ngaa cinne.

¹²Kar ming een ngaa ci engero ki eet cinne kar bôdok kuk kabaito ki eet imma, aaz enne eet cinne.”

Amuyuk Yesu dooli cik kidik
(Matheo 19:13-15; Luká 18:15-17)

¹³Anyakttak ol uggak Yesu dooli ciggek abunna amuyuk nogo. Maije zin tuyaha itiziyet nogo.

¹⁴Baling icin Yesu zoz neci niko, utubur zin nong. Kar kizek nogo ne, “Aanycik dooli neko kivitan, ma alamnyu nogo! Eci baalinet ci Tämütäddän abale ol een ci dooli cik ogon ki neko.

¹⁵Kaduwakkung zoz ci een dede, ming iróng eeti imma elemi baalinet ci Tämütäddeno ki iyoko dooli cik kidik ko, iróng atin enne iizo baalinet neci.”

¹⁶Aggam zin enne dooli azzine, kar katadek nogo azzin amuyuk nogo dook.

Eet ci een jaitot ki Yesu
(Matheo 19:16-30; Luká 18:18-30)

¹⁷Baling akate Yesu wet, ivirak eeti imma nonno kar kakatek uzungtinné, kar zin kijjino, ize ne, “Demezoit ci abunna, kutugu nya kar kumuda baiz ci aave udut?”

¹⁸Obodék zin Yesu nonno, annék ne, “Nya ming awuya annékä ne demezoit ci abunna ko? Illoj eet imma ci abunna, Tämütädden do niko.

¹⁹Agga innä lotinnok ciko: ‘Ma amuni eet ci diiri, ma orootonu ki ngaai cik ollu, ma ogorze, ma aduwä zoz ngati ovolonge eet imma, ma alaba ol kaal, tongoolle baatunne ki yaatunne.’”

²⁰Obodék zin eeti neci Yesu, annék ne, “Demezoit kuzute anna lotinnok neko dook baling ngen keeni dolec rok iyoko.”

²¹Egelem zin Yesu nonno talninta, kar kize ne, “Anyak gji code ci azzenikin, bit tuwoyi kaal cigunnek dook kar zin anyik orobiya ol cik amati, kar zin nyak Jainzet cunne tämu-kenga. Kar zin ijja nuwan kar ize tuyait cinanni.”

²²Baling izik eeti neci zoz necu, angarunyan ngum. Uk zin etteda gool cinne, eci enne anyak kaal cik meelek.

²³Edev zin Yesu looc kar zin kizek tuyak wagannek ko ne, “Okkomi kak ngati eet ci een jaitot kar kittö baalinet ci Tämütäddeno!”

²⁴Ukultek tuyaha zoz ci aduwä enne ko. Maije Yesu uduwa zoz neci bôdok, ize ne, “Niga dooli, okkomi kak ngati izowé eeti baalinet ci Tämütäddeno.

²⁵Obokce abarik ngati naganagawo kar kittö orotenit wa een volongnyoit ko labak, imma eeti ci een jaitot okkomi ngati izowé baalinet ci Tämütäddeno.”

26 Amaliltte zin qotti cik nuyak wuginnek oroot, kar kozosit nege do, izeto ne, “Ngene ci woye amuda t̄irizenet ci T̄amutaddeno?”

27 Egelem zin Yesu nogo, kar kize ne, “Okkomi zoz necu kak ngati eet ci diiri; imma ngati T̄amutaddeno, illoj gii imma ci ommog nonno.”

28 Itinga zin Peturu kar kizek Yesu ne, “Kutungteya kaal d̄oq̄ l̄oq̄ abunna kanuyi inneta!”

29 Kar zin Yesu kobodek nogo, azi ne, “Kaduwakkung zoz ci een d̄ede, ming anyak eet cod̄e ci ungn̄ek c̄ez cinne icima gottenoggi icima ngonoggi icima yaatinne icima baatinne icima dooli ciginnek icima ijjo, eci enne azunne zoz cinanni ki kaviyak cik abunna T̄amutaddeno,

30 amuda atin enne buk kaal obon cod̄e lak obon cod̄e, amuda enne baize cu (ceesi ki gottenoggi ki ngonoggi ki eetinneng ki dooli, ki kaal cik meelek giir kar bodoq ol kigideq nonno) Imma baize ci atin akku ko anyak baiz ci aave udut.

31 Maj̄e ol wak aavtte oowa kaale d̄oq̄ ovvo atin eeggin v̄urrut kaale d̄oq̄. Imma ol wak eeggin v̄urruti ovvo atin nege eeggin qotti.”

Aduwa Yesu dee zoz ci daiz cinne

(Mateyo 20:17-19; Luka 18:31-34)

32 Baling ovvo Yesu ki nuyak ciginnek ovvo Jerusalema, owo Yesu oowē cinneng. Abbārit̄et zinzetti cik demezyak ciginnek ko, imma ol balik annu nogo ke otongoolt̄e nege buk. Utu zin Yesu demezyak omoto ki rama abanyca kar kuduwak nogo zoz ci atin ogononik ol nonno Jerusalema.

33 Ize zin enne ne, “Kovvo naga rok Jerusalem, kar atin ol uggak kadaya annit Ngerrti Eeto ngati alaat cik olli wawaco Ceeze wa T̄amutaddeno ki demezzok wak lotinnou. Etteddek atin nege nonno daiz kar bodoq kanycik gaala cik iróng een Yaqd̄.

34 Aranne atin ol neke nonno, urtek amut, abbic allene, kar kuruwet kadt̄ak. Imma iinyawē cik een iijo ingazi atin enne daiza.”

Ajjin Jemisi ki Jon Yesu

(Mat̄eyo 20:20-28)

35 Ivittak zin logoz cik Zebedee, Jemis ki Jon, Yesu. Izektek zin nonno ne, “Demezoit̄, korongnya abunna ming ogonoket gii ci kajjinā naga ko.”

36 Obodék zin enne nogo, ize ne, “Nya ci orongnyu niga kutuguwéung anna igeta?”

37 Oboddék nege nonno, “Anyik eet cod̄e ngatinnang kavvu atte cunne azzo, okko cod̄e atte ci angeto, ming okko innā aave lecere ci alaanzetu.”

38 Obodék zin Yesu nogo, ize ne, “Iróng niga aggayyu gii ci ajjinnu ko! Audenu woye uduce ci kaudene anna kapirnane ko, icima aggamnyu batitimo ci

kaggamə anna kə?" Animnyu woyə niga piryanzet ci kokko anna kamuda kə? Animnyu atin niga daiz ci atin kokko anna kədəknə kə?

³⁹Kar zin nege koboddék kizeto ne, "Kuula naga," Izek zin Yesu nogo ne, "Audenu atin niga uduce ci kaudene anna, ovvo bōdōk aggamnyu bātitimō bali kaggamə anna kə,

⁴⁰maję zoz ci okko eeti cōde aave attē ci azzə cinanni icima angeta, iróng anna kāduwā necu. Een ngin nəkə cik idimanek Tamutaddēn ol cik atahala enne."

⁴¹Baling aggac demezyaha wak eeggin omoto kə zoz ci ajjinne gonoggja Jemisi ki Jon, Yesu, utubortek nogo nong.

⁴²Utuwa zin Yesu nogo dōok kāvvuto ngatodē kar kize ne, "Aggayyu niga alaat cik ol wak iróng een Yāud kə ągid ol ciggek, kar loddikirē ciggek kiyeltə komiz cinnəng ngatinnəng.

⁴³Ma ogonnu ki nege. Abarik, ming orong eeti imma kize alaan orgene cunnong, abunna ming een dūcait ci ollu,

⁴⁴kar bōdōk ming orong eeti imma kize oo, abunna ming een dūcait ci ollu dōok.

⁴⁵Eci Ngerrti Eeto iróng ąkkü kar ol kiliŋlingtek nonno, abarik ąliŋlingek enne ol, kar kaanyik ele cinne kize wawac ci ol cik meelek."

Angaru Yesu eet ci rübəni een zara Bartolomeyo

(Matayo 20:29-34; Luķa 18:35-43)

⁴⁶Ivittak zin nege orog ci een zara Jerikō. Baling ovvo ciko Yesu ki nuyak ciginnek ungnec orog neci looc, aave dā eeti ci rübəni een zara Bartimaeus ngerrti Timeyos loqtə goola abanyaca alaye.

⁴⁷Baling izik enne zoz ci azi ne, aave Yesu wa Nazereti ojonun, akate zin egerenya, "Yesu Ngerrti Dāvidē, eelawan!"

⁴⁸Egerenyek zin ol cik meelek nonno kar kuduktak abunna ming aave liim, abarik zin egereny muluwe ci ąppwē, "Ngerrti Dāvidē bai, eelawa annita bai!"

⁴⁹Ibil zin Yesu kar kize ne, "Dūwak nonno anyik kikiyā ngintu." Utuya zin ol eet neci rübəni ke, ąnnək ne, "Eeh nimo, tinga jēenä, ijja awuyi Yesu."

⁵⁰Ujukək zin rūum cinne looc, itinga jēenä kar kikiyak Yesu.

⁵¹Ijjin zin Yesu nonno, ąnnək ne, "Orongi kutuguwei nya?" Ize zin eeti ci rübəni kə ne, "Demezoit, korongi kicine."

⁵²Izek zin Yesu nonno ne, "Bito, angaruwi tuwənet cunne." Kar zin ataman niko icino eeti wa rübəni kə, unu zin Yesu.

Marko 11

Itto Yesu Jerusalem
 (Matəyo 21:1-11; Luka 19:28-40; Jon 12:12-19)

¹Baling ojongozit Yesu ki nuyak ciginnek Jerusalem, oot zin rok ḥrogjok cik eeggjin zara Bethphage ki Bethany cik ojongoz Bee ci Ingirou, itton zin nuyak ciginnek rama,

²kar kizek nogo ne, “Oot ḥorgē ci aave qowę cunnong ko, ming ovvo izzoyu orog neci, amudannu atin moğolęt ci zigiro ngen eeti imma kotowe, ecebje keeta vurrtä. Oogta zigir neci kar zin anyaktta ngatu.

³Ming ajjinnung eeti imma, azi ne, ‘Nya ming Ooganu zigir necu ko?’ Uduktak nonno izektek ne, ‘Orong Manyi, obodane atidic.’

⁴Oot zin demezyaha oot urubta zigir neci ming ecebje reena arana goola. Ming ovvo nege oogi,

⁵ijjintö zin ol uggak cik abile ngnati, “Ogonnu niga nya, oogju zigir?”

⁶Oboddék nege ol neke ki bali ming aduwak Yesu nogo ke, kar ol neke kaanycik nogo koogta zigir kar koot.

⁷Baling Anyakttak nege Yesu zigir neci, kar zin kujuktek rüumani ciggek zigir, kar zin Yesu kavvüe.

⁸Etevetek zin ol cik meelek rüumani ciggek gool, imma ol uggak etteda varany cik keenu zara kar ketevetek gool.

⁹Maijē ol wak ovvo qowę ci Yesu ko ki ol cik annu nonno vurrtä ko egerenyit anno ne, “Kinnatit Tamutadden!” “Umuyuk Tamutadden eet ci ąkkü zare cik Manyi!”

¹⁰“Amuyuwé alaanzet ci ąkkü ngati beetinnä Davide!” “Kinnatit Tamutadden tamu-kenga!”

¹¹Itto zin Yesu Jerusalem kar kuk Ceeze wa Tamutadden. Ereyen zin enne loç doök, eci ize looci yomon, iyowa, oot zin ki demezyak ciginnek ḥorgē ci een Bethany.

Otor Yesu keet ci een munec
 (Matəyo 21:18-19)

¹²Imma iiten ci reng baling ovvo nege ungnak Bethany loç, adak da Yesu magiz.

¹³Icin enne keet ci een munec varany, uk zin orong kicin ming anyak oyau. Balinguzuca enne keet, amuda illoi gii imma, eci iróng een nyelök ci abbirne keet neci.

¹⁴Kar zin enne kizek keet ne, “Maya ming iróng eeti imma adak oyau ciginnek udut.” Iziyyet zin da nuyaha ciginnek nonno ming aduwä zoz neci.

Yesu Ceeze wa Tamutaddeno
 (Matheo 21:12-17; Luka 19:45-48; Jon 2:13-22)

15 Balinguzu nege Jerusalem, itto zin Yesu reenun ci Ceez wa Tamutaddeno kar zin kottok ol wak utene kaal niginati. Uubek lebelet wak evetek nege orobiya ke loc ki lecerwa wak ol wak utene loberuknya,

16 iróng zin ngen elemi ol ngati odonge kaal cik tuwentak reenun ci Ceez wa Tamutaddeno.

17 Baling okko enne edemez nogo, annék ne, “Iróng eherye: “Awu atin ol Ceez cinanni kize Ceez wa Lawinto olli lootu dook.’ Abarik niga anyikku kize ‘nyaperit ci alungnye ogoryaha.”

18 Iziyyet zin alaata cik olli wawaco ki demezzok wak lotinnou zoz neci, akatté zin orongit gool ci kar kuryukte nonno kädak, eci nege ongoole nonno eci zuwe dook akulek demzinet cinne.

19 Baling ize looci yomon, utungtek orog neci loc, oot reena.

Odok keet ci een munec
 (Matheo 21:20-22)

20 Imma bali ngerret, baling ovvo nege owo, icinnet keet ci een munec odok egeroi.

21 Aadä zin Peturu zoz neci kar zin iizek Yesu ne, “Demezoit, cinno! Odok keet ci muneco bali otori innä ke!”

22 Obodek zin Yesu nonno, “Anyait niga dook tuwenet ngati Tamutaddeno.

23 Kaduwaki zoz ci een dëde, ming annék eeti imma bee necu ne, ‘Tinga, bit jukék ele nyatapar ci addikire,’ imma ngatu iróng anyak zinzetti rama, abarik elemi zoz ci aduwä enne ko okko akati moole, ogonek atin Tamutadden nonno.

24 Iyoko zin, kaduwakkung, ming ajjinni Tamutadden gii lawinta, abunna ming elemna, umuda innä gii neci, een atin gii neci cunne.

25-26 Ming okko innä lawinet Tamutadden, kar bodok ngatu anyahonu dango da ki eet imma, abunna ming alalneke nonno munyen ciginnek arrak, kar Baatunne wa aave tamu-kenga kalalei innet munyen buk.”

Ijjinnet ol komiz ci Yesu
 (Matheo 21:23-27; Luka 20:1-8)

27 Arayya zin nege bodok Jerusalem dee, baling ngen Yesu owo reena Ceeze wa Tamutaddeno, ivittak zin nonno alaata cik olli wawaco Ceeze wa Tamutaddeno ki demezzok wak lotinnou ki loddikire.

28 Ijjinnet zin nege nonno, “Ogoni innä zoz neci komize ci ngene? Ngene ci aanyi komiz kar tugü kaal nuko ki iyoko?”

²⁹Obodek zin Yesu nogo, “Kajjinnung atidic jinenet code. Abarizeyang, kar atin anna kuduwaungaung komize ci ngene ci kogonne anna kaal neko ko.

³⁰Akku batitimo ci Joni tamu-kenga yo, icima akku ngati eet ci diiri? Uduktang da!”

³¹Adangto zin arrak nege do, izeto ne, “Ming kazi ne, ‘Akku tamu-kenga,’ ajjinne atidic enne, ‘Irong zin niga elemnannu nonno nya?’

³²Abarik ming kazi ne, ‘Akku ngati eet ci diiri.’” Ongoole zin bodok nege zuwe, elemitta ol dok een Joni aritoit ci zoz ci Tamutaddeno.

³³Oboddek zin nege Yesu, “Irong naga kaggayya.” Izek zin Yesu nogo ne, “Irong zin anna kaduwakkungakkung komize ci ngene ci kogonne kaal neko ko.”

Marko 12

Tubzenet ci ol cik alingling mane ci eeto

(Mateyo 21:33-46; Luka 20:9-19)

¹Akate zin Yesu ozozik nogo yabzinta, azi ne, “Irir eeti imma keen cik een vino. Uluwek luwat kuburuk, kar zin kadu lok ci kar atigon kamacuyek ol merte. Kar zin keteeheny ceez ci ogon ki lebele ci ebehe ol mana. Kar zin enne kaanyik ol ugge kabakte orobiyai kar enne keeron.

²Imma baling ibbiret kaala, ittonak zin enne ducait cinne ol nek alingling mane cinne ko kivita kanyakta labi ugge.

³Abarik baling okko ducait azuca mana, aggamit nege nonno kar kibiccet kar kottoit kuk azzine ollin.

⁴Ittonak zin manyi mana ducait imma nogo; uket zin nege ducait necu oo kar kutuguzzo nonno gerzet.

⁵Itton zin enne bodok ducait imma, uruwet zin ol neke nonno kadak. Itton zin manyi mana ducak cik meelek; uruwet zin nege ugge, uruwet bodok ugge kadaitakkung.

⁶“Anyak eet code ci kar kitton, een neci ngerinne, ci irez enne oroot. Kar zin enne kitton nonno vurrta, azi ne, ‘Ongoole atin nege ngeranni.’

⁷“Abarik ol nek alingling manatoto anno ne, ‘Een necu dolec ci okko aragiz looc ci akku ko, kuruwet nonno kadak, kar atin naga karagizet looc.’

⁸Aggamit zin nege nonno kar zin kuruwet kadak, kar kujuktek mana abanyca.

⁹“Ogon woye manyi mana nya? Akku woye enne okko aruk ol nek alingling mane cinne ko dok kar kaanyik ol ugge mana neci.

¹⁰Ngen iiṭen imma niga ikebit zoz cu Warage ci Tämütäddeno wa azi ne: “Okko bee bali abure ol wak eenyce kó ize bee ci abilne céez kommog veelek;

¹¹Utugu Manyi zoz necu,
azize oroot ming kacin naga eberene?”

¹²Orongit zin loddikire gool ci kar kecebte nonno eci nege aggá ozoz enne yabzinet necu aaruk nogo. Ongoolé zin nege koole; kar zin kutungttek nonno loç kar koot.

Uruwet mucuru

(Mateyo 22:15-22; Luká 20:20-26)

¹³Imma bali vurrtä, ittonta zin olli Varacisi ugge ki olli alaan Hérodi ol ugge abunna ovvo aggám Yesú zozé ci ozoz enne utuga.

¹⁴Ivittäk zin nege nonno kar zin kizettek ne, “Demezoit, kaggayi gon naga eeni innä eet ci abunna. Iróng eeti imma alabanin, eci innä irezi ol dook. Abarik edemezi innä ol zoz ci Tämütäddeno goole ci een dëde. Abunna zin ming kárúweka mucuru alaan ci addikire Romi yo, gerza da?

¹⁵Kuruktä mucuru yo, icima gerza ming iróng kárükä?” Abarik Yesú aggá ming arük nege talaben. Ize ne, “Nya ming orongnyu alabtang kó? Anyaktang oröbiyäc imma ci een ziit kicino.”

¹⁶Anyakttak zin nege nonno oröbiyäc, kar zin Yesú kijjin nogo kizek ne, “Ma ngum cu ci ngene bodoğ zara cik eherye kó cik ngene?” Abarizek nege nonno, annék ne, “Ngum ki zar cik alaan ci addikire Romi.”

¹⁷Uduwak zin Yesú nogo, “Aanycik zin alaan ci addikire gi ci obod ki nonno, aanycik Tämütädden gi ci obod ki Tämütädden.”

Ukultek zin nege nonno.

Rucenet ci atin okko ąkkü

(Mateyo 22:23-33; Luká 20:27-40)

¹⁸Ivittäk zin bodoğ ol wak een Saddocis wak azi ne iróng atin ol ingazi daiza kó, ijjinnet Yesú.

¹⁹Izektek ne, “Demezoit, eherakket Musesi tlıowinet ci azi ne, ming ądak eeti utungek ngaa ci ngen kitirä doléc imma, anyik gotoni kurumte ki ngaa necu kar kitirrtä dooli cik gottenoni.

²⁰Aavtte baliye logoz cik een turgerem. Uruco logut wa een ąbu kar zin kądak ngati ngen kitirä doléc imma.

²¹Urumte zin gotteniya wa annu nonno kó ki ngaa neci, ądak zin bodoğ enne, utungek ngaa necu illói rok doléc. Ogon zin gotteniya wa annu nonno buk niko, ądai kizzí rok doléc imma ci ungnék loç.

22Iróng zin logoz balik een turgerem abak ki ngaa cinneng kó arrita dolec imma, imma vúrrta adák ngaa necu búk.

23Ming ovvo ol ingazi daiza, okko ngaa necu een ci ngene, eci enne abaito ki logoz cik eet cöde kó döök?”

24Obodék zin Yesu nogo izek ne, “Abaccu niga eci iróng niga aggayyu Waraga ci Támütäddeno icima komiz cinne.

25Ming ovvo ol ingazi daiza, iróng eeti imma aruce, icima atiyé dolec imma; ovvo atin nege ogon kiwagon anjilonya cik Támütäddeno támü-kenga.

26Maijé zin zoze ci ingazi ol daiza, ngen niga ikebit buwe ci Musesi, baling atuz gwaa zari ngumé ci Musesi, annek Támütädden nonno ne, ‘Keení anna Támütädden ci Aburahami, Támütädden ci Isako ki Támütädden ci Yakobo?’

27Iróng enne een Támütädden ci ol wak adaito, abarik een Támütädden ci ol wak aruge. Abaccu niga zoze necu oroot.”

Lotinnok wak riilik

(Mateyo 22:34-40; Luka 10:25-28)

28Ikiyá zin demezoití wa lotinnou cöde kar kizik nogo ming adango. Edenya enne ming uduwał Yesu nogo zoz ci abunna, ijjin zin enne nonno, “Tilowinet jang ci riili oroot tilowintę néko döök?”

29Obodék zin Yesu nonno, izek ne, “Lotinnet ci riili oroot icu: ‘Iziyyet olli Isailo, Manyi Támütädden wanna, ödé Manyi.

30Irez Manyi Támütädden cunne, zinine cunne ki vongize cunne ki inqonintę cunne ki komize cunne döök.’

31Lotinnet ci een ram icu: ‘irez eet ci locariyo ki iyoko ming irezi inná ele cunne.’ Illoj lotinnok ugge cik riilik ommog néko.”

32Obodék zin eeti neci Yesu, “Uduwa jurrum, demezoit, ilemi inná ngati azi ne ödé Támütädden, illoj Támütädden imma, nonno do niko.

33Abunna ming irezi inná nonno zinine cunne döök, ki zoz ci aggawé nonno döök, ki komize cunne döök, kar bôdök irez eet ci locariyo ki iyoko ming irezi inná ele cunne kó, riil tilowinet necu kommog kaal cik kapahek naga Támütädden.”

34Baling icin Yesu eet neci ming abarizek nonno zoz ci een dëde, izek zin nonno ne, “Iróng inná eeni reen baalintę ci Támütäddeno.” Kar zin nginati, iróng eeti imma ngen orong kijjin Yesu.

Een Yesu ngerrti ngene?

(Mateyo 22:41-46; Luka 20:41-44)

³⁵Baling ngen Yesu edemze reena Ceeze wa Tamutadden, ijjin zin enne ol, izek ne, "Azi gon demezzowä wak lotinnou ne een Kiristo ngerrti Davide kū?

³⁶Ozoz Davide enne eliya Vongize ci Alilé ize ne: "Annek Manyi Manyi cinanni ne: "Avvü atte cinanni azzo ngati adingdinganı ol, zee kutugu anna moddö wagunnek, kavvuto zoone cigunnek."

³⁷Awu Davide eliya nonno kize 'Manyi.' Okko woye enne buk een ngerinne kū? Ataltto ol cik meelek balik iziyet nonno ming ozoz ke.

Itizik Yesu olli Varaciso ki demezzok cik lotinnou

(Matheo 23:1-36; Luká 20:45-47)

³⁸Baling ngen edemze Yesu, ize zin enne ne, "Uzutte demezzok wak lotinnou. Orong kotozzo rüümäniñe cik azize kar ol kizzac nogo cuwa.

³⁹Orong nege katahalta lecerit cik azize Ceezinne wak Lawinto, kar bodok koronggit kavvuto ngati riili ngati adahe ol kwoor.

⁴⁰Alabta ngaa cik boyek ceezi, kar gon kalac Tamutadden üümuc ngati alawine. Edez atin Tamutadden oroot ol cik ogon niko."

Amuc ngaa ci boye Tamutadden

(Luká 21:1-4)

⁴¹Avvü zin Yesu otone codë ngati arike ol muci ci Tamutadden, acin koole ming ajukék orobiya uduc ci Ceez wa Tamutadden. Ujukttek zin ol wak een Jain muci ciggek orobiya cik meelek.

⁴²Ikiya zin ngaa ci boye amati, ujukek zin orobiya rama cik een ziik.

⁴³Utu zin Yesu nuyak waginnek kar zin kizek nogo ne, "Kaduwakkung anna zoz ci een dede, ujukek ngaa ci boye ko orobiya cik ommog cik ollu.

⁴⁴Ajukek nege orobiya cikidik ming anyak nege orobiya cik meelek nünün; imma ngaa ci boye ko, ming amati enne nünün, ujukek enne orobiya cik anyak enne dook."

Marko 13

Ozoz Yesu libenet ci Ceez wa Tamutadden

(Matheo 24:1-2; Luká 21:5-6)

¹Baling okko Yesu iyowa Ceeze wa Tamutadden, izek nuyaiti codë nonno ne, "Demezoit, cin di biyen cik appintek ko, ki ceez ci azize."

²Obodek zin Yesu nonno annekk ne, "Acinni innä ceezi cik appintek ko? Illoj atin bee imma ci atadonik gooni, ajukonik atin biyena néko dook tu."

Baayenit ci okko looci aturneke

(Matheo 24:3-14; Luká 21:7-19)

³Baling ngen Yesu aave Biye ci Ingirou ci edevo ki Ceez wa Tamutadden, ijinnet zin ciko Peturu, ki Jemis, ki Jon, ki Andereya nonno lomuk, izektek ne

⁴“Duwakketa, akane atin kaala neko atinga? Nya ci iyela kar kaala neko kutuguzze?”

⁵Izek zin Yesu nogo ne, “Icinto jurrum kar irong eeti imma alabanung.

⁶Anyak ol cik meelek avv zare cigannik, ovvo azi ne, ‘Keen anna nonno,’ kar atin kulutet ol cik meelek.

⁷Ming iziktu niga zoz ci oronto ki duwa duwa cik oronto, ma ongoolin. Ogone ladan kaala cik ogon ki neko. Majje iiten ci aturneke akku atin.

⁸Ooro atin looci cu ki loc ci, okko alaani cu ooro ki alaan ci. Omoti atin looci kize kirikirk loocow cik aavtte do do, iinak atin magiz ol. Een necu kananet ci amudanne ol yucez.

⁹“Abunna zin niga buk ming ebekku eleetti. Aggamnyung atin ol ovvoyyung lokika kar kecebting Ceezinne wak Lawinto. Imma zoz cinanni, ovvo atin niga abilnnu ngati ddikiryyok ki alaat ibbaceku zoz cinanni nogo.

¹⁰Imma ngen looci kuturei, abunna ming uwahekk kaviyak cik abunna arrak ol loocow dook.

¹¹Ming aggamnyung ol kar zin kanyaktaung lokiko, ma ongoolin zoz ci aduwann. Duwa zoz ci ajjin nege iiten neci, eci amire ki get cik ozozu, abarik ozoz Vongizi ci Alile.

¹²“Adawa atin gotoniya gotoni kada, kar beeti ollu adawa ngerinne kada. Akul atin dooli ootti irong ngen aziye zoz cik eetiggek ki beetiggek kar kuruwet ciko baatinne kadaito.

¹³Amarinnung atin ol dook zoz cinanni, imma eeti ci abile kokkom, amuda atin tirizenet ci Tamutadden.

Kaal cik irong ebere orong kicin

(Matteo 24:15-21; Luk 21:20-24)

¹⁴“Ming icinntu ‘Gii ci Gerze’ ogone ngati irong agano, aggac zin kar ol nek abak Judeyakte ko kiviret koot biyene.

¹⁵Gerza ming aluccai eeti ci aave loruhuna tadden, ming utuguzze kaala neke, abunna ming irong iizo ceez kidimak gii imma reenun.

¹⁶Ming aave eeti imma manatoto, abunna ming irong amironik ceez kuk kanyaha ruyum cinne amalkine.

¹⁷Gerza atin looci iiten neci ngati ngaai wak anyakce ki ngaai wak orokte.

¹⁸Alac Tamutadden abunna ming irong kaala neko ogone tagiza,

¹⁹marrit iinyawé neké alibé atin looci libenéti ci ngen bali kittá ladtun nginti eenycane Tämütädden looc zee rok iyoko. Iróng bódok atin gii imma ci ogon ki necu iiná udut.

²⁰Ming iróng Manyi etted iinya neké kizeto idice, illoi eet códe ci aruge. Abarik zin zozé ci ol wak atahala enne, etted zin iinya neké kizeto idice.

²¹Imma iitené neci ming annekí eeti códe ne, ‘Cinno, aave Kiristo ngatu!’ icima, ‘Cinno, aave Kiristo ngati!’ Ma elemi zoz neci.

²²Avvu atin Kiristonyá cik iróng een dédé ki arittók wak iróng een dédé, ogon kaal cik avulá kar kulútet ol balik atahala Tämütädden ming amuda nege gool ci alabane nogo.

²³Abarik zin uzutté elelli; eci anna kuduwaung rit kaal nekó dóok ming ngen kákate.

Ming okko Ngerrti Eeto ákkú

(Matéyo 24:29-31; Luká 21:25-28)

²⁴“Imma zin iinyawé neké annu wazin wa apirnane ol, “Ukce atin koor kize gidang, kar bódok nyelowi buk iróng alanyiti;

²⁵iinák atin munyunya looc, kar kaala cik eel tamu-kenga kotomozo veelek.’

²⁶“Kar zin iiten neci acin atin ol Ngerrti Eeto ming akkú diizocá komize ci addikire ki dingdingon.

²⁷Kar enne kitton anjilonya ciginnek kulutta ol balik atahala Tämütädden loocowé dóok, ngati aturneke looci kuk rok nginti aturneke tamu-kengi.

Démzinéti ci obod ki keet

(Matéyo 24:32-35; Luká 21:29-33)

²⁸Iyoko edemezta zoz neci keete ci een cabuwanit kó: Ming ovvo vurrena ciginnek iyowa, ákatté aartik varany, aggayyu niko ize ojon tagiz.

²⁹Ming icinntu niga kaal nekó ming ogone, aggayyu nya ci ize ojon, kar kakate zoz ci aturneke looci.

³⁰Kaduwakkung anna zoz ci een dédé, iróng atin búul cu adai zee kicinnet nege iiten ci ogone kaala nekó dóok.

³¹Edeccai atin tamu-kengi ki looc veelek, majé zoz cinanni odongna iróng atin edeccai.

Iróng eeti imma agga wazin ci aturneke looci

(Matéyo 24:36-44)

³²Illoí eet ci agga iiten icima wazin ci aturneke looci, iróng anjilonya tamu-kengi, icima Ngerrti Eeto buk iróng agga, abarik Baba dó niko ci agga.

³³Uzutté elelli jurrum! Iróng niga aggayyu akkú iitení neci atinga.

³⁴Atubo zoz necu ki eet ci eroni: Ungnek enne kaal ceez cinne kar kaanyik duccak ugge kebeit, ngen ngene ki linglingon cinne, kar kuduwaak eet ci aave arana kó kere manyi ceez.

³⁵"Iyokó zin icinto jurrum eci iróng niga aggayyu akku manyi ceez atinga, akku yomona, icima baalín kenga, icima olowa ngerret tuulica, icima ngati iyowai koor.

³⁶Ming obok wet cinne, gerza ming amudannung ming adungnu.

³⁷Nya ci kuduwaakkung anna igeṭa, kuduwaak ol doqk: 'Uzutte eletti!'"

Marko 14

Orong alaata kuruwet Yesu

(Matéyo 26:1-5; Luka 22:1-2; Jon 11:45-53)

¹Iyokó ize iinya cik anyigzai oowa ram kar ol kadakte iiten wa Vardanginto, ki Kwoor wa Umunet wak iróng Amukcari. Orongit zin alaata cik olli wawaco Ceeze wa Tamutaddenó ki demezzok wak lotinnou gool ci kar kecebte Yesu lomuk kar kuruwet nonno kádak.

²Izeto zin nege ne, "Iróng kogon iitene ci kwooro, ovvo atin ol avaraci."

Avud ngaa Yesu maala orge ci een Bethany

(Matéyo 26:6-13; Jon 12:1-8)

³Baling ngen Yesu aave orge ci een Bethany adakce ceeze ci Simone wa adak morizi wa een dhovo kó, anyaha zin ngaa imma gii ci ogon ki deeré ci abbize maali ci ongooli laala adak orobiya cik meeplek, amacai keete ci een nard. Ilib zin enne deeré kar kudutek maal oo ci Yesu.

⁴Utuburet zin ol neke uggak nong niginati kar zin kizeto ne, "Nya ming aminye ngaa necu maal ci okkomi tuwenta kó?

⁵Uutai iyoko orobiya cik eeggin ziik obet iiyó (300), kanyike weda orobiya neko ol cik amati." Itiziyet zin nege ngaa necu oroot.

⁶Ize Yesu ne, "Utungtek ngaa necu do, nya ming acunanu nonno kó? Utuguweya enne annit gii ci azize.

⁷Arumenu gon niga ki ol wak amati odohize, eelannu atin niga nogo iiten ci orongnyu niga. Majje anna iróng kaavtte ki igeṭ odohize.

⁸Utugu ngaa necu gii ci ogon enne. Udduteya enne annit maal ci ongooli laala, adimana annit kar atin kuk kadawe iloma.

⁹Kuduwaakkung zin zoz ci een dede, ming uwahe kaviyaha cik abunna looccok doqk, okko gii ci utugu ngaa necu ikeb kize zoz ci aadane ol nonno."

Ovolunge Judasi Yesu alaate

(Matéyo 26:14-16; Luka 22:3-6)

¹⁰Imma zin Judasi Iskariyoti wa een demezeyait code ci Yesu demezeyahe wak een omoto ki ram, uk enne ngati alaat cik olli wawaco Ceeze wa Tamutadden kar kuk kimitanek nogo gool ci aggame nege Yesu.

¹¹Atalne nege oroot baling ovvo aziye zoz necu niko, kar zin kuduktak nonno orobiya cik ovvo nege anyike nonno. Oronga zin Judasi gool ci kar kaggamék nogo Yesu kecebe.

Adakce Yesu ki demezyak waginnek

(Mateyo 26:17-25; Luka 22:7-14,21-23; Jon 13:21-30)

¹²Imma iitené wa akanane Kwoor wa Umunet wak iróng Amukcari, baling ize keer ci otongde ol nyoon ci azzeto Vardanginto, ijinnet zin tuyaha cik Yesu nonno, izektek ne, “Orongnyet innä agit koot kidimanta dainet cik liten wa Vardanginto nga?”

¹³Itton zin Yesu tuyak ciginnek rama, annekk ne, “Oot orgato, Bethanya, ming urumto ki eet ci atik maam ijja, unuwet nonno.

¹⁴Uduktak manyi ceze neci izowé enne ke ne, ‘Ajinne demezoit: Aave ceze ci erennou nga ci atin kovvo kadak ki tuyak wagannik liten wa Vardanginto nginati?’

¹⁵Iyelekkung atin enne igeet ceze ci atadonik imma tadden, etevete kwaana jurrum. Idimanit zin niga kaal dook nginati.”

¹⁶Oot tuyaha orgato, urubta kaal dook ki bali ming udwak Yesu nogo ke. Idimanit zin dainet cik liten wa Vardanginto.

¹⁷Ma baling ize looci yomon, ivita Yesu ki demezyak omoto ki ram.

¹⁸Baling ngen nege adakce buurato, ize zin Yesu ne, “Kaduwakkung anna zoz ci een dede, adawana atin eeti code ngatinnong annita, eet ci kadayina buk.”

¹⁹Omozte demezyaha oroot, uduktak zin nonno ngene ecode ecode, “Iróng een annita Manyi?”

²⁰Obodek zin Yesu nogo annekk ne, “Eet code ngatinnong cik eegginnu omoto ki ram ko, eet ci arumo azzina ki nonno ming kadutana balang tobowe code.

²¹Adai atin enne Ngerrti Eeto ki bali ming eherye Warage ci Tamutadden ke. Olle abarik ci eet ci adawa Ngerrti Eeto! Abunna weda ming iróng enne arritai.”

liten ci adahe Manyi ahat ci baalino

(Mateyo 26:26-30; Luka 22:14-23; 1 Korinto 11:23-25)

²²Baling ngen nege adakce, idima Yesu umune, kar kanyik Tamutadden zany, kar kubunyan, kar zin kanyik tuyak waginnek, azi ne, “Adait, een necu ele cinanni.”

²³Idima zin bodok Yesu uduc ci vino, kar kanyik Tamutadden zany, kar zin kanyik demezyak, kar zin nege dook kuudet.

²⁴Annek enne nogo ne, “Eeggin neko biye ciginnek olomo, kar ol cik meelek kurumtozik Tamutadden.”

²⁵Kaduwakkung zin zoz ci een dede, irong atin anna bodok kaudi merte cu udut zee kuk kuud merte ci een jor baalinte ci Tamutadden.”

²⁶Baling ebennit nege long, oot zin rok Bee ci Ingirou.

Aduwa Yesu zoz ci etezine Peturu nonno

(Matheo 26:31-35; Luk^a 22:31-34; Jon 13:36-38)

²⁷Izek Yesu nogo ne, “Aviryu atin niga dook, ungnekang looc.” Izek bodok nogo ne, “Eherye Warage ci Tamutadden, azi Tamutadden ne, “Karui atin anna tuwayoit, kar atin azzaz kazante.”

²⁸Ming kitiga anna daiza, kokko atin anna oowe cunnong Galiliya.”

²⁹Izek zin Peturu nonno ne, “Ming nunun iviret ol dook zoze cunne, irong atin anna kaviri.”

³⁰Obodek zin Yesu nogo, izek ne, “Kaduwakkung zoz ci een dede, wazin necu eliya, amikzena atin inn*a* annit lak iijo, ming ngen tuulici korok lak rama.”

³¹Majje abarik Peturu aduve oroot, ize ne, “Ming kada*j* anna nunun, kada*j* ki inneta, irong atin anna keteze.” Izeto zin gonoggja dook ki iyoko ming aduwa Peturu ko.

Ala Yesu Tamutadden

(Matheo 26:36-46; Luk^a 22:39-46)

³²Baling oot nege otone ci Gethsemane, izek zin Yesu tuyak waginnek ne, “Avvut loota ngatu ming ngen anna kokko lawinet Tamutadden.”

³³Uwe zin enne Peturu ki Jemis ki Jon korkorrit buk ki nonno. Akate zin enne omoze ibil zinin cinne jeena,

³⁴kar enne kizek nogo ne, “Auce annit zinin, abile zinin jeena, utugu ki ci ize ojon daizi ngatinanni. Avvut ngatu, ma adungnu abarik alayo.”

³⁵Baling oto doyoit niko, uyuwe Yesu kar kala Tamutadden abunna irong iiteni ci daiz cinne irong aakkunnak nonno.

³⁶Ize ne, “Baba, obokce kaala dook ngatunne, madan zin abarik pirnanet cu ngatinanni. Tugu zoz cunne, amire ki zoz cinanni.”

³⁷Imire zin enne uk ngati tuyak ciginnek, amuda ming adunge. Annek zin Yesu Peturu ne, “Simone, een ebere cigunnek ungnyak? Irong woye inn*a* acine doyoit?

³⁸Icinte kar alayo abunna iróng atimannung loryen. Orong vongizi, majje ele iróng okkomi."

³⁹Imire bodok Yesu uk lawinet, aduwā zoz wanai dee.

⁴⁰Baling obodak enne demezyak, amuda nogo dee ming adunge, eci iendaingdinget ebere ciggek ungnayak. Iróng nege aggā giī ci kar kuduktak nonno.

⁴¹Oboda enne bodok lawinta, ize lak iijo, amuda demezyak ming adunge, annekk nogo ne, "Ngen dim niga adungnu niko? Elezzo! Ikiya iiteni. Icinnet ming adawa ol Ngerrti Eeto azzine cik olli munyenū.

⁴²Itingaz jēnā! Kotozzo! Avvu eeti ci adawana annit ngatu!"

Cebinet ci Yesu

(Matteo 26:47-56; Lukas 22:47-53; Jon 18:3-12)

⁴³Baling ngen Yesu ozozi, iyowa zin Judasi wa een demezeyait cinne code demezeyahe cik eeggīn omoto ki rama kō. Orkora enne ki koole, anyak ki ilanya ki ulongwa, ittona nogo alaata cik olli wawaco Ceeze wa Tamutaddeno, ki demezzok wak lotinnou ki loddikire cik orgu.

⁴⁴Uduwāk Judasi nogo gool ci ovvo nege aggamē nonno icu: "Eet ci kokko anna kacucu kō nonno ele neci; ecebit nonno kar qotte ngati ebekku nonno."

⁴⁵Ozorowak zin Judasi Yesu, kar kizek ne, "Demezoit!" Kar kucucu nonno.

⁴⁶Aggamit zin ol neke Yesu kar kecebit.

⁴⁷Uvuca zin eeti imma olle nek wanai abile ki Yesu kō nyatubat, kar zin ketterda ducāit ci alaan ci addikire wawaco itat ne, pur.

⁴⁸Annek zin Yesu nogo ne, "Avvunnū niga ilanyai ki ulongwa ovvo aggamnyang kiwagon eeti ci egerzan looc?

⁴⁹Kaavtte anna ki iget odohize, kedemze reena Ceeze wa Tamutaddeno, iróng da niga ecebjang nya? Abunna Waraga ci Tamutaddeno ming akati molet."

⁵⁰Ivirēt zin demezyaha cik Yesu, utungtek nonno looc do.

⁵¹Baling aggamit ol neke Yesu,unu zin logut imma code ci aim ruumanī cik adimanai waruca,

⁵²baling orong nege kaggamit nonno, ivir zin enne ngadhirir utungek ruum wanai amalkine ke looc.

Ozoz Yesu zoz cinne lokika

(Matteo 26:57-68; Lukas 22:54-55,63-71; Jon 18:13-14,19-24)

⁵³Qotte zin ol Yesu rok alaan ci addikire wawaco, kar alaani ci tuwayau ki loddikire ki demezzok wak lotinnou kulutai ngatode.

⁵⁴Unu zin Peturu Yesu arrak doyoit, rok aluwa ci alaan ci addikire wawaco. Kar kavvu loqta ki ol cik ebekce arana, kar kavvik gwoo.

⁵⁵Orong zin alaata cik olli wawaco Ceeze wa Tamutadden o ki loddikire cik lokika baci ci uthu Yesu kar nege kuruwet nonno kadak.

⁵⁶Udukta zin bbacaha cik meelek zoz ci een volong ngatinne. Ongorko zin zoz cinneng do.

⁵⁷Itingta zin ol uggak jeena kar kudukta zoz ci een volong ngati Yesu azi ne,

⁵⁸“Kizikta naga nonno ming azi ne, ‘Kegerezani atin anna Ceez wa Tamutadden eenyet eeti azzine ko kar iinyawe cik een iyo keenyeti Ceez wa Tamutadden imma, irong eenyet eeti ci diiri.”

⁵⁹Ngen zoz ci aduwa nege ko ongorko dee.

⁶⁰Itinga zin alaani ci addikire wawaco jeena, kar zin kijjin Yesu kizek ne, “Irong inna okko abarizi zoz necu?”

⁶¹Abarik Yesu ijahe liim, illo*i* rok gii ci abarizi.

Ijjin zin bodok alaani ci addikire wawaco nonno, annek ne, “Eeni inna Kiristo, Ngerrti Tamutadden o wa Umuyuwe? ”

⁶²Obodek zin Yesu nonno, annek ne, “Iiny, Keeni, acinni atin Ngerrti Eeto ming aave atte ci azzo Tamutadden, kar atin kikiya diizoca tamu-kenga.”

⁶³Erec zin alaani ci addikire wawaco rum cinne ngati omozine. Kar zin enne kijjino, “Nya ming korong naga bbacak ugge ko?

⁶⁴Iziku niga zoz ci awule Yesu Tamutadden. Inonnu niga nya?” Etcheddek zin nege nonno dook lokiko azi ne agano enne ki daiz.

⁶⁵Kar zin ol uggak kakate kururtek nonno amut, ecebit ebere ciginnek kar kuruwet coolite, kar kizettek ne, “Dwa da ngene ci arukin!” Kar ol cik ebekce kootte nonno kar kuruwet.

Etezine Peturu Yesu

(Mateyo 26:69-75; Luka 22:56-62; Jon 18:15-18,25-27)

⁶⁶Baling ngen Peturu aave reena, ikiya zin ducaiti imma ci ngaaye ci alaan ci addikire wawaco.

⁶⁷Baling icin enne Peturu ming aavik gwoo niko, Atangamek enne nonno oroot. Kar zin kizek nonno ne, “Orkoryyu gon inna buk ki Yesu eet ci Nazereti ko.”

⁶⁸Maije Peturu etezo. Kar kize ne, “Irong anna kagga zoz ci ozozi inna ko keng ki boic.” Aduwa Peturu zoz necu kar zin kiyok kuk reena, ogok zin tuulici.

⁶⁹Baling icin ducaiti ci ngaaye nonno bodok nginati, izek bodok ol nek abile abanyca ke ne, “Een eeti neci demezeyait ci Yesu buk.”

⁷⁰Etezine Peturu ele dee. Majje ngintidici niko, izektek ol nék abile ki Peturu ko ne, “Dede, eeni innə demezeyait ci Yesu, eeni innə eet ci Galili.”

⁷¹Akate zin Peturu torinet ele cinne, kar kittonik ele cinne nogo, ize ne, “Iróng anna kagga eet ci əduwannu niga zoz cinne ko.”

⁷²Ataman niko ogok bōdōk tuulici lak rama. Aąda zin Peturu zoz bali үduwak Yesu nonno ke, ənnək ne, “Ming ngen tuulici kogok lak rama, amikzena atin innə annit lak iiyo.” Kar zin enne kavvū loqtā kutulu.

Marko 15

Ucub Pilato Yesu

(Matheyo 27:1-2,11-14; Luká 23:1-5; Jon 18:28-38)

¹Ma bali ngerret ingani, odolta zin alaata cik olli wawaco Ceeze wa Tāmutaddēnō ki loddikire, ki dəməzzök wak lotinnök wak Musesi, ki loddikire wak lokiķo ko dook zoz cinneng. Ecebit Yesu kar zin koot kanycik nonno Pilato ddikiryoit ci gaala cik Romi.

²Ijjin zin alaani Pilato Yesu izek ne, “Eeni innə alaan ci Yaudo?”

Obodek zin Yesu nonno, izek ne, “Iiny, ogon ki iyoko ming aduwā innə ko.”

³Ovolongte alaata cik olli wawaco Ceeze wa Tāmutaddēnō Yesu kaale cik meelek giir.

⁴Ijjin zin bōdōk Pilato nonno izek ne, “Illoj zoz ci abarizi innə zoze cu? Cin da meelee kaala cik arike nege inneta.”

⁵Abarik zin Yesu iróng abariz zoz neci, ukulék zin Pilato nonno.

Ettedik ol Yesu daiz

(Matheyo 27:15-26; Luká 23:13-25; Jon 18:39-19:16)

⁶Majje da gon keere ci adahe Yaudi kwor ci Vardanginto, ooga gon alaani eet lagama ming elemitta ol.

⁷Ecebje da eeti ci een Barabas lagama zoze ci aruwé enne eet zoze ci aburne nege nong ngati gaalau, oyoho ki aciir kuruk eet kādak.

⁸Ivitā zin koole, ajjin Pilato abunna ming ooga eet cōde lagama kiwagon ērkinyai.

⁹Ijjin zin Pilato nogo izek ne, “Orongnyu niga koogaung alaan ci Yaudo?”

¹⁰Agga alaani Pilato ming eceb alaata cik olli wawaco Yesu gaganiko, eci nege emederan nonno.

¹¹Abarik alaata cik olli wawaco ko, otomomtek ol dook kar kijjinnet Pilato abunna ming ooga Barabas, kar kutung Yesu kecebe.

¹²Ijjin zin Pilato nogo izek ne, “Kutugu zin nya ngati eet ci awuyyu niga kize alaan ci Yaudo kō?”

¹³Egerenyit nege izeto ne, “Todowek nonno keet ci een talałec!”

¹⁴Ijjin zin Pilato nogo, “Nya? Abac enne gī jang ci gerze kō?” Abarik egerenyit oroot, “Todowek nonno keet ci een talałec!”

¹⁵Orong Pilato abunna koole ming atalne, oogak zin enne nogo Barabas, kar zin kanyik aciir kibecet Yesu kar zin vurrtä kaanyik nogo koot kotoddoo nonno keete wa een talałec.

Aranne aciiri Yesu

(Matheo 27:27-30; Jon 19:2-3)

¹⁶Ootte aciiri Yesu rok aluwä ci een zara pratoriyom ceeze ci alaano, kar kutuuyaq aciir cik meelek.

¹⁷Ivitä zin uburucehe Yesu ruum ci een loddinq, kar bôdok kulucca itaq ci een biila kar zin kartiye nonno oo.

¹⁸Kar zin kadacit nonno kizeto ne, “Eeh, alaan ci Yaudo!”

¹⁹Ogowanit zin nege oo ci Yesu keeta lak cik meelek giir, kar bôdok kururtek amut. Akattek uzungtti loç azi ne kongoolinä alaan cinneng, abarik ette aranne nonno.

²⁰Baling adaccit nege nonno, aarta ruum wanai een loddinq aburuceke nege nonno kę kar kuburucek ruumani wagannek. Ootte zin nonno ovvo ododek keet wa een talałec.

²¹Imma goola, urumto nege ki eet ci azi zar ne Simone ci orog ci een Cyrene. Een enne beeti Alizanduru ki Ruvos. Etted da enne orog abanyca, ommogtek zin nonno kitik talałec.

Otodoxyek aciiri Yesu talałec

(Matheo 27:31-44; Luka 23:27-43; Jon 19:17-27)

²²Anyakttak zin nege Yesu rok nginti annekk ol ne, Gologota, (Azi ungec cinne ne nginti qotti cik ol wak adaito).

²³Kar zin kanyik Yesu merte ci ongotane ki yanı ci akku keete ci een zara myrrh, majje enne utubur iróng audi.

²⁴Otodoxyek zin nege nonno talałec. Baling orongit kengerit ruumani ciginnek, arrit zin nege bibi kar kittak gon ette eet cu ruum ruumaniqe neke.

²⁵Otodoxyek nege nonno ngerret iiwé wagon kowane eeza bongita kō, azi eci gaalau ne, “Ii torkoc.”

²⁶Eteherit zin nege zoz ci obod ki Yesu azi ne: ALAAN CI YAUDO.

²⁷⁻²⁸Otodooyyek zin nege ogoryak cik een ram bük telecwā ki nonno, aave code otone ci azzo okko code aave otone ci angeto.

²⁹Imma ol nek etted goola, atizik Yesu oroot, kar zin kadacit kizettek ne, “Eeh! Inn̄et ele icu bali azi ne, kegerezani atin Ceez wa Tamutadden̄ kar zin bōdōk teheeny ceez imma iinyawē cik een iijo.

³⁰Aara ele keete ci een talakec ko kar tiriz ele cunne.”

³¹Atararte zin bōdōk alaata cik olli wawaco ki demezzok wak lotinnou nonno bük, kar kizeto ne, “Itiriz enne ol, abarik iróng woye enne atiriz ele cinne!

³²Anyik Kiristo necu, wa een alaan ci olli Israilo, kaara ele cinne talakecə kikiyak looc, kar woye naga kicinnta bak kelemnana nonno.” Maije ol nek odode ki nonno ko odomit bōdōk nonno oroot.

Daiz ci Yesu

(Matteo 27:45-56; Luká 23:44-49; Jon 19:28-30)

³³Baling ize wazin keng, ize looci ne ritak kiriri, kuzuca koor iijo.

³⁴Baling ize koor iijo, egereny zin Yesu oroot muluwe ci appwe, “Eloi, Eloi, lama sabachthani?” Azi ungec ci zoz necu ne, “Tamutadden wananni yel, Tamutadden wananni yel, utungeya innə annit looc nya?”

³⁵Baling iziyyet ol balik abile ojonun k Yesu ming egereny, izeto zin nege ne, “Iziyyet, awu enne Elija.”

³⁶Ivir eeti imma ngatinneng kar kidima rūum kocowek merte, aarik keet kar kaanyik Yesu kuud. Kar kizek nogo ne, “Iyoko, utunget nonno dō. Kicinnet dā ming akkū Elija kikiyak kaara nonno talakecə.”

³⁷Utulu Yesu oroot, etteda zin zinin.

³⁸Erece zin rūum ci enger Ceez wa Tamutadden̄ orgena, taddena rok looc.

³⁹Baling izik ddikiryoiti ci aciiru bali abile ojonun ki Yesu ko uluwā cinne kar bōdōk kicin gool ci adahē enne, ize ne, “Een eeti cu Ngerrti Tamutadden̄ dēde!”

⁴⁰Anyak ngaai uggē cik edenya nogo reena. Imma ngaane nēke aave Mariya Madalina ki Mariya eeti Jemis wa dici ki Yosevo, anyak bōdōk ngaa ci een Salome.

⁴¹Imma loocē ci Galili unuwet ngaai nēke nonno kar kitirizet nonno nginati. Aavtte bōdōk dā ngaai uggak cik orkora ki Yesu Jerusalema.

Dawinet ci Yesu

(Matteo 27:57-61; Luká 23:50-56; Jon 19:38-42)

⁴²Een dā jj neci jjiten ci adimane ol kaal cik litēn wa Yubzent̄. Ki iyoko ize ojon yomon ko,

⁴³Ittinga Yosevo wa orog ci Arimatiya wa bôdok een eet code olle wak een nyakanganete cik Yaqudo, kar kize eet ci ere baalinet ci Tamutaddeno, uk ngati alaan Pilato kar kuk kijjin ele ci Yesu.

⁴⁴Amalile Pilato oo baling izik ming adak Yesu ataman. Utu ddikiryoit kar zin kijjin nonno ming adak Yesu dede.

⁴⁵Imma baling izik enne ngati ddikiryoit azi ne adak Yesu dede, aanyik zin Pilato Yosevo kuwe ele ci Yesu kuk kada.

⁴⁶Utuwa zin Yosevo rûum, aara ele ci Yesu kar kulucek rûum neci, kar kaarik ilomi ci aave ngilomä. Kar koborboranek bee tatug ci ngilomo.

⁴⁷Edenyca Mariya Madalina ki Mariya wa een eeti Yosevo nginti arike nege ele ci Yesu.

Marko 16

Itinga Yesu daiza

(Matteo 28:1-8; Luká 24:1-12; Jon 20:1-10)

¹Baling okko aturneke Iiteni wa Yubzentö niko, oot Mariya Madalina ki Salome ki Mariya wa een eeti Jemisi, ovvo uuta keen cik ongooli laala, ocok ol maala abunna ovvo avude ele ci Yesu iloma.

²Maije baling edeccai Iiteni wa Yubzentö ngerret, ingazi nege iiteni wa een Dominika, ovvo iloma.

³Imma goola, ijinnet zin eletti, "Ngene atidic ci okko apik bee iloma tatuga?"

⁴Imma baling uzuccä ilomi, icinnet nege tadden, amuda bee bali addikire aave iloma tatuga ke ming ipiyai avvü reena.

⁵Baling ovvo nege iizo ilomi, umudda logut ci aim rûum ci voori ming aave otone ci azzo. Ukultek zin nege jeen.

⁶Izek zin logut neci nogo ne, "Ma akulekkü jeen, orongnyu niga Yesu wa Nazereti, wa bali ododek ol tałakec. Ittinga enne daiza, iróng enne aave ngatu. Icinnet ilomi bali abahek ol ele cinne ke."

⁷Abarik oot үduktak tuyak ciginnek ki Peturu zoz cu: 'Okko enne oowę cunnong rok Galili. Ovvo atin niga acinnu nonno nginati, ki bali ming uduwaung enne igeta ke."

⁸Baling iyokta zin nege iloma kar zin kivirët ngati amalitté nogo ootti, abbaritet nege oroot. Iróng zin nege aduwak eet imma zoz necu eci nege otongooltté loç oroot.

Iyelék Yesu tuyak ciginnek ele

(Matteo 28:9-10; Jon 20:11-18)

⁹Baling okko Yesu ingazi daiza iitené wa een oo biranoca, iyelek zin enne ele cinne arrak Mariya Madalina, wa bali ottowe enne ngatinne kuulo cik loryentäk een turgerem ke.

¹⁰Uk zin Mariya uduwak ol cik uluwänu balik gon aavtte ki Yesu ke.

¹¹Baling iziyyet nege ngen Yesu aruge, kar Mariya kicin nonno, iróng nege atü zoz neci.

Ikiyak Yesu tuyak ciginnek

(Luká 24:13-35)

¹²Imma bôdok vûrrta, iyelek Yesu ele cinne tuyak ciginnek rama ngati aave ele cinne do, baling owo nege goola.

¹³Imirttë zin tuyaha neke oot uduktäk tuyak gonoggi, iróng gonoggja elemi zoz cinneng dee.

Kaal cik ogon tuyaha cik Yesu

(Mateyo 28:16-20; Luká 24:36-49; Jon 20:19-23; Buk wa Tonjau 1:6-8)

¹⁴Ma bali vûrrta iyelek Yesu ele tuyak ciginnek omoto ki côde ngati adaine. Egerenyek zin enne nogo zozé ci iróng nege anyak tûwènet, kar bôdok kokkomit nogo ootti abure iróng elemi zoz ci ol balik icinnet nonno ngati itingai enne daiza.

¹⁵Annek zin Yesu nogo ne, “Oot loocowé dook uwaktek ol veelek kaviyak cik abunna.

¹⁶Ming elemna eeti imma kar kaggamozik nonno batitimo, atiriz atin Tamutaddën nonno. Maije eeti ci iróng elemi, ettedozik nonno lokiko.

¹⁷Iyelai atin kaala ciko ngati ol wak elemna zoz cinne: Ottok atin nege kuulo cik loryentäk zare cigannik; ozoz atin nege zoz ütugettine cik een jor aavtte do do;

¹⁸ming ebera nege uwanya azzine nunun; ming aud nege yani ci aruk ol, iróng ogonik nogo gii imma udut; atadek atin nege ol wak omori azzin ngati alawe Tamutaddën, ovvo atin zin ol neke abunna.”

Odone Yesu uk tamu-kenga

(Luká 24:50-53; Buk wa Tonjau 1:9-11)

¹⁹Baling ozozek Manyi Yesu zoz ki nogo, odonge zin enne uk tamu-kenga kar kavvu ngati doizo atte ci Tamutaddeno azzo.

²⁰Oot zin tuyaha uwaktek ol zoz ci Tamutaddeno loocowé doock. Ilingling zin Manyi ki nogo kar kaanyik zoz cinne kutuguwé goole ci ogone nege kaal cik avula.

Luka

Luka 1

Zoz oo

- ¹Eteherit ol cik meelek ngarıdet cik obod ki kaal balik ütuguzzé orgene cinna,
²ki baling kaggamä naga ngati ol balik een bbacak ki duccak cik zozak ke.
³Kar zin ming kicina anna eliya kaal dook kanenta, abunna ngatinanni kar ketehet zozzok neke dook jurrum, keheriki anna inneta, Theophilos,
⁴kar atin innä gga kaal cik eherye bali edemzeki ol innet ko.

Uduyai tırranet ci Jon Batitimo

- ⁵Imma erkite bali abale alaani Herodi looc ci Judeya, anyak da eet ci wawaco een zara Zakaria, akku enne tatuge ci olli wawaco biilet ci Abijah; akku ngaa cinne Elizabethi tatuge ci Aaroni.
⁶Abunna bali nege aggam zoz ci Tamutaddeno oroot. Acin bodok ol nogo ming azunne lotinnok wak Manyi ki keerani ciggek.
⁷Majje ngatu, illoj nogo dooli, eci Elizabethi abile; anyait zin nege dook erkinya cik meelek.
⁸Baling ize iiten ci alinglinge Zakaria zoz ci Tamutaddeno,
⁹atahaltta zin ol nonno goole ci aruwé nege bibi, kiwagon ming ogon olli wawaco keere cinneng, okko enne rok Ceez wa Tamutaddeno kuk kubburutan lotagong ecito ngati Manyi.
¹⁰Kar baling ikiya ii ci okko enne abburrutane lotagong, ovvo ol wak ala Tamutadden ke dook aavtte reena.
¹¹Iyelék zin anjilo ci Manyi nonno ele, ibil itela abanyca ngati aave lotagongi.
¹²Baling icin Zakaria nonno, ukulek jeen, kar enne kotongoole oroot.
¹³Majje anjilo annek nonno ne, "Ma ongoole gii imma, Zakaria; izik Tamutadden lawinet cunne. Arritaki atin Elizabethi ngaa cunne innet dolec ci maci, kar innä katek nonno zar cik een Jon.
¹⁴Anyahaki atin enne innet talninet, ovvo atin ol cik meelek atalne iiten ci tırranet cinne,
¹⁵okko atin enne addikire otone ci Manyi. Iróng atin enne aud merte icima kaal cik amukcari, aave atin Vongizi ci Alile ki nonno tırranta.
¹⁶Obodane atin enne ol cik Israilo meelek giir kivitak Manyi Tamutadden cinneng.

¹⁷Okko atin enne oowa ngumé ci Manyi vongiza ki komize ci Elija, kar atin kutuhu zinzettí cik bëetiggek ngati dooli ciggek kar ol wak iróng elemi kar kelemtta genyiz ci abunna, kar kidimanit ol kerec Manyi.”

¹⁸Ijjin zin Zakaria anjilo, “Kaggä atin anna zoz necu kү? Kiize anna mätiyoc kar ngaa cinanne kanyak erkinya cik meelek.”

¹⁹Abarizek zin anjilo nonno, “Keenı anna Gaburel. Kibili anna ngati aave Tamutadden, ittonai anna kar kikiya kozozein kar kuduwä kaviyak cik abunna kօ.

²⁰Kar iyoko ijakce atin innä liim iróng ngen ozozi zee kakat zoz necu möglet, eci iróng innä elemi zoz cinanni, ci atin okko een dëde iitené ci abunna.”

²¹Imma ngatu ol ere Zakaria zee kamaliltte qotti zoze ci aave enne uumuc Ceeze wa Tamutadden ecito.

²²Baling okko enne iyowa reënun, iróng enne ngen ozozik nogo. Aggac nege icin enne gii ci avula Ceeze wa Tamutadden, ozozik enne ol azzine, majé ngatu iróng ngen apuk utug.

²³Baling edeca enne linglingon cinne, obodak zin enne cuez cinne.

²⁴Kar vurrte ci zoz necu anyaho zin ngaa cinne Elizabethi kar zin kavvü ceeza nyelowi tür ci iróng iyelai orgene ci ollu.

²⁵Ize zin Elizabethi ne, “Utuguweya Manyi annit zoz cu. Okko gwoonya neko iyeleya enne annit bunnat cinne kar aara zoz ci gerze ngatinanni orgene ci ollu.”

Uduyai tıranet ci Yesu

²⁶Baling izeto nyelowi torkonom, ittona Tamutadden anjilo Gaburel kuk rok Nazareth, orog ci aave looce ci Galili,

²⁷okko rok buuwec ci ngen kataquzzö ki eët imma udut, arrahek ol eët ci een Yosevo kitik, een enne boorit co Davide. Azi zar cik buuwec neci ne Mariya.

²⁸Uk anjilo ngatinne kar kizek nonno ne, “Kizzawo, innet ci ireze oroot! Aave Manyi ki innetə.”

²⁹Otongoole zin Mariya oroot zoze cinne kar kamalile oo, zawinet ci ogon kү necu.

³⁰Majé anjilo annek nonno ne, “Ma ongoolé gii imma Mariya, irezi innet Tamutadden.

³¹Anyakce atin innä kar tirra dölec ci maci, kar katek nonno zar cik een Yesu.

³²Ommog atin enne ol dök kar ol kutuwec nonno kize Ngerrti wa Ommog Veelek. Aanyik atin Manyi Tamutadden nonno lecer ci jijitine Davide,

³³abal atin enne ceez ci Yakobo udut; iróng baałinet cinne aturneke.”

³⁴Ijjin zin Mariya anjilo, “Akku atin zoz necu kū, ming kēenī anna buuwec, ngen anna kataloguzza ki eet imma udut?”

³⁵Obodék zin anjilo ci Tāmutāddēno nonno ənnék ne, “Abuweki atin Tāmutādden Vongiz ci Alile komize cinne, kar komizi ci Manyi wa Ommog Veelek kubungin kar atin innā nyaho niko. Ming iddikir wa Alile Əde Tok, aggā atin ol nonno ming een Ngerrti Tāmutāddēno.

³⁶Cin dā rok Elizabeth wa een boorit cunne kō, okko atin enne anyak dōlec ming ize enne mātiyoc nūnūn, kar nonno bali ci azi ol ne abile kō, abarik iyokō anyak dōlec izeto nyelowi torkonom.

³⁷Illoï zin gii imma ci ommog Tāmutādden.”

³⁸Abariz zin Mariya, “Kēenī anna ducait ci Manyi, anyik woye zoz necu kūtuguwē ki iyokō ming үduwā innā kō.” Utungek zin anjilo nonno loç.

Eron Mariya rok Elizabeth

³⁹Imma iiten neci itinga Mariya kar kiyik kuk ɔrgē ci aave ziirā loçē ci Judeya,

⁴⁰ngati okko enne izowē ceez ci Zakaria kar kizza Elizabeth.

⁴¹Baling izik Elizabethi zawinet ci Mariya, ingoz zin dōlec kenge cinne, kar Elizabethi kumuda Vongiz ci Alile.

⁴²Egereny zin enne muluwe ci appwē, “Amayuwē innā orgene ci ngaanu, amayuwē dōlec ci okko atin innā arrīta kō!

⁴³Abarik nya ming ireza Tāmutādden annit dō kō, kar eeti Manyi cinanni kikiyā rok annit kō?

⁴⁴Balinguzuza zawinet cunne itat cinanni, ingoz zin dōlec kenge cinanni talninta.

⁴⁵Amayuwē innā ngaa ci ətu zoz ci үduwai Manyi innēt okko atin ogone kō!”

Löng ci Mariya

⁴⁶Kar Mariya kize ne, “Adingdingan zinin cinanne Manyi

⁴⁷kar vongizi cinanne katalo ngati Tāmutādden Tirizoit cinanni,

⁴⁸eci enne aggā gununzet ci ducait cinne. Kar iyokō, kuk oowa, awuya atin buullowā annit kize eet ci amayuwē,

⁴⁹eci wa Əde Ommog veelek үtuguwēya enne annit kaal cik addikire, alile zara ciginnek.

⁵⁰Okko deteni cinne rok ol wak əngoołe nonno, buullok ki buullok.

51 Utugu enne kaal cik addikirę azzine ciginnek; azan ol wak anyak zoz ci odonge elettı zinzettinne ciggek.

52 Ajukek enne looc alaat lecerite ciggek abarik enne odong ol wak gununik.

53 Aanyik enne ol wak adak magiz kaal cik abunna maję ngatu ıtton ıttoł koot ollin.

54 Eela enne balię düğait cinne Israil,
aąda enne bunnat cinne

55 ngati Aburahami ki tatug cinne udut, ki baling uduwąk enne beetiggac."

56 Abaito Mariya ki Elizabeth kedęccę nyelowi iyo, kar zin kimire kuk céeza.

Tıranet ci Joni Batitimo

57 Baling ize ojon iiten ci ukcane Elizabethi dołec cinne, utuyai zin, anyaha dołec ci maci.

58 Iziyyet zin olli locariyo ki boor zoz ci azi ne jyelek Manyi nonno deten cinne, kar zin kozolit ki nonno talninet.

59 Baling ize iinya türge, ivita nege ovvo etted dołec vicavica, orongit zin kakatek nonno zar cik baatinne Zakaria,

60 maję yaatinne ozoz ize ne, "Illo! Anyik zar ciginnek kize Jon."

61 Izektek zin nege nonno ne, "Illo! eet imma boore cunnong ci anyak zar neko."

62 Kar zin ol kozozek Zakaria azzine, kar kurubta zar cik orong enne kakatek dołec.

63 Ijjin zin enne gii wa eherinę ol ko, kar ketehher "Zar cik een Jon." Ukultek zin ol dök jen.

64 Ataman niko, oowe nonno utugi kar ahattı cinne kumuc, kar zin enne kakate kozoz niko, innat Tamutaddeñ.

65 Otongoolttę zin ol cik locariyo kar ol kozozit loçę ci Judeya ko veelek kaal neko.

66 Imma ol cik iziyyet zoz necu dök amatiltę oottı zoze necu, ajjinne, "Okko atin dołec necu een kü?" Eci azzitı ci Manyi aave ngatinne.

Löng ci Zakaria

67 Anyak dą baatinne Zakaria Vongiz ci Alile kar kuduwa zoz cu:

68 "Kinnati Manyi Tamutaddeñ ci Israilo, eci enne ikiya itiriz ol ciginnek.

69 Anyahait enne agit eet ci okkomi kize tirizoit cinna céeze ci düğait cinne Davide

- ⁷⁰ki bali ming əduwak enne goole ci arittok waginnek alile reentik,
⁷¹tirizenet ngati moddø ciggac kar bødøk azzine cik ol wak amarinet agit dook
⁷²kiyelék deten beetiggac kar kæddø olom cinne alile,
⁷³olom bali ogon enne ki beetinnä Aburaham:
⁷⁴keelawet agit azzine cik moddø ciggac, kar kaanyyet kilinglingtek nonno ci iróng kongoole gii imma
⁷⁵ngati alile zinzetti ciggac ki bunnat ngumé cinne iinyä dook.
⁷⁶Kar innä ngeranni, awuyi atin ol ize aritoit ci Manyi wa Ommog Veelek; eci okko atin innä oowe ci Manyi kar dimanek nonno gool,
⁷⁷kar innä anyik ol ciginnek kaggac genyiz ci tirizento goole ci alalneke Manyi nogo munyen,
⁷⁸eci bunnati ki deten ci Tämütadden cinna, goole ci iyowane atin koor ngatinna tamu-kenga,
⁷⁹kataran ol wak abak muhuritenä ki ngati daizo, kiyelék zoø ciggac gool ci anyak gano.”
⁸⁰Itinga zin Joni kíddíkír kar kokkom vongiza; abak balala zee kar kiyelék ol ele Israila.

Luka 2

Tiranet ci Yesu (Mæteyo 1:18-25)

- ¹Okko erkite neci abale Agusto alaan ci addikire Romi ke looc, itton zin enne zoz ci ovvoye olli Romi dook teherinet zar orogjowé.
²Akane ol teherinet zar erkite ci bali abale ddikiryoti ci gaalau Kurino looc ci een Syria ke.
³Oot zin ol dook orogjowé cik beetiggek teherinet.
⁴Itinga Yosevo orgé ci azi zar ne Nazeret, Galiliya, uk rok looc ci een Judeya, Betelema orog ci Davide, eci Yosevo akkü tatuge ci Davide.
⁵Okko enne nginati ovvo eher zar ki Mariya, ci arakttek ol nonno kar atin kitik kize ngaa cinne, anyak da Mariya dolec kenga.
⁶Baling ngen nege aavtte nginati, ikiya iiteni ci okko Mariya arrita dolec,
⁷kar zin enne kitira dolec ci een abu, ci maci. Uluccék nonno rüumanı kar karik ibo, eci illoï ceez ci adungne nege.

Tuwayok ki anjilonya

⁸Aavtte də tuwayowa uggak abanyca, abak boora ebek kaal ciggek bāal.

⁹Iyelék zin anjilo ci Manyi nogo ele, kar dingdingoni ci Manyi kiyelai ngatinneng, kar nege kotonqooltte looc.

¹⁰Majé anjilo ənnék nogo ne, “Ma ongoollinnu giimma. Kanyahakung anna iget kaviyak cik abunna anyak talninet ci appwe ci ollu dook.

¹¹Wazin necu ɔrge ci Davide arritai Tırizoiti kize cunnong; een enne Kiristó Manyi.

¹²Een atin neci baayenit cinnong: Amudannu atin niga dolec ci maci əluce ruumä kar katangü ibowa.”

¹³Ataman niko iyeltai koole ci appwe əvvü tamu-kenga ki anjilo, innat Tamutadden azi ne,

¹⁴“Anycik dingdingon Tamutadden, taddenä, kar loota gano ci ol cik diirik cik elemi Tamutadden.”

¹⁵Baling utungtek anjilonya nogo looc kar koot tamu-kenga, izeto tuwayowa do ne, “Kivitä koo Betelema kar kicinnet kaal cik aduwakket Manyi kó.”

¹⁶Iyihet zin nege ataman kar kurubta Mariya ki Yosevo, ki dolec ci adunge ibowa.

¹⁷Baling icinnet nege dolec, kar zin kuduktak ol kaviyak balik aduwak anjilo nogo zoze ci doleco ke,

¹⁸imma ol balik iziyyet zoz neci, ukultek nege jen zoze bali aduwak tuwayowa nogo ke.

¹⁹Majé Mariya adaz zozzok neke dook zinina kar gon kinon.

²⁰Imirrté zin tuwayowa, ədingdingan Tamutadden kaale cik iziyyet nege ki cik icinnet nege, ogon ki bali ming udyayai ke.

Qotte ol Yesu Ceeze wa Tamutadden

²¹Imma iitené ci een turge, baling utube ii ci ovvo nege ettede vicavica cinne, akattek zin nege nonno zar cik een Yesu, zar balik aduwä anjilo baling ngen yaatinne kanyak nonno kenga.

²²Baling utubte iinya cik aburuce ol nogo ki ming aduwä lotinnowä wak Musesi, qotte zin Yosevo ki Mariya nonno Jerusalema koot kaanycik Manyi,

²³ki ming eherye lotinnowë cik Manyi, “Aanycik dooli cik macik een abunya dook Manyi,”

²⁴kar bôdök kapaktek wawac kar kuzutté zoz ci aduwä lotinnowä cik Manyi: “Anyaktta lubenyä rama icima loberuknya rama cikidik.”

²⁵Anyak bāliyē eet imma Jerusalema ci een zara Sīmōnē, eet ci abunna kar karik zinin zoz ci Tāmūtāddēnō. Ere dā enne Tīrīzōit ci olli Israilo, aave zin dā Vongizi ci Alilē ngatinne.

²⁶Iyelēk bali Vongizi ci Alilē nonno zoz cu, iróng atin enne ədāi ming ngen kicin Kiristō ci ittonā Manyi.

²⁷Uwe zin Vongizi ci Alilē nonno rok əlūwā ci Cēez wa Tāmūtāddēnō. Baling ovvo Māriyā ki Yosevo anyaha Yesū kar kidimanit nonno ki ming orong lotinnowa,

²⁸odong zin Sīmōnē dolec kāvvū azzine ciginnek kar zin enne kinnat Tāmūtādden, azi ne:

²⁹“Manyi ci een Alaan ci əddikirē, ki baling əduwā inna kē, anyik zin iyoko ducait cunne kuk labak ngato jijí.

³⁰Eci ebere cigannik icinnet tīrīzenēt cunne,

³¹bali adimanek inna ol dook kicinnet,

³²tukulec ci iyelēk ol cik iróng een Yāud, ki dingdingon ci ol ciginnek Israilo.”

³³Ukultēk zin yaatinne ki baatinne jēen zoze ci əduwā Sīmōnē zoze obod ki dolec kō.

³⁴Kar zin enne kumuyuk nogo dook, kar kizek Māriyā wa een yaatinne kō ne: “Atahalai dolec necu kar kīkiyā kaanyik ol cik meelek kuyukte kar bōdōk uggak kitingazzo lōcē ci Israilo, kar atin enne kize baayenit ci adang ol zoz cinne,

³⁵kar atin kaala cik ənōn ol zinzettinē ovvo iyelai. Kar atin illa kakat zinin cunne ele bük.”

³⁶Anyak dā bōdōk arītoit imma ci ngaayē, een zara Anna buweenyi Phaneli, əkkū boore co Asher. Ize dā Anna matiyoc oroot; abak bāliyē enne ki mac cinne ərkinya turgerem baling edeccai rucenet,

³⁷kar zin kize enne boyā kizeto ərkinya ciginnek moten tūrgē ki wēc. Ngen enne kutungek Cēez wa Tāmūtāddēnō lōc iiten imma, abarik ala Tāmūtādden kaal tūp, iyayē kar kalawo.

³⁸Baling iitenē neci ele, aanyik enne Tāmūtādden zany kar kozoz zoz ci doleco olle balik ere tīrīzenēt ci Jerusalemo kē.

³⁹Baling ətuguzzo Māriyā ki Yosevo kaal cik orong lotinnowā cik Manyi kō, imirrē zin oot rok Galili orge cinneng, Nazereta.

⁴⁰Itinga zin dolec kīddikir kokkom; anyak enne genyiz, kar deteni ci Tāmūtāddēnō kāvvū ngatinne.

Dolec Yesū Cēeze wa Tāmūtāddēnō

⁴¹Ovvo gon ciko baatinne ki yaatinne Jerusalema ेrkıtə ovvo adak Iiten wa Vardanginto.

⁴²Baling izeto ेrkinya cik Yesu omoto ki rama, oot zin nege ki nonno ovvo adak Kwoor, ki ming ağuwə keer cinnəng.

⁴³Baling edeccai Kwoor, imma ciko yaatinne ki baatinne imirrte oot ceeza, erahek dolec Yesu vurrtə Jerusalema, majə nege iróng agga.

⁴⁴Inonit nege azi ne, orkorrit iyoko enne ki gonoggi, otozo zin nege iiten code. Akattə zin orongit nonno ngati ol cik een boor ki gonogginne.

⁴⁵Baling iróng nege ngen amuda nonno, imirrte oot Jerusalema ovvo orong nonno.

⁴⁶Imma baling edeccai iinya iiyo, urubtak zin nonno rēenun ci Ceez wa Tamutaddeno aave orgene ci dēməzzök wak lotinnou, kar kizik nogo kar gon kijjin nogo buk.

⁴⁷Imma ol nék aziye zoz cinne ke, amatiltte ootti ciggek zozə ci aggə enne ki goolə ci abarizek enne jinenet cinnəng.

⁴⁸Baling icinnet ciko yaatinne ki baatinne nonno, ukultek zin nege jēen. Izek zin yaatinne nonno ne, “Ngeranni, nya ming ogonet ki iyoko kō? Korongnyi, anna ki baatunne innet oroot.”

⁴⁹Ijjin zin enne yaatinne, “Nya ming orongnyang niga annit kō? Iróng niga aggayyu ming kaave anna Ceeze ci Baatanni?”

⁵⁰Imma nege iróng aggə zoz ci bali ozozek enne nogo ke.

⁵¹Uk zin enne rok Nazareth ki nogo kar kelema zoz cinnəng. Majə yaatinne azunne kaal nékə dōq zinine cinne.

⁵²Itinga zin Yesu kiddikir, anyak genyiz ki ele, irez zin Tamutadden ki ol nonno.

Luka 3

Idiman Joni Batitimo gool

(Matayo 3:1-12; Marko 1:1-8; Jon 1:19-28)

¹Baling ize ेrkinya cik abale Tiberiasi alaan ci ağdikirə Romi ol omoto ki tur, een də Pontius Pilato ddikiryoit ci gaala cik Judeya, kar zin bōdok Herodı kize alaan ci Galili, okko gotoniya Vilipi een alaan ci Ituria ki Tirikontes, kar Lucano kize alaan ci Abelin,

²kar ेrkite wa aavtte alaata wak ağdikirə wawaco Annasi ki Kaipas, ikiyak zin zoz ci Tamutadden Jon ngerrti Zakaria balala.

³Uluc zin enne ḥrogjok cik ojongoz moro ci Jordani veelek, uwahek ol zoz ci aggamē nege bātītīmo kar kutungttek bācinnōk waggek lōc, ki zoz ci alalneke Tāmutāddēn nogo mūnyen.

⁴Ki ming eħerye buwe ci eher arītoitī ci zoz ci Tāmutāddēn ci een Isaya kō: “Egereny mului ci eetō balale ci għidangi, azi ne, “Idimantek Manyi gool, idimantek nonno gool ci abile top.

⁵Aanycik l-owulāngħet doqk kibbizzante, aanycik biyen ki ziżi ryok doqk kavvuto loqt. Okko gool ci aluce, okko atin aave top, okko gool ci gerze, abunna atin jurrum.

⁶Kar atin ol doqk kumudda tirizenet ci Tāmutāddēn.”

⁷Annek Joni zuwē ne, iyokta īvita aggamit bātītīmo cinne, “Niga dooli cik uwanyau! Ngene ci ăduwakkung kar īviret deżinet ci atin ăkku ke?

⁸Utuġuz kaal cik abunna ming uturtau niga mūnyen ciggok kō. Ma ngen ănnēkku elettī ciggok ne, ‘Kanyaka naga Aburaham kize bęetinnang.’ Eci anna kăduwakkung iyoqko, adiman woyē Tāmutāddēn dooli cik Aburahami biyene nēko.

⁹Aave meelei egeroi cik keenu, kar keet ci iróng abbire ettedonik atin lōc kar kujukozik gwoo.”

¹⁰Ijjinnet zin zuwē Jon, “Kutuġuz ucca zin naga nya?”

¹¹Obodék zin Joni nogo, “Ming anyak eetī imma rūumānī rama, anyik kozol cōde ki gooni ci illoj rūum, kar eetī ci anyak dainet, anyik kutuġu bük niko.”

¹²İvita ol wak alut mucuru olle orong kaggamit bātītīmo. Ijjintō zin nege, “Demezoit, kutuguzza woyē naga nya?”

¹³Uduwāk zin enne nogo, “Ma ngen alutanu mucuru cik meelek olle kommogit cik orong alaani.”

¹⁴Ijjinnet bōdok aciiri uggak nonno, “Kutuġuzzä woyē naga nya?”

Obodék zin Joni nogo, “Ma aggamannu ol kaal ibatine kar bōdok eċebit ol volonga, eħelzo ki kaal cik ăqnyung gaala kō.”

¹⁵Ereye ol dēdē kar kibilet zinżettī jeenä, ming een Joni bong ucca ci een Kiristo.

¹⁶Abarizek zin Joni nogo, “Kaggamēkkung anna īgeta bātītīmo maame. Majje ngatu anyak eet cōde ci ommogja annita, ăkku atin, iróng anna kuuli kar keceb baru cik caava ciginnek. Aggamēkkung atin enne īget bātītīmo Vongize ci Alilé ki gwqqya.

¹⁷Anyak enne gii ci aanye ol labi azzine ciginnek kar kitivil nginti aruwe ol labi kar kulutak labi déher, majé atin enne okko atuz lotulany gwooyé ci apadpadi udut.”

¹⁸Kar kuduwák Jon kitilo ol zozowé cik meelek kar kuwahek nogo kaviyak cik abunna.

¹⁹Majé Joni egerenyek alaan Herod zozé ci abahe enne Herodias ngaa ci gottenoni, ki kaal cik gerzek dóok ütugu enne,

²⁰otorek zin bódok Herodi nogo zoz cu dóok, baling unyugek enne Jon lagam.

Batitimo ki bilet co Yesu

(Mateyo 3:13-17; Marko 1:9-11)

²¹Baling aggamtözük ol dóok batitimo, aggamozük zin Yesu búk batitimo. Kar baling ngen enne alaye, oowe tamu-kengi

²²kar zin Vongizi ci Alile kulucak nonno kiwagon loberrui. Iyowa zin mului tamu-kenga ci azi ne, “Eeni inná Ngeranni wa kirezi anna; katalne anna zozé cunne oroot.”

Bilet co Yesu

(Mateyo 1:1-17)

²³Iyoko zin izeto dá erkinya cik Yesu moten iijo baling akane enne linglingon cinne. Een bali enne ngerrti Yosevo, ki bali ming inon ol ké, een ngerrti Heli,

²⁴een Heli ngerrti Matta, okko Matta een ngerrti Levi, imma Levi een ngerrti Melki, okko Melki een ngerrti Jannai, een Jannai ngerrti Yosevo,

²⁵okko Yosevo een ngerrti Matatiyas, een Matatiyasi ngerrti Amusi, okko Amusi een ngerrti Nahum, een Nahumi ngerrti Esli, okko Esli een ngerrti Naggai,

²⁶een Naggai ngerrti Maaz, okko Maazi een ngerrti Matatiyasi, okko Matatiyasi een ngerrti Semein, okko Semeini een ngerrti Josech, imma Josechi een ngerrti Joda,

²⁷een Joda ngerrti Joanan, okko Joanani een ngerrti Rhesa, een Rhesa, ngerrti Zerubbabeli, imma Zerubbabeli een ngerrti Shealtieli, okko Shealtieli, een ngerrti Neri,

²⁸okko Neri een ngerrti Melki, okko Melki een ngerrti Addi, een Addi ngerrti Kosami, een Kosami ngerrti Elmadami, okko Elmadami een ngerrti Er,

²⁹een Eri ngerrti Joshua, okko Joshua een ngerrti Eliezeri, een Eliezeri ngerrti Jorim, okko Jorimi een ngerrti Matta, een Matta ngerrti Levi,

³⁰okko Levi een ngerrti Simone, okko Simone een ngerrti Juda, een Juda ngerrti Yosevo, okko Yosevo, een ngerrti Jonami, een Jonami ngerrti Eliakimi,

- ³¹een Eliakimi ngerrti Melea, okko Melea een ngerrti Menna, een Menna, ngerrti Matta, okko Matta een ngerrti Nathan, okko Nathani een ngerrti Davide,
- ³²een Davide ngerrti Jesse, okko Jesse een ngerrti Obed, okko Obedi een ngerrti Boazi, okko Boazi een ngerrti Salmone, okko Salmone een ngerrti Nahshon,
- ³³een Nahshoni ngerrti Amminadab, okko Amminadabi een ngerrti Rami, een Rami, ngerrti Hezron, een Hezroni ngerrti Perez, okko Perezi een ngerrti Jûda,
- ³⁴een Jûda ngerrti Yâkobô, okko Yâkobô een ngerrti Isâkô, een Isâkô ngerrti Aburahami, okko Aburahami een ngerrti Terah, imma Terah een ngerrti Nahor,
- ³⁵een Nahori ngerrti Serug, okko Serugi een ngerrti Reu, een Reu ngerrti Peleg, okko Pelegi een ngerrti Eberi, een Eberi ngerrti Shelah,
- ³⁶okko Shelah een ngerrti Kainani, een Kainani ngerrti Arvacad, okko Arvacadi een ngerrti Shem, een Shemi ngerrti Nowa, okko Nowa een ngerrti Lamech,
- ³⁷een Lamechi ngerrti Matasela, okko Matasela een ngerrti Enok, okko Enoki een ngerrti Jaredi, okko Jaredi een ngerrti Mahalalel, een Mahalaleli ngerrti Kainani,
- ³⁸een Kainani ngerrti Enoshi, okko Enoshi een ngerrti Seth, een Sethi ngerrti Adami, okko Adami een ngerrti Tämütäddeno.

Luka 4

İtiman loryentî Yesù (Matayo 4:1-11; Marko 1:12-13)

- ¹Baling oboda Yesù more ci een Jordan, anyak enne Vongiz ci Alile, Vongiz neci ci okkoye nonno balala,
- ²ngati aave enne gwoonya moten węc atimane loryentî nonno. Illoj gii imma ci adak enne iinya nékô doök, kar vurrta kadak nonno magiz.
- ³Izek zin loryentî Yesù ne, “Ming eení innâ dëdë Ngerrti Tämütäddeno, dûwâk dâ biyen nékô kutuhuye kizeto dajnet.”
- ⁴Obodek zin Yesù nonno, “Eherye Warage ci Tämütäddeno azi ne, ‘Iróng eetî ci diiri abak dainte do.’”
- ⁵Uwe zin bôdök loryentî nonno ngati aave tâddenâ kar kuk kiyelék nonno looccok cik loqtu doök.
- ⁶Kar zin loryentî kizek nonno ne, “Kaanyi atin innet bal loç necu ki ziziwon cinne doök, eci anyoziya annita, kanyike woye eet ci korongi anna kanyik.
- ⁷Iyoko ming ądingdingana innâ annita, eeggin atin kaala nékô doök cigunnek.”

⁸Obodek zin Yesu loryenit, “Eci eherye Warage ci Tamutadden azo ne, ‘Dingdingan Manyi Tamutadden kar linglingozik nonno do.’”

⁹Uwe zin bodek loryentí nonno Jerusalema kar kaanyik nonno kibil Ceeze wa Tamutadden taddená. Kar kizek nonno ne, “Ming eeni inná Ngerrti Tamutadden kó, juká ele cunne ngatu.

¹⁰Eci eherye: “Ilotik atin Tamutadden anjilonya waginnek zoz cunne kivita kebekti innet jurrum;

¹¹odongeki atin nege innet tadden azzine ciggek, kar atin inná iróng ovocek zoq cigunnek be.”

¹²Obodek zin Yesu nonno, “Azi ne: ‘Ma atimani Manyi Tamutadden cunne.’”

¹³Baling edeca loryentí timaninet necu doq, utungek zin nonno loq, ere bodek iiten imma.

Utubure Yesu Nazereta

(Matteo 4:12-17; Marko 1:14-15)

¹⁴Imiré zin Yesu uk ki Galili komize ci Vongizo, kar zin zoz ci obod ki nonno kuzuca orogjok veelek.

¹⁵Edemezo enne Ceezinne wak Lawinto, kar ol doq kinnatit nonno.

¹⁶Uk Yesu Nazereta, orge bali alingtané ol nonno kó, kar litené wa Yubzentó uk zin enne Ceeze wa Lawinto kiwagon ladan keere cinne. Kar enne kitinga jeená kikebo.

¹⁷Anyozik nonno waraga wa eher aritoiti wa een zara Isaya. Uppuk zin enne kar kuruba nginti eherye azi ne:

¹⁸Aave Vongizi ci Manyi ngatinanni, eci enne atahala annita kar kuwahek kaviyak cik abunna ol cik amati.

Ittonaná enne kar kuwahek zoz ol wak ecebje lagama kar koogtai kar ol wak rubenik kicinte, kar kooga ol wak ommogek ol loq,

¹⁹kar kuwahek ol erkit ci Manyi abunna.”

²⁰Kar enne kunyum buk, kaanyik kobodek ol kar enne kavvu loota. Egelemit zin ebere cik ollu doq nonno Ceeze wa Lawinto,

²¹kar enne kizek nogo ne, “Wazin necu akat zoz cu Warage ci Tamutadden moolet ngati aziknnu niga kó.”

²²Ozozit zin ol doq jurrum zoze cinne, kar kükulték jeen zoze ci deten ci iyowa utuge cinne.

Ijjinto zin nege, “Iróng necu een ngerrti Yosevo?”

²³Annek zin Yesu nogo ne, "Kaggä Anna ming ajjinnang atidic yabzinet cu: 'Diktör, ngaru ele cunne! Tugu ngatu orgé cunne kaal balik kazikna ütugu innä Kapernauma ke.'"

²⁴Emena enne zoza dee, "Kaduwakkung zoz ci een dëde, illoï aritoit ci zoz ci Tamutaddeno elemi ol orgé cinne.

²⁵Kaduwakkung iget zoz ci een dëde, anyak baliye loocé ci Israilo erkite bali ngen Elijá aruge ke ngaai cik boyek meeplek giir, baling unyuge tamu-kengi erkinya iiyo ki nyelowi torkonom, anyak da looci magiz ci addikire oroot.

²⁶Abarik iróng da Elijá ittonai rok nogo, akkunak ngaa ci boye orgé ci een zara Zarephath abak looce ci Sidoni.

²⁷Anyak baliye ol cik meeplek Israila cik adak dhovo erkite bali ngen Elisha aritoiti ci zoz ci Tamutaddeno ko aruge, ngen zin eeti imma cöde ngatinneng kangaruwe, Naaman ci akku loocé ci Syria ko do ci amuda ngaruwinet."

²⁸Izeto ol dook moote Ceeze wa Lawinto baling ovvo aziye zoz necu.

²⁹Itingazzo jeenä, kottoit nonno orgato, kar kootté biya taaddena ngati eenycine ceezi, kar weda kujuktek nonno looc zilo.

³⁰Aara zin enne ele orgene ci ollu kar ketteda gool cinne.

Ottok Yesu kuulo (Marko 1:21-28)

³¹Uk zin Yesu uluce rok Kapernaum orgé ci een Galili, kar Iitené wa Yubzentö akate edemez ol.

³²Ukultek zin ol neke jeen demzinté cinne, eci kaviyaha ciginnek anyak doiz.

³³Imma Ceeze wa Lawinto anyak da eet imma ci anyak kuuloc ci loryento. Egereny zin eeti neci muluwe ci appwe,

³⁴"Eeh! Yesu ci Nazereti, orongi innä nya ngatinnang? Akkunni innä ladan kar ijja ditawet agita? Kaggayi eeni innä eet wa Tamutaddeno Alile Ode Tok."

³⁵Egereny zin Yesu oroot, "Innä jahe liim! Iyowa zin innä reenun ngatinne!" Ovocce zin kuuloci ci loryento eet neci looc kicinnet ol veelek, kar zin kiyowa labak ngati iróng buk egerzan nonno.

³⁶Ukultek ol dook jeen zoze necu, kar kozosit nege do, "Een demzinet necu nya? Katkaton ki komiz jang ci aduwak enne zoz kuulo cik loryentak ko, kar nege kiyokta ko!"

³⁷Kar kaviyaha ciginnek kuzuca orgjok nek abanyca ke dook.

Angaru Yesu ol cik meeplek (Mateyo 8:14-17; Marko 1:29-34)

38 Utungek Yesu Ceez wa Lawinto kō looc kar kuk ceeze ci Simone. Omori dā inyik ci Simone ngaaye, abure ele oroot, kar nege kijjinnet Yesu keela nonno.

39 Ulule zin enne ngatinne kar kottok aburez neci, kar morizi kutungek nonno looc. Itinga zin enne lak code ere nogo.

40 Baling okko ii iizo, anyakttak ol Yesu ol cik anyak morizzok cik aavtte do do, kar zin enne katadek nogo azzin ecodē ecodē dook kubunnta.

41 Iyokta zin kuulo cik loryentak ngati ol cik meelek giir, kegerenyit, “Eeni innā Ngerrti Tamutaddeno!” Majje enne egerenyek nogo, iróng aanyik nogo kozozit, eci nege aggā ming een enne Kiristo.

42 Kar ngerret Yesu kuk kavvū cinne do balala. Orong dā ol nonno oroot kar baling ivittak nginti aave enne kē, orongit zin nege kalamit nonno gerza ming ungnek enne nogo looc.

43 Abarik enne annēk nogo ne, “Korongi lādūn anna kuwahek ol kaviyak cik abunna bāalintē ci Tamutaddeno orogjok ugge bük, eci ittonai anna zoze necu.”

44 Kar zin koto kuwahek ol Ceezinne wak Lawinto Judeyakte.

Luka 5

Utu Yesu tuyak wak oottinu (Matheo 4:18-22; Marko 1:16-20)

1 Imma iiten imma abile dā Yesu nyatapare ci een Gennesareti abanyca, ki ol ming alutai aburuwek nonno orgen kar kiziyet zoz ci Tamutaddeno,

2 icin zin Yesu abanyece ci maamu ibet ram, uungnek ol wak aggam ulug, imma nege uuny imutuk wa aggamē nege ulug ko.

3 Uk zin Yesu itto ibo code, een dā ibo neci ci Simone, kar kijjin Simone kiyot ibo kuk idic nyatapara, kar zin Yesu kavvū loota ibowā kar kedemez ol.

4 Baling edeca enne zoz, izek zin enne Simone ne, “Iyot ibo kuk ngati wuuni kar jukēk imutuk kaggam ulug.”

5 Obodek zin Simone nonno, “Ddikiryoit, kilinglingta naga oroot kaal, ngen kaggamtā gii imma. Abarik eci aduwā innā kō, kajukēk atidic imutuk kuk maame loota.”

6 Baling utuguzzo nege niko, aggamit zin ulug cik meelek, orong zin imutukwana ciggek kudulte.

7 Utuya zin gonoggi ibowē ecodē kē, kivitā keeltta nogo, kar kibbizitanit uluga ibet neke dook, orong abarik ibetta addude.

⁸Baling icin Simone Peturu zoz neci, akatek zin enne üzungtinne ngati Yesu kar kize ne, “Bit reena ngatinanni, Manyi; keenı anna eet ci munyaenı!”

⁹Eci enne ki gonoggi dook ukultek gool ci aggamo nege ulug balik ovvoye nege ke,

¹⁰eeggin nege ciko Jemis ki Jon, logoz cik Zebedee, eeggin nege gonoggi Simone. Izek zin Yesu Simone ne, “Ma ongoolinnı; akane wazin necu kuk oowa, aggamnyu atin niga ol.”

¹¹Kar kutugurtak ibet ciggek titim, utungtek kaal dook looc kar kunuwet nonno.

Angaru Yesu eet ci anyak dhovo

(Mateyo 8:1-4; Marko 1:40-45)

¹²Baling ngen Yesu aave orge codə orogjowę nęke, ikiya eeti imma ci anyak ele cinne dook dhovo. Baling icin enne Yesu, ujukę zin ele cinne looc kar kilalek nonno, “Manyi, ming orongi inna, adimani atin inna ele cinanni kizizi.”

¹³Itton zin Yesu azzit cinne kar kum eet neci. Ize ne, “Kelemi anna, bunna!” Kar dhovo kizzi eliye cinne ne dakdak.

¹⁴Uduwak zin Yesu nonno zoz cu, “Ma aduwak eet imma, abarik bit yelék ele cunne eet ci wawaco Ceeze wa Tamutaddenı kar pahek wawac ki bali ming aduwą Musesi kize ci iylela izizi ele cunne, kize gii ci acin nege buk.”

¹⁵Uzucca zin kaviyaha ciginnek ol dook, ivita zin ol cik meeplek ovvo aziye nonno kar bodok kangaruye morizowę ciggek.

¹⁶Maije gon Yesu engera ele cinne okko ngati azzene ol kar kalawo.

Angaru Yesu eet ci ngooli

(Mateyo 9:1-8; Marko 2:1-12)

¹⁷Imma iiten imma baling edemez enne ol cik een Varacis ki demezzok wak lotinnou, balik avvu orogjowę Galilikte, Judeya, ki Jerusalema, aavtte nege balije nginati. Kar doizi ci Manyi kavvu ngatinne kar enne kangaru ol cik omori.

¹⁸Ivita ol uggak odonga eet ci ngooli keene, kar koronggit kittozzę nonno cuez kar kaartik nginti aave Yesu.

¹⁹Baling iróng nege ngen amuda gool kar kutuguzzę zoz neci eci meeple ol. Oot zin otodit loruhun taddenı, kar zin kazannit cuez, etteddit loriri, kar zin kulucal morizoit ki keen nęke rok Yesu cato.

²⁰Baling icin Yesu tüwenet cinnęng, ize zin ne, “Goona, kalaleya anna innet munyaen cigunnek.”

²¹Akattę zin olli Varacisi ki demezzok wak lotinnou inonit nege elettine do, “Ngene eeti cu ozoz zoz ci odome enne Tamutaddenı kō? Ngene woyę ci alalnek ol munyaenę, iróng een Tamutaddenı do niko?”

²²Agga Yesu zoz ci inon nege kar kijjin nogo, “Nya ming inonnu niga kaal neko zinzettinne ciggok?

²³Jang ci obokce: kize ne, ‘Alalei Tamutadden munyen cigunnek yo,’ icima kazi ne, ‘Tinga jenä kar to’?

²⁴Abarik abunna ming aggayyu anyak Ngerrti Eeto doiz loqat ngatu kar kalalek ol munyen.” Annek zin enne eet ci ngooli ko ne, “Kaduwaki anna innet, tinga jenä, dima kwéen cunne kar bit ceza.”

²⁵Ataman niko itinga enne jenä ngati acine nege doq, idima kwéen bali adungne enne ke kar kuk ceza innat Tamutadden jenä.

²⁶Ukultek zin ol doq jeen kar zin kinnatit Tamutadden. Abbaritet da nege oroot kar kizeto ne, “Kicinnta kaal cik iinak zinzetti ciggac wazin necu.”

Awa Yesu eet ci azi zar ne Levi

(Matheo 9:9-13; Marko 2:13-17)

²⁷Kar bali vurrtä, uk Yesu reena kar kicin eet wagon aluta mucuru olle ko, azi zar ne Levi, ming aave arane ci ngin wa aggama enne ol mucuru ko. Annek zin Yesu nonno ne, “Nuwan!”

²⁸Itinga zin Levi jenä, utungek kaal doq loqc kar kunu nonno.

²⁹Idimanek zin Levi Yesu dainet ceze cinne, kar koole ci addikire olle wak aggama ol mucuru ki ol ugge kadakto ki nogo ngatode.

³⁰Imma Varacisi ki demezzok wak lotinnou balik arume ki nogo ko kuduktak demezyak ciginnek, “Nya ming ozolu niga dainet ki ol wak aluta mucuru ki ol cik munyen ko?”

³¹Obodek zin Yesu nogo, “Iróng een eet ci abunna ele ci orong diktor, abarik eet ci omori.

³²Iróng anna kakkunji kar kikiya kutu ol wak abunna, abarik kakkunak ol wak munyen kar kivita kuturta munyen ciggek.”

Ijinnet ol Yesu zoz ci iyawinto

(Matheo 9:14-17; Marko 2:18-22)

³³Izettek zin nege nonno ne, “Wagon tuyaha cik Joni ala Tamutadden kar bodok kiyayo, ogon zin bodok tuyaha cik Varacisi buk niko, majje tuyaha cigunnek adakce aude labak.”

³⁴Obodek zin Yesu nogo, “Anyikku woye niga erennok cik eet ci aruce kiyayo ming aavtne nege ki nonno?

³⁵Abarik akku atin iiteni ci okko eeti ci aruce odongnyai ngatinneng; kar atin iinyawé neke kiyayo nege.”

³⁶Uduwāk zin enne nogo yabzinet cu: “Illoj eet imma ci etted rūum ci een jor kar kūubék rūum ci ereceunuwa. Ming ütugū enne ki iyoko, erece atin rūum wa een jor ko, kar rūum ci үubék enne iróng agano ki rūum ci erece ko.

³⁷Kar illoj eet imma ci addutek merte ci een jor ijjo ci unuwa. Ming ütugū enne niko, alib woye merte ci een jor ko ijjo wa unuwa, addute merte kar ijjo kegerezane.

³⁸Azzeto, anyik merte ci een jor kudutozik ijjo ci een jor.

³⁹Illoj zin eet imma ci uud merte ci unuwa, iróng ngen orong merte ci een jor, eci enne azi ne, ‘Maya merte ci unuwa.’”

Luka 6

Manyi liten wa Yubzentō (Matheo 12:1-8; Marko 2:23-28)

¹Owo dā Yesu liten imma wa Yubzentō mānēnē cik labinu, kar demezyak ciginnek kakate kudulta ootti cik labinu ugge, anginy azzine kar kadait.

²Ijjintō zin olli Varacisi uggak izeto ne, “Nya niga ming ogonnu gii ci akaka litene wa Yubzentō ko?”

³Obodék zin Yesu nogo, “Ngen niga ikebit baliye gii ci ogon Dāvidē ki gonoggi baling adak nogo magiz kę?

⁴Itto enne Ceez wa Tāmutaddēno kar kadak dāinet cik aarik ol alile kizeto cik adak olli wawaco, kar enne kaanyik ugge buk gonoggi.”

⁵Izek zin Yesu nogo ne, “Een Ngerrti Eeto Manyi liten wa Yubzentō.”

Angaru Yesu eet litene wa Yubzentō (Matheo 12:9-14; Marko 3:1-6)

⁶Kar litene imma wa Yubzentō, itto Yesu Ceez wa Lawinto kar zin kedemezo, maije dā eeti ci ngooli azziti ci azzo aave nginati.

⁷Orong dā olli Varacisi ki demezzok wak lotinnou gool ci kar kovolongte Yesu, egelemit zin nonno oroot icima okko enne angaru eet litene wa Yubzentō.

⁸Maije Yesu agga zoz ci inon nege zinzettinne ciggek veelek kar kizek eet ci ngooli azziti ko ne, “Tinga jeena kar bil ngume ci ollu dook.” Itinga zin enne jeena kar kibil nginati.

⁹Annek zin Yesu nogo ne, “Kajjinnung anna igeṭa, gii jang ci abunna litene wa Yubzentō: kütugu kaal cik abunna icima kütugu kaal cik munyen, kitiriz ruget icima kegerzano?”

¹⁰Egelem zin enne nogo dook ecode ecode, kar zin kizek eet neci ngooli azziti kó ne, "Zolan azzit cunne." Ozolan zin enne azzit cinne kavvu top, kar zin azziti cinne kubunna niko.

¹¹Abarik nege abure nong oroot kar kozozit nege dō ogonik woye nege nya Yesu.

Toniak omoto ki rama

(Matayo 10:1-4; Marko 3:13-19)

¹²Okko dā Yesu iiten code biya kuk kalawo, kar katangu nginati kaal ala Tamutadden.

¹³Baling ize looci ngerret, utu zin enne tuyak waginnek dook, kar zin katahala omoto ki ram kizeto toniak waginnek:

¹⁴Simone ci azi zar ugge ne Peturu, gotoni Andereya, Jemis, Jon, Vilip, Bartolomeyo,

¹⁵Mateyo, Tomas, Jemis wa een ngerrti Alipeyo, Simone wa bali amarine gaala wak Romi,

¹⁶Judas ngerrti Jemisi ki Judas Iskariot ci atin okko adawa Yesu volonga vurrtā.

Mayuwenet ki matiz

(Matayo 4:23-25)

¹⁷Uluce enne uk loqtā ngatinneng kar kibil ngati een buur. Aavtte dā toniāha ciginnek cik meelek nginati ki ol cik meelek cik avvū loçē ci Judeya veelek, ki Jerusalema, ki orogjowē cik Tyre ki Sidon, aavtte titime ci nyatapar ci addikire,

¹⁸avvū nege ovvo aziye zoz ci Yesu kar bodoq abunna ming angaru enne nogo morizowē. Ovvo ol wak aminye kuulo cik loryentak kó ubunntta,

¹⁹kar ol dook koronggit kuumet nonno, eci doizi iyowa ngatinne kar kangaru nogo dook.

Umuyuk Yesu tuyak ciginnek

(Matayo 5:1-12)

²⁰Egelem zin Yesu tuyak ciginnek, ize ne: "Umuyukteu niga wak amanu, eci baalinet ci Tamutadden oen cunnong.

²¹Umuyukteu niga ol cik adak magiz iyoko niko, eci ovvo atin niga anyarnu.

Umuyukteu niga ol wak aluyyu iyoko niko, eci ovvo atin niga ararnu.

²²Umuyukteu niga ming amarinnung ol, ming aburnnung ol igeta kar kodomtung kar kutuburret zar cuggok azi ne eeggin niga olli munyenzo ci Ngerrti Eeto.

²³“Abunna ming atalninnu niga iitene neci kar ingozit talninta, eci addikire muci cunnong tamu-kenga. Eci bali beetiggek ogon arittok niko buk.

²⁴“Abarik olle cuggok ol wak eeggan botoro, eci niga aggamtau kaal cik aanyung talninet.

²⁵Olle cuggok ol nék adaiz ol jurrum, iyoko, ovvo atin niga owoyyu magizet.

Olle cuggok ol wak arari, iyoko, ovvo atin niga anyakku matiz ki uluwa.

²⁶Olle cuggok ol wak ozozo ol jurrum zare ciggek, ogon baliye beetiggek arittok cik volongak niko.

Irez m^{odd}o c^{igun}nek

(Mat^{eo} 5:38-48; 7:12a)

²⁷“Abarik anna kaduwakkung iget ol cik azikna annit kō: Irezit m^{odd}o cuggok, utuguzzek kaal cik abunna ol cik amarinnung,

²⁸amayuwet ol wak otoryung kō, alayek ol wak aminyung kō Tamutadden.

²⁹Ming apani eeti vurec, anyik bodok kapan vurec code ke buk. Ming aggamani eeti rūum cunne ngololū, anyik kurumek ki rūum ci tadden buk.

³⁰Anyik eet kaal cik ajjin enne ngatunne, kar ming okkoye eeti imma gii cunne, ma ngen obodane ngatinne.

³¹Utuguzzek ol kaal cik orongnyu ol kutuguzzeung igeta.

³²“Ming irezzu niga ol wak irezung kō dō, amudannu woye niga nya ci abunna? Eci ol cik munya irez gonoggi wak irez nogo ki iyoko.

³³Ming ogonikku niga ol wak abunna ngatinnong kaal cik abunna dō, amudannu woye niga nya ci abunna? Ogon zin olli munya niko buk.

³⁴Ming anyikku niga kaal dō ol cik orongnyu niga nogo kar atin kuruwet ngabolo, amudannu atin niga nya? Ogon zin olli munya niko, aanyik gonoggi kaal kar atin kivita kaggamtta ngabolo.

³⁵Abarik irezit m^{odd}o cuggok, utuguzzek nogo kaal cik abunna, aanyik nogo kaal labak ci iróng atin niga orongnyu ngabolo. Kar atin Tamutadden kānyung kaal cik meeplek, ovvo atin eegginnu dooli cik Manyi wa Ommog Veelek, eci enne een bunnatait ngati olli munya.

³⁶Izet ol cik amanikku ol ki Bētinnong wa aave tamu-kenga.”

Ma ettedekku ol gerziten

(Mat^{eo} 7:1-5)

³⁷“Ma ettedekku ol lökikō, kar atin iróng Tamutadden ettedekkung lökikō buk. Ma aggamnyu zoz ci gerze ollu, abunna atin Tamutadden iróng aggamekkung

zoz ci gerze. Alaltek ol kaale cik gerzek, kar atin T̄amutaddēn kalaleung iget búk.

³⁸Aanycik ol kaal, kar atin kanyoziung iget búk. Atimanai atin kaala n̄eke jurrum, ommogonik atin jurrum, kudute koot rok lōoc, adutoñik atin onyoto cuggok. Kar giiye ci atimanu niga ko, atimanonikkung atin iget búk.”

³⁹Uduwāk zin Yesu nogo yabzinet cu: “Agurut woye eeti ci rubeni gooni ci rubeni? Iróng woye nege doq ayıwə ovvo lōowa?

⁴⁰Iróng dolec ci cukulo ommog demezoit cinne, maije eeti imma ci amuda demzinet jurrum ogon atin enne ki demezoit ci.

⁴¹“Nya ming acinni innə lojilingoc cidici aave eberece ci gononu imma ngatu iróng innə edeconik keet ci addikire aave eberece cunne ko?

⁴²Annek woye innə goonu ne, ‘Ja keelawi kaara lojilingoc ci anyai innə ebereca ko,’ imma ngatu innə anyai keet ci addikire eberece cunne ci ommog veelek, iróng woye innə aadda búk? Arui innə talaben. Aara arrak keet ci addikire eberece cunne, kar zin cin lojilingoc cidici eberece ci gononu jurrum.”

Keet ki oyau ciginnek

(Mateyo 7:17-20; 12:34b-35)

⁴³“Illōi keet ci abunna ci abbirna oyau cik gerzek, icima keet ci gerze ci abbirna oyau cik abunna.

⁴⁴Agga ol keet ngati abbirna oyau ciginnek. Iróng ol aduca oyau cik een lobata keete ci een biila, icima ol aduca oyau cik een viño zara.

⁴⁵Anyaha eeti ci abunna kaal cik abunna ngati adazze enne zinine cinne, kar eeti ci m̄unyenu anyak kaal cik m̄unyenu ngati adazze enne zinine cinne. Eci enne ozoz utuga kaal cik abbize zinin cinne.

Iziyyet demzinet ci Yesu

(Mateyo 7:24-27)

⁴⁶“Nya ming awuyang odohize niga annekkang ne, ‘Manyi, Manyi,’ kar ngatu iróng ogonu kaal cik kaduwā anna ko?

⁴⁷Kiyelékung atin anna iget gii ci korongi anna ngati eet ci akkunna ka annita kar kizik, kar enne kilinglinge zoz neci.

⁴⁸Ogon enne ki eeti ci eenyet ceez, ada enne lōoc kuk lōota kar keteheenyek ceez nginti een bee. Ming okko tawani ąkkü rok ceez, maije ngatu iróng ceez omoti, eci eenyce ceez neci jurrum.

⁴⁹Maije eeti ci aziye zoz cinanni imma ngatu iróng enne alinglinge, ogon enne ki eeti ci eenyet ceez cinne lōota iróng ada lōoc jurrum. Ming okko tawani ąkkü, ayıwə ceez neci kilibe kedecai.”

Luka 7

Tuwenet ci ddikiryoit wa aciiru (Mateyo 8:5-13; Jon 4:43-54)

1Baling edeca Yesu zoz ngati ozozek ol cik aziye zoz cinne, itto zin orog ci een Kapernaum.

2Anyak da ddikiryoiti ci aciiru Romi ducait ci irez enne oroot, odoyai kize daizoit.

3Izik ddikiryoiti zoz ci Yesu kar enne kitton loddikire cik Yaudak koot ngatinne, ovvo ajjin nonno abunna ming akku kar kikiya kangaru ducait cinne.

4Baling ivittak nege Yesu, ilalttek zin nege nonno oroot, “Agano ming ogonik innq eet neci zoz cu,

5eci enne irez loqc cinna ko kar bodoq enne keteehenyet agit Ceez wa Lawinto.”

6Kar zin Yesu korkorrit ki nogo. Irong da enne aave reena ceza baling ittona ddikiryoiti gonoggi ugge koot kizettek nonno ne: “Manyi, ma azuca ele cunne gaganiko, eci irong agano ming akkunni innq rok ceze cinanni.

7Zoz ci irong anna kogonni ele cinanni kazi ne kabunna kar kikiya rok inneta. Abarik duw q zoz, kar atin ducaiti cinanne kubunna.

8Eci anna buk eliya kanyai ddikiryoit cinanni, kanyai anna buk aciir cik aavtte vurrte cinanni. Ming kaduwak anna zoz codé aciroc, ‘Bito,’ kar enne kuk; kar bodoq aciroc codé ke, ‘Ijja,’ kar enne kikiya. Kannek ducait cinanni ne, ‘Tugu gi cu,’ ogon enne.”

9Baling izik Yesu zoz necu, ukulek enne nonno, kar zin kutuhuwe kicin zuwe nek annu nonno ke, kar kize ne, “Kaduwakkung, ngen anna kumuda tuwenet ci ogon niko udut Israila.”

10Imirrte zin gonoggi ddikiryoit balik itton enne ke rok ceze, kar kurubta ducait ubunna.

Ingane Yesu ngerrti ngaa ci boye daiza

11Imma ataman niko, uk Yesu rok orog ci een zara Nain, kar nuyaha ciginnek ki koole ci appwe korkorrit ki nonno.

12Baling okko enne ojon ki aran ci orgu, urumto ki ol cik odonga eet ci adaha, odehye da logut neci tok ngati yaatinne, okko bodoq yaatinne een ngaa ci boye. Avvu koole ci appwe ki ngaa neci.

13Baling icin Manyi ngaa ci boye ko, itak zinin cinne nonno kar kize ne, “Ma alu!”

¹⁴Uk zin enne uum kween ci odonge ol logut ci ądak ko, kar ol nek odonga nonno ko kibilet lijim. Ize enne ne, “Logozit, kanneki anna innet ne, tinga jeena.”

¹⁵Itinga zin logut bali ądak ke jeena kar kozoz, kar zin Yesu kobodek kaanyik nonno yaatinne.

¹⁶Otongooltté zin nege dook kar zin kinnatit Tamutadden, kizeto ne, “Iyelai aritoiti ci addikire orgene cinna. Ikiya Tamutadden eela ol ciginnek.”

¹⁷Uzucca zin kaviyaha cik Yesu ko looc ci Judeya veelek ki orogjok cik aavtte abanyaça buk.

Yesu ki Jon Batitimo

(Mateyo 11:1-19)

¹⁸Uduktak nuyaha cik Jon Batitimo nonno zoz ci obod ki kaal neko dook. Utu zin enne rama ngatinneng,

¹⁹ittonik enne nogo koot ngati Manyi kijjinnet kizeto ne, “Eeni dim inna eet ci weda ąkku ko, icima kereya eet imma ci aave do?”

²⁰Baling ivittak nuyaha neke Yesu, izektek zin nonno ne, “Ittonanet Jon Batitimo agit rok inneta kar naga kijjinti, kanneki ne, ‘Eeni dim inna eet ci weda ąkku ko, icima kereya eet imma ci aave do?’”

²¹Imma iitenecici ele, angaru Yesu ol cik meeplek anyak morizzok cik aavtte do do, ki ol wak anyak kuulo cik loryentak, kar koo ebere cik ol cik rubenik.

²²Obodék zin enne nuyak balik ittonai ke, “Imirrte oot uduktak Jon Batitimo, nya ci icinntu niga ki kaal cik iziktu niga: Icinte ol cik rubenik, otozo ol wak ngoolik, ubunnta ol wak anyak dhovo, izikto ol wak adite iina, itingazzo ol wak ądajto daiza, kar kaviyaha cik abunna kuwaktozik ol cik amati.

²³Umuyuwé eeti ci iróng ayuwé zoze cinanni.”

²⁴Baling imirrte nuyaha balik ittona Joni ke, akate zin Yesu ozozek koole zoz ci Joni: “Ovvoyyu dä niga balala ovvo acinnu nya? Ovvo dä niga acinnu yaya ci omone ngooti?

²⁵Ming iróng een niko, ovvoyyu dä niga ovvo acinnu nya? Eet ci aim rüumanı cik azize? Illoj, aavtte ol cik aim rüumanı cik azize adak orobiya cik meeplek kar kabaito baiz ci odonge nege eletti ceezinne cik alaatu.

²⁶Abarik ovvoyyu dä baliye niga ovvo acinnu nya? Aritoit? Dede, kaduwakkung anna igeta, ovvo niga acinnu eet ci ommog aritoit.

²⁷Een enne eet ci eherye zoz cinne azi ne: “Kittonni atin anna tonait cinanni kikiya oowé cunne, nonno ci okko atin adiman gool oowé cunne.”

²⁸Kəduwəkkung anna igeta, ovvo zin olle nek arrita ngai ko, illoi eet imma ci ommog Jon; okko eeti ci een vurrut baalintę ci Tamutaddeno ci addikire kommog nonno.”

²⁹Baling iziyyet ol döök, rok ol wak aggama mucuru olle ko zoz ci Yesu, elemitta dede ming ilem gool ci Tamutaddeno, eci Jon Batitimo baliye ci aggamek nogo batitimo.

³⁰Maije olli Varacisi ki ol wak aggə lotinnok jurrum, utuburet zoz ci Tamutaddeno baize cinneng, eci ngen Joni kaggamek nogo batitimo.

³¹“Katubzek woyę anna ol cik büul cu ki nya? Ogon nege kү?

³²Ogon nege ki dooli cik aavtte cuwa kar kutuwec eletti ciggek: “Kutubuyeung naga iget tetelei, iróng niga arugumnyu; Kebenta naga long ci uluwənų, kar iróng niga aluyyu.’

³³Eci Jon Batitimo akkü iróng adakce icima aud merte, kar niga izet ne, ‘Anyak enne kuuloc ci loryento.’

³⁴Akkü Ngerrti Eeto adakce, aude, kar niga izet ne, ‘Een enne elemnyoit kar bodök kize bbakcoit, een enne gonen ki ol wak aluta mucuru olle ki olli mynyenų.’

³⁵Maije genyizi iyelai een dede ngati dooli ciginnek döök.”

Uvud ngaa ci mynyenų Yesu maala

³⁶Iyoko utu eeti cöde ci Varacisi Yesu rok cęz cinne kikiya kadaho ceeze cinne, uk zin enne rok cęz ci Varaciso kar kavvuto ngati dajnto.

³⁷Baling izik ngaa ci da abak mynyene orge neci ming aave Yesu adakce ceeze ci Varaciso, anyaha zin enne gii ci ogon ki deere ci anyak maal ci ongooli laala,

³⁸ibil zin enne bojce cinne zone ciginnek, akate zin enne uculahan zoq cik Yesu tilaloj ciginnek. Kar zin enne kitivil imane ciginnek, kar kucucu zoq ciginnek kar kudutek maal.

³⁹Baling icin Varacisi bali awa nonno ke zoz necu, annek zin ele cinne ne, “Ming een eeti cu aritoit ci zoz ci Tamutaddeno dede, aggə woyę enne ngene ci uum nonno ko, kar bodök kaggə ngaa ci ogon kү cu, een enne ngaa ci mynyenų.”

⁴⁰Obodék zin Yesu nonno, “Simone, kanyai anna zoz ci korongi kuduwaın.” Ize zin bodök Simone ne, “Duwakan demezoit.”

⁴¹“Aggama da ol cik een rama orobiya eete emanı kize ngabolo. Aggama eeti cöde orobiya cik eeggın ziik obet tur (500), kar goniya kaggama orobiya moten tur.

⁴²Illoï eet imma ngatinneng ci kar woye kuruk orobiya neke, alalek zin enne nogo dook ngabolet neke. Iyoko ngene ngatinneng ci woye irez nonno oroot?"

⁴³Obodek zin Simoné nonno, "Ma woye ming alalek enne eet ci anyak ngaboló ci appwé kó." Ize zin Yesu ne, "Dede, ettedu inná jurrum."

⁴⁴Kar zin enne kutuhuwe kicin ngaa neci kar kizek Simóné ne, "Acinni inná ngaa cu? Kikiyá anna rok ceez cunne, ngen inná inya annit maam cik kunyene anna zoó cigannik, abarik enne uculahan zoó cigannik tilaloí kar kitivil zoó cigannik imane ciginnek.

⁴⁵Ngen inná zawan, majé ngaa cu, ii ci kizowé anna, ngen enne kibiliz cucuwenet zoó cigannik.

⁴⁶Ngen inná arik maal oo cinanni, majé ngaa icu uddutek maal zoó cigannik.

⁴⁷Iyoko zin, kaduwaki anna inneta, aartai munyenä ciginnek meeplek kó, eci enne ireze oroot. Majé eeti ci aartai munyenä ciginnek cikidik ireze bódok enne idic."

⁴⁸Annek zin Yesu ngaa neci ne, "Aartai innet munyenä."

⁴⁹Kar ol balik eeggin erennok ke kozozit nege do, "Ngene dim eeti ci aara ol munyen kó?"

⁵⁰Uduwák zin Yesu ngaa, "Itirizi innet tuwenet cunne; bit yahe."

Luka 8

Ngaai cik annu Yesu

¹Imma bali vurrtá, eron Yesu owo orogjowé, uwahek ol kaviyak cik abunna baalinté ci Tamutaddeno. Orkor enne ki nuyak waginnek omoto ki rama,

²ki ngaai ugge, kar bódok enne kaara ngati ngaai néko ugge kuulo cik loryentak ki morizzok ugge: Mariya wa een zara uggak Madalina aara Yesu ngatinne kuulo turgerem cik iyowa ngatinne;

³ki Joanna, ngaa ci Cuza wa een karan ci ceez ci Herodi; ki Susanna; ki bódok ngaai ugge cik meeplek. Eela ngaai néko nogo kaale ciggek.

Tubzenet ci eet ci arire

(Matayo 13:1-9; Marko 4:1-9)

⁴Baling ngen ol alutai orogjowé ovvo acin Yesu, uduwák zin enne nogo tubzenet cu:

⁵"Okko eeti ci eeveye okko arir maná cinne. Baling okko enne azacek inyomo, itazak inyomona uggak gool; kar zin ol korocit zoone, kar iballi cik tamu-kengo keberta neke.

⁶Itazak inyomona uggak nginti een biyen, baling ovvo alize, ataman niko adaito, eci illoi zizi.

⁷Ovvo inyomona uggak iinak nginti een biila, itiliza zin ki biila ngatode kar kadalit nogo ci iróng ngen abbire.

⁸Itazak bodok inyomona uggak nginti een toricto. Itingazzo inyomona nékó kibbireto jurrum kommogit balik arir nege ké.” Baling uduwá enne tubzenet necu, kar kize ne, “Ming anyak eeti iin cik aziknene, anyik nonno kiziyo.”

Ozoz Yesu ngaridete nya

(Matheo 13:10-17; Marko 4:10-12)

⁹Ijjinnet zin nuyaha ciginnek keng ci tubzenet neci.

¹⁰Oboden zin enne, “Anyoziung iget genyizi ci zoz ci alugnye kó baalinté ci Tamutaddeno, majje ngati ol ugge kozozi anna tubzenta, kar zin, “ming acine nege nunun, iróng woye nege acine; ming aziye nege nunun, iróng woye nege aggá.”

Aduwá Yesu keng ci tubzento

(Matheo 13:18-23; Marko 4:13-20)

¹¹“Icu keng ci tubzento: Eeggin inyomona zoz ci Tamutaddeno.

¹²Ovvo inyomona nék iinak gool kó, ogon nege ki ol cik aziye zoz ci Tamutaddeno, kar zin loryenti kikiyá kogoroz zoz zinzettinne ciggek, kar atin iróng nege atuwé icima amuda tirizenet.

¹³Imma inyomona nék iinak biyen kó, ogon nege ki ol wak aggama zoz talninta ming ovvo nege aziye, majje ngatu iróng nege anyak egero. Atuwé arrak nege doyoit, imma iiten ci amuda nege timaninet, utungtek zin zoz neci loç.

¹⁴Imma inyomona nék iinak biila kó, atubo ki ol wak aziye zoz ci Tamutaddeno kar ming ovvo nege ovvo gool cinneng, adal nogo nongittona cik baizo, ittokzé ki zoz ci adahe ol botorzet, iróng nege ngen anyaha oyau cik abunna.

¹⁵Imma inyomona nék iinak nginti een toric kó, atubo ki ol cik aziye zoz ci Tamutaddeno jurrum kar bodok kanyait zinzetti cik abunna, aziye zoz ci Tamutaddeno, aggá zin, kar ngati aggamé anyaha oyau cik abunna.

Tukulec ci abile

(Marko 4:21-25)

¹⁶“Illoj eet imma ci alanycek tukulec kar karik ijjó icima arike kween ecito. Abarik arike enne tukulec nginti abilne tukuleci, kar ol nék ijzo cerez kicinnet tukulec.

¹⁷Eci illoi gii imma ci alugnye ci iróng atin iyelai, kar illoi gii ci alamnye ci atin iróng aggaye icima anyakcái reënun.

¹⁸Iyoko zin, aggac zin jurrum gool ci aziknenu niga zoz ci Təmütəddəno kū. Ming anyak eeti imma, anyonik atin nonno cik meelek; ming iróng eeti imma anyak, aggamnyai atin rok nək inon enne azi ne anyai cidici ko.”

Eeti Yesu ki Gotonoggi

(Matheyo 12:46-50; Marko 3:31-35)

¹⁹Iyoko ikiya eeti Yesu ki gotonoggi ovvo acin nonno, iróng nege amuda gool ci kar koot ojonun ngatinne eci appwā koole.

²⁰Uduwāk zin eeti imma nonno, “Aave yaatunne ki gotonoggu reena, orong kicintin.”

²¹Obodek zin enne, “Een yaatanni ki gotonogga ol wak aziye zoz ci Təmütəddəno kar kiliŋliŋte zoz neci.”

Ativan Yesu ngoot

(Matheyo 8:23-27; Marko 4:35-41)

²²Anyak iiten imma ci ənnək Yesu nuyak waginnek ne, “Koo titime cōde nyatapara.” Ittozzo zin ibo kar zin kamarucet maam.

²³Baling ngen nege amaruc ibo maame, aggamtta Yesu ungnyaha. Ikiya zin ngooti ci appwe uvuwān maam kapalpalanek ibo, avvuto nege ngati gerze oroot.

²⁴Oot zin nuyaha itingkac nonno, kar zin kizettek ne, “Manyi, Manyi, koot naga kutududdewa!” Itinga zin enne jeenä kar kegerenyek ngoot ki maam cik apalpalane ko; imire zin tawani ize idica, kar kavvu dee.

²⁵Ijjin zin enne nuyak ciginnek, “Aave tuwenet cinnong nga?” Kar ngati ongooolinne nege eci zoz ci akulek nege jeen ko, ijintö zin nege do elettine, “Ngene dim icu? Abiliz enne rok ngoot ki maam cik apalpalane, kar nege kiziyet zoz cinne.”

Angaru Yesu eet ci anyak kuulo cik loryentak

(Matheyo 8:28-34; Marko 5:1-20)

²⁶Oot zin nege ibowā rok lōc ci Gerasenes, ci aave nyatapare ci Galili titime cōde ke.

²⁷Baling avvu Yesu titima, urumek zin eeti ci akku orgato ci anyak kuulo cik loryentak nonno gool. Iróng da eeti neci aim rūum erkinya cik meelek icima abak ceeza, abarik abak enne ilomete.

²⁸Baling icin enne Yesu, үtulü kar zin kuyuwé zoone ciginnek, egereny muluwe ci appwe oroot, “Orongi innä nya ngatinanni, Yesu, Ngerrti Təmütədden wa aave Təddena? Kilaleki anna inneta, ma edeza annita!”

²⁹Ottok zin Yesu kuulo koot twa ngati eet neci. Aminye da gon kuulo nonno, ming nunun ecebje azzina ki zoo ciginnek kar bodok kebehe, adul enne didita kar kuulo kuwe nonno ngati aave enne do.

³⁰Ijjin zin Yesu nonno, “Zar ciginnek ngene?”

Obodek zin enne “Koole,” eci ittozzo kuulo cik meeplek nonno.

³¹Ilalttek zin kuulo neke Yesu gerza ming ottok nogo koot loowa.

³²Anyak da batakwa cik meeplek ege biya abanyca. Ilalttek zin kuulo neke Yesu abunna ming anyik nogo kittozo batakwa neke, elema zin Yesu.

³³Baling iyokta kuulo cik loryentak ngati eet neci, ittozzo batakwa, kar zin batakwna kiviret koot zila itazak nyatapar kutuddudde veelek.

³⁴Baling icinnet tuwayowa zoz ci ogone ko, iviret oot uduktak ol zoz necu orgato,

³⁵kar ol koot kicinnet gii ci ogone ko. Baling ivittak nege Yesu, urubta eet bali iyowa kuulo cik loryentak ngatinne ke, ming aave ojonun zoone cik Yesu, aime jurrum, abunna oo; kar nege kotoongooltte.

³⁶Imma ol balik icinnet ke uduktak ol ottok Yesu kuuloc ci loryento ngati eet neci kar enne kubunna.

³⁷Ijjinet zin ol dook cik looc ci Gerasenes Yesu anyik kutungek looc cinneng looc, eci nege otongooltte looc oroot. Ottod zin enne ibo orong kuk.

³⁸Itinga zin eeti wanai iyowane kuulo cik loryentak ngatinne ke, ilalek Yesu orong korkorrit ki nonno, maije Yesu itton nonno kuk orgato, annek ne,

³⁹“Mire bit ceza kar duwak ol gii ci ogoniki Tامعتاًدَنَّهُ ىنْهَى.” Uk zin enne reena kar kuduwak ol orgato dook gii ci utuguwek Yesu nonno.

Dolec ci ngaae adaha ki ngaa ci omori

(Matayo 9:18-26; Marko 5:21-43)

⁴⁰Iyoko baling oboda Yesu titime code nyatapara, ivata zin koole nonno, eci bali nege ere nonno.

⁴¹Ikiya zin eeti ci azi zar ne Jairus, ddikiryoit ci Ceez wa Lawinto, akku kikiya akatek uzungtti looc zoone cik Yesu, ilalek nonno abunna enne ming akku rok ceze cinne,

⁴²eci buweenyinne ci ode tok, een erkinya omoto ki ram, ize daizoit. Baling okko Yesu goola, orongit abarik koole kiyotit nonno.

⁴³Kar niginati anyak ngaa ci ibborye keng erkinya omoto ki rama, abarik illo*i* eet imma ci angaru nonno.

⁴⁴Uk enne boice ci Yesu kar kuum ruum cinne, ibilet zin biyeta ciginnek ataman niko.

⁴⁵Ijjinnō zin Yesu, "Ngene ci uumnya annita?" Baling imigtoi nege dook, ize zin Peturu ne, "Manyi, amunyo ol dook orong kivitai inneta."

⁴⁶Maijē Yesu ize ne, "Uumā eeti imma annita; kaggā anna iyowa doizi ngatinanni."

⁴⁷Kar zin ngaa kicin niko, ovvo atidic ol agga nonno, ikiya abbarit kar kuyuwé zoone cik Yesu. Kar zin enne kozoz orgene ci ollu dook, nya ming uum enne ruum cinne kō kar enne kubunna niko.

⁴⁸Izek zin Yesu nonno ne, "Dolec, angaruwi innet tuwenet cunne. Bit yahe."

⁴⁹Baling ngen Yesu ozozi, ikiya eeti imma ceeze ci Jairusi, ddikiryoit ci Ceez wa Lawinto. Kar enne kuduwāk Jairus kize ne, "Adak buweenyunne. Ma ngen azuca demezoit gaganiko."

⁵⁰Baling izik Yesu zoz necu, izek enne Jairus ne, "Ma ongoole gii imma; nyak tuwenet, okko enne abunna."

⁵¹Baling arawa Yesu ceez ci Jairusi, iróng zin enne ngen aanyik eet imma kitto ki nonno, elemi Peturu, ki Jon ki Jemis ki beeti doleco ki yaatinne do niko.

⁵²Kar arrak doyoit niko, aluwék ol dook nonno. Ize Yesu ne, "Ibilte uluwā, ngen enne kādak abarik adunge."

⁵³Atarate nege nonno, eci agga nege adak enne lādun.

⁵⁴Aggam zin Yesu azzit ci dolec bali adak ke, kar kize ne, "Dolec cinanni, tinga jeena!"

⁵⁵Oboda zin vongizi cinne, kar lak code itinga zin enne jenä. Uduwāk zin Yesu nogo kar anycik nonno gii kar kadak.

⁵⁶Amalittē zin yaatinne ki baatinne qotti, maijē enne annēk nogo ne, ma aduwakkü eet imma zoz ci ogone ko.

Luka 9

Itton Yesu toniak omoto ki ram (Matayo 10:5-15; Marko 6:7-13)

¹Baling utu Yesu toniak omoto ki rama kavvuto ngatode, aanyik zin enne nogo doiz ki katkaton kar kottoit kuulo cik loryentak dook kar kangaruwet ol morizowē,

²kar enne kitton nogo koot kuwaktek ol baalinet ci Tamutaddenō kar kangaruwet ol cik omori.

³Annek zin enne nogo ne, "Ma ovvoyyu gii imma ming ovvo eronu, ma anyakku keen cik omtinu, ki lodet, ki daiñet ki orobiya ki rūumāni ugge.

⁴Ming izzoyu ceez imma, avvut nginati zee nginti ungniku orog neci looc.

⁵Ming iróng ol cik orgu aggamānun igeta, ütururtä tüdūwac zoone ciggok ming ovvo niga ungniku orog cinneng looc, kize zoz ci aburnnu niga nong."

⁶Akätte zin toniħa otozo orogjow, uwahek ol kaviyak cik abunna Tamutaddeno, kar bodok kangaruwet ol morisow looccok dook.

Meder ci Herodi

(Matheyo 14:1-12; Marko 6:14-29)

⁷Baling izik alaani ci een Herod kaal cik ogon Yesu dook. Kar zin enne kotongoole, eci ol uggak azi ne, itinga Joni daiza,

⁸ovvo uggak azi ne iżvelai Elija, ovvo uggak azi ne, ikiya aritoiti bali reeni imma codé obodak ruget.

⁹Maije Herodi ize ne, "Ketteda anna baliye oo ci Joni. Ngene zin ci kazii anna ogon kaal neko ko?" Kar enne orong kicin nonno.

Adaiz Yesu ol ibbonget tur (5,000)

(Matheyo 14:13-21; Marko 6:30-44; Jon 6:1-14)

¹⁰Baling imirrte toniħa, uduktak zin Yesu kaal cik ütuguzzo nege dook. Uwe zin Yesu nogo kar koot nege do rok orog ci een zara Betsaida,

¹¹majje koole aggac nginti ovvoe nege kar kunuwet nonno. Aggamā zin enne nogo kar kozozik zoz ci obod ki baalinet ci Tamutaddeno, kar kangaru ol cik orong kubunnta.

¹²Imma bali yomonq, ivittak toniħa omoto ki ram Yesu kar kizettek ne, "Azan kollen neko, anyik nogo koot orogjow cik aavtte ojonun ko, abunna ming ovvo amuda daiñet ki ngintik oonge nege, eci kaavtte naga ngati illoi ceezi."

¹³Abarizek zin enne, "Aanyik nogo daiñet ugge kadait."

Oboddék zin nege nonno, "Kanyaka naga umunet tur ki ülug ram niko. Maya ming kovvo katalak daiñet ugge koole cu dook."

¹⁴Aavtte dä ol cik iyoko azuca ibbonget tur buk (5,000) nginati. Maije enne annekk toniak ciginnek ne, "Aanyik nogo kavvuto lota koole ci een moten tur ngatode dook."

¹⁵Utuguzzo zin nege niko, kar ol dook kavvuto lota.

¹⁶Idima zin Yesu umunet tur ki ülug ram kar zin kicin tamu-keng, aanyik zany kar kudul. Kar zin kaanyik toniak ciginnek kengertek ol.

¹⁷Adakto zin nege dook katanyarit, kar toniha kuluta dainetnek inyigtai ke dhongkwet omoto ki rama.

Ajjin Yesu tuyak zoze ci obod ki nonno
(Matheyo 16:13-19; Marko 8:27-29)

¹⁸Okko iiten imma Yesu alaye ngati aave enne do kar nuyaha ciginnek kavvuto ki nonno, ijjin zin enne nogo, "Ma dim iyoko koole azi ne keeni anna ngene?"

¹⁹Oboddék zin nege, "Azi ol uggak ne Jon Batitimo; ovvo uggak azi ne Elia; kar uggak kizeto ne aritoit code bali reeni ci ikiya obodak ruget."

²⁰Ijjin zin bodok enne tuyak ciginnek annekk ne, "Majje ngatinnong, keeni anna ngene?"

Obodek zin Peturu nonno, "Eeni innä Kiristo bali ittona Tamutaddën."

²¹Ilot zin Yesu nogo, ma aduwakkü zoz necu eet imma.

Aduwä Yesu daiz ki ngazi cinne
(Matheyo 16:20-28; Marko 8:30-9:1)

²²Izek Yesu tuyak waginnek ne, "Apirna atin ladun Ngerrti Eeto kaale cik meelek, kar kutubure ngati loddikire ki alaat cik olli wawaco ki bodok demezzok wak lotinnou, okko atin enne aruwé ladun kädak, kar iitene ci een iyo, okko atin enne ingazi daiza kurug."

²³Izek zin enne nogo dook ne: "Ming orong eeti imma kunuwan, anyik kimigzoi ele cinne kar kodong talałec cinne odohize kar kunuwan.

²⁴Ming orong eeti imma kitiriz ruget cinne okoloz atin, majje eeti ci okoloz ruget cinne zoze cinanni, atiriz atin.

²⁵Nya ci abunna ming anyak eeti kaal cik looc cu dook, imma ngatu izzi baizi cinne to?

²⁶Ming adak aliyani eet zoze cinanni, okko atin Ngerrti Eeto buk adak aliyani zoze cinne ming ikiyak enne dingdingon cinne ki dingdingon ci Baatinne ki anjilonya cik alile.

²⁷Kaduwakkung zoz ci een dede, ovvo ol uggak cik abile ngatu ko, iróng atin nege atari daiz ming ngen nege kicinnet baalinet ci Tamutaddeno."

Utuhuwe ele ci Yesu
(Matheyo 17:1-8; Marko 9:2-8)

²⁸Baling edeca Yesu gwoonya turge ngati yduwai enne zoz cu, uwe enne Peturu, ki Jon ki Jemis ki nonno rok bee ovvo alaye.

²⁹Baling alaye enne, utuhuwe ngum cinne ki rüumanı izeto voore per ki iyoko borowoci ko.

³⁰⁻³¹Iyokta zin dingdingonta, ol cik eeggin rama, Muses ki Elija, kar kozozzo ki Yesu. Ozosit nege zoz ci obod ki daiz ki ngazi cinne, ci ize ojon kar kütuguwé kar kikiya kakat moqlet Jerusalema.

³²Imma Peturu ki gonoggi adak dä ungnyaha oroot, majé baling itingazzo nege ungnyahe, icinnet nege dingdingon cinne ki ol cik eeggin rama abile ki nonno.

³³Baling utungtek ol néké Yesu loç, izek zin Peturu nonno ne, “Manyi, abunna ming kaavtte naga ngatu. Inyet kidimanta tjetet iiyo ngatu, code cunne, code ci Musesi kar code ci Elija.” Abarik zin enne iróng aggá zoz ci aduwá enne ko.

³⁴Baling ngen enne ozozi, ikiyá diiz ubung nogo, otongooltē zin nege loç.

³⁵Iyowa zin mului dijaz ci azi ne, “Een necu Ngeranni, nonno ci katahala anna; iziyyet zoz cinne.”

³⁶Baling ozoz mului neci, umudda zin nege Yesu ming aave do. Ijaktoi zin nuyaha zoz necu nege elettine cigpek, iróng ngen aduwák eet code ii neci gii ci icinnet nege.

Eela Yesu logozit ci anyak kuulo cik loryentak

(Matteo 17:14-18; Marko 9:14-27)

³⁷Imma iiten ci reng, baling ulucai nege biya, ivita koole ci appwe urumto ki nonno.

³⁸Utuwe zin eeti imma orgene ci ollu, “Demezoit, kajjinni inneta cin dä ngeranni, eci nonno ci een dolec ci ode tok.

³⁹Aggam nonno kuulo kar gon enne kegereny; ajukék nonno loç kataval kar kutura amut utuga. Iróng morizi necu ungna nonno kar kegerzan nonno.

⁴⁰Kala nuyak cigunnek abunna ming ottok kuulo neko, iróng zin nege uule.”

⁴¹Obodék zin Yesu nogo, “Eeh, iróng anna kelemi büul ci gerze ko, kabak atin anna ki iget rok atinga? Nyaha ngerunne ngintu.”

⁴²Imma baling ngen dolec neci akkü, ujukttek kuulo nonno loç kataval. Majé Yesu egerenyek kuulo cik loryentak, angaru zin enne dolec kar kaanyik baatinne.

⁴³Kar nege doök kükultek komiz ci Tamutaddeno.

Aduwá Yesu zoz ci daiz cinne

(Matteo 17:22-23; Marko 9:30-32)

Baling amalitté ol ootti dook zoze ci ogon Yesu ko, izek zin enne nuyak ciginnek ne,

⁴⁴“Izikto jurrum zoze ci okko anna kaduwakkung ko: Okko atin eeti imma adawa Ngerrti Eeto ngati anyike nonno azzin cik ol cik meelek giir.”

⁴⁵Iróng zin nege aggá keng ci zoz ci aduwá enne ko. Alungnyé zoz neci ngatinneng, kar iróng nege amuda ungec, kar nege kotongooltté, iróng orong kijjinnet nonno keng ci zozo.

Ngene ci Addikire

(Matéyo 18:1-5; Marko 9:33-37)

⁴⁶Akattai zin nuyaha dango zoze ci anno ne, ngene ci addikire ommog dook.

⁴⁷Imma Yesú aggá zoz ci jinon nege zinzettinne ko, kar zin kidima dolec cidici kar kaanyik kibil ngatinne abanyca.

⁴⁸Kar enne kizek nogo ne, “Ming elema eeti imma dolec cidici ko zare cigannik, elemna enne annita; kar eeti ci elemanna annita ko, elemna enne eet wa ittonaná annita bük. Eci eeti cidici orgene cunnong, nonno ci addikire kommog veelek.”

Eet ci iróng amarine Yesú

(Marko 9:38-40)

⁴⁹Annek Joni Yesú ne, “Manyi, kicinnta eet imma ci ottok kuulo zare cigunnek kar naga korongnya kibilizta nonno, eci enne iróng een eet cinna.”

⁵⁰Azi Yesú ne, “Ma abilizzu nonno, eci eeti ci iróng amarinnung, een enne eet cinna.”

Adang ol cik Samariya Yesú

⁵¹Baling ize ojon ii ci orong Yesú kimiré kuk tamu-kenga, adang zoz kar kuk rok Jerusalem.

⁵²Itton zin enne tonjak koot oowa, ovvo rok orog ci een Samariya koot kidimantek nonno kaal nginati;

⁵³majje ol nginati iróng aggamá nonno, eci enne ozoro okko Jerusalema.

⁵⁴Baling icinnet nuyaha Jemis ki Jon zoz necu, ijjinnet zin Yesú, “Manyi, orongi inna agit kutuyya gwoo tamu-kenga rok looc kikiya kidita nogo?”

⁵⁵Majje Yesú utuhuwe kar kegerenyek nogo,

⁵⁶kar zin nege koot orgé emaní.

Pirnanet ci kanuwe Yesú

(Matéyo 8:19-22)

⁵⁷Baling owo nege goola, annek eeti imma Yesú ne, “Kanuyi anna innet rok nginti okkoye inna.”

⁵⁸Obodék zin Yesú nonno, “Anyak ireerwaná ngintik abahé, kar bodok iballi wak akul taddená ko kanyait ceezí, majje Ngerrti Eeto illoí nginti arike enne oo cinne.”

⁵⁹Annek zin Yesu eet imma ne, “Ijja nuwan.” Majje eeti neci abarizek nonno, “Manyi, inya arrak annit kimiré kuk kądą baba.”

⁶⁰Annek Yesu nonno ne, “Anyik ol wak eeggin daizzok kadac eet cinneng, majje inną bit uwahek ol bālinet ci Tāmūtāddēnō.”

⁶¹Okko bōdōk eeti imma azi ne, “Kanuyi atin anna īnnēta, Manyi; majje arrak ja kuk ceezə kuk kuduwak ol cigannik.”

⁶²Abarizek zin Yesu, “Illoj eet cōde ci aarik azzit obok kar bōdōk kicin vūrrūt ci agano ki līnglīngon ci bālinet ci Tāmūtāddēnō.”

Luka 10

Itton Yesu ol moten turgerem ki rama

¹Imma bali vūrrtā, atahala zin Manyi nuyak ugge moten turgerem ki rama kar kitton nogo kotozzo rama rama koot oowe cinne ɔrogjowē cik okko atin enne okkoye.

²Uduwak zin enne nogo, “Appwā līnglīngonj ci ketede labi, imma ngatu idice ol cik alinglingi. Ijjiñnet Tāmūtādden wa een Manyi, kar kittonq ol cik ovvo alingling keteddit labi manē cinne.

³Oto! Kittonnung anna igeta kiwagon nyona orgene ci ol cik ogon ki guzule.

⁴Ma anyakku orobiya icima cerem ci kalkico icima caava; ma izayu eet imma goola.

⁵“Ming izzoyu ceez ci eet imma, arrak izet ne, ‘Abait yahe ceeze cu.’

⁶Ming aave eeti ci anyak gano zinina nginati, okko atin gano cunnong aave ngatinne; ming illoj, obodakung atin gano neci igeta.

⁷Avvut ceeze neci, adait kar uudet kaal cik aqnyung nege, eci ilem eeti ming adak orobiya cik alinglinga enne. Ma alugyu ovvoyyu ceezinne.

⁸“Ming izzoyu niga orog kar ol kaggamtāung, adait dainet cik aqnyung nege igeta.

⁹Eelta ol cik omori aavtte nginati kar uduqtak izettek ne, ‘Ize ojon bālinet ci Tāmūtāddēnō ngatinnong.’

¹⁰Majje ming izzoyu niga orog kar iróng ol aggamanung, oot goola kar izet ne,

¹¹‘Kitiviltā naga rok tūduwac ci orog cunnong zoone ciggak kize gi ci iyela libenet ci orog cunnong. Abunna ming aggayyu zoz cu: Ize ojon bālinet ci Tāmūtāddēnō.’

¹²Kaduwakkung, anime atin olli Sodomi nongitton kommog orog cu.

Orōgjok wak iróng ol atuwé

(Matteo 11:20-24)

13“Ollé bai cunnong olli ḥrogjok cik Korazin ki Betsaida ke! Eci woye də ming kütuguzze kaala cik əvula ngatinnong ogone ḥrogjowə cik Tyre ki Sidon, uturtta weda nege münyen ciggek bali reena, kar kuburucet rūumāni cik zorzorik kar kaamtek bbūur ḥotti.

14Maijə atin olli Tyre ki Sidon anime iitenē ci okko Tāmūtadden etted lōkikō kommogung īgeta.

15Kar niga ol cik Kapernaumi, ovvoyyu atin niga tāmu-kenga? Illoj, ovvoyyu atin niga loqtə ngati daizo.”

16“Okko eeti ci aziye zoz cunnong aziye zoz cinanni; kar eeti ci abure zoz cunnong abure enne zoz cinanni; maijə eeti ci aburna annita abure enne eet bali ittonanə ke.”

17Oboddə zin ol balik een moten turgerem ki rama kə talninta kar kizeto ne, “Manyi, ḥongoolinnet rok kuulo cik loryentək agit ming kabungnya zar cigunnek!”

18Obodék zin Yesu nogo, “Kicina anna Sitan ming əywə tāmu-kenga kar zin kabad kiwagon borowoci!

19Kaṇyung anna īget komiz ci orocu uwanya ki iten, kar ommogit doiz ci mođdennu dook; illoj atin gii ci adakkung.

20Ma zin atalninnu zozə ci ḥongoolinnung kuulo īgeta, abarik atalit zozə ci eteherte zara ciggok tāmu-kenga.”

Aanyik Yesu Baatinne tāmu-kenga zany

(Matteo 11:25-27; 13:16-17)

21Imma iiten neci, anyak də Yesu talninet goole ci Vongiz ci Alile, kar kize ne, “Kinnatin, Baba, Manyi tāmu-keng ki loq, eci innə ulugunu kaal ciko ngati ol cik igenyi ki ol wak əggə teherinet, kar zin innə yelek nogo dooli wak kidik. Dede, Baba een necu gool ci abunna atalnine innə.

22Anyoziya annita kaala dook ngati Baba. Illoj eet cōde ci əggə Ngerinne, Baba dō ci əggə, kar bōdōk illoj eet cōde ci əggə Baba, Ngerinne dō ci əggə ki ol wak atahala enne, kar kiyelək nogo zoz ci Baba.”

23Kar zin enne kutuhuwe kicin nuyak ciginnek kar kizek nogo dō idic ne, “Umuyukte ebere cik icinnet kaal nək icinntu niga kō.

24Eci anna kāduwakkung, anyak ərītök ki alaat cik orong kicinnet zoz necu maijə ngatu ngen nege kicinnet, orong kiziyet zoz ci iziktu niga kō maijə ngatu iróng nege aziye zoz necu.”

Tubzenet ci eet ci Samariyo Abunna

²⁵Anyak iiten imma ci ingazi demezoiti ci lotinnok wak Musesi jeena orong kitiman Yesu. Kar enne kijinno, “Demezoit, kutugu ucca anna nya kar karagiz baiz wa aave udut?”

²⁶Obodek zin Yesu nonno, “Nya ci eherye lotinnowę? Ikebi inną kų?”

²⁷Abarizek enne, “Irez Manyi Tamutaddęn cunne, zinine cunne ki vongize cunne ki inonintę cunne ki komize cunne dook; kar bodok, ‘Irez eet ci locariyo ki iyoko ming irezi inną ele cunne kō.’”

²⁸Ize zin Yesu ne, “Abarizu inną jurrum, tugu kaal neko kar atin inną nyak ruget.”

²⁹Abarik orong enne kiyela ele cinne kubunna, kar zin enne kijin Yesu, “Ngene ci een locari cinanni?”

³⁰Baling okko Yesu abarizek nonno, ize ne: “Anyak eet ci aluce Jerusalema eron okko orgę ci een zara Jerikō, ıtak zin enne azzin cik ol cik een ogoryak goola. Aamtta zin nege ngatinne rūmāni ciginnek ki orobiya dook, uruwet nonno kar nege koot, utungtek nonno kize daizoit.

³¹Okko dą eeti ci wawaco Ceeze wa Tamutaddęn aluce göle neci ele, kar baling icin enne eet neci, etted ngerrti ngene gool lijim abanyca.

³²Ikiyä bodok eeti imma boore ci Levi göle neci ele kar kicin eet neci, kar keted gool kuk abanyce cöde kę.

³³Maję eeti ci Samariyo eron dą enne buk, ikiyäk zin nginti aave eeti bali aruwe kę; baling icin enne nonno, atamatek zin enne nonno.

³⁴Uk enne ngatinne kar kıtipıl ngoddocet ciginnek, uddutek maal ki merte kar kulucek rūum. Kar zin kodongek eet neci zigir cinne, kuwe ceeze ci gon aavtte erennową, kar enne kitiriz nonno.

³⁵Bali ngerretin ci reng, idima enne orobiya ram cik eeggın ziik kar zin kuruwęk manyi ceeż. Kar enne kize ne, ‘Cin nonno jurrum ming kokko anna koboda, karuweki atin anna orobiya cik aave enne ngatu.’

³⁶“Iyoko, ngene woyę olle nék een iyo kę ci een eet ci locariyo ngati eet bali aruł ogoryaha kę?”

³⁷Obodek zin demezoiti ci lotinnou Yesu, “Eet bali amanik nonno kę.”

Uduwak zin Yesu nonno, “Bito kar tugu inną buk niko.”

Okko Yesu ceeze co Marta ki Marija

³⁸Baling ovvo Yesu ki nuyak ciginnek eroni, kar goola ivittak nege orog ci abahe ngaa ci een zara Marta kar aanyik nonno kikiya ceeż cinne.

³⁹Anyak də enne ngooni ci een zara Mariya ci okko aave abanyce ci zoɔ cik Manyi aziye zoz ci ədūwə̄ enne.

⁴⁰Maijē Marta alam zoz ci adimane enne dainet. Ikiyak zin enne nonno kar kize ne, “Manyi, iróng ɻnnə̄ bük edeconike zoz ci ungneka ngoona annit kiliŋling dō? Duwāk nonno kikiyā keelawan.”

⁴¹Abarik Yesu izek nonno ne, “Marta, Marta, ɔngoołe ɻnnə̄ kaal cik meelek,

⁴²abarik anyak gīi cōde tōk ci korong naga. Atahala zin Mariya gīi ci abunna, iróng atin eet̄i imma ɻgḡam̄a ngatinne.”

Luka 11

Edemez Yesu nuyak gool ci lawinto

(Matēyo 6:9-13; 7:7-11)

¹Anyak də iiten imma ci alaye Yesu ngamani. Baling edeca enne lawinet, izek zin nuyaiti cinne cōde nonno ne, “Manyi, demezet agit gool ci kar kalayya Tamutadden ki bali Jon Batītimō ming edemez nuyak waginnek ke.”

²Izek zin enne nogo ne, “Ming alawinu niga, izet ne: “Baba, alile zara cigunnek, anyik baalinet cunne aave tamu-kenga kikiyak looc.

³Inyet agit dainet odohize.

⁴Laleit agit bacinowę, eci naga bük kalaleka eet ci ogonikket agit munyen. Ma anyike munyen kitimanteta.”

⁵Kar zin enne kizek nogo ne, “Ming anyak eet̄i imma ngatinnong gooni, kar enne kuk ngatinne baalın kenga kar kize ne, ‘Goona, inya umunet iyo kize ngabolo,

⁶eci goona imma ci erona ikiyā annita, illōi zin annit gīi imma ci kanyike nonno.’

⁷“Abariz zin eet̄i neci aave cąat̄o ko zoz, ‘Ma acunanan. Unyuge tatug, kar dooli cigannik kavvuto imma annit kweenä. Iróng anna kingazi jeenä kar kaanyi gīi imma.’

⁸Kaduwakkung anna igēta, ming iróng enne nunun ingazi kar kanyik nonno umune eci enne een gooni, eci eet̄i neci okkomi zinin okko atin enne ingazi jeenä kar kanyik nonno umunet cik meelek orong enne.

⁹“Kar zin anna kannekkung ne: Ijjinnet kar atin kanyoziung; orongit, ovvo atin niga amudannu; otoktowanit tatug, okko atin ooye ngatinnong.

¹⁰Eci ming ajjinne eet̄i imma, anyonik nonno; okko eet̄i ci orongi, amuda; kar eet̄i ci otoktowan tatug, okko tatug ooye.

¹¹“Ngene ngatinnong beet̄ik doolinu, ming ajjinni ngerunne orong ulugit, kar ɻnnə̄ anyik uwat?

12Icima ming ajjin enne bburu, anyik woye innə nonno ito?

13Ming eegginnu niga olli mynyenə nunun, aggayyu niga muci cik abunna anyikku dooli ciggok, anyike atin Beetinnong wa aave tamu-kenga kō Vongiz ci Alile ol wak ajjin nonno kō kū?"

Yesu ki Beelzebub

(Matheyo 12:22-30; Marko 3:20-27)

14Ottok dā Yesu kuuloc ci loryēntō ci iróng ozozi. Baling uk kuuloci neci, ozoz zin eeti bali iróng ozoz kē, kar zin ol kukultek jeen.

15Maijē ol uggak ngatinnēng izeto ne, "Ottok enne kuulo zare cik Beelzebub alaan ci kuulou."

16Itimanit zin ol uggak nonno ngati ajjinne zoz ci oronge nege kicinnet baayenit ci akkū tamu-kenga.

17Maijē dā Yesu agga kaal cik inon nege kō veelek, kar zin kize ne, "Ming oorto ol cik alaan cōde ize ditenet, kar zin bōdōk cēez neci engerone nege kē aditai atin.

18Ming enger Sitani ele cinne, abile woye bāalinēt cinne kō? Kāduwā anna zoz eci niga annu ne kottai anna kuulo katkatone ci Beelzebubi.

19Iyoko, ming kottai anna kuulo cik loryēntāk katkatonte ci Beelzebubi, ottok nuyaha ciggok kuulo katkatone ci ngene? Iyoko zin, kar atin nege kizeto ol cik etted lōkikō cunnong.

20Imma ming kottai anna kuulo cik loryēntāk komize ci Tamutaddēnō, iyoko zin, ikiyaung zin bāalinēt ci Tamutaddēnō igeta.

21"Ming ebek eeti ci okkomi cēez cinne, aavtte atin kaala ciginnek labak.

22Maijē ming ikiya eeti ci een moldong ommog nonno jōrā, okkoye enne ilib ci arike eeti neci zinin kē, kar enne kuuwe kaal cik cēez ci eet neci.

Gool ci obodane vongizi ci kuulou

(Matheyo 12:43-45)

23"Okko eeti ci iróng aziye zoz cinanni, een enne moddenit cinanni, kar eeti ci iróng arume ki annita, azane atin baizi cinne.

24"Ming iyowa kuuloci ngati eeto, avir okko balala orong nginti aave kar iróng amuda. Kar zin kize ne, 'Kāmire anna kokko cēze bali kungnek lōc kē.'

25Ming okko enne arawa, okko amuda cēez itivile jurrum kar kidimane jurrum.

26Okko zin kuuloci neci okkoye kuulo ugge turgerem kommog ele cinne, kar nege koot kabaito nгинати. Kar baizi ci eet neci vurrto kize gerza kommog bali oowu kē."

²⁷Baling ngen Yesu ozoz kaal neko, utuwe zin ngaa imma orgene ci ollu, "Umuyuwe ngaa bali arritani kar katami inneta."

²⁸Obodek zin Yesu nonno, "Umuyukte zin abarik ol wak aziye zoz ci Tamutaddeno kar kotoongooltte zoz neci."

Baayenit ci Jonah

(Mateo 12:38-42; Marko 8:12)

²⁹Baling ize koole appwaq, ize Yesu ne, "Een buul cu olli munyenu. Ajjinna annit zoze ci baayenit ci avula, illoi baayenit ci anyonik nogo, abarik ize baayenit ci Jonah do niko.

³⁰Eci ki bali Jonah ming een baayenit ngati olli Nineveh, kar bodok atin Ngerrti Eeto kize baayenit ci buul cu.

³¹Ingazi atin alaani ci ngaaye akku Idoliya ko lokikaq ki ol cik buul cu kar ketedek nogo baci; eci bali enne akku ngati aturneke looci kikiyaq kizik genyiz ci Solomoni, kar zin iyoko avvu eeti ci ommog Solomon ngatu.

³²Abile atin olli Nineveh jena ming okko Tamutadden ettedik buul cu lokiko kar kegerenycek buul cu; eci nege utungtek bacinnok ciggek loc baling uwahek Jonah nogo kavyak ke, kar iyoko avvu eeti ci ommog Jonah ngatu.

Urez ci eliyo

(Mateo 5:15; 6:22-23)

³³"Illoi eet imma ci atukulek urez kar zin karik nginti alugnye, icima arik ijjo ecito. Abarik arike enne nginti abilne, kar abunna ol cik iizo ceez kicinet tukulec.

³⁴Een ebere ciginnek tukulec ci ele cunne. Ming abunna innet ebere, okko bodok ele cunne dok anyak tukulec. Maje ming gerze innet ebere, okko ele cunne dok anyak muhuriten.

³⁵Cin nonno, kar zin, irong tukuleci eliye cunne ko een muhuriten.

³⁶Iyoko zin, ming abbize ele cunne dok tukulec, kar illoi ngin imma ci anyak muhuriten, okko ele dok anyak tukulec, ki ming alanyit tukuleci ngatunne."

Atizik Yesu ol cik Varaciso

(Mateo 23:1-36; Marko 12:38-40; Luka 20:45-47)

³⁷Baling edeca Yesu zoz, ikiyaq zin eeti ci een Varacis, utu Yesu abunna ming ovvo adakce ki nonno ceez cinne; kar zin enne kuk kavvutoq ki nogo ngati dainto.

³⁸Maje eeti ci een Varacis ko, icin ming ngen Yesu kutuny azzin ming ngen kadaho, ukulek zin enne jena.

³⁹Izek zin Manyi nonno ne, “Iyoko zin, niga Varacisi ɻunyyu niga uduce cik maamu ki uduce cik adainu eci boicø do, imma ecito abbize zoz ci anyakku zinzetti cik appintek ki zoz ci aliyakzeten.

⁴⁰Eegginnu niga ol cik alitannung zoz! Amire ki eet ci adiman uduc eci boicø ko ci adiman bødøk ecito ko?

⁴¹Abarik anycik kaal nék ecito ko ol cik amati, ovvo atin kaala dook azize ngatunne.

⁴²“Olle bai ciggok olli Varacisi ke, eci anyikku niga Tämütäddën gii çode kaale cik eeggın omoto kaale cikidik mänenç ciggok dook, imma ngatu ibbezzu zoz ci etted ol lokika jurrum ki rezinet ci Tämütäddeno. Abunna ming alinglingnyu zozzok neko, ma ungniku zoz ci anyikku Tämütäddën kaal ko loç.

⁴³“Olle bai ciggok olli Varacisi ke, eci niga irezzu leceret cik riilik Ceezinne wak Lawinto ki zawinet ol cuwa.

⁴⁴“Olle bai ciggok olli Varacisi ke, eci niga ogonnu kiwagon ilometa cik iróng ol arike gii imma, ilomet cik owoye ol iróng nege aggå.”

⁴⁵Obodék zin demezoiti çode ci anyak arizet cik lotinnou nonno, “Demezoit, ming aduwä innä zoz necu ko odomnyet innä agita buk.”

⁴⁶Abariz zin Yesu, “Niga ol cik anyakku arizet zoze ci lotinnou, olle bai ciggok ke, eci amunyu niga ol kaale cik iróng woye odongnyu, imma niga iróng arikku vällait çode kar eelta nogo.

⁴⁷“Olle cuggok bai ke, eci niga adimanekku ilomet arittok, eci jijituggok baliye cik aruk nogo kadaito.

⁴⁸Elemannu niga dede zoz ci utuguzzo jijitiggok; urywet nege arittok, kar niga idimanit ilomet ciggek.

⁴⁹Eci zoze necu, azi Tämütäddën genyize cinne ne, ‘Kittönnäk atin anna nogo arittok ki toniak, ovvo atin uggak aruwé kadaito, kar atin uggak kigidde.’

⁵⁰Kar zin, okko atin zoz cu agilonik buul cu, biye cik arittok cik addutai kanante ci lootu,

⁵¹akane biyete cik Abeli kikiya rok Zakaria, bali aruwé orgene ci itele ki Ceez wa Tamütäddeno ke. Dede, kaduwakkung anna igeta, agilonik atin zoz cu ootti cik buul cu dook.

⁵²“Olle bai ciggok ol wak anyak arizet cik lotinnou, eci niga alamnyu ol ngati aggawé zoz. Ngen niga elettine ittoz ngin neci, kar niga alammit ol cik orong kittozo.”

⁵³Baling utungek Yesu ngin neci looc, akatte zin olli Varacisi ki demezzok wak lotinnou adangit nonno oroot kar kijinet nonno nongitton cik meelek giir,

⁵⁴orong kar kaggamit woye nonno zoze ci aduwā enne.

Luka 12

Tilowinet ki zoz ci adihize enne nogo

¹Baling ülütte koole cik eeggin ibbonget cik meelek, oroco zin nege zoone oroot, akate zin Yesu ozozik arrak nuyak ciginnek, "Ebeit eletti cuggok ngati ol cik Varacisi eeggin volongnyok, ogon nege ki nyigita cik meertak.

²Illoj giimma ci alugnye ci iróng atin iyelai, icima giimma ci alugnye ci iróng atin aggaye.

³Okko zoz ci ozozi inná muhurato, okko atin azikne wazin kenga, okko zoz ci omomoti inná iine cik eeto ceeza, okko atin aduyai kiziyet ol cezinne.

Otongoolte Tamutadden

(Matheo 10:28-31)

⁴"Kaduwakkung anna igeṭa, gonogga, ma ongoolinnu ol cik əruk ele ci eet ci diiri kar vurrtä iróng ogon giimma.

⁵Abarik atin anna kiyelékung igeṭa ngene ci abunna ming ongoolinnu niga: Otongoolte eet ci ming əruk ele, kar kanyak doiz ci ajukék ele neci gwoo ci apadpadi udut. Dede kaduwakkung anna igeṭa, otongoolte nonno.

⁶Iróng woye eeti utene iballi tur orobiyai cikidik? Iróng zin Tamutadden erehek ibalici code tok.

⁷Dede, ikebje imana cik anyakku niga oottine ko dook. Ma zin ongoolinnu giimma; abunnanu niga ommogit iballi cik meelek giir.

Lema Yesu odohize

(Matheo 10:32,33; 12:32; 10:19,20)

⁸"Kaduwakkung anna igeṭa, imma eeti ci elemanna annit orgene ci ollu, okko atin Ngerrti Eeto elemna nonno orgene ci anjilonya cik Tamutadden.

⁹Imma eeti ci amikzena annit orgene ci ollu, kokko atin anna kamikzene nonno buk ngati utubte anjilonya cik Tamutadden.

¹⁰Kar eeti imma ci ozoz gerzet ngati Ngerrti Eeto, alalnek atin enne nonno, majje eeti ci odom Vongiz ci Alile, iróng atin enne alalnek nonno udut.

¹¹"Ming anyaktaung ol igeṭ Ceezi cik Lawinto, ngati aavtte alaata ki loddikire cik gaalau, ma ongoolinnu zoz ci ovvo atin niga aduwannu eelannu eletti cuggok,

12eci Vongizi ci Alilę edemezekung atin iget zoz ci aduwannu niga.”

Tubzenet ci eet ci een Jaitot ci tarbali

13Izek eeti imma orgene ci ollu Yesu ne, “Demezoit, duwak gotona abunna ming kengerya ki nonno kaal wak ungneket beetinnang ko.”

14Obodék zin Yesu nonno, “Eet cu, ngene ci aanya annit kize eet ci ketterdi zoz orgene cunnong?”

15Kar enne kizek nogo ne, “Icinnet jurrum! Uzutte eletti ciggok kar abunna iróng niga anyakku zinzetti cik appintek; riil rugeti ci eet ci diiri kommog kaal cik meelek.”

16Kar zin enne kuduwä tubzenet cu: “Anyak manax ci eet imma ci een jaitot abbiré oroot.

17Inon enne do, ‘Kutugu woye anna nya? Illoi annit nginti karike labi cigannik.’

18“Kar enne kize ne, ‘Icu gii ci kar atin anna kutugu. Kalibí atin anna dehlerwa cigannik kar kidiman ugge cik addikire, kar atin nginati anna kaarik labi ki kaal cigannik dóok.

19Kar atin anna kizek ele cinanni ne, “Anyai innä kaal cik abunna meelek giir eleno ki erkinya cik meelek. Avvu labak baiza; daho, uude kar talo.”

20“Maije Tämütadden annekk nonno ne, ‘Innä tarbaloit! Okko baalin cu rugeti cunne azze ngatunne. Ngene zin ci atin amuda kaal balik adimanek innä ele cunne ko?’

21“Ogon atin niko ngati eet imma ci adazek kaal ele cinne, majje ngatu iróng enne een jaitot ngati Tämütadden.”

Ma anyikku zinzetti kibilet jeenä

(Mateyo 6:25-34)

22Annek zin Yesu tuyak ciginnek ne, “Kaduwakkung anna igeta, ma anyikku zinzetti cuggok kibilet jeenä zoze ci ruget cunnong, adakku atin nya; icima zoze ci eletti cuggok, aimnyu atin niga nya.

23Ommog rugeti dainet, kar ele commog rūumani.

24Icinnet dā iballi: Iróng nege eeviyē icima etteda labi, iróng nege anyak dehler icima nginti arike nege kaal; ngen zin abarik Tämütadden adaiz nogo. Abarik niga eegginnu riile oroot ommogit iballi!

25Ngene ngatinnong ming ibil zinin cinne jeenä otornik koor cōde baiz cinne?

26Ming iróng niga uulu utuguz gii cidici ko, nya ming abile iget zinzetti jeenä zoze ci kaal ugge ko?

27“Aggac də niga alize vurrenə keene kū. Iróng nege alingling icima alulek ruumani eletti ciggek. Ngen zin anna kaduwakkung, ngen zin bük Solomoni alaanzete wainne dook kitim ruumani cik azizə ki iyoko vurrenə kō.

28Ming een necu gool ci aimze Tämütadden keen cik zarak, wak aavtte wazin necu, kar loza kujuktozik gwōq, aimizung woye enne iget oroot ol cik diirik kū, Eeh niga ol cik anyakku tūwenet cidici kō!

29Ma arikku zinzetti ciggok kaal cik adakku icima auddu; ma anyikku zinzetti kibilet jeenə zoze ci kaal neko.

30Eci ol cik iróng agga zoz ci Tämütadden o avir nege vurrte ci kaal neko, agga Beetinnong wa aave tamu-kenga ming orongnyu niga kaal neko.

31Abarik orongit arrak baalinet ci Tämütadden, kar kaala dook kanyoziung igeta buk.

Eezet tamu-kenga

(Matheyo 6:19-21)

32“Ma ongooolinnu gii imma, niga demezyaha cikidik kō, eci Beetinnong wa aave tamu-kenga atalne oroot ngati qanyung baalinet cinne.

33Utuuyek kaal cik anyakku niga kō, kar anycik orobiya ol cik amati. Idiman tek eletti cuggok deherwā cik iróng egerzanne, eezet ci aave tamu-kenga ci iróng atin edeccai, nginti iróng anyak ogoryak cik avvu ojonun kar bōdok illo ngazengaze cik egerzanni.

34Eci zinin cunne aave ngati aavtte kaala cigunnek.”

Eréyyo jurrum odohize

(Matheyo 24:45-51)

35“Itimte jurrum, eréyyo kar anycik urezwa cuggok katalanyit,

36utuguz ki ol cik ere ddikiryoit cinneng ci oboda ngati rucento, kar zin ming okko enne oboda kar kotoktowan tatug, ovvo zin nege oowek nonno tatug ataman.

37Abunna atin ngati duccak cik okko ddikiryoiti amuda nogo ming acine ebekce ming okko enne ąkkü. Kaduwakkung anna zoz ci een dēde, aimiz atin enne ele cinne kar kilingling, okko atin enne aanyik nogo kadakto ki nonno ngatode kar atin enne kitiriz nogo.

38Abunna atin ngati duccak wak amuda ddikiryoiti cinneng nogo ming eréye, ming ąkkü enne nunun baalın kenga.

39Abarik aggac zoz cu: Ming agga woye manyi cęez ij ci okko ogoryaiti ąkkü, iróng woye enne aanyik cęez cinne kudule.

40 Abunna niga buk lədən ming erewinnu jurrum, eci Ngerrti Eeto atin əkkü ijiwe ci iróng niga aggayyu.”

41 Ijjinno zin Peturu, ize ne, “Manyi, aduwakket inna agit tubzenet cu, icima aduwak ol dook?”

42 Obodék zin Manyi nonno, “Ngene zin ci een eet ci abunna kar kaggam kaal cik linglingontak jurrum, nonno ci aarik alaani kize enne ddikiryoit ci duccak ciginnek, ci aanyik nogo orobiya cik daintak ming edecca nege nyelok?

43 Abunna atin ngati ducait ci alingling niko ko ming okko ddikiryoiti cinne oboda.

44 Kaduwakkung anna zoz ci een dede, arike atin enne nonno kize ddikiryoit ci kaal ciginnek dook.

45 Majje ming annekk ducaiti ele cinne ne, ‘Iróng atin alaani cinanne əkkü ataman,’ kar enne kakate kibic gonoggi duccak cik ngaayek ki cik macik kar kadaho kuude kar kibbahe.

46 Okko atin alaani ci ducait neci oboda iiten ci iróng enne aggawé. Edez atin enne nonno kar kaanyik kilingling ngati ol wak iróng atuwé.

47 “Okko ducaiti ci aggá zoz ci alaan cinne kar ngatu iróng enne ereye icima ogon gi ci orong alaani cinne, aruwé atin oroot.

48 Majje ducaiti ci iróng aggá zoz ci alaan cinne, edezze atin enne idic. Imma ngati eet ci anyozik nonno kaala cik meeplek, orong atin ol kaal cik meeplek ngatinne, kar eeti ci aanyik ol kaggam kaal cik meeplek, ajjin atin ol kaal cik meeplek ngatinne.

Iróng een gano abarik een ngero

(Matayo 10:34-36)

49 “Kakkuni anna kanyahak gwoo looc, kar anna korong woye gwoo neci katalany!

50 Abarik anna kanyai zoz ci auce ci okko atin əkkunnakə annita, abile zin zinin cinanne jeenä zee kedecai zoz necu.

51 Inonnū niga kakkuni anna kanyahak ol gano loota ngatu? Iróng een niko, kaduwakkung anna igeta, kakkuni kanyaha ngero.

52 Akane iyoko niko kuk, aavtte ol cik eeggın tur ceeza cik engero amarine eletti, ovvo ol cik een iyo amarno ki cik een rama, kar cik een rama ko kamarto ki cik een iyo ko.

53 Engero atin nege, amarno bëeti ollu ki dolęc kar dolęc kamarto ki baatinne, okko yaatinne amarno ki buweenyinne kar buweenyinne ki yaatinne, okko inyik ci ngaaye amarine alawan kar alawan kamarto ki inyik ci ngaaye.”

Aduyai iiteni ci ovvo kaala nəko iina
 (Matayo 16:2-3; 5:25-26)

54 Izek zin Yesu koole ne, “Ming acinnu niga diiz odonga ele otone ci nyigjo, annu niga ataman ne, ‘Okko atidic tamu atile,’ kar kitil dede.

55 Kar ming okko ngooti ci idoliyo akku, annu niga ne, ‘Okko atidic looci abure, okko zin abure dede.

56 Niga ol wak arukkù talaben kó! Aggayyu niga ming aduwannu kaal cik iyelai loota ngatu ki cik aavtte tamu-kenga. Ogon zin ku ci iróng niga aggayyu kar үdükta kaal cik iinya ciko kó?”

57 “Nya ming iróng niga ettedu elettiñe zoz ci een dede ngatinnong kó?

58 Ming ovvoyyu ki eet ci adangnyi innet lokika, abunna ming aganonu goola, icima okkoyyi enne innet rok alaan, kar alaani kanyi innet aciiroc, kar aciiroci kujukei innet lagam.

59 Kaduwaki anna innet zoz ci een dede, iróng atin innä aryai ming ngen ruk orobiyac.”

Luka 13

Uturtta munyen icima ədaito

1 Imma iitene neci ele, anyak da ol ugge cik үdüktaq Yesu zoz ci ol cik Galili ongotan Pilato biye ciggek ki wawa ciggek.

2 Abarizek zin Yesu nogo, “Inonnu niga ommog munyenä cik ol cik Galili aavtte ngatu kó, olli Galili veelek eci nege ipirta goole necu?

3 Kaduwakkung anna igeta, illo! Maije ming ngen niga uturtta munyen ciggok, aditannung munyenä neke igeet dook.

4 Icima ol balik eeggin omoto ki turge balik aditai baling itak nogo cezez ci wuuni aave ngati een Siloam ke, inonnu niga gerze da nege oroot kommogit ol nek abak Jerusalema kó?

5 Kaduwakkung anna igeeta, illo! Abarik ming iróng niga urtannu munyen ciggok, aditannung atin munyenä neke igeet buk veelek.”

Tubzenet ci keet ci een manggac iróng aari

6 Kar zin Yesu kuduwak nogo tubzenet cu: “Anyak da eeti keet ci een manggac, arirek manaq cinne, kar enne kuk korong oyau cik keet neci, abarik iróng enne ngen amuda imma.

7 Izek zin enne eet ci ebek manaq kó ne, ‘Iyoko kowo gon anna manaq cu erkinya iyo, iróng zin kamuda oyau ugge. Ettedak keet necu looc! Nya ming angaba keet necu looc kó?’

⁸“Obodek zin eeti neci, ‘Ddikiryoit, tungek keet necu kavvu do erkit code, kada atin anna vurru cinne kar kudutek coolo.

⁹Ming abbire atin keet necu atilola, abunna! Ming irong abbire, kengedak atin zin looc.”

Angaru Yesu ngaa ci ngooli litene wa Yubzento

¹⁰Imma da litene wa Yubzento edemez Yesu ol Ceeze wa Lawinto,

¹¹kar da nginati anyak ngaa ci adul kuuloci nonno kize ngool erkinya omoto ki turge. Ugulume zin da boic cinne irong ngen uule kibil top.

¹²Baling icin Yesu nonno, utu zin ngaa neci ngooli ke kar kizek ne, “Ngaa cu, ogjai innq morize necu.”

¹³Kar zin enne katadek nonno azzin ciginnek, kar enne ataman niko kibil top kar kitina Tamutadden.

¹⁴Imma ddikiryoiti wa Ceeze wa Lawinto omoze oroot, eci Yesu angaru ngaa wa ngooli ko litene wa Yubzento, kar kizek ol ne, “Anyak iinya torkonom cik linglingontak. Ivita zin kar abunna ovvo eleetti cuggok adimane litene ci alinglinge ol, irong een litene wa Yubzento.”

¹⁵Obodek zin Manyi nonno, “Niga ol cik arukku talaben ko! Irong gon niga dook litene wa Yubzento owanu tiin icima zigire boora kar aanycik maam?

¹⁶Irong zin ngaa icu een buweenyi Aburahami, wa aminye Sitani erkinya omoto ki turge ko, aburnnu, ming eelai enne litene wa Yubzento giiye ci aminye nonno ko?”

¹⁷Baling udwu enne zoz necu, adak zin aliyan ol balik adang nonno ke dook, imma ol dook atalne giiye ci abunna utugu enne ko.

Tubzenet ci buracoco ki gii ci amukcari

(Matayo 13:31-33; Marko 4:30-32)

¹⁸Ijjinn zin Yesu, “Ogon baalinet ci Tamutadden kiwagon nii? Katubuzi woye anna ki gii jang?

¹⁹Ogon ki buracoc ci bolbolento, ci okkoye eeti kar kirir mane cinne. Alize zee kize keet, kar iballi cik avvu tamu-kenga ketehenyit ceesi cigcek alawoi cik keet neci.”

²⁰Ijjinn zin bodok Yesu dee, azi ne, “Katubuzi woye anna baalinet ci Tamutadden ki nya?

²¹Ogon ki nyigita cik meertak cik adima ngaa kar kongotanek ki ovou ci appwe kar vurrtaaabub kize lata.”

Tatug ci luduci

(Matayo 7:13-14,21-23)

22Uk zin Yesu oto ḥorogjowę, edemez ol ḥorogjowę ngati okkoye enne Jerusalema.

23Ijjin zin eetı imma nonno, “Manyi, ovvo atin ol cikidik amuda tırızınenet?” Izek enne nogo ne,

24“Utuguz linglingon doq kar ittoz tatug ci luduci, kaduwakkung anna igeta, eci ol cik meelek orong atin kittozo, iróng zin nege uule kittozo.

25Ming okko manyi ceez ingazi lak cöde kar kunyug tatug, abilnnu atin niga reena ilalu otoktokwanu tatug, ‘Ddikiryoit, oowikket agit tatug.’ “Majje atin enne abarizi, ‘Iróng anna kaggayyung icima ąvvunnu niga nga.’

26“Annékku atin niga nonno ne, ‘Kadaktowa baliye naga kar bodoq kuuda maam ki inneta, kar bodoq innə demez ol goolowę cik ḥorogjok ciggak.’

27“Majje atin enne abariz zoz cunnong, ‘Iróng anna kaggayyung icima ąvvunnu niga nga. Oto, niga ol wak gon ogonnu kaal cik gerzek ko.’

28“Aluyyu atin niga oroot, kar bodoq adait elettı ngati ovvo acinnu Aburaham, Isako, Yako bo ki arıttok baalinte ci Tämütäddeno, abarik atin Tämütädden ottokung igeta oot twa.

29Avvu zin atin ol ḥorogjowę cik lootu ko veelek, kar karakta ngintinneng kwoore ci aave baalinte ci Tämütäddeno.

30Dede, anyak ol cik eeggin vurrti ovvo atin nege eeggin ootti, kar cik eeggin ootti ovvo atin nege eeggin vurrti.”

Alu Yesu zoze ci Jerusalemi

31Imma iiten neci ivittak olli Varacisi Yesu kar kizettek nonno ne, “Tungek ngin necu loq kar bit ngamani. Orong Herodi kuruwın!”

32Abarizek zin enne nogo, “İmirrte oot ıduktak irer neci, ‘Kottoi anna kuulo cik loryentak kar kangaru ol wazin necu ki loza, kar iiten ci een iiyo kuzuca atin anna gii ci korongi kutugu.’

33Imma zin kaale doq, korongi anna koto wazin necu ki loza kar iiten ci reng, illoj atin aritoit imma ci okko adai reena Jerusalema!

Irez Yesu olli Jerusalemi

(Matteo 23:37-39)

34“Olli Jerusalemi, olli Jerusalemi, niga ol wak iditta arıttok cik zoz ci Tämütäddeno, kar kovoccit biyene ol wak ittonakkung Tämütädden igeta, korongi gon anna kuluta dooli ciggok ngintode, ki ming alutak tuulici jooro taaba ciginnek, abarik niga aburnnu!

³⁵Icinnet, utungozik ceez cunnong looc. Kəduwakkung anna igeta, iróng atin niga ngen acinnang bōdōk zee ming izetu ne, ‘Umuyuk Tamutadden eet ci ąkkü zare cik Manyi.’”

Luka 14

Aave Yesu ceeze ci eet ci een Varacis

¹Imma litené wa Yubzentó code, baling okko da Yesu dainet ceeze ci eet ci Varacisi addikire, egelem da ol nonno oroot.

²Anyak da bōdōk eet ci iive zonna ki azzin nginati.

³Ijjin zin Yesu olli Varacisi ki demezzok wak anyak arizet cik lotinnou, ąnnék ne, “Abunna ming angaru eeti ol litené wa Yubzentó icima gerza?”

⁴Abarik nege ijaktte liim. Aggam zin Yesu eet bali omori ke, kar enne kangaru nonno kar kaanyik kuk.

⁵Kar zin enne kijjin nogo, “Ming anyak eeti imma ngatinnong dolec icima tomot ci ayuwé mora ecito litené wa Yubzentó, iróng woye atin inná anguwak nonno reenun ataman?”

⁶Illoj zin zoz ci aduwá nege.

⁷Baling icin Yesu ol ming ahala ngintik riilik aavtte nege ngati dainto ko, uduwák zin enne nogo tubzenet cu:

⁸“Ming awuyi eeti kwoore ci rucento, ma odohize ahala nginti aavtte ol wak addikire, icima ette awa ol cik addikire ommogi inneta.

⁹Ming een niko, okko eeti ci awani ko okko atin ąnnékí ne, ‘Tinga jeená anyik eet necu lecer.’ Adaki zin innet aliyani, abunna ming aave inná nginti iróng riil oroot.

¹⁰Abarik, ming awuyi manyi ceez, avvu ngati iróng riil oroot, kar ming okko manyi ceez ąkkü, okko atin enne ąnnékí ne, ‘Goona, tinga avvu ngati abunna ko.’ Kar atin erennowá nék aavtte nginati ke dók kotongooltein.

¹¹Eci ngati eet imma ci odong ele cinne okko atin obodane ele, okko eeti ci obodane ele okko atin odongnye.”

Eela ol wak amati

¹²Uduwák zin bōdōk Yesu manyi ceez, “Ming awak inná ol dainet, ma awa gonoggu ki boor cigunnek ki ittok dó, ming awa inná ol nék dó, eeggín ol nék cik loza ovvo aruk ngabolo ci dainet cigunnek ko.

¹³Abarik ming awak inná ol dainet, tuwa ol wak amati ki ol wak rübeník ki cik ngoolik,

¹⁴kar atin inna mayuwé. Ming iróng nege woyé aruk ngabolo, okko atin Manyi aruwéki ngabolo ming ovvo atin ol cik abunna ingazi daiza.”

Tubzenet wa Kwoor ci Addikire
(Matteo 22:1-10)

¹⁵Baling izik eeti bali adakce ki Yesú ngatode ke zoz neci, izek zin enne Yesú ne, “Amuyuk atin Tamutadden eet ci atin adak kwoor baalinte ci Tamutadden.”

¹⁶Abariz zin Yesú, “Anyak eet imma ci adiman kwoor ci addikire kar enne kutu ol cik meelek.

¹⁷Baling ubunnta dainet, itton zin enne ducait cinne abunna ming okko awu ol balik awa enne ke, annekk ne, ‘Ivita, ubunnta kaala dook’.

¹⁸“Abarik nege dook iróng ngen avvu. Azi eeti ci oowu ne, ‘Kutuwa anna mānā jor, korongi ladun kuk kicin mānā neci. La, lema zoz cinanni.’

¹⁹“Azi bodok eeti imma ne, ‘Kutuwa anna kaal tur cik eenvine olenya, kokko anna katimani kaal nēke. Iróng bai anna kakkuni.’

²⁰“Azi bodok eeti imma ne, ‘Karuce anna bali jor ko, iróng anna kakkuni.’

²¹“Imire zin ducaiti kar kuduwak ddikiryoit cinne. Kar zin enne komoze kar kuduwak ducait cinne, ‘Bit reena goolowé ataman ki loritwane cik orgu kar nyaha ol cik amati, ol cik nganynganyik zoonia ki cik rubenik ki cik ngoolik’.

²²“Uduwak zin ducaiti ddikiryoit cinne, ‘Ddikiryoit, kutugu zoz ci aduwā inna ke, abarik ngen kanyak appwe dee.’

²³“Izek zin ddikiryoit ducait cinne ne, ‘Bit reena goolowé ki loritwane anyik ol kivita, kar atin cēz cinanne kibbit ol.

²⁴Kaduwakkung anna igeta, iróng atin ol balik kawa anna oowa ke atari dainet cik kwoor cinanni ko.”

Baiz ci eene eeti nuyait
(Matteo 10:37-38)

²⁵Anyak dä kollen cik meelek eron ki Yesú, kar enne kutuhuwe kizek nogo ne:

²⁶“Ming akkunnakə eeti imma annita kar iróng ireza annit kommog baatinne ki yaatinne, ngaa cinne ki dooli, ki gotonoggi ki ngonoggi, ki ruget cinne buk, iróng enne een nuyait cinanni.

²⁷Kar ming iróng eeti imma odong talakēc cinne kar kunuwan, iróng woyé enne een nuyait cinanni.”

²⁸“Woyé ming orong eeti cōde ngatinnong keteeheny cēz ci addikire okko tadden. Iróng woyé enne arrak aave lōtə kar kikeb kaal cik adak orobiya izong ming anyak enne orobiya cik edecane cēz neci?

²⁹Eci ming adawek enne lolanya kar iróng ngen uule kar kedecak ceez neci, ming ovvo ol acin, aranne atin ol dook nonno,

³⁰azi ne, ‘Akane eeti cu teheenyinet iróng ngen edeca.’

³¹“Icima woye ming orong alaani kuk illa ki alaan imma. Iróng woye enne arrak aave lootə kar kicin ming uule enne, ming anyak aciir ıbbonget omoto (10,000), okko woye enne ommog alaan ci anyak aciir ıbbonget moten rama (20,000)?

³²Ming iróng enne uule, itton atin enne ol ugge koot oowa ngati alaan neci, kar enne kijjin zoz ci aganone nege.

³³Ogon bodoğ goole necu, ming iróng eeti imma ngatinnong ungnek kaal cik anyak enne looc, iróng enne woye een nuyait cinanni.

Mile ki tukulec

(Matteo 5:13; Marko 9:50)

³⁴“Abunna mile, majje ming amaktala, adimanai woye kemed kize mile bodoğ kū?

³⁵Iróng agano ming kadutek looc icima kanyik kize lobonok; ajukonik tu. “Ming anyak eeti imma iin, anyik nonno kiziyo.”

Luka 15

Tubzenet ci azzet ci azze

(Matteo 18:12-14)

¹Imma ijten imma ulti ol wak aggama ol mucuru ki olli munyen dook, kar kuburuktek Yesu orgen.

²Majje olli Varacisi ki demezzok wak lotinnou utuburet nong, izeto ne, “Awa eeti cu olli munyen kar enne kadakto ki nogo.”

³Uduwak zin Yesu nogo tubzenet cu:

⁴“Ming woye anyak eeti imma ngatinnong azzə obon code kar zin code kizzi zara. Iróng woye enne ungnek gonoggi bongit kar zin kuk korong neci ode ke zee kuruba?

⁵Kar ming okko enne aruba azzet neci, odongek inya talninta,

⁶kar kuk ceza. Kar enne kutu gonoggi ki ol cik locaryak ngatode kar kize ne, ‘Katalto ki annita; kuruba anna azzet cinanni bali azzet ke.’

⁷Kaduwakkung zin ogon atin talninet niko tamu-kenga ngati eet code munyen ming utura munyen ciginnek, ommog ol cik eeggin moten torkoc ki torkoc cik abunna iróng anyak munyen.

Tubzenet ci orobiyac ci azze

⁸“Icima ming anyak ngaa ḥorobiya cik eeggɪn ziik omoto kar cōde kizzi. Iróng woye enne atukul urez, əvil cēz kar korongo idic bak okko enne aruba?

⁹Kar ming okko enne aruba, okko enne awa gonoggi ki olli locaryak ngatōde kar kize ne, ‘Katalto ki annita; kuruba anna ḥorobiyaç cinanni bali əzze ke.’

¹⁰Imma goolé necu dee, kādūwakkung anna igeṭa, anyak talninet ngati aavtte anjilonya cik Tāmutaddēno ming utura eeti cōde mūnyen ciginnek.”

Tubzenet ci logut ci əzze

¹¹Ngen Yesu ozoz dee: “Anyak eet imma baliye ci anyak logoz rama.

¹²Annek zin ngerinne wa dici baatinne ne, ‘Baba, inya kaal cik atin kokko anna karagizi kaale ciginnek kō iyoko niko.’ Engerek zin enne kaal dōk logoz ciginnek.

¹³“Ataman niko, uluta ngerinne wa dici kō kaal cik anyak enne dōk, kar kuk loocē emani reena kar kimice ḥorobiya ciginnek.

¹⁴Baling edeca enne ḥorobiya dōk, adak dā looc neci magiz ci əddikire, atamat zin enne.

¹⁵Uk zin orong linglingon ngati eet ci looc neci, kar eeti neci kītton nonno kuk kebek batakwa.

¹⁶Orong enne kibbitan keng cinne dāintē cik adak batakwana kō, abarik ngen zin dā eeti imma kanyik nonno giij imma.

¹⁷“Baling uk enne inon dō, ize enne ne, ‘Eeggɪn duccahā cik alingling ki baba anyak dāinet cik ungnec looc, kar ngatu anna kādai magiz!

¹⁸Kokko atin anna kāmire kokko ngati baba kar kizek nonno ne, baba, kūtugu anna mūnyen ngati tāmu-kengo ki innet buk.

¹⁹Iróng zin anna ngen kaganona ming awuya ol kize ngerunne; tūgu annit ki iyoko ducaiti cōde ci alingling ki innet kō.’

²⁰Itinga zin enne jēnə kar kīmīrē kuk ngati baatinne. “Majje baling ngen enne aave reena many, edenya dā baatinne nonno ming əkkū kar zinin cinne kibbit rezinet nonno; ivir enne uk ngati ngerinne, aggām nonno azzine kar kizza nonno oroot.

²¹Annek zin ngerinne nonno ne, ‘Baba, kūtugu anna mūnyen ngati tāmu-kengo ki ngatunne buk. Iróng anna kaganona ming keeni ngerunne.’

²²“Majje baatinne izek duccāk waginnek ne, ‘Itingaz ataman! Oot anyaktta rūum ci een jor, kar kuburuc ngeranni. Itimtek nonno zürtenit vallait, kar zin bōdōk itimtek nonno caava zoō.

²³Anyaktta moolət ci adiye kar otodongit. Kadait kwoor kar kurugumet.

²⁴Eci ngeranni cu ədək bəliyə; imma iyoko urug bədək.' Akatte zin nege kwoor.

²⁵"Imma də ngerinne wa əddikirə ngen aave manato müra. Baling ikiyə enne kar kojongoz ceez, aziye long ki rugumon.

²⁶Utu zin enne ducait code kar kijjin nonno nya ci ogone ko.

²⁷Obodək zin ducaiti nonno, ənnək ne, 'Oboda gotonnu, kar baatunne kotodongek nonno moolət ci adiye eci oboda enne ceez labak.'

²⁸"Utubur zin gotoniya wa əddikirə nong kar kutubur kitto ceez. Kar baatinne kuk reena kuk kilalek nonno.

²⁹Maijə enne abarizek baatinne, ənnək ne, 'Cinno! Erkinya ciko dook kalinglingngonikj anna innətə kiwagon ducaiti, ngen iiten imma anna kutubur zoz cunne. Ngen zin innə inya annit rok nyoon cidici kar anna kadakta ki gonogga.

³⁰Maijə ming okko ngerunne wa egerzan kaal cigunnek ngaane cik eeggın əliyək ko oboda ceez, otodongeu zin innə nonno moolət ci adiye!'

³¹"Izek zin baatinne nonno ne, 'Ngeranni, aave innə odohize ki annit ngatu, kar kaala cik kanyai anna ko een dook cigunnek.

³²Abarik abunna kadak naga kwoor kar katalit, eci gotonnu icu ədək bəliyə kar iyoko urug bədək; izzi enne bəliyə umudai zin."

Luka 16

Tubzenet ci eet wa aggam kaal zinine ci gerze

¹Uduwək Yesu tuyak waginnek tubzenet cu: "Anyak bəliyə eet ci een jaitot ci anyak ddikiryoit ci əlingling ki nonno ci aminye kaal ciginnek.

²Utu zin itoitit ddikiryoit kar kijjin nonno, 'Nya ci kazii anna zoze cunne ko? Teher zin kaal cik əlinglinge innə dook, eci iróng atin innə eeni ddikiryoit bədək.'

³"Annek ddikiryoitit ele cinne ne, 'Kutugu iyoko anna nya? Okko itoitit okkoye linglingon ngatinanni. Iróng anna kuuli eevinet, adaka bədək əliyəni ming kokko kala ol.

⁴Kaggə atin anna gi ci kogonni kar ming kottowe linglingonę cinanni ko, ovvo atin ol aggamaṇa ceezinne ciggek.'

⁵"Utu zin enne ol wak anyak ngabolet cik itoktak ko ecōde ecōde. Ijjin enne eet wa een oo, 'Anyai innə ngabolet izong?'

⁶“Obodek zin eeti neci nonno, ‘Kanyai anna coviyanya obon code cik maal ci ingirou.’ “Uduwak zin ddikiryoiti nonno, ‘Dima waraga cunne, avvu loota ataman, kar teherik waraga necu coviyanya moten tur.’

⁷“Ijjin zin bodoq ddikiryoiti ngabolenit imma dee izek ne, ‘Anyai innang ngabolet izong?’ “Obodek zin enne, ‘Karuwék atin anna itoit labi cuwalit ibbong code (1,000).’ “Uduwak zin enne nonno, ‘Dima waraga cunne ngaboletu kar teherik cuwalit cik labinu obet türge (800).’

⁸“Innat zin itoit ddikiryoit ci alingling ki nonno ko eci enne utugu kaal genyize cinne. Eci ol cik loç cu anyak genyiz ci ogon nege ngati owowone ki ol ugge, kommog ol cik abak zoze ci een dede.

⁹Kaduwakkung anna igeṭa, ilinglingte itokzət ci loṭu abunna ming amudannu gonogget, ming okko itokzət neci edeccai, kar atin ol kelemtaung igeṭa baize ci abakku udut.

¹⁰Ming azunne eeti imma linglingon cinne kaale cik kidik, anyonik atin nonno linglingon ci appwe, ming iróng eeti imma azunne kaal cikidik iróng atin enne azunne kaal cik meelek buk.

¹¹Ming iróng niga aggayyu ggaminet itokzət ci loṭu ngatu, ngene atin ci aqanyung aggamit itokzət wa een dede?

¹²Ming iróng niga ngen aggamnyu kaal cik aqanyung eeti imma ko jurrum, ngene ci woye aqanyung kaal kize cunnong?

¹³“Illoj ducait imma ci alinglingek ddikiryyok rama. Alingling atin enne ngati ddikiryoit code kar kamaroi code, icima alinglingek enne code kar kutubur code. Iróng woye niga alinglingekku Tāmutaddēn ki ḥorobiya.”

Ma odongnyu eletti ciggok

(Mateyo 11:12-13; 5:31-32; Marko 10:11-12)

¹⁴Baling iziyyet ol cik een Varacis wak gon irez ḥorobiya oroot ko zoz neci, kar zin nege kangarunyanit ngumti ngati Yesu.

¹⁵Kar zin enne kizek nogo ne, “Orongnyu niga iyelta eletti cuggok izet ol cik abunnanu eberene cik ollu, maję Tāmutaddēn agga zinzetti ciggok. Imma kaala cik irez ol cik loṭu oroot, eeggin kaal cik gerzek ngume ci Tāmutaddēn.”

¹⁶Annek zin bodoq Yesu nogo ne, “Uwakte lotinnowä cik Musesi ki zoz ci arittou zee rok Jon. Kar zin vurrtä iitené neci, uwaktozik zin ol kaviyaha cik abunna obod ki baalinet ci Tāmutaddēn, kar ol dook kadangtek eletti ciggok baalinet cinne.

¹⁷Obokce woye ngati tāmu-kengo ki loç ming azzé ne dakdak, illoj zin atin giimma cidici ci azzé lotinnowé cik Musesi.

18“Ming oog eeti imma ngaa cinne kar zin kuruca ngaa imma, awul enne ngaa cinne, kar bôdok eeti ci atik ngaa ci oog mac cinne, awul enne mac cinne.

Eet ci een itoit ki Lazaru

19“Anyak dã baliye eet imma ci een itoit aburuc rûum ci een loddîng adak orobiya cik meeplek, abak enne odohize baiz ci eet ci een botoroc.

20Okko arane cinne aave eeti ci amati ala ol orobiya een zara Lazaru, een dã ele cinne doqk ngoddocet.

21Orong enne kadak dajnet nek iina ngati eet ci een itoit ko. Avvu gon rok urzi ovvo alakad ngoddocet ciginnek.

22“Ikiya zin iiteni imma, adak zin eeti ci gon alaye ko kar zin anjilonya cik Tamutaddeno kodongit nonno koot kaarttek abanyit ci Aburahami tamukenga. Adak zin bôdok eeti wa bali een itoit ko, adayek zin ol nonno loqk.

23Kar ngati atuzene ol gwooye ci apadpadi udut ko, ngati amuda enne gidenet, egelem zin enne tadden kar kicin Aburaham meer reena, ki Lazaru ming aave abanyce cinne.

24Utu zin enne nonno, ‘Baba, Aburaham, eelawa annita kar itton Lazaru kudunyek vallait maam kar kikiya kalalizan ahat cinanni, eci anna kutuze gwooye cu!’

25“Maije Aburahami abarizek nonno, ‘Ngeranni, inon dã baliye baize cunne uruba innâ kaal cik abunna, imma Lazaru uruba kaal cik gerzek, majje iyoko ubunna enne ngatu kar inna avvu ngati apirnane.

26Kar bôdok kaale neko doqk, anyak gi ci addikire aronik ci engeryet agit ki inneta, kar ol cik orong ovvo ngatu rok inneta, iróng aruba gool, icima innet ci akkunni meer nginati rok agit ngatu.’

27“Abariz zin enne, ‘Baba Aburaham, kilaleki inneta, itton Lazaru kuk ceeze ci baba,

28ecи anna kanyai gottenogga tur. Anyik nonno kuduwak nogo gerza nege bôdok ming avvu nginti apirnane ol ko.’

29“Abariz zin bôdok Aburahami, ‘Anyak nege nginati Muses ki arittok; anyik nogo kiziyet zoz cinneng.’

30“Azi enne ne, ‘Iróng een niko, baba Aburaham! Abarik ming okko eeti imma ngati daizo ngatu rok nogo, ovvo atin nege urta bacinnok ciggek.’

31“Annek zin enne nonno ne, ‘Ming iróng nege aziye zoz ci Musesi ki arittok, iróng atin nege elemi zoz ci eet imma ci ingazi daiza.”

Luka 17

Munyen ki tuwenet ki linglingon (Mateyo 18:6-7,21-22; Marko 9:42)

1 Annek Yesu tuyak ciginnek iiten imma ne, “Izeto ojontte kaala cik aanyik ol kutuguzzo munyen ko kar kivita, abarik olle ci eet ci atin ovvo kaala neko avvu goole cinne.

2 Maya oroot ming ajukonik enne nyatapar ci addikire ki rabaz ci kecebek inya cinne, eci gerza ming aanyik enne dooli wa kidik kutuguzzo munyen.

3 Iyoko zin uzutte eleetti cuggok. “Ming utugu gotonnu munyen, duwak nonno, kar ming utura enne munyen, lalek nonno.

4 Ming ogoneki enne innet munyen lak turgerem iiten code, kar kobodai enne innet bodek lak turgerem kar kize ne, ‘Kutura anna munyen,’ lalek nonno.”

5 Annek toniah Manyi ne, “Anyik tuwenet cinna kize appwa!”

6 Obodek zin enne nogo, “Ming anyakku niga tuwenet ci dici oroot kutugu ki laziyenti, annekkwoye niga keet ci addikire ko ne, ‘Duca ele cunne ngatu kar bit rirek ele nyatapar ci addikire,’ kar atin keet neci kizik zoz cunnong.

7 “Ming anyak woye eeti imma ngatinnong ducait ci ebek eeza ciginnek. Annek woye enne ducait ne ming okko enne akku zara, ‘Ijja ngatu iyoko kar avvu loota kadakto?’

8 Irong woye enne arrak annekk ne, ‘Diman arrak dainet cigannik, diman kaal ciginnek jurrum kar rewa annit ngen anna kadakce kar kuude; kar vurrtakadakce woye inna’?

9 Aanyik atin enne ducait zany eci utugu enne gii bali aduwak enne nonno kutugu ladjun?

10 Kar niga buk, ming utuguzzu niga kaal cik kadowakkung anna kar utuguz, annu zin niga ne, ‘Irong woye naga duccahaganona ki inatinet; eci kutuguzzu naga linglingon ci gon cinnang ladjun.’”

Angaru Yesu ol omoto cik anyak dhovo

11 Baling okko enne Jerusalema, owo Yesu lokore ci engerone looci ci Samariya ki ci Galili.

12 Baling okko enne orgemani, ivita zin ol cik een omoto anyak dhovo urumto ki nonno. Ibilet zin nege reena

13 kar kutuwet nonno muluwe ci appwe, “Yesu, Ddikiryoit, eelawet agit bai!”

¹⁴Baling icin enne nogo, ize zin ne, “Oto, iyeltek eletti cuggok ol wak wawaco.” Baling ovvo nege owo, icinnet abarik izizęc eletti ciggek, izzi dhovo ne dakdak.

¹⁵Baling icin eeti code ngatinneng izzi dhovo eliye cinne to, obodak zin enne Yesu, kar kinnat Tämütäddēn muluwe ci appwe.

¹⁶Ujukék zin enne ele cinne zqo cik Yesu kar kaanyik nonno zany, een enne eet ci Samariyo.

¹⁷Ijjinnö zin Yesu, “Ngen ol döök wak eeggın omoto kubunnta eletti? Igok zin ol torkoc?

¹⁸Illoı eeti imma ci oboda kikiya kaanyik Tämütäddēn zany ize idongojenit cu dö niko?”

¹⁹Izek zin enne nonno ne, “Tinga jeenä bito; ubunna innä, idimani innet tuwenet cunne.”

Gool ci akkunne baalinet ci Tämütäddeno

(Matayo 24:23-28,37-41)

²⁰Imma iiten imma ijjinnet ol wak een Varacis Yesu zoz ci okko atin baalinet ci Tämütäddēn akkü, abariz zin Yesu, “Iróng baalinet ci Tämütäddēn akkü ngati acinnu niga idic,

²¹icima ovvo atin ol azi ne, ‘Icu baalinet ci Tämütäddeno,’ eci baalinet ci Tämütäddēn aave ngatinnong.”

²²Izek zin enne nuyak ciginnek ne, “Akkü iiten imma ci orongnyu niga kar icinnet Ngerrti Eeto, majje iróng atin acinnu iiten neci.

²³Aduwakkung atin ol, ‘Nonno ici, icima nonno ngatu.’ Ma niga aviryu vurrtē zoz cinneng.

²⁴Eci Ngerrti Eeto iitenē cinne ogon atin enne kiwagon borowoci, ci abadi katalany tamu-kenga döök.

²⁵Maije arrak enne apirna kaale cik meelek kar kutubure büule cu.

²⁶“Ki baling ogone kaala iinyawę balik Nowa kę, ogone atin bodök kaala niko iinyawę cik Ngerrti Eeto.

²⁷Imma iinyawę neke balię adakce ol, aude, ątik ngaai zee rok iiten ci izowę Nowa ibę. Kar zin tawani kikiya kidita nogo döök.

²⁸“Ogon zin bodök niko iinyawę cik Loti. Adakce ol, aude, atala kar utene kaal, arire kar bodök keteehenyco.

²⁹Maije iitenē bali ungnak Loti orog ci een Sodom lööc, kar kitak gwaą ki gii ci aanyik gwoo katalany oroot ci akkü meer tamu-kenga rok lööc kar kidita nogo döök.

³⁰“Ogon zin atin looci buk niko iiitenē ci okko Ngerrti Eeto iyelai.

³¹Imma zin iiitenē neci, iróng eeti ci aave loruhuna taddena ki ijjó ciginnek caato, kuluce kuk ngatinneng. Ogon zin bôdok niko, illooi eet imma ci aave manato amire kuwek gii imma céeza.

³²Aadda dä ngaa bali Loti!

³³Ming atiman eeti orong kuzute ruget cinne, okoloz atin ruget cinne, kar ming okoloz eeti ruget cinne, amuda atin ruget neci.

³⁴Kaduwakkung anna igeta, imma bâalîn neci, ming adunge ol cik een ram kweene code, odongnyai code imma code ungnonik loc.

³⁵⁻³⁶Ming erekce ngaai cik een ram rabaza, odongnyai code, okko code ungnonik loc.”

³⁷Ijjinnet zin tuyaha Yesu, “Okko zoz necu akane nga, Manyi?”

Obodek zin enne nogo annek ne, “Ngati aavtte eleetti cik ol cik adaito, ovvo atin uduvanq alute nginati.”

Luka 18

Tubzenet ci ngaa ci boye anime zoz

¹Aduwak zin Yesu tuyak ciginnek tubzenet cu, kar kiyelek nogo abunna ming alaye nege odohize, iróng ungnek zoz necu loc.

²Kar enne kize ne, “Anyak dä orge emanî alaan ci iróng ongoole Tämütadden icima azunne ol.

³Kar anyak dä bôdok orge neci ngaa ci boye, ci akkunnak nonno okko ilali, ‘Etten lokiko cinanni zozé ci eet ci adangnya annit ko.’

⁴“Imma gwoonya ugge utubur alaani. Maije vurrtä izek ele cinne ne, ‘Ming iróng nunun anna kongoole Tämütadden icima iróng kazunne ol,

⁵eci ngen ngaa ci boye ko acunanan, korongi zin atin anna kicin ming ketede lokiko cinne jurrum, abunna iróng enne acunana annit weeta!”

⁶Kar zin Manyi kize ne, “Iziyyet zoz ci aduwä alaani ci etted zoz gerzet.

⁷Kar iróng atin Tämütadden etted lokiko jurrum cik ol cik atahalai, ol cik aluwek nonno wazin ki bâalîn? Okko gon atin enne abure lokiko cinneng?

⁸Kaduwakkung anna igeta, acin atin enne, orong lokiko ketede jurrum, kar bôdok ataman. Maije ming okko Ngerrti Eeto akku, okko atin enne amuda tûwenet ming aave lootä ngatu?”

Tubzenet ci Varacis ki eet wa aluta mucuru

⁹Anyak ol wak inon aggä nege eletti ciggek azi ne kabunanna kar zin kibbezit ol döök, uduwak zin Yesu nogo yabzinet cu:

¹⁰“Ovvo ol cik eeggın rama lawinet Ceeze wa Tamutadden, een eeti cöde Varacisoc, okko cöde een eet wagon aluta mucuru olle ko.

¹¹Itinga zin Varacisi neci kar kala Tamutadden zoze ci ele cinne: ‘Tamutadden, kaanyi anna innet zany iróng kogonni kiwagon ol wak eeggın ogoryak, olli munyaen, ol wak owo ki ngai cik ollu, icima ki iyoko eeti cu, gon aluta mucuru olle ko.

¹²Kiyayé anna lak rama biranoca, kaanyi anna innet Tamutadden gii cöde kaale cik eeggın omoto kanyai anna döök.

¹³“Majie eeti wa aluta mucuru olle ko, ibil reena. Iróng enne bük acin tamu-keng, abarik akati culum kar kize ne, ‘Tamutadden, inya annit deten, eet ci munyaen.’

¹⁴“Kaduwakkung anna igeta okko eeti cu ceeza labak, alalek Tamutadden bacinnok ciginnek. Eci ming odong eeti imma ele cinne, okko atin enne een gunun, kar eeti ci gununi, okko atin enne odongnye.”

Dooli cikidik ki Yesu

(Mateyo 19:13-15; Marko 10:13-16)

¹⁵Anyaha zin dä ol dooli rok Yesu kar enne kuum nogo. Baling icinnet nuyaha zoz necu, egerenycek zin nege nogo.

¹⁶Majie Yesu awa dooli kiviták nonno kar kize ne, “Aanycik dooli cikidik kivitan, ma alamnyu nogo, eci bäalinet ci Tamutadden een ci dooli cik ogon ki neko.

¹⁷Kaduwakkung anna iget zoz wa een dede, ming iróng eeti imma aggama bäalinet ci Tamutadden tuwentä kutugu ki dolec cidici ko, iróng atin enne ijzo ngin neci.”

Alaan ci een itoit

(Mateyo 19:16-30; Marko 10:17-31)

¹⁸Ijjin zin alaani imma nonno, “Demezoit ci abunna ko, kutugu anna nya kar kumuda baiz wa aave udut?”

¹⁹Obodék zin Yesu, “Nya ming awuya azi ne, demezoit ci abunna ko? Illoj eet imma ci abunna, Tamutadden dö niko ci abunna.

²⁰Agga innä lotinnok ciko: ‘Ma orootonu ki ngai cik ollu, ma amunyi eet ci diiri, ma ogorze, ma aduwä zoz ngati ovolonge eet imma, tongoolle yaatunne ki baatunne.’”

²¹Kar zin eeti ci een itoit kize ne, “Kazunne anna lotinnok neko baling ngen anna keeni idica rok iyoko.”

²²Baling izik Yesu zoz necu, izek enne nonno ne, “Ngen gii cde akilane ngatunne. Tuwek kaal cik anyai innq dok kar anyik orobiya ol cik amati, kar atin innq nyak dher tamu-kenga, kar zin ijja, nuwan.”

²³Baling izik enne zoz necu, utubur enne nong oroot, eci enne een itoit oroot.

²⁴Egelem zin Yesu nonno kar kize ne, “Okkomi kak ngati eet ci een itoit kar kitto baalinet ci Tamutaddeno!

²⁵Dede, obokce abarik ngati naganaga kar kitto orotenit wa een volongnyoit eenycine ol ko, kommog itoit, ngati kar kitto baalinet ci Tamutaddeno.”

²⁶Imma ol balik iziyyet zoz necu ko ijjinto, “Ngene zin ci atin amuda tirizenet?”

²⁷Obodek zin Yesu nogo, “Ovvo kaala cik ommog eet ci diiri ko irong ommog Tamutadden.”

²⁸Izek zin Peturu Yesu ne, “Kutungteya naga kaal balik kanyaka ke dok, kar kunuya inneta!”

²⁹Annek Yesu nogo ne, “Kaduwakkung anna igeta zoz ci een dede, ming anyak eet ci uungnek cez cinne, icima ngaa cinne, icima gotoni, icima baatinne ki yaatinne, icima dooli ciginnek, zoze ci baalinet ci Tamutaddeno,

³⁰amuda atin enne kaal lak cik meelek giir baize cu, ki baize ci atin akk ci atin aave udut ke.

Uduwa Yesu bodok zoz ci daiz cinne

(Mateyo 20:17-19; Marko 10:32-34)

³¹Uwe Yesu nuyak omoto ki rama abanyca kar kuduwak nogo, “Kovvo naga rok Jerusalem, kar kaala dok balik eher arittowa obod ki zoz ci Ngerrti Eeto ke atin kakatit molet.

³²Aggamek atin ol nonno ol cik irong eggin Yaqd. Aminye atin nege nonno, odom nonno, urtek nonno amut, kar kuruwet nonno kadak.

³³Imma iinyawe cik een iiyo ingazi atin enne daiza bodok.”

³⁴Irong zin nuyaha agga zoz cinne ko. Alungnye keng ci zoz neci ngatinneng, irong zin nege agga ozoz enne nya.

Idiman Yesu eet wa ruben*i* kicine

(Mateyo 20:29-34; Marko 10:46-52)

³⁵Baling ojongoz Yesu orog ci een Jeriko, anyak da eet ci ruben*i* aave gool abanyca ala ol orobiya.

³⁶Baling izik enne ol ming owo goola, ijjinno zin ogon ol neko nya.

³⁷Uduktak zin ol nonno, “Owo Yesu wa Nazereti ko goola.”

³⁸Kar zin enne kutuwe muluwe ci appwe, “Yesu yel, Ngerrti Davide, eelawan!”

³⁹Imma ol balik ovvo oowa kę egerenycek nonno kar kuduqtak nonno anyik kijahe, abarik zin enne egereny oroot, “Ngerrti Dəvədə, eelawa bai annita ke!”

⁴⁰Ibil zin Yesu kar zin kuduwaq ol abunna ming anyahak nonno eet neci rubeni kę. Baling okko enne aave ojonun, ənnək zin Yesu nonno ne,

⁴¹“Orongnya ınnə annita kütuguwei ınnət nya?”

Obodek zin enne, “Manyi, korongi kicine.”

⁴²Annek zin Yesu nonno ne, “Abunna! Cine zin, idimani ınnət tuyenet cunne.”

⁴³Ataman niko, icinte zin ebere ciginnek lak code niko, kar zin enne kunu Yesu, innat Təmətəddən. Baling icinnet ol dook nonno, innatit zin nege buk Təmətəddən.

Luka 19

Zakayos eet ci aluta mucuru

¹Itto Yesu orog ci een Jərikə, etted zin enne orog orgena.

²Anyak da eet imma ɔrgə neci ci een zara Zakayos; een da enne ddikiryoit ci ol wak aluta mucuru olle kar enne kize itoit oroot.

³Orong da enne kicin ngene ci een Yesu ko, majje ngatu een enne eet ci үturi oroot, iróng zin enne ngen acin nonno, eci meeple ol.

⁴Ivir zin enne ol oowa kar kuk kottod keet ci een munec gool abanyca orong kicin Yesu, ming okko enne əkkü goole neci.

⁵Balinguzuca Yesu nginti aave enne kę, icin zin enne təddən kar kizek nonno ne, “Zakayos, luai ataman. Kokko lədən anna wazin cu kaave ceeze cunne.”

⁶Uluai zin Zakayosi keeta təddənə ataman kar kuwe Yesu ceeze cinne talninta.

⁷Imma ol balik icinnet zoz neci dook kar zin kungungunet, “Okko enne een erennoit ceeze ci eet ci ‘mənyənu.’”

⁸Majje Zakayosi itinga jeenə kar kizek Manyi ne, “Cinno, Manyi, kengeri atin anna kaal cigannik gejera kar kanyik ol wak amati, kar ming külətə da bəliyə eet imma giiyə emani, kərui atin anna ɔrobıya nəkə lak wəc.”

⁹Annek zin Yesu nonno ne, “Wazin necu ikiya tirizənet ceez cu, eci eeti cu buk een ngerrti Aburhami.

¹⁰Eci Ngerrti Eeto əkkü kikiyə koronga kar kitiriz ol balik itiyyet tu.”

Tubzenet ci orobiya

(Mateyo 25:14-30)

¹¹Baling ngen ol wak owo ki Yesu kɔ aziye dəmzinet cinne, үduwak zin enne nogo bɔdɔk tubzenet cu, eci enne ojongoz Jerusalem kar ol kinonit kizeto ne okko baalinet ci Təmütəddəno iyelai lak code.

¹²Kar zin enne kize ne, “Anyak də eet imma ci əddikire oroot ci okko loçe ci reeni kar enne kuk kaggamozik kize alaan, kar enne koboda.

¹³Baling ngen enne kuk, utu zin enne duccak waginnek een omoto kar kaanyik nogo orobiya lodet omoto cik een ziik. Kar enne kize ne, ‘Ilinglingte orobiya neko, zee koboda anna.’

¹⁴“Imma ol cik loç cinne, amarine nonno oroot, kar zin kittonttek ol ugge koot oowa ngatinne kizeto ne, ‘Iróng naga korongnya eet cu kize alaan cinnang.’

¹⁵“Atahaltta zin ol nonno kize alaan, kar zin enne koboda loç cinne. Utu zin enne duccak waginnek een omoto, balik aanyik enne lodet omoto cik orobiya ke. Orong kaggatirretucca orobiyanə neke, izeto izong.

¹⁶“Ikiyə zin ducaiti wa oowu kar kizek nonno ne, ‘Alaan, itir lodo code ci orobiya balik aanya innə annit ke izeto omoto.’

¹⁷“Ize zin alaani ne, ‘Utugu innə giij ci abunna! Eci innə eeni ducait ci abunna azunne kaal cikidik ko, iyoko zin katahalai anna innətə ize ddikiryoit ci orogjok omoto.’

¹⁸“Ikiyə zin bɔdɔk ducaiti imma alaan kar kize ne, ‘Alaan, itirret orobiyanə balik aanya innə annita ke lak tur.’

¹⁹“Iizek zin alaani nonno ne, ‘Utugu innə bɔdɔk giij ci abunna oroot. Iyoko zin ize innə ddikiryoit ci orogjok tur.’

²⁰“Ikiyə zin bɔdɔk ducaiti wa vurrto, anyaha orobiya balik aanyik alaani nonno ke niko, kar kize ne, ‘Alaan, kuzute anna orobiya neko kavvuto rüümə cu.

²¹Kongoolini anna innətə, eci innə eeni guzuloit. Abarik innə orongi ol kabaltei innət kaal kar ijja lungan labak, ming ngen innə tugu giij imma buk.’

²²“Abarizek zin alaani cinne nonno, ‘Ketediki atin anna innet lokiko zoze ci aduwə innə, eeni innə ducait ci munyen! Agga innə ming keenə anna eet ci kokkomi kak, kokkoye kaal cik ngen karik cigannik, kar ketteda kaal cik ngen anna keevu.

²³Ming agga innə baiz cinanni niko, iróng zin də innə arike orobiya cigannik kitirret nya? Kar zin ming kokko anna koboda kamuda itirret izeto meeple.’

²⁴“Kar zin enne kizek ol cik abile abanyca kə ne, ‘Aggamttə lodo ci orobiya ngatinne kar anycik ducait bali arrit orobiyanə ciginnek lak omoto ke.’

²⁵“Izeto zin nege ne, ‘Alaan, anyak enne lədən omoto!’

²⁶“Obodek zin bodek alaani nogo, annekk ne, ‘Kaduwakkung anna, ngati eet imma ci anyak ladjun, anyonik atin nonno, majje ngati eet ci irong anyak giimma, aggamnyai atin ngatinne rok nek anyak enne ke.

²⁷Majje ngati moddo wagannik aburna annit kize alaan ci kabali nogo ko, anyaktta nogo ngintu kar urywet kadaito kicin anna.”

Izo Yesu Jerusalem talninta

(Mateyo 21:1-11; Marko 11:1-11; Jon 12:12-19)

²⁸Baling uduwa Yesu zoz cu, uk zin enne oowa okko rok Jerusalem.

²⁹Baling ojongoz enne orogjok cik Bethphage ki Bethany biye ci een zara Bee ci Ingirou, itton zin enne nuyak ciginnek rama koot oowa, annekk nogo ne,

³⁰“Oot zin orgé ci aave oowe cunnong ko, kar zin niga ittozzo, arubannu atin moolet ci zigiro ming ecébjé keeta vurrtä, ngen da eeti imma kotowe bük. Oogtta kar anyaktta rok annit ngatu.

³¹Ming ajjinnung eeti imma azi ne, ‘Nya ming ooganu zigir ko?’ Uduktak nonno, izektek ne, ‘Orong Manyi zigir necu.’”

³²Umudda zin ol balik ovvo oowa ke zoz neci ki baling aduwak enne nogo ke.

³³Baling ovvo nege ooga moolet ci zigiro, icinnet da macigi zigir nogo. Kar zin kijjinnet nogo kizettek ne, “Nya ming ooganu zigir cinnang ko?”

³⁴Oboddék zin bodek nege, annekk ne, “Orong Manyi.”

³⁵Anyaktta zin nuyaha neke moolet ci zigir neci rok Yesu, kar zin kujuktek ruumanji cigcek zigir, kar kartik Yesu kavvui.

³⁶Baling otowe enne moolet neci, ujukttek zin ol ruumanji cigcek gool ngati adingdingané nonno.

³⁷Baling okko Yesu ojongoz gool ci aluce okko Biye ci Ingirou loota, akatte zin nuyaha cik meelek inatit Tamutadden muluwanine cik appintek eci enne utugu kaal cik avula balik icinnet nege ke, azi ne,

³⁸“Umuyuk Tamutadden eet ci akku zare cik Manyi!” “Aave gano tamu-kenga ki dingdingon ci aave tadden!”

³⁹Imma Varacisi uggak orgene ci ollu annekk Yesu ne, “Demezoit, gerenyek bong nuyak cigunnek!”

⁴⁰Obodek zin enne nogo, “Kaduwakkung anna igeta, ming ijaktte nege liim, ovvo atin biyena ozozi.”

⁴¹Baling ojongoz Yesu Jerusalem kar kicin orog neci addikire ke, kar zin utuluwék.

⁴²Kar kize ne, “Ming ağgayyu niga wazin cu nya ci anyahakkung iget gano, majje iyoko alugnye zoz necu eberene ciggok.

⁴³Ovvo zin atin iinya cik avvunakkung igeta ko kar moddo ciggok kidimanit lödhidhiret cik aburuk äluwä ci biyen ko otö dok.

⁴⁴Orocekung atin nege igeta ki dooli döök dilatwä cuggok ecito. Iróng atin nege ungnek bee code kavvu oowë ci gononi, eci iróng niga baliye elemnyyu iiten ci akkunakkung Tamutaddën igeta.”

Aave Yesu Ceeze wa Tamutaddeno

(Matteo 21:12-17; Marko 11:15-19; Jon 2:13-22)

⁴⁵Itto zin enne Ceeze wa Tamutaddeno kar kottok ol wak ataline kaal nginati.

⁴⁶Annek enne nogo ne, “Ehéryé Warage ci Tamutaddeno, ‘Awu atin ol Ceez cinanni kize Ceez wa Lawinto,’ abarik niga anyikku kize ‘nyaperit ci alungnye ogoryaha.”

⁴⁷Kar enne odohize kedemezo Ceeze wa Tamutaddeno. Imma zin alaata cik olli wawaco ki demezzök wak lotinnök wak Musesi ki loddikire wak Yaudak orongit kurywet nonno kadak.

⁴⁸Iróng zin nege ngen amuda gool ci kar kurykte nonno, eci ol döök elemta zoz cinne.

Luka 20

Adang ol cik Yaudo alaanzet ci Yesu

(Matteo 21:23-27; Marko 11:27-33)

¹Anyak dä iiten imma ci edemeze Yesu ol reena Ceeze wa Tamutaddeno kar bodök kuwahek nogo kaviyak cik abunna, ulutte zin alaata cik olli wawaco ki demezzök wak lotinnou ki loddikire kar kivitak nonno.

²Kar zin kizettek nonno ne, “Duwakketa, ogoni innä kaal neko alaanzete ci ngene? Ngene ci aanyi innet katkaton necu?”

³Obodek zin enne, “Kajjinnung atidic anna iget buk. Uduktang,

⁴akkü dim Joni ci okko aggamék ol batiimö ko tamu-kenga yo, icima ngati ol cik diirik?”

⁵Ozozit zin nege arrak do kar kizeto ne, “Ming kizeto naga ne, ‘Akkü tamu-kenga,’ okko atidic enne ajjinne, ‘Iróng niga elemannu nonno nya?’

⁶Maijé ming kazi naga ne, ‘Akkü ngati ol cik diirik,’ ovvo ol döök ovoccet biyene, eci nege döök atü ming een Joni arıtojt ci zoz ci Tamutaddeno.”

⁷Oboddekk zin nege nonno, “Iróng naga kaggayya nginti akkunne enne.”

⁸Ize zin Yesu ne, “Iróng zin anna bük káduwákkung alaanzete ci ngene ci kogonne anna kaal néko ko.”

Tubzenet ci ol cik tabinto
(Mateyo 21:33-46; Marko 12:1-12)

⁹Emena enne zoza kar kúduwák ol tubzenet cu: “Irir eetí imma keen cik eeggín vino, kar kaanyik ol ugge keevit kar atin kitabit nonno kar enne keeron kuk reena erkinyá cik meelek.

¹⁰Baling ize tédinet mānā, itton zin enne ducatí kuk ngati ol néke kar kanycik nonno oyau ugge mānē neci. Maije ol nék kar kitabit nonno kó uruwéet ducatí kar kottoit nonno kimire kuk azzine ollin.

¹¹Itton zin enne bódok ducatí imma, maije nege uruwéet zin ducatí neci bük kar kottoit nonno kimire kuk azzine ollin.

¹²Itton zin bódok manyi mānā ducatí imma dee, kar nege kuvurtozik nonno kar kottoit nonno kuk reena.

¹³“Ize zin manyi mānā do ne, ‘Kogonni atidic anna nya? Kittonni atin anna ngeranni wa kirezi kó; icima atin nege ovvo ongoole nonno.’

¹⁴“Imma baling ovvo ol wak eev mānā kó acin nonno ming akku, ozozit zin nege do. Azi nege ne, ‘Icu eet ci okko aragiz mānā, kuruwéet nonno kádak, kar atin naga karagizet mānā cu kize cinna.’

¹⁵Oottoit zin nege nonno manatoto kar kuruwéet nonno kádak. “Ogonik zin atin manyi mānā nogo nya?

¹⁶Akkú atin enne kar kíkiya kuruk ol nék ujura mānā cinne kó kádaító, kar kaanyik mānā ol ugge.” Baling iziyyet ol néke zoz neci, izeto zin ne, “Gerza zoz necu ming ogone!”

¹⁷Egelem zin Yesu nogo kar kijjinno, “Azi zin keng ci zoz ci eherye Warage ci Tamutaddeno kó ne nya? “Okko bee bali abure ol wak eenyce kó ize bee ci abilne ceez kommog veelek.”

¹⁸Kar eeti ci iinak bee neci okko enne adule oroot, maije eeti ci iinak bee neci nonno, adule kizzi ele cinne dakdak.”

Urukték mucuru alaan ci addikiré Romi
(Mateyo 22:15-22; Marko 12:13-17)

¹⁹Orongit zin demezzowá wak lotinnou ki alaat cik olli wawaco gool ci kar kecebte nonno ataman, eci nege agga ozoz enne tubzenet necu aaruk nogo. Maije nege ongoole ol.

²⁰Acin nege nonno oroot, kar kittonttə volongnyok wak alaba talaben azi ne keegginnə ol cik kabunanna. Orong nege kaggamit Yesu zozə ci ozoz enne kar kaanycik nonno ddikiryoit ci gaalau.

²¹Ijjinnət zin volongnyowa nonno, “Demezoit, kaggayya naga ming ozozi kar demez zoz ci een dede, iróng inna engeri ol, abarik edemezi gool ci Tamutaddenə zozə ci een dede.

²²Abunna ngatinna ming karuwəkə mucuru alaan ci addikire Romi yo icima gerza?”

²³Icin zin enne zoz ci ahac nege kar kiizek nogo ne,

²⁴“Iyelta də orobiyac ci een ziit. Anyak ririton ci ngene ki zar cik ngene?”

²⁵Oboddek nege, “Ririton ki zar cik alaan ci addikire Romi.” Izek zin enne nogo ne, “Aanycik zin alaan ci addikire Romi kaal ciginnek, kar aanycik Tamutadden kaal cik Tamutaddenə.”

²⁶Iróng zin nege ngen amuda gool ci kar kaggamtə nonno zozə ci ozoz enne orgene ci ollu. Abarik ukultek nege nonno zozə ci abariz enne kō, kar zin kijakte liim.

Ngazi daiza ki rucenet

(Məteyo 22:23-33; Marko 12:18-27)

²⁷Ivittak zin ol uggak cik eeggins Saddocis Yesu, zozə ci azi ne, illoi atin eet ci ingazi daiza.

²⁸Izettek nege nonno ne, “Demezoit, eherakket Musesi tilowinet ci azi ne, ming adak eeti kar kutungek ngaa ci ngen kitira dolec imma, anyik gotoni kurumte ki ngaa necu kar kitirrtə dooli cik gottenoni.

²⁹Anyak də baliye gottenen turgerem. Itik zin logut wa een abu kō ngaa kar zin enne kadak ataman, ngen kitira dolec imma.

³⁰Urumte zin gotteniya code ki ngaa neci, adak zin bodok enne, ngen kitirra dolec imma

³¹kar zin bodok logut ci annu gooni kō kabaito ki ngaa neci, abaito zin nege dook ngati eegginne turgerem ki ngaa neci, adaito zin nege dook, illoi rok dolec ci arrita ngaa neci.

³²Imma vurrtə adak ngaa neci buk.

³³Iyoko zin, ming ovvo atin ol ingazi daiza, okko atin enne een ngaa ci ngene, ming abaito enne ki logoz cik eeggins turgerem kō dook?”

³⁴Oboddek zin Yesu nogo, “Aruco ol cik büyl cu kar uggak kitikte.

³⁵Maijé ol wak abak baiz ci abunna buule cu ming ovvo ol ingazi daiza, iróng atin nege aruce icima atiye,

³⁶iróng zin atin nege ngen adai; utuguzzo nege kiwagon anjilonya. Eeggin nege dooli cik Tämütäddeno, ming eeggin nege dooli cik ingazi daiza.

³⁷Maijé zoze ci zari bali atuze ke, iyelä zin bali Musesi buk ingazi atin ol daiza, eci enne awu Manyi azi ne, ‘Tämütädden ci Aburahami, Tämütädden ci Isako ki Tämütädden ci Yako.’

³⁸Iróng enne een Tämütädden ci ol cik adaito, abarik een Tämütädden ci ol cik aruge, eci zoze cinne aruge ol dök.”

³⁹Izektek zin demezzowa uggak wak lotinnou nonno ne, “Uduwa zoz necu jurrum, demezoit!”

⁴⁰Illoí eet imma ci anime kar kijjin nonno bodo.

Een Kırısto ngerrti ngene?

(Mateyo 22:41-46; Marko 12:35-37)

⁴¹Ijjin zin bodo Yesu nogo, “Nya ming azi nege ne een Kırısto Ngerrti Davide ko?

⁴²Eci Davide ele ci eher buwe ci Caliwono, azi ne, “Annek Manyi, Manyi cinanni ne: “Avvü atté cinanni azzo ngati adingdingani ol inneta,

⁴³zee kutugu anna moddø wagunnek, kavvuto zoone cigunnek.”

⁴⁴Awu Davide nonno kize ‘Manyi.’ Okko bodo enne een Ngerinne ku?”

Yesu ki demezyak cik lotinnok wak Musesi

(Mateyo 23:1-36; Marko 12:38-40; Luka 11:37-54)

⁴⁵Baling ngen ol dök azikne, izek zin Yesu nuyak ciginnek ne,

⁴⁶“Uzutte demezzok wak lotinnou! Eci nege owo aim rüumanı cik üunttik kar kirezit ming izza ol nogo cuwa, kar kanyait lecerit cik riilik Ceezinne wak Lawinto ki ngintik adahe ol kwor.

⁴⁷Egerzan nege ceezi cik ngaai cik boyek, kar gon iyeline eletti kalac Tämütädden uumuc. Ovvo ol cik ogon niko edez atin Tämütädden nogo oroot.”

Luka 21

Ngaa ci boye amuc Tämütädden

(Marko 12:41-44)

¹Baling okko enne acin tadden, icin Yesu ol cik een ittok arike muci ciggek obon ci Ceez wa Tämütäddeno.

²Icin bodok enne ngaa ci boye ming ajukek orobiya cikidik een ziik rama obon neci.

³Ize zin enne ne, “Kaduwakkung zoz ci een dede, aarik ngaa ci boye ko orobiya cik meelek kommog ol dok.

⁴Aarik ol neko dok muci ciggek orobiya cik anyak nege ngati eegginne ittok; majje ngaa ci amati ko aanyik orobiya cik anyak enne dok.”

Baayen cik iyelai okko looci aturneke

(Mateyo 24:1-2; Marko 13:1-2)

⁵Ozoz nuyaha ciginnek uggak zoz ci adimane Ceez wa Tamutaddeno biyene cik azize ki muci cik aanyik ol Tamutadden. Majje zin Yesu ize ne,

⁶“Eci kaale cik icinntu niga ngatu ko, ąkku atin iiteni ci iróng biyena ngen atadonik gooni; ajukonik biyena neko atin dok looc.”

Uzutte piryanzet ci ąkku ke

(Mateyo 24:3-14; Marko 13:3-13)

⁷Ijjinnet nuyaha Yesu izektek ne, “Demezoit, akane atin kaala neko atinga? Nya ci iyel*a* ize ojontte kaala neko kar kutuguzze?”

⁸Obodek zin enne nogo, “Icinnet jurrum, gerza ming alabanung eeti imma. Eci avvu atin ol cik meelek zare cigannik, aduwakkung woye eeti imma, azi ne, ‘Keeni anna nonno,’ ki, ‘Ize ojon iiteni.’ Ma annuyyu zoz cinneng.

⁹Ming iziktu niga illanya ki nyilen looccok dok, ma ongoolinnu gii imma. Lin kaala neko arrak oowa, majje turnenet ci lootu iróng ąkku ataman.”

¹⁰Izek zin enne nogo ne: “Ooro atin orogjowa ki orogjok, ooro atin alaanzet imma ki alaanzet imma.

¹¹Anyak atin kirikirik ci addikire oroot, anyak atin magizzok cik addikire ki zerenin loocowe do; ki zozzok cik anyike ol kotoqooltte loc ki baayen cik addikire tamu-kenga.

¹²“Majje ming ngen kaala neko kakkatte, aggamnyung ol azzine kar kigiddung. Ovvoyyung lokika kar kujukteung lagam, ovvoyyung alaate Ceezinne wak Lawinto zoze cinanni.

¹³Iyel*a* atin zoz necu ming aduwakku niga nogo zoz ci Tamutaddeno.

¹⁴Abarik odolta zinzettinne, ma ongoolinnu zoz ci ovvo niga eelannu eleetti ciggok lokika.

¹⁵Eci kaaqnyung atin anna igeta zoz ki genyiz kar zin ol nek amarinnung ko, iróng amuda gool ci aburne zoz cunnong.

16Ovvo atin ol rok beetiggok ki gottenoggu ki boor ki gonoggu ovolongnyung igeta, ovvo atin bodok aruk ol ugge ngatinnⁿong kadaito.

17Amarinnung atin ol iget dook zoze cinanni.

18Abarik illoi atin rok imacoc code ci adaai oowa.

19Okko zoze ci abilnnu niga jurrum, amudannu atin niga ruget."

Ozoz Yesu libenet ci Jerusalemi

(Mateyo 24:15-21; Marko 13:14-19)

20Izek zin bodok Yesu nogo ne, "Ming icinntu aciir ilikta Jerusalem, ovvo atin niga aggayyu ize ojon libenet cinne.

21Anycik zin ol wak abak Judeya kiviret koot biyene tadden, anycik ol wak abak Jerusalema kiyokta reñun, kar aanycik ol wak abak Jerusalema abanyca, gerza ming iizo orog.

22Eci eeggin neko iinya cik edeze Tamutadden ol zoze bali eherye ladan.

23Olle atin nonga oroot ngati ngaai wak anyakce ki wak orokte. Anyak atin pirnanet ci appwe oroot loqt ki olle.

24Aruw atin uggak nyatubata, aggamnye uggak koot kecebte loocowe dook. Aggam atin ol wak iróng een Yaud Jerusalem zee kakat zoz cinneng mool.

Ming okko Ngerrti Eeto iyelai

(Mateyo 24:29-31; Marko 13:24-27)

25"Anyak atin baayen cik iyelai koora, nyelow^a ki munyunye. Kar loqt, ovvo atin ol loocowe dook apirna kar kabbaritet ngati ajule maama nyatapare ci addikire.

26Aval atin ol ngati ongoolinne gii ci iinak looc, eci kaala cik aavtte tamu-kenga ovvo omoti.

27Imma iitene neci ovvo atin nege acin Ngerrti Eeto akku diiza tamu-kenga komiza ki dinqdingonte ci addikire.

28Ming ovvo kaala neko akane, ibilet zin niga jeen kar odongtek ootti cuggok tadden, eci ikiya tirizenet ize ojon."

Demzinet ci atubzek Yesu keet ci een munec

(Mateyo 24:32-35; Marko 13:28-31)

29Uduwak zin enne nogo tubzenet cu: "Icinnet keet ci een munec k ki keen doock.

30Ming ovvo varanya alize, acinnu niga eberene ciggok eleettine kar aggac ize ojon ngararoni.

³¹Ogon zin niko, ming icinntu niga kaal nəko ming ogone, aggac ize ojon baałinet ci Tämütäddeno.

³²“Kaduwakkung anna iget zoz ci een dede, iróng atin buul cu aditai ming ngen kaala nəko kütuguzze.

³³Aditai atin tامى-kengi ki looc, majje zoz cinanne iróng atin aditai udut.

Uzutte eletti

³⁴“Uzutte eletti, icima ovvo atin zinzetti cuggok egerzanne zoze ci gerze, ki udenet merten ki ngolinet looc zoze ci baizo, okko atin iiteni neci ąkkunakkung kiwagon tarabai.

³⁵Eci ąkkunąk zoz neci ol cik abak loota ngatu dook.

³⁶Abunna ming azunnu niga eletti jurrum, kar alac Tämütädden kar kąanyung gool ci alittu kaal cik atin ąvvunąk looc ko, kar atin ibilet ngume ci Ngerrti Eeto.”

³⁷Edemze gon Yesu iinyä dook Ceeze wa Tämütäddeno, kar gon enne okko adunge Biye ci Ingirou,

³⁸kar ol dook kivita ngerret ririwona kiziyet zoz cinne Ceeze wa Tämütäddeno.

Luka 22

Elema Judasi gool ci adawane Yesu

(Matheo 26:1-5,14-16; Marko 14:1-2,10-11; Jon 11:45-53)

¹Iyoko ize ojon iiteni wa adahe ol wak Yaqdo Kwoor wa Umunet wak iróng Amukcari, akane Iitené wa Vardanginto,

²kar alaani ci ąddikire wawaco ki demezzok wak lotinnou orongit gool ci kar kurukte Yesu lomuk, eci nege ongoole ebere cik ollu.

³Itto zin Sitani zinin ci Judasi wa annekk ol ne Iskariyot, een enne nuyait codé nuyahe cik Yesu wak eeggin omoto ki rama ko.

⁴Kar Judasi kuk ngati alaat cik olli wawaco ki looddikire cik Ceez wa Tämütäddeno kar enne kozoz ki nogo gool ci kar enne kadawai Yesu.

⁵Atalit zin nege oroot kar kancik nonno orobiya.

⁶Elema zin Judasi zoz cinneng ke, kar zin kuk korong gool ci kar kaggamek nogo Yesu ming ązzę zuwę to.

Ozol Yesu ki nuyak dainet

(Matheo 26:17-25; Marko 14:12-21; Jon 13:21-30)

⁷Ikiya zin iiteni wagon adahe ol umunet wak iróng amunye kumukcarit, kar zin kotodongit nyoon ci ązzeto Vardanginto.

⁸Itton zin Yesu Peturu ki Jon, ənnək ne, “Oot idimanit dainet cik Iiten wa Vardanginto.”

⁹Ijjinto zin nege, “Orongnyet innə agit koot kidimanta dainet neke nga?”

¹⁰Obodék zin enne nogo, “Ming ovvo niga izzoyu Jerusalem, okko atin eeti ci odong ijjo ci maamu arumekkung gool. Unuwet nonno rok ceez ci izzowen enne,

¹¹kar izektek manyi ceez ne, ‘Ajjinne demezoit: Inno ceez ci erennou, kar atidic anna kadak Kwoor ci Vardanginto ki tuyak cigannik?’

¹²Iyelékkung atidic enne ceez ci walwali atadonik imma tadden, kar zin kanyak ijjo cik ceezu dook. Idimanit dainet neke nginati.”

¹³Oot zin nege umudda kaal neke dook ki baling udwak Yesu nogo ke. Idimanit zin nege dainet cik Iiten wa Vardanginto.

Dainet cik Manyi vurro

(Mateyo 26:26-30; Marko 14:22-26; 1 Körnto 11:23-25)

¹⁴Baling utube ii, avvuto zin Yesu ki tuyak ciginnek ngati dainto.

¹⁵Kar enne kizek nogo ne, “Korongi anna kadak ki ige Iiten wa Vardanginto ko ming ngen kipira.

¹⁶Eci kaduwakkung igeta, iróng atin anna kadai dainet bodok zee kakat zoz ci baalinet ci Tamutaddeno moolet.”

¹⁷Baling idima enne uduc, kar kaanyik Tamutadden zany kar kize ne, “Idimta cu kar engerttek eletti cuggok.

¹⁸Eci kaduwakkung iróng atin anna kaudi bodok oyau cik vino zee kikiya baalinet ci Tamutaddeno.”

¹⁹Idima zin enne umune aanyik Tamutadden zany kar kubunyan, kar zin kaanyik nogo, izek ne, “Een necu ele cinanni anyonikkung igeta; utuguz gon niko kar abunna ming aadanang.”

²⁰Kar goole necu, baling uduttet dainte idima enne uduc ci vino, ize ne, “Een uduci necu olom wa een jor biyete cigannik cik addutai zoze cunnong.

²¹Maije azziti ci eet ci okko atin adawana annit ko kaavte ki nonno kozol dainet ngatu.

²²Okko atin Ngerrti Eeto ki bali ming uduyai ke, abarik olle nonga cik eet ci adawa nonno.”

²³Akatte zin nege ijjinet eletti ciggek ngene orgene cinneng ci atin okko ogen zoz necu.

Dangonet ci obod ki ddikirzet

²⁴Akatté bodoq nege dangonet orgene cinneng ngene ci addikire ngatinneng.

²⁵Izek zin Yesu nogo ne, “Alaata cik ol cik iróng een Yaqid idany ol ciggek kaale dook; kar ol nek alingling alaanzete cinneng ko, kizeto ne nogo cik keelanna ol.

²⁶Maije niga iróng ogonnu niko. Abarik eeti ci addikire ngatinnong, abunna ming ogo ki dolec cidici, okko eeti ci abal ol orgene cunnong, anyik kutugu ki ducaiti cunnong.

²⁷Eci ngene ci addikire kommog veelek, eet ci aave loota ngati dainto icima eet ci aanyik ol dainet? Iróng een eet ci aave loota ngati dainto ko? Maije anna kaave orgene cunnong kogonni kiwagon ducaiti.

²⁸Eegginnu niga ol cik emenannu ngatinanni ngati atimana ol.

²⁹Kar anna kqanyung baalinet ci Tamutadden, ki baling aanya Baba annit code ke,

³⁰kar atin niga woye adakku dainet bak audenu ngati kaave anna baalinte cinanni kar avvut lecerete, ettedu lokiko ci booryyok cik Isailo eeggin omoto ki rama.

Amikzene Peturu Yesu

(Matteo 26:31-35; Marko 14:27-31; Jon 13:36-38)

³¹“Simone, Simone, ajjinné Sitani kar ketegelung igeet kiwagon labina.

³²Maije anna kalawai innet Tamutadden, Simone, kar woye tuwenet cunne iróng azzé. Kar ming okko inná uukce, eela gottenoggu tuwenta kokkomit kak.”

³³Maije enne abarizek, “Manyi, kelemla anna kuk kecebe ki innet lagama icima kadaí buk.”

³⁴Obodek zin Yesu nonno, “Kaduwaki inneta, Peturu, ming ngen tuulici kogok wazin necu, amikzena atin inná annit lak iijo azi ne iróng inná aggayan.”

³⁵Izek zin Yesu nogo ne, “Baling kittonnung anna igeet kizzi rok obon ci orobiyau, muge icima caava, illoj da gi imma ngatinnong?”

Oboddék zin nege, “Illoj, kanyaka baliye kaal dook.”

³⁶Izek zin enne nogo ne, “Maije iyoko ming anyakku niga obon ci orobiyau, idimta, ki muge buk; kar ming iróng niga anyakku nyatubat, ataltoi rüüm kar utuyya code.

³⁷Ehereye Warage ci Tamutadden, ‘Itigiltek ol nonno ki olli munyen.’ Kaduwakkung anna igeeta ogone atin kaala neko ngatinanni. Dede zoz ci ehereye zoze cinanni kikiya zin akat moole.

³⁸Annek zin nuyaha nonno ne, “Manyi, cinno, iciko nyatubanya ram.”

Obodek zin enne, “Eleno nəko.”

Ala Yesu Təmütəddən Biye ci Ingirou
(Məteyo 26:36-46; Marko 14:32-42)

39Uk zin Yesu Biye ci Ingirou kiwagon kə lədən, kar nuyaha ciginnek kunuwet nonno.

40Baling ovvo nege azuca ngin neci, izek enne nogo ne, “Alac Təmütəddən abunna atin iróng giimma atimannung.”

41Izak enne uk reena ngatinnəng idic, akatek uzungtinne kar kalawo kize ne,

42“Baba, ming elemi innə, dima uduc ci piryanzeto kə ngatinanni; iróng zoz cinanni abarik zoz cunne kutuguwe.”

43Iyelək zin anjilo ci əkkü tamu-kenga nonno ele kar kanyik nonno doiz.

44Icirit nonno zinin oroot, kar zin enne kalawo oroot, kar muluwa ciginnek kutuguzzo kiwagon biyətə cik ereti iinək ləc.

45Baling edeca enne lawinet, itinga imirozik nuyak, umuda enne nogo udungeta zoze ci omozine nege.

46Ijjin zin enne nogo, “Nya ming adungnu niga kə? Itingaz jəena, alac Təmütəddən kar abunna iróng niga innəkkü timaninet.”

Cəbinət ci Yesu
(Məteyo 26:47-56; Marko 14:43-50; Jon 18:3-11)

47Baling ngen enne ozoz niko, ivitə koole, kar eet ci een zara Judas een eet cəde tonıahə wak eeggin omoto ki rama kə, ci bali anyaha nogo. Ikiyak enne Yesu kar zin kizza nonno,

48majə Yesu ijjin nonno, “Judas, adawa innə Ngerrti Eeto ngati izawe?”

49Baling icinnet nuyaha giimma ci okko ogone, izeto zin nege ne, “Manyi, ketengedit ol nəko nyatubatnyai?”

50Etted zin eet cəde ngatinnəng duçait ci alaan ci addikire wawaco itat ci azzo kə ne, pur.

51Majə Yesu abarizek nonno, “Ma ngen ogonnu niko!” Kar enne kuum eet necu itat kar kangaru nonno kalal niko.

52Izek zin Yesu alaat cik olli wawaco ki ddikiryyok cik aciir wak ebek Ceez wa Təmütəddəno, ki looddikire wak əvvunək nonno ne, “Kanyike anna ol kutuburret nong ngatinnəng ci əvvunəkkəng nyatubatnyai ki colnyai kə?

53Kaave anna ki iget odohize reene ci Ceez wa Təmütəddəno, iróng zin niga atadikang azzit. Majə iyoko een necu ii cunnong ci ogone kaala muhura.”

Amikzene Peturu Yesu
(Məteyo 26:57-58,67-75; Marko 14:53-54,66-72; Jon 18:12-18,25-27)

⁵⁴Aggamit zin nege Yesu kar zin koottē rok cēez ci alaan ci ąddikire wawaco. Unu zin Peturu nogo vurrtā kar kāvvū reena idic.

⁵⁵Maijē baling ąvaddekar nege gwoō rēenun orgen kar kāvvuto lootā ngatode, īkiyā zin Peturu ąvvu lootā ki nogo.

⁵⁶Icin zin ducāti ci ngaaye nonno ming ąvvu lootā gwooya. Egelem zin nonno oroot kar kizek ol ne, “Aave baliye eeti cu ki Yesu.”

⁵⁷Maijē Peturu etezo ize ne, “Ngaa cu, iróng anna kaggā nonno.”

⁵⁸Imma bōdok nginti dici niko, icin eeti imma nonno kar kize ne, “Eeni innā buk eet cinneng code.”

Obodēk zin Peturu nonno, “Nger, iróng anna keeni eet ci ol neke.”

⁵⁹Kar balig edeccai saa code, uduwā bōdok eeti imma, “Kaggā anna, aave baliye eeti cu ki nonno, eci enne een eet ci Galili.”

⁶⁰Abarizek zin Peturu zoz neci, “Nger, iróng anna kaggā zoz ci ozozi innā kō.” Baling ngen enne ozozi, ogok tuulici.

⁶¹Utuhuwe zin Manyi Yesu kar kegelem Peturu. Aądā zin Peturu zoz bali Manyi ozozek nonno kę: “Ming ngen tuulici kogok wazin necu, amikzena atin innā annit lak iijo.”

⁶²Iyok zin Peturu uk reena uk ұtulu oroot.

Agid ol wak ebekce kō Yesu

⁶³Akattē ol balik ebek Yesu zoz ci agiddē nege nonno kar kibiccet.

⁶⁴Ubungēt nege ebere ciginnek kar kizettek ne, “Duwā arizet cunne! Ngene ci arukī inneta?”

⁶⁵Kar kuduktā kaal cik meelek odome nege nonno.

Abile Yesu lokiķā ngati Pilato ki Herod (Matēyo 26:59-66; Marko 14:55-64; Jon 18:19-24)

⁶⁶Maijē bali ngerret, ąvvuto zin loddikire, alaat cik olli wawaco, ki demezzok wak lotinno ngatode, kar zin koole kanyaktak Yesu nogo.

⁶⁷Ijjinnet zin nege nonno, “Ming eeni innā Kiristo, duwakketa.” Abarizek zin Yesu nogo, “Ming kāduwakkung anna igeta, iróng atin niga atuuyang,

⁶⁸kar ming kajjinnung anna igeta, iróng atin niga abarizzu.

⁶⁹Maijē iyoko kuk, aave atin Ngerrti Eeto atte ci azzo Tāmutaddeno wa anyak komiz dook.”

⁷⁰Ijjinto zin nege dook, “Eeni zin innā Ngerrti Tāmutaddeno?”

Obodek enne nogo, "Ilemnyyu niga ming aduwannu keenj anna ngene."

71 Izeto zin nege ne, "Nya ming korong naga bbacak ugge ko? Kiziyet naga utuge cinne ele."

Luka 23

Anyakttak ol Yesu Pilato

(Matheo 27:1-2,11-14; Marko 15:1-5; Jon 18:28-38)

1 Itingazzo zin zuwe dook kar koottte Yesu rok Pilato ddikiryoit ci gaala cik Romi.

2 Kar kakkatté kovolongte nonno, kizeto ne, "Karubanna eet cu ming orong kilib looc cinna. Adang enne zoz ci aruwék ol mucuru alaan ci addikire Romi, kar kize ne keenj enne Kiristo, alaan."

3 Ijjin zin Pilato Yesu, "Eeni innä alaan wa Yaudo?"

Obodek Yesu nonno, "Iny, ogon ki iyoko ming aduwä innä ko."

4 Izek zin Pilato alaat cik olli wawaco ki koole dook ne, "Illoj gii ci gerze karuba anna ci utugu eeti cu."

5 Maije nege adang nonno dee, "Nonno ci ovolongek ol dook looce ci Judeya demzinté cinne. Akane enne Galiliya kar kikiyä mer ngnati rok ngintu."

6 Baling izik Pilato zoz necu, ijjianno zin enne ming een eeti cu ci Galili.

7 Baling agga Pilato ming aave Yesu looce ci abal alaani Herodi, ittonak zin nonno rok Herod, aave enne buk eliya Jerusalema ij neci.

8 Baling icin Herodi Yesu, atal da enne oroot, eci enne baliye gon ere nonno umuc orong kicin. Zoz ci azikne enne zoz cinne, orong da gon enne nonno kar kutugu kaal ugge cik avula.

9 Ucub zin Herodi nonno jinentä oroot, majje Yesu iróng abarizek nonno.

10 Abile da alaata cik olli wawaco ki demezzok cik lotinnou ngnati, omozze nege kar kovolongte nonno.

11 Kar Herodi ki aciir ciginnek kadacit Yesu kar katararte nonno. Uburuccek zin nonno rüüm ci alaano ataltali, kar kittonnit nonno kimire kuk ngati Pilato.

12 Imma wazin neci izeto Pilato ki Herod gonen, imma baliye amarno nege gerzet.

Apahozik Yesu daizi

(Matheo 27:15-26; Marko 15:6-15; Jon 18:39-19:16)

13 Utuwa zin Pilato alaat cik olli wawaco ki loddikire ki ol,

¹⁴kar kizek nogo ne, “Anyahakang niga annit eet cu ąnnu ne nonno ci aanyik ol kutuburret nong. Kijjiną anna nonno ngati aavtiyyu niga to, ngen zin anna kuruba baci cinne kar ketedek nonno lokię.

¹⁵Rok Herod buk nūnūn, illoj gi ci amuda abaci enne, eci ittonait enne agita bodoł dee; ki ming acinnu niga kɔ, ngen enne kütugę gi imma ci gerze kar ketedek nonno daiz.

¹⁶⁻¹⁷Iyoko zin kedezi atin anna nonno kar koogu.”

¹⁸Egerenyit zin zuwę ecodę, “Uruwet eet necu kądak! Oogaet agit Barabas!”

¹⁹Ecebje dą abarik Barabasi zożę ci aanyik ol kurukto kize nyili Jerusalema, ki bodoł zożę ci aruwę eet kądak.

²⁰Orong Pilato kaara Yesu, kar zin arrak kijjin nogo dee.

²¹Maijē nege egerenyit niko, “Todowek nonno talałkec! Todowek nonno talałkec!”

²²Eci Pilato ozozek nogo ize lak iijo: “Nya? Utugu eeti cu nya ci gerze? Kuruba anna illoj zoz ci gerze kar ketedek nonno daiz. Iyoko kanyike anna nonno kedeze arrak kar kooga.”

²³Maijē nege egerenyit muluwanine cik appintek orong nonno kotodowe talałkeca, ommog zin gerenyi cinneng nonno.

²⁴Kar zin Pilato kelema zoz ci orong nege.

²⁵Ogak zin enne nogo eet bali ajukę ol lagam zożę ci anyahane nyili ki zoz ci aruwę enne eet kądak ke, eet bali ajjin nege ke, kar kaanyik Yesu kotodowe ki baling udułtę nege ke.

Todowinet ci Yesu talałkecä

(Matęyo 27:31-44; Marko 15:21-32; Jon 19:17-27)

²⁶Baling ovvo aciiri ovvoye nonno reena, aggamt zin nege Simone ci akku orge ci een Cyrene, ąkkunnąk dą enne Jerusalem kar zin nege kaggamt nonno kaancik kodong talałkec vurrtę ci Yesu.

²⁷Unuwet zin ol cik meelek nonno, ki bodoł ngaai cik aluwęk nonno.

²⁸Ukce Yesu kar kizek nogo ne, “Buuwecci cik Jerusalemo, ma aluyang annita; utuluz elettı ciggok ki dooli ciggok.

²⁹Eci ąkku atin ii ci ovvo niga aniyyu ne, ‘Umuyuktę ngaai cik abile, ki momuwet cik ngen kitirret ki eezin cik ngen katarkuye!’

³⁰Kar zin “annek atin nege jooret ne, “Muunyet agita!” Kar ziiryok, “Bunget agita!””

³¹Eci ming ogon ol kaal néké ming ngen keet culak, ogon atin nya ming odowa?"

³²Ovvoye nege wazin neci ol cik eeggín ogoryak rama ki Yesú koot kuruukte kádaito.

³³Baling ivitták nginti ąnnék ol ne Emmen ci ąowu, otodoyyek zin nonno ngin neci, ki ogoryak néké eeggín rama kę búk, códę otónę ci ązzó okko códę otónę ci angeto.

³⁴Kar zin Yesú kalawo kize ne, "Baba, lalek nogo, eci iróng nege ąggá giı ci ogon kó." Kar zin kengerit rúumáñi ciginnek ngati ovoce bibi.

³⁵Abile ol acine kar loddíkire kadacit nonno. Azi nege ne, "Eela enne ol ugge; anyik nonno keela ele cinne ming een enne dédę Kiristo ci Támútadden, wa bali atahalai."

³⁶Atararte zin bódökaciiri nonno. Aanycik zin nege nonno merte ci akaka een zara vinegar

³⁷kar kizettek ne, "Ming eení inná alaan ci Yáudo, eela ele cunne."

³⁸Anyak bálye zoz ci eherye oowe cinne tálakeçä, azi ne, EEN NECU ALAAN CI YAUDO.

³⁹Okko mujuli códę mujulnyai nék odode ki Yesú kę odom nonno: "Iróng inná eení Kiristo? Eela ele cunne ki agit búk!"

⁴⁰Maije mujuli códę itizik gooni, "Iróng inná ongoole Támútadden ming ettediket ol agita ki nonno lókikó códę?

⁴¹Edezet zin Támútadden dédę, eci kamuda naga dezinéet góolé ci kogonne naga kaal. Maije eeti cu ngen kütugu giı imma ci gerze."

⁴²Kar zin enne kizek Yesú ne, "Yesú, aadawa annit búk, ming okko inná obodak alaanzet cunne."

⁴³Abarizek zin Yesú nonno, "Káduwákı anna innéet zoz ci een dédę, wazin necu eliya, kaavtte anna ki innéta tamu-kenga."

Daiz wa Yesú

(Matayo 27:45-56; Marko 15:33-41; Jon 19:28-30)

⁴⁴Imma ngati okko ki wazin keng, ize looci doók muhur ne, gilihinyik, zee tüp kize yomón,

⁴⁵eci bali koor ibil iróng ngen alanyiti. Kar zin rúum ci enger Céez wa Támútadden kó erece lak rama.

⁴⁶Utuwe zin Yesú egereny muluwe ci appwe, "Baba! Karike anna ązzit cunne vongiz cinanni." Baling údeuwá enne zoz necu, etteda zin zinin.

⁴⁷ Maijé ddikiryoiti ci aciiru dà aave nginati, icin kaal nèko dook zee, kar zin kinnat Tämütädden kar kize ne, “Dèdè zin, een dà eeti necu eet ci abunna.”

⁴⁸ Baling icinnet ol balik alute kę kaal cik ogone, aggamit ootti liim kar koot.

⁴⁹ Maijé ol wak aggå nonno, ki ngaai balik anuwa nonno Galilikte kę, ibilet reena, acin kaal nèko.

Dawinet wa Yesu

(Mateyo 27:57-61; Marko 15:42-47; Jon 19:38-42)

⁵⁰ Iyoko zin anyak dà gon eet imma ci een zara Yosevo, een enne eet ci abunna oroot, alingling lokika,

⁵¹ iróng bali enne elemi zoz ci ettedik gonoggja Yesu lokika. Akku enne looce ci een Judeya, orgę ci een Arimatiya, ere enne baalinet ci Tämütädden.

⁵² Uk enne ngati Pilato kar zin kijjin zoz ci ele ci Yesu.

⁵³ Kar zin enne kidima ele cinne kaarik looc, kar zin kuluc rüümę ci een milaya kar zin kabahek ilomi ci aave ngilomą, ci dà ngen eeti imma karoziq ngin neci.

⁵⁴ Een bali iiteni neci ci adimane nege kaal, eci ize ojon Iiteni wa Yubzentö kar kakate.

⁵⁵ Unuwet ngaai balik orkora ki Yesu Galilikte kę Yosevo kar kicinnet ilomi ki gool ci abahonik ele cinne.

⁵⁶ Imirtte zin nege oot ceeza kar ütuguzzo keer cinneng ngati adimane maal ci ongooli. Maijé zin nege omonit Iiteni wa Yubzentö eci nege ongoole lotinnök.

Luka 24

Ngazi ci Yesu daiza

(Mateyo 28:1-10; Marko 16:1-8; Jon 20:1-10)

¹ Imma iiteni wa een Dominika, ingani ririwoną, idimta ngaai maal bali ongooli adiman nege kę kar koottte iloma.

² Urubta bee bali abantunge ol ilomi utug kę aryai,

³ majé baling ovvo nege iizo ilomi ecito, iróng ngen amuda ele ci Manyi Yesu.

⁴ Baling amalittte ootti cigpek zoze necu, ivita zin ol cik eeggin rama aim rüumanı cik voorik per ibilet abanyce cinneng.

⁵ Kar ngati ongoolinne ngaai nęke ululet nege ootti icinnet looc, majje ol nęk eeggin rama kę izettek nogo ne, “Nya ming orongnyu eet ci aruge orgene ci ol cik ądaito kę?

⁶ Iróng enne aave ngatu; itinga enne daiza! Aadda zoz bali ąduwakkung enne igeť kę, baling ngen aavtiyyu ki nonno Galilikte kę, azi ne,

⁷Anyonik atin Ngerrti Eeto azzin cik olli mūnyenu, kar kotodowe tālākecə, kar iinyawe cik een iyo ingazi atin enne bōdōk daiza.”

⁸Aadda zin ngaai neke zoz cinne.

⁹Baling obodda nege iloma, kar kuduktak zoz dōk toniak omoto ki cōde ki bōdōk ol ugge.

¹⁰Imma ngaane nēk aduwak toniak zoz kō ciko, Mariya Madalina, ki Joanna, ki Mariya wa een eeti Jemisiu, ki ngaai ugge cik aavtte ki nogo.

¹¹Maije nege iróng elemi zoz ci ngaai nēke, eci zoz cinneng ogon ki ci ozoz nege darace.

¹²Itinga zin abarik Peturu jeena ivir uk rok ilomi. Ulule kar kicin ilomi ecito acin ruumāni dō cik aavtte nginati, kar enne kuk, amalile oo cinne giyye ci ogone kō.

Goole ci Emmausi

(Marko 16:12-13)

¹³Iyoko, okko iitene neci ele, itingazzo ol cik een rama ngatinneng ovvo orge ci een zara Emmaus, okkoye mailnya turgerem ming ąkku eeti Jerusalema.

¹⁴Ozozit nege goola zoz ci obod ki kaal balik ogone Jerusalema ke.

¹⁵Baling ngen nege ozoz niko, ikiya Yesu eliya kar korkorrit ki nogo;

¹⁶maje nege iróng agga nonno.

¹⁷Ijjin zin enne nogo, “Nya ci ozozu niga ngati owoyyu goola kō?” Ibilet nege liim, ngati angurunyane ngumtiu.

¹⁸Ijjinno zin eeti cōde ngatinneng ci een zara Kiliyopaz, “Eeni inna erennoit Jerusalema ngatu ci iróng agga kaal cik ogone iinyawe ciko?”

¹⁹Ijjin zin Yesu nogo iizek ne, “Kaal jang?”

Obodde zin nege, “Kaal cik obod ki Yesu wa Nazereti, een bali enne aritoit ci zoz ci Tāmutaddeno, anyak komiz ci appwe oroot zoza ki kaale wak utugu enne ngati Tāmutaddeno ki olle dōk.

²⁰Aggamit zin alaata cik olli wawaco kō nonno kar kaanyycik kuk kuruwe kādāk, kar kotodoyyek nonno keet ci een tālākecə;

²¹maje naga lādūn karikka zinzetti nonno ele ci okko atiriz olli Israilo. Kar nya ci appwe atin woye ąkku, ize gwoonya iyo baling utuguwe zoz necu.

²²Kar bōdōk ngaai uggak ngatinnang aanyyet kūkulteya jeen. Oot zin iloma ngerreti cu ele

²³maje ngatu ngen kurubta ele cinne. Ivita nege kar kuduktaita azi ne kicinnta ririton ci anjilonyau wak azi ne aruge enne.

²⁴Oot zin ol uggak ngatinnang rok ilomi, oot umudda ming ogon zoz ki wanai ming ąduwakkęt ngaaí ke, mājē nonno ele ngen nege kicinnet."

²⁵Izek zin Yesu nogo ne, "Eegginnu niga tarbale dēde, kar odoi īget zinzetti ngati atuuyu zozzok cik ȳduktä arittowa!"

²⁶Iróng een Kiristo ci apirna zoze ci kaal nēkō kar kitto dingdingon cinne?"

²⁷Akane ngati Musesi ki arittok dook, oobek zin enne nogo zoz bali obod ki nonno ȳduyai eherye Waraganyai cik Tāmutaddeno kō dook.

²⁸Baling ovvo nege ojongoz orog bali ovvoye nege ke, ȳtuġu Yesu ele ki eeti ci okko oowa.

²⁹Mājē nege ȳduktak nonno, "Avvū ki agit ngatu, eci ize looci baalın." Uk zin enne Ȅvvū ki nogo.

³⁰Baling okko enne aave ki nogo ngati dainto, idima enne umune, aanyik Tāmutadden zany, engera kar kaanyik nogo.

³¹Ooye zin ebere ciggek kar kaggac nonno, kar enne kizzi niko dakdak orgene cinneng.

³²Ijjinto zin nege elettine, "Atalne baliye agit zinzetti baling ozoz enne ki agit goola kar koowet Waraganya cik zoz ci Tāmutaddeno."

³³Itingazzo jenę kar kimirte koot Jerusalema lak code. Urubta zin toniak wak eeggin omoto ki codę ki ol wak aavtte ki nogo kō ming arume ngatode

³⁴kar kizeto ne, "Een dēde! Itinga Manyi daiza kar kiyelék ele Simone."

³⁵Uduktä zin ol nēk eeggin rama kō zoz ci ogone goola, ki gool ci aggawé nege Yesu baling ubunyan enne umune.

Iyelék Yesu ele toniak

(Mateyo 28:16-20; Marko 16:14-18; Jon 20:19-23; Buk wa Toniam 1:6-8)

³⁶Baling ngen nege ozoz zoz neci, ibil zin Yesu enne eliya orgene cinneng kar kizek nogo ne, "Kizzayung, abunnanu."

³⁷Ukultek jenę kar kotongooltte looc oroot, inonit azi ne kicinnta miningit.

³⁸Izek enne nogo ne, "Nya ming ongoolinnu looc kō, nya ming odoi īget zinzetti kō?

³⁹Icinnet azzin cigannik ki zoq cigannik. Annit ele icu. Umtang annit kar icinnet; iróng miningiti anyak ele ki emme, ki ming acinnu niga kanyai anna kō."

⁴⁰Baling ȳduwā enne zoz necu, iyelék zin enne nogo azzin ciginnek ki zoq.

⁴¹Baling ngen odoi nogo zinzetti zoze ci talninto ki ngoolinet, ijjin enne nogo, "Anyakku niga ngatu gii imma ci een dainet?"

⁴²Aanycik zin nege nonno ulugit ci aahe,

⁴³aggama enne kar kadak, kicinnet nege dōk niko.

⁴⁴Izek enne nogo ne, “Een necu zoz bali kuduwāung anna igeta baling ngen kaavtte buk ke: Akati atin kaala dōk moolet cik obod ki annit ki ming eherye lotinnowe cik Musesi, ki arittok ki Caliwon.”

⁴⁵Oo zin enne ootti ciggek kar kaggac zozzok wak aduwā Waraga ci Tamutaddeno.

⁴⁶Uduwāk enne nogo, “Icu zoz ci eherye: Okko atin Kiristō apirna kar kitiga daiza iitenē ci een iiyo,

⁴⁷kar zoz ci uurtane ol munyen ki zoz ci alalneke Tamutaddēn nogo munyen kuwaktozik ol ciginnek looccok dōk, akane Jerusalema.

⁴⁸Eegginnu niga bbacak cik kaal neko.

⁴⁹Kokko atin anna kittlonakkung muci wa bali uduwā Baba kē; abarik avvut Jerusalema zee kānyung Tamutaddēn komiz ci akkū taddēna.”

Odongnye Yesu okko tamu-kenga

(Marko 16:19-20; Buk wa Tonjau 1:9-11)

⁵⁰Baling inyaman enne nogo kize ojon orogi ci een Bethany, odong azzin ciginnek kar kamuyuk nogo.

⁵¹Baling ngen enne amuyuk nogo niko, utungek nogo looc, odonge enne uk tamu-kenga.

⁵²Idingdingannit zin nege nonno kar kobodda Jerusalem talninte ci appwe oroot.

⁵³Kar zin nege kavvuto odohize Ceeze wa Tamutaddeno, innat Tamutaddēn.

Jon

Jon 1

Zoz ci rugeto

¹Aave də lədun kanante ci loqtu Zoz to, arumze də zoz neci ki Təmütəddən, een də Zoz neci Təmütəddən.

²Arumze də enne lədun ki Təmütəddən bəliyə kanante ci loqtu.

³Eteehenya Zoz kaal dook, illoj gii imma ci eenycay ngati əzzənə enne to.

⁴Een Zoz neci ruget ci eet ci diiri, okko rugeti neci anyahak ol vooriten ci iyelək nogo gool ci baizo.

⁵Alanyit vooriten neci mühurəto, iróng buk mühuri uule kidit nonno.

⁶İttona Təmütəddən eet ci een zara Jon.

⁷Akkı enne kar kikiyə kibbac zoz ci vooriten neci, kar ucca ol dook kelemit Zoz ci Təmütəddən zozə cinne.

⁸Iróng zin bəliyə Joni eliya een vooriten, akku enne kar kikiyə kize ci ibbac vooriten.

⁹Een neci bəliyə vooriten wa een dəde, akku kar kikiyə kutukul ol dook loqta.

¹⁰Ikiyak Zoz neci loqc bəliyə, eenycay looci ngatinne, məjə olli loqtu iróng agga nonno.

¹¹Akkunnak enne loqc neci een cinne ke, iróng zin ol waginnek elemi nonno.

¹²Majə ol dook wak elemitta nonno, ki wak ətu zoz cinne, aanyik enne nogo dook gool ci ovvo nege eegginnə dooli cik Təmütəddən.

¹³Iróng nege bədək ərritai biyete, icima goole ci ərritanə eeti ci diiri, abarik ərrita Təmütəddən.

¹⁴Ikiyə Zoz neci ize eet ci diiri kar zin kabak orgene cinna, anyak deten ki zoz ci een dəde. Kicinnet naga komiz cinne, komiz ci anyak enne do Ngerrti Təmütəddən wa əde tok wa akku ngati Baatinne.

¹⁵Uduwə Joni zoz cinne, ize ne, “Een eeti cu eet bali kəduwakkung kazi ne ‘Akku atin vurrte cinanni, ommogja annita eci nonno ci əddikirə ngatinanni.’”

¹⁶Imma deten wa anyak enne appwe ko, kamuda zin naga dook mayuwenet ci appwe.

¹⁷Anyaha bəliyə Təmütəddən lotinnək goole wa Musesi, kar zin kuwahek ol; okko Yesu Kiristo anyaha deten ki zoz wa een dəde.

18 Ngen eeti imma kicin Tämütädden udut, Ngerinne wa zinino odem tok een Tämütädden bük ci aanyyet kaggac Tämütädden Baatinne.

Uwak Joni zoz cinne balala
(Matheo 3:1-12; Marko 1:1-8; Lukas 3:15-17)

19 Icu zoz ci Joni baling ittontek nonno ol cik een Yaqud Jerusalema ki bodok ol wak wawaco ki ol boore ci Levi. Ijjinnet zin annekk ne, “Eeni innä ngene?”

20 Ozoz zin Joni, iróng abure, ozoz zoz ci abile top, azi ne, “Iróng anna keeni Kiristo wa atahalai.”

21 Ijjinnet zin nege nonno, “Eeni zin innä ngene? Eeni innä Elija?”

Obodek zin enne nogo annekk ne, “Azzé to.”

Ijjinnet zin bodok nege nonno dee, “Eeni innä aritoit ci muluk ci Tämütäddeno wa bali udyayai okko atin ittonai ke?”

Obodek Joni nogo annekk ne, “Azzé to.”

22 Izettek zin nonno ne, “Eeni zin innä ngene? Duwakket, abunna kovvo kobodeka ol wak ittonnet ke. Duwakket zin zoz ci obod ki inneta?”

23 Obodek Joni nogo zoze ci aritoit wa zoz ci Tämütäddeno een zara Isaya ozoz azi ne, “Keeni anna muluk ci eeto ci kawe balale ci gidangi, ‘Idimantek Manyi gool ci okko top.’”

24 Ittonai da ol neke olle cik een Varacis, annekk Jon ne,

25 Ijjinnet zin nonno, “Ming iróng innä eeni Kiristo wa atahalai, icima aritoit ci zoz ci Tämütäddeno wa een Elija, icima aritoit ci udyayai okko atin akku ke, aggamek ol batitimo nya?”

26 Obodek zin Joni nogo, “Kaggamek anna ol batitimo maame, majje zin orgene cunnong, anyak eet imma ci abile ci iróng niga aggayyu.

27 Akku atin enne vurrte cinanni, ommogja enne annita, iróng woye anna keeni ducait cinne.”

28 Ogone kaala neko dook orge ci een zara Bethany, moro ci een zara Jordan otone ci jeeni, ngin bali aggamek Joni ol batitimo ke.

Een Yesu Nyoon ci Tämütäddeno

29 Majje ngerrötin ci reng, edenya Joni Yesu ming akkunnak nonno, kar kize ne, “Icinnet, Nyoon ci Tämütäddeno wa avila munyen cik loqtu!

30 Een eeti icu eet bali kädwakkung kannekzung ne, ‘Anyak eet ci anuwannan, een enne eet ci ommogjan eci ikiya enne oowa.’

31 Iróng anna eliya kaggä nonno, majje zoze cinne; kikiya kaggamek ol batitimo maame kar ol cik Isailo kaggac nonno.”

³²Uduwā zin Joni zoz cu, azi ne, “Kicina Vongiz ci Tāmutaddēnō alucak looc tāmu-kenga kiwagon loberrui, kar zin kittak nonno.

³³Iróng woye da kagga nonno ming iróng aduwaka eeti bali ittonana kikiya kaggamék ol bātítimo maame ke. Annéka ne, ‘Eet ci acinni alucak Vongizi ci Tāmutaddēnō nonno ke, kar kittak nonno, aggamék atin enne ol bātítimo Vongize ci Alile.’

³⁴Kicina nonno, kannékkung ne een enne Ngerrti Tāmutaddēnō.”

Awa Yesu tuyak cik eeggjin ootti

³⁵Imma ngerretin ci reng, abile da Joni ki tuyak wuginnek eeggjin ram,

³⁶kar zin kicin Yesu ming owo izek zin tuyak ne, “Icinnet Nyoon ci Tāmutaddēnō!”

³⁷Baling iziyyet tuyaha wuginnek zoz neci, unuwet Yesu niko.

³⁸Ma baling utuhuwe Yesu icin nogo ming annu nonno, kar enne kijjin nogo, “Orongnyu niga nya?”

Oboddék nege nonno ąnnék ne, “Rabbi” (wa azi keng cinne ne demezoit), “abai dim innä nga?”

³⁹Obodék enne nogo ąnnék ne, “Ivitā kar icinnet.”

Ivitā kar zin kicinnet nginti abahe enne, kar zin kavvuto ki nonno wazin neci. Aavtte zee kiginge ii kize yomon.

⁴⁰Imma ol balik een rama aziye Jon ming ozoz ke ciko Andereya wa een gotoni Simeone Peturu.

⁴¹Een zoz ci orong Andereya arrak oowa, orong kuruba gotoni wa een Simone, kar kuduwak nonno kizek ne, “Kurubta Missaya wa een Kiristö wa bali atahalai.”

⁴²Kar zin Andereya kanyahak nonno rok Yesu. Icin Yesu nonno kar zin kizek ne, “Innet Simeone ngerrti Joni. Anyik zar cigunnek kize Cephas, azi ungeci cik zar neko ne Peturu.”

Awa Yesu Vilip ki Nathanael

⁴³Imma iiten ci reng, odola Yesu uk looce ci Galili. Urubak zin Vilip orog neci, iizek nonno ne, “Nuwan.”

⁴⁴Een Vilipi eet ci orog ci een Betsaida, eeggjin ciko Andereya ki Peturu cik orog neci buk.

⁴⁵Uruba Vilipi Nathanael kar zin kizek ne, “Kumudda eet bali eher Musesi zoz ci obod ki nonno lotinnowé wak Tāmutaddēnō ke, kar bōdōk arittowā cik Zoz

ci Tamutaddenô keteherit zoz neci, een enne Yesu wa orog ci een Nazeret, ngerrti Yosevo."

⁴⁶Ijjin zin Nathanaeli Vilip izek ne, "Akku woye gjî imma ci abunna orgê ci een Nazeret?"

Obodék zin Vilipi nonno, annek ne, "Ijja kar cin eberene cigunnek."

⁴⁷Baling icin Yesu Nathanael ming akkunnak nonno, izek nonno ne, "Cin eet ci Israiloc dede, iróng anyak volong."

⁴⁸Ijjin zin Nathanael nonno izek ne, "Aggayân?"

Obodék zin Yesu nonno, annek ne, "Wanai ming ngen Vilipi kutuwin, kicini ming ngen aave muneca vurrta."

⁴⁹Odola zin Nathanaeli ize ne, "Demezoit, eeni innâ Ngerrti Tamutaddenô, eeni bodok Alaan ci Israilo."

⁵⁰Obodék zin Yesu nonno, annek ne, "Iyoko elemna innâ eci kuduwain kazi ne kicini wanai ming aave muneca vurrta. Acinni atin innâ kaal cik meelek ommog neko."

⁵¹Emena Yesu zoza kar kizek nonno bodok ne, "Kaduwakkung zoz ci een dede, acinnu atin tamu-keng ming ooye, imma anjilonya wak Tamutaddenô ottod neke ovvo uggak iinak Ngerrti Eeto."

Jon 2

Ogon Yesu gjî ci avula rucenta orgê ci een Kana

¹Baling edeccai iinyâ cik eeggîn ram uruwet ol rucenet orgê ci een Kana looce ci Galili. Aave da eeti Yesu buk nginati.

²Awa da ol Yesu ki tuyak waginnek buk rucente neci.

³Ma baling edeccai merte, iizek eeti Yesu nonno ne, "Izzi merte to."

⁴Annek zin Yesu yaatinne ne, "Innâ ngaa cu, iróng innâ anyai zoz imma ki annita, ngen ij cinanni kikiya."

⁵Izek zin yaatinne duccak ne, "Utuguz gjî ci aduwakkung enne."

⁶Imma abanyce cinneng, aavtte ijonyya cik maamu eeggîn torkonom, ijonyya wak gon da ogone olli Yaqdo keer cinneng tunyento. Okkoye ucca iijo code coviyanya tur icima torkonom buk.

⁷Izek Yesu duccak ne, "Elezzek ijonyya neko maam." Elezzek zin duccahâ ijonyya neke maam toc.

⁸Izek zin Yesu nogo ne, "Itulta ugge kar zin oot aanycik eet ci een zoc."

Utuguzzo zin duccāha nēkē niko,

⁹kar zin eeti ci een zoc katar maam nēk wanai utuhuye ize merte. Iróng buk enne aggā akkū merte neci nga, ize duccāk wak atila maam kē dō cik aggā. Utu zin eet ci een zoc kō rucait abanyca,

¹⁰kar kizek ne, “Anyik ol odohize merte wa abunna arrak, kar zin ming uuddē oroot, aanyicik zin merte ci amaktali. Abarik zin innā itāngū merte wa abunna oroot izong kar zin nyahak ol vurrtā?”

¹¹Een zin bāliyē necu gool ci iyelā Yesu gii ci avulā een oo orgē ci een Kana looce ci Galili. Iyelā zin enne komiz wainne kar zin tuyaha warginnek kūtuwēt nonno.

¹²Ma baling edeccai rucenet neci, uluce zin Yesu oot ki ciko yaatinne ki gottenoggi ki tuyaha warginnek orgē ci een zara Kapernaum, kar zin komonit nginati iinyā cik kidik.

Avil Yesu Ceez wa Tamutaddeno

(Matheyo 21:12-13; Marko 11:15-17; Lukā 19:45-46)

¹³Baling ize ojon liteni wa Vardanginto Yāudo, uk zin Yesu Jerusalema.

¹⁴Uruba zin enne ol reena Ceeze wa Tamutaddeno ming utene olenya ki azzā, ki lubenya, kar zin bōdōk uggak ataline orobiya aavtte lecerete.

¹⁵Baling icin enne kaal cik ogone niko, uk idima nyavuta ci atize nogo, kar zin kottok ol neke dook reene ci Ceez wa Tamutaddeno, ki azzā, ki olenya buk. Azan orobiya cik ol neke dook, kar zin kujuk lecerit.

¹⁶Kar zin kizek ol wak utene loberuknya kō ne, “Ootte kaal neko ngati! Iróng Ceez ci Baba een Ceez ci ataline ol kaal.”

¹⁷Imma vurrtā aqaddā zin tuyaha cik Yesu zoz ci eheryē Warage ci Tamutaddeno azi ne, “Alanyit rezinet ci kireze Ceez cunne zinine cinanni kiwagon gwāa.”

¹⁸Ijjinnet zin ol cik addikire Yāudo nonno, annek ne, “Yelekket gii imma ci avulā kar kicinnta dēdē ming anyai innā komiz?”

¹⁹Obodek zin Yesu nogo, annek ne, “Illibbet Ceez wa Tamutaddeno, kar zin anna keteny bōdōk iinyawē cik een iifyo.”

²⁰Izettek zin loddikire cik Yāudo nonno ne, “Okkoye bāliyē Ceez wa Tamutaddeno kō ərkītok moten wēc ki torkonom teheenyinta, abarik innā azi ne, okko eenyeti ceez necu iinyawē cik een iifyo niko?”

²¹Maijē da Ceez wa Tamutaddeno ci ozoz enne kō, een ele cinne.

²²Baling itingawe Tamutaddēn nonno daiza, aqaddā zin tuyaha zoz bali uduwa enne kē. Kar zin kelemtta Waraga ci Tamutaddēn ki zoz wa uduwa Yesu.

²³Ma baling ngen Yesu aave Jerusalema ke, ngati adahe Iiten wa Vardanginto, icinnet ol cik meelek kaal cik avula ogon Yesu, kar zin ol neke kutuwet nonno.

²⁴Maije zin abarik Yesu iróng arik nogo zinin, eci enne agga nogo dook.

²⁵Iróng enne orong zoz ci okko aduwak nonno eeti gii ci obod ki eet imma, marrit enne Yesu eliya agga kaal wak anyak eeti ci diiri zinina.

Jon 3

Edemez Yesu Nikomedé

¹Aave da eeti imma ci een zara Nikomedé. Een da enne eet ci een Varacis, abule zara, een nyakangan nyakanganete cik ol cik een Yaud.

²Ikiyak zin enne bälin imma Yesu, kar zin kizek ne, “Demezoit, kaggayya niko ming eeni innä demezoit ci akkunni Tamutaddena. Iróng woye eeti imma ogon kaal cik avula ming iróng akkü Tamutaddena.”

³Obodek Yesu nonno annek ne, “Kaduwaki zoz ci een dede, iróng eeti imma acin bälinet ci Tamutaddeno abale ol ming ngen eeti kitirrai bodok lak rama.”

⁴Ozoz zin Nikomedé, annek nonno ne, “Iróng eeti arritai ngati iddikire, iróng woye enne iizo keng ci yaatinne kar bodok kitirrai.”

⁵Obodek zin bodok Yesu nonno, annek ne, “Kaduwaki zoz dede, iróng eeti imma iizo bälinet ci Tamutaddeno ming ngen kitirrai maame ki Vongiza.

⁶Arritai eeti eete ci diiri, imma eeti ci anyak vongiz arritai Vongiza.

⁷Ma zin akulek jeen zoz ci kaduwaki ko, ‘Abunna bodok ming aritannung Tamutadden iget jor.’

⁸Avuwän ngooti okko goole ci orong enne. Aziyi innä muluk cinne, iróng zin innä aggä gool ci akkunne, icima gool ci okkoye. Ogon zin eeti wa arritai Vongize ci Tamutaddeno buk niko, kiwagon ngooti.”

⁹Ijjin zin Nikomedé Yesu, izek ne, “Ogone dim woye gii necu kü niko?”

¹⁰Obodek zin Yesu nonno, annek ne, “Eeni innä demezoit ci olli Israilo, iróng zin innä aggä zoz necu?

¹¹Kaduwakkung zoz ci een dede, koobekkung zoz ci kaggayya, kibbaca kaal wak kicinnta. Maije niga iróng orongnyu iziyyet zoz cinnang.

¹²Kuduwakkung kaal cik lootu, iróng niga elemnyyu, iróng niga woye elemnyyu ming kaduwakkung kaal cik tamwak.

¹³Ngen eeti imma kuk tamu-kenga kize Ngerrti Eeto do niko bali akkü tamu-kenga.

¹⁴Iirim baliye Musesi balala keeta uwat ci adimanai zurtenta, okko atin Ngerrti Eeto iirimze keeta niko buk,

¹⁵ming anyak ol ugge cik atu nonno, amuda atin nege ruget wa aave udut.

¹⁶“Eci Tämütäddën irez ol dook oroot, kar zin kaanyik Ngerinne wa ođe tok niko keela nogo, ming anyak ol cik atu nonno, amuda atin nege ruget wa aave udut.

¹⁷Iróng Tämütädden ittonak Ngerinne looc, kar kikiya keted lokiko ci ollu, ittona abarik kar kikiya kuruguz ol.

¹⁸Ming atu eeti nonno, iróng enne etted lokiko cinne gerzet, majje ming anyak eet ci iróng atu nonno, ettede lokiko cinne ladun, marrit enne iróng atu zoz ci Ngerrti Tämütäddeno wa ođe tok.

¹⁹Een icu zoz ci ettede enne lokiko: Ittonak Tämütädden Yesu looc kize tukulec, imma eeti ci diiri abure, irez muhuriyen kommog tukulec, eci nege ogon kaal cik gerzek.

²⁰Abure olnek ogon munyen ko tukulec, iróng orong kivitak tukulec, eci ongoole iyela atin munyen ciggek.

²¹Majje eeti ci abak zoz ci een dede, akkunnak tukulec, kar ol kicinnet jurrum kaal nek ogon enne ko avvu Tämütäddena.”

Aduwa Joni zoz ci obod ki Yesu

²²Bali vurrtä, oot Yesu ki tuyak waginnek looce ci een Judeya, avvuto nege nginati do doyoit, kar kaggamék ol batitimo.

²³Aggamék Joni ol batitimo buk liile wa een zara Aenon, ojongoz ki orog ci een zara Salim, eci anyak maam cik meelek, avvunak ol nonno udut kivita kaggamit batitimo.

²⁴Ogon Joni kaal neko baling ngen enne karozik lagam.

²⁵Iyoko, adangto tuyaha cik Joni ki ollik Yaudo ugge, zoz ci uunyenner nege eletti maame kizeto caale.

²⁶Ivittak zin Jon, kar kizeto ne, “Demezoit, okko eet bali aavtiyyu ki innet more ci Jordani titime ci golla ke, eet bali ibbaci innä zoz cinne ke, aggamék enne ol batitimo, kar ol dook kivirtek nonno.”

²⁷Obodek zin Joni nogo, annek ne, “Iróng eeti ci diiri anyak gii imma, amuda gii necu do tamu-kenga.”

²⁸Aduwannu niga buk zoz cinanni, azi ne, Iróng anna keeni Kiristo wa atahalai, abarik ittonana Tämütädden kikiya qowé cinne.

²⁹Een ruaiti manyi ngaa, ovvo gonoggja wak abile ruenta kar kiziyet zoz, atali ming aziye muluk ci eet ci aruce ko; gii ci aanya katal oroot ko nen.

³⁰Okko enne een eet ci addikire, imma anna keeni idica.

³¹Emena Joni zoza dee, kar bodōk kize ne, “Imma enne eeti wa ąkku taddena tamu-kenga, nonno ci addikirne ol dōok veelek, okko eeti ci aave loqt̄ een enne ci loqt̄, majje eeti ci ąkku tamu-kenga, ommog ol dōok.

³²Aduwā kaal cik icin enne ki wak izik enne, abarik illōi eet ci elemi zoz cinne.

³³Ma eeti ci elemi zoz cinne, iyela zoz ci azi ne een Tamutadden dede.

³⁴Okko eeti wa ittona Tamutadden ko ozoz zoz ci Tamutadden, eci enne aanyik Vongiz cinne dōok.

³⁵Irez Beeti doleco Ngerinne kar zin karik kaal dōok azzin ciginnek.

³⁶Ming anyak eet ci atu Ngeranni, amuda atin enne ruget wa aave udut, imma eeti wa abure Ngeranni iróng acin ruget, eci Tamutadden aburnek nonno nong.”

Jon 4

Ozozo Yesu ki ngaa ci orog ci Samariyo

¹Iziyyet ol cik eeggan Varacis zoz ci azi ne avvunak nuyaha cik meelek Yesu kar kaggamék nogo batitimo ci ommog ci Joni,

²ming nunun amire ki Yesu ci aggamék ol batitimo, nuyaha ciginnek do cik aggamék ol batitimo.

³Baling izik Manyi zoz neci, utungek enne looc ci Judeya looc, kar zin kuk looce ci Galili.

⁴Iyoko orong enne koto goole ci okko ki looc ci een Samariya.

⁵Uk zin rok orog ci een zara Sychar looce ci een Samariya ke, ngati ojongozo ki looc ci da anyik Yako bo ngerinne wa een zara Yosevo.

⁶Aave da moro ci Yako bo een iit ngnati, baling ize wazin keng, ippira Yesu wet, avvu zin loqt̄ ngati ojongozo ki iit neci.

⁷Baling okko ngaa imma ci orog ci een Samariya ąkku orong kitila maam, izek zin Yesu nonno ne, “Inya maam ugge kuudo.”

⁸Oot nuyaha ciginnek orgato ovvo uuta dajinet.

⁹Izek zin ngaa ci Samariyo ko nonno ne, “Eeni innä eet ci ol wak eeggan Yaqud, okko anna keenj ngaa ci ol cik eeggan Samariya, nya ming ajjinnä maam cik audi ko?” (Marrit ol cik eeggan Yaqud iróng auddo maam ki ol cik eeggan Samariya).

¹⁰Obodek zin Yesu nonno, izek ne, “Ming aanyi gii ggä mucenet ci Tämütäddeno ki eet ci ajjinni maam ko, ajjinni woye innä nonno kar kaanyi maam cik rugeto.”

¹¹Izek zin ngaa neci Yesu ne, “Ddikiryoit, illoj rok ibala ci katilane maam more ci uuni kó. Amudak woye innä maam nék aanyik ol ruget kó injin?

¹²Addikiri innä ngati bëetinnang Yakobo bali aanyyet moro cu kó, kar enne eliya ki dooli ki kaal ciginnek kuudde more necu?”

¹³Obodek Yesu nonno, izek ne, “Ming aud eeti imma maam cik iit cu, ngen atin aruk koor dee.

¹⁴Majé eeti ci aud maam cik kanyike anna, iróng atin aruk koor udut, abarik ovvo maama néké ogon ki maama cik ariya anyaha ruget ci aave udut.”

¹⁵Izek zin ngaa neci nonno ne, “Ddikiryoit, inya maam nékó ugge kar kalal udut, kar bôdok kuk kavvu loota ci iróng bôdok kakkunai maam ugge.”

¹⁶Izek zin Yesu nonno ne, “Bit tuwa mac cunne, kar zin ivita buk rok ngintu.”

¹⁷Obodek ngaa neci Yesu, annék ne, “Iróng anna kanyai mac.” Izek zin Yesu nonno ne, “Ilemi innä ming azi ne, illoj innet mac kó.

¹⁸Anyai innä dëde macwa tur, imma eeti ci abakku buk kó, iróng een mac cunne. Een zoz ci iyoko aduwäq innä kó dëde.”

¹⁹Izek zin ngaa neci Yesu ne, “Ddikiryoit, kacinni eeni innä aritoit ci zoz ci Tämütäddeno.

²⁰Idingdingannit bëetiggak Tämütädden biye cu, majé niga ol cik eegginnu Yaud annu ne aave nginti lădun kalawe Tämütädden Jerusalema.”

²¹Odola zin Yesu izek nonno ne, “Ziyan, ngaa cu, akku atin wazini ci iróng ol ngen adingdingan Baba biye cu, icima Jerusalema.

²²Adingdingannu niga ol cik Samariya Tämütädden ci iróng aggayyu, imma naga ol cik Yaudo, kadingdinganä Tämütädden ci kaggayya, eci tirizenet een ci Yaudo.

²³Ikiyä wazini ci ovvo ol cik adingdingan Baba dëde Vongiza. Orong Baba ol cik ogon ki iyoko.

²⁴Een Tämütädden Vongiz, anyik ol cik adingdingan nonno kidingdinganit nonno Vongiza ki zoz ci een dëde.”

²⁵Izek zin ngaa neci nonno ne, “Kagga akku atin Missaya wa een Kiristo wa atahalai, ming ikiya, aduwakket atin kaal dook.”

²⁶Uduwak zin Yesu nonno, azi ne, “Annit ele Kiristo wa atahalai ci kozoziki kó.”

Oot nuyaha urumte ki Yesu

²⁷Qboddä zin nuyaha cik Yesu, ükultek jeen ngati amudanne nonno ming ozoz ki ngaa neci. Ngen zin eetí imma kijjin nonno zoz ci azi ne, “Orongi nya? Ozozonnu ki ngaa necu nya?”

²⁸Utungek zin ngaa neci ijjó cinne maamu looc, uk orgato, kar zin kuk kizek ol ne,

²⁹“Ivitä icinnet eet ci ąduwakä kaal balik kütugu anna ke. Iróng iyoko enne een Kiristo?”

³⁰Iyokta ol neke orgato, kar zin koot kicinnet nonno.

³¹Maije ngatu nuyaha waginnek ilalttek nonno, “Demezoit, dak giimma.”

³²Annek enne nogo ne, “Kanyai anna dainet cik kadai cik iróng niga aggayyu giimma ci obod ki dainet neke.”

³³Ozozzit zin nuyaha do, anno ne, “Anyahak bong ette eetí imma nonno dainet ugge?”

³⁴Ize Yesu ne, “Een dainet cigannik linglingon ci eet bali ittonanä ke, kar kütugu bak kedeca.

³⁵Iróng wagon ol azi zoz imma ne, ‘Izeto zar nyelowi cik anyigzai wec niko, kar zin ol kiciryanit labi.’ Kaduwakkung zin kannékkung ne, edevit looc, ibbireto labina manatoto orongit ketedai.

³⁶Aruwék ol orobiya ol cik aciryanne kar kulutet kize cik ruget wa aave udut; kar ol wak arire ki ol wak aciryanne katalit nege dook.

³⁷Een zin zoz wagon azi ne, eevye eetí code, okko imma aciryanne ko, een dede.

³⁸Kittonnung anna kar oot iciryannit manä ci ngen niga eevit. Utuguzzo ol uggak linglingon ci okkomi, kar zin niga oot etteddit manä bali eev ol uggak ke.

Elemitta olli Samariyo zoz ci Tamutaddeno

³⁹Elemitta olli Samariyo cik meelek zoz ci Yesu baling iziyyet zoz ci ąduwak ngaa nogo zoz ci Yesu, azi ne, “Uduwa enne kaal cik da kogonni anna dook.”

⁴⁰Baling ivitak olli Samariyo nonno, ilalttek nonno kavvu ki nogo arrak ngatu doyoit, kar zin Yesu kavvu nginati iinyä ram orge neci.

⁴¹Elemitta ol cik meelek Yesu zoze ci ozoz enne ko.

⁴²Izettek zin ol neke ngaa neci ne, “Iróng naga katuwenna zoze wanai ąduwa innä ke do. Kizikta zoz cinne naga elettine, kaggayya niko ming een eeti cu dede Tirizoit ci lootu.”

Angaru Yesu ngerrti eet ci een ddikiryoit

(Matayo 8:5-13; Luka 7:1-10)

⁴³Ma baling edeccai iinya nek eeggin ram ke, uk zin Yesu looce ci een Galili.

⁴⁴Uduwa zin Yesu enne eliya ize ne, “Iróng ol ɔngoołe aritoit ci zoz ci Tamutaddeno ɔrge wanneng.”

⁴⁵Balinguzuca enne Galili, elemta zin ol cik Galili nonno labak. Icinnet nege baliye kaal cik ogon Yesu Jerusalema Kwoore ci Vardanginto, eci da nege baliye aavtte neginati buk.

⁴⁶Imirozik zin bodok Yesu orog bali een Kana ngati ingane looce ci een Galili, kar kutuhu maam baliye kize merte. Aave da baliye ddikiryoiti ci alinglingngonik alaan buk neginati, anyak ngerinne ci omori ɔrge ci een Kapernaum.

⁴⁷Ma baling izik eeti neci ming oboda Yesu looce ci Judeyauzuca Galili, uk ijjin Yesu abunna ming atiriz ngerinne ci da omori oroot ize ojon kada.

⁴⁸Izek Yesu nonno ne, “Ming ngen icinnet kaal cik avula ki cik aninung, iróng woye atuwenu.”

⁴⁹Izek ddikiryoiti ci alingling ki alaan ko Yesu ne, “Alaan, ijja ataman ming ngen ngeranni kada.”

⁵⁰Obodek zin Yesu nonno, ənnék ne, “Bito, aruge atin ngerunne.” Izik zin eeti neci zoz ci Yesu, kar zin koto.

⁵¹Baling ngen eeti neci owo goola, urumttek duccaha waginnek nonno gool, kar zin kuduktak kaviyak cik azi ne, ngen ngerinne aruge.

⁵²Baling ijjin enne ii ci da izewe ngerinne maya, udukttak nege nonno izeto ne, “Utunga morizi logut neci ngati avvu koor orgena.”

⁵³Agga zin baatinne niko ming een ii bali ənnék Yesu nonno ne, “Aruge atin ngerunne.” Utuwet zin enne ki ol cik cezez cinne dook zoz ci Tamutaddeno.

⁵⁴Een zin baliye necu gi ci avula ogon Yesu kize ci anuwonik bali een oo Kanaana ke, ngati əkkunne enne looce ci Judeya, kar kuk looce ci Galili.

Jon 5

Angaru Yesu eet ci ngooli caaba

¹Bali vurrta, uk zin Yesu rok Jerusalem, okko adak kwor ci ol cik eeggin Yaud.

²Imma zin Jerusalema, baling okko enne ojongoz aran ci əzzannu, anyak caab neginati. Awu nege caab neci utuge cinneng een Aramaik ne Betsaida. Kar bodok ceesi cik een titet tur aburuk caab ne riu.

³Anyak koole ci ol wak omori adunge cezinne neke, anyak olle neke cik ngoolik, ki cik rubenik, ki cik nganynganyik zonna.

⁴Akku gon anjilo ci Tämütäddeno iiten imma kar kikiya kotomowe maam kar eeti ci omori ijzo maam oowa, kar zin kangaru nogo morizzok cik anyak nege dook.

⁵Aave da eeti imma ngatinneng ci omori erkinya moten iijo ki turge.

⁶Baling icin Yesu eet neci ming adunge ngnati, kar zin kaggä niko ming unuwozik morizi nonno, ijjin zin enne nonno, annekk ne, "Orongi innä bunnat?"

⁷Obodek eeti wanai omori ko Yesu, annekk ne, "Manyi, iróng kanyai eet imma ci eelanna ngatu, ci okkoyya kuk kudunyeyä çäb ming aluce maama. Ming katimani kazi ne ja kittö, abarik uwante eeti imma oowa ngatinanni."

⁸Annek zin Yesu nonno ne, "Tinga jeena! Dima zin kween cunne, kar too."

⁹Ataman niko ubunna eeti neci niko, idima kween cinne, kar zin koto. Ogone zin da zoz necu litene wa Yubzento,

¹⁰kar zin bodoq olli Yäudo izettek eet neci ne, "Iróng innä aggä ming azi lotinnowa ne, ma odongi kween cunne litene wa Yubzento?"

¹¹Obodek enne nogo annekk ne, "Abarik eeti wa aanya kubunna ko ci anneka ne, dong kween cunne kar zin bito."

¹²Ijjinnet zin nege nonno, annekk ne, "Eet ci een ngene ci aduwaki zoz ci azi ne, dong kween cunne kar zin to ko?"

¹³Imma eeti ci umuda ngarrinet ko, iróng ngen aggä eet ci angaru nonno kubunna, eci Yesu ito koole wainne appwe ke ne dakdak.

¹⁴Imma bali vurrtä umudak Yesu nonno Ceez wa Tämütäddeno, kar zin kizek ne, "Cinno, iyoko ubunna innä bodoq. Ma ngen ogoni munyen, gerza ming akkunnaqii ci gerze."

¹⁵Uk zin eeti neci kar kuduwaq ddikiryyok cik Yäudo, annekk ne, "Yesu ci adimanna kubunna."

¹⁶Igiddet zin olli Yäudo Yesu marrit enne angaru eet ci omori litene wa Yubzento.

¹⁷Izek zin abarik Yesu nogo ne, "Marrit Baba alinglingi rok iyoko, kalinglingi zin anna buk."

¹⁸Imma abarik zoze necu, utuburtek ol cik Yäudo nonno nong oroot, bak odolta kar atin kuryuwet nonno kädäk. Orongit zin kuryuwet nonno zoze ci alinglinge enne litene wa Yubzento akaka, abarik zoze ci awenne enne Tämütädden kize Baatinne, kar zin goole necu, aanyik enne ele cinne kutubto ki Tämütädden.

¹⁹Qbodek zin Yesu nogo, annekk ne, "Kaduwakkung zoz ci een dede, iróng Ngerinne ogon gii imma do, ogon gii ci icin enne ogon Baatinne, eci gii ci ogon enne, ogon Ngerinne bük.

²⁰Ireza annit Baba Ngerinne kar zin kiyeleya kaalnek ogon enne ke dook. Iyelekä atin enne annit kaal cik ommog neko.

²¹Ogon ki iyoko ming ingane Baba ol wak atuwé daiza, kaanyik kuruget, imma zin goole necu, aanyik Ngerinne ruget ol wak orong enne kaanyik.

²²Iróng zin Baba ettedike eet imma lokiko, abarik aanya annit Ngerrti Tämütäddeno ketedd lokiko ci ollu.

²³Kar zin ol dook kotongooltte Ngerinne ki iyoko ming ongoole nege Baba ko. Ming iróng eeti ongoole Ngerinne, iróng ongoole Baba bali ittonanä ke."

²⁴Emena Yesu zoza dee, azi ne, "Kaduwakkung zoz ci een dede, ming aziye eeti zoz cinanni kar kutu Baba bali ittonanä ke, amuda atin enne ruget wa aave udut. Iróng atin lokiko ci gerze ettedonik oo cinne. Utungek enne daiz loç uk rugeta.

²⁵Kaduwakkung zoz ci een dede, akku iiteni, abarik ikiya, aziye atin ol wak adaito muluk ci Ngerrti Tämütäddeno, kar ol nek iziyyet ke ingazi daiza.

²⁶Ki iyoko ming anyak Baba ruget ko, aanyik zin enne Ngerinne bük kanyak ruget.

²⁷Aanyik zin Ngerinne komiz ci ettede lokiko ci ollu eci enne een Ngerrti Eeto.

²⁸"Ma zin akulekkü jen zozé necu, akku atin iiteni ci ovvo ol wak adaito aziye muluk cinne,

²⁹kar zin kiyokta ilomete. Ingazi ol wak adaito utuguzzo jurrum kuruget udut, imma ol wak utuguzzo kaal cik gerzek ingazi daiza kar Tämütädden ketedd lokiko cinneng.

³⁰Iróng woye anna kogonni gii imma do komize cinanni, ettedike eet lokiko ming kiziya zoz ngati Baba. Keteddi lokiko cinanni jurrum. Iróng kogonni gii ci orong zinin cinanni, abarik kogonni gii ci orong eeti bali ittonanä ke.

Zoz ci ibbace Yesu ele cinne

³¹"Ming kaduwä zoz cinanni anna eliya iróng atin ol elemi kize zoz ci een dede.

³²Aave eeti imma ci ibbac zoz cinanni, kaggä niko ming een zoz ci aduwä enne obod ki annit ko een dede.

³³"Ittontau niga baliye ol koot kijjinet Jon zoz ci obod ki annita, kar zin Joni kuduwaung zoz wa een dede.

³⁴Iróng kelemi zoz ci aduwä ol zozé cinanni, abarik, kaduwakkung zoz necu kar woye niga urubta tirizenet.

³⁵Ogon baliye Joni ki urez ci ataran loqc, kar zin niga elemtau arrak urez neci doyoit."

³⁶Ize zin bodoq Yesu ne, "Keeni anna bbacoit ci addikire kommogi Jon. Aanya Baba linglingon ci addikire kar kedecak loqtangatu, een linglingon ci kogonni anna ko, ci iyela zoz ci een dede da ittonan Baba.

³⁷Ibbac zin Baba bali ittonan ke zoz cinanni. Ngen niga iziyyet muluk cinne icima icinntu guul cinne.

³⁸Iróng buk niga azunnu zoz cinne zinzettinne, iróng bodoq elemnyu rok eet wa ittona enne.

³⁹Abarik niga ikebju Waraga ci Tämütäddeno oroot, annu ne, amudannu ruget ci aave udut. Oob Waraga ci Tämütäddeno zoz cinanni ele.

⁴⁰Abarik niga aburnnu iróng avvunakkang kar urubta ruget."

⁴¹Ozoz Yesu dee, azi ne, "Iróng anna korongi eet ci diiri kidingdinganen.

⁴²Abarik kaggayyung, iróng niga anyakku rezinet ci Tämütäddeno zinzettinne ciggok.

⁴³Kakkunakung komize ci Baba, iróng zin niga elemannang; majie ming akku eeti imma doize cinne, elemannung enne.

⁴⁴Elemnyu woye ku ming adingdingannu niga eletti ciggok ko, iróng abarik ngen orongnyu urubta dingdinganinet wa akku ngati Tämütädden, wa ode tok.

⁴⁵"Abarik, ma inonnu annu ne kokko atin anna kovolongnyung igeta ngati Baba. Muses ci arikku niga zinzetti ko ci atin okko aduwak Tämütädden gerziten cunnong.

⁴⁶Ming elemnyu niga dede lotinnok wak Musesi, atuuyang weete annit buk, marrit Musesi baliye eteher zoz ci obod ki annita.

⁴⁷Ming iróng niga elemnyu zoz ci Musesi, atuuyu woye zoz ci kaduwakkung anna iget ko ku?"

Jon 6

Adaiz Yesu ol ibbonget tur (5,000)
(Matteo 14:13-21; Marko 6:30-44; Luká 9:10-17)

¹Baling edeca Yesu zoz cinne, uk zin etted nyatapar kar kuk titime ci Galili ci een bodoq zara uggak ne Nyatapar ci Tiberiasi,

²kar zin koole ci appwe kunuwet nonno eci acin nege kaal cik avula utaruwék enne ol wak omori.

³Oot zin Yesu ki nuyak waginnek ziira taddenä kar zin kavvuto loota.

⁴Ize də ojon iiteni wa adahe olli Yəudo kwoor wa Iiten wa Vardanginto wanneng otongde azza.

⁵Baling odong Yesu oo, edenya koole ci appwe ming avvunak nonno, kar zin kizek Vilip ne, "Kamuda atidic dainet nga cik kuutak koole cu kadait?"

⁶Ajjin Yesu jinenet necu lurur orong kitiman Vilip, aggə enne lədun oowə cinne gii ci okko enne ogoni.

⁷Obodek Vilipi Yesu, annék ne, "Iróng orobiyana obet rama (200) cik eeggın ziik eleno kar kutuyya dainet cik adak ol nəkə veelek."

⁸Okko nuyaiti imma ci Yesu een zara Andereya gotoni Simone Peturu, ozoz azi ne,

⁹"Anyak logozit imma ngatu ci anyak umunet tur, ki ulug ram, iróng zin atidic iddera ol nəkə veelek."

¹⁰Izek zin Yesu nogo ne, "Anycik ol kavvuto loota." Anyak də ngin neci arte cik meelek giir, cik də aavtta ol loota, eeggin də ol nəkə dook ibbonget tur (5,000).

¹¹Idima zin Yesu umunet nəkə kar kaanyik Tamutadden zany kar kengerek ol, idima bədok ulug neke kar kutugu ki wanai, aanyik Tamutadden zany kar kengerek ol nəkə veelek.

¹²Baling atanyarit nege dook, izek zin Yesu nuyak warginnek ne, "Ulutta dainet nək wanai anyigzai ko, gerza ming kanyari guzuleye."

¹³Ulutta zin nege dainet wak anyigzai umunete nək eeggın tur ke kizeto dhongkwetta omoto ki ram.

¹⁴Baling icinnet ol kaal cik avula utugu Yesu ko, izeto ne, "Dede, een eeti necu aritoit ci bali azi ne akkunnak atin looc ke nenен necu."

¹⁵Agga Yesu gii ci anyak nege zinzettinne, orongit kartik nonno kize alaan ibatine, aara zin enne ele ngatinneng kar zin kuk biya taddena kavvu enne do.

Owo Yesu maame təddena

(Matayo 14:22-27; Marko 6:45-52)

¹⁶Baling ize yomon, uluccə nuyaha warginnek oot liila,

¹⁷otoddit nege ibə, kar zin orong kettedit nyatapar ovvo orge ci een Kapernaum. Ize də rarawon, ngen Yesu kidongozik nogo.

¹⁸Ikiyə zin iloli, apalpalan maam.

¹⁹Baling amacuccet nege ibə mailnya iyo icima wec kavvuto liil orgena, edenycak Yesu ming owo maame təddena akkunnak ibə, kar zin nege kotongooltte.

20Abarik zin Yesu annek nogo ne, “Annita Yesu, ma ɔngoolinnu.”

21Orongit zin nege kodongtek nonno ibo, ataman niko abarik ette ibo uzuca ngin wanai orong nege kootte ke.

Orongit ol Yesu

22Maije ngerretin ci reng, aggac ol balik aavtte nyatapar titime code ke ming ɔde da ibo neci, ngen zin Yesu kitto ibo ki tuyak warginnek. Oot demezyaha neke ibowa do.

23Maije bodok ivittak ibetta uggak titime, avvu orge ci een Tiberias, avvunak titime bali adahe ol dainet ngati aanyik Manyi Yesu Tamutadden zany.

24Baling icinnet ol neke ming ɔzze Yesu ki tuyak warginnek nginatu, otoddit ibet neke kar zin koot orge ci een Kapernaum, ovvo nege orong Yesu.

Een Yesu umune ci adak ol kar kurugte

25Baling urubtak nege Yesu nyatapar titime code ke, ijjinnet zin nonno izettek ne, “Demezoit! Akkunni ette inna ngintu vonga?”

26Obodek zin Yesu nogo, annek ne, “Kaduwakkung zoz wa een dede, irong niga orongnyang marrit ming kutugu anna kaal cik avula. Orongnyang, eci niga adaktu dainet atanyarttu.

27Ma alinglingnyu zoze ci dainet wak atin irong abak udut, abarik ilinglingget dainet cik gon aavtte baize wa aave udut, cik atin kaqanyung anna Ngerrti Eeto, eci Baba Tamutadden arika annit komiz linglingonte necu.”

28Ijjinnet zin ol neke Yesu, izettek ne, “Kutuguzza nya kar kinglingnta linglingon ci Tamutaddeno?”

29Obodek Yesu nogo, annek ne, “Linglingon ci Tamutaddeno icu: Abunna ming atuwenu ngati eet bali ɔde ittonai ke.”

30Ijjinnet zin bodok ol neke Yesu, izettek ne, “Tugu gii imma ci avula kicinnta naga, kar kutuyin. Ogoni woye inna jang?

31Adak baliye jijitiggac dainet cik een zara maana, aanyik Tamutadden balala, ki ming eherye zoz necu warage ci Tamutaddeno, azi ne, ‘Aanyik enne nogo dainet cik avvu tamu-kenga kadait.’”

32Izek zin Yesu nogo ne, “Kaduwakkung zoz ci een dede. Irong baliye een Muses ci aqanyung dainet cik avvu tamu-kenga, Baatanni ci aqanyung dainet wak een dede avvu tamu-kenga.

33Eci dainet cik Tamutaddeno een eet ci akku tamu-kenga, kar zin kanyik ol cik aavtte loota ko ruget.”

34Izettek ol neke Yesu ne, “Manyi, inyyet dainet neko odohize.”

³⁵Izek zin Yesu nogo ne, “Keeni anna dainet cik rugeto. Ming ąkkunnąka eeti, iróng bōdōk adak magiz udut, kar bōdōk ming elemna eeti, iróng koor aruk nonno udut.

³⁶Iyoko kāduwakkung ming icintang ko nūnūn, iróng bk orongnyu utuwet zoz cinanni.

³⁷Avvunaka atin ol wak aanya Baatanni annita, maije ming ąkkunnąka eeti imma iróng anna kaburi.

³⁸Kakkuni ladun tamu-kenga iróng kokko kogonni gii ci korongi anna, abarik kokko kogonni gii ci orong Baatanni bali ittonana ke.

³⁹Een necu gii ci orong eeti ci ittonana ko kar kutugu, iróng atin anna kokolozi eet code olle wak anyaha enne annit ko, abarik kingane atin nogo daiza iitene ci okko aturneke looci.

⁴⁰Eci gii ci orong Baba icu, ming acin eet*i* imma Ngerinne, kar zin kutu zoz cinne, amuda ruget wa aave udut, kar atin anna kitingawe nonno iitene ci okko looci aturneke.”

⁴¹Ongonganet ol wak eeggin Yaqud zoze ci Yesu, marrit enne azi ne, “Kogonni anna ki dainet cik ąkkunnakloctamu-kenga.”

⁴²Izeto zin ne, “Iróng dim necu een Yesu ngerrti Yosevo wa kagga naga dok baatinne ki yaatinne ko? Azi woye enne bōdōk ne, ‘Kakkunakloctamu-kenga ku niko?’”

⁴³Qobodek Yesu nogo annek ne, “Ma angonganu zoze ci kozozi anna ko gaganiko.”

⁴⁴Emena Yesu zoza dee, azi ne, “Iróng eeti imma ąkkunnąka, Baba do niko wa ittonana ko ci agura nonno, kingane atin anna nonno daiza iitene ci okko looci aturneke.

⁴⁵Eher arittowa zoz ci azi ne, ‘Edemez atin Tamutaddennogo dok.’ Imma ol dok wak aziye zoz ci Baba kar bōdōk kelemtta demzine cinne, avvunaka atin annita.

⁴⁶Ngen eeti imma kicin Baba, annit do niko ci kakkuni Tamutaddena ci kicina Baba.

⁴⁷Kaduwakkung zin zoz ci een dede, ming atuwe eeti, anyak ruget wa aave udut.

⁴⁸Keeni anna dainet cik rugeto.

⁴⁹Adait jijituggok baliye dainet wak een maana iina tamu-kenga balala nūnūn, ngen nege adai dee.

⁵⁰Abarik icu zin daiñet cik aluccai tāmū-kenga, ming woye adak eeti, iróng daizi ąkkunnąk nonno udut.

⁵¹Kēenj anna daiñet wa rugeto, kalucai tāmū-kenga. Ming adak eeti imma daiñet nēkō, abak atin enne udut. Een daiñet ciko ele cinanni, ci kanyike kize ruget ci olli loqtu.”

⁵²Adangto zin ol wak een Yāud nege do, kar zin kizeto ne, “Okko atidic eeti necu aanyyet ele cinne kize daiñet kar kadait kū?”

⁵³Izek zin Yesu nogo ne, “Kāduwākkung anna zoz ci een dēdē, ming iróng niga adakku ele ci Ngerrti Eētō kar bōdōk uudet biyē ciginnek, illoj ruget ngatinnong udut.

⁵⁴Ming adak eeti ele cinanni kar kuud biyē wagannik, anyak enne ruget ci aave udut, ming okko aturneke loci, kingane atin anna nonno daiza.

⁵⁵Een ele cinanni daiñet cik een dēdē avvū tāmū-kenga, ovvo biyēta eeggīn kaal cik een udenet dēdē.

⁵⁶Ming adak eeti ele cinanni kar bōdōk kuud biyē cigannik, karumena ki nonno.

⁵⁷Ogon ki iyoko ming ittona Baba wa aruge tāmū-kenga ko, karugi zin anna zoze cinne, okko zin eeti ci adakce ngatinanni ko abak zoze cinanni.

⁵⁸Kēenj anna daiñet cik kalucai tāmū-kenga. Adait bāliyē jijituggok balala daiñet cik een maana ci aluccai tāmū-kenga bak ądāito, imma eeti ci adak daiñet cik kanyaha anna ko, iróng atin enne bōdōk ądai, abak atin udut.”

⁵⁹Uduwā Yesu zoz neci ngati edemzinne enne Ceezē wa Lawinto ɔrge ci een Kapernaum.

Zozonnoñk cik ruget wa aave udut

⁶⁰Baling iziyyet nuyaha cik Yesu zoz neci, izeto ne, “Okkomi dēmzinet icu. Ngene woye ci elemi?”

⁶¹Imma Yesu aggā niko ming ungungunet nuyaha waginnek zoze necu, iizek zin nogo ne, “Aburnnu nong zoze necu?”

⁶²Ogon woye kū ming acinnu Ngerrti Eētō ming ąmire okko ngin bali ąkkunnę ke, tāmū-kenga!

⁶³Aanyik Vongizi ol ruget, iróng ele aanyyet gii imma. Kaal cik kāduwākkung ko een zoz ci Vongizo, aanyyet ruget.

⁶⁴Ize bōdōk Yesu ne, “Abarik anyak ol ugge orgene cunnong cik iróng ątūwe.” Agga enne niko anyak ol cik iróng ątūwe, ki eet ci atin okko adawa nonno.

⁶⁵Oobek zin Yesu nogo zoz ci azi ne, “Zoz zin bali kāduwākkung kazi ne illoj eet imma ci ąkkunnąkā ming ngen Baba kaanyik gool.”

⁶⁶Baling iziyyet nuyaha cik Yesu zoz cinne niko, imirtte zin cik meelek iróng ngen annu nonno.

⁶⁷Ijjin zin Yesu toniak waginnek een omoto ki rama, annek ne, “Iróng orongnyu oot buk?”

⁶⁸Obodék zin Símoné wa een zara uggak Peturu ko Yesu, annek ne, “Manyi, kovvoya woye naga ngati ngene? Anyai inna zoz ci een ruget wa aave udut.

⁶⁹Katuyya zoz cunne, kaggayya eeni inna eet ci Alile Ode Tok, ci ąkku ngati Támútaddeno.”

⁷⁰Obodék zin Yesu nogo, annek ne, “Katahalaung iget ngati eegginnu omoto ki ram, anyak zin code ci een loryenit orgene cunnong.”

⁷¹Arruk Yesu, Judas ngerrti Símoné wa een Iskariyot, een Judasi demezeyait demezeyahe wak een omoto ki ram ke, okko atin enne ovolonge Yesu kuruwé kadak.

Jon 7

Yesu ki gotonoggi

¹Imma bali vurrta, eron Yesu uk loce ci Galili, alit loc ci Judeya eci ol cik een Yaqd orong kuruwet nonno kadak.

²Baling ize ojon Kwoor ci Titetu Yaqdo;

³izettek gotonoggi Yesu nonno ne, “Orong tungek ngintu loc bit Judeyakte abunna ming okko ogoni kaal cik avula kicinnet nuyaha waginnek.

⁴Iróng eet aluguny gii ci ogon ming orong kubulte zara ciginnek, tugu kaal kicinnet ol locowe dok.”

⁵Iróng zin gotonoggi Yesu buk elemi zoz cinne.

⁶Obodék zin Yesu gotonoggi, annek ne, “Ngen ii wananni kikiya, een necu ii cunnong.”

⁷Iróng olli lotu amarinnung, abarik amarinnan eci anna kadwake nogo kaal cik gerzek ogon nege.

⁸Oot kwoore neci, iróng anna kokko kwoore neci eci ngen ii wainne abunna kikiya.”

⁹Baling uduwa zoz cinne niko, erahek zin orge ci Galili.

¹⁰Baling oot gotonoggja kwoore neci, inik zin Yesu lomukunu nogo buk, ci iróng iyelek ele cinne ol.

¹¹Orongit zin loddikiré ci Yáudo ngati adahe ol kwoor ke, kar zin kijjinto, “Inno eet neci?”

¹²Ongonganet zin koole neci zozé ci Yesu, azi uggak ne, “Een enne eet ci abunna.” Ovvo bôdôk uggak azi ne, “Azzeto, een Yesu eet ci alut ol.”

¹³Abarik illoi eet imma ci ozoz zoz kiziyet ol dóok eci nege ongoole loddikiré cik Yáudo.

Edemez Yesu ol kwoora

¹⁴Baling ngen ol adak kwoor, uk Yesu Ceeze wa Tämütäddeno kar kakate demzinet.

¹⁵Ukultek zin olli Yáudo jen demzinté ci Yesu, kar zin kijjinto kizeto ne, “Amuda eeti cu demzinet cu kú baling ngen kuk demzinet?”

¹⁶Obodék Yesu nogo, annekk ne, “Iróng demzinet icu een cinanni. Akku demzinet icu ngati eet bali ittonaná ke.

¹⁷Ming anyak eet ci orong kilinglinge demzinet ci Tämütäddeno, amuda atin enne keng ci demzinet necu ákkú ngati Tämütäddeno icima kozoz demzinet ci ákkú oowé cinanni do.

¹⁸Imma eeti ci ozoz zoz oowé cinne do, orong kidingdinganit ol nonno, abarik eeti wa ozoz zoz ci eet wa ittonaná kó, ádingdingan nonno, een eet ci ozoz zoz ci een dede, iróng enne anyak volong.

¹⁹Ngen baliye Musesi känyung lotinnok? Azzé zin eeti imma ngatinnong ci azunne lotinnok néke to. Nya ming orongnyu uruktang kó?

²⁰Obodék zin koole néke nonno, annekk ne, “Anyai inná kuulo cik loryentak, ngene ci orong kuruwin?”

²¹Obodék bôdôk Yesu nogo, annekk ne, “Kutugu gii ci avula code, ukultteu zin niga jen.

²²Uduwáung Musesi zoz ci etteddu wucic vicavica, (ákkú keeri necu ngato beetiggok), etteddu zin dooli vicaviccet litene wa Yubzentó nya?

²³Ming ettede wucic vicavica ci doleco litene wa Yubzentó, iróng zin lotinnowa wak Musesi adule, nya zin ming omozinnu niga ngatinanni niko kó ming kangaru anna eet ci diiri litene wa Yubzentó?

²⁴Ma zin ettedekku eet lokiko kaale cik acinnu eberene, etteddek eet lokiko jurrum.”

Een Yesu eet wa atahalai kize tñizoit dede?

²⁵Imma litene neci, ijjinto zin ol uggak Jerusalema, izeto ne, “Iróng dim iyé necu een eet wanai orong ol kuruwet kadak kó?

²⁶Icinnet dã ming ozozik koole, illoï zin rok eet imma ci appuk utug. Aggac bong ette loddikire ming een enne Kiristo wa een t̄irizoit dēdē?

²⁷Kaggayya rit nginti akkunne eeti necu. Ming okko akku Kiristo, illoï atin eet ci agga nginti akkunne.”

²⁸Baling ngen Yesu edemez ol reena Ceeze wa Tamutaddeno, egereny zin oroot, ize ne, “Aggayyang dēdē, aggayyu nginti kakkune? Iróng anna kakkuni ngintu do oowé cinanni, majé eeti ci ittonanā aduwā zoz ci een dēdē. Iróng zin niga aggayyu nonno.

²⁹Kaggä zin abarik anna nonno eci kakkuni ngatinne, nonno ci ittonanā.”

³⁰Orongit zin ol uggak kecebbit nonno, ngen zin eeti imma kumek nonno azzit, marrit ming ngen kikiya iiteni ci kar keceboi enne.

³¹Majé bōdok ngatu, anyak ol cik meelek ngen atu nonno dee, kar kizeto ne, “Ming okko Kiristo wa een t̄irizoiti akku, okko atin enne ogon kaal cik meelek avula kommog cik ogon eeti necu?”

Itton olli Varacisi ol ciggek koot kecebbit Yesu

³²Baling iziyyet Varacisi ol nēkē ming omomot zoze ci Yesu, ittonnit zin alaat cik olli wawaco ki Varacis aciir cik gon ebek Ceez wa Tamutaddeno, kar koot kaggamit nonno.

³³Annek zin Yesu nogo ne, “Kaavtte anna ki igeget ngatu iinya cikidik. Kokko atin ngati eet wa ittonana.

³⁴Orongnyang atin zee bak iróng amudannang, imma nginti kaave anna, iróng niga azucannu.”

³⁵Ozozxit zin ol cik een Yaqd nege do, anno ne, “Injin ci orong eeti necu kar kuuwe ci iróng woye naga karubane nonno kō? Okko atin enne loocowē cik abahe ol waggac azanonnik ol cik een Girk, kar kuk kedemez nogo?

³⁶Azi ungec ci zoz cinne ne, ‘Orongnyang iróng atin amudannang,’ kar ‘Nginti kaave iróng avvunnu rok?’”

Ozoz Yesu zoz ci obod ki maam cik rugeto

³⁷Baling okko een iiten ci addikire kar kedecai kwoor, ibil Yesu jeenä kar kozoz muluwe ci abule, azi ne, “Ming anyak eet ci aruk koor, anyik kikiyan kar kuude.

³⁸Ki iyokó ming eherye Warage ci Tamutaddeno azi ne, ming atuya eeti imma annita, arriya atin morena cik anyak maam cik rugeto zinine cinne.”

³⁹Ozoz keng ci zoz necu zoz ci Vongizo, Vongiz ci atin aruba ol wak atu nonno; eci ngen Vongizi kanyozik ol, ngen linglingoni ci Yesu kidingdingane.

Engertto ol lak ram

⁴⁰Baling iziyyet ol neke zoz ci Yesu, izeto uggak ne, “Een eeti cu aritoit ci zoz ci Tämütäddeno dede.”

⁴¹Ovvo ol uggak azi ne, “Een eeti cu Kiristo bali atahalai kize Tirizoit.” Ovvo uggak ajjinne azi ne, “Akku woye Kiristo Tirizoiti looce ci een Galili kū?

⁴²Ehereye Warage ci Tämütäddeno azi ne, akku atin Kiristo wa atahalai kize Tirizoit biilete ci Davide, arritai orge ci een zara Betelem, orge bali abahe Davide ke.”

⁴³Engertto zin ol orgena zoze ci Yesu.

⁴⁴Orongit uggak kecebbit nonno, ngen zin eeti imma katadik nonno azzit.

Iróng ddikiryowā wak Yawdo atuwé

⁴⁵Bali vurrtä, oot ol cik ebekce ko rok alaat cik olli wawaco ki Varacis, ijinnet zoz ci azi ne, “Iróng anyahannu nonno ceezto nya?”

⁴⁶Oboddék zin ol cik ebekce ko nogo, izeto ne, “Ngen kumudda eet imma ci ozoz ki iyoko eeti cu ko.”

⁴⁷Ijinnet zin ol wak eeggin Varacis ko nogo izettek ne, “Utuwa eeti necu ootti cuggok buk?”

⁴⁸“Illoj loddikirē icima Varacis cik atu zoz ci Yesu.

⁴⁹Imma ol wak iróng agga lotinnok wak Musesi amuda atin torinet ci Tämütäddeno.”

⁵⁰Anyak eet imma orgene cinneng ci een zara Nikomedes, een enne buk Varacisoc, uk baliye enne rok Yesu, annekk zin nogo ne,

⁵¹“Azi lotinnowa ciggac ne, iróng ol etted lokiko ci eeto ming ngen kumudda gi ci ogon enne.”

⁵²Oboddék zin nege nonno, annekk ne, “Eeni inna eet ci Galili? Cin jurrum, amuda atidic iróng aritoiti akku orge ci Galili.”

⁵³Ibil zin zoze neci, azantte ol oot cezinne.

Jon 8

Zoz ci ngaa ci orooto ki macwa

¹Baling engerto enne ki ol, uk zin Yesu Biye ci Ingirou.

²Obodak bôdök zin enne reenun ci Cez wa Tämütäddeno ngerret ingani ririwona; ivittak zin ol nonno, avvu zin loota kar kedemez nogo.

³Anyakttak zin dèmezzowā wak lotinnou ki Varacis nonno ngaa ci aggām ol orooto ki eet imma, kar zin kaarttek ngaa neci orgen.

⁴Izettek zin Yesu ne, “Demezoit, kaggamnya ngaa cu ngati orootone ki eet imma.

⁵Azi lotinnowā wak Musesi ne ngaa ci ogon ki iyoko ovoccit biyene kądąk. Azi woye inną ne zoze necu?”

⁶Ajjin nege Yesu orong kumudda volong, abunna ming ovvo ovolonge nonno. Abarik Yesu ulule kar keteher looc valakta.

⁷Baling ngen nege açub Yesu niko, itinga zin enne ibil jenę, kar kizek nogo ne, “Ming anyak eet imma ngatinnong ci iróng anyak munyen, anyik nonno kidima bee oowa kar karrak kovvoc ngaa necu.”

⁸Kar zin bōdok enne kūlule keteher looc.

⁹Abarik balig iziyyet ol zoz ci aduwā Yesu niko, azantte zin nege ecōde, ecōde, uwante matiyō oowa, bak alungane nege dook ne lai, utungtek Yesu do looc ki ngaa neci ming ngen abile ngnati.

¹⁰Itinga Yesu jenę, kar zin kijjin ngaa neci kize ne, “Tınat, igok zin ol veelek? Izzi rok eet imma ci etted zoz cunne?”

¹¹Obodek ngaa neci Yesu, annekk ne, “Illoj eet imma, Manyi.”

Obodek zin Yesu nonno, ize ne, “Iróng anna ketterdi zoz cunne, iyoko bit labak, tungek baiz ci munyen kō looc.”

Yesu ci een vooriten ci lootu

¹²Ozozik bōdok Yesu nogo, annekk ne, “Keeni anna tukulec ci lootu. Imma ming annuya eeti iróng atin owo ngati muhuri, abarik atin enne anyak tukulec ci rugeto.”

¹³Ovoccek zin olli Varacis nonno zoz ci azi ne, “Iyoko, udwā inną kaal cik obod ki ele cunne do, iróng zoz ci aduwā inną kō een dēde.”

¹⁴Obodek Yesu nogo, annekk ne, “Ming nūnūn kozoz zoz ci obod ki ele cinanni do, een zoz neci dēde, eci kaggā nginti kakkunę ki ci kokkoye. Ma abarik niga iróng aggayyu nginti kakkunę anna icima nginti kokkoye.

¹⁵Etteddu niga zoz goolé ci acine eeti ci diiri kaal. Imma anna iróng ketterdi zoz ci eet imma.

¹⁶Ming ketterdi lokikō ci eet imma, kąduwā zoz ci een dēde, eci amire ki annit do ci ketterdi zoz, ketterda lokikō ngatode ki Baba bali ittonanę ke.

¹⁷Eherye lotinnowę cuggök azi ne, ming anyak bbacak rama cik ibbac zoz, een zoz cinneng dēde.

¹⁸Kibbacı anna zoz cinanni, okko Baba wa ittonanqan kō ibbac zoz cinanni.”

¹⁹Ijjinnet zin nege nonno, ąnnék ne, “Aave Baatunne nga?”

Obodék zin Yesu nogo, ize ne, “Iróng niga aggayyang, iróng bôdök aggayyu Baba bük, ming aggayyang, aggayyu Baba bük.”

²⁰Ozoz Yesu zoz necu baling ngen enne edemze reene ci Ceez wa Tamutadden, aave enne ojonun ki ngin wagon ajukék ol kaal wak amuce Tamutadden. Iróng zin eeti imma ngen eceb nonno, eci ngen ij cinne kutube.

²¹Izek bôdök Yesu nogo ne, “Kuwa anna, orongnyang atin, iróng amudannang, adaknnu atin munyené cuggok, imma nginti kokkoye anna, iróng niga avvunnu rok.”

²²Ijjinto zin olli Yaudo, anno ne, “Arruk bong atin enne ele cinne, zoze ci azi enne ne, ‘Ngati kokkoye kō, iróng niga avvunnu rok?’”

²³Abarik zin Yesu okko oowa zoza dee, kar bôdök kize ne, “Eegginnu niga ol cik ngololu, kokko anna keeni eet ci taddenu. Eegginnu niga ol cik looc cu, iróng anna keeni ci looc cu.

²⁴Kuduwaung anna igeta kannékkung ne, adaknnu atin munyené cuggok. Ming iróng atuyyang annit, adaknnu atin munyené cuggok.”

²⁵Ijjinnet zin nege Yesu, ąnnék ne, “Eeni innä ngene?”

Obodék zin enne nogo, ąnnék ne, “Zoz ci bali kuduwaung kō necu.”

²⁶Kar bôdök kize ne, “Kanyai anna zoz ci appwe zoze cunnong, ki zoz ci ketede lokiko cunnong. Imma eeti ci ittonanqan kō een dede. Maije enne eeti wa ittonanqan annit een dede, kaduwak olli lootu zoz ci kizya anna ngatinne.”

²⁷Iróng nege aggä ming ozozek Yesu nogo zoz ci obod ki Baatinne.

²⁸Izek zin nogo ne, “Ming odongteu Ngerrti Eeto tadden, aggayyu atin keeni anna nonno, kar bôdök aggac iróng anna kogonni gii imma doize cinanni. Abarik kozozki bali ming edemeza Baba ke.

²⁹Kaavtiya ki eet bali ittonanqan, iróng enne ungneka annit looc, kogonni kaal cik anyike nonno katalo.”

³⁰Baling iziyyet ol cik meeplek zoz ci Yesu niko, elemitta zin ol cik meeplek nonno.

Bilet ci Aburahami

³¹Izek Yesu ol wak eeggan Yaud atu nonno kō ne, “Ming azunnu niga demzinet cinanni, eegginnu tuyak waginnek dede.

³²Kar atin aggac zoz ci een dede, arannung atin zoz neci munyené.”

³³Oboddék zin nege nonno, ḥannek ne, “Keegginnä naga dooli cik doolik Aburahami, ngen kizetta duccák cik eet imma udut. Nya ci azi innä ne ogannet atin eeti imma duccákzetenä ke?”

³⁴Obodék zin Yesu nogo, ḥannek ne, “Kaduwakkung zoz wa een dede, ming ogo eeti mūnyen, een enne ducait ci mūnyenu.

³⁵Iróng eeti ci een ducait abak ceeze ci alinglinge enne ke udut, dolec ci ceezu ci abak ceeza udut.”

³⁶Ming aara Ngerinne mūnyen cigunnek, abau innä labak kizzec mūnyenä to.

³⁷Kaggayyung niko ming eegginnu dooli cik doolik Aburahami. Abarik orongnyu ürüktang, marrit zoz cinanni iróng iizo oottti cuggok.

³⁸Kaduwakkung zoz ci kicina ngati Baba, ogonnu bōdōk niga zoz ci iziktu ngati beetinnong.

³⁹Oboddék zin nege nonno, ḥannek ne, “Een Aburahami beetinnang.” Okko zin Yesu ḥannek nogo ne, “Ming eegginnu dooli cik Aburahami, ogonnu woye niga kaal balik ogo enne ke.”

⁴⁰Abarik iyoko orongnyu ürüktang kādak gaganiko, keeni eet ci kaduwakkung zoz ci een dēde akku ngati Tāmutaddeno. Ngen zin bali Aburahami kütuḡ kaal cik ogonnu niga ko.

⁴¹Ogonnu niga kaal wak ütuḡ beetinnong.” Utuburet zin nege nong, kar zin kizettek nonno ne, “Iróng naga keegginnä dooli cik arritai tegela, keegginnä dooli cik Tāmutaddeno, nonno do niko ci een Beetinnang.”

⁴²Izek zin Yesu nogo ne, “Ming een Tāmutadden ci een Beetinnong, irezang woye ette niga annita, eci anna kakkuni ngati Tamutadden, iyoko kavvü ngatinnong ngatu. Iróng anna kakkuni qowę cinanni do, nonno ci ittonan.

⁴³Nya ming iróng zoz ci kozozi anna ko iizo iin cuggok? Marrit iróng niga aziknnu zoz ci kozozi anna ko.

⁴⁴Eegginnu niga dooli cik loryentak, beetinnong, ogonnu kaal cik orong enne. Bali oowa, een enne eet ci aruk ol kādaito, iróng enne abak zoze ci een dēde, eci enne iróng anyak zoz ci een dēde. Ming ovolong gon enne zoza, een neci kaale cinne, eci enne een volongnyoit, beeti volongo.

⁴⁵Abarik ming kaduwakkung zoz ci een dēde, iróng niga atuyyang.

⁴⁶Illoj woye eet imma ngatinnong ci azi ne kanyai anna mūnyen. Ming kaduwakkung zoz ci een dēde, elemitta zoz neci.

⁴⁷Aziye ol cik Tāmutadden zoz ci aduwä enne. Iróng niga aziknnu zoz ci Tāmutadden eci niga iróng eegginnu ol ciginnek.”

Zoz ci Yesu ki zoz ci Aburahami

⁴⁸Izettek zin ol cik een Yaqud kɔ nonno ne, “Kabbacca naga ming kادuwاننأ zoz ci azi ne ڦئىنى ىnnا idongenit ci ol cik een Samariya, kar bودوك nyak kuuloc ci loryento?”

⁴⁹Obodek zin Yesu nogo, ڦانек ne, “Iróng anna kanyai kuuloc ci loryento, kongoole anna Baba, maije niga iróng ونgoولىنەن.

⁵⁰Iróng anna korongi ol ڪيڊيندڻاتان, abarik anyak eet ci orong ڪيڊيندڻانه, nonno ci atin etted lokiko.

⁵¹Kادuwakkung zoz wa een dede, ming azunne ڦئى zoz cinanni, iróng atin acin daiz udut.”

⁵²Baling iziyyet ol cik eeggan Yaqud zoz neci ڦduwa Yesu ke, ڦukultek jeen, kar zin kizettek nonno ne, “Iyoko, kaggayi niko ming anyai ىnnا kuuloc ci loryento! Adaito baliye ciko Aburaham ki arittok wak zoz ci Tamutaddeno, kar zin abarik ىnnا azi ne ‘Ming azunne ڦئى zoz cunne, iróng atin atari daiz udut?’

⁵³Addikiri ىnnا ommogi beetinnä Aburaham bali ڏاڻak ke? Adaito bودوك arittowä cik zoz ci Tamutaddeno. Iróng ىnnا ڦئى eet imma.”

⁵⁴Obodek Yesu nogo, ڦانек ne, “Ming kاديندڻانى anna ele cinanni, illoj giimma. Baatanni ci ڦديندڻانى ci awuyyu niga kize Tamutadden cunnong kɔ.

⁵⁵Ming nۇنۇn iróng niga ڳaggayyu nonno, kaggä anna nonno. Ming kazi ne iróng anna kaggä, kiize volongyoit ki iyoko niga kɔ; abarik kaggä nonno kar bودوك kuzute zoz cinne.

⁵⁶Atal baliye Aburahami orong kicin iiten ci ڪاڪكۈنە anna, icin zin kar katalo.”

⁵⁷Izettek olli Yaqudo nonno ne, “Ngen ڦکىتووأ cigunnek بىك kizeto moten tur, icinnu ىnnا Aburaham dede!”

⁵⁸Annek Yesu nogo ne, “Kادuwakkung zoz ci een dede, baling ngen Aburahami kitirraj, kavvu anna to lادۇن.”

⁵⁹35 Baling iziyyet zoz ci ڦduwa Yesu kɔ, ebertta biyen orongit kovvoccit nonno, uluguny zin enne ele kar zin kinik lومۇك kutungek reenun ci Ceez wa Tamutaddeno looc.

Jon 9

Angaru Yesu eet ci da arritai kize ruben

¹Maije da iiten imma owo Yesu goola, kar zin kicin eet ci da arritai kize ruben.

²Ijjinet nuyaha nonno, izettek ne, “Demezoit, arritai dim da eeti necu kize ruben nya, ngene ci abaci, anyak enne mۇnyen yo icima iyoko baatinne ki yaatinne da?”

³Qbodek zin Yesu nogo, izek ne “Iróng een münyen ciginnek icima münyen cik baatinne ki cik yaatinne cik anyik eet necu kitirrai kize ruben, abarik orong Tamutadden linglingon cinne kiyelai baize ci eet ci rubeni ko.

⁴Abunna kalingling linglingon ci eet bali ittonana ke ming een looci wazin ko, ming okko baalini akku, iróng eeti imma ngen alinglingi.

⁵Ming ngen kaave loota ko, keeni urez ci katukuli looc kiwagon gwaa.”

⁶Baling udwu Yesu zoz necu, kar zin kturek amut looc, ongonya todowac imma amute neke kar zin kutucanek ebere cik eet neci rubeni ke.

⁷Kar zin kizek nonno ne, “Bit kar tuny ebere nyatapare wa een Siloam.” (Azi ungec ci zoz necu ne, ittonai). Uk zin eeti neci utuny ebere kar zin koboda orog ngati icinoi ladan.

⁸Ijjinet zin ol wak locaryak ki ol balik icinnet nonno ming een ruben kar kala ol orobiya, izettek ne, “Iróng eeti necu een eet wagon aave loota rubeni ala ol kaal ko?”

⁹Azi ol uggak ne, nonno. Ovvo uggak azi ne, “Illoj, aduwó enne ki nonno.” Maije abarik eeti neci eliya azi ne, “Keeni anna eet neci.”

¹⁰Ijjinet zin nege nonno, izettek ne, “Ooye ebere cigunnek ku?”

¹¹Obodek zin enne nogo, annék ne, “Ongony eeti ci een zara Yesu todowac kar zin kurubek ebere cigannik, kar kizeya ne bit tuny ebere nyatapare wa een Siloam. Kuwa zin anna rok nyatapar neci bak kunyi ebere, kar zin kicine niko.”

¹²Ijjinet bodoq nege nonno, izettek ne, “Aave iyoko eeti neci nga?”

Obodek enne nogo, izek ne, “Iróng anna kaggä nginti aave.”

Olli Varacisi ki eet ci rubeni

¹³Anyakttak zin ol eet bali rubeni ke ol cik eeggin Varacis.

¹⁴Een zin da wazini bali ongonye Yesu todowac kar zin kubulek ebere cik eet neci rubeni ke, litene wa Yubzent.

¹⁵Ijjinet zin ol cik eeggin Varacis ko nonno, izettek ne, ooye dim da innet ebere ku? Obodeke zin enne nogo izek ne, “Arika eeti neci todowac ebere, kar zin kutuny ebere niko kar zin kicine.”

¹⁶Izeto ol nek eeggin Varacis uggak ne, “Iróng eeti ci atiriz ol ko akku Tamutadden, marrit enne ming iróng azunne litene wa Yubzent.” Maije uggak ijjinto izeto ne, “Ogon woye eeti ci munyenkaal cik avula ki neko ku?” Engertto ol nek eeggin Varacis ke orgena.

¹⁷Imma bali vurrtä, imirozik bodoq eet wanai rubeni ke, kar zin kizettek ne, “Anyak zoz ci ozozi ci obod ki eet ci oo ebere cigunnek ko, azi innä ne zoze

cinne?" Obodek zin eeti neci nogo, izek ne, "Een eeti neci aritoit ci zoz ci Tamutaddeno."

¹⁸Iróng zin ol cik eeggin Yaqd elemi zoz ci azi ne een eeti necu ruben tirant kar iyoko kicinne. Ittonnit zin zoz rok baatinne ki yaatinne abunna ming avvunak nogo.

¹⁹Baling ivita ol nake, ijjinet zin nogo, izettek ne, "Een icu ngerunnong? Arritai dà kize ruben? Kar zin iyoko enne kicino kü?"

²⁰Oboddekk zin baatinne ki yaatinne nogo, izettek ne, "Kaggayya niko een enne dolec cinnang bali arritai kize ruben.

²¹Majje iyoko icinne, iróng zin kaggayya eet ci oo ebere ciginnek. Ijjinet nonno, iddikir rit enne, anyik kozoz utuge cinne."

²²Ozoz ciko baatinne ki yaatinne niko eci nege ongoole loddikire cik Yaqdo zoze ci azi ne, ming elema eeti imma zoz ci Yesu een enne Kiristo, ottoit ma anyikku kittozzo Ceez wa Lawinto.

²³Zoz zin ci aziwe baatinne ki yaatinne ne, "Iddikir rit enne, ijjinet nonno."

²⁴Utuq bodok lak ram eet bali arritai kize ruben ke, kar zin kizeto ne, "Anyik Tamutadden zany, kaggayya een eeti ci oo ebere ciginnek ko een eet ci munyaen."

²⁵Obodek zin enne nogo, annek ne, "Ming anyak enne munyaen icima iróng anyak, iróng anna kaggä. Imma iyoko kaggä gii code, keen baliye ruben, iyoko kicinne."

²⁶Ijjinet zin bodok nege nonno izettek ne, "Ogoneki dim dà eeti neci innet nya? Oo dim dà enne ebere ciginnek kü?"

²⁷Obodek enne nogo, izek ne, "Kuduwäung wanai anna iget zoz neci, iróng zin buk ngen aziknnang. Orongnyu bodok iziyyet nya? Orong ol uggak ngatinnong kizeto tuyak cik eet neci?"

²⁸Odomit zin nege nonno izettek ne, "Innet abarik ci eeni tuyait ci eet neci! Majje naga keegginna tuyak cik Musesi!"

²⁹Kaggayya niko ozozik baliye Tamutadden Muses, imma eeti cu, iróng kaggayya nginti akkunne."

³⁰Obodek zin eeti neci nogo, izek ne, "Aninna zoz cunnong oroot! Ooya eeti neci annit ebere kicinte, kar zin niga izet ne iróng aggayyu rok nginti akkunne eeti necu?"

³¹Kaggä rit naga niko iróng Tamutadden aziye zoz ci eet ci munyaen. Aziye enne zoz ci eet ci ala nonno kar bodok kutug kaal cik orong Tamutadden nonno kutug.

³²Ngen eeti imma kizik zoz ci oowe eeti imma ebere cik eet ci arritai kize ruben ko.

³³Ming iróng eeti necu akku ngati Tamutadden, iróng woye da ogon gii imma."

³⁴Oboddék zin nonno, ąnnék ne, "Arritai baliye inná munyene, iyoko edemezet woye inná agita?" Kar zin kotoit nonno kuk reena Ceez wa Lawinto.

Ruben eeti ci iróng aggá Tamutadden

³⁵Baling izik Yesu zoz ci otowe nege nonno reenun, uk uruba eet neci, izek zin ne, "Atu inná Ngerrti Eeto?"

³⁶Ijjin zin eeti neci nonno izek ne, "Een eeti neci ngene ddikiryoit? Duwakan abunna katu nonno."

³⁷Izek Yesu nonno ne, "Icinnu nonno, nonno ele nenen ci ozoziki innet ko."

³⁸Izek zin eeti neci Yesu ne, "Manyi, katuwé anna." Akatek zin uzungttı loç kar zin kidingdingan Yesu.

³⁹Ize zin Yesu ne, "Kakkunı ladun anna loç kar kikiya kapak zoz, kanyik ol wak rubenik kicinte, ovvo ol wak acine eeggın rubene."

⁴⁰Iziyyet da ol uggak wak eeggın Varacis Yesu ming aduwá zoz neci kar zin kijjinet kizettek ne, "Keegginná naga bük rubene?"

⁴¹Obodék Yesu nogo, ąnnék ne, "Ma woye ming eegginnu rubene, iróng anyakku baci ci munyenu. Maije iyoko ąnnu niga ne 'Acinennu', emena bacinowá cuggok munyenu irahenk ngatinnong."

Jon 10

Een Yesu Tuwayoit ci ol cik diirik

¹Annek zin Yesu nogo ne, "Kaduwakkung zoz wa een dede, ming ottod eeti bongit ci eeto lomuk iróng iyok arana, een eeti neci ogoryait.

²Okko eeti ci iyok arana icima ottod ilanga, een enne tuwayoit.

³Oowek eeti ci ebekce bongita tuwayoit eeza, kar zin eezena kiziyet muluk cinne ming awe. Awu enne eeza ciginnek zare, bak aziye, avvunak nonno kar zin gon kuuwe geen.

⁴Ming okko enne okkoye geen, uwante enne arrak oowa kar zin eezena kunuwet nonno eci aggá muluk cinne.

⁵Iróng woye eezena neke annu eet imma, abarik avir reena eci iróng nege aggá muluk ci eet neci."

⁶Udwak Yesu nogo demzinet cu, iróng zin iizo ootti ciggek.

Yesu ci een tuwayoit ci abunna

⁷Annek zin Yesu bodōk nogo ne, “Kaduwakkung zoz ci een dede, keenj anna aran ci iyowe eezena.

⁸Eeggin ol balik uwantai oowē cinanni kē dook ogoryak ki ugge wak aama ol kaal ibatine, iróng zin eezena aziye zoz cinneng.

⁹Kogonni anna ki arani, ming iyok eeti goole cinanni, amuda tiriženet. Izo enne bongit kar kiyowa kuk geen.

¹⁰Akku gon ladjun ogoryaiti ogor ki rüwenet eet kadāk kar bodōk kegerzan lōc. Imma anna kakkuni ko kanyahakung ruget wa aave udut, abunna ming anyakku ruget dook.”

¹¹Emena Yesu zoza dee kar zin kize ne, “Keenj anna tuwayoit wa kabunna. Adai tuwayoiti ci abunna zoze ci eeza ciginnek.

¹²Iróng eeti ci uwaye bongite ci eeto een manyi bongit. Ming icin enne maa ci akkunnak eeza, abarik avir kutungek eeza lōc, kar zin maa kilibozik eeza kazzan.

¹³Avir eeti neci marrit enne ming iróng een tuwayoit, iróng enne een manyi eeza neke.”

¹⁴Azi zin bodōk Yesu ne, “Keenj anna tuwayoit ci kabunna; kaggā anna eeza cigannik veelek, ovvo eezena cigannik aggaya annit buk.

¹⁵Ki iyoko ming aggaya Baba annit ko, kaggā anna buk nonno. Kadai vurrte ci eeza cigannik.

¹⁶Kanyai eeza ugge cik iróng eeggin cik bongit cu. Korongi kanyaha nogo buk bongit cu. Aziye atin nege buk muluk cinanni kar kurumte ngatode kar bodōk kodowe tuwayoiti.

¹⁷Imma zin zoze necu, ireza Baba annit marrit ming kitiriwa ele cinanni zoze ci eeza ciginnek, ming kadai nunun, kamuda atin ruget bodōk.

¹⁸Illi eet ci okkoye ruget ngatinanni. Annit do ci kanyike ele cinanni daiz. Kanyike anna ele daiz zinine cinanni. Kanyai doiz ci kanyike ele cinanni, kanyai doiz ci kamirene ele cinanni. Een zin icu zoz ci eresaneka Baba annit kar kutugu.”

¹⁹Engertto zin ol cik eeggin Yaud zoze neci aduwā Yesu ko.

²⁰Izeto ol cik meelek ngatinneng ne, “Anyak eeti necu kuuloc ci loryento, kar bodōk kadak ngamoni. Ma bai aziknnu zoz cinne ke.”

²¹Ovvo uggak azi ne, “Iróng eeti ci anyak kuuloc ozoz ki iyoko eeti necu. Iróng woye eeti ci anyak kuuloc ci loryento oo ebere cik ol wak rubenik kicinte.”

Utuburet ol wak eeggin Yaqud Yesu

²²Baling ize tagiz, adait ol Kwoor ci Agatane ol Ceez wa Tämütäddeno Jerusalema.

²³Alingling da Yesu caato Ceeze wa Tämütäddeno, ojongoz ngin wa een baali ci Solomoni.

²⁴Ulutté zin loddikire cik Yaqudo kar kuburburantek Yesu orgen, kar kizettek ne, "Ijakket atin rok inin? Duwakket zoz ci een dede, eeni innä Kiristö wa atahalai?"

²⁵Obodék zin Yesu nogo, annék ne, "Kuduwaung zoz necu baliye, abarik iróng niga elemnyu zoz cinanni. Ozoz kaala cik avula kutugu zare cik Baba kó zoz cinanni.

²⁶Abarik iróng atin niga elemnyu, eci iróng niga eegginnu eeza cigannik.

²⁷Aziye eezena cigannik muluk cinanni, kaggá nogo, kar nege kunuyan.

²⁸Kanyike anna nogo ruget wa aave udut, iróng bodoğ nege ngen adai. Azze eeti imma ci aama nogo atté cinanni to.

²⁹Aanya annit Baba wa ommog kaal dook nogo; azze eeti imma ci aama nogo atté ci Baba.

³⁰Kodowina anna ki Baba."

³¹Ebertta loddikire cik Yaqudo biyen orongit kovvoccit Yesu kädäk.

³²Abarik zin enne annék nogo ne, "Kiyeleung kaal cik meeplek avula avvu ngati Baba, ma kaale nek avula icinntu niga kó dook, jang ci gerze orongnyu ovoccang annit biyene kó?"

³³Obodék zin ol nonno, annék ne, "Iróng naga kovvocci zoze ci abunna ogoni innä kó, abarik korongnya kovvocci zoze ci ibbeze Tämütädden, azi innä eeti ci diiri gaganiko ne eeni innä buk Tämütädden."

³⁴Obodék zin Yesu nogo annék ne, "Iróng eherye buwe ci lotinnowé cuggök, azi Tämütädden ne, 'Kazi anna eegginnu niga tämütäddenet'?

³⁵Aggayyu iróng eeti imma uhu Waraga ci Tämütäddeno, aave zoz ci eherye ko een dede udut. Awu Tämütädden ol wak elemitta zoz cinne 'tämütäddenet',

³⁶imma anna, atahala Baba, kar kittonä kikiyak loc. Nya zin ci aduwannu annu ne odomi anna nonno zoze ci kazi ne, 'Keenj anna Ngerrti Tämütäddeno'?

³⁷Ma zin elemnyu zoz cinanni ming iróng anna kogonni zoz ci aduwä Baba.

³⁸Abarik ming kogonni zoz ci Baba, ming iróng atuuyu nünuñ, elemitta zin kaal cik avula kogonni anna kó, kar abunna ming aggayyu ming kodowina anna ki Baba ngatode."

³⁹Orongit bodok nege kaggamit Yesu, inik zin enne lomuk utungek nogo looc.

⁴⁰Imire zin Yesu uk etted ngin bali aggamek Joni nonno batitimo ke, more ci Jordani, kar kabak nginati.

⁴¹Ivittak zin ol cik meelek nonno, kar kizeto ne, “Ngen Joni kutugu kaal cik avula, imma zoz ci aduwa enne obod ki eet cu een dede.”

⁴²Kar zin ol cik meelek kutuwet zoz ci Yesu.

Jon 11

Daiz ci Lazaru

¹⁻²Omor da eeti ci een zara Lazaru, akku enne orge ci een zara Bethany, abak ciko Mariya ki ngooni ci een Marta orge neci buk. Eeggin nege ngonoggi Lazaru. Uvud baliye Mariya zoq cik Manyi Yesu maale ci ongooli laala, kar zin kitivila maal neci immane ciginnek.

³Baling ittontek ngonoggi Lazaru Yesu zoz izettek ne, “Manyi, omor goonu wa zinino oroot.”

⁴Baling izik Yesu zoz neci, ize ne, “Irong atin morizi neci een daiz. Anyike atin morizi neci zar cik Tamutaddeno kubulte, kar ol kidingdinganit Ngerrti Tamutaddeno morize necu.”

⁵Irez Yesu Lazaru ki ngonoggi Marta ki Mariya.

⁶Majje baling izik enne ming omor gonya ci een Lazaru nunun, erahek zin ngin bali aave ke iinya ram.

⁷Ma bali vurrta, izek zin Yesu tuyak waginnek ke ne, “Kimirte koo looce ci een Judeya.”

⁸Izettek nege nonno ne, “Demezoit, orongnyi wanai jor niko ol cik eeggin Yaud kovocci biyene. Orongi abarik bodok inna mire bit nginati dee?”

⁹Obodek zin Yesu nogo, izek ne, “Wuun wazini, ming owo eeti waz illo*gii* ci adiri.

¹⁰Abarik ming owo eeti baal, adir zin kaala cik meelek eci illo*gii* tukulec ci ataran looc.”

¹¹Baling udewa Yesu zoz necu, kar zin kuduwak nogo azi ne, “Adunge gotteneti ci een Lazaru, kokko zin anna nginati kar kuk kitengka nonno.”

¹²Oboddrek zin tuyaha ciginnek nonno, izettek ne, “Manyi, ming adunge enne, ingazi atidic labak.”

¹³Ozoz Yesu abarik daiz ci eet ci een Lazaru, imma nuyaha ozoz ungnyak wak gon ladjun ko.

¹⁴Uduwak zin Yesu nogo zoz ci een dede, ize ne, "Adak Lazaru dede.

¹⁵Katalne zin zoze cunnong eci irong anna karumena ki nonno, kar atin abunna ming atuuyu. Abarik koot zin iyoko rok nonno."

¹⁶Izek zin eeti ci een Tomas een zara uggak ne Didymus, wa bodoek een cuudenit nuyak ugge ne, "Koot naga dook buk, icima kadaik ki nonno."

Aggam Yesu ngonoggi Lazaru azzin uluwana

¹⁷Balinguzuca Yesu ceez co Lazaru, amuda ele ci Lazaru abakttek ol ngilom edeca iinya wec.

¹⁸Ojon da orogi ci een Bethany ki Jerusalem, okkoye mailnya rama.

¹⁹Ivit d a ol cik eeggin Yaqud Jerusalema ovvo aggama ciko Marta ki Mariya azzin uluwane ci gotoni cinneng bali adai ke.

²⁰Baling izik Marta ming akku Yesu, uk urumek nonno gool, majje Mariya irahek ceeza.

²¹Izek zin Marta Yesu ne, "Manyi, woye da ming avvu ngatu, irong woye da gotona adai.

²²Majje zin anna kaggia iyoko niko aanyi atidic Tamutadden gii ci ajjinni innangatinne."

²³Izek zin Yesu nonno ne, "Ingazi atidic gottennu daiza kurug bodoek."

²⁴Obodek zin Marta nonno, izek ne, "Kaggia niko ming ingazi atin enne wazin wa ingane ol dook daiza."

²⁵Izek Yesu nonno ne, "Annit ci kingane ol daiza kuruget. Ming atuya eeti annita, ming adak nunun, aruge atin.

²⁶Ming aruge eeti kar kutu zoz cinanni, irong atin adai udut. Atuuyu zoz necu dede?"

²⁷Izek Marta Yesu ne, "Iiny Manyi, kelemla anna eeni innq Kiristo wa bali atahalai, Ngerrti Tamutadden wa bali azi ne akkunnak atin looc."

²⁸Baling edeca enne zoz ki Yesu, kar zin kuk kutu ngooni wa een zara Mariya, uwe abanyca, kar zin kizek ne, "Aave demezoit ngatu, ajjinin, orong kicinin."

²⁹Baling izik Mariya zoz necu, itinga jenq ataman kar zin kuk ngatinne.

³⁰Ngen zin da Yesu kittu kuk orgato, ngen abarik da aave ngin bali arumeket Marta nonno gool ke.

³¹Baling icinnet ol balik eeggin Yaqud cik ovvo aggam nogo azzin uluwana ceeza ke Mariya ming ingazi ataman, inonit nege izeto ne okko iyoko enne ngiloma uluwā, unuwet zin Mariya vurrtä.

³²Balinguzuca Mariya ngin bali aave Yesu ke, kar zin edenya nonno, udduk loc zone cik Yesu kar zin kize ne, “Manyi, ming woye da avvu ngatu, irong woye da gotona adai.”

³³Baling icin Yesu nonno ming alu, kar bodok ol balik eeggin Yaqud orkora ki nonno ke bodok ming alu, uuc nonno zinin oroot.

³⁴Ijjin zin Yesu nogo izek ne, “Abahekk daz Lazaru injin?” Izettek zin nege nonno ne, “Ijja kar cin ngilom neci, Manyi.”

³⁵Utu zin Yesu.

³⁶Izeto zin ol nek eeggin Yaqud ko ne, “Icinnet, irez Yesu Lazaru oroot!”

³⁷Abarik uggak ngatinneng azi ne, “Irong weda eeti ci oo ol ebere kicinte ko, abiliz daiz ci aruk Lazaru ko nya?”

Ingane Yesu Lazaru daiza

³⁸Uuc zin bodok Yesu zinin oroot kar zin kuk ngiloma, aritanek da ol ngilom neci bee utug kubung.

³⁹Izek zin Yesu nogo ne, “Ipikttä bee neci ngiloma utuga ko.” Ize zin Marta ngooni Lazaru ne, “Manyi, edeca ele ci Lazaru iinya wec ngiloma, uumu iyoko gerzet.”

⁴⁰Ize zin Yesu ne, “Ngen baliye kuduwa in, ming atu zoz cinanni, acinni atin doiz ci Tamutaddeno?”

⁴¹Ipikttä zin ol bee neci ngiloma utuga ke, icin zin Yesu tamu-keng, kar zin kize ne, “Baba kaanyi zany, iziyu innä zoz cinanni.

⁴²Kaggä gon niko ming aziknan, kädwā zin zoz necu kar kiziyet ol cik abile ngatu ko, kar kelemtta ming een innet ci ittonan.”

⁴³Baling udwu Yesu zoz necu, utu zin daizoit muluwe ci abule, ize ne, “Lazaru, iyowa reenun!”

⁴⁴Iyowa zin eeti neci bali adak ke reenun, aluce azzina ciginnek ki zoq ki ngum ruumanine cik voorik. Izek zin Yesu nogo ne, “Aarta ruumanı nek daizak ko kar zin aanycik nonno kuk.”

Adayya ol Yesu orongit kuruwet kadak

(Matteo 26:1-5; Marko 14:1-2; Lukas 22:1-2)

⁴⁵Baling icinnet olli Yaqud balik ovvo aggam azzit ci Mariya uluwane ci gottenoni ko kaal cik ogon Yesu, utuwet zin nonno.

⁴⁶Abarik ol uggak ngatinneng oot ngati ol wak een Varacis, ʉdukttak kaal balik ogon Yesu ke.

⁴⁷Utuya zin alaata cik olli wawaco ki Varacis zuwe ronj ci lokiko. Kar kizeto ne, "Kutuguz nya? Utugu eeti necu kaal cik əvula meeplek giir.

⁴⁸Ming kanyik nonno kutugu kaal cik əvula niko, ovvo atin ol dook atu nonno, kar zin atin bodoq gaala cik Romi kivita kegerezanit ngintik əlide ko ki loq cinna."

⁴⁹Ozoz zin alaani ci addikire wawaco, een zara Kaipas, ize ne, "Iróng niga aggayyu gii imma udut.

⁵⁰Iróng aggayyu abunna ming adai eeti code tok ngati ol dook, ngati weete adakne olli loq cinna dook."

⁵¹Iróng baliye enne aduwazoz neci zinine cinne do, eci enne een alaan ci addikire wawaco, aanyik Tamutadden nonno kuduwazoz ci okko Yesu adakne kar atin zuwe ci Yaqudo kuruget.

⁵²Iróng een zuwe ci Yaqudo do, abarik ki dooli cik Tamutadden azanonnik looccok dook, kar kanyahak nogo ngintode kize orog code.

⁵³Akane zin wazin neci ele, adayya zin Yaqudi Yesu orong kuruwet kadaq.

⁵⁴Iróng zin Yesu ngen owo kicinnet olli Yaqudo dook. Ulug abarik uk looce ci ojono ki balal, orgo ci een Ephraim, kar zin kavvuto nginati ki tuyak waginnek.

⁵⁵Baling ize ojon liten wa Vardanginto Yaqudo, oot ol cik meeplek orogjow rok Jerusalem ovvo aburuc eletti ming ngen kwor neci kittä.

⁵⁶Orongit olli Yaqudo Yesu, baling ovvo abile reena Ceeze wa Tamutadden, ijinto nege do, izeto ne, "Inonn niga akku dim atidic eeti wagon ko kwor necu dede?"

⁵⁷Arakttek da abarik alaata cik olli wawaco ki Varacis zoz looc, ci azi ne, ming icin eeti imma Yesu, anyik kuduwak nogo kar kecebe.

Jon 12

Uk Yesu orgo ci een Bethany (Mateyo 26:6-13; Marko 14:3-9)

¹Baling edeccai iinyä cik een torkonom, ming ngen ol cik Yaqudo kadait liten wa Vardanginto,uzuca zin Yesu orog ci een Bethany ceeze ci abahe Lazaru, orog bali ingane Yesu nonno daiza ke.

²Utukurttek zin da ciko Marta Yesu dainet wa baalino, orong kaanycik nonno zany, kar zin kaanycik nogo, aave da Lazaru to adakce ki Yesu ngatode.

³Idima zin Mariya maal ci ongooli laala oroot, adimanai keete ci azi zar ne Nard. Uuta orobiyaj cik meelek, uvudék zin zoq cik Yesu, kar zin bôdok kuvucvucan imane ciginnek, otongol cêez doök maal neci.

⁴Utubur Judasi Iskariyot nong oroot, een enne nuyaiti ci Yesu, okko atin enne adawa nonno vurrtä.

⁵Ize zin ne, “Iróng woye ette utennu maal necu, kar aanyicik orobiyä ol cik amati? Adak maali necu orobiyä obet iyo (300) cik eeggin ziik.”

⁶Aduwä Judasi zoz necu gaganiko, iróng enne edeconik ol wak amati, eci een enne ogoryait, nonno ci aggam qbon ci orobiyä, kar gon keelai ele.

⁷Abarik Yesu annék nonno ne, “Tung ngaa necu, anyik nonno kuzute maal necu rok iiten ci kokko anna kadaknë.

⁸Anyakku atin gon odohize ol wak amati orgene cunnong, abarik zin iróng atin anna kaave orgene cunnong odohize.”

⁹Baling iziyyet koole ci appwë Yäudö Yesu ming aave orgë ci een Bethany, oot zin nginati, iróng nege ovvo nginati zoze ci Yesu dö, abarik ovvo acin Lazaru bali ingane Yesu nonno daiza ke.

¹⁰Orongit zin alaata cik olli wawaco koy kurywet Lazaru bük,

¹¹eci olli Yäudö cik meelek ovvo ngati Yesu bak atü nonno zoze ci Lazaru bali ingane enne daiza ke.

Uk Yesu Jerusalema

(Matheo 21:1-11; Marko 11:1-11; Luka 19:28-40)

¹²Imma ngérretin ci reng, iziyyet koole bali appwë ovvo adak kwoor ke zoz ci okkoye Yesu Jerusalema.

¹³Idimta zin nege etelle, kar kuryumtték Yesu gool, kar zin kegerenyit ngati atalnine, izeto ne, “Kinnatit Tamutaddën!” “Umuyuk Tamutaddën leet ci akkü zare cik Manyi.” “Umuyuk Tamutaddën Alaan wa Israilo!”

¹⁴Umuda Yesu zigir, kar zin kotod ki bali ming eherye Warage ci Tamutaddeno ke, azi ne,

¹⁵“Ma ongoolinnu ol cik Zioni, icinnet alaan cunnong ming akkü aave môltë ci zigiroy.”

¹⁶Arrak oowa iróng nuyaha cik Yesu agga zoz necu. Ovvo agga vurrtä baling idindingannit ol Yesu, kar zin nege kaadda zoz ci eherye obod ki Yesu, utuguzzék zin ol nékë nonno kaal balik eherye ke doök.

¹⁷Udukttak zin koole balik acin iiten bali ingane Yesu Lazaru daiza ngilomä ke kaviyak nékë.

¹⁸Zoz zin ci ovvo koole acin nonno eci enne ütugu baliye gii ci avula.

¹⁹Otomomit zin ol wak een Varacis nege dō, anno ne, “Icinnet dij, iróng eeti necu eelannet gii imma. Edenyca ming annu ol cik lootu dook nonno!”

Aduwa Yesu zoz ci obod ki daiz cinne

²⁰Anyak dā olle nēk ovvo adindingdingan Tāmutādden kwoora Jerusalema kō ol cik egggin Girik.

²¹Ivittāk zin Vilip, eet ci akkū orgē ci een zara Betsaida loçe ci Galili, kar zin kijjinnet nonno, kizettek ne, “Nger, korongnya kicinnta Yesu.”

²²Uk zin Vilipi uduwak Andereya, kar zin nege dook koot kuduktak Yesu.

²³Obodek zin Yesu nogo, izek ne, “Ikiya ii ci okko Ngerrti Eeto adindingane.

²⁴Kaduwakkung zoz ci een dēde, iróng labitot aave udut ming iróng iinak loç kumunye, orong kumunye arrak. Ming okko iinak loç umunye kar kitilizza, anyaha inyomo cik meelek.

²⁵Imma eeti ci irez ruget cinne okoloz atin, majé eeti ci aarnek ruget cinne loata ngatu, aruge atin udut.

²⁶Ming een eet ci alinglingngonikan, anyik kunuwan, ming een nginti kaave, aave atin enne buk. Ming alinglingngonika eeti annita, irez atin Baba nonno buk.”

²⁷Emena Yesu zoza dee, kar bodok kize ne, “Iyoko uuc annit zinin oroot, kar ucca anna kize ne? ‘Baba eelawa annit ii cu? Azze zin to, eci lədun anna kakkuni zoze ci ii necu.

²⁸Baba, dindingan zar cigunnek!”

Ikiya zin mului tāmu-kenga azi ne, “Kidindingdīngannā anna zar nēke, kar atin bodok kidindingan dee.”

²⁹Iziyyet ol wak abile nginati kē muluk neci, azi uggak ne borowoc ci ajuli. Ovvo ol uggak azi ne anjilo ci Tāmutāddeno ci ozozike nonno.

³⁰Izek Yesu nogo ne, “Akkū mului necu kar kikiya keelaung igeta, iróng akkunnakā annita.

³¹Iyoko ize ii ci ettedine lokiko ci olli loatu, kar atin loryenti ci abal loç cu kō kottowe.

³²Majé anna ming kodonge loata ngatu kuwa tāmu-kenga, kanyahak atin ol dook ele cinanni.”

³³Aduwa Yesu zoz necu kar kiyelek ol daiz ci atin okko enne adakne.

³⁴Qboddék zin koole nonno, izettek ne, “Kizikta baliye lotinnowé azi ne okko atin Kiristó aruge udut. Azi zin bôdok inná ne ‘Okko atin Ngerrti Eeto odongnye kuk tamu-kenga kú?’ Ma dim ngene ci een ‘Ngerrti Eeto’?”

³⁵Izek zin Yesú nogo ne, “Okko atin tukuleci arrak abakku ki iget ngintidici. Owoyyu, imma ngatu tukuleci aave goole cunnóng, kar muhuriténí iróng aave goole cunnóng, eci eeti ci owo muhuriténá iróng aggá gool ci okkoye enne.

³⁶Aartik zinzettí tukulec ming ngen aavtiyyu buk kó, abunna ming eegginnú dooli cik tukulecak.” Baling edeca Yesú zoz, utungek nogo looc, kar zin kuk kuluğunye.

Emena olli Yáudo iróng atuwé

³⁷Baling ütugu Yesú kaal cik avula nunun kicinnet olli Yáudo niko, iróng nege atuwé dee.

³⁸Kar atin zoz bali uduwa aritoití ci zoz ci Támútaddeno een zara Isaya kó kakat moolet, azi zoz neci ne, “Manyi, ngene ci atu kaviyak ciggac?

Iyelek Manyi ngene komiz cinne?”

³⁹Imma zin zoze necu, iróng zin nege atuwé ki ming uduwa Isaya ke, azi ne:

⁴⁰“Utuz Támútadden ebere ciggék, kar bôdok kidit zinzettí ciggék, iróng nege ngen acine icima ijzo zoz neci zinzettí ciggék, iróng bôdok obodak Támútadden kar woyé atin anna kangaru nogo.”

⁴¹Uduwa aritoití ci een Isaya zoz necu, eci enne icin Yesú ming abule zara, kar zin kozoz zoz ci obod ki nonno kó.

⁴²Imma ijtené neci eliya anyak loddikiré cik Yáudo elempta Yesú. Abarik nege ongoole eci ol cik een Varacis, iróng zin abung ming atu nege Yesú kiziyet ol cik een Varacis, gerza ming ottok nogo Ceeze wa Lawinto.

⁴³Orong nege rezinet ci ol cik diirik oroot, iróng orong rezinet ci Tamutadden.

⁴⁴Egereny zin Yesú muluwe ci oroi, azi ne, “Ming elemnana eeti annita, iróng zin enne elemnana annit do, abarik elemna enne buk eet wa ittonaná annita.

⁴⁵Ming acinna eeti annita, acin enne eet wa ittonaná annita buk.

⁴⁶Kakkunak anna looc kize tukulec ci lootu, kar eeti ci atuya annita iróng atin owo ngati muhuri.

⁴⁷“Imma eeti ci izik zoz cinanni, kar iróng enne azunne, iróng anna kettedi lokiko cinne. Iróng anna kakkuni looc kikiya ketted lokiko cinneng, abarik kakkuni kikiya keela ol loota ngatu.

⁴⁸Imma eeti ci iróng elemna annit kar kutubur zoz cinanni, etted atin zoz neci abure enne kę lokiko cinne ming kokko anna Yesu obodak loqc iitené ci uturoi looci.

⁴⁹Een zin zoz necu dede, eci iróng anna kozizi oowe cinanni do, abarik Baba wa ittonaná ci ilotiká zoz ci kaduwá kę ki gool ci kaduwane.

⁵⁰Kaggę niko okkoye tilowinet cinne ol baize ci aave udut. Een zoz ci kaduwá kę, een zoz ci aanya Baba kaduwá."

Jon 13

Utun Yesu zoo cik tuyak warginnek

¹Ma baling ize ojon Iiteni wa Vardanginto, aggę Yesu niko ming ikiya ii ci okko enne okko tamu-kenga ngati Baatinne. Irez enne odohize ol warginnek loqtę kę, iyelek zin enne nogo rezinet cinne oroot.

²Baling anyaktta ol dainet cik adak ol yomona, itto da loryenti zinin ci Judas Iskariot wa een ngerri Simone ci atin okko adawa Yesu.

³Agga Yesu niko ming aarik Baatinne kaal dok azzin ciginnek, aggę bodok akkü enne balije ngati Tamutaddeno, kar bodok kimire kuk ngati Tamutaddeno.

⁴Itinga zin enne jena ngati adaine, kar zin kaara rüm wa atadizek gooni eliye cinne kę, kar zin kulucek rüm wa kavucvucanę maam eliya kę arut.

⁵Bali vurrtę, uddutek zin enne maam ugge illac kar zin kutuny tuyak warginnek zoo, kar zin kuvucvucanę maam zoone ciggek kodoit rume wanai alucek enne barak kę.

⁶Uk zin ngati Simone Peturu, ijjin zin nonno, annek ne, "Manyi, okko innə uunyi zoo cigannik buk?"

⁷Obodek zin Yesu nonno, izek ne, "Iróng zoz necu iizo oo cunne, okko atin innə aggę vurrtę."

⁸Obodek bodok Peturu nonno, annek ne, "Azze to, iróng innə uunyi zoo cigannik udut."

Obodek zin Yesu nonno izek ne, "Ming iróng anna kuunyi zoo cigunnek, iróng innə eeni demezeyait cinanni."

⁹Abariz zin bodok Simone Peturu, ize ne, "Manyi, ma zin uunyi zoo cigannik do, tuny oo ki azzin buk."

¹⁰Izek zin Yesu nonno ne, "Ming arane eeti ubunna nonno ele, orong kutunyce zoona do. Azize ele cinne dok, azize eletti cuggok, anyak orgene cunnong eet ci iróng ele cinne azize."

11 Aduwa Yesu zoz necu niko ko marrit enne agga eet ci okko atin adawa nonno kuruwé kädak.

12 Baling edeca enne tunyenet nogo zoo, itimek ruum kar zin kimire kuk kavvu ngin wanai ninne ke. Ijjin zin nogo, izek ne “Aggayyu ungec ci gii ci kogonikkung ko?”

13 Kar zin bôdok kize ne, “Awuyyang ąnnékkang ne ‘Demezoit’ ki ‘Manyi,’ ilemnyyu ming awuyyang niko ko.

14 Icinnet, keenj Demezoit ki Manyi cunnong kutuna zo cuggok, abunna ming үunyyu zo cik gonogginnu ki bali anna ke.

15 Kiyeleung zin anna igeet gool ci ogonnu kaal, abunna ming ogonnu ki bali anna ke.

16 Kادuwakkung zoz wa een dêde, illoï duçait ci addikire ngati eet wa alinglingngonik enne, iróng bôdok eeti wa een toniat ommog eet wa itton nonno.

17 Iyoko aggayyu zoz necu ko, atalninnu atin niga oroot, ąmuyukkung atin Tامۇتەددەن ming үtuguzzu zoz necu.”

Uduwa Yesu eet ci atin okko adawa nonno

18 Izek zin Yesu nogo ne, “Iróng zoz necu akati igeet doq, kaggâ ol balik katahala ke. Ogone zin zoz necu kar zoz bali eherye Warage ci Tامۇتەددەن ke kakat moole, azi ne, ‘Adawana eeti ci kozola dainet buk.’

19 “Kادuwakkung zoz necu iyoko ming ngen kittä; ming okko iinä abunna ming elemnannu annit dêde icu.

20 Kادuwakkung zoz ci een dêde, ming elem eeti eet ci kittonna anna, elemnya annita, ming elemnya eeti imma annita, elemi enne buk eet bali ittonanä annita ke.”

Aduwa Yesu zoz ci okko akati nonno

(Matheyo 26:20-25; Marko 14:17-21; Luká 22:21-23)

21 Baling uduwa Yesu zoz necu, icirit nonno zinin oroot kar zin kibborak nogo zoz neci, izek ne, “Kادuwakkung zoz wa een dêde, okko atidic eeti imma ngatinnong adawana annita.”

22 Egelemit zin nuyaha ciginnek eleetti, iróng agga ngene ucca ngatinneng ci arruk enne ko.

23 Aave da nuyaiti çodê wagon irez Yesu oroot ko ojonun ki nonno.

24 Uuv Simone Peturu nuyait neci aave ngati okko ki Yesu ke, kar zin kizek ne, “Jin da Yesu arruk enne ngene?”

²⁵Utuhuwe zin demezyaiti neci kar kijjin Yesu, annek ne, “Manyi, ngene ci atin okko adawanin?”

²⁶Obodek zin Yesu nogo, izek ne, “Een eeti neci eet ci okko atidic anna kanyike áhát ci kudutaneya balang.” Baling udutanek enne áhát neci, kar zin kanyik Judas Iskariyot wa een ngerrti Simonee.

²⁷Baling aggama Judasi áhát ngati Yesu, itto zin Sitani nonno. Izek zin Yesu nonno ne, “Tugu zoz ci okko inna ogoni ko ataman.”

²⁸Illii eet imma olle nek adakce ki Yesu ci agga nya ming aduwak enne Judas zoz necu ko.

²⁹Inon uggak ngatinneng eci Judasi aggam obon ci orobiyauu, annek iyoko Yesu nonno ne, “Tuwa dainet cik kwoorak,” icima anyik kanyik orobiya ugge ol cik amati.

³⁰Baling aggama Judasi áhát ngati Yesu, uk zin reena, imma da looci ize baqalin.

Uduwa Yesu zoz ci okko atin Peturu amikzene nonno

³¹Baling uk Judasi reena, ize zin Yesu ne, “Ubulte zara cik Ngerrti Eeto, kar zin bodok dingdingoni ci Tamutaddeno kiyelai ngatinne.

³²Ming iyelai dingdingoni ci Tamutaddeno ngatinanni, okko atin Tamutadden iyela dingdingon ci Ngerinne eliye cinne ecode niko.”

³³Emena Yesu zoza dee kar kizek nogo ne, “Dooli, kaave arrak anna ki iget doyoit. Orongnyang atin, ki bali ming kaduwak olli Yaqdo ke, kaduwakkung iget buk: ‘Iróng niga azucannu nginti kokkoye anna.’”

³⁴Kar bodok Yesu kize ne, “Kaqanyung iyoko tilowinet ci een jor ci azi ne, irezto eletti niga doqok, ki baling kirezzung anna iget ke.”

³⁵Ming irezonnu niga doqok eletti, ovvo atin ol agga ming eegginnu niga nuyak cigannik.”

Uduwa Peturu zoz cinne

(Mateo 26:31-35; Marko 14:27-31; Luka 22:31-34)

³⁶Ijjin zin Simonee Peturu nonno, izek ne, “Manyi, okko dim inna nga?”

Obodek zin Yesu nonno, izek ne, “Iróng atin inna anuwanna annit rok nginti kokkoye ko iyoko niko, okko atin inna akkunni vurrta.”

³⁷Ijjin zin bodok Peturu Yesu dee, “Manyi, nya ming iróng kanuyi iyoko niko? Kadai atin zoqe cunne.”

³⁸Obodek zin Yesu nonno, “Adai woye atin inna dede zoqe cinanni? Kaduwaki zoz ci een dede, ming ajjinni atin ol inneta zoz cinanni amikzena atin inna annit lak iiyo ming ngen tuulici korok!”

Jon 14

Aduwak Yesu tuyak waginnek kerec Vongiz ci Alile

¹Izek Yesu demezyak waginnek ne, “Ma anyikku zinzetti cuggok kuyucet, abarik aartik zinzetti Tamutadden, kar bodok aartik zinzetti annita.

²Anyak orgé ci Baba ceezi cik meelek, woye da ming kizzec ceezi neke to, kuduwaakkung woye da. Kokko anna kadimanekkung nginti aavtiyyu.

³Ming kuwa kidimanneung lög, koboda atin abunna ming kokko kokkoyyung buk, kar niga buk abait ngati kabahe anna.

⁴Aggayyu rit niga gool ci kokkoye anna.”

Een Yesu gool ci kovvoye naga ngati Baatinne

⁵Annek Tomasi Yesu ne, “Manyi iróng kaggayya nginti okkoye inná ko, kaggayya woye gool kú?”

⁶Obodek zin Yesu nonno, izek ne, “Keeni anna eliya gool, kar bodok kize zoz wa een dëde, kar bodok kize ruget. Iróng eeti imma akkunnak Baba ming iróng iyok ngatinanni.

⁷Ming aggayyang, aggayyu Baba buk. Akane iyoko niko kuk, aggayyu nonno kar bodok icinntu nonno buk.”

⁸Izek zin Vilipi nonno ne, “Manyi, yelekket Beetinnä kicinnta kar kubunna niko.”

⁹Obodek Yesu nonno, annex ne, “Vilip, kabak ngatode erkinya cik meelek, iróng inná aggayan? Ming icinna eeti imma annita, ogon niko icin enne Baba buk.” Kar bodok kize ne, “Nya ci azi inná ne, ‘Yelekket Baba ko?’

¹⁰Vilip iróng inná elemna atu zoz ci azi ne kaave anna ngati Baba, okko Baba aave ngatinanni? Okko zoz ci kuduwaiki ko iróng ci kocoma anna, akku doize ci Baba ci abak ngatinanni ko ci ogon linglingon cinne.

¹¹Utuuyang annit ming kannekkung ne kodowina anna ki Baba; icima utuwet kaal nek avula kogonni anna ko.

¹²Kuduwaakkung zoz wa een dëde, ming atuya eeti imma annita, ogon atin enne buk kaal cik kogonni anna ko. Ogon atin enne kaal cik addikire kommog neko, marrit anna kokko ngati Baba.

¹³Kaqanyung atin kaal cik ajjinnu niga zare cigannik, kar anna Ngerinne kanyik zar cik Baba kubulte.

¹⁴Ming ajjinnu gii imma zare cigannik, qaanyung anna.”

Uduwa Yesu wet ci akkunne Vongizi ci Alile

¹⁵Izek zin bodok Yesu nogo ne, “Ming irezang niga annit, elemnyyu zoz ci kaduwa anna.

¹⁶Kajjinni atin anna Baba kar kaqanyung Demezoit kar kavvu ki iget udut.

¹⁷Een zin neci Vongiz wa een dede. Irong zin ol cik lootu elemi nonno eci nege irong acin icima agga nonno. Aggayyu zin abarik niga nonno marrit ming abakku buk, kar zin atin kavvu zinzettine cuggok.”

¹⁸Emena Yesu zoza dee, kar kizek nogo ne, “Irong atin kungnekkung do kar izet boyyok, kokko atin kobodakkung.

¹⁹Irong atin ol cik lootu acinna annit arrak doyoit, acinnang abarik atin niga do. Marrit ming kuruga bodok anna, arugnu atin niga buk.

²⁰Aggayyu atin niga wazin neci ming kodowina anna ki Baba, kar zin bodok niga odoye ki annita.

²¹Ming aggam eeti zoz cinanni, kar zin bodok kuzute lotinnok neke, ireza eeti neci annita. Irez atin Baba eet neci ireza annit ke, kar zin bodok anna kirez nonno kar zin kiyelek ele kaggawan.”

²²Ize zin bodok Judasi ne, amire zin irong een Judas Iskariot bali utene Yesu ke, “Manyi, nya inna ming orongi yelikket agit do ele irong orongi yelek ol cik lootu ko?”

²³Obodek Yesu nogo annek ne, “Ming ireza eeti imma annita, elemi woye enne demzine cinanni. Okko atin Baba irez nonno, kar zin naga kivitaha nonno, kar koot kidimanta ceez wannang, kar kabakta ki eet neci.

²⁴Ming irong eeti imma elemnya annita, irong irez demzine cinanni. Imma zoz ci aziknnu ko, irong een zoz cinanni, een zoz necu ci Baba wa ittonana annita.

²⁵“Kaduwakkung zin zozzok neko ngati ngen karumzene anna ki igeta ko.

²⁶Okko abarik atin Demezoiti wa een Vongiz ci Alile, wa atin ittona Baba zare cigannik, edemezung kaal dook kar zin kinonqung kaal balik kuduwqung anna ke.

²⁷Kungnekkung zin iyoko gano wananni kar avvute labak. Irong zin kqanyung gano goole wagon anyike olli lootu ol ko, ma anyikku zinzetti kuyucet kar zin otongooltte looc.

²⁸“Izekttang wanai ming kannekkung ne ‘Kokko anna izong kar zin kuk kobodaung.’ Ming irezang niga annit aggayyu niko ming kokko ngati Baba, marrit Baba ming addikire ngatinanni.

²⁹Kaduwakkung zin kaal neko iyoko ming ngen kaggame, ming kaggame, ovvo atin atuyyang.

³⁰Iróng ngen kozozи uumuc, ikiya ngerrti loryento wa een alaan ci lootu. Iróng anyak komiz ci ommogja annita,

³¹abunna zin ming aggä ol cik loota kō ming kirezi anna Baba, kar bodok kütugu kaal wak ilotika Baba kütugu. “Ivita iyoko niko, kotozzo zin naga.

Jon 15

Ogon Yesu ki keet ci anyak alawo

¹“Kogonni anna ki keet wa een dede, kar Baba kize manyi keet.

²Aizek enne alawo wak iróng aari oyau tü, imma alawo wak aari, avil kar kibbireto jurrum.

³Ubunntau zin niga zozé bali kuduwäung anna ké.

⁴Kavvut ki annit ngatodē kodoye kiwagon keet ki alawo. Iróng woye alawoci abbirna oyau enne dō ming iróng arumze ki keet ele kodowe. Iróng woye niga dō ogonnu gii imma ming iróng karumze ki annita.

⁵“Kenj anna keet, eegginnu niga alawo. Ming karumena anna ki eet kodoyewa, abbirna eeti neci oyau cik meeplek jurrum. Azze woye gii ci ogonnu niga dō to ming iróng karumze kodoye.

⁶Ming iróng eeti imma arumonika annit, ogon enne ki alawoci ci ujukozik tü kar zin kodok. Idimttai alawo neko, ulutozik kar zin kutuzze gwooya.

⁷Ming karume kodoye kar zin niga uzutté zoz cinanni, ijjinnet gii ci ette orongnyu niga kar Tamutaddën käanyung.

⁸Abunna ming ogonnu ki alawo cik abbirna oyau cik meeplek, kar izet nuyak cigannik, kar zara cik Baba kidingdingante.

⁹“Ki iyoko ming ireza Baba annit kō, kirezzung anna iget buk, iraktek zin rezinte cinanni.

¹⁰Ming azunnu niga lotinnok cigannik, odokta niga buk rezinte cinanni, ki iyoko ming kazunne anna lotinnok wak Baba kar zin kodowa rezinte wainne kō.

¹¹Kuduwäung rít baliye anna iget zoz cu kar talninet cinanni kavvu ngatinnong, kar talninet cinnong kiddikir.

¹²Zoz zin cinanni kilotung icu: Irezto eletti ki baling kirezzung anna iget ké.

¹³Illoï rezinet ci ommog wa adakne eeti imma ngati gonogginnu.

¹⁴Ming ogonnu lotinnok cik kaduwakkung anna kō, izetu niga gonogga dede.

¹⁵Iróng bódók anna kawuyyung izet duccák, eci duçaiti iróng ağga linglingon ci ogon ddíkiryótí cinne. Kawuyyung abarik anna íget izet gonogga, eci kedemezung kaal dók wak kedemeza anna ngati Baba.

¹⁶Iróng zin een íget cik ahalanang annita, annit abarik ci kahalannung ígetá kar zin káqnyung línglingon ci ovvo ábbirnú kiwagon qyáu cik ovvo abak udut. Kar zin Baba káqnyung kaal cik woyé ajjinnú niga zare cigannik.

¹⁷Kilotíkkung zin iyókó zoz ci kánnékkung ne, irezto élelli.

Amarine ol cik loötü tuyak

¹⁸Ming amarinnung ol cik loötü, aggac niga ming amarinna nege annita oowa.

¹⁹Ming eegginnú niga ol cik loötü, irezung ol cik loötü kiwagon ming irez ol waggek loötü ogon kaal cik gerzek. Iróng niga eegginnú olli loötü, katahalaung zin anna íget kar ütuguz kaal cik ogon ol cik Tamutáddeno iróng bódók ngen ogonnu kaal cik gerzek ogon ol wak loötü. Zoz zin ci amarinnung ol cik loötü kónenen necu.

²⁰Aadda zoz bali kuduwaung kę. Illoí duçait ci addikire ngati ddíkiryótí cinne. Ming agidda nege annit, agiddung atin nege íget búk. Ming ongoole nege demzinet cinanni, ongoole atin nege demzinet cunnong búk.

²¹Ogonekkung atin íget kaal cik gerzek eci átuuyu niga zar cigannik, iróng bódók nege ağga eet wa ittonaná annita.

²²Woyé da ming iróng anna kákkuni kíkiya kuduwaç nogo bacinnók ciggek munyen, iróng woyé da nege ağga ming anyak munyen. Iróng zin ngen alit bacinnók ciggek munyen.

²³Ming amarinna eeti annit, amarine eeti neci Baba búk.

²⁴Ming ngen anna kutugu kaal wak ávula ngen eeti imma kutugu kę orgene cinneng, iróng woyé da nege ağga ming anyak nege munyen. Maije iyókó icinnet kaal cik ávula, kar abarik amartoya annit ki Baba búk.

²⁵Ogone zoz necu kar zoz bali eherye lotinnowę kę kakat móolet: ‘Amartoya nege annit gaganiko.’

²⁶Ming ikiya Démézoítí wa atin kittonakkung ngati Baba, een enne Vongiz wa een dede. Iyowa enne ngati Baba okko ibbacikung zoz ci obod ki annita.

²⁷Ibbacit niga búk zoz cinanni eci karumzene naga nginti bali meer kákkunę kę.”

Jon 16

¹Kar zin Yesu kizek nogo ne, “Kuduwaung baliye anna iget nongitton neko gerza ming atikku tu.

²Ovvo atin ol ottokung Ceeze wa Lawinto. Ikiya ii dde ci okko gon eeti ci arukkung adaito ngati inoné azi ne kalinglingonik Tamutadden.

³Ogonekkung atin kaal neko eci nege iróng agga Baba, iróng aggaya annit buk.

⁴Kuduwaakkung zoz cu eci ming ikiya iiteni neci, ovvo atin adanu zoz bali kuduwaakkung ke. Iróng arrak baliye kuduwaakkung zoz cu oowa marrit baliye ming ngen kaavte buk.”

Linglingon ci Vongiz ci Alile

⁵“Iyoko kokko anna ngati eet bali ittonana annit ke, illo*i* zin rok eet imma ngatinnong ci ajjinna annita, ‘Okko inna nga?’

⁶Omozinnu iyoko niga marrit anna ming kuduwaung nongitton neko.

⁷Kuduwaakkung zin zoz wa een dde, abunna abarik ming kokko anna kar niga ubunnta. Kokko abarik anna kar kuk kittonakkung Demezoit kar kitirizzung.

⁸Ming uk ikiya Demezoiti neci, okko atin ovoca ol wak lootu ogon munyen, okko atin aduwa gool ci abunna orong Tamutadden ol kabakte ki tedinet lokiko cik olli lootu.

⁹Iyoko zin iyelék atin Demezoiti nogo utuguzzo nege munyen marrit ming iróng atuuyang;

¹⁰Iyelék atin Demezoiti nogo bunnat ci Tamutadden ookku goole ci kokkoye anna ngati Baba kar zin bodok atin iróng ngen acinnang udut.

¹¹Iyelék atin Demezoiti nogo zoz ci lokiko ci etteddek Tamutadden alaan ci kuulou wa looc cu.

¹²“Kanyai demzinet cik meelek korongi kuduwaung, abarik bong woye iróng ngen azunnu dook.

¹³Ming ikiya Demezoiti ci een Vongiz wa een dde, okko atin iyelékkung demzinet wak eeggin dde. Iróng atin zoz ci okko enne aduwa ko een zoz cinne, aduwakkung atin zoz ci izik enne, kar zin atin kuduwaung giii ci atin okko ookku.

¹⁴Okko atin adingdingan zar cigannik ngati aduwakkung kaal wak kedemezi anna aggac.

¹⁵Kodowina anna ki Baba, kaala neke kodowina naga ke dook cigannik. Zoz zin ci kannékkung ne okko atin Demezoiti adima giii ci een cinanni qanyung aggac ko nen.

¹⁶“Kar zin arrak doyoit iróng atin niga ngen acinnang, kar zin arrak doyoit bodok acinnang atin niga annita.”

Utuhuwe ʉluwɑ ci nuyau kize talli

¹⁷Ovvo nuyaha cik Yesu uggak ajjinno nege do azi ne, “Nya ming azi Yesu ne iróng atin arrak acinnang nginti dici, kar bodok nginti dici icintang, ‘Eci zin anna kokko ngati Baba’?”

¹⁸Ngen demezyaha ajjinno dee, azi ne, “Ungec ci zoz cinne ko, azi dim ne nya, ming azi ne, ‘Acinnang atin niga annit nginti dici ko? Ma iróng naga kagga ungec ci zoz neci ozoz enne ke.’

¹⁹Oroota Yesu zoz neci ming orong nege kijjinnet nonno ungec ci zoz neci, kar zin Yesu kizek nogo ne, “Ajjinnu niga eletti cuggok zoze ci kazi ne, acinnang atin niga annit ngati dici, kar bodok, ‘Nginti dici atin kurumte anna ki igeta’?

²⁰Kuduwaung anna iget zoz ci een dede, aluuyu atin niga kar bodok atalit, imma olli loqotu atalne. Abalaccu atin niga oroot, abarik atin balaci cunnong ukce kize talninet.

²¹Ming ukca ngaa dolec anyak ʉucez oroot, eci utubte nonno iinyq ciginnek tuyanto, abarik ming okko dolec iyowa, erehek nonno ʉcezi abarik ataloenne eci itiryai dolec.

²²Ogon zin atin bodok ngatinnong ki iyoko: Iyoko zin ize ij cunnong ci omozinnu icu, kacinnung zin atin anna iget bodok kar bodok ataltto, illo*ı* zin eet imma ci okko okkoye talinet cunnong to.

²³Kuduwaung anna iget zoz ci een dede, iitene neci azze eet*ı* imma ci ajjinna annit gii imma to. Aqnyung atin Baba iget gii imma ci ajjinnu niga zare cigannik.

²⁴Imma rok iyoko ngen niga ijjinnet gii imma zare cigannik. Ijjinnet kar atin niga umudda, kar bodok atin talinet cunnong kelezzo.

²⁵Kuduwaung anna iget baliye kaal neko ngaridete, kalugunyi ungett*ı* cik zozzok neko ko. Abarik zin atin akku iiten*ı* ci iróng anna ngen kozozu ngaridete icima kalugunyi ungett*ı* cik zozzok neke, abarik atin kadwakkung iget zoz ci Baba goole ci voori.

²⁶Ming ikiya iiten*ı* neci, ajjinnu atin niga Baba kaal cik meelek zare cigannik. Iróng anna kazi ne, kajjinn*ı* atin anna Baba ngatinnong.

²⁷Irezung Baba enne eliya iget*ı*, eci irezttang niga annita, kar zin bodok elemttang annita, eci anna kakkun*ı* ngati Tamutaddeno.

²⁸Kakkun*ı* anna ngati Baba kakkunak loc, abarik zin iyoko kutungeya loc kimire kuwa ngati Baba.”

²⁹Ovvo zin nuyaha cik Yesu annek nonno ne, “Iyoko, iróng innq ngen ozozi ngaridete ki baliye. Abarik ozozi zoz kubunna, ilemi zin zozzok ungett*ı* jurrum kubunnta kizikta naga buk.

³⁰Kaggayya iyoko ming agga innə kaal dook kar bodoq iróng kanyak jinenet imma ci kajjinni inneta. Aanyyet zoz necu agita kelemtta dede ming akkunni innə ngati Tamutaddeno.”

³¹Obodek Yesu nogo annék ne, “Ovvo niga elemnyang bali vurrtä.

³²Abarik akku ii, ikiya dede, utube, ovvo atin niga azaninnu, ngen ngene ceeze cinne. Ungnekkang atin annit do. Iróng zin anna kaave do, eci anna karumena ki Baba buk.”

³³“Kuduwaung anna igeet kaal neko, kar anyait gano ngatinanni. Anyakku atin nongitton looce cu. Abarik inimet zin, kommoga anna nongitton cik lootu.”

Jon 17

Alaye Yesu

¹Baling udemwa Yesu zoz necu, icin tamu-keng kar kalawo, ize ne: “Baba, ikiya iiteni wa ovvo ol ododoya annit talaKEçä, kar kubulte zara cik Ngerunne kar zin bodoq Ngerunne kanyik zar cigunnek kubulte.

²Aanya baliye innə annit komiz ci kar kaggamé ol dook, kar zin bodoq kanyik anna ol neke ruget wa aave udut bali aanya innə ke.

³Aggayi atin nege innet rugete wa aave udut, ize Tamutadden wa een dede kar zin bodoq kaggayya annit Yesu Kiristo wa bali ittonai ke nenen necu.

⁴Kanyiya zar cigunnek kubulte loota ngati kedecai linglingon bali aanya innə kutugu ke.

⁵Iyoko zin Baba, anyik zar cigannik kubulte ngumé cunne bulente bali kanyak ki inneta ladun baling ngen ketehenyeloo ci ke.

Alawonik Yesu nuyak waginnek

⁶“Iyoko zin kiyeleya ol balik aanya innə annit loota ke kaggayi innet jurrum. Eeggin baliye nege ol cigunnek kar zin innə inya annita, otongooltte zin nege kaal cik edemezi innə.

⁷Aggac iyoko kaal cik aanya innə annit ko dook, ming eeggin kaal cigunnek.

⁸Kuduwaħha nogo zozzok balik aduwakə innə annit ke, majje nege elemitta nongitton neke. Aggac nege ladun kakkuni anna ngatunne, kar zin kutuwet ming een innet ci ittonan.

⁹Kalawonik anna nogo, iróng kalawonik ol wak iróng atuwé, kalawonik ol wak aanya innə annita do, marrit nege ming izeto ol cigunnek.

¹⁰Eeggin ol cik kanyai anna ko dook cigunnek, ovvo nek anyai innə ko dook cigannik. Abule zin zara cigannik zoze necu.

¹¹Iyoko zin kobodaki innet tamu-kenga, ngen zin ol wak atuwé irahek loota. Baba wa Alile, zuute nogo zare wagunnek adingdinge, zar balik akanneka inná annit kę, kar kodoye nege, ki iyoko anna ki inneta.

¹²Baling ngen kaavtiya buk, kebei baliye nogo doize bali aanya kę. Ngen zin eeti imma ngatinneng kizzi, kize Judas do bali udyai kize gerza ci atin edez Tamutadden nonno, kar zoz cu kakat moolöt Warage ci Tamutadden.

¹³Kobodaki innet tamu-kenga, kuduwaħha baliye kaal neke baling ngen kaavtiya ki nogo buk loota, kar demezyaha cigannik katalto oroot ngatinanni.

¹⁴Kuduwaħha nogo zoz cunne abarik zin ol wak iróng atuwé lootä ngatu, amartoi nogo, marrit nege eeggin ol wak atuwé, iróng ngen eeggin olli lootu, ki iyoko anna ming iróng ngen keeni ci lootu kó.

¹⁵Iróng zin iyoko kalayi kar eenyek demezyak wagannik lootä ngatu, abarik kalayi kar zuute nogo loryenta.

¹⁶Iróng bodoč nege ngen eeggin olli lootu ki iyoko anna ming iróng ngen keeni eet ci lootu kó.

¹⁷Anyik nogo kavvuto do kililéc kar kedemežit zoz cunne wa een dede,

¹⁸ki baling ittonanä inná annit looc kikija kuduwaħ ol zoz cunne kę, kittonni bodoč anna nogo kar koot kuwaktek ol zoz cunne loocowé.

¹⁹Kanyiya anna ele cinanni kili lədun, kar kilinglingozik nogo, kar nege kabaito zoze ci een dede udut.”

Alawonik Yesu ol wak atuwé dook

²⁰Iróng lawinet cinanni een cinneng do. Kalawonik ol nek atin elemnana annita zoze cinneng,

²¹kar nege dook kurumte kodoye, Baba ki iyoko ming kodoye anna ki innet kó. Iróng ucca nege buk odoye kar ol cik lootu kó kelemit ming een innet ci da ittonanä annit!

²²Kanyiya anna nogo kidingdinganit ol ki bali aanya inná kę, kar nege kizeto ol code ki iyoko ming kodoye naga kó.

²³Kodowinä anna ki nogo kar zin bodoč innä ki annita kodoye. Anyik bai nogo kurumte kodoye tok kar anyik ol wak lootu kaggac ming een innet ci ittonanän, irezzit zin nogo ki bali ming irezang annit kę.”

²⁴“Baba, korongi ol nek aanya kó koot kavvuto nginati kokko kaave anna kę, kar kicinnet bulençt cinanni bali aanya inná kę marrit ireza inná annit baling ngen keteehenyai looci.”

²⁵“Baba wa abunna, ming iróng ol cik loötü aggayi innet nünün, kaggayi anna, agga zin demezyaha cigannik niko ming ittonanä inna.

²⁶Kuduwaha anna zar cigunnek nogo kaggac, kemenna kanyik, kaduwai kaggayı kar rezinet wa ireza innä annit kavvü ngatinneng bük kar zin anna bük kodoxewa ki nogo.”

Jon 18

Ovolonge Judasi Yesu kaggamé kecebe

(Matheo 26:47-56; Marko 14:43-50; Luka 22:47-53)

¹Baling edeca Yesu lawinet itingazzo zin ki nuyak kar kettedit tolol ci een Kidron oot tiitime cöde. Aave dä moro cidici nginati, anyak keen cik ingirou otone cöde ke; kar zin enne ki nuyak cigunnek kittozö ngin neci.

²Agga zin dä Judasi bali okko ovolonge nonno kō ngin neci marrit dä gon ming arumo Yesu ki nuyak waginnek nginati.

³Odola Judasi ngati adawane Yesu, ijtä zin ki aciir cik Romi ki ddikiryyok cik ittonä alaata cik olli wawaco ki olli Varacisi. Anyak dä ol neke urezwa ki ilanya ki ijjo cik jooräk.

⁴Baling agga Yesu kaal cik ovvo iinäk nonno kē doök, iyok uk ürümek nogo reenün kar zin kijjin kizek ne, “Ngene dim ette ci orongnyu niga kō?”

⁵Oboddék nege nonno izettek ne, “Korongnya Yesu wa orog wa een Nazeret.”

Obodék zin Yesu nogo bodoök izek ne, “Annit nenen icu, Yesu wa orog neci een Nazeret kē.” Abile enne Judasi bali okko ovolonge nonno kē ki nogo nginati niko.

⁶Baling ize Yesu ne, “Annit nenen icu.” Imirrte ki vurrut kar zin kuyukte.

⁷Ijjin bodoök Yesu nogo dee, izek ne, “Orongnyu dim iyę niga ngene?”

Oboddék bodoök nege nonno izettek ne, “Korongnya Yesu wa orog wa een Nazeret.”

⁸Izek Yesu nogo ne “Ma wanai ming kuduwaung kizeung ne, annit nenen icu. Ming orongnyang annit, aanyicik zin ol ciko koot.”

⁹Ming ijtä zoz cu kar zozowa balik uduwa enne kē kakat moole: Ize zin enne ne, “Ngen zin kokoloz olle balik aanya kē imma, Baba.”

¹⁰Uvuca zin Simone Peturu nyatubat ci dä anyak nyakuraru kar zin ketteda itat ci azzo, ci eet wa alingling ki alaan ci addikire wawaco. (Een dä zara cik duçait neci ne Malkos).

11Izek Yesu Peturu ne, “Bilo, bodek nyatubat cunne kó! Azi bong inná ne kongoole iyoko anna pirnanet ci aanya Baba kar kuk kipira kó?”

Qotte ol Yesu ngati eet ci een Annas

(Matheyo 26:57-58; Marko 14:53-54; Luká 22:54)

12Ecebít aciiri ki ddikiryoit wa addikirné aciiru ki loddikiré wak Yáudo ke Yesu.

13Anyakttak arrak eet ci een Annas, inyik ci eet ci een Kaipas. Een dà enne Kaipasi alaan ci addikiré wawaco erkít neci.

14Kaipas ci ilot ol nek eeggin Yáud ke, annekk ne, “Abunna abarik ming adai eeti codé olle wak eeggin Yáud kar kuruget ol doók.”

Etezine Peturu Yesu

(Matheyo 26:69-70; Marko 14:66-68; Luká 22:55-57)

15Annu dà Símoné Peturu ki nuyait imma Yesu. Marrit balig aggá alaani ci addikiré wawaco nuyait neci, itto enne reenun ci alaano,

16majé Peturu erewo tatuga eci reenuno. Uk nuyaiti neci aggá alaani ci addikiré wawaco ke oboda, kar zin kozozik dolec ci dà alingling wazin neci, kar zin Peturu kittó.

17Ijjin zin dolec neci tatuga ke Peturu, izek ne, “Iróng inná eeni nuyait imma ci ol wak edemez Yesu kó?” Obodehe Peturu nonno izek ne, “Azzé to, kamiri.”

18Alali dà looci baalin neci oroot. Avadit dà duccaha ki ddikiryyok cik alingling nginati gwoo kar zin kavvuttek. Ávık Peturu gwoo neci buk.

Ijjin alaani ci addikiré wawaco Yesu

(Matheyo 26:59-66; Marko 14:55-64; Luká 22:66-71)

19Ijjin zin alaani ci addikiré wawaco kó Yesu kaal cik obod ki nuyak cik edemez enne kó ki kaal cik obod ki demziné cinne.

20Obodehe Yesu nonno izek ne, “Kozoji gon zoz cinanni kiziyet ol doók iiwá labak, kar zin gon kedemez ol Ceeze wa Tamutaddenó ki Ceezinne wak Lawinto wak gon alutene olli Yáudo ngatode. Azze zoz ci kádúwá lomuk to.

21Ajjiinná iye annit ajjinaká nya? Jin ol nek gon azikna annit ming kedemze, aggarit nege zoz ci kádúwá.”

22Baling úduwá Yesu zoz necu, apan eeti imma ci ojongozo ki Yesu nonno ngum eliya, kar zin kucub kizek ne, “Gool ci ozozike inná alaan ci addikiré wawaco necu?”

23Obodehe Yesu nonno izek ne, “Ming kádúwá ette zoz ci gerze, duwá dà zoz neci, baling kádúwá zoz ci zin een dède, apana zin gaganiko nya?”

24Ittonik zin bôdok eeti ci een Annas Yesu kuk ngati ngen ecebine niko kuk ngati alaan ci addikiré wawaco Kaipas.

Etezoi bōdōk Peturu Yesu kize lāk ijyo
(Matheo 26:71-75; Marko 14:69-72; Lukā 22:58-62)

25 Baling ngen Sīmōnē Peturu əvīk gwōo, ijjin bōdōk eētī imma nonno, izek ne, “Iróng iye innā bük eēni tuyait imma olle wak gon edemez enne kō?” Imma Peturu ize ne, “Kāmiri.”

26 Een dā dūcaitī ci alaan ci əddikire wawaco Kaipas kō boorit ci eet bali etteda Peturu itat kē, adangek nonno zoz dee, izek ne, “Iróng iye bāliyē anna kicini innēt ming orkoryyu ki Yesu aratawe ci ingleirou?”

27 Etezo bōdōk Peturu dee, mājē tuulici ogowa.

Ibil Yesu Iokiko ngati alaan ci een Pilato
(Matheo 27:1-2,11-14; Marko 15:1-5; Lukā 23:1-5)

28 Inyamanit zin ol cik eeggīn Yāud Yesu ceeze ci Kaipasi ootte ngati ddikiryoit ci gaala cik Romi. Aala dā looci, kar zin ol cik eeggīn Yāud iróng orong kutullet elettī ngati ızowē orog ci eet neci. Orong dā nege kar kadait Iiten wa Vārdanginto.

29 Iywak zin Pilato nogo reena, kar zin kizek ne, “Abac ette eettī cu zoz ci azi ne?”

30 Oboddekk zin nege Pilato izettek ne, “Woyē ette ming iróng eettī cu een mujul, iróng woyē kanyahakin.”

31 Izek Pilato ne, “Ootte kar oot etteddek bacī cinne goole ci lotinnok cuggok elettine.”

Oboddekk ol nek eeggīn Yāud kē nonno izettek ne, “Iróng naga kanyaka komiz ci woyē ketedika eet imma daiz.”

32 Ilinā zoz necu ki iyoko kar kiyelai zoz wa ozoze Yesu gool ci okko enne ədakne.

33 Itto zin Pilato ceez to, kar zin kutu Yesu bük kuk kijjin kizek ne, “Eeni innā dēdē alaan ci Yāudo?”

34 Ijjin bōdōk Yesu nonno izek ne, “Akkū zoz cu zinine cunne yo, icima үduktai dā ette ol uggak zoz ci obod ki annita?”

35 Obodekk zin Pilato nonno, izek ne, “Iróng anna keenī Yāudenit? Ol wagunnek elettī ki alaat cik olli wawaco cik anyahanni innēt rok annita. Abacu ette innā zoz ci azi ne?”

36 Izek zin Yesu Pilato ne, “Iróng alaanzet cinanni een ci looc cu, woyē ette ming kize anna alaan ci lootu, oorto woyē ette duccāha cigannik ki ol balik eeggīn Yāud əggamnya annit kē. Imma zin iyoko iróng alaanzet cinanni een ci looc cu.”

37 Izek Pilato nonno ne, “Eeni zin ette innā alaan?” Obodehe zin Yesu nonno izek ne, “Ilemi innā ming azi ne keenī anna alaan kō. Dēdē karitai zin bāliyē anna

zoze neci, kar zin zoze necu kikiyak looc kar abunna ming kokko kiyelei ol zoz wa een dede. Azikna zin ol doqk wak aggazoz wa een dede.”

³⁸Ijjin zin Pilato Yesu, izek ne, “Nya ci een dede?” Kar zin kiyok kuk reena ngati aavtte ol cik Yaqdo ke, kar zin kize ne, “Kamuda illo gii imma ci abaci eeti cu kar ketedek nonno lokiko.”

Etteddek ol Yesu daiz

(Matayo 27:15-31; Marko 15:6-20; Lukas 23:13-25)

³⁹“Azi zin keer cunnong ne abunna ming koogakkung eet code olle nek ecebje ke, ming adakku Iiten wa Vardangint. Orongnyang koogaung ‘alaan wannong olli Yaqdo?’”

⁴⁰Egerenyit izeto ne, “Azzeto, ma oogakket nonno! Oogaet abarik Barabas!” Ecebje da eeti ci een Barabas ke ngati aburnek gaala nong kar kitt zari.

Jon 19

Ettedozik Yesu todowinet talałeç kadał

¹Uduwak zin Pilato ol kootté Yesu reena kar koot kibicçet.

²Uluccet aciiri biila kutugu ki itaq kar zin kuburucek Yesu oo. Uburucehe ruum ci een loddinq,

³kar zin kotozzo kimirtozik lak cik meelek giir ngati aziwe ne, “Rug avvu to, alaan ci Yaqdo!” Kar zin gon kapannit nonno ngum.

⁴Obodak bodoq Pilato ol nek eeggin Yaqd ke reena kar zin kizek ne, “Izikttang di, kanyahakung nonno reenun kar aggac ming illo gii imma ci kamuda ette abaci eeti cu. Kar ketedik lokiko.”

⁵Ma baling iyowa Yesu reenun ngati aburce biila balik aluce ke, kar bodoq kitim ruum bali een loddinq ke, izek Pilato nogo ne, “Eet neci nenen icu!”

⁶Baling icinnet alaata cik olli wawaco ki loddikire wak alingling ki nogo Yesu, egerenyit izeto ne, “Otoddoo! Otodoyyek nonno talałeç!” Maije Pilato obodehe nogo, izek ne, “Qotte kar oot otoddoo, majje anna ngen kumuda gii imma ci abaci eeti necu kar woye ette ketedik nonno lokiko.”

⁷Ommogtek olli Yaqdo zoz cinneng, izettek zin Pilato ne, “Kanyaka naga lotinnok waggac, azi zin lotinnowa neke ne, anyik nonno kadał, marrit ming azi enne ne, keeni Ngerrti Tamutaddeno.”

⁸Baling izik Pilato muluk necu, qotongoole looc,

⁹kar zin kitt ceęz to. Uk ijjin Yesu izek ne, “Eeni dim innä ci orog jang?” Ijjak enne Yesu nonno liim niko.

¹⁰Ijjin bôdök Pilato nonno, izek ne, “Iróng orongi zozikan, iróng inna agga ming kanyai anna doiz ci woye koogani icima kododoyi tâlakèçä?”

¹¹Obodehe Yesu nonno, izek ne, “Ming iróng anyoniki komizi tamu-kenga, iróng woye ette innä anyai komiz ngatinanni. Anyak eeti ci wanai anyahaka annit innet kô munyen cik ommog veelek.”

¹²Orong dä nginatu Pilato kooga Yesu, majje abarik ol cik eeggan Yaud ko egereny dee, azi ne, “Ming ooga innä eet necu kuk, iróng iyoko innä eeni gooni alaan ci addikire Romi.”

¹³Baling izik Pilato zoz necu, anyahak Yesu reenun kar zin enne kavvu lecere wa eet wa etted gon lokiko kô, ngati agga ol zare cik een bee ci derenyi annekk ol cik eeggan Aramaik ne Gabbatha.

¹⁴Ize da looci wazin keng ngati adiman nege dainet cik Iiten wa Vardanginto biranoca. Izek zin Pilato Yaudo ne “Icinnet alaan wannong icu.”

¹⁵Egerenyit nege izeto ne, “Bite nonno ngati! Bite nonno ngati! Todo nonno tâlakèçä kâdak!”

Ijjin zin Pilato nogo, izek ne, “Kotocco alaan cunnong kô?”

Oboddék alaata cik olli wawaco nonno, izettek ne, “Iróng naga kanyaka alaan imma kize alaan ci addikiré Romi do niko.”

¹⁶Majje bali vurrtä aanyik alaani Pilato nogo Yesu koot kotodoc keete wa een tâlakèç.

Ngin wa ododine Yesu

(Matayo 27:32-44; Marko 15:21-32; Luká 23:26-43)

Ebeit zin aciiri Yesu.

¹⁷Odong zin Yesu tâlakèç neci kar kuwe ngati een zara oo ci eet ci adaha, awu ol zoze ci ol cik eeggan Aramaik annekk ne Golgota.

¹⁸Kar zin kotodoc nonno ki ol ugge cik eeggan ram. Odode imma atte ci Yesu azza, okko codé atte ci angeto, kar zin Yesu kotodowe orgena.

¹⁹Eteher Pilato waraga imma izong kar zin kamadek tâlakèç. Eherye zoz neci azi ne, YESU WA NAZERETI NECU, EEN ALAAN CI YAUDO.

²⁰Ikebit ol cik meelek Yaudo zoz neci eherye ke, marrit da ngin neci bali ododine Yesu ke ming ojongozo ki Jerusalem. Kar zin bôdök zoz neci ketehere utugettine cik ol cik eeggan Aramaik, ki Latin ki Girjk.

²¹Utuburtek zin alaata cik olli wawaco Pilato nong, kar zin kizettek ne, “Nya ming eheri zoz ci azi ne, ‘Een enne alaan ci Yaudo’ Eheri weete zoz ci azi enne ne ‘Keeni anna alaan ci Yaudo.’”

²²Obodehe Pilato nogo, izek ne, “Ming een zoz wanai ketehera ke, ketehera zin.”

²³Baling otoddoc aciiri Yesu, idimta ruumani ciginnek kar zin kengerit kizeto talena wec, kar ngen ngene kuuwe ciginnek kutungttek zar ruum wa ngenyu ecito do niko. Qotte ruum neci Yesu amalkine da alulai kodowe kizzi rok nginti volongi kar woye da kengerte.

²⁴Izeto ne, “Gerza ming kerec naga, kovoccit abarik bibi icima woye ngene ci okkoye, kar kicinnet iinak ngene.” Kar zoz necu kakat moolet Warage ci Tamutaddeno ke, azi ne, “Engerttek ruumani cigannik eletti, kar zin bodok kovoccit bibi ci ruumani cigannik.” Gii zin ci bali ogon aciiri balik odode Yesu ke necu.

²⁵Abile da eet*t* Yesu keete ci een talakec abanyca ki ngooni ki Mariya ngaa ci eet ci een zara Klopas. Abile da Mariya Madalina buk ojonun nginati ododine Yesu ke.

²⁶Baling icin Yesu yaatinne ming abile ki nuyait wa irez enne ojonun, izek zin yaatinne ne, “Ngaa cu, een icu ngerunne.”

²⁷Kar zin kizek nuyait neci ne, “Een enne eetunnong.” Imma nginati, kar zin nuyaiti neci kuuwe nonno ceeza buk.

Daiz ci Yesu

(Matteo 27:45-56; Marko 15:33-41; Luka 23:44-49)

²⁸Agga Yesu niko ming edeccai linglingoni cinne, kar zoz bali udyayai Warage ci Tamutaddeno ke kakat moolet, ize ne, “Aruka koor.”

²⁹Aave da uduci ci merte ci amaktali ojonun, kar zin kidimta ruum ocoktek merte neci, kar kecebtek morok ci yunu kar zin kaarttek Yesu utug.

³⁰Baling atar Yesu merte neci, ize zin ne, “Edeccai.” Kar zin kuluc oo, uk zin vongizi cinne ngati Tamutaddeno.

³¹Okko iitene ci reng akku ko een wazin ci ovvo ol adimana dainet cik Iiten wa Yubzeno riili. Ijjinnet zin loddikire cik Yaudo alaan Pilato abunna ming etted zoz cinne kar zin nege kudulta zoo cik daizoit cinneng bak aarik loc, eci nege irong orong eletti ciggek kavvuto telecwane.

³²Ivita zin aciiri udent zoo cik eet bali een oo odode ki Yesu ke, kar bodok kudullet zoo cik ol neke dook.

³³Baling ovvo nege avvunak Yesu, amuda adak enne ladun, irong zin ngen adul zoo ciginnek.

³⁴Akat zin aciiroci code Yesu onyit illawa, kar zin ele cinne ketera biye ki maam.

³⁵Aduwa eeti bali icin ke zoz necu een dede, aduwa enne niko abunna katuwe naga buk.

36 Ilinā kaala nēko kar zoz bali eħerye Warage ci Tamutaddeno ke kakat moolət, azi ne, “Iróng atin emmeni cinne cōde ədulé udut.”

37 Azi bōdok zoz imma Warage ci Tamutaddeno ne, “Achin atin nege eet bali akati nege onyit illawa ke.”

Gool ci adawe ol Yesu

(Mateyo 27:57-61; Marko 15:42-47; Luka 23:50-56)

38 Ijjin zin bali vurrtä Yosevo ci orog ci een Arimatiya Pilato kar kanyik nonno Yesu kar kuk kāda. Een dä Yosevo nuyait ci Yesu lomuk marrit ming ongoole enne ol cik Yaqđo. Baling elema Pilato zoz neci, ikiya uwe Yesu kar kuk kāda.

39 Orkorrit enne ki Nikomedē, eet bali arrak eronak Yesu baal ke. Anyaha Nikomedē maal ci ongooli laala əppwē adak ɔrobiya cik meelek giir.

40 Baling ovvoye nege ele ci Yesu, eċebit zin ol cik een ram kō ele cinne, kar kuvudék maale ci ongooli laala kō, ki ruumāni, annu zoz necu gool ci keer ci adawe nege ol cik Yaqđo ol.

41 Aave dä nginti ovvo ol ododine Yesu ke aratawe ci anyak ngilom ci een jor, ngen zin bük dä eeti imma kabawozik ngin neci udut.

42 Eci ize ojon Iliteni wa Yubzento Yaqđo, kar bōdok ngilomi neci kize ojon, abakttek zin Yesu ngilom.

Jon 20

Izzi Yesu iloma to

(Mateyo 28:1-10; Marko 16:1-8; Luka 24:1-12)

1 Majje ngerret ririwona iitenē wa een Dominika, uk dä Mariya Madalina ngilome ci Yesu, kar zin kuk kumuda bee bali tatuge ci ngilomo ke izzi to.

2 Ivir zin enne uk ngato Simeon Peturu ki nuyait wa irez Yesu oroot kar zin kizek ne, “Ottē ol uggak ele ci Manyi ngilomā ngamani, iróng zin bük kaggayya arike ucca nonno injin!”

3 Iyihet Peturu ki nuyait imma oot ki ngilom.

4 Avir nege doq, imma nuyaiti imma ijar ciko Peturu kar kuzuca ngilom oowa.

5 Ibil zin enne kar kivon ngilom ci Yesu, edenya abarik ruum bali ecebek ol Yesu ke do ming attaddę ngnati, ngen zin enne kuk ecito.

6 Imma vurrte cinne,uzuca Simeon Peturu bali ijar enne ke, itto uk ngilomā ecito. Icin ruumāni balik alucek ol nonno ke ming aavtte ngilomā,

7 ki ruum bali alucek ol oo ci Yesu ke, ming aave ngnati. Aluce ruum neci do, engero ki ruum cōde ke.

⁸Itto zin nuyaiti bük ngilom neci, icin enne bük ming izzi Yesu to, kar zin kelema zoz neci niko.

⁹Ngen zin bük nege kaggac zoz wa eherye Warage ci Tamutaddeno azi ne, ingazi atin Yesu daiza.

¹⁰Imerte zin nuyaha oot ceezinne ciggek.

Iyelék Yesu Mariya Madalina ele

(Marko 16:9-11)

¹¹Maijé Mariya ibil ngilome neci reena kar zin kutulu. Baling ngen enne alu ulule kar zin kivon ngilom,

¹²icin zin anjilonya ram cik Tamutaddeno aim ruumanı cik voorik, aavtte ngin bali abahek ol Yesu ke. Okko anjilo code aave otone ci oowu imma code aave otone ci zoonu.

¹³Ijjinnet zin nege Mariya izettek ne, “Ngaa cu, alu nya?”

Obodek Mariya nogo izek ne, “Qotte ol uggak Manyi wananni, iróng zin anna bük kaggä oot aartik injin.”

¹⁴Baling uduwa zoz necu utuhuwe kar zin kicin Yesu ming abile nginati, ngen zin enne bük kaggä ming een Yesu neci.

¹⁵Izek zin Yesu nonno ne, “Ngaa cu, alu nya? Orongi dim ette innä ngene?”

Inon Mariya ize ne een iyoko eeti neci kozozona ko manyi arata neci, izek ne, “Ming ette uuwe ele cinne ngamani, duwakä nginti arike innä, kar kuk anna kidima ke.”

¹⁶Izek zin Yesu nonno ne, “Mariya!” Utuhuwek zin Mariya nonno kar zin kegereny zoze ci ol cik eeggan Aramaik kize ne, “Rabboni” Azi keng cinne ne, “Demezoit!”

¹⁷Izek Yesu nonno ne, “Ma odoknonikan, ngen zin bük anna kimire kuk ngati Baba. Bit abarik ngati gottenogga kar zin izek ne, kamire kokko ngati Baba wa bodök een beetinnong bük, Tamutadden wa nanni kar bodök kize Tamutadden cinneng.”

¹⁸Imirozik Mariya Madalina nuyak, uk izek nogo ne, kicina Manyi, kar kuduwak nogo zoz ci uduwak Yesu nonno.

Iyelék Yesu nuyak ciginnek ele

(Matheyo 28:16-20; Marko 16:14-18; Lukä 24:36-49)

¹⁹Ize da looci yomon, iitenet wa een Dominika, alute nuyaha ceeza ecito, eci nege ongoole loddikire cik Yaqdo. Ikiya zin Yesu ibil orgene cinneng, kar kizzawo kize ne, “Avvut labak!”

20Baling ize enne niko, iyelék zin nogo azzin ki maryoit bali akati ol ke. Atalit nuyaha oroot baling icinnet Manyi.

21Obodek bôdok Yesu nogo, ize ne, “Avvut labak ki iyoko ming ittonana Baba ko, kittönnung anna iget buk.”

22Baling uduwä zoz necu, otovongik nogo kar zin kizek ne, “Aggamttä Vongiz ci Alile.

23Ming alalnekku ol munyaen, alalnek Tamutaddën nogo dëde; ming iróng niga alalnekku nogo munyaen ciggek, iróng Tamutaddën alalnek nogo.”

Iyelék Yesu ele Tomas

24Maijé toniatı côde toniahe wak eggın omoto ki rama ci een zara Tomas, wa bôdok een cuudenit, azze dâ enne to baling akkunnak Yesu nuyak waginnek.

25Udukttak zin nuyaha néké nonno izettek ne, “Kicinnta naga Manyi!” Izek zin Tomasi nogo ne, “Ming ngen anna kicin bboroyyok balik odode ol azzin ciginnek, kar bôdok kum azzin néké ki maryoit, iróng anna kelemi zoz necu.”

26Baling edeccai iinya cik eggın turgerem, avvuto nuyaha cêezä ecito, aavtte dâ Tomasi ki nogo. Anyuge baliye tatugeta, abarik Yesu itto orgen cinneng cato kibil kar zin kizek nogo ne, “Avvut labak!”

27Izek zin Yesu Tomas ne, “Arik dâ vallak ciginnek ngintu, kar cin azzin cigannik; nyaha bôdok azzin um maryoit cinanni. Ma anyike zinin kodok, abunna ming atüwe.”

28Obodék zin Tomasi nonno zoz ci azi ne, “Manyi ki Tamutaddën wananni!”

29Uduwak zin Yesu nonno zoz ci azi ne, “Atüwe innä marrit ming icinnan. Umuyukte ol cik ngen kicintan imma ngatu atüwe.”

30Baling avvu Yesu orgene ci nuyak ciginnek, utugü kaal cik avula meelek iróng eherye buwe cu, icinnet nege do.

31Maijé zin kaala neko eherye kar niga anyait tüwenet ngati Yesu wa een Kiristo nenen bali atahalai, Ngerrti Tamutaddeno, kar ming atuyyu niga nonno, arubannu ruget.

Jon 21

Iyelék Yesu demezyak waginnek een turgerem ele

1Bali vurrta, iyelék Yesu ele bôdok nuyak waginnek nyatapare ci een Tiberias. Ogon zin dâ bali zoz neci kete:

²Aavtte ol ciko to Sı̄mōnē wa een Peturu, Tomas wa een cuudenit, Nathanael wa ąkkü ḡorǵe ci een Kana, Galiliya, ki logoz cik Zebedee, ki nuyak ӯgǵe rama, arume nege dook ngatode.

³Izek zin Sı̄mōnē wa een Peturu nogo ne, “Kokko anna ggaminet ӯlug.”

Oboddék zin nege nonno, ąnnék ne, “Korkor bük ki ınneta.” Oot zin reena kar zin kottodít ibo, imma baalın neci ngen kaggamit ӯlug ugge.

⁴Imma ngerret rırıwona, ibil Yesu lili tı̄tim, abarik nuyaha iróng aggá ming een Yesu neci.

⁵Utu zin Yesu nogo, izek ne, “Gonogga, ngen aggamit ӯlug ugge?”

Oboddék nege Yesu, ąnnék ne, “Iiny.”

⁶Izek Yesu nogo ne, “Okolltek imutuk oton ci ązzo, amudannu atidic ӯlug ugge.” Baling ujukték imutuk neci, aggamit ӯlug cik meeplek giir, iróng nege ngen uule kar kodongtek ibo eci anyak ӯlug cik meeplek giir.

⁷Kar zin nuyaiti wa irez Yesu izek Peturu ne, “Manyi nenen ci aanyyet kaggamit ӯlug nəkə” Baling izik Sı̄mōnē wa een Peturu zoz ci azi ne, Manyi nenen ci aanyyet kaggamit ӯlug nəkə niko, uburucek ele rı̄umənji balik aara enne ke ngati aggame ӯlug kar zin kulucai ibowə kitto maam ąkkunnak Yesu.

⁸Ize ojon ibo ki lili tı̄tim, ovvo nuyaha wak aavtte ibowə ko agurut imutuk, anyak ӯlug cik meeplek giir.

⁹Baling uluccak nege liil tı̄tim, edenyca gwoo ci alanyit zolomone anyak ӯlugit ci ivade ki umunet.

¹⁰Izek zin Yesu nogo ne, “Anyaktta ӯlug ugge nək aggamanu ko.”

¹¹Itinga Sı̄mōnē Peturu iba kar kunguwa imutuk liil tı̄tim. Anyak ӯlug cik meeplek abbize ne toc. Abarik ngen ӯlugə cik meeplek giir moratoto, orong zin imutui ettede.

¹²Izek zin Yesu nogo ne, “Ivita kadakto.” Azze zin nuyahe nəkə imma ci ajjin nonno zoz ci azi ne, “Innet ngene?” Agga nege een enne Manyi.

¹³Ikiyä Yesu idima umune ki ӯlugit kar zin kanyik nogo kadait.

¹⁴Iyelek Yesu ele cinne nuyak waginnek lak iiyo, baling itinga enne daiza.

Ilotik Yesu Peturu linglingon

¹⁵Baling uduttet Yesu ki nuyak ciginnek dainte, izek enne Sı̄mōnē Peturu ne, “Sı̄mōnē ngerrti Joni, ireza innə annita oroot kommog ol nək ireza annit ko?” Azi zin Sı̄mōnē ne, “Iiny Manyi, aggá innə ming kirezin.” Izek zin Yesu nonno ne, “Tam nyoo cigannik ko jurrum.”

¹⁶Ijjin zin Yesu nonno lak ram, annek ne, “Simone ngerrti Joni, ireza innə annita?”

Obodek zin Simone Yesu, annek ne, “Iiny Manyi, aggə innə ming kirezin.” Izek zin Yesu nonno ne, “Zuute zin nyoo cigannik kō jurrum.”

¹⁷Ijjin zin bōdōk Yesu Simone lak iiyō dee, izek ne, “Simone ngerrti Joni, ireza iyē innə annita?” Omoze Peturu oroot eci ijjin Yesu nonno lak iiyō ming irez enne nonno. Izek zin enne Yesu ne, “Manyi, aggə innə kaal dook. Aggə innə ming kirezin.” Izek zin Yesu nonno ne, “Tam zin nyoo cigannik kō jurrum.

¹⁸Kaduwaki anna innət zoz ci een dēdē: Baling ngen eeni innə idica, aburcek innə ele ruum kar bit ngati orongi innə. Imma iyoko ming ize matiyoc, aggam ol azzin cigungnek. Aburceki eeti imma innət ruumanı, kar zin kuwuyi ngati iróng innə orongi bite.”

¹⁹Uduwa Yesu zoz necu abunna iyela daiz ci Peturu ming adingdingan Tamutadden. Kar zin kizek nonno ne, “Nuwan!”

²⁰Uukce Peturu ki vurrut, edenya nuyait wa Yesu zinino ming annu nogo. Een enne bali aavtte ki Yesu ojonun dainté, kar zin kijjin Yesu, “Manyi, ngene ci okko utennin?”

²¹Baling icin Peturu demezeyait neci, kar zin kijjin Yesu, “Manyi, ma eeti ci anuyyet kō?”

²²Obodek Yesu, Peturu, “Ming korongi nonno kurug zee koboda anna, nya ci auce zinine cunne? Abunna ming anuyan.”

²³Uzuca zoz gottenogget wak atuwé azi ne iróng nuyaiti wa irez Yesu kō adai. Maijé Yesu ngen kize ne iróng enne adai; azi abarik ne, “Ming korongi anna nonno kurug kobodak anna looc, nya ci gerze ngatinnong?”

²⁴Nuyait neci ele ci aduwak gonoggi zoz neci. Etehererek enne kaal neke dook looc. Kagga naga een zoz cinne dēdē.

²⁵Utugu Yesu kaal cik meelek giir, weda keteherit kaal balik uduwa enne ke dook looc, illoj weda nginti eleno ki buwani.

Buk wa Tonjaū

Buk wa Tonjaū 1

Odonge Yesu uk tāmū-kenga

¹Goona wa zinino Theophilos, okko buwe bali nanni kē, ketehera anna kaal balik akane Yesu kē, ogon enne ki bōdōk demzinēt cinne,

²rok iiten bali odonge Tāmutaddēn nonno okkoye tāmū-kenga kē. Aanyik zin enne tilowinet goole ci Vongiz ci Aliletoniak balik atahala enne kē.

³Imma bali vurrtā ngati ippira enne kādāk tālakēcā, iyelēk enne ele toniak ciginnek goolowē cik meelek giir kar zin nege kelemtta ming ngen enne aruge. Iyelēk enne nogo ele cinne iinya moten wēc kar kozoz zoz ci obod ki baalinēt ci Tāmutaddēno.

⁴Iten imma, ngati adaine enne ki nogo, uduwāk enne nogo zoz cu, “Ma ungneku Jerusalem lōc; abarik eréyyā muci bali uduwā Baba kē, iziktu bali niga ming kozzi anna kē.”

⁵Aggamēk Joni ol batitimo maame, majje iinyaawē cikidik aggamēkkung atin Tāmutaddēn batitimo Vongize ci Alile.”

⁶Ma baling urumte nuyaha ngatodē, ijinnēt zin nege Yesu, izektek ne, “Manyi, okko atin innā eeni alaan cinnang olli Israilo ki bali alaani Dāvidē ming abal lōc kē?”

⁷Izek zin enne nogo ne, “Iróng een zoz cunnong kar aggac iinya icima iiten ci arike Baba komize cinne.

⁸Abarik atin niga arubannu komiz ming ikiyaung Vongizi ci Alile igetā; kar atin niga izet bbacak cigannik Jerusalema, ki lōcē ci Jūdēyā ki Samariya dōk zee rok nginti aturneke looci.”

⁹Baling uduwā enne zoz cu, odonge zin Yesu ngati acine nege uk tāmū-kenga, kar zin diiz kubung nonno ci iróng nege ngen acin bük.

¹⁰Imma ngati ngen nege angamnik tāmū-keng niko, edenya abarik ataman niko ol cik eeggin rama aim rūumānī cik voorik per abile abanye cinneng.

¹¹Azi nege ne, “Ol cik Galili, abillu ette ngatu angamniku tāmū-keng nya? Yesu cu ele, ci odonge ngatinnong uk tāmū-kenga kō, okko atin oboda goole ci acinnu niga nonno ming okko tāmū-kenga kō.”

Atahalai Matthiasi karagiz Judas

¹²Baling imirrē zin toniāha cik Yesu rok Jerusalem ngati avvunne Biye ci Ingirou, ci aave ojonun ki Jerusalem, owo woye eeti mail cidici.

¹³Baling uzucca nege Jerusalem, oot ceez taddena ngin bali aavtte nege ke. Eeggin ol neke ciko Peturu, Jon, Jemis, Andereya, Vilip, Tomas, Bartolomeyo, Mateyo, Jemis ngerrti Alipeyo, Simone wa amarine gaala wak Romi, ki Judas ngerrti Jemisi.

¹⁴Ivitā zin nege alayo dook ngatode ki ngaii ki Mariya eeti Yesu ki gotonoggi buk.

¹⁵Imma bali iinyawé neke, itinga Peturu jenä orgene ci ol cik atuwé ko. Eeggin nege obon code ki moten rama (120).

¹⁶Kar enne kize ne, “Gotonogga ki ngonogga tuwenta, akat zoz bali eherye Warage ci Tamutadden ke mooler, ci ozoz bali Vongizi ci Alile goole ci Davide bali reena zoze ci Judasi wa bali okko aanyik Yesu kecebe,

¹⁷een bali enne eet cinna ci kalingling ki agit ngatode baliye.”

¹⁸Kar ki muci bali aruba Judasi goole ci gerze ke, ataltai zin ol manaq; kar zin enne kuyuwé ketezante uluktena kiyokta reenun.

¹⁹Iziyyet ol dook Jerusalema zoz necu, akatték ol manaq neci kize Akeldama, azi keng cinne utuge cinneng ne, Manaq ci biyetu.

²⁰Ize zin Peturu ne, “Eherye buwe ci caliwono, azi ne, “Aanyik ngintinne kavvú ollin; ma anyike eet imma kabak nginati,” kar, “Anyik eet imma woye kuwe ngintinne kize ddikiryoit.”

²¹Iyoko zin, abunna ming kahala naga eet code ngati ol cik kaavtte ki agit iinyawé balik kowoye naga ki Manyi Yesu ke.

²²Akane ngati Jon batitimo rok ii bali odongine Yesu okko taddena ngati een agit ke. Een atin eeti code ki agit bbacait ci iiten bali ingane Yesu daiza ke.”

²³Atahaltta zin arrak nege ol rama: Yosevo ci een zara Barsabbas een zara uggak bodok Justus, kar bodok eet imma ci een zara Matthias.

²⁴Kar zin nege kalayo, kizeto ne, “Manyi, agga innä zinzetti cik ollu dook. Ngene olle cik een rama ko ci atahala innä,

²⁵kar karagiz linglingon bali abure Judasi kar kuk ngati orong enne ke.”

²⁶Baling ovvo nege ovoc bibi, itak bibicoci Matthias niko, kar zin enne karozik toniak balik eeggin omoto ki code ke.

Buk wa Toniau 2

Ikiyak Vongizi ci Alile ol

¹Baling ikiya liteni wa Pentakosi, aavtte bali nege dook ngatode.

²Ataman niko ikiya mului ci ogon ki lamlami ci avvuwən tāmu-kenga kiddera ceez bali aavtte nege kē dook.

³Icinnet zin nege kaal cik ogon ki ahattı cik gwooyak ming engero kar zin kāvvuto oottine ciggek dook ecode ecode.

⁴Iddera Vongizi ci Alile kō nogo dook kar zin nege kozosit utugettine cik aavtte dō dō ki iyoko ming aanyik Vongizi nogo komiz ci ozoze nege kō.

⁵Aavtte da Yāudī cik ongoole Tāmutaddēn loocowē dook Jerusalema.

⁶Baling iziyyet nege mulukwa nēkē, amālittē koole nēkē ootti, eci nege dook aziye zoz utugettine ciggek dō dō.

⁷Amālittē ol ootti kar bodok kūkultek jeen oroot, ijjinto zin nege, “Ma dim ol ciko dook iróng een olli Gālili?”

⁸Kar zin nya ming kaziye naga nogo ming ozoz utugettine ciggac kō?

⁹Kēeggīn naga ol cik avvu loocowē ciko, Parthians, Medes, Elamites, Mesopotamia, Judeya, Cappadocia, Pontus, Asia,

¹⁰Phrygia, Pamphylia, Masir, kar orog ci een Cyrene ci aave looce ci Libiya; ki ol cik avvu orge ci addikire een Roma,

¹¹ki looc ci Crete ki Arabiya. Kēeggīn naga Yāud ki idongi wak utuhuye kizeto Yāud; kazikna naga nogo dook ming ozoz zoz ci Tāmutaddēn utugettine ciggac!”

¹²Baling amālittē ol ootti, ijjinnet zin nege eletti, “Azi keng ci zoz cu nya?”

¹³Maijē abarik ol uggak aarane nogo, azi ne, “Uudet nege merte ci appwē.”

Oozek Peturu koole

¹⁴Ibil zin Peturu jeenā ki tōniāk ugge omoto ki cōde, kar zin kozozek koole muluwe ci oroi oroot: “Ol cigannik Yāud ki iget dook wak abakku Jerusalema, korongi koobeung keng ci zoz cu; izikto jurrum zoze ci kozoi anna kō.

¹⁵Iróng ol ciko ibbakce; ngen abarik een ii torkoc ngerret!

¹⁶Abarik iróng een niko, een zoz necu ci uduwā bali arıtoitī wa een Joel:

¹⁷“Azi Tāmutaddēn iinyawē cik vurrtak ne, kadutek atin anna Vongiz cinanni ol dook.

Aduwāk atin dooli cigunnek macik ki cik ngaayek ol zoz cinanni. Ovvo atin logoz cigunnek acin kaal cik meelek onozowē, kar bodok ol wak macik ciggok addikire kō kanyait onozzok.

¹⁸Okko ngati duccāk cigannik, cik macik ki cik ngaayek, kadutek atin anna nogo Vongiz cinanni iinya nēkē, kar atin nege kanyait arizet ci aduwāne zoz.

¹⁹Kiyelə atin anna kaal cik aanyik ol kāmalilttē qottī tamu-kenga, ki kaal cik əvula loqtā ngatu todowai, oowa atin ol biyē ki gwōo ci anyak bburret ci gidangi.

²⁰Ukce atin koor kize olla ter okko nyelowi ukce kibbir kutugu kiwagon gwaā iitenē ci ngen Manyi kikiya komize cinne addikirē ki dīngdīngon.

²¹Imma eeti ci awu zar cik Manyi, okko atin enne amuda tirizenet.'

²²"Olli Isailo, iziyyet zoz cu: Een bali Yesu wa Nazereti eet ci aanyet Tāmūtaddēn agit goole ci ogone enne kaal cik əvula ki kaal cik aanyik ol kāmalilttē qottī, ki baayen balik ogonekkung Tāmūtaddēn iget ke, eci bali aggayyu niga elettine.

²³Anyonikkung eeti cu igeta, əkkü ngati Tāmūtaddēn zozē ci odola enne, kar niga ki olli mūnyenū adaya nonno, kar zin niga үrүwet nonno kādak ngati ododikkku nonno keet ci een talakec.

²⁴Abarik zin Tāmūtaddēn itingai nonno daiza, aara wucez ci daizo ngatinne, eci daizi iróng anyak doiz ci aggamē nonno.

²⁵Ozoz Dāvidē zoz ci obod ki eet neci, azi ne, "Kedenya anna Manyi odohize oowē cinanni. Eci enne aave attē cinanni azzo, iróng atin anna kabbariti.

²⁶Iyoko zin katalne anna oroot kar bōdōk kinnati innēt oroot, Manyi yej, abak ele cinanne zozē ci karike anna zinin Tāmūtaddēn eci illoj gii ci gerze iinäkä atin.

²⁷Eci iróng atin innā ungneka annit ilomi, iróng innā anyik ele ci Ngerunne wa Alile Ode Tok kumū loowa.

²⁸Iyeleya bāliyē innā annit gool ci rugeto; aanya atin innā annit katalo, eci anna kovvo kaavtte ki innēt udut.'

²⁹"Gotonogga, kāduwakkung woyē anna iget dēdē ədāk Dāvidē kar zin kadawe, aave ilomi cinne ngatu rok iyoko.

³⁰Een zin bali enne arītoit ci aggā olom ci үduwāk Tāmūtaddēn nonno ke, odola bali Tāmūtaddēn zozē ci anneke Dāvidē ne kanyik atin dolec imma dooline ciginnek karagiz alaanzet cinne.

³¹Baling aggā Dāvidē gii ci atin kar kutugu Tāmūtaddēn nikō, kar zin kozoz zoz ci obod ki ngazi ci Kiristo, kar kize ne, iróng Tāmūtaddēn ungnek nonno kādak, kar zin bōdōk ele wainne kumū loowa.

³²Itingawe zin Tāmūtaddēn Yesu daiza dēdē. Iyoko zin naga dook kizetta bbacak zozē necu.

³³Uwe Tämütäddën nonno tämä-kenga, kar karik nonno azzit cinne azzo, uruba zin enne ngati Baatinne zoz bali üduwā enne kę, een Vongiz ci Alile kar kudutak loç kaal cik acinnu kō ki cik aziknnu kō.

³⁴Ngen bali Davide kuk rok tämä-keng, abarik enne üduwā zoz ci obod ki Yesu, azi ne, “Annek Manyi, Manyi cinanni ne, “Avvū atte cinanni azzo ngati adingdingani ol,

³⁵zee kutugu anna moddö wagunnek, kavvuto zoone cigunnek.”

³⁶“Abunna zin niga olli Israilo ming aggayyu zoz necu jurrum dök. Idiman Tämütäddën Yesu bali ododoyu niga keete ci een talakec kę, kize Manyi ki Kiristo.”

³⁷Ma baling iziyyet ol dök zoz necu, otongooltte loç, kar zin izektek Peturu ki toniąk ugge ne, “Gotonogget, kar zin ucca kutuguzza nya?”

³⁸Iizek zin Peturu nogo ne, “Uturtta munyaen cuggok dök kar aggamit batitimo zare wak Yesu Kiristo, kar atin Tämütäddën kalaleung munyaen cuggok. Kar atin niga umudda muci ci Vongiz ci Alile.

³⁹Een muci necu cunnong ki dooli cuggok ki ol cik aavtte reena, eeggın ol neko dök cik awu atin Tämütäddën.”

⁴⁰Üduwak Peturu nogo zozzok cik meelek; kar kilalek nogo azi ne, “Eelta eletti ciggok bule ci gerze kō.”

⁴¹Imma zin ol balik elemitta kavyak ciginnek kō, aggamtozik nogo batitimo, eeggın woye nege ibbonget iiyo (3,000), otortozik nege ol cik atue iitere neci.

Wowonet ci ol wak atü zoz ci Yesu

⁴²Aanycik nege eletti ciggek demzinet ci toniau ki wowonet cinneng, ki dulenet umune ngatodę ki lawinet.

⁴³Ogon toniahą kaal cik avula komize ci Vongiz ci Alile, kukultek olli Jerusalemo dök jeen.

⁴⁴Emena ol wak atü zoz ci Yesu aggawo owowo jurrum ngatodę, eelo eletti kaale cik anyak nege.

⁴⁵Utene kaal cik anyak nege ki ijjo ciggek, aanycik zin nege ol cik amati.

⁴⁶Alute nege odohize reene ci Ceez wa Tämütäddenö, kar zin kozolit dainet ceezinne, adakce talninta, zinzettinne cik abunna,

⁴⁷kar kinnatit Tämütäddën oroot, kar zin ol dök kirezit nogo. Kar Manyi kotorek ol cik atue kurumtozik nogo odohize.

Buk wa Toniau 3

Angaru Peturu ki Jon eet ci ngooli

¹Ovvo dä iitené emanı Peturu ki Jon Ceez̄e wa Tämütäddēn̄o ngati okko ki yomon, iiwé wa lawinto.

²Maij̄e nginati aave eeti ci arritai kize nganynganye zonna dä lädun, odongek dä gon ol nonno aran wa azi zar ne, aran ci azize, okko enne ala orobiya olle wak avvunak Ceez̄ wa Tämütäddēn̄o.

³Baling icin enne Peturu ki Jon ming iizo Ceez̄ wa Tämütäddēn̄o, ala zin enne nogo abunna ming aanyik nonno orobiya.

⁴Egelemiit zin Peturu ki Jon nonno, kar Peturu kizek nonno ne, “Cinnet dä jurrum.”

⁵Egelem zin enne nogo dëde, abarik inon zinina azi ne, icima atidic nege aanyik nonno gii imma.

⁶Kar zin Peturu kize ne, “Illoj̄ annit orobiya icima dhahab ci kaanyin, abarik zin kaanyi gii ci kanyai icu, zare cik Yesu Kiristo wa orog ci een Nazeret, kanneki ne, tinga jeenä kar to.”

⁷Kar zin Peturu kaggam nonno azzit ci azzo, ngati eelanne nonno kitenga jeenä. Ataman niko, ubunnta zonna cik eet neci.

⁸Itinga ngati ingoze, kibil jeenä zoone, kar zin kyluc looc. Orkorrit zin enne ki nogo oot reene ci Ceez̄ wa Tämütäddēn̄o ecito, ngati owoye jeenä kar zin kingoz katal oroot kar bôdok kinnat Tämütädden.

⁹Icinnet ol dook nonno ngati owoye, kar kinnat Tämütädden,

¹⁰ma baling iyeztä ol nonno ming een eet wa gon alaye Ceez̄ wa Tämütäddēn̄o, arane wa akannek ol kize aran ci azize ko, ukultek nege gii ci ogonik Tämütädden nonno ko.

Uwak Peturu aluwawé ci alawe ol Tämütädden

¹¹Baling icinnet ol eet neci ngati aggamo azzin ki Peturu ki Jon ngati azi zara baali ci Solomoni, ukultek zin ol dook jeen, kar zin ol dook kivirtozik nogo.

¹²Baling icin Peturu ol utuguzzo niko, uwahek zin enne nogo zoz ci Tämütäddēn̄o, azi ne, “Olli Israilo, nya ming akulekkü zoz necu ko? Nya ming acinnetu ki ci een agit cik kanyakka doiz icima kaggayya Tämütädden, kar kanyikka eet necu koto ko?

¹³Eci Tämütädden ci Aburahami, ki Isako ki Yakobo ki jijitiggac nenen wa aanyik Yesu wa een ducait cinne dingdingon wa tamwo. Abarik zin balye aggamekkü nonno gaala, utuburtu nonno ngumé ci Pilato ddikiryoit ci gaala cik Romi, bak bali nunun ming orong Pilato koog kar kutung nonno ke.

¹⁴Een enne baliye Eet wa Abunna Ode Alile oroot, utuburtu abarik nonno, kar zin abarik ijjinnet Pilato abunna ming oogakkung eet wa munyaenu.

¹⁵Urukttu abarik eet wa aanyik ol ruget kadaq, maije Tamutadden itingawe nonno daiza, keegginnä zin bbacak buk zoze necu.

¹⁶Kar tuwente ci zar cik Yesu, okko zin eeti ci acinnu niga ko kar bodoq aggac ko kubunna kokkom ele kak. Tuwenet zin wa katuyya Yesu nenen ci aanyik eet necu kubunna ngati acinnu niga dook ko nenen.

¹⁷“Maije zin iyoko, gottenogga, kaggä niko ütuguzzu niga ki loddikire cuggok kaal goole ci iróng niga aggayyu.

¹⁸Abarik een necu gool ci aanyik Tamutadden zoz cinne kakat moole, baling udwak enne arittok okko atin Kiristo cinne apirna.

¹⁹Uturtta munyen ciggok kar zin oboddak Tamutadden, kar enne kitivila munyen ciggok dook, kar iiteni ci talninto kikiya ngati Manyi.

²⁰Kar atin Tamutadden kittonaqung Kiristo wa bali ladan atahalaung enne Yesu ke.

²¹Irahek arrak atin tamu-kenga zee kivita arrak atin kaala dook kidimante kize jor ki bali ming udwqa Tamutadden goole ci arittok wak alile balik abak bali reena ke.

²²Eci bali azi Musesi ne, ‘Ittonakkung atin Manyi Tamutadden aritoit ci zoz cinne orgene cunnong ki iyoko anna ko; abunna ladan ming aziknnu kaal nek aduwakkung ke dook.

²³Ming iróng eeti imma aziye nonno, engeryai atin enne olle ciginnek.’

²⁴‘Dede, arittowä dook akane ngati Samweli, ki wak meelek ozozit kaal wak ütugu Yesu iinya ciko.

²⁵Aragiztu zin niga zozzok cik arittou ki olom bali ogon Tamutadden ki jijitiggok ke. Annek enne Aburaham ne, ‘Zoze ci dooli cigunnek amuda atin ol loocowé dook mayuwenet.’

²⁶Baling okko Tamutadden odong ducait cinne Yesu, ittonakkung arrak enne igeta nonno, kar abunna ming amuyukkung enne, kar niga dook utungtek munyen looc.”

Buk wa Tonjaū 4

Abile Peturu ki Jon ronja lokika

¹Baling ngen Peturu ki Jon ozozik ol, ivittak zin olli wawaco ki ddikiryoit ci aciir wak ebek Ceez wa Tamutadden ki Saddocis.

²Qmozzé bali nege oroot eci Peturu ki Jon wak eeggin toniák kó edemez ol azi ne, ingazi atin ol daiza ki bali ming ingazi Yesú ké.

³Aggamít zin nege Peturu ki Jon, eci bali ize looci yomon, aartik nogo lagam kátaguzzó kaal.

⁴Maijé ol cik meelek iziyyet kaviyak néké kar kútuwé tóz ci Yesú, otorte ol néké izeto ibbonget tur (5,000).

⁵Ma bali ngerret, ülutté nyakanganeta, loddikiré ki dèmezzök wak lotinnou Jerusalema.

⁶Aave dà Annasi alaani ci addikiré wawaco nginati, ki bódok Kaipas, Jon, Alizanduru ki ol cik boor wa alaan ci addikiré wawaco.

⁷Baling anyakttak ol Peturu ki Jon, ákatte zin ijjinnet nogo izektek ne, “Komize ci een nyaa icima zare cik ngene ci ogoni inna kaal ciko kó?”

⁸Kar zin Peturu ngati anyahe Vongiz ci Álile, kizek nogo ne, “Nyakanganet ki loddikiré cik ollu!

⁹Ming ajjinnet ol wazin necu zoze bali abunna kogon kó kiyelék bunnat eet bali ngooli kó, kar nege kijintet amuda enne tirizenet kú?

¹⁰Aggayyu niga ki olli Israilo dook zoz cu: Abile eeti cu ngatu kubunna kó zoze ci zar cik Yesú Kiristo wa Nazereti, wa bali ododikku niga tałakec kądak, majé Tamutadden itingai nonno daiza.

¹¹Een enne “Bee bali utuburtu niga ol wak eenyce kó ize bee ci abilne ceez kommog veelek.”

¹²Azze eeti imma ci atirizet woye agit to, eci illoí eet imma ci kamuda naga tamu-kenga kar woye kitiriz ol, een Yesú do niko.”

¹³Ma baling icinnet nege Peturu ki Jon ming ngen keteherto, ol cik labak, aggac zin nege ming avvuto ol néko balye ki Yesú.

¹⁴Baling icinnet nege eet ci bali angaruwe ming abile nginati ki nogo, izzi zoz ci ngen nege ozoz to.

¹⁵Aanycik zin nege Peturu ki Jon koot reena lokiká kar zin nege kozozit do.

¹⁶Ijjinto zin nege “Kovvo atin naga kogonik ol ciko nyaa? Aggac ol dook cik abak Jerusalema ming ütuguzzó ol néko kaal cik əvula, ci abarik iróng woye naga kalugunyi.

¹⁷Maijé ming korong kibilizet kaal néko olle dook, kegerenycek kizettek ne, ma bódok abungeku zar cik eet cu eet imma.”

¹⁸Utuyya zin nege nogo kar izettek ne, ma bôdok ozozu icima edemezu ol zare cik Yesu.

¹⁹Abarizek zin Peturu ki Jon nogo izettek ne, “Etteddit da oottine cuggok, abunna woye ngume ci Tämtädden ming kongole igeta icima Tämtädden.

²⁰Iróng woye naga kaavtiya liim zoze bali kicinnta kar kizikta naga ko.”

²¹Ma baling ucubet nege nogo oroot kar zin kaanycik nogo koot. Iróng nege odola kar kedezit nogo, eci ol dok innat Tämtädden zoze bali utuguzzo nege ke.

²²Eci eeti wa bali angaruwe zoze ci avula ommog erkinya ciginnek moten wec.

Lawinet ci ol wak atuwe

²³Baling oogta nege Peturu ki Jon, imirrte zin nege oot olle wak atu zoz ci Yesu, kar kuduktak zoz bali aduwak alaata cik olli wawaco ki loddikire zoz bali aduwak nogo kedok.

²⁴Baling iziyyet nege zoz necu, alac nege Tämtädden mulukwane cik abule oroot, izektek Tämtädden ne, “Manyi yej, innet ci eenyca tamu-keng ki looc ki nyatapar, ki kaal dok nek abak ko.

²⁵Ozozi inna Vongize ci Alile utuge ci ducait cunne, wa een beetinna Davide: “Nyaa ol ming abure nong loocowe dok kar ol kadayya Manyi gaganiko ko?

²⁶Ait alaata cik lootu illa, kar bôdok ol wak abal ol ko avvuto ngatode kadangit Manyi kar kadangit Eet Code wa atahalai.’

²⁷Dede urumto Herodi ki Pontius Pilato ngatode ki idongi ki olli Israilo orge cu adawa ducait cunne alile Yesu, wa bali atahala inna.

²⁸Utuguzzo nege kaal balik elema inna komize cunne ki zoz ci odola inna baliye kar kakat moolet.

²⁹Iyoko, Manyi cin zoz cinneng gerze inon nege orong kutuguzeta, kar anyik duccak ciginnek kozozit zoz cunne ngati iróng ongoolinne.

³⁰Itton azzit cunne kar kangaru kar tugu kaal cik avula ki cik aanyik ol kükultek jeen zare cik ducait cunne alile Yesu.”

³¹Baling alayo nege, otomowe ceez bali arumene nege ke. Kar Vongizi ci Alile kitak nogo dok kar zin nege kozozit zoz ci Tämtädden mazeta.

Ozol ol wak atuwe ijjo ciggek

³²Odoye da ol wak atuwe zinzetti ciggek ne tok. Illoj rok eet code ci azi ne, een baliye ijjo neke ciginnek, abarik nege ozol kaal cik anyak dok.

³³Anyak tonıahə komiz ci appwə, kar nege kibbacit zoz ci obod ki ngazi ci Manyi Yesu daiza, kar bali deteni ci Tamutaddenə appwə kavvu ngatinneng döök.

³⁴Illoj bali nogo eet ci amati. Utene gon ol uggak ngatinneng ceəzi ki looccok ciggek, kar kanyakta orobiya cik utene nege kö

³⁵kar kaanycik tonıak, kar zin orobiyanə nékə kengertozik ol cik amati.

³⁶Imma də eeti imma ci een Yosevo ci boor ci Ləvi, arrītai ngati aburuk maama een Cyprus. Akannek də tonıahə nonno kize Barnabas, azi ungec ci zar nékə ne, ngerrti eet wa ilot ol.

³⁷Utuwoi mənə cinne kar kanyaha orobiya kaanyik tonıak.

Buk wa Tonıaú 5

Ananiyas ki Savira

¹Anyak də eet imma ci een zara Ananiyas ki ngaa cinne een zara Savira, utuyyoi nege buk looc ci də anyak nege.

²Azi ngaa cinne ne, kegenyi üluguny orobiya ugge kize ciginnek, kar kanyaha ugge karik tonıak zoo loota.

³Ize zin Peturu ne, “Ananiyas, nyaa ming anyik innə Sitan kuwe zinin cunne döök ngati ovolonge Vongiz ci Alile alugnyə orobiya ugge cik utene innə loç cunne kö?

⁴Ma baling ngen innə tuwek loç, iróng baliye een loç cunne? Ma baling utuwoi innə kə, iróng orobiyanə aavtte azzine ciginnek? Nyaa ci aanyi tugu gii ci ogon niko kö? Iróng zin innə aluti ol cik diirik, abarik aluti innə Tamutaddenə.”

⁵Baling izik Ananiyasi zoz necu, uyuwə zin enne niko kar zin kadak. Kar zin dalanzet ci appwə kiddera ol döök wak aziye zoz neci.

⁶Ivitə zin logoz, umudmudanit ele cinne, kar zin koottə nonno reena kar kadac.

⁷Baling edeca eeti cinne sanya iyo, ikiya ngaa cinne, iróng enne aggə nyaa ci iinak ol.

⁸Ijjin zin Peturu nonno, “Duwakə də, eeggın nékə orobiya wak utennu innə ki Ananiyas loç kö?”

Obodek zin ngaa cinne azi ne, “Iiny, orobiya nékə döök nékə.”

⁹Izek zin Peturu nonno ne, “Nyaa niga ming atimanu Vongiz ci Manyi kö? Cinno, zoo cik ol wak ada mac cunne kə izeto ojone tatuga, ovvo atidic nege odongi innetə buk.”

¹⁰Okko ii neci ele uyuwə enne zoone cik Peturu kar kadak. Ivitə zin logoz odongit nonno kar zin koot kadac ngati mac cinne abanyca.

¹¹Iddera dalanzet ol cik keleciak dook ki ol dook wak iziyyet zoz necu.

Angaru tɔniahɑ ol cik meelek

¹²Utuguzzo toniahɑ kaal cik əvula meelek ki kaal cik aanyik ol kamaliltte ootti. Kar ol wak atuwę dook kurumto baale ci Solomoni ci aave reene ci Ceez wa Təmütəddəno.

¹³Illoj eet imma ci orong kar kurumte ki nogo, ming nūnūn irez ol nogo oroot.

¹⁴Ngen zin, ətūwət zin ol cik macik ki ngaai cik meelek Manyi kar bali kurumtozik nogo.

¹⁵Imma zin zoze necu, anyakttak ol cik omori goollök kar abunna riritonı ci Peturu ijinak ugge ming owo enne goola.

¹⁶Ivitə zin koole cik meelek aburuk Jerusalem, anyahak ol wak omori ki wak anyak kuulo cik loryentək kar zin nege dook kangaruye.

Agid alaata cik Yaqdak toniak

¹⁷Kar zin alaani ci addikire wawaco Ceez wa Təmütəddəno ki ol wak orkor ki nonno dook eeggın Saddocis kə, anyait meder zoze ci toniau.

¹⁸Aggamit zin nege toniak kar zin kartik lagam ci ollu.

¹⁹Imma bali baal ikiyə anjilo ci Manyi kar koo tatug ci lagamo kar zin toniahɑ kiyokta.

²⁰Annek enne ne, “Oot, ibilet reene ci Ceez wa Təmütəddəno kar duwak ol kaviyak cik ruget cik een jor kə.”

²¹Baling ngerret ririwonə itozzo reenun ci Ceez wa Təmütəddəno, ki baling udwak anjilo nogo kə, kar zin kedemezit ol. Baling uzucca alaani ci addikire wawaco ki ol wak eeggın Saddocis orkor ki nonno kar kivitək lokikə, kar kütuyya looddikire cik olli Israilo. Kar kittonnit aciir rok lagam koot kanyakta toniak.

²²Imma baling ovvo aciiri arum lagam, aruba toniak ming əzzə to. Imirrtə zin nege oot əduktək ol,

²³annək ne, “Kurubta tatug ci lagamo ming anyuge, ki ol wak ebekce ming abile tatuga; majje ming kovvo naga kooya, illoj eet imma ecito.”

²⁴Baling okko ddikiryoitı ci ol wak ebek Ceez wa Təmütəddəno ki alaat cik olli wawaco aziye zoz necu, ukultek jen, amaliltte oottı azi ne, “Oot ucca toniahɑ ki inin?”

²⁵Ikiyak zin eeti imma nogo kar zin kizek ne, “Izikto di! Aavtte ol balik arikku lagam kə reene ci Ceez wa Təmütəddəno, edemez nege ol.”

²⁶Itинга ddikiryoti ki ol ciginnek, ovvo anyaha toniak. Iróng nege anyaha nogo ibatine, eci nege ongoole ovvo ol ovoc nogo biyene.

²⁷Baling anyakttak nege toniak lokiko, kar zin kaanycik nogo kibilet lokika orgena kar zin alaani ci addikire wawaco kijjin nogo.

²⁸Izek ne, “Kaduwakkung kannekkung ne, ma bôdok edemezu ol zoz ci obod ki Yesu, icinnet dä niga үtuguzzu nya! Azzanteu demzinet cinnong ko Jerusalem veelek, kar zin bôdok orongit ming aanyettu kizetta ol cik karuka eet neci kâdak!”

²⁹Oboddeк Peturu ki toniak ugge, “Abunna lâdun ming kongoole Tämâtadden kommog eet ci diiri.

³⁰Itingawe Tämâtadden wa jijitiggac Yesu daiza, bali arukku niga nonno kâdak keete ci een tałakęc.

³¹Odong zin Tämâtadden nonno kar kuk karik kavvu atte cinne ązzo kize Alaan ki Tirizoit, kar woye enne kaanyik olli Israilo koboddai zinzetti bacinowę kar kalalek nogo.

³²Keegginnä zin bbacak kaale nuko, kar zin bôdok Vongizi ci Alile bali aanyik Tämâtadden ol wak ongoole nonno.”

³³Baling ovvo nege aziye zoz necu niko, avaracit nege oroot, orong abarik kuruwet nogo kâdaito.

³⁴Maije dä Varacisoc ci een zara Gamaliel, ci een demezoit ci lotinnoou, ongoole gon ol nonno dook, ingazi gon jeenä lokika, kar kaanyik arrak toniak kiyoit koot reena doyoit.

³⁵Izek zin enne ol lokika ne, “Olli Israilo, inonit di arrak gii ci kar orongnyu utuguzzek ol nuko jurrum.

³⁶Imma erkinya balik ke, iyelä bali eeti ci een zara Theudos ele, azi ne een enne eet ci riili buk, kar ol cik eeggin obet wec kunuwet nonno. Uruwę zin enne, kar ol ciginnek dook kazante kizzi gii imma to.

³⁷Ma bali vurrtä, ikiya eeti imma ci een zara Judas wa Galili iinyawę wak agile gaala olli orogjowę. Aggamit bôdok ol cik meelek demzinet cinne. Kar vurrtä uruwet bôdok ol nonno kâdak, kar ol balik orkor ki nonno ke azzante dook.

³⁸Kannekkung zin zoze necu ne, utungtek ol nuko do, aanycik koot, ming een linglingon icima demzinet cinneng ci eet ci diiri, ngen atin ązze dakdak.

³⁹Maije ming een ngati Tämâtadden, illoj gool ci kar ibilizte nogo udut, abarik amudannu eletti ming oyohonnu ki Tämâtadden.”

⁴⁰Itäk zoz cinne zinzetti ciggek. Utuyya zin nege toniak ecito kar kibicçet nogo allene. Uduktäk nogo ąnnék ne, ma ozozu zoz ci obod ki Yesu dee, kar kanycik nogo koot.

⁴¹Iyokta zin toniha lokiqa talninta eci nege aggä ming apirna nege zare cik Yesu.

⁴²Kar zin gon odohize ovvo reene ci Ceez wa Tämütäddeno ki ceezinne, ci iróng nege abiliz demzinet ki uwai kaviyak cik abunna Yesu ci een Kiristo.

Buk wa Tonıaú 6

Atahaltta nuyaha ol turgerem cik enger dainet

¹Imma iinyawé néké, bali otorye nuyaha cik eeggın Yaqd kę, nuyaha balik ozoz Girik kę adangto ki nuyak balik ozoz Aramaik, eci ngaai ciggek boyek iróng amuda dainet wak enger ol gon odohize ko.

²Ma zin zoze necu utesya toniha omoto ki rama nuyak doq ngatode kar kizeto ne, "Iróng abunna ming kibbez naga linglingon ci kuwahek ol zoz ci Tämütäddeno kar abarik kengerit dainet.

³Gotonogga, atahaltta ol ugge turgerem ngatinnong cik anyak Vongiz ki genyiz kar naga kanycik nogo linglingon cu

⁴abunna naga kanyik eletti ciggac lawinet ki uwai zoz ci Tämütäddeno."

⁵Atalit koole zoz cu doq. Atahaltta zin nege Stephen eet ci anyak tuyenet ki Vongiz ci Alile; ki bodok ol ciko, Vilip, Porocorus, Nicanor, Timon, Parmenas, ki Nicolas wa bali elema zoz ci Yaqdo, ąkkü enne orge ci een Antiyok.

⁶Anyakttak ol nékó toniak, kar nege kalayek nogo Tämütadden ngati atadek azzin.

⁷Iddera zin zoz ci Tämütäddeno ol cik meelek. Otorye nuyaha cik elemna zoz ci Yesu zee bak ovvo meelee giir Jerusalema. Aartik ol cik meelek wawaco tuyenet cinneng zoz ci Yesu.

Aggamé Stepheni

⁸Een da Stepheni eet ci anyak deten ki komiz ci Tämütäddeno, utuguwek enne ol kaal cik aanyik qottı cik ollu kamaliltte ki bodok kaal cik avula.

⁹Adang zin da ol uggak nonno, eeggın ol néké Yaqd cik orogjok cik Alikzandria ki Cyrene ki looccok cik Cilicia ki Asia, arumo nege Ceeze wa Lawinto, ci awu ol kize nginti ol cik iróng eeggın duccak. Akatte ol nékó adangto ki Stephen,

¹⁰abarik iróng nege uule kädangit nonno zoze ci genyizo ki Vongiz ci Alile ozoze enne ko.

¹¹Oot zin itabit ol ugge kar kivitə kovolongte Stephen kizeto ne, “Kizikta naga Stephen ming odom Muses ki Tämütädden.”

¹²Izocit zin nege ol ki loddikire ki demezzok wak lotinnou. Aggamit Stephen kar kootté olle lokika.

¹³Anyaktta zin bbacak cik een volongnyok ugge kivitə kovolongte Stephen kizeto ne, “Ozoz odohize eeti necu kaal cik gerzek akati Ceez wa Tämütäddenə alile ki lotinnok wak Musesi.

¹⁴Kizikta naga nonno ming ozoz iiten imma əlib atin Yesu wa Nazereti ngin neci kar kutuhu keer bali aanyyet Musesi agit ke.”

¹⁵Egelemit zin ol balik aavtte lokika ke doq Stephen oroot, kar kicinnet ngum cinne ming ogon kiwagon ngum ci anjilo.

Buk wa Tonjaū 7

Uwai ci Stepheni

¹Ijjin zin alaani ci addikire wawaco Stephen, azi ne, “Ma dim zoz cu een dede?”

²Obodek zin Stepheni izek nogo ne, “Gotonogga ki beetiganik, izikttang annit jurrum! Iyelék Tämütädden bunnat cinne jijitinnə Aburaham bali ngen enne aave looce ci Mesopotamia, ngati ngen kuk orgə ci een Haran.

³Annek Tämütädden Aburaham ne, ‘Tungek orog cunne ki boor cigunnek looc, kar bit looce ci kokko atin anna kiyelokin.’

⁴“Utungek zin enne looc ci Chaldean kar kuk kavvü orgə ci een Haran. Baling adak baatinne, ulyk zin Aburahami uk abak looce ci abakku niga iyoko kō.

⁵Iróng zin Tämütädden aanyik nonno gii imma looce cu, illoï rok nginti arike zoc. Abarik zin Tämütädden annekk nonno ne, jinetə ki dooli cigunnek ki dooli cik dooli cigunnek ovvo atin aragiz looc cu, majə nunun da iróng Aburahami anyak dolec.

⁶Annek Tämütädden bodoq nonno ne, ‘Ovvo atin dooli cik dooli cigunnek eeggin idongi looce ci iróng een cinneng, ovvo atin nege eeggin duccak erkinya obet wec (400)

⁷Majə atin anna kedezi ol nek aanyik nogo kizeto duccak ke, imma vurrtə ovvo atin nege iyowa looce neci kar kalayya annita ngatu.’

⁸Aanyik zin enne Aburaham olom ci ettede vicavica. Itirra zin Aburahami ngerinne Isako, baling izeto iinyə ciginnek turge, etted zin vicavica. Ize Isako beeti Yako, okko Yako een beeti tatuget wak eeggin omoto ki rama kō.

⁹“Eci jijitiggok emederan gotoni cinneng wa een zara Yosevo, utuyyek nege nonno Masir kuk kize düçait. Abarik zin Tamutadden ngen azunne Yosevo,

¹⁰kar keela nonno kaale cik gerzek dook. Aanyik Tamutadden Yosevo genyiz ci zozo, kar zin alaani ci Masiro katal nonno, atahala nonno kize eet ci abal Masir ki ol céeze cinne dook.

¹¹“Baling adak magiz loq ci Masiro ki Kanaan dook, ipirta zin beetiggac oroot, eci izzi gi ci adak nege to.

¹²Baling izik Yakobo azi ne, anyak labi Masira, ittona dooli ciginnek een beetiggac wet wa een oo.

¹³Imma wet wa rama, uduwak Yosevo gottenoggi ele cinne, agg zin alaani boor ci Yosevo.

¹⁴Iizek zin Yosevo gottenoggi ne, oot anyaktta baba Yakobo ki boor dook Masir, eegg d $\ddot{a}$ ol nék moten turgerem ki tur dook.

¹⁵Ulucce zin Yakobo ki boor dook oot Masire, ngin wa adakn enne ki beetiggac ke.

¹⁶Oboddai zin nege eletti neko dook rok orog ci een zara Shechem kar zin kaartik ngilom ci bali uuta Aburahami ngati dooli cik Hamori, org ci een Shechem.

¹⁷“Baling ize ojon ii bali aduwak Tamutadden Aburaham zoz ke, otorte ol ciggac Masira izeto meeble giir.

¹⁸Atahaltta zin ol cik Masiro alaan ci een jor kabal nogo, iróng zin alaani neci agg Yosevo.

¹⁹Aggam alaani neci ol ciggac gerzet kar gon kadangek jijitiggac kujukttek zari dooli cik macik ngen arritai jor abunna ming ovvo adai.

²⁰“Itirrai bali Musesi erkite ci aminye ol olli Israilo ko, irez bali Tamutadden Muses oroot. Uzute zin yaatinne nonno nyelowi cik een iyo ko céeze ci baatinne.

²¹Imma bali vurrt, utungtek Muses loq, ikiya zin buweenyi alaano umuda nonno kar kuk kanyak kize dolec cinne.

²²Edemezit zin nege Muses genyiz ci olli Masiro kar bodok kanyak komiz zoza ki linglingona.

²³“Baling ize erkinya cik Musesi moten wec, odola enne kar keeron kuk kicin boor ciginnek Israil.

²⁴Imma goola icin eet ci Masiro ming aminye eet ci Israilo, uk zin Musesi eela eet neci kar kuruk eet ci Masiro ko kadak.

²⁵Inon Musesi azi ne ovvo atin ol ciginnek aggə ming anyaha T̄amutadden nonno kar k̄ikiyā kangara nogo, abarik nege iróng aggə gij imma.

²⁶Imma iiten ci reng, umuda Musesi ol rama cik Israilo ming oyoho. Orong zin enne kaganiz nogo, annék ne, ‘Dooli, eegginnu niga ol cōdē, ma oyohonu gaganiko?’

²⁷“Imma eetj cōdē aminye gooni ko, ojokor Muses, kar kizek ne, ‘Ngene ci aanyi innet ize alaan ci ettedi zoz cinnang?’

²⁸Orongi iyokō rūwā ki bali ming arui innā eet bali Masiro kādāk ke?

²⁹Baling izik Musesi zoz necu niko, ivir zin uk abak lōocē ci ol cik een Midian, abak nginati kītīra logoz ciginnek een rama.

³⁰“Baling edeca Muses erkīnyā moten wēc bōdōk, iyēlek anjilo Muses ele zare ci atuze kiwagon gwāq ngati ojono ki bee ci een Sinai.

³¹Baling icin Musesi gwōq neci, āmalilē nonno oo niko. Baling okko enne okko ojonun orong kar kicin, izik enne muluk ci Manyi:

³²‘Kēenj anna T̄amutadden ci baatunne, T̄amutadden ci Aburahami, T̄amutadden ci Isako ki ci Yakobo.’ Otongoole zin Musesi iróng ngen orong kar kicin gwōq neci.

³³“Kar zin Manyi kizek nonno ne, ‘Ma akkunnī ojonun rok ngintu, aara caava ciginnek, eci alilē nginti abilne innā ko.

³⁴Kicina anna dēdē piryanzet ci ol cigannik Masire. Kiziya anna uluwā cinneng, kākkunāk anna lōoc kar k̄ikiyā keela nogo. Iyokō zin, ijja, kittonnī atin anna innet mīrē bit Masire.’

³⁵“Een necu Muses bali abure ol ke kar bali kizettek nonno ne, ‘Ngene ci aanyi innet ize alaan ci ettedi zoz cinnang?’ Itton zin T̄amutadden abarik nonno kize eet ci abal kar bōdōk keela nogo ngati anjilo bali iyowak nonno garuwe zare bali atuze kiwagon gwāq ke.

³⁶Ulugai enne nogo Masira kar kutugū kaal cik āmalilē ol oottī ki kaal cik avula Masire, kar bōdōk Nyatapare ci Mari, kar balala erkīnyā cik een moten wēc.

³⁷“Uduwāk Musesi eliya ol cik Israilo, annék ne, ‘Ittonākkung atin Manyi T̄amutadden aritoit ci zoz cinne orgene cunnong ki iyokō anna ko.’

³⁸Alut bali Musesi ol balala, ki anjilo ci ozozek nonno biye ci Sinai, ki bētiggac kar zin enne uruba genyiz ci iyoko aduwākket enne agita ko.

³⁹“Utuburet bētiggac kar kotōngoołtē nonno. Abarik zin utuburet nonno, imma zinzettinē ciggék orong kimirte koot Masire.

40 Uduktak zin nege Aaron, annekk ne, ‘Dimaneket tamutaddenet cik atin ovvo oowa ngatinnang, eci iróng kaggayya nyaa ci iinak gotonet Muses wa bali anyahannet Masira!’

41 Een neci iiten bali ovvo nege adiman todoyoit kize tamutadden ci ogon ki moolti ke. Anyaktta kaal cigpek kar kapaktek wawa kar kutuguzzo kwor ci atalne gii ci adiman nege azzine cigpek.

42 Iróng zin Tamutadden ngen edeconik nogo kar kaanyik nogo kalac koor, nyelok ki munyuny kize tamutaddenet cigpek! Aave zoz necu eherye buwe ci aritto kete: “Olli Isailo bai, anyaktang da niga annit wawac ki muci erkinya moten weç balala?

43 Odongtu niga aduwe ci tamutadden ci een zara Molech, ki munyunyoc ci tamutadden cunnong Rephan,

adindingannu tamutaddenet wak adimanai azzine.

Iyoko zin, kqanyung atin oot izet idongi’ loçce ci reeni many kommog Babilon.

44 Anyak bali jijitiggac Ceez wa Tamutadden een titi balala buk. Adimanai ki bali ming aduwak Tamutadden Muses ke, goole bali icinne enne ke.

45 Baling umudda jijitiggac Ceez wa Tamutadden een titi ke, ootté nege buk ngati ovvo nege orkore ki Joshua rok loç bali ottowe Tamutadden ol ke. Avvu titi loçce neci zee rok iiten bali okko Davide abale loç ke.

46 Kar zin Tamutadden katalo ngati alaan Davide oroot, eci enne orong keteehenyek Ceez Tamutadden ci Yakobo.

47 Abarik zin ize ngerinne Solomon ci okko eenycek Tamutadden Ceez wa Lawinto.

48 Iyoko zin, iróng Manyi wa Ommog Veelek abak cerezin cik eenyet eeti ci diiri. Ki baling udawa aritoit ke:

49 “Een tamu-kengi lecer cinanni, kar looci kize nginti aavtte zoona cigannik. Eencyika woye atin niga annit ceez ci ogon k? azi Manyi icima aave atin nginti kiyebaze anna nga?

50 Annit ci keenyca kaal cik tamu-kenga ki loota ko dook.’

51 Niga ol cik okkomi ootti kak kar bodok kiditeung iina! Ogonnua niga ki jijitiggok: Aburnnu niga odohize Vongiz ci Alile.

52 Anyak dede da aritoit ci ngen jijituggok kigidet? Uruwet abarik nege arittok wak aduwä zoz ci akkunne Eeti wa Abunna Odë tok. Iyoko zin adayau niga nonno kar bodok uruwet nonno kädak,

⁵³niga ol balik anyonikkung lotinnową balik udemktə anjilonya kę kar abarik bōdōk iróng ɔngoołinnu lotinnok neke.”

Ovvocit ol Stephen biyene

⁵⁴Baling iziyyet ol wak etted zoz kō zoz ci Stepheni niko, utuburtek nonno nong oroot, kar zin kubbucet ngatinne.

⁵⁵Imma bali Stepheni anyak Vongiz ci Alile jurrum, egelem tamu-keng kar kicin dingdingon ci Tāmūtāddēnō, ki Yesu ming abile ngati Tāmūtāddēnō atte ci azzo.

⁵⁶Kar zin Stepheni kuduwał nogo zoz ci icin enne, “Izikto dā jurrum! Kicina tamu-keng ming ooye kar zin Ngerrti Eeto abile atte ci azzo ngati Tāmūtāddēnō.”

⁵⁷Egerenyit zin ol nekō oroot muluwe ci appwē kar koot ngatinne niko,

⁵⁸utugurret zin ol nonno ottē orog abanyca kar zin kovoccit biyene. Kar zin bbacaha karta ruumani ciggek kanyakta kivita kujuktek zo cik eet ci een zara Saul.

⁵⁹Baling ovvocit nege Stephen, alawo zin enne, azi ne, “Manyi Yesu, bite vongiz cinanni.”

⁶⁰Kar zin kuduk loç kakatek üzüngtinne kar kütulu, “Manyi, ma edezi nogo munyenē cik ogon nege ko.” Baling ming okko enne aduwā zoz necu niko, etteda zinin adaha.

Buk wa Tonıaú 8

¹Aave bali Sauli nginati, kar kelema zoz ci aruwē ol Stephen kądał.

Igidde ol cik keleciak kar zin nege kazante

Imma iitenē neci ize gidenet appwā kelecię ci aave Jerusalema, azzante zin ol dook looce ci Judeya ki Samariya, kize toniał do cik ngen aavtte.

²Adac ol wak Tāmūtāddēnō Stephen nege do kar zin kartik uluwa.

³Maije zin Sauli akate azan olli kelecio. Okko ceezinne ecodē ecodē, kar kütugurā odot ki ngaaí karik nogo lagam.

Vilip Samariya

⁴Imma ol balik azzante kę uwak kaviyak cik abunna ngati ovvoye nege dook.

⁵Uluce Vilipi uk orge ci aave Samariya kar zin kuwahek ol zoz ci Kiristo nginati.

⁶Ma baling iziyyet koole Vilip kar bōdōk kicinnet kaal cik avula balik utuḡu enne kę, izikto zin nege jurrum zoze ci ozoz enne.

⁷Iyokta kuulo ngati ol cik meelek, Angaruyye ol cik meelek nganynganyik ki wak ngooltik zonna.

⁸Anyak baliyé talninet ci appwé oroot orge neci.

Simone wa aruk agura

⁹Anyak eet imma ci een zara Simone aruk agura orgato, aanyik zoz cinne ol doók kámáilitte oötti. Odong ele azi ne, een enne eet imma ci addíkiri oroot,

¹⁰kar ol doók wak riilik ki wak iróng riile, kiziyet zoz cinne oroot azi ne, “Een eeti cu komiz ci Tamutaddeno, awu ol azi ne Komiz wa Addikire.”

¹¹Unuwet nege nonno eci enne ogon kaal cik aanyik nogo kámáilitte oötti nginti reeni.

¹²Ma zin baling iziyyet nege Vilip ngati uwahek ol kaviyak cik abunna baalinte ci Tamutaddeno ki doiz ci zar cik Yesu Kiristo, kar kutuwet zoz neci, aggamit zin ol cik macik ki ngaai batiimo.

¹³Elema Simone eliya buk Yesu, kar zin enne aggama batitimo buk. Avvu ngati Vilipi ojonun, ükulek jen oroot kaale cik avula acin enne ogon Vilipi.

¹⁴Ma baling iziyyet toniahá Jerusalema ming elemitta olli Samariya zoz ci Tamutaddeno, ittonit nege Peturu ki Jon koot ngatinneng.

¹⁵Baling ovvo nege arawa, alayek ol Tamutadden kar abunna ming aruba Vongiz ci Alile,

¹⁶eci Vongizi ci Alile ngen kiták eet imma ngatinneng; eci nege bali aggam batitimo zare cik Manyi Yesu.

¹⁷Kar zin Peturu ki Jon kataddék azzin ciggek nogo, kar zin nege kaggamtá Vongiz ci Alile niko.

¹⁸Baling icin Simone Vongiz ci Alile iták nogo ngati atadek toniahá azzin nogo, anyik zin enne Peturu ki Jon orobiya

¹⁹kar kize ne, “Icang annit buk arizet cunnong kó kar abunna ming katadek anna eet imma azzit kar Vongizi ci Alile kiták nonno buk.”

²⁰Obodek Peturu nonno: “Anyik bai orobiya cigunnek kiditai ki innet doók, eci inna inoni azi ne, uuta woye inná muci ci Tamutaddeno orobiya!”

²¹Iróng inná anyai linglingon imma ngatu, eci zinin cunne iróng abunna ngumé ci Tamutaddeno.

²²Tura muyen cigunnek kar la Manyi. Alalneki atin woye enne inneta inoninte ci anyai inná zinine cunne.

²³Kacinni anna anyai inná mozinet kar bódok kecebti muyen cigunnek.”

²⁴Obodek Simone nonno, “Alayeang Manyi annit kar abunna zoz ci əduwənnu niga kɔ iróng atin ɻinnəkən.”

²⁵Baling uwaktek nege ol zoz ci Manyi Yesu, imirrte Peturu ki Jon ovvo Jerusalema, kar goola kuwaktek ol cik meeplek kaviyak cik abunna ɔrogjowé cik meeplek Samariya.

Vilip ki eet ci een Ethiopia

²⁶Iyokɔ zin, iizek anjilo ci Manyi Vilip ne, “Bit goole ci idoliya gool wa balalo aluce Jerusalema okko ki orog ci Gaza.”

²⁷Uk zin enne akate wət, imma zin goola үrүmtö ki eet ci Ethiopia addikire, aggam orobiya ci ngaa ci een Candace alaan ci Ethiopia. Oboda eeti necu Jerusalema ngati okko enne baliye ədingdingan Təmütəddən,

²⁸imma goola ngati okkoye ceeza, əvvü toromile cinne kar kikeb buk ci aritoit Isaya.

²⁹Uduwək Vongizi Vilip, ənnək ne, “Bit toromile neci kar əvvü ojonun.”

³⁰Uk Vilipi rok toromile kar zin kizik ming ikeb eeti neci buk ci aritoit Isaya. Ijjin zin Vilipi nonno, “Agga ɻinnə zoz ci ikebi ɻinnə kɔ?”

³¹Obodek zin enne Vilip, ənnək ne, “Kaggə woye anna kү ming iróng eeti imma əduwəkən?” Utu zin enne Vilip kar kəvvütö ki nonno.

³²Ikeb bali eeti ci Ethiopia zoz cu Warage ci Təmütəddənə: “Ovvoye ol nonno kiwagon əzzəti ci ovvo ol otodongi, kiwagon nyoon ci etted ol ima aave liim, ngen zin enne koo utug cinne.

³³Anyak ol nonno gerzet, iróng etted ləkikən cinne jurrum. Ngene woye ci ozoz zoz ci biilet cinne? Eci uruwet ol nonno loota ngatu.”

³⁴Ijjin zin eeti ci Ethiopia Vilip, “Nger duwəkən, ozoz aritoiti ngene, nonno yo eet imma da?”

³⁵Akate zin Vilipi Warage ci Təmütəddənə ngatu kar kuduwək nonno kaviyak cik abunna obod ki Yesu.

³⁶Ma balig ngen nege owo ke, umudda maam ugge, kar zin eeti ci Ethiopia kize ne, “Cinno, maam iciko, ma woye ming aggaməkə batitimo?”

³⁷Ijjin Vilipi nonno ənnək ne, “Ming elema ɻinnə dədə zinine cunne dook, kaggaməki woye anna ɻinnə batitimo labak.” Iizek zin enne Vilip, “Katuwə anna, een Yesu Kiristo Ngerrti Təmütəddənə.”

³⁸Kar zin eeti ci Ethiopia kɔ kuduwək eet ci amacuc toromile kɔ kibil. Ittozzo zin nege maam kar zin Vilipi kaggamək nonno batitimo.

³⁹Baling ovvo nege iyowa maame, ikiya Vongizi ci Manyi uwe Vilip dakdak ci iróng ngen eeti ci Ethiopia acin nonno dee, abarik zin enne atalne jeenä ngati owoye.

⁴⁰Uk zin Vilipi iyelai orge ci een Azotus kar zin koto orogjowé uwahek ol zoz ci Tamutaddeno zee kuzuca enne orog ci een Kesarea.

Buk wa Tonjaú 9

Utuhu Sauli zinin elema zoz ci Yesu

(Buk wa Tonjaú 22:6-16; 26:12-18)

¹Ngen zin abarik Sauli emena aqid nuyak cik Manyi dee. Uk enne ngati alaan ci addikire wawaco

²kar kijjin waraga ci ittonik loddikire cik aavtte orge ci een zara Damascus, kar abunna ming amuda enne ngaai icima odot cik annu zoz ci Manyi Yesu, okko enne okkoye nogo lagama Jerusalema.

³Baling ojongoz enne Damascus, ataman niko icin tukulec tamu-kenga ci aburuk nonno.

⁴Uyuwé enne niko, kar kizik muluk ci ozozik nonno annek ne, “Saul, Saul, nyaa innä ming aqida annita ko?”

⁵Ijjin zin Sauli nonno, annek ne, “Eeni innä ngene, ddikiryoit?”

Obodek zin Yesu nonno, annek ne, “Annit Yesu ci aqidi innä ko.”

⁶“Iyoko zin, tinga jeenä bit orgato, okko atin eeti imma aduwaki gii ci ladun okko innä ogoni.”

⁷Imma ol balik eron ki Saul kę ibilet lijim, abarik zin nege aziye muluk ci iróng buk acin rok eet imma buk.

⁸Itinga Sauli loota, baling okko enne oo ebere, abarik zin iróng enne ngen acine. Aggamit ol nonno azzit rok Damascus.

⁹Ize Sauli ruben iinya iiyo ci iróng buk adakye icima aude.

¹⁰Anyak bali nuyait imma ci een zara Ananiyas ci Damascusi. Utu Manyi Yesu nonno onozowé, “Ananiyas!”

Obodek zin enne, azi ne, “Iiny, Manyi!”

¹¹Iizek Manyi nonno ne, “Bit ceezé ci Judasi goole wa okko top kar jin eet ci een zara Saul akkü orge ci azi zar ne Tarasis, eci enne alaye.

¹²Okko onozowé ciginnek icin enne eet ci een Ananiyas ming akkü kar karik azzit cinne nonno kar enne kicine niko.”

¹³Qbodek zin Ananiyasi nonno, "Manyi, kiziya anna zoz ci obod ki eet cu ki kaal cik gerzek үtuguwék enne nuyak cigunnek Jerusalema.

¹⁴Akku zin enne ngintu komize ci alaat cik olli wawaco kar keceb ol dook wak annu zoz cunne."

¹⁵Annek zin Manyi Ananiyas ne, "Tinga jenq bito! Een Sauli eet ci katahala anna kize eet ci uwahek idongi ki alaat ciggek ki ol cik Israilo kaviyak cigannik abunna.

¹⁶Kiyelék atin anna nonno gool ci okko enne apirnane zoze cinanni."

¹⁷Uk zin Ananiyasi itto ceezto. Atadek azzin ciginnek Saul, "Gotona, ittonanq Manyi Yesu, bali iyeléki ele goola ngati innq akkunne ke kar abunna ming kalaweki anna Tāmutaddēn kar cine labak, kar bōdōk ruba Vongiz ci Alile."

¹⁸Ataman niko, itazzo kaala cik ogon ki tabbalanga cik ulugtak eberene cik Sauli, kar zin enne kicine niko dee. Itinga zin enne kar kaggama batitimo,

¹⁹kar baling okko enne adak dainet ugge, oboda ele cinne okkom kak.

Uwak Sauli Damascusa ki Jerusalema

Anyak Sauli iinya cik meelek ki nuyak Damascusa.

²⁰Uwak gon bōdōk enne Ceezinne wak Lawinto azi ne, een Yesu Ngerrti Tāmutaddēno.

²¹Imma ol balik aziye nonno ke, amalittē ootti, azi ne, "Iróng eeti cu een eet bali aruk nuyak wak Yesu Jerusalema ko ci awu zar neko ko? Akku enne kar kikiya keceb ol lagama kar kanyik alaat cik olli wawaco."

²²Anyak Sauli komiz ci uwahe zoz ci Tāmutaddēno kamalittē ootti cik Yaud wak abak Damascusa eci Sauli azi ne, een Yesu, Kiristo.

²³Baling edeca Sauli iinya cik meelek, orongit Yaudı kar kuruwet nonno kadak,

²⁴abarik zin Sauli agga zoz cinneng. Ebekce nege kaal tup arana orong kar kuruwet nonno.

²⁵Ulugunyyet nuyaha ciginnek nonno bali baal aartik dhongkū ci addikire kar kittonnit ngati volongi dilata.

²⁶Baling ikiyak enne Jerusalem, orong kavvuto ki nuyak, otongooltē zin nege dook nonno, iróng nege atu ming een Sauli nuyait deđe.

²⁷Uwe zin Barnabasi nonno kar kanyahak nuyak. Uduwak Barnabasi nogo gool bali acine Sauli Manyi ngati enne erone ke, kar bōdōk Manyi kozozek nonno, ki uwai bali uwahe enne zare cik Yesu Damascusa ngati iróng ongoolinne gii imma.

²⁸Avvuto zin Sauli ki nogo labak Jerusalema, ozoz kodok oo kak zare cik Manyi Yesu.

²⁹Ozozo kar bodoq kadangto ki Yaud wak aggä zoz ci Giriyo, orongit zin kuruwet nonno.

³⁰Baling ovvo gottenoggja aggä zoz necu, qottë zin nonno rok Kesarea kar zin kittonnit kuk orgë ci een Tarasis.

³¹Avvuto ol wak atuwë labak loocë ci Judeya, Galili, ki Samariya. Okkom kelecia ne kak, aanyik Vongizi ci Alilë nogo komiz, otorte zin nege izeto meeple kar zin nege kabaito ngati ongoolinne Manyi.

Atiriz Peturu eet ci nyangnyangi

³²Baling eron Peturu orogjowë ke, okko bali enne acin ol wak atuwë orgë ci een zara Lydda.

³³Uk uruba eet ci een zara Anyes, nyangnyangi zoona oong kweenä erkinya turge.

³⁴Utu zin Peturu nonno, annék ne, "Anyes, angaruwi Yesu Kiristö inneta. Tinga jeenä luc kween cunne." Ataman niko itinga Anyesi.

³⁵Baling ovvo ol doq wak abak orgë ci een Lydda ki Sharon ko acin zoz necu, unuwet zin Manyi Yesu.

Uruguz Peturu Dorkas daiza

³⁶Anyak nuyait imma ci ngaaye een zara Tabita, azi keng cik zar ciginnek ne Dorkas, akku enne orgë ci een zara Joppa, ogon da gon kaal cik abunna kar bodoq keela ol wak amati.

³⁷Imma iiten neci omor enne oroot kar kädäk, utunyyet ol ele cinne kar zin kabaktek ceez ci atadonik imma taddena.

³⁸Aave bali Lydda ojonun ki Joppa; ma baling ovvo nuyaha aziye azi ne, aave Peturu Lyddakte, ittonit zin ol rama kar kilaltek nonno, "Nger, ijja ataman!"

³⁹Imirrtë Peturu oot ki nogo, baling okko enne azuca, qottë ol nonno caato. Iblet ngaai wak boyek doq aburuk nonno, alu kar kiyeltek nonno rüumani balik adiman Dorkasi bali ngen aruge aavtte ki nogo ke.

⁴⁰Ottok Peturu nogo doq koot reena; kar zin enne akatek uzungtti looc kar kalawo. Kar zin kutuhuwe kicin ngaa ci adak ko, kar kize ne, "Tabita, tinga jeenä." Oo Tabita ebere ciginnek, bali okko enne acin Peturu itinga kar kavvu jeenä

⁴¹Eela Peturu nonno kitenga jeenä. Utu zin enne ol wak atuwë, ki ngaai cik boyek kar zin kiyeltek nogo Dorkas ming aruge.

⁴²Aggawé zoz necu Joppakte dook, kar zin ol cik meelek kütuwet Manyi Yesu.

⁴³Avvú Peturu ngati een Joppa doyoit ki Simone wagon ododo kwaa ko.

Buk wa Tonjau 10

Awa Korneliosi Peturu

¹Anyak bali eet ci een ddikiryoit ci aciiru een zara Kornelio balik akannek ol aciir néké kizeto zara Italiya, kar enne kabak ɔrgé ci een Kesarea.

²Een Korneliosi ki ollinne dook ol cik ɔngoołe Tämütäddēn, eela enne ol cik apirna kar gon kala Tämütäddēn odohize.

³Imma bali iiten imma ngati okko ki yomon, een ii iyo, anyak dä Kornelio onozzok, icin enne anjilo ci Tämütäddēn, ci ąkkunnak nonno kar kize ne, "Kornelio!"

⁴Egelem zin Kornelio nonno bbaritonq. Kar zin kijjino, "Nya, ddikiryoit?"

Obodek zin anjilo nonno, ąnnék ne, "Uzucca lawinet cunne ki muci wak eelanne innq ol wak amati ko Tämütäddēn.

⁵Iyoko zin, itton ol ugge koot rok Joppa kanyakta eet ci een zara Simone wa bodoq een zara uggak Peturu.

⁶Aavtte enne ki Simone wagon ododo kwaa, abak ojonun ki nyatapar ci addikire ko."

⁷Baling okko ąmire anjilo ci ozozek nonno ko, utu Korneliosi duccak ciginnek eeggin rama ki aciroc cinne ćodę zinino.

⁸Oobek nogo kaal dook kar zin kitton koot Joppakte.

Onozzok cik Peturu

⁹Bali iiten ci reng, ngati ize yomon, ojongozit nege Joppa, uk Peturu ottod loruhun täddeñ kar kalawo.

¹⁰Adak nonno magiz orong zin gii ci kar enne kadak, imma baling ngen ol adiman dajinet ke, aggamtta nonno ungnyaha kar kanyak onozzok.

¹¹Imma ngati adungne, acin tämu-keng onozowé ming ooye, kar gii ci ogon ki rüüm ci anyak ngeeto węc, aluccak loqoc.

¹²Anyak rüüm neci elegje dook cik anyak zoq węc, ki wak ąvuvut kengtinne loqta ki iballi wak tämu-kengo.

¹³Izik Peturu muluk ci ąnnék nonno ne, "Peturu, tinga jeena, rük elegje nékó kar dau."

¹⁴Obodek Peturu nonno ąnnék ne, “Dede Manyi, iróng een niko, ngen anna kadak gīj ci ngoronyi iróng olli Yaqdo adai.”

¹⁵Ozozek mului bodōk nonno dee, ąnnék ne, “Ma azi dainet ugge cik adiman Tāmūtadden kiziz̄ec kō ne, eeggin ngoronye.”

¹⁶Obodonik zoz necu lak iijō, kar zin ataman niko imirōi Tāmūtadden ruum neci uwe tāmu-kenga.

¹⁷Ma baling ngen Peturu ąmālile oo, orong enne kagḡa keng ci onozzok nēke, urubta zin ol balik ittona Korneliosi kē ceez ci Simone kar zin kiblet arana.

¹⁸Ijjinto zin azi ne, “Abak Simone wa een zara uggak Peturu kō ngatu?”

¹⁹Baling ngen Peturu ınon zoz ci obod ki onozzok, izek Vongizi ci Alile nonno ne, “Simone, orongnyi ol cik een iijō inneta.”

²⁰Iyokō, tinga jeenä luce bit ngatinneng. Ma agigani wet ki nogo, annit ci kittonna nogo.”

²¹Uluce Peturu kar kizek ol nēke ne, “Annit ci orongnyu niga kō. Nyaa ming avvunnu niga kō?”

²²Oboddek zin nege, “Kavvunna naga ngati Korneliosi wa een ddikiryoit ci aciiru. Een enne eet ci ongoole Tāmūtadden, ongoole olli Yaqdo nonno dook oroot. Uduwak anjilo wa alile Tāmūtadden nonno, ąnnék ne, ijja innä rok ceez cinne kar abunna enne okko aziye zoz ci aduwä innä.”

²³Aanyik zin Peturu erennok ciginnek kataguzzo kaal.

Peturu ceeze ci Korneliosi

Bali ngerretin ci reng, itingazzo Peturu ki nogo, inyamānit gotonoggeti uggak cik atuwé nogo Joppakte.

²⁴Imma iiten ci reng, arayya Kesarea. Ere bali Korneliosi nogo, kar enne kutuwa boor cinne ki gonoggi.

²⁵Baling okko Peturu iizo ceezto, urumek Korneliosi nonno gool kar zin kakatek uzungtti looc kar kidinggān nonno.

²⁶Aggam zin Peturu nonno azzin, kar kizek ne “Tinga jeenä, keenj anna eet ci diiri!”

²⁷Baling ngen nege ozozo, itto Peturu ceezto aruba koole ci appwe oroot.

²⁸Kar kizek nogo ne: “Aggayyu niga jurrum keere ci olli Yaqdo iróng abunna ming karume icima kivon idongenit ki iyokō anna kō. Abarik zin Tāmūtadden iyeleya onozowé, ma awu eet imma azi ne ngoronya.

²⁹Iyoko zin, kelema anna kar kikiya, eci iróng bük kaburi zoz cunne, korongi zin iyoko kaggä zoz ci awuya innä annita?”

³⁰Obodek zin Korneliosi nonno: “Iinya balik een wëc ovvo ke, kala bali anna Tämütädden céeze cinanni koor cu, ii iyo yomona. Ataman néko ibil eeti imma ci ataltali rüymäni ngumé cinanni

³¹kar kize ne, ‘Kornelio, izik Tämütädden lawinet cunne ki muci wak eelanne innä ol wak amati ko.

³²Iyoko, itton ol ugge koot rok Joppa ngati eet ci een zara Simeone wa awu ol bôdök kize Peturu. Aave enne céeze ci Simeone wagon ododo kwaa ko, abak nyatapare ci addikire titima.’

³³Kar zin anna kittonnä ol néko ataman, abunna oroot eci innä ikiya. Iyoko zin kaavtiya naga ngatu ngumé ci Tämütädden dook korongnya kizikta kaal dook cik aduwäki Manyi abunna ming aduwäkket agita.”

³⁴Akate zin Peturu ozoza: “Dede, kacinni, iróng Tämütädden ahal ol

³⁵abarik elemna ol wak ongoole nonno kar kutuguzzo kaal cik abunna loocowé dook.

³⁶Aggayyu niga zoz ci ittonak Tämütädden olli Israilo, aduwäk kaviyak cik abunna anyaha gano, ngati Yesu Kiristo, wa een Manyi ci ollu dook.

³⁷Aggayyu niga bôdök kaal balik iinak olli Judeya dook ke, akane looce ci Galili baling uwahek Joni ol zoz ci batitimo.

³⁸Aanyik Tämütädden Yesu Vongiz ci Alile ki komiz, ki gool ci aluce enne looc ogen kaal cik abunna kar bôdök enne kangaru ol wak anyak kuulo cik loryentak, eci Tamutadden aave ngatinne.

³⁹“Keegginnä naga bbacak cik kaal dook cik ogen enne looce ci Yaudo ki Jerusalema. Aruk nege nonno kädäk keete ci een talakec,

⁴⁰imma Tämütädden itingawe nonno daiza inyawé cik een iyo kurug kar ol kicinnet.

⁴¹Iróng ol dook acin nonno, abarik een bbacak wak atahala Tämütädden baliye ladjun ki agit ol balik kadaktowa kar bôdök kuudewa ki nonno baling itinga enne daiza ke.

⁴²Aduwäkket agit Tämütädden kar kuwakteya ol jurrum zoz ci een Yesu Alaan ci etted zoz ci ol cik adaito ki ol wak ngen aruge.

⁴³Ozoz baliye arittowa dook zoz ci obod ki Yesu, ming atu eeti imma nonno, alalnek Tämütädden eet neci munyen zare ciginnek.”

⁴⁴Baling ngen Peturu ozoz zoz necu, ikiyak Vongizi ci Alile ol balik aziye zoz ci Tamutaddeno ke dook.

⁴⁵Ukultek ol balik atuwé een Yaud etted wucic vicavica orkora ki Peturu ke jeen, eci Vongizi ci Alile ikiyak ol cik iróng een Yaud bük.

⁴⁶Aziye nege nogo ozoz utugettine cik aavtte dō dō kar kinnatit Tamutadden. Kar zin Peturu kize ne,

⁴⁷"Illoj woye eet imma ci alam ol ciko ngati aggame batiimo maame. IKiyak Vongizi ci Alile nogo ki iyoko ming kanyak naga kō."

⁴⁸Uduwák zin enne nogo kar kaggamit batiimo zare cik Yesu Kiristo. Ijjinnet zin nege Peturu kar abunna ming aave iinya ugge doyoit ki nogo.

Buk wa Tonjaú 11

Oobek Peturu Linglingon cinne ol

¹Iziyyet toniahá ki gotonogget wak atuwé Judeya dook zoz ci elemane ol cik iróng een Yaud zoz ci Tamutaddeno.

²Baling okko Peturu rok Jerusalem, adangit ol wak atuwé etted wucic vicavicet kō nonno,

³azi ne, "Uuwu innä céezinne cik ol cik iróng een Yaud kar bodok adakto ki nogo ngatode."

⁴Uduwák zin Peturu nogo zoz dók jurrum: Annek ne,

⁵Kaave baliye anna orge ci een Joppa, kala Tamutadden, imma bali ngati kalawe Tamutadden, aggamtta ungyaha, ki nginti kacinni onozzok nēkō. Kacinni gii ci ogon ki rūm ci addikire ci anyak ngeeto wēc aluccai tamu-kenga akkunnak nginti kaave anna.

⁶Baling okko kacinni ecito, kacinni elegje wak lootu anyak zoo wēc, ki elegje wak zarak, ki wak avuyuti, ki bodok iballi wak tamu-kengo.

⁷Kar kizik muluk ci azi ne, 'Peturu tinga jeenä, ruk kar dau.'

⁸"Kobodek anna nonno, kannék ne, 'Dede Manyi, ngen gii imma ci iróng alile icima ngoronyi kitto utug cinanni.'

⁹"Obodonik mului tamu-kenga dee, 'Ma awu gii imma ci ngoronyi baliye, imma iyoko idiman Tamutadden kilili'

¹⁰Innaká zoz necu annit lak iiyo, kar zin kimiré kuk tamu-kenga dee.

¹¹"Ataman niko kacinni abarik ol iiyo cik ittonai orge ci een Kesarea ibilet céeze bali kaave anna ke.

¹²Annekə Vongizi ci Alilə ne, ma aburi, oot ki ol nek eeggin iyo ko. Korkortta zin anna ki gottenogget ciko, eeggin nege torkonom ko kar kittoza ceez ci Korneliosi ngatodē ki nogo.

¹³Uduwait zin enne gool ci acine anjilo ci iyelék nonno ele ceeze cinne kar kize ne, 'Itton duccak koot rok Joppa ngati Simone wa een zara uggak Peturu.

¹⁴Anyahakkung atin enne iget kaviyak cik ovvo atin niga ceeza dook arubannu tirizenet.'

¹⁵"Baling kakate anna kozoza, ikiyak nogo Vongizi ci Alilə ki iyoko ming inaket agit bali oowa ke.

¹⁶Kar zin anna kinona zoz bali uduwā Manyi Yesu ke: 'Aggamek Joni ol batitimo maame, majje atin Tamutadden aggamekkung batitimo Vongize ci Alilə.'

¹⁷Ming aanyik Tamutadden nogo muci necu ele ki iyoko naga wak katu zoz ci Manyi Yesu ko, keenj anna ngene kar kutubur Tamutadden ko?"

¹⁸Baling ming ovvo nege aziye zoz cu, iróng zin nege ngen adang Peturu, abarik innatit Tamutadden, kar kizeto ne, "Kar zin anyik Tamutadden ol cik eeggin idongi kuturta munyen ciggek kar kanyait ruget ci aave udut ko buk."

Kelecia orge ci een Antiyok

¹⁹Azzante ol balik agiddé zozé ci Stepheni ke, oot rok loç ci een Phoenicia, Cyprus ki orog ci een Antiyok, uwahek Yaud do zoz ci Yesu.

²⁰Imma ol uggak wak balik aavtte ngati aburuk maama een Cyprus ki orog ci een Cyrene, oot ngati een Antiyok kar kakatte uwaktek ol cik iróng een Yaud kaviyak cik abunna obod ki Manyi Yesu.

²¹Aave bali komizi ci Manyi ki nogo, utuwet ol cik meelek kar zin kunuwet Manyi Yesu.

²²Iziyyet olli kelecio kaviyak neko Jerusalema, kar zin kittonnit Barnabas kuk rok Antiyok.

²³Baling arawa enne kar kicin deten ci Tamutadden, atal oroot kar zin kuduwaq nogo abunna ming abile dede zozé ci Manyi zinzettinne ciggek dook.

²⁴Een bali enne eet ci abunna, anyak Vongiz ci Alilə ki tuwenet, ivittak ol cik meelek oroot Manyi Yesu.

²⁵Uk zin Barnabasi orge ci een Tarasis okko orong Saul,

²⁶Baling umuda enne nonno, anyahak zin nonno rok Antiyok. Edeccə Sauli ki Barnabas erkit ngati edemez ol cik meelek kelecio. Akane ol Antiyokte arrak kar kutuwec nuyak zare cik een Kiristian.

²⁷Imma ij cu ulucai arittowā uggak Jerusalema oot rok Antiyok.

²⁸Imma code ngatinneng ci een zara Agabas, itinga jéenä Vongize ci Tämütäddeno kar kuduwa zoz ci azi ne, edeca atin magiz loöccök cik Romi ko doök. Akane zoz necu erkite bali abale Claudiusi alaani ci ąddikire loöc.

²⁹Kar zin tuyaha, nege doök arizete cinneng, orongit kar keelta gottenogget wak atuwé aavtte loöce ci Jüdeya.

³⁰Ulutta zin nege kaal ciggek kar kijjinnet Barnabas ki Saul abunna ovvo anyike ol cik ąddikire muci ciggek ko.

Buk wa Tonjaū 12

Pirnanet ci ol wak atuwé

¹Imma iitene neci, akate alaani Hérodi igid ol wak atuwé arik lagam.

²Aanyik aciir ciginnek kuruwet Jemis wa een gotoni Jon ko nyatubata kädak.

³Baling okko enne acin atalne olli Yäudo, odola zin orong kaggam Peturu bük. Aggam zin nonno iitene wa adahe olli Yäudo kwoor wa Umunet wak iróng Amukcari.

⁴Baling eceb enne nonno aarik lagam, kar zin kanyik aciir cik eeggin omoto ki torkonom kebeit nonno. Orong Hérodi kar kanyaha Peturu organ ci ollu doök ming edecca liten wa Värdängintö atidic.

⁵Baling ngen Peturu aave lagama, alawek olli keleciö nonno Tämütädden oroot.

Eelai Peturu

⁶Imma bali baäl ming ngen alaani Hérodi kanyahak nonno lókiko ke, adunge bali Peturu orgene ci aciir cik een rama, ecébję enne ziiye cik een rama, ovvo bódok aciiri uggak ebek aran ci lagamo.

⁷Ataman niko, ikiyä anjilo ci Manyi atukul lagam kize voor per. Otomowe enne Peturu kar abunna ingazi, kar kizek ne, "Tinga jéenä ataman!" Ki nginti iina ziiya ngati Peturu niko.

⁸Iizek zin anjilo nonno ne, "Burucek ruumani ki caava cigunnek." Utugu Peturu ki ming aduwak anjilo nonno ke. Kar bódok Anjilo kizek nonno ne, "Dima ruum wa malkinto kar zin nuwan."

⁹Unu zin Peturu anjilo niko. Abarik zin Peturu ngen kaggä ming een zoz ci aduwä anjilo ko dëdë, inon enne azi ne een iyoko onozzök.

¹⁰Ozoroc nege aciir wak eeggin ootti ki wak anuwonik ebekce ko, kar zin kiviták aran wa adimanai ziiye. Baling ovvo nege azuca, oowé arani neci do, kar zin nege koot. Ming ovvo owo goola doyoit utungek anjilo nonno loöc dakdak.

¹¹Bali vurrtq, ikiya Peturu agga zoz neci, kar kize ne, “Iyoko zin kaggawq anna ming een Manyi ci ittonanjilo cinne kikiya keelawa annit azzine cik Herodi ki kaal doq balik gerzek orong olli Yaqdo ogonika annit ke.”

¹²Baling agga Peturu zoz neci doq, uk zin enne cerez ci Mariya eeti Joni, een zara uggak cik Joni, Marko. Een necu nginti alutene ol cik atuwe meelek kar kalayo.

¹³Baling arawa Peturu cerez ci Mariya, otoktowan aran, kar zin ducait ci ngaaye een zara Rhoda uk orong koo aran.

¹⁴Baling agga enne muluk ci Peturu, atalo zin enne oroot, abarik imire iróng ngen oo aran, kar kegereny kize ne, “Aave Peturu arana!”

¹⁵Annek ol nonno ne, “Adaki innet ngamoni.” Baling adang enne nogo annek ne, een dëde, kar zin nege kizeto ne, “Een Iyoko anjilo cinne.”

¹⁶Maije Peturu ngen otoktowan aran niko, baling ovvo nege oo aran kar kicinnet nonno, amaliltte zin ootti ciggek.

¹⁷Annek Peturu nogo ne, ijaktte lijim, kar zin koobek nogo gool ci aarane Manyi nonno lagama. Kar kizek nogo ne, “Uduktak Jemis ki gotonogget zoz cu.” Kar zin enne kuk ngamani.

¹⁸Bali ngerret, ming ovvo aciiri balik ebekce lagama ke ingazi, ukultek jeen, kar kizeto ne, “Nya ci akuk Peturu!”

¹⁹Baling aanyik Herodi ol ciginnek koronggit nonno kar iróng amuda nonno. Ucub zin enne aciir balik ebekce ke kar kaanyik nogo kurukte kadaito.

Daiz ci Herodi

Kar zin Herodi kitenga loqe ci een Judeya kuk rok orog ci een Kesarea kar kavvu ngnati doyoit.

²⁰Iróng bali Herodi ki olli Tyre ki Sidon abak jurrum; iyita ol kar kavvuto ki nonno ngatode. Baling ovvo nege aggawo ki Blastus wa een ducait ci alaano, kar zin nege kijjinnet zoz ci anyaha gano, eci nege iriyo gon loq ci Herodi.

²¹Imma ijten ci ovvo nege arumo, itim Herodi ruumani ciginnek alaanzetu, avvu zin enne lecera kar kozozik ol.

²²Egerenyit zin ol, azi ne, “Een necu muluk ci tamutaddeno, iróng een eet ci diiri!”

²³Ataman niko, eci Herodi iróng adinqdingan Tamutadden, aanyik zin anjilo ci Manyi nonno kaggam morizi, kar ulutta kadait nonno kadak.

²⁴Maije zoz ci Tamutadden otorye odohize kuzuca ol cik meelek.

²⁵Baling ədeccə Barnabasi ki Saul linglingon ci anyike nege ol cik ətuwə muci Jerusalema, imirttə zin oot Antiyokte ki Jon wa een zara uggak Marko.

Buk wa Tonjaū 13

Ittonṭe Sauli ki Barnabas

¹Anyak baliye kelecia ci aave ɔrgə ci Antiyoki arıttok ki demezzok ciko: Barnabas, Simone wa een zara uggak ne Niger, ki Lucius wa Cyrene, ki Manaen wa bali ingazi ki alaan Herod Antipas ngatode bali ngen eeggın dooli ke, kar zin Saul.

²Imma ngati bali alawe nege Manyi kar bodoğ kiyayo, ize Vongizi ci Alile ne, "Atahaltta Saul ki Barnabas kütuguzzo linglingon bali kawak anna nogo lədun ke."

³Baling ovvo nege edeca iyawinet ki lawinet, ətaddék azzin nogo kar zin kittonnit koot.

Uwait Barnabasi ki Saul ɔrgə ci een Cyprus

⁴Itton Vongizi ci Alile Saul ki Barnabas külucə koot ɔrgə ci een Seleucia kar zin keromit ibowə koot orog ci aburuk maama een Cyprus.

⁵Baling arayya nege orog ci een zara Salamis, uwaktek ol zoz ci Təmütəddəno Ceeze wa Lawinto Yəudo. Aavtte bali nege ki Jon kar keela nogo buk.

⁶Eron zin nege ngati aburuk maama ko dōk kar kivitək orog ci een zara Paphos, urumto zin nege ki eet ci Yəudo een zara Bar-Yesu gon aruk agura kar bodoğ kize arıtoit ci volongo,

⁷een enne gooni Sergius Paulus wa een ddikiryoit ci gaala cik Romi, eet ci egenyi oroot. Utu zin ddikiryoiti Barnabas ki Saul eci enne orong kizik zoz ci Təmütəddəno.

⁸Imma Bar-Yesu wa aruk agura, een zara uggak Elymas, abure zoz cinneng, abarik orong kalam ddikiryoit ngati ətuwə zoz ci Yesu.

⁹Imma zin Sauli wa een bodoğ zara uggak Pəulo ko, anyak Vongiz ci Alile, egelem zin enne Elymas eet wa aruk agura ko, kar kize ne,

¹⁰"Eeni innə dolec ci loryento kar bodoğ ize moddenit ci kaal cik abunna dōk. Anyai innə baiz ci əlute ol ki ci alabane kaal cik ollu. Alami woye innə gool wa abunna Manyi?

¹¹Iyoko zin, omoze Manyi ngatunne. Okko innə eeni rüben arrak doyoit, iróng innə acinni vooriten ci kooro." Ataman niko ikiya idoye ki muhuriten kar kubung nonno, kar enne kize rüben, orong eet imma kaggam nonno azzine.

¹²Baling icin ddikiryoiti kaal nəko, uteso zin enne, eci amalile nonno oo demzintə ci obod ki Manyi Yesu.

Uwak ci Pəulə Antiyokte

¹³Itingazzo zin Pəulə ki gonoggi ɔrgə ci een Paphos eron ibowə oot ɔrgə ci Perga loocə ci Pamphylia, ngati bali utungek Joni nogo kar kuk kimirə kuk Jerusalema.

¹⁴Imma Pergakte, oot bədək loocə ci Pisidian ɔrgə ci een Antiyok. Kar litenə wa Yubzentə ittozzo Ceez wa Lawinto kar zin kavvuto loota.

¹⁵Baling edəccə nege kebinet lotinnok cik Musesi ki arıttok, kar zin ol wak abal Ceez wa Lawinto kə kuduktək nogo zoz ci azi ne, “Gotonogget, ming anyakku tilowinet ci ilottu ol, ivita ozozit labak.”

¹⁶Itinga zin Pəulə, kar arrak kodong azzin kar kozozik ol, kize ne, “Izikttang annita, olli Israilo ki ol wak iróng een Yaqd atu Tamutadden!

¹⁷Atahala Tamutadden ci Israilo kə jijitiggac; kar kaanyik ol eezet baling aavtne nege Masira, kar zin komize cinne, ulugai enne nogo Masira,

¹⁸uzute enne nogo balala erkinyə moten wəc,

¹⁹alib Tamutadden looccok turgerem looce ci een Kanaan, kar kaanyik looc neci jijitiggac kize ci aragiz nege.

²⁰Ogone kaala nəko doq erkinyai cik een obet wəc ki moten tür (450). “Ma bali vurrtə, aanyik Tamutadden nogo ol cik etted zoz zee kikiya iiteni ci aritoit ci een Samwel.

²¹Ijjinnət zin ol Tamutadden orongit alaan, aanyik zin enne nogo Saul ngerrti Kisha, wa əkkə biilete ci Benjamini wa bali abal looc erkinyə moten wəc.

²²Baling okko Tamutadden aara Saul alaanzeta, aragizek Dəvidə kize alaan cinnəng. Uduwək Tamutadden nogo zoz ci obod ki Dəvidə: ‘Kumuda anna Dəvidə ngerrti Jesse, een eet ci kirezi anna oroot; ogon atin kaal cik korongi anna nonno kutugu doq.’

²³“Imma zin biilete ci Dəvidə, anyahak atin Tamutadden olli Israilo Tirizoit Yesu, ki bali uteso enne ke.

²⁴Baling ngen Yesu kikiya, uwahek Joni olli Israilo doq kar kuturta münyen ki ggaminet batitimo.

²⁵Baling orong Joni kedeca linglingon cinne, kar kize ne, ‘Inonnə niga keeni anna ngene? Iróng anna keeni wa qde bali uteso Manyi ke. Illoj, abarik enne əkkə vurrte cinanni, ommogja enne annita, iróng woyə anna keeni ducait cinne.’

²⁶“Gotonogga, doolik Aburahami, ki ol wak iróng een Yaúd ongoole Támútadden kó, izikttang dà júrrum, ittonait Manyi agit doók kaviyak cik tírizento kó.

²⁷Imma zin olli Jerusalemi ki loddikiré ciggek iróng elemna Yesú, abarik abure nonno, akat zin zoz bali ұduktá ərriktowá ikeb ol odohize litené wa Yubzentó kó moolét.

²⁸Iróng zin nege amuda zoz ci gerze kar kúrukte Yesú kádak, ijjinnet zin abarik nege Pilato abunna ming aruk Yesú kádak.

²⁹Baling ovvo nege aruk Yesú keete ci een tálakéc kádak kar zin nege kartik nonno ilomi.

³⁰Maijé zin Támútadden itingawe nonno daiza,

³¹imma iinya cik meelek iyelék enne ele cinne ol balik orkor ki nonno looce ci Galili rok Jerusalem. Eeggín zin iyokó ol nékó bbacak cik ol ciggac.

³²Káduwakkung kaviyak cik abunna: Zoz bali ұduwák Támútadden jijitiggac ké,

³³ikiyá akat moolét ngatinna dooli ciginnek, eci itingawe enne Yesú daiza. Ki iyokó ming eheryé buwe wa Caliwono zoc rama, azi Támútadden ne: “Eení inná Ngeranni; kiize anna wazin cu Baatunne.”

³⁴Dede, itingawe Támútadden Yesú daiza, iróng ədai udot kumú loowá, eheryé zoz necu azi Támútadden ne: “Kaqanyung atin anna igez zoz ci alile ki mayuwénet ci een dede bali kuduwaħħa anna Davide ke.”

³⁵Eheryé zin bodoğ ngamani azi ne: “Iróng inná anyik ele ci Eet wa Alile Odé tok kumu loowa.”

³⁶“Utugu Davide linglingon ci Támútaddenó baling ngen enne aruge ké, baling okko enne ədai, ədayek ol nonno ki bali ming əda ol jijitiginnék ké, kar zin enne kádak kumú iloma.

³⁷Imma Eeti ci ingane Támútadden daiza kó, iróng atin ele cinne amuwé iloma.

³⁸“Iyokó zin, niga gottenogga, korongi abunna ming aggayyu alalnek Támútadden munyen ciggac zoze ci Yesú.

³⁹Imma zin ngati eet ci atu nonno izzec munyenä, iróng lotinnowá cik Musesi uule kar kalaleung.

⁴⁰Uzutte eletti, egenyyit, ma anyikku zoz bali ұduktá ərriktowá ké kize ci inakung igeta:

⁴¹“Izikto niga wak aminyu ol kó,

ukultek jeen kar adaito, eci anna Tamutadden kokko kogonni gii imma iinyawé nəkə iróng atin niga atuyyu, ming uduwäung eeti imma iget nūnūn.”

⁴²Baling edeca Paulo zoz, itingazzo ki Barnabas, utungtek Ceez wa Lawinto loç, kar zin ol kuduktak nogo kivita kozosit dee kaale cik ozoz Paulo Iitené wa Yubzentó okko atin akkú ke.

⁴³Baling ovvo ol azanne, unuwet ol cik meelek eeggín Yaud ki idongí wak utuhuye kizeto Yaud kō nogo, kar zin Paulo ki Barnabas izektek nogo ne, “Avvut labak detente ci Tamutaddenó.”

⁴⁴Imma Iitené wa Yubzentó reng, ivita ol cik meelek iziyet zoz ci Manyi Yesu.

⁴⁵Baling ovvo Yaudi acin koole, anyait meder kar zin kozosit gerzet zoze ci ozoz Paulo.

⁴⁶Oboddek zin bodoç Paulo ki Barnabas mazeta: Korongnya arrak naga kudukttaung iget zoz ci Tamutaddenó. Ma iyoko ming aburnnu kō, iyelá zoz necu azi ne, iróng niga orongnyu baiz wa aave udut, kovvo zin naga kuwaheka ol cik iróng eeggín Yaud.

⁴⁷Een zoz necu ci aduwakkét agit Manyi Tamutadden: “Kaanyi innet ize tukulec ci ol cik iróng eeggín Yaud, kar inna nyahak tirizenet looccok dook.”

⁴⁸Baling iziyet ol cik iróng eeggín Yaud zoz necu, ataltto oroot kar zin kidingdinganit zoz ci Manyi; kar ol dook wak atahalak Tamutadden kurubta baiz ci aave udut kō, kutuwet.

⁴⁹Iddera zoz ci Manyi loç dook.

⁵⁰Maijé olli Yaudo oot ulutet odot wak riilik ki ngaai wak riilik ongoole Tamutadden. Elemtta nege kar kigidet Paulo ki Barnabas, kar zin kotoit nogo looce cinneng.

⁵¹Utururtá zin nege todowa zone kize neci gii ci iyelá ming abure nege nong ngatinneng, kar zin nege koot orgé ci een zara Iconium.

⁵²Anyait zin nuyaha talninet ki Vongiz ci Alile.

Buk wa Tonjaú 14

Paulo ki Barnabas orgé ci een Iconium

¹Imma orgé ci een Iconium, oot Paulo ki Barnabas Ceeze wa Lawinto kiwagon lədun. Uwaktek ol zoz ci Yesu jurrum kutuwet Yaudi ki ol cik iróng eeggín Yaud meelek giir.

²Maijé Yaud wak iróng atuwé, alabta ol cik iróng eeggín Yaud kitingga kavaraccit ngati ol wak atuwé.

³Avvuto Pəulə ki Barnabas nginati iinya cik meelek, uwahek nege ol zoz ci Manyi Yesu, aanyik enne nogo kütuguzzo kaal cik əvula meelek giir, iyelə necu een kaviyaha ciginnek dede.

⁴Engerto ol cik Iconiumi; unuwet uggak Yaqud cik iróng atuwé, ovvo uggak annu tonyak.

⁵Ozoza ol wak eeggan idongi ki Yaqud, ki loddikire ciggek ngatodé zoz ci adawe nege Pəulə ki Barnabas, orong kar kovoccit nogo biyene.

⁶Iziyyet Pəulə ki Barnabas zoz neci kar zin kivirət koot looce ci Lycaonian orogjowé cik een zara Lystra ki Derbe ki orogjok nək aburuk nəke doqk,

⁷ngati uwahek nege ol kaviyak cik abunna.

Pəulə ki Barnabas ɔrgə ci een Lystra ki Derbe

⁸Imma ɔrgə ci een Lystra kə, anyak da eet ci nyangnyangi zonna ngen koto udut, arritai da enne ogon niko lədən.

⁹Baling uwak Pəulə azikne da enne. Baling icin Pəulə nonno een eet ci anyak tūwənet orong kangaruwe,

¹⁰kar zin kutu nonno, izek ne, “Tinga jeenə zoone cigunnek!” Baling okko eeti aziye, itinga jeenə ingoz kar zin koto labak.

¹¹Baling icinnet koole neci gi ci ogon Pəulə, ozozzit utuge cinnəng Lycaonian, azi ne, “Ivittak təmətəddənətə loç kiwagon ol cik diirik!”

¹²Akatték zin nege Barnabas zar cik təmətəddən cinnəng Zeos, ovvo akannek Pəulə zar cik təmətəddən cinnəng Hermes.

¹³Okko eeti ci wawaco Zeosi, ci aave bali ceez cinne lawinto orog abanyca, anyahak enne əlenya cik aimek enne erec aran, eci enne ki koole orong kapaktek wawa Pəulə ki Barnabas.

¹⁴Baling iziyyet tonyahə Barnabasi ki Pəulə zoz necu, omozte kar zin kereccit ruumənətiggek, imma ngatu egerenyit oroot, azi ne,

¹⁵“Gotonogget! Ma ogonnu kaal nəkə. Keegginnə naga ol cik diirik ki iyokə niga kə. Kanyahakung kaviyak cik abunna, kar utungtek kaal cik gerzek kə loç, ətəguz kaal cik abunna Təmətəddənətə, wa bali eenyca təmə-keng ki loç, eenyca nyatapar ci əddikirə ki kaal cik aavtte ecito doqk.

¹⁶Aanyik bəliyə Təmətəddən ol cik loqtu doqk kütuguzzo kaal cik orong zinzətti ciggek kütuguzzo.

¹⁷Majje nənən ming iróng niga əggayyu nonno; ətəguz enne kaal cik abunna, aanyung təmə ci iina təmə-kenga kə, aanyung dainət cik meelek, nonno bədək ci aanyung ataltto.”

¹⁸Imma zin zoze necu, uulet toniaha kar kalamit ol ngati oronge kar kapaktek nogo wawac.

¹⁹Ulutet loddikire uggak cik een Yaud avvu orogjowē cik een Antiyok ki Iconium kar kütüyya qotti cik ollu. Ovvocit zin ol Päulo biyene kar kütugurtek orog abanyca, inon nege azi ne, adaha.

²⁰Baling ovvo nuyaha abile aburuk nonno, itinga Päulo imire uk orgato. Okko iiten ci reng, itingazzo enne ki Barnabas oot orgē ci een Derbe.

İmirrte Päulo ki Barnabas oot rok Antiyok Syriakte

²¹Uwait kaviyak cik abunna ngati een Derbe, kar ol cik meelek kütuwet zoz ci Manyi Yesu. İmirrte zin Päulo ki Barnabas oot orogjowē cik Lystra, ki Iconium ki Antiyok,

²²edemez nuyak kar bōdōk kuduqtak nogo kokkomit kak tuwente cinneng. Annék nege nuyak ne, "Abunna lādūn ming kamuda pirnanet ci appwe kar kittoz baalinet ci Tāmutaddēno."

²³Atahaltta Päulo ki Barnabas loddikire ugge keleciyanai dōk kabalit gonoggi, kar zin nege kalayo kiyayo ngati alawek nogo Manyi ci aarik nege zinzetti ciggek ko.

²⁴Iyoit Päulo ki Barnabas loqe ci een Pisidia oot loqe ci een zara Pamphylia,

²⁵oot uwaktek ol zoz ci Yesu orgē ci een Perga, kar zin bōdōk kuluqe oot orgē ci een Attalia.

²⁶Imma bali vurrtä, oboddä ibowä Attaliakte kar koot orgē ci een Antiyok loqe ci een Syria, ngin bali atahala nogo Vongizi ci Alile dətintə ci Tāmutaddēno kar kaanyik nogo kütuguzzo linglingon ci iyoko edeccä nege ko.

²⁷Baling arayya nege Antiyok, utuyya ol wak atuwē dōk kar kuduqtak kaal cik utuguwek Tāmutaddēn nogo ki bōdōk ol wak iróng een Yaud utuwet Yesu.

²⁸Avvuto zin nege ki nuyak iinyä cik meelek giir Antiyokte.

Buk wa Tonja 15

Uwai Jerusalema

¹Ulucayı zin ol uggak loqe ci Judeya avvunak orog ci een Antiyok kar kivita kedeməzit gotonogget, annék ne, "Ming iróng niga etteddu wucic vicavicçet ki balig edemez Musesi lotinnowē ke, iróng amudannu tirizenet."

²Utuburet Päulo ki Barnabas nong oroot kar kadangto ki nogo. Atahaltta zin loddikire cik keleciak Päulo ki Barnabas ki ol ugge wak atuwē, kar kittonnit nogo koot rok Jerusalem, koot kicinnet tonjak ki loddikire zoze necu.

³Baling ovvo ol cik atahaltai ko ovvo, iyok nege goole ci loc ci Phoenicia ki Samariya, aduwak ol zoz ci elemta ol cik irong eeggin Yaud Yesu. Aanyik kaviyaha neko ol wak atuwe dook katalto.

⁴Baling ivittak Paulo ki Barnabas Jerusalem, aggamtta zin ol cik keleciak, toniak ki loddikire nogo, kar zin kuduktak nogo kaal dook cik ogonik Tamutadden ol cik irong eeggin Yaud linglingone ci ogon nege.

⁵Maije ol uggak wak atuwe wak annu zoz ci Varacis, itingazzo jenqar kizeto ne, "Aanycik ol cik irong eeggin Yaud dook ladjun ketedit wucic vicavicet, kar bodok kotonqooltte lotinnok wak Musesi."

⁶Ulutte zin toniaha ki loddikire wak kelecia Jerusalema kar kozozit zoz neci.

⁷Baling ozozit ol zoz necu oroot, itinga Peturu jenqar kozozek nogo, annekk ne, "Gotonogga, aggayyu niga baliye atahala Tamutadden annit orgene cunnong kar ol wak irong eeggin Yaud kiziyet kaviyak cik abunna Yesu kar kuyuwet.

⁸Imma Tamutadden wa aggazinzetti cik ollu dook, iyelekket agit ngati bali anyike enne ol wak irong eeggin Yaud Vongiz ci Alile, ki balig aanyet enne agit ke.

⁹Katubo naga dook ngume cinne, eci enne adiman zinzetti ciggek kizeto caale tuwente ci anyak nege.

¹⁰Iyoko zin, nya ming atimanu Tamutadden anyikku nuyak kaal cik adingdinge, irong woye naga icima jijitiggac uule ko?

¹¹Irong zin een niko! Katuyya naga eci zoze ci deten ci Manyitinna Yesu kurubta naga tirizenet, ki iyoko nege buk."

¹²Ijjakte ol dook liim, ngati azzikne nege Paulo ki Barnabas aduwak nogo kaal cik avula utuguwek Tamutadden ol cik irong eeggin Yaud linglingone ci utuguzzo nege.

¹³Baling edecc*a* Paulo ki Barnabas zoz, itinga Jemisi jenqar ozoza: "Gotonogget, izikttang.

¹⁴Oobekket Simone zoz wa akkunake Tamutadden ol cik irong een Yaud, orong kanyaha ol neko ugge kizeto ciginnek.

¹⁵Orkor zozowa cik aritto*u* ki zoz cu, ki ming eherye udwu*a* Tamutadden:

¹⁶"Okko vurrtak kokko atin anna koboda, kar kidiman alaanzet ci Davide bodok. Ming egerzanne baliye nunun, kadimani atin anna dee, kar atin anna kidiman jurrum,

¹⁷kar ol wak ngen aavtte, ovvo atin orong Manyi, kar ol wak irong een Yaud dook aggaa zar cigannik, azi Manyi ci ogon kaal ciko'

18aggə buullowə zoz necu bali reena.

19“Een zin necu zoz cinanni, gerza ming kaanyik ol wak iróng een Yaud nongitton ming orong kutuwet Tamutadden.

20Abarik küyüktäk nogo gerza ming adak dainet cik aanyik ol todoyyok ki bodoq aliyakzət, ki dainet elegit ci adale icima ci anyak biye.

21Eci lotinnowə cik Musesi uwakte baliye erkinyə cik meelek orogjowə dook, ngen zin ol rok iyoko ikeb Ceezinne wak Lawinto, litene wa Yubzentə odohize dee.”

Waraga ci ittonak ol wak atuwə iróng eeggin Yaud

22Odolta zin tonıahə ki loddikire ki ol cik keleciak dook, kar katahalta ol ugge ciggek kar kittonnj koot ɔrgə ci een Antiyok ki Paulo ki Barnabas. Ahala nege Judas wa een zara uggak ne Barsabbas ki Silas, eeggin nege loddikire cik ol wak atuwə.

23Anyak nege ki waraga ci eherye azi ne: Tonıak ki loddikire, gottenoggu, Keherakkung igeł ol wak iróng een Yaud atuwə ɔrgə ci Antiyok, ki loç ci Syria ki Cilicia: Kizzayung dook!

24Kazikna niko zoz ci ovvo ol uggak baliye qanyung utuburet nong demzintə cinnəng, amire agit cik kittonannə nogo!

25Kelemitta zin naga dook kar katahalta ol ugge ngatinnang kar kittonnta kivita ki gonogget cik zinzetti ciggak Barnabas ki Paulo,

26balik abaza eletti ciggek linglingonte ci Manyitinna Yesu Kiristo.

27Iyoko zin, kittonannə Judas ki Silas abunna oobekkung keng ci waraga ci keherya naga ko.

28Abarik kazi ne, abunna ngati Vongiz ci Alile ki ngatinna ming iróng kqanyung lotinnok ci okkomi kommog ciko:

29Ma adakku dainet cik amuci ol tamutadden ci adimanai azzine, ma adakku iding ci ngen anyak biye icima elegit ci adal ol, ma eegginnu aliyak. Ogonnu atin jurrum ming azunnu lotinnok neko. Oot labak.

30Uluccə ol ciko oot ɔrgə ci een Antiyok ngin bali ittonə ol nogo ke, ütuya olli keleciq kar kaanycik waraga bali anyaha nege ke.

31Baling ovvo ol ikeb waraga neci, atalne nege oroot.

32Ozozxit zin Judasi ki Silas balik eeggin arıttok ke oroot, ilot nogo kar abunna okkomi tuyenə.

33Baling avvuto nege nginati iinya ugge cik meelek, ittonit zin ol nogo kimirte koot Jerusalema labak.

³⁴Maijə Silasi əvvü iróng ngen əmire.

³⁵Avvuto zin Pəulə ki Barnabas Antiyokte, kar nege ki ol ugge cik meelek kədemezit ol kar bədək kuwaktek nogo zoz ci Manyi Yesu.

Engerto Pəulə ki Barnabas

³⁶Imma bali iinya ugge, annək Pəulə Barnabas ne, “Ize wət kimirte koo orəgjowə balik kuwahek ol kaviyak wak Manyi Yesu abunna kə, koo kicinnet gottenogget ki ngonogget ming aavtte ucca nege təwəntə kū.”

³⁷Orong zin Barnabasi kar kuwe Jon wa een zara uggak ne Marko buk,

³⁸imma zin Pəulə abure eci bali Joni odotek nogo looc, loocə ci Pamphylia, ngen enne kiliŋlinget ki nogo ngatode.

³⁹Adangto zin nege oroot, kengerto. Uwe Barnabasi Marko, otoddit ibə oot loocə ci aburuk maama een Cyprus,

⁴⁰Alayek ol cik atuwə nogo Təmutəddən kar zin Pəulə kengera Silas kar zin korkorrit buk.

⁴¹Iyok nege loocowə cik Syria ki Cilicia, aduwək olli Təmutəddəno kokkomit tuwəntə kak.

Buk wa Tonıaq 16

Iliŋlinget Timoteyo ki Pəulə ki Silas ngatode

¹Oot Pəulə ki Silas rok orog ci een Derbe kar bədək koot rok orog ci een Lystra abahe nuyaiti ci een zara Timoteyo, een yaatinne Yəud kar bədək atuwə, okko baatinne een Girik.

²Atali ol wak atuwə aavtte orəgjowə cik Lystra ki Iconium Timoteyo oroot.

³Orong zin Pəulə Timoteyo korkorrit ki nogo kar zin keted nonno vıçavıca zoze wa aduwə keer ci Yəudo, eci ol dəok əgga een baatinne eet ci een Girik.

⁴Baling eronit nege orəgjowə, oobtek ol waraga bali ittona tonıahə ki ləddikirə Jerusalema kə, abunna ming azunne.

⁵Ovvo zin ol cik atuwə okkomi kak tuwəntə, kar ol kotorte keleciyanai odohize kizeto meelee.

Onozzok cik Pəulə orgə ci een Troas

⁶Eronit Pəulə ki Silas ki Timoteyo, iyok nege looce ci Phrygia ki Galatia, eci Vongizi ci Alilə annək nogo ne, ma anyik nogo kuwaktek zoz ci Yesu looc ci Asia.

⁷Baling arayya nege lokore ci looc ci een Mysia, orong nege kittozzo looc ci Bithynia, maijə bədək Vongizi ci Yesu iróng anyike nogo koot.

⁸Etteddit zin nege ozoroc loç ci Mysia kar kuluçe koot orge ci een Troas.

⁹Imma bali baäl, acin Päulo onozowé eet ci loç ci een zara Macedonia, ilalek nonno, annekk ne, "Ijjak Macedonia kar eelaweta."

¹⁰Baling icin enne onozzok nêke, kodoltawa naga lak code korongnya koottä looce ci Macedonia. Kaggayya niko ming awuyet Tämütadden agit kar kuwakteya kaviyak cik abunna nogo.

Elema ngaa ci een Lydia zoz ci Yesu

¹¹Kotodda naga ibo Troakte kozoroya koottä looce ci aburuk maama een Samothrace, kar iiten ci reng karayya orog ci Neapolis.

¹²Imma nginati koottä orge ci een zara Philippi, ngin bali aavtte ol cik een Roma orog ci addikire aave looce ci Macedonia. Kavvutä nginati iinya ugge.

¹³Imma Iitene wa Yubzentö, koottä naga titime ci moru, korongnya nginti lawinto. Kavvutta loota kozozikka ngaai wak alute nginati ke.

¹⁴Ngaanenek azikne ke, een imma zara Lydia ci orog ci een Thyatira, utene da gon rüümäni cik een loddinq adak orobiya cik meeplek. Een da gon enne ngaa ci ala Tämütadden, oo Manyi zinin cinne abunna aziye zoz ci aduwä Päulo.

¹⁵Baling aggamték nege nonno ki ol cik ceez cinne dook batitimo, utuwet zin enne agita ceeze cinne. Annekket ne, "Ming aanyang niga annit kize eet ci atu Manyi Yesu, ivita avvut ceeze cinanni." Kelemtta naga zoz cinne, kar koottä iyé niko.

Ecebit ol Päulo ki Silas

¹⁶Bali iiten imma goola ngati kovvoaya ngin wa lawinto, kurumtowa ki ducait ci ngaaye anyak kuuloc ci anyike nonno kuduwa zoz ci okko atin reena iina. Amuda enne linglingone necu orobiya cik meeplek aanyik macigi.

¹⁷Unu dolec necu Päulo ki agita, egereny jeenä, azi ne, "Eeggin ol ciko duccak cik Tämütadden wa Ommog Veelek, aduwakkung gool ci tirizento."

¹⁸Ozoz enne niko iinya cik meeplek. Uuc zinin ci Päulo kar kutuhuwe kizek kuuloc ne, "Zare cik Yesu Kiristo, kaduwaki, iyowa ngati dolec cu!" Iyowa kuuloci neci ataman niko.

¹⁹Baling iróng macigi ducait ci ngaaye ko ngen aruba orobiya, aggamit Päulo ki Silas kar kootté ngati loddikire baala.

²⁰Anyakttak nogo ol wak addikire etted lokiko, kar izektek ne, "Eeggin ol ciko Yaud, aanycik nege orog cinna kanyak nyili.

²¹Anyahakket keerani cik gerzek kizeto ciggac olli Romi, abunna ming kelemi icima kalinglinge."

²²Ulutai koole dook kar kodomit Päulo ki Silas, kar zin ol wak addikire etted lókiko kó kuduqták koole kaarta rúumáñi ciggek, kar kuruwet keene.

²³Baling uruwet nege Paulo ki Silas oroot, okolttek zin nogo lagam. Kar zin kuduqták ddíkiryoit ci lagamo kebek nogo jurrum.

²⁴Baling aggámä enne zoz neci, újukék zin enne nogo lagam kar keceb zoó ciggek oroot.

²⁵Imma báalín kenga, alac Päulo ki Silas Támutádden kar bódok kébenít longnyók, maje gonoggja lagama aziye niko.

²⁶Ataman niko, ikiya kírikíri otomowe lolanya cik lagamo. Ooye tatugeta cik lagamo dook, artai baru balik ecebine nege kē dook.

²⁷Ming okko ddíkiryoití ci ebek ol lagama ingazi orong kicin ol, amuda tatuget ming ooye. Inon azi ne iviré ol wak ecebjé ecito kó dook, idima zin nyatubat cinne orong kakat ele.

²⁸Majé dä Päulo acin niko, kar zin kegerenyek nonno, annék ne, "Ma arui ele cunne! Kaavtiya naga dook ngatu."

²⁹Ijjin zin ddíkiryoití urez ci atukule lagam, ayik enne ngati abbarite kar zin kuyuwé kakatek uzungtinné ngati Päulo ki Silas.

³⁰Kar zin enne kanyahak nogo reenun, kar kijjin kize ne, "Ddíkiryók, kütugu ucca anna nya kar kumuda třízenet?"

³¹Oboddék nege, annék ne, "Nyak tuwenet ngati Manyi Yesu, kar inná ki ol wak ceez cunne urubta třízenet."

³²Uwaktek zin nege nonno zoz ci Manyi ki ol wak abak ceeze cinne dook.

³³Imma báalín neci ele, utuny ddíkiryoití ngoddocet ciggek, kar nege kaggamték nonno batitimo ki ol ciginnek dook.

³⁴Anyahak zin ddíkiryoití neci nogo ceez cinne kar kaanyik dainet. Atalo oroot, eci enne ki ol ciginnek dook utuwet Támutádden.

³⁵Imma ngerretjin ci reng, ittontá loddikire wak etted lókiko kó aciir ugge kivita kuduqták ddíkiryoit ci lagamo, izektek ne, "Ooga ol wak ecebjé kó."

³⁶Uduwak ddíkiryoití Päulo, annék ne, "Oogtaung olli lókiko, iyoko oot labak."

³⁷Majé Päulo izek nonno ne: "Ibicçet ol agita zúwá ci ngen kettedit lókiko cinna, ming nunun keegginná naga olli Romi, kar kujuktet lagam. Orong iyoko nege koogtaita agit lomuk? Iróng een niko! Anyik nogo elettine kivita kinyamanteta."

³⁸Oot aciiri néke ydukták loddikire cik lókiko, ukulték nege jeen ming ovvo agga eeggin Päulo ki Silas ol cik Romi.

³⁹Kar zin kivitə kilaltek Pəulə ki Silas kalalek nogo. Inyamanit zin nogo lagama koot kutungttek orog loq.

⁴⁰Baling ovvo Pəulə ki Silas iyowa lagama, oot ceeze ci Lydia, ngin wa ovvo nege arumo ki ol wak ətuwə, kar zin nege kitilozə nogo. Kar zin koot niko.

Buk wa Tonıau 17

Pəulə ki Silas Təselonikakte

¹Eronit zin Pəulə ki Silas, iyok ɔrge ci een Amphipolis ki Apollonia külucə koot ɔrge ci een Təselonikə nginti anyak Ceez wa Lawinto Yəudo.

²Kiwagon keere cinne lədən, uk Pəulə Ceez wa Lawinto, imma litenə wa Yubzentə een iyo, uduwak enne ol ungec ci zoz wa eherye Warage ci Təmutəddən,

³oobek nogo pirnanet ci Kırısto ki nginti okko enne ingazi daiza. Annek nogo ne, "Yesu ci kədəwakkung anna kə, een enne Kırısto."

⁴Elemtta ol uggak cik eeggın Yəud balik aziye Pəulə ki Silas kə zoz ci Yesu, ki bədək koole ci appwə iróng eeggın Yəud cik əngoołə Təmutəddən ki ngaii ugge wak riilik.

⁵Anyait zin Yəudi uggak meder, uluttə ol wak gerzek goolowə, kar zin kivitə kize koole, oyok ol orgato cabak. Oot ceeze ci Jason eci nege orong kar kanyaktak Pəulə ki Silas zuwe.

⁶Baling iróng nege ngen amuda nogo, utugurret zin Jason ki ol ugge wak ətuwə kar koottə ngati ddikiryyək cik ɔrgu, egereny azi ne, "Pəulə ki Silas wak ələt ol loocowə dəök kə cik ivitə ngintu,

⁷abarik een Jason ci bali ivata nogo ceeze cinne. Ibbez nege lotinnok cik alaan ci əddikire Romi dəök, azi ne, anyak alaan imma ci een zara Yesu."

⁸Baling iziyyet ddikiryyək cik ɔrgu ki ol dəök zoz neci, utuburet zin nong oroot.

⁹Aanycik zin Jason ki ol wak ətuwə kə kuryuwət ɔrobija ming ngen nege koogtai.

Elemtta olli Berea zoz ci Yesu

¹⁰Okko bəalın neci ele, ittonit ol wak ətuwə Pəulə ki Silas, koot ɔrge ci een Berea. Baling ərayya nege ngin neci, oot Ceez wa Lawinto Yəudo.

¹¹Abunna də ol cik Berea oroot ommog cik Təselonikə, elemtta nege zoz ci Təmutəddən talninta oroot. Ikebit zin nege Waraga ci Təmutəddən odohize, acin kaal cik edemez Pəulə kə ming een dəde.

¹²Utuwət zin olli Yəudi cik meelek zoz ci Yesu, kar bədək ngaii cik riilik iróng eeggın Yəud ki odot cik iróng eeggın Yəud.

¹³Baling iziyyet olli Yaqdo Teselonikakte ming uwak Paulô zoz ci Yesû Bereakte, oot nege nginati bük, kar zin nege kovolongte Paulô ki Silas zuwa, utuburet zin nege nong.

¹⁴Ittonit ol wak atuwé ko Paulô küluce kunu liil ci addikire titim, imma Silas ki Timoteyo irahek Bereakte.

¹⁵Maijé ol balik inyamân Paulô ke, anyaktak nonno orog ci addikire een Athens kar zin kimirte ki zoz bali aduwâk nogo Paulô, annekk ne, aanycik Silas ki Timoteyo kivitâ ataman ngintu.

Paulô ɔrgë ci addikire een Athens

¹⁶Baling ngen Paulô ere Silas ki Timoteyo ɔrgë ci addikire een Athens, auce nonno zinin oroot, eci enne icin Athens ming anyak todoyyok cik meelek ala ol.

¹⁷Uk Ceeze wa Lawinto, ozozo ki olli Yaqdo ki ol cik iróng eeggin Yaqd cik ongoole Tämütadden, ki ngin wa utene ol kaal, ozoz enne odohize ki ol wak aavtte nginati.

¹⁸Akatté zin koole ci Epicurean ki Stoic wak aggâ zoz ko adangto ki nonno. Ijjinto uggak ngatinneng, “Orong eeti ci ozoz darace ko kize ne?” Ovvo uggak azi ne, “Ogon ki eeti ci ozoz tämutaddenet cik idonginnu.” Aduwâ nege zoz necu eci Paulô uwahek ol kaviyak cik abunna obod ki Yesû ki ngazi daiza.

¹⁹Otté nege Paulô kar kanyaktak nyakanganet cik Areopagus, kar kizettek ne, “Ijjâ dâ duwakket demzinet ci edemezi innâ ko?

²⁰Anyahakket innâ zozzok cik aavtte do, korongnya kaggayya kengti cigpek.”

²¹Eci ol cik abak ɔrgë ci addikire een Athens ki idongi ko dook, aavtte gaganiko abarik ozoz kar kiziyet kaviyak cik een jor odohize.

²²Itinga zin Paulô jeenâ kar kozoz ngumé ci loddikire cik Areopagus, annekk nogo ne, “Niga ol cik Athens, kacinni eegginnu ol cik atuyyu tämutaddenet oroot.

²³Baling kowo anna ngintu dook ke, kacinni tämutaddenet cuggok, karuba itele ci eherye zoz cu: NGATI TAMUTADDEN CI IRÓNG NAGA KÀGGÀ. Iyoko zin, korongi kuduwaung zoz ci Tämütadden cu, ci iróng niga aggayyu ko.

²⁴“Tämütadden ci eenyca tämu-keng ki looc ki kaal cik aavtte ngatu ko een Manyi ci lootu ki tämu-keng, iróng zin abak ceezinne wak eenyca eeti ci diiri azzine.

²⁵Iróng eeti ci diiri adimana nonno azzine, iróng enne orong kar keelta ol nonno, eci een nonno ele ci aanyyet ruget ki vongiz dook.

²⁶Etehenya T̄am̄utadden ol doq̄ ngati eet code, kar ikiya eeti neci kitira ol cik loqt̄ kō doq̄. Baling ngen T̄am̄utadden eteehenya eet, agḡ ngintik atin abahe ol ki erkinya cik ovvo atin nege abahe.

²⁷Ogon T̄am̄utadden zoz necu doq̄, kar naga koronggit nonno kar kurubta. Iróng enne aave reena ngatinna.

²⁸'Eci ngatinne, kabak naga kar bōdōk kotoz kāvvut to, ki iyoko ming kaavtte kō.' Azi bēnīnnōwā ciggok uggak ne, 'Keeggin naga dooli ciginnek.'

²⁹"Eci keeggin naga dooli cik T̄am̄utadden kō, gerza ming kinon, kazi ne, ogon enne ki ziit̄ ci ataltali icima dhahab icima bee ci adimanai arizeta.

³⁰Eci bāliye T̄am̄utadden ibbez ol kaale cik iróng nege agḡ, abarik zin iyoko enne orongnyet agit loocowē doq̄ kuturta mūnyen ciggac doq̄.

³¹Eci aarik enne iiten ci okko atin enne ettede lokiko jurrum ngati Eet wa atahala enne. Okko atin Eeti bali atahala enne kē etted lokiko neci, kar zin T̄am̄utadden kiyelék ol doq̄ ming een zoz neci dēde, ngati ingane enne Eet neci daiza."

³²Baling ovvo aziye Pāulo ming ozoz tingawinet daiza, atararit ol uggak, majje uggak azi ne, "Korongnya kizikta zoz necu atidic dee."

³³Imma nginati, utungek Pāulo ol lokikā loq̄.

³⁴Utuwēt ol cikidik zoz ci Pāulo. Imma olle nēk elemitta zoz ci Yesu kō, anyak eet ci een zara Dionysius ci een ddikiryoit code loddikirej cik Areopagus ki bōdōk ngaa ci een zara Damaris ki ol ugge.

Buk wa Tonjau 18

Pāulo Korintokte

¹Bali vūrrta, utungek Pāulo Athens loq̄ kar kuk ḡrge ci een zara Korinto.

²Imma nginati ȳrumt̄ enne ki Akuila eet ci Yāudo, arritai looce ci azi zar ne Pontus, ȳkk̄ enne jor ki ngaa cinne Priscilla looce ci azi zar ne Italiya, eci bali Claudiusi alaani ci ȳddikirē Romi ottok olli Yāudo doq̄ kutungttek Roma loq̄. Okko bali Pāulo acin Akuila ki Priscilla,

³eci bali enne een eet ci adiman tit̄ rūumanine ki nege, avvuto ki nogo kar zin kilinglinget buk.

⁴Okko iinyawē wak Yubzento, okko enne Ceeze wa Lawinto kar kozoz ki olli Yāudo ki Girk̄, oobek zoz ci Yesu.

⁵Baling ivit̄ ciko Silasi ki Timoteyo looce ci een Macedonia, uwahek Pāulo olli Yāudo zoz ci T̄am̄utadden odohize, ȳnnēk ne, een bali Yesu, Kiristo.

⁶Adangit zin ol P̄aúlo kar kodomit nonno, üdül P̄aúlo keet, kar kize ne, “Adakkung bijetä cuggok igetä! Kedecca anna linglingon cinanni. Akane wazin cu, kokko anna kuwahek ol cik iróng eeggin Yaqud zoz ci Yesu.”

⁷Utungek zin P̄aúlo Ceez wa Lawinto looc kar kuk ceeze ci eet ci een Tito Justus ala Tamutadden.

⁸Een bali Crispus ddikiryoit ci Ceez wa Lawinto, kar ol ciginnek dook kutuwet Manyi Yesu; kar ol cik meelek Korinto balik aziye nonno ke kutuwet zoz ci Yesu kar kaggamtä batitimo.

⁹Ozozek Manyi P̄aúlo baalın code onozowé, annekk ne, “Ma ongoole, zoz innan niko, ma ijakce liim.

¹⁰Kaave anna ngatunne, illoj eet imma ci kar kuruwjin, eci kanyai anna ol cik meelek orge cu.”

¹¹Abak zin P̄aúlo orge neci erkit code ki nyelowi torkonom, edemez ol zoz ci Tamutadden.

¹²Baling ize Gallio ddikiryoit ci gaala ci looc ci een zara Achaia, urumte olli Yaqudo ngatode kar kaggamit P̄aúlo kar kanyaktak lokiko.

¹³Aduwak nege ol annekk ne, “Anyike eeti cu ol kalac Tamutadden goole ci iróng orkor ki lotinnok.”

¹⁴Baling orong P̄aúlo kozoz, izek zin Gallio Yaqud neke ne, “Ming anyahannu niga zoz ci gerze ogon eeti cu, kaziknung woye.

¹⁵Abarik een jinenet, zar ki lotinnok ciggok, oot ozosit niga do. Iróng anna keteddi zoz ci ogon niko.”

¹⁶Ottok zin enne nogo lokika.

¹⁷Aggamit zin koole Sosthenes ddikiryoit ci Ceez wa Lawinto, kar kuruwet nonno lokika ele. Iróng zin Gallio edeconik nogo zoze neci.

Obodak P̄aúlo orog ci een Antiyok

¹⁸Avvu P̄aúlo iinya ugge orge ci Korinto. Kar zin kutungek ol wak atuwé looc kar kottodit ibo koot looce ci Syria, orkor ki Priscilla ki Akuila. Maije bali ngen enne kuk, uk enne odota oo orge ci een Cenchrea, eci edeccai olomi, akaka baliye oo cinne.

¹⁹Baling arayya orog ci een Ephesus, utungek enne Priscilla ki Akuila ngin neci. Uk enne Ceeze wa Lawinto kar kozozek olli Yaqudo zoz ci Yesu.

²⁰Ijjinet zin olli Yaqudo P̄aúlo, abunna anyak iinya ugge ki nogo, utubur zin P̄aúlo.

²¹Baling uk enne, ʉduwák nogo, ənnék ne, "Ming aanya Tämütädden gool, kokko atin anna koboda." Ottod zin Päulo iþo Ephesuskte kar kuk.

²²Baling okko enne arawa orog ci een zara Kesarea, ottod enne uk täddeña kar kizza ol cik keleciþ kar bôdok kuluce kuk ɔrge ci een Antiyok.

²³Baling əvvü Päulo iinya ugge Antiyokte, itinga bôdok uk oto loocowé ciko Galatiä ki Phrygia, əduwák tuyak dook kar kokkomit zoze ci Yesu.

²⁴Anyak zin dä eet imma ci een Yäudoc, een zara Apollos, arritai enne ɔrge ci een Alikzandria looce ci Masiro, əkkunnák enne Ephesus. Een enne eet ci aggá zoz oroot kar bôdok aggá uwai Waraga ci Tämütäddeno oroot.

²⁵Edemez dä eeti imma nonno zoz ci Manyi, ozoz enne oroot talninta, uwak zoz ci Yesu jurrum, abarik dä enne aggá batitimo wa Joni do niko.

²⁶Ozoz gon enne kokkom oo Ceeze wa Lawinto. Baling iziyyet Priscilla ki Akuila zoz cinne, ʉtuyya nonno ceez cinneng kar koobtek nonno gool ci Tämütäddeno jurrum.

²⁷Baling orong Apollos kuk Achaiakte, atalit ol wak ətuwé kar zin keteherit waraga ci aanyik tuyak kar abunna ivata Apollos. Ming okko Apollos arawa, ize enne mayuwénet ngati ol wak ətuwé zoze ci deten ci Tämütäddeno.

²⁸Adango enne oroot ki olli Yäudo zuwa, oo Waraga ci Tämütäddeno kar kiyelek kizek nogo ne, een Yesu, Kiristo.

Buk wa Tonjau 19

Päulo Ephesuskte

¹Baling ngen Apollos aave ɔrge ci een Korinto, eron Päulo loocowé kuk kuzuca orog ci Ephesusi. Uk uruba nginati tuyak ugge

²kar kijjin nogo, ənnék ne, "Baling ming ətuwenu ke, urubtau Vongiz ci Alile?" Oboddek zin nege, ənnék ne, "Illoj, iróng kaggayya ming anyak Vongiz ci Alile."

³Ijjin bôdok Päulo nogo, ənnék ne, "Batitimo zin jang ci amudannu niga ko?" Oboddek bôdok nege, azi ne, "Batitimo wa Joni."

⁴Ize zin Päulo ne, "Een batitimo ci Joni ci kar kuturta munyen. Aduwák bali enne ol kar kütuwé eet ci ngen akku vürrte cinne, een zara Yesu."

⁵Baling ovvo nege aziye zoz necu niko, aggamit batitimo zare cik Manyi Yesu.

⁶Baling atadek Päulo azzin ootti ciggek, ikiyak Vongizi ci Alile nogo, kar zin nege kozozit utugettine cik aavtte do do ki zoz ci atin okko akku.

⁷Eeggan dä iyoko nege dook omoto ki rama.

⁸Itto Paulo Ceez wa Lawinto kar kuwahek ol zoz ci Tämütäddeno kokkom oo kak nyelowi iyo, aduwak ol zoz ci obod ki bäalinet ci Tämütäddeno.

⁹Abarik avir ol ugge ootti, utuburet iróng atu zoz ci Yesu orgene ci ollu kar kozosit gerzet zozé necu. Utungek zin Päulo nogo loç. Orkorrit Päulo ki tuyak kar gon kedemezit zoz ci Tämütäddeno odohize ceeze ci Tyrannosi addikire.

¹⁰Uwahek enne ol zoz ci Tämütäddeno erkinya rama nginati, kar abunna Yäudi ki Girik wak abak orogjowé cik Asia aziye zoz ci Manyi Yesu.

¹¹Utugu Päulo kaal cik avulä komize ci Tämütäddeno,

¹²ming uum ol cik omori rüumänı cik Päulo, angaruyye nege niko, kar kuulo cik loryentäk kutungttek nogo loç.

¹³Anyak Yäud ugge cik owo loocowé ottok kuulo olle zare cik Manyi Yesu. Azi nege ne, "Zare cik Yesu, wa bali uwak Päulo, kaduwakkung iyokta reenuñ."

¹⁴Een Sceva alaan ci olli wawaco, een enne Yäudoc, anyak enne dooli turgerem, ogon nege kaal neko.

¹⁵Imma iiten imma, ijjin kuuloci nogo, annek ne, "Kaggä anna Yesu, kar bodok kagga Paulo, abarik zin eegginnu niga ciko ngene?"

¹⁶Kar eeti ci anyak kuuloc kó kingozik nogo kar commog nogo dóok. Aruk nogo oroot kiviret kiyokta ceezä ngadhirir ki ngoddocet.

¹⁷Baling iziyyet Yäudí ki Girik cik aavtte Ephesuskte zoz neci, otongoolte nege loç oroot kar ol kotongoolte zar cik Manyi Yesu oroot.

¹⁸Imma ol balik utuwet zoz ci Tämütäddeno iyoko ke, ivita uturtta muyen ciggek kicinnet ebere cik ollu.

¹⁹Ovvo ol wak ogon kaal cik aguranu, anyaktta waraganya ciggek kar kutuzet eberene cik ollu. Adak waraganya neko orobiya cik meelek, eeggin ziik ibbonget moten tur (50,000).

²⁰Iddera zin zoz ci Manyi Yesu loç komize cinne.

²¹Bali vurrtä, odola Päulo kuk Jerusalema, iyok eci loç ci Macedonia ki Achaia. Kar zin Päulo kize ne, "Ming kuzuca Jerusalem, korongi anna lädün kuzuca Roma buk."

²²Itton zin ol wak gon eela nonno een rama Timoteyo ki Erastus, koot loçce ci Macedonia, baling ngen enne aave arrak doyoit loçce ci Asia.

Jooré orge ci een Ephesus

²³Maije iitené neci anyait ol joore ci appwé oroot zozé ci obod ki zoz ci Manyi Yesu.

²⁴Anyak eet ci een zara Demetrius, adiman gon aduwet ziiye cik ataltali kize c̄ez ci t̄am̄ut̄adden ci een Artemis, anyahak gon aduweta neke orobiya cik meelek nonno ki ol wak alingling ki nonno.

²⁵Utuwa enne nogo ngintode, ki ol wak alingling linglingon wa aduwō kō, kar kize ne: “Gotonogga, aggayyu niga kurubta naga orobiya cik meelek linglingonte cinna kō.

²⁶Iziku niga kar bōdōk icinntu niga zoz ci atiye Pāulo ol cik meelek tū Ephesuskte looce ci Asia dōok. Azi enne ne, t̄am̄ut̄addenet cik adimana eeti ci diiri kō, iróng een t̄am̄ut̄addenet cik een dēde.

²⁷Anyak zin abarik zoz ci gerze akkū, iróng zin een linglingonte cinna ko do, abarik ki c̄ez wa t̄am̄ut̄adden wa addikirē een Artemis kō būk, iróng atin ol ngen edeconik t̄am̄ut̄adden wa ala ol cik lōc ci een Asia ki lōcōwē dōok kō, iróng atin ngen aggā t̄am̄ut̄adden cinna addikirē kō.

²⁸Baling iziyyet ol zoz necu, utuburet nege nong oroot, kar zin kegerenyit kizeto ne, “Addikirē t̄am̄ut̄adden wa olli Ephesus een Artemis!”

²⁹Ataman niko ulale orogi. Aggamit ol Gaius ki Aristarkas, wak bali orkora ki Pāulo Macedoniakte kē, kar kōtte nogo ngati addikirē uwahe ol zoz.

³⁰Orong zin Pāulo kittō orgen ci ollu, imma nuyaha alam nonno.

³¹Imma ddikiryowā cik orog neci uggak wak een gonoggi Pāulo ittonta zoz, ilalttek nonno annēk ne, ma iizō ngin neci.

³²Amaliltte ol ootti: Awalwal ol uggak zoz imma, ovvo uggak zoz imma do. Iróng ol uggak cik meelek aggā avvū nege ngin neci ku.

³³Iyotit ol uggak cik een Yaud eet ci een zara Alizanduru kuk oowa. Ibilizan zin enne ol kijakte kar enne koobek nogo zoz.

³⁴Baling aggac nege een enne Yaudoc, egerenyit nege dōok sanya rama. Azi ne, “Addikirē Artemis wa olli Ephesusi do!”

³⁵Imma bali vurrtā, it̄ivān zin eeti ci gaalau zūwē kar kizek ne, “Niga ol cik Ephesusi, ma dim ol cik lōc cu dōok iróng aggā anyak orogi cinna c̄ez ci t̄am̄ut̄adden wa een Artemis addikirē ki rīritōn cinne bali iina t̄am̄u-kenga kē?

³⁶Iróng zin woyē kadango gaganiko, abarik ijaktte, ma ogonnu zoz imma ataman.

³⁷Anyakttau niga ol nēkō ngintu, ngen zin kogorozit gii imma c̄ezinneh cik t̄am̄ut̄addenet ciggok icima odom t̄am̄ut̄adden cinna.

³⁸Ming anyak Demetriusi ki ol wak alingling ki nonno zoz ki eet imma, anyik kanyahak lokikō, ovvo ol etted zoz neci.

³⁹Ming aavtte zozowə uggak cik aburnnu niga nong oroot, anyik ol kidimanit baala.

⁴⁰Ming aave ki iyoko zoze necu kō, ovvo ol azi ne korongnya naga koyokta ol wazin cu. Iróng woye naga kalit zoz necu, eci iróng naga kaggā keng ci zozo.”

⁴¹Baling ozoz enne zoz necu, kar kizek ol ne, azantte.

Buk wa Tonjaū 20

Iyok Pāulo eci Macedonia ki Gırık

¹Ma baling ijaktte olli Ephesusi liim, utu zin Pāulo nuyak, kar kitilo nogo, kiza, kar kizek nogo ne, “Abunna kuwa anna.” Kar zin kuk looce ci Macedonia.

²Imma goola ilot ol wak atuwē orogjowē nēk owoye enne kē zee kuzuca looc ci een Gırık,

³ngin wa aave enne nyelowi iyo. Orong bali enne keeron ibowā rok looc ci Syria, abarik zin Yaudi uggak orong dā kuruwet nonno, imire zin enne goole ci Macedonia.

⁴Orkor enne ki Sopater ngerrti Pyrrhus orge ci een Berea, ki Aristarkas ki Secundus orge ci Teselonikā, ki Gaius orge ci een Derbe, ki Timoteyo buk ki Tychicos ki Trophimos looce ci Asia.

⁵Ovvo ol nēkō oowa ovvo ereyēt agita orge ci een Troas.

⁶Baling edeccai iiteni wa adahe ol Kwoor wa Umunet wak iróng Amukcari, kar kotodda ibo orge ci een Vilipi, kar bali iinyā tur kurumtowa ki nogo orge ci een Troas kar kavvutā nginati iinyā turgerem.

Aruguz Pāulo Eutychus daiza

⁷Imma iitenē wa een Dominika, kavvutā naga dōk ngatodē kar kadakta umune wa kaadannā daiz bali Yesu kē. Uwak Pāulo zee kize bāalin keng, eci bali orong kar koto ngerrētin ci reng.

⁸Maije ceezi wak taddena kō, anyak urezwa cik meelek atukul ngin wanai kalutene naga kē.

⁹Baling ngen Pāulo uwak niko, anyak dā logut imma ci een zara Eutychus adunge oroot lopildinge ci ceezu. Imma vurrtā, uyuwē meer taddena ceeze wa atadonik ceezi uggak iyo kō kādāk.

¹⁰Uluce zin Pāulo uk loota, kar zin katabonga nonno azzine. Kar kizek ol ne, “Ma ongooolinnu, aruge enne!”

¹¹Kar zin kimirte dook otoddit oot ceez taddenä, kar kadait dajnet wak aadane nege daiz bali Yesu ke ngatode. Ozozik bôdok Pâulo nogo bâalîn dook kaala looci, kar zin kuk.

¹²Otté zin ol logut wanai iinä ke ceeza labak, atalit zin ol oroot eci enne uruga.

Izza Pâulo ddikirzët ci Ephesusi

¹³Koottä naga oowa ibowä rok orog ci een zara Assos, nginti kovvo naga karumo ki Pâulo, okko atin enne nginati zoone.

¹⁴Baling urubait enne agita Assos, koottä zin naga ki nonno ibowä rok orog ci een zara Mitylene.

¹⁵Imma iiten ci reng, koottä ibowä rok looc ci aburuk maama een zara Kios. Ma bôdok iiten code ke, koottä looce ci aburuk maama dee een zara Samos, kar iitene ci reng kuzuca orog ci een zara Miletus.

¹⁶Odola zin Pâulo kozoro orog ci Ephesusi kar abunna ming iróng okkoye iinya cik meelek looce ci Asia, eci enne orong kuk ataman rok Jerusalem, ming amuda enne gool, iiten wa Pentakosi.

¹⁷Baling arawa Pâulo orog ci een zara Miletus, ittonék enne waraga loddikire cik keleciak orgë ci Ephesusi.

¹⁸Baling iittak nege nonno, iizek zin nogo ne: "Aggayyu niga gool ci kabahe anna nginti bali kabak ki iget iinya dook, iitene wa een oo kakkunak anna looc ci Asia.

¹⁹Kilinglingä anna ngati Manyi ci iróng kodongi ele cinanni ki tilalo eberene, ming nunun kaggide anna oroot zozë ci adawana olli Yâudo,

²⁰kaduwakkung zoz ci een dede odohize zuwa ki bôdok ceezinne ciggok.

²¹Kuduwahä olli Yâudo ki Girik kar kuturtak mûyen ciggek Tämütadden kar bôdok kuyuwet Manyitinha Yesu.

²²"Iyoko zin, aduwakä Vongizi ci Alile abunna lâdun ming kokko anna Jerusalema, ci iróng kaggä gi ci iinakä atin nginati.

²³Kaggä anna eci aduwakä Vongizi ci Alile onozowë orojowë cik kokkoye, azi ne, okko atin gidenet ki piryanzet iinakä annit lagama.

²⁴Abarik zin anna iróng karik zinin zoz ci atin okko iinak baiz cinanni, ming kedeca anna linglingon bali aanya Manyi Yesu ke, kar kuwahek ol kaviyak cik abunna anyak deten ci Tämütadden.

²⁵"Iyoko, kaggä anna iróng atin niga ngen acinnang udut, ommogje niga ol balik kuwaheke anna nogo bâalinet ci Tämütadden ke.

²⁶Iyoko zin, kaduwakkung iget dook, iróng bôdok biyetä cik ollu adaka annit.

²⁷Eci anna kuduwäung igez zoz dook kaviyahe cik abunna Tämütäddeno.

²⁸Uzütte elettı ciggok ki ol wak aqanyung Vongizi ci Alile, abunna ming aballu nogo. Izet tuwayok cik kelecia ci Tämütäddeno, wak balik uuta Yesu biyete ciginnek ke.

²⁹Kaggä anna niko ming kutungeung anna igez loç, anyak atin ol cik gerzek ogon kiwagon guzule ovvo atin ottok ol cik kelecie ci Tämütäddeno.

³⁰Anyak atin ol orgene cunnong cik ovvo uhu zoz wa een dede kize volong, kar külütet ol cik Tämütäddeno.

³¹Uzütte zin elettı ciggok, aadda zin erkinya balik een iyo ke, ngen anna kibiliz tilowinet igez baalın ki wazin ki tilalo eberene.

³²“Iyoko zin karikkung azzit ci Tämütäddeno ki zoz ci deten cinne, eci eelanung atin kar aragizet niga buk bunnat ki ol cik alile Tämütäddeno.

³³Ngen anna katamatek ziik cik ataltali icima dhahab icima ruumani cik eet imma.

³⁴Aggayyu niga jurrum kalinglingonik anna ele cinanni ki gonogga azzine cigannik.

³⁵Imma kaale cik kogonni anna dook, kiyeleung anna igez gool ci kalinglinge naga oroot kar keelta ol cik amati, kada zoz ci aduwakket Manyi Yesu enne ele, azi ne: ‘Amayuwe eeti ci aanyik eet gii kommog eet ci aggama gii neci.’”

³⁶Baling edeca enne zoz necu, kar zin enne kakatek uzungtti ki nogo dook kar zin kalayo.

³⁷Utuluzzo zin nege, kar zin kizzac Paulo.

³⁸Gii zin ci aanyik nogo komozte oroot, zoz ci azi enne ne, iróng atin nege acin nonno udut. Kar zin kinyamantek nonno gool kuluce kuk ibowa.

Buk wa Tonjaú 21

Uk Paulo Jerusalema

¹Ma baling kengertowa naga ki nogo mozinta, koottä naga ibowa rok nyatapar ci addikire kar koottä top ki loç ci aburuk maama een zara Cos. Imma iiten ci reng, koottä loçce ci aburuk maama een zara Rhodes, kar bodok nginati koottä ki loç ci aburuk maama een zara Patara.

²Kurubta ibo ci okko loçce ci Phoenicia, kar zin naga koottä niko.

³Ma baling ize ojon nginti aburuk maama een Cyprus ko, kar koottä otone ci idoliyo rok loç ci een Syria. Kar kibiltta ɔrgę ci een Tyre, okko nginati ibo atiyek ijjo looc.

⁴Ma baling kumudda nuyak nginati, kavvutta ki nogo iinya turgerem. Udukttak nege Paulo Vongize ci Alile, ąnnék ne, ma okko Jerusalema.

⁵Maije baling edeccai iinya cik kaavtiya naga nginati ke, kutungteya naga orog looc. Inyamantet nuyaha ki ngaai ki dooli rok orog abanyca, kar nginati nyatapare ci ąddikire titimä kakaateya naga үzungtti looc kar kalayya Tamutadden.

⁶Ma baling kizayowa naga goola ki nogo, kotodda naga ibo, maije nege imirrt^e oot olo.

⁷Keerona naga orge ci Tyre kar kibiltta orge ci een Ptolemais, ngin wa kizaya naga gottenogget, kar zin kavvuta ki nogo iiten code.

⁸Kitingazza iiten ci reng, koott^a rok orog ci een Kesarea, kar kavvuta ceze ci Vilipi wa uwahek ol zoz ci Tamutadden ko, eet code olle balik eeggin turgerem.

⁹Anyak enne dooli wec cik ngaayek ngen kittikte, aduw^a nege arizet ci zoz ci Tamutadden.

¹⁰Ma baling kavvutta naga nginati iinya ugge, ikiya aritoitⁱ ci azi zara ne Agabas aluccai looc^e ci Judeya.

¹¹Ma baling ikiya rok agita, idima nyakadingo ci Paulo kar zin kecebe azzin ki zoq ciginnek, kar zin kize ne, “Azi Vongizi ci Alile ne, ‘Eceb atin Yaqdi cik Jerusalemo manyi nyakadingo cu ki iyoko, kar zin kaanycik ol wak iróng een Yaqd.”

¹²Ma baling kizikta naga zoz necu, kilalteya naga ki ol balik nginati ke Paulo gerze ming okko enne rok Jerusalem.

¹³Annekket zin Paul^o agit ne, “Nyaa niga ming aluyyu egerzannu zinin cinanni ko? Iróng anna korongi kecebe niko, abarik korongi kadak zoze ci Manyi Yesu Jerusalema.”

¹⁴Baling iróng enne ngen aziye zoz cinnang, kutungteya naga nonno do, kar kizetta ne, “Manyi, anyik linglingon cunne kutuguwé.”

¹⁵Ma baling kedecca zoz necu, kitngazza koott^a Jerusalema.

¹⁶Inyamantet nuyaha uggak cik orog ci een Kesarea rok ceze ci Mnason, nginti kaavtiya naga. Een enne eet ci nginti aburuk maama een Cyprus kar bodok kize nuyait code nuyahe balik oottinu ke.

Arawa Paulo Jerusalem

¹⁷Baling karayya naga Jerusalem, aggamtait olli Tamutadden jurrum.

¹⁸Kar iiten ci reng, koott^a naga uggak ki Paulo kovo kacinna Jemis ki loddikire dook.

¹⁹Izza zin Päulo nogo dook kar zin koobek nogo kaal cik ogonik Tamutadden ol cik iróng eeggin Yäud linglingonte ci ütugu Päulo.

²⁰Baling iziyyet nege zoz necu, innatit nege Tamutadden. Kar zin kizettek Päulo ne, "Gotonet acinni innä, eeggin olli Yäud wak atu zoz ci Yesu ibbonget cik meelek giir, annu zin nege lotinnok cik Musesi zinzettinne ciggek dook.

²¹Iziyyet bali nege zoz ci azi ne, edemezi innä Yäud wak abak ki ol wak eeggin idongi kutuburret lotinnok wak Musesi, annekk zin innä nogo ne, ma etteddu dooli wucic vicavicçet, icima abak goole ci keer cinnang.

²²Kogon woye naga nyaa? Eci nege iziyyet azi ne, ikiya innä.

²³Iyoko zin, tugü gii ci kädwaki naga ko. Anyak ol wec cik ütuguzzo olom ngati Tamutadden.

²⁴Dima ol néko, kar urumte ki nogo ütuguz keer ci ogonnu eletti kililec kar innä rük orobiya cik odote nege ootttig ciggek. Kar ol dook atin kaggac illoj zoz ci een dëde obod ki innet zoze necu, abarik innä eliya abai ngati ongoolinne lotinnok cik Musesi.

²⁵Majé ngati ol cik iróng eeggin Yäud wak atuwé, keteherteya baliye naga nogo kar iróng adak iding ci apahek ol tamutaddenet, ma auddu biye, ma adakku elegit ci adal ol kar bodoq ma eegginnu aliyak."

²⁶Imma iiten ci reng, uwe Päulo ol néke kar nege kidimanit eletti kubunnta ki nogo ngatode. Kar zin enne kuk Ceez wa Tamutadden loocé ci Asia. Ulutta koole ci appwe kar kaggamit nonno,

²⁸Egerenyit izeto ne, "Ol wak Isailo, eeletu agita! Een necu eet ci edemez ol loocowé dook kutuburret ol ciggac lotinnok ki ngintu. Anyahak bodoq enne ol cik een Girik reenun ci Ceez wa Tamutadden kar kutuwulet nginti alile ko"

²⁹Icinnet nege baliye Trophimos ci orog ci een Ephesus orkor ki Päulo orgato, inon nege azi ne, Päulo ci anyaha nonno reenun ci Ceez wa Tamutadden.

³⁰Avira ol dook orgato goolowé do do. Baling aggamit nege Päulo, ütugurta nonno Ceez wa Tamutadden, ki aran ming anyuge ataman.

³¹Ma baling orong nege kar kuruwet nonno kädak,uzuca zoz ddikiryoit wa addikire aciiru Romi, azi ne, akate joore Jerusalema.

³²Idima ddikiryoiti wa əddikire, ddikiryyok ki aciir ugge kar kuluce koot ngati koole neci. Baling icinnet nege ddikiryoit ki aciir ciginnek, iróng nege ngen əruk Pəulo.

³³Ikiya ddikiryoiti wa əddikire eceb Pəulo kar zin enne kuduwał ol kecebit nonno diditai cik eeggin rama. Kar zin enne kijjino, een enne ngene, ütug̫ enne nyaa?

³⁴Egerenyit koole doq̫, egereny uggak zoz cinneng, ovvo bodoq̫ uggak ngatinneng egereny zoz ci aave do, iróng zin ddikiryoiti wa əddikire ngen agg̫ keng ci zoz ci een dədə eci ol awalwali, uduwał zin aciir koottə Pəulo ngati aavtte nege.

³⁵Baling uzucca Pəulo lotitinya, izeto ol moote oroot kar zin aciiri kodongit Pəulo niko.

³⁶Imma koole bali ngen annu nonno ke, azi ne, “Uruwet nonno kədək!”

Ozozik zin Pəulo koole

³⁷Ma baling orong aciiri koottə Pəulo ngati aavtte nege, ijjin zin enne ddikiryoit wa əddikire, ənnək ne, “Aanya ucca kuduwał zoz imma innəta?”

Obodek zin ddikiryoiti Pəulo, ənnək ne, “Ozozi inna Girik?”

³⁸Iróng innə eəni Masirenit bali akane joore, kar kaanyik ol cik eeggin ibbongət wəc kittozo balal erkinya balik ke?

³⁹Obodek Pəulo nonno, ənnək ne, “Illoj, keenj anna Yəudoc orge ci Tarasis, orog ci riili looce ci Cilicia. Inya bai kozozek ol ke.”

⁴⁰Ma baling anyik ddikiryoiti wa əddikire nonno kozoz, ibil Pəulo abanyca, kar zin kitivən koole. Baling ijaktte nege doq̫, ozozek zin enne nogo utuge ci Aramaik, ənnək ne:

Buk wa Tonjaū 22

¹“Gotonogget ki beetiganik, izikttang annita, korongi koobekkung zoz cinanni jurrum.”

²Baling iziyyet nege nonno ming ozoz utuge cinneng ci een Aramaik, ijaktte liim. Ize zin Pəulo ne,

³“Keenj anna Yəudoc, karritatı orge ci een Tarasis looce ci Cilicia, kar kedemeze orge cu. Edemeza bali Gamalieli annit oroot zoze ci lotinnok cik beetiggac, korongi bali anna bodoq̫ kilinglingozık Təmutəddən zinine cinanni doq̫ ki iyoko niga ko.

⁴Kagidi bali anna ol wak annu Yesu kədaito, karik ngaai ki odot lagam kecebte,

⁵姜duwakkung woye alaani ci ağdikire wawaco ki loddikire cik lokiko doq zoz cinanni. Kuruba anna bük waraganya cik kecebe ol ngatinneng, kar kanyaha gottenogget orgę ci een Damascus, kar anna keceb nogo kar kuwe lagama Jerusalema, kar atin kettedozik nogo lokiko.

⁶“Imma bali wazin kenga ngati kiize anna ojon ki Damascus, ataman niko utukula tukuleci ci voori per tamu-kenga annita.

⁷Kuyuwę anna kar zin kizik muluk ci ąnnękä ne, ‘Saul! Saul! Nyaa ming agidda innä annita ko?’

⁸“Kijjinä anna nonno, ‘Innet ngene, ddikiryoit?’ “Obodekä enne azi ne, ‘Keeni anna Yesu wa Nazareth, wa agiddu niga ko,’

⁹Maijë ol balik korkorya ke, icinnet tukulec, abarik zin nege iróng aggä keng ci zoz ci ozozika annit ko.

¹⁰“Kijjinä anna nonno dee, ‘Kutugu woye anna nyaa, Manyi?’ “Obodekä Manyi azi ne, ‘Tinga jeenä bit ngati een Damascus. Minguzuca, kaduwaki atin kaal cik okko innä ogoni.’

¹¹Agurutä ol balik orkora ke, rok Damascus, eci vooriten ci tukuleco, aanya annit kize ruben.

¹²“Ikiya eeti ci een zara Ananiyas okko acinnan. Een enne eet ci annu lotinnok, ɔngoołe olli Yaudi wak abak ngnati nonno doq.

¹³Ikiya enne ibil abanye cinanni kar kize ne, ‘Gotona Saul, cine!’ Kar saa neci ele, kicine anna niko.

¹⁴“Kar enne kize ne: ‘Atahalai bali Tämütadden wa jijitiggac inneta kar ggä zoz cinne kar cin Eet wa Odé Abunna kar bodoq zik zoz utuge cinne.

¹⁵Eení atin innä bbacait ci ollu doq giiye ci icinnu kar bodoq zik ko.

¹⁶Ere iyoko innä nyaa? Tinga jeenä ggäm batitimo kar Manyi kutunya munyen cigunnek, kar laa nonno.’

¹⁷“Baling kimirę anna kuwa Jerusalema kar kalawo Ceezë wa Tämütadden, konoze anna

¹⁸kar kicina Manyi Yesu ozozi. Annekä ne, ‘Tinga ataman tungek Jerusalem looc, eci atin nege iróng aziye zoz ci oobek innä nogo zoz ci obod ki annita.’

¹⁹“Kobodek anna nonno, ‘Manyi, aggä ol ciko zoz bali kokkoye anna Ceezinne wak Lawinto kar keceb kar bodoq kuruk ol wak atuyi inneta.

²⁰Baling kokko anna kacinni biyę cik Stephen addute, abarik bali anna katalne ming aruk ol nonno kadtak kar bodoq kaggamék nogo ruumanı ciggek.

21“Kar zin Manyi, kizeya ne, ‘Bito; kittoni atin anna innet bit ngati reeni many ngati idonginnu.’”

Ize Päulo eet ci Romi

22Aziye nege Päulo zee kuduwa enne zoz necu. Egerenyit zin nege oroot izeto ne, “Amadanit nonno kizzi! Eci enne iróng agano ki ruget!”

23Baling egerenyit nege ki nginti avicek rüümäni ciggek tadden avicek bôdok tûduwac tamu-keng,

24uduwak ddikiryoiti wa addikire aciir kootté Päulo ngati aavtte nege gon ko. Aduwak nogo kibicçet nonno kar kijjinet nyaa ming egerenyek ol neko nonno ko.

25Baling ecebit aciiri Päulo kar orong kibicçet, izek Päulo ddikiryoit wa aciiru bali abile ke ne, “Abunna dim ming abiccu eet ci Romi ngati ngen urubta baci imma ci ütugu enne?”

26Ma baling izik ddikiryoiti zoz necu, uk ngati ddikiryoit wa addikire aciiru dook kar zin kizek ne, “Okko innä ogoni nyaa ngati eet ci Romi ko.”

27Uk zin ddikiryoiti wa addikire ngati Päulo kar kijjin nonno, annék ne, “Duwak dä, eeni innä eet ci Romi?”

Obodek zin Päulo nonno, annék ne, “Iiny.”

28Iizek ddikiryoiti wa addikire nonno ne, “Karuui bali anna orobiya cik meelek kar kize eet ci Romi.”

Obodek zin Päulo nonno, “Karitai anna keeni eet ci Romi.”

29Ataman niko, utungtek zin ol balik orong kijjinet nonno ke looc, iróng ngen ajjinne. Otongoole zin ddikiryoiti wa addikire ko buk looc baling umuda enne eceb da enne Päulo, eet ci Romi.

Päulo lokiika

30iten ci reng, orong zin ddikiryoiti wa addikire kaggä jurrum nyaa olli Yäudo ming agid Päulo ko, kar zin enne kooga nonno, kar bôdok kutu alaat cik olli wawaco ki olli lokiko kulutte. Kar enne kanyaha Päulo kikiya kibil ngume cinneng.

Buk wa Tonjaú 23

1Egelem Päulo ol wak lokiko kar kize ne, “Gotonogga, kütugu anna linglingon ci Tämätadden zinine ci abunna rok wazin cu.”

2Okko zin zoze necu, uduwak Ananiyasi alaani ci addikire wawaco ol wak abile abanyece ci Päulo kapannit nonno utug.

³Izek Pəulə nonno ne, “Edezi atin Təmütəddən, ogoni innə ki ceez ci ədile eci reenuno imma ecito əmūwə! Aave innə ngatu kar tedeka annit ləkikə goole ci lotinnou, abarik zin innə ədulə lotinnok eci əduwəu innə ol kapanta annita.”

⁴Maijə ol balik abile abanyce ci Pəulə ojonun kə izeto ne, “Nyaa innə ming odomi alaan ci əddikirə wawaco Təmütəddənə kə?”

⁵Obodek Pəulə nogo izek ne, “Gotonogga, iróng anna kəggə ming een eeti cu alaan ci əddikirə wawaco; eci eherye azi ne: ‘Ma ozozi gerzet ngati ddikiryoit ci abal ol cigunnek.’”

⁶Agga Pəulə eeggın ol ciko uggak Saddocis, ovvo uggak eeggın Varacis, egerenyik olli ləkikə, ənnək ne, “Gotonogga, keeni anna Varacis, ngerrti Varacisoc. Kibili anna ləkikə, eci karik anna zinin ngazi ci atin ingane ol wak adaito.”

⁷Baling əduwə enne zoz necu, adangto Varacisi ki Saddocis, kengerto ol orgena.

⁸Azi Saddocis ne, əzzə ngazi to, kar bədək kizeto ne, əzzə rok anjilonya icima vongizzok, maijə Varacisi azi ne, aavtte kaala nəkə dədək to.

⁹Avvə zoz ci aburne ol nong oroot to, kar dəməzzəwə wak lotinnou uggak wak een Varacis, ibilet jəenə kar zin kadangto oroot, azi nege ne, “Illoj giit ci gerze kamudanna ngati eet cu. Nyaa ming ozozik vongizi icima anjilo nonno kə?”

¹⁰Adangto ol oroot kətongoole ddikiryoiti wa əddikirə aciiru, inon enne azi ne aruk atidic ol Pəulə kədək. Əduwək zin aciir koot kanyakta nonno nginati ibatinə kar kanyaktak ngin wa aavtte nege.

¹¹Imma bali bəqəlin ci reng, ibil Manyi abanyce ci Pəulə kar kize ne, “Anyik zinin cunne kokkom! Ki iyəkə baling iize innə bbacait Jerusalema kə, abunna zin lədən ming eeni bbacait Roma.”

Orong ol kumunyet Pəulə

¹²Kar ngerretin ci reng, əllütte Yəudi uggak kar zin kuwait kütuguzzo olom ci azi nege ne, iróng arrak adakce icima aud maam zee kuruwət Pəulə kədək.

¹³Ommog ol cik orong kuruwət Pəulə kə moten wəc.

¹⁴Oot nege ngati alaat cik olli wawaco ki ləddikirə kar kizek nogo ne, “Kütuguzza naga olom ci iróng kadaina zee kurukta Pəulə kədək.

¹⁵Iyəkə zin, niga ki olli ləkikə, alabta ddikiryoit wa əddikirə kar kanyaha Pəulə, izektek nonno ne, korongnya naga kijjintə zoz cinne jurrum. Kereya naga nonno goola kar kurukta kədək ming ngen kuzuccə ngintu.”

¹⁶Baling izik ngerrti ngooni Pəulə zoz necu, uk ngati aavtte aciiri kə kar kuduwək Pəulə zoz necu.

¹⁷Utu zin Paulo ddikiryoit code ci aciiru kar kizek ne, “Bite logut cu ngati ddikiryoit wa addikire ko, anyak zoz ci orong enne kuduwak nonno.”

¹⁸Uwe zin enne nonno rok ddikiryoit wa addikire. Kar zin ddikiryoit kizek nonno ne, “İttonan Paulo wa ecebje ko, ajinna bodok annita kar kanyaha logut cu rok inneta eci enne anyak zoz ci okko aduwak*i* inneta.”

¹⁹Aggam ddikiryoit wa addikire azzit ci logut neci kar kuwe abanyca kar kijjin nonno ənnæk ne, “Nyaa ci orongi inna duwaka ko?”

²⁰Ize zin enne ne: “Eelemta olli Yaqdo kar kijjintin kar nyaha Paulo lokiko loza, eci nege əruk talaben, azi ne korongnya kaggayya zoz ci Paulo jurrum.

²¹Ma edeconik ngati anyike nogo Paulo, eci anyak ol cik meelek giir aavtte goola orong kuruwet nonno. Ogon bali nege olom ci iyaye iróng aud rok maam zee kuruwet nege Paulo kadak. Avvuto abarik nege goola, ngen ere innet oogak nogo Paulo.”

²²Aanyik zin ddikiryoit wa addikire logut neci kuk kar kitilo nonno, “Ma zin aduwak eet imma, azi ne, uduwa inna annit zoz necu.”

Ulugte ol Paulo rok orog ci Kesarea

²³Utu zin ddikiryoit wa addikire ko ddikiryyok ciginnek rama kar kuduwak nogo, ənnæk ne, “Idimta aciir cik een obet rama, aciir cik ottod vartange moten turgerem ki aciir cik illanyau obet rama koot orge ci een Kesarea ming ize saa torkoc atidic baal.

²⁴Ootte vartange kar Paulo kotod zee kuzuca Velice ddikiryoit ci gaalau labak.”

²⁵Eher enne waraga ci ogon kete:

²⁶Eher Claudius Lysias, Keherik ddikiryoit, Velice ddikiryoit ci gaalau: Zawinet.

²⁷Aggamit baliye ol wak Yaqdi eet necu, orong abarik kuruwet nonno kadak, kikiya zin anna ki aciir cigannik kokko keela nonno, eci anna kamuda een enne eet ci Romi.

²⁸Korongi anna kagga nyaa ming aburnek nege nonno nong, kar zin anna kanyahak nonno lokiko cinneng.

²⁹Kumuda zin abure nege nong zoze ci obod ki lotinnok ciggek, imma zin zoze necu, kacinni illoi baci imma kar anna ketedik nonno daiz icima karike lagam.

³⁰Ma baling kiziya anna zoz ci adawane ol nonno orong kuruwet kadak, kittonai zin anna innet nonno lak code niko. Kuduwaha bodok anna ol balik abure nong ngatinne ke kar kanyaktai innet zoz cinneng.

³¹Utuguzzo zin aciiri zoz bali aduwak ddikiryoit nogo ke, ootte zin Paulo bali baal rok orog ci een zara Antipatris.

³²Kar ngerretin ci reng, oboddə aciiri wak balik owo zoone kə rok nginti aavtte nege, inyamanit ol wak ottod vartange kə Paulo.

³³Baling uzucca nege Kesarea, aanycik zin waraga ddikiryoit ci gaalau kar bodok kaanycik nonno Paulo.

³⁴Ikeb zin enne waraga kar kijjinno aave da enne looce jang. Eci enne uruba, aave da Paulo looce ci een Cilicia,

³⁵kar kizek nonno ne, “Avvu inna, koobi atin anna zoz cunne ming uzucca ol balik abili innet ke ngintu.” Kar zin enne kuduwak ol wak ebekce ko kuzutte Paulo ceeze ci addikire alaan Herod ko jurrum.

Buk wa Toniau 24

Lokiko ci Paulo ngati Velice

¹Baling edeccai iinya cik een tur, uluce alaani ci addikire wawaco een Ananiyas ki loddikire ugge ki eet wa lotinnou een Tertulias oot orge ci een Kesarea, ovvo aduwak ddikiryoit ci gaalau zoz ci gerze utugu Paulo.

²Utuwet ol Paulo kikiya lokiko ecito, akate Tertuliasi ooba nongitton ngume ci Velice: “Kabakta naga bali alaanzete cunne labak necu dok, anyaha genyizi cunne bunnat loocu.

³Addikiri inna oroot, Velice, kaduwanna naga zoz cu ngati kaanyi innet zany oroot, loocowe ki goolowe dok.

⁴Maje gerza ming kaanyi innet wucez ci zinino, korongi zin anna abunna ming aziknet arrak doyoit.

⁵“Kurubta naga eet cu, een eeti cu eet ci avir oo, arumuz Yaud loocowe dok. Een enne ddikiryoit ci koole imma ci annu Yesu wa Nazarethi

⁶orong baliye enne kutul Ceez wa Tamutaddeno; kar zin naga kaggamta nonno.

⁷Ikiya zin ddikiryoiti wa addikire aciiru een zara Lysias aggamait nonno ngatinnang ibatine.

⁸Jin da inna nonno eliya, okko inna aruba zoz cinne gerze kanyahana naga ko ming een dede.

⁹Elemtta Yaudi dok, azi ne, een zozowa neko dok dede.

¹⁰Baling uduwak ddikiryoiti ci gaalau Paulo kozoz, ize zin Paulo ne, “Kaggayi uuwe erkinya cik meelek ming eeni inna eet ci ettedi nongitton cik loocu; iyoko zin katalne anna oroot kar kuduwai innet zoz cinanni.

¹¹Kar inna muda zoz cinanni jurrum, ngen kuwe iinya cik eeggin omoto ki rama ngati bali kokko anna kadindingani Tamutadden Jerusalema.

¹²Ngen Yaudi kumudda ming kadangona ki eet imma Ceezé wa Tāmutaddēno icima kanyik ol koyokto Ceezinne wak Lawinto, icima ucca orgato Jerusalema.

¹³Iróng woye nege iyeleki zoz ci gerze kutugu anna.

¹⁴Abarik zin, kelemlə ngati kala Tāmutaddēn wa jijitiggac kize nuyait ci kanu gool ci Manyi Yesu, ci iyoko azi nege ne kanu anna gool ci gerze. Kātu anna dōk kaal wak orkor ki Lotinnok ki wak arittou,

¹⁵karik anna zinin cinanni Tāmutaddēn ki iyoko ol ciko, zoz wa azi ne, ingazi atin ol dōk wak abunna ki wak gerzek daiza.

¹⁶Kar zin zoze necu odohize korongi kanyik zinin cinanni kubunna ngumē ci Tāmutaddēno ki bōdōk ngati ol cik diirik.

¹⁷“Baling kavvū erkinqa cik meelek oroot reena, kākunnī zin anna Jerusalem, kar kikiya kanyahak ol cigannik amati muci kar kapahek wawac Tāmutaddēn.

¹⁸Baling arubana nege annit reene ci Ceez wa Tāmutaddēn, kanyiya bali anna ele cinanni kilili. Illoj bali koole ci kaavtiya ki annita icima kadangona ki eet imma.

¹⁹Anyak bali Yaud ugge looce ci Asia, abunna abarik ming avvu nege elettine kar kivitā kuduktā ming kütugū anna gii ci gerze.

²⁰Icima anyik ol cik aavtte ngatu kō kuduktā baci cinanni iitenē bali kabile anna lokika ke

²¹aduwā woye nege gii code kō, kawalwala bali anna ngumē cinneng lokika, kannek nogo ne, ‘Kabili lokika zoze ci ol cik adai ovvo atin ingazi daiza.’”

²²Kar zin Velice, wa aggā gool ci Manyi Yesu jurrum, ibiliz roni. Kar enne kizek ol ne, “Ming ikiya ddikiryoiti wa addikire aciiru een Lysias, kokko atin anna keteddi zoz cunnong.”

²³Kar zin enne kuduwāk ddikiryoit wa aciiru kebek Pāulo kar kaanyik nonno koto labak kar bōdōk kanyik gonoggi kanyaktak gii ci ette orong enne.

²⁴Baling edeccā iinya ugge, ivitā Velice ki ngaa cinne een zara Drusilla, een enne Yaudoc. Itton ol koot kanyakta Pāulo kikiya kuwahek nogo zoz ci obod ki tuwenet ngati Yesu Kiristo.

²⁵Ma balig ozoz Pāulo zoz ci obod ki bunnat, ki zoz ci anyahe ol urutoit baiza, ki lokikō ci atin ąkkū, otongqolē zin Velice looc kar zin kize ne, “Kelezowā anna ki zoz cunne iyoko! Okko woye innā labak. Ming karuba anna iiten, kawuyi woye atin anna innet dee.”

²⁶Abarik dā Velice arik zinin, azi ne, aanya atidic Pāulo orobiya kar enne kooga nonno, awu enne Pāulo odohize kar kozozit ki nonno.

²⁷Ma baling edeccai ेrkítowa cik eeggın rama, aragiz ddíkiryoti ci gaalau imma loç, ci een zara Porcius Vestus, eci bali Vélice orong Yáud katalit nonno, utungek zin enne Páulo kecebe lagama.

Buk wa Tonjau 25

Lökiko ci Páulo ngumé ci Vestusi

¹Baling ąvvu enne iinya iyo alaanzete cinne, uk Vestusi ɔrgę ci een Kesarea rok Jerusalem,

²ngin wa ovvoye alaata cik olli wawaco ki loddikire cik Yáudo ovvo oobek nonno zoz ci ovolonge nege Páulo.

³Uđuktak nege Vestus kar kanyahak nogo Páulo ataman Jerusalema, eci nege orong kar kúrwet Páulo goola kádak.

⁴Obodék Vestusi nogo, ąnnék ne, “Ecebje Páulo Kesreakte, kokko anna ele nginati, iinya nékó.

⁵Anycik ddíkiryoyok ugge cuggok koottä ki annita kar kuduktä bacı cinne nginati, ming utugu enne gii imma ci gerze.”

⁶Ma baling edeca enne iinya türge icima omoto ki nogo, uluce uk Kesreakte, kar ngerretein ci reng, uk lökikä kar kuduwał ol kanyakta Páulo.

⁷Baling ikiya Páulo, ibilet Yáudi balik ąvvu Jerusalema ke uburuwet nonno, ądwą nongitton cik gerzek oroot obod ki Páulo, ci iróng nege buk anyak rok bbacak.

⁸Uđuwą zin Páulo zoz cinne, azi ne, “Ngen anna kuduł lotinnok cik olli Yáudo icima kadanga zoz ci obod ki Ceez wa Tamutaddeno icima alaan ci addikire Romi.”

⁹Orong alaani Vestusi olli Yáudo kar kirezit nonno, ijjin Páulo, ąnnék ne, “Elemna innä kar bit Jerusalema kar anna kuk keted zoz cunne ko nginati?”

¹⁰Obodék Páulo nonno, ąnnék ne, “Kabili anna lökiko ci alaan ci addikire Romi, nginti kar ol kapakteya bacı. Ngen anna kütuguwék olli Yáudi gii imma ci gerze, aggä innä buk eliya jurrum.

¹¹Ming da kabaca zoz imma, abarik zin iróng woye kongoole daiz. Maję ming een zoz ci anyaha ol cik eeggın Yáud ko volong, illoj eet imma ci woye okkoyya annit ngatinneng. Kalayi innet tonnä annit kuk rok alaan ci addikire Romi!”

¹²Baling edeca Vestusi ki ol ciginnek zoz, kar zin kize ne: “Ijjinu innä orongi bit ngati alaan ci addikire Romi. Okko atin innä rok nonno!”

Oobek Vestusi alaan Agirippa zoz ci Páulo

¹³Ma bali iinya ugge vurrtə, ikiya alaani Agirippa ki Bernice, avvunak Kesarea, ovvo izza Vestus.

¹⁴Baling ovvo nege anyak iinya cik meelek nginati, ozoz zin Vestusi zoz ci Paulo ki alaan. Azi enne ne, “Anyak eet imma ngatu ci ungnec ddikiryoitı ci gaalau een Velice kə lagam.

¹⁵Baling kokko anna Jerusalema, anyaktta alaata cik olli wawaco ki loddikire cik Yaqdo zoz ci abaci eeti neci kar kizeto ne, anyik annit ketedd lokiko ci eet necu gerzet.

¹⁶“Kaduwak anna nogo annek ne, iróng gon keere ci olli Romi etted lokiko ci eeto ming ngen enne kozoz zoz cinne ngati aavtte ol balik eceb nonno kə, kar abunna enne anyak gool ci ozoze búk.

¹⁷Baling ivita nege annit ngatu ngen zin kavvu oroot abarik kuduwaḥa aciir kanyakta nonno ngintu.

¹⁸Baling itingazzo ol balik ovvoye nonno lokika kə, iróng zin nege aduwā bacı imma, kere bali anna nogo kuduktə.

¹⁹Abarik də nege anyak zoz ci adangone ki nonno zozə ci obod ki tüwenet cinneng ki bodok eet ci də adak een zara Yesu ci azi Paulo ne ngen aruge.

²⁰Amalile zin oo cinanne kar anna iróng kaggə kar kucub zoz ci ogon ki iyoko necu kə. Kijjinə zin anna Paulo ming elemna kuk rok Jerusalem kar kuk kibil lokiko nginati.

²¹Abarik zin Paulo ajjinnə, azi ne, kaanyik anna nonno kavvu lagama zee kozozik enne alaan ci addikire Romi zoz cinne. Kar zin anna kaduwak aciir kebeit nonno zee kikiya atin kitton nonno kuk ngati alaan ci addikire.

²²Iizek zin Agirippa Vestus ne, “Korongi kizik eet neci anna eliya.”

Obodek Vestusi nonno annek ne, “Okko innə aziyi nonno loza.”

Anyaktak ol Paulo alaan Agirippa

²³Okko iiten ci reng, ivita Agirippa ki Bernice ki koole ci appwe kar kittozzo lokiko ki ddikiryoyok wak aciiru ki wak orgu kə. Kar zin Vestusi kaduwak aciir kanyakta Paulo.

²⁴Ozoz zin Vestusi ize ne, “Alaan Agirippa ki ol cik aavtte ngatu kə dok, icinntu eet cu! ivita zuwē cik Yaqdo dok Jerusalema avvunak Kesarea zozə cinne, egereny nege azi ne, anyik nonno kuruwə kadak.

²⁵Abarik zin illoi gii ci gerze karuba ogon eeti cu, kar woyə enne kuruwə kadak. Ma baling ijjinnə enne annita azi ne, korongi zoz cinanni kozoz alaani ci addikire Romi, kodola zin anna kar kittonə nonno kuk Romakte.

²⁶Azze zin zoz ci kar anna keteherek alaan wa ağdikiré Romi. Iyoko zin, kanyahakung anna ladtun nonno igeta, ommogje innet alaan Agirippa, kar ming edeca innaq jinenet nonno, kar woye anna keteher zoz ci obod ki nonno.

²⁷Abarik zin anna kinonji iróng abunna kar kitton eet ci ecebjé ngati illoj rok zoz imma ci abaci enne.”

Buk wa Tonjaú 26

Uduwak Páulo zoz cinne alaan Agirippa

¹Iizek zin Agirippa Páulo ne, “Kaanyi zoz zoz cunne eliya.” Odong Páulo azzit kar zin enne kuduwa zoz cinne:

²“Alaan Agirippa, katalne anna oroot ngati kibili ngumé cunne wazin cu ki iyoko kokko anna kaduwá nyaa olli Yáudo ming ecebja annita ko,

³eci innaq aggá keerani cik Yáudo ki goollók cik engere nege eleetti. Iyoko zin, kalayi ziya annit jurrum.

⁴“Aggá olli Yáudo doq baiz cinanni baling ngen keeni anna idica ke, akane baizi cinanni orgé cinanni ele kar bodoq Jerusalema.

⁵Aggayá nege annit baliye ladtun, aduwá ucca nege buk zoz cinanni ming orong nege kozozit zoz ci een dede, goole wa kazunne anna lotinnok wak Varaciso oroot.

⁶Imma zin iyoko, eci karik anna zinin zoz bali uduwak Tämütadden jijitiggac, eci zoze neci kibili zin anna lokiko iyoko niko ko.

⁷Een necu zoz ci udyai ere booryowa cik eeggín omoto ki rama, arike zinzetti ciggek abunna kaala néko ming ogone ming alinglingek nege Tämütadden wazin ki bálin. Oh alaan, eci zoze ci karikka naga zinzetti ko, adawana zin olli Yáudo annita.

⁸Nyaa ming odoi zinzetti cuggok ko, ming ingane Tämütadden ol wak aadaito daiza ko?

⁹“Kelema bali anna buk kar kadang ol balik atu Yesu wa Nazereti.

¹⁰Een zin zoz necu ci kütugü anna Jerusalema. Imma komize ci alaat cik olli wawaco kariya anna ol cik meelek atuwé lagam. Kelema anna ketedek nogo daiz.

¹¹Kokko anna Ceezinne wak Lawinto odohize eci korongi ol kedezit nogo. Kadangek nogo abunna atizik zar cik Manyi Yesu. Kaburi bali anna nong oroot, kokko gon anna rok loqccok cik idonginnu kokko kagidi nogo.

¹²“Imma iinyawé neke code balik kerone ke, kokko bali ørge ci een Damascus komize ci alaat cik olli wawaco.

¹³Maije ngati okko ki yomon, Oh alaan, bali kaave goola, kicina tukulec tamukenga, voora kommog ii, kedenya tukulec ci ataran ebere cigannik ki ol balik korkorya ke buk.

¹⁴Kudukta naga dóok loç, kar zin kizik muluk ci ozozika utuge ci Aramaik azi ne, ‘Saul, Saul, nyaa ming aqidda niko ko? Okkomi ngatunne kar rük ele cunne coola.’

¹⁵“Kijjiná zin anna, ‘Innet ngene ddikiryoit?’ “Abariz zin Manyi, azi ne, ‘Keeni anna Yesu, wa agiddi inna gon ko.

¹⁶Iyoko tinga jeená bil zoone cigunnek. Kakkunnakj anna innet kar katahalai ize ducait ki bbacait ci kaal nek icinnu inná ko ngatinanni ki kaal cik kokko anna kiyelekj inneta.

¹⁷Keelani atin anna inneta ngati ol cigunnek kar bodok ngati ol cik eeggjin idongi. Kittonikj anna innet nogo

¹⁸kar oo ebere ciggek, tuhu nogo ngati muhuri kicinnet nginti voori. Ooga nogo komize ci Sitano kiviták Tāmutadden, kar enne kalalek nogo munyaen ciggek kar nege kidongte ki ol cik Tāmutadden alile zoz ci atuya nege annita.’

¹⁹“Alaan Agrippa, Iróng zin anna kaburi zoz ci akkú onozowé tamu-kenga.

²⁰Arrak oowa kuwaheya olli Damascusi kar bodok olli Jerusalemo, ki olli Judeya dóok ki idongine buk. Kuwahek anna nogo kar kutungtek bacinnok loç kar kunuwet Tāmutadden kutuguzzo kaal wak iyela utungtek nege munyaen loç.

²¹Een necu zoz wa aggamnya olli Yaudo reene ci Ceez wa Tāmutadden ko nenecu necu, kar orong kuruqtá annita.

²²Eelanna Tāmutadden iinya neko dóok. Iyoko kibili ngatu, kaduwai zoz cinanni ol veelek cikidik ki ol cik addikire ngatode. Een zoz ci kaduwá ko bali üduktá arittowá wak zoz ci Tāmutadden ki Muses azi ne, akati atin zoz necu mooleet,

²³okko atin Kiristo apirna kar kize oo ngati ingane enne daiza. Uwahek atin enne ol ciginnek ki idongi kaggac tukulec ci Tamutadden.”

²⁴Baling ngen Páulo ozozi, etteddek Vestusi Páulo zoz, egerenyek annek ne, “Adaki ngamoni Páulo! Aanyi démziné ci appwé ko ngamon.”

²⁵Abariz zin Páulo, “Vestus ddikiryoit wa addikire oroot, iróng annit adaka ngamoni. Een zoz ci kaduwá anna ko zoz ci caale een dede.

²⁶Agga alaani Agirippa zoz necu, koobek woye anna nonno labak. Kagga anna agga enne eeggin kaala nuko dede, eci irong baliye ogone lomuk.

²⁷Alaan Agirippa, atu inna arittok? Kagga anna atu inna.”

²⁸Kar zin Agirippa kizek Päulo ne, “Irong woye inna aanya annit kize Kiristian iiten code?”

²⁹Iizek Päulo nonno ne, “Maije nünün ming een iiten code icima iinya cik meelek, kalaweki innet ki ol cik azikna ko dook Tamutadden kar kizeto Kiristian ki iyoko anna ko, irong korongi ming ecebjə nege lagama.”

³⁰Itinga alaani ki ddikiryoit ci gaalau ki Bernice ki ol wak aavtte ki nogo.

³¹Utungtek lokiko looc, ma baling ngen nege ozozo eleettine, izeto ne, “Ngen eeti cu kütugu gii imma ci woye eleno ki daiz icima cebinet lagama.”

³²Iizek Agirippa Vestus ne, “Oogjai weete eeti cu, ming ngen enne kijjin zoz ci okkoye ngati alaan ci addikire Romi.”

Buk wa Tonjaū 27

Inyamanit aciiri Paulo ibowā kuk Romakte

¹Baling odolta nege kar kittonntet ibowā rok looc ci een Italiya, anyozik Päulo ki ol ugge wak ecebjə lagama ko, ddikiryoit ci een zara Julius. “Een enne ddikiryoit ci aciiru balik akannek ol zar cik alaan wa Romi.”

²Kotodda naga ibo ngati een Adramitam, ibo ci da orong kuk orogjowē cik aavtte nyatapare ci addikire titimā looce ci Asia. Korkorya ki eet ci een Aristarkas ci orog ci Tesselonika looce ci Macedonia.

³Imma iiten ci reng kārattyā naga orog ci een Sidon; kar Juliusi bunnate cinne aanyik Päulo kuk kivon gonoggi abunna ming anyik kaal cik orong enne.

⁴Imma nginati koottā nyatapare ci addikire dee kar kilitta ngoot ci appwa kar zin kiyokta abanye ci looc ci een Cyprus aburuk maama ko.

⁵Baling kettedda nyatapar ci addikire ki looccok cik een Cilicia ki Pamphylia, koottā naga orgē ci een Mira aave looce ci een Lasiya.

⁶Uruba ddikiryoiti ibo ci akku Alikzandria looce ci Masiro okko looce ci een Italiya kar zin enne arikket ibo.

⁷Kanyakta iinya cik meelek goola ngati kowoya ibowā, kizetta ojone orgē ci een Cnidus. Baling ize appwa ngooti, koottā ki looc ci een Crete aburuk maama ko, kowoya Crete lootā ngati ojono ki Salmone.

⁸Kowoya titimā piryanzeta kar kivitta orog ci awu ol azi ne, Nginti Maye, ojono ki orog ci een zara Lasea.

⁹Kedecca iinya cik meelek oroot. Ize wet liila ibowa gerza oroot eci iyoko ozoro liteni wa Iyawine Yaudi. Itilo Paulo nogo, annek ne,

¹⁰“Looko, kacinni zee uk atin wet cinna ize gerza ibowa, egerzan atin kaal cik meelek ki ibo ki ruget cinna buk.”

¹¹Maije ddikiryoiti, aziye zoz ci eet ci ibowo ki eet wa amacuce kommog zoz ci Paulo.

¹²Imma nginti abile ibo ko, iróng een nginti abunna ming ize tagiz, izeto ol cik meelek ne, kotozo eci korong naga kuzucca orog ci een Phoenis ming ngen kize tagiz. Een necu bali nginti abunna abilne ibetta ngati een Crete, edevo ki oton ci idoliyo ki nyege ki bodok ido ki nyege.

Ngoot ci een borowoc

¹³Baling akate ngooti imma cidici uvwan otone ci idoliyo, inonit ol wak alingling ibowa izeto ne kar kotozzo. Odongta zin ibolenit bali abiliz ibo ke tadden, kar zin naga koottu zee kize ojon titim ci Crete.

¹⁴Imma ataman niko, uvwan ngooti ci een borowoc akk orgene ci oton ci “Idowa ki jeena,” alucak loq ngati aburuk maama.

¹⁵Baling ommoget ngooti, kanyciya kitik ibo goole ci okkoye ngooti nonno.

¹⁶Kozoroya naga idoliyo ci loq cidici een zara Kauda aburuk maama, okkomi zin baliye ngati kodongnyya ibo cidici ko rok ibo ci addikire ko.

¹⁷Baling odongttek nege ibo cidici ko tadden, ecabit zin nege barune cik okkomi kuluccet ibo ci addikire ko jurrum kokkom kak. Ongole bali nege loq azi ne icima woye atikket ngooti rok titim ci anyak azac loqe ci een Syrtis. Ulucou zin nege rhum ci ecbj ibowa kar kaanyik ibo koto idic, kar ngooti kittik ibo.

¹⁸Uvwani zin ngooti ci een borowoc bali ngerretin ci reng, okolttek zin nege ijjo wak iba ko maam.

¹⁹Baling edecca nege iinya iyo, ujukttek zin kaal ugge maam kar kaanyik ibo koto.

²⁰Iróng ngen kacinna ii ki munyuny iinya cik meelek giir, majje ngooti abarik otorye avwan niko. Ma bali vurrtu, illoi gii imma ci kinona, izzi rugeti to.

²¹Baling ataguzzo ol magizet iinya cik meelek, ibil Paulo jeena ngume cinneng kar zin kize ne, “Loko, ming izikttang, iróng weda ungneku Crete loq oot umudda zoz ci gerze inakung iyoko ko.

²²Iyoko zin, kannekkung ne aanyik zinzetti kokkomit kak, illoi atin eet imma ci adai ngatinnong udut. Alibe atin ibo do.

²³Imma beleja ąkkunnąką anjilo ngati T̄amutadden ci kala anna kō kar bōdōk kilinglingek nonno, ikiyā ibil abanyca ngatinanni,

²⁴kar kize ne, ‘Ma ongoole looc, Paulo! Okko atin inna lādūn abili lokiko ngumē ci alaan ci ąddikirę Romi, maję zin T̄amutadden bunnate cinne, aanyik ol dōok wak ıbową kāvvuto labak.’

²⁵Iyoko zin, looko, aanyik zinzettı kokkomit. Eci anna kanyai t̄uwēnet ngati T̄amutadden, okko atin zoz necu ogone ki ming bali ąduwąką enne annit ke.

²⁶Abunna lādūn naga ming kazuca looc ngati aburuk maama.”

²⁷Baling izeto jaṭinową omoto ki węc, ngen ngooti ątikket nyatapare ci ąddikirę een zara Adriyatik dee niko. Imma bali bāalın kenga, ąggac ol cik ąlingling ıbową kō ming ize ojon looci.

²⁸Itimanit zin үunzet ci maamu, amuda eeggin maama caazzok obon code ki moten rama, ngen dą nege aavtte buluc orgena. Baling ovvo azuca ngin imma, itimanit bōdōk dee, үmudda caazzok moten torkoc ąvvuto nege ngati uturi.

²⁹Otongoolttę nege okko woye ıbo ovocek ele biyen, үjukttek kaal cik ądingdinge ki biyena cik een węc kar zin kecebtek ıbo abunna ming abile maame, kar zin nege kalac T̄amutadden zee bāalın dōok kaala looci.

³⁰Maję ol wak ąlingling ıbową kō orong kiviret. Idimta zin ıbo cidici kō ngati gooni ci ąddikirę ke kar zin kujukttek maam. Uruwet talaben ngati otod ıbo azi ne, ovvo nege arike gii ci ądingdinge abiliz ıbo oowa.

³¹Iizek Pāulo ddikiryoit ki aciir ciginnek ne, “Ming iróng ol nēko aavtte ıbową, iróng niga arugnu.”

³²Kar zin aciiri etteddit baru ıbowę cidici ke kar kaanycik katavane kuk maame orgena.

³³Ma baling ize ojon alizi, үduwąk Pāulo nogo dōok kadakto kar kize ne, “Eci iinyawę balik eeggin omoto ki węc ke, aavtiyyu niga magizet ngen adait rok gii imma.

³⁴Iyoko zin, kaduwakkung adait áhát imma. Abunna arugnu. Kar kizzi eeti ci apirna atin ngatinnong.”

³⁵Baling үduwą Pāulo zoz necu, idima zin enne umune kar zin kaanyik T̄amutadden zany ngumē cinneng dōok ngati alawine kiziyet nege dōok, übunyañ umune neci, kar kadaho.

³⁶Ma baling үtugę niko, okkomit zin nogo dōok zinzetti, adait zin nege áhát.

³⁷Keegginną bali naga dōok ıbową obet rama ki moten turgerem ki torkonom (276).

³⁸Ma baling adakto nege dook kelezzo, ujukttek zin labi maam orgen abunna ming ovvololi ibø.

³⁹Bali ngerretin ci reng, iróng nege ngen agga looc, kar zin abarik edenyca nginti abunna abilne ibø. Odolta orong koottte ibø rok nginti odoi títimá ming uule nege.

⁴⁰Etteddit zin baru nék ağgam kaal wak ağdingdinge aanyik ibø kibil kó, kar kutungttek maam kar bódok koogit gií ci amacuce nege ibø kó. Odongit zin ruum ci ağdikiré aave ibowá taddená kar kuvuwán ngooti ibø kuk títima.

⁴¹Uguman ibø azac ci dà alute maame ngati okko ki títim. Aggam azac ibø kodok kak iróng ngen owo. Maije vurrut ci ibowó údelet maama cik apalpalana ngooti.

⁴²Inonít aciiri orong kurywet ol wak ecebje lagama kádaító gerza ming etted maam koot títimá kar kiviret.

⁴³Imma ddikiryoítí wa aciiru orong keela Páuló kurug. Alam zin enne aciir ngati orong kuryukte nogo. Uduwák zin enne ol cik ağga dunyenet anyik kitázak maam kar koot títima.

⁴⁴Ovvo uggak annu nogo vurrtá, ngati ağgame keen balik ağulai ibowá ke. Kar zin góole necu uzucca ol dook títim labak.

Buk wa Tonjaú 28

Zoz ci iinák Páuló ngati een Malta

¹Ma baling kavvuttá naga títima, annekket ol cik abak nginati ne azi zar cik looc ci aburuk maama kó ne Malta.

²Eeltawet ol nék abak nginati ke, iyelta bunnat cinneng. Ma baling akate tamú itil kar bódok loci kalal, avaddet ol nék agit dook gwóo kar naga kavvutteya.

³Uluta Páuló rimma kar karik gwóo, otowa áburezi uwat kiyowa, kar zin kulucek ele cinne azzit ci Páuló.

⁴Baling icinnet nege uwat adak Páuló kar kirime atté cinne, izektek eletti ciggek dö ne, "Urük iyoko eeti cu eet imma; ming ávirá enne maame núnum, iróng tamutadden cinna ci etted zoz júrrum kó aanyik nonno kurug."

⁵Utururák Páuló uwat neci kiták gwóo iróng zin nyigita cik uwato ogon nonno gerzet.

⁶Inon ol azi ne okko ele cinne iive atidic icima aduk atidic enne looc kádaító. Maije baling ereyyo nege úumuc, illoí rok gií ci iinák Páuló kar zin kutuhuwet zoz izeto ne, een eeti necu tamutadden.

⁷Okko nginati ojonun, anyak lōoc ci eet ci een zara Publius, een enne ddikiryoit ci Malta. Atalet enne agita oroot. Kaavtiya kizetta ेrennok ciginnek iinya iiyo jurrum.

⁸Maijé iinyawé neke omor beeti Publius abure ele kar kanyak vërtti. Uk Päulo ngatinne kar zin kuk katadek azzit kalawek Tämütäddën, bak acin abarik angaruwe enne niko.

⁹Ma baling utuguwé zoz necu niko, ivitá ol balik omori lōoce ci aburuk maama ko, kar zin nege kangaruye dook.

¹⁰Idingdingantet nege agit goolowé cik meelek oroot. Ma baling kotodda naga ibo korongnya kar koottä, aanyct zin nege agit kaal cik meelek.

Arayya ciko Päulo Roma

¹¹Baling kedecca nyelowi iyo cik kaavtiya naga lōoce ci aburuk maama ke, kotodda ibo nginati ci da ąkkü orgé ci een Alikzandria. Anyak ririton ci tämütäddenet wak eeggin cuudenit, een zar ciggek Castor ki Polluc.

¹²Kivitá naga karayya orog ci een Syracuse, kar zin komonta iinya iyo nginati.

¹³Kar zin nginati koottä naga zee rok orog ci een Regiyam. Imma iiten ci reng, ikiya ngooti ci idoliyo, kar zin kuzucca orog ci een Puteoli.

¹⁴Kurubta gottenogget ugge wak atu zoz ci Yesu, awuyet agit kavvuta ki nogo iinya turgerem. Kar zin naga koottä ki Roma.

¹⁵Baling iziyyet gottenoggeti cik abak Roma ming kavvunnä naga, ivitá urumtet gool orgé ci een zara Appius, kar ngintik een iyo adaine ol. Baling icin Päulo nogo, aanyik Tämütäddën zany kar zin kokkom zinin cinne.

¹⁶Baling kuzucca naga Roma, aanyik zin ddikiryoiti Päulo kabak do, kar zin aciiroc kebek nonno.

Uwak Päulo Roma ngati ebehe aciiroci nonno

¹⁷Baling edeca Päulo iinya iyo, utu zin enne loddikire cik Yäudö. Baling ovvo nege alute, izek zin enne nogo ne, "Gotonogga, ming nünün ngen anna kutuguwék gi ci gerze ol cigac icima keerani cik jijitiggac, kecebje anna baliye Jerusalema kar ol kanyakta annit bôdök olli Romi.

¹⁸Ucubta nege annita kar koronggit koogtan, eci ngen anna kutugu bací imma kar woye kelezzowa ki daiz.

¹⁹Maijé baling utuburet ddikirywä cik Yäudi, kommoge anna, korongi zin kikiya kozozik alaan ci addikire Romi zoz cinanni, iróng anna kanyai zoz ci kabilne ol cigannik lokika.

²⁰Eci zoze necu, korongi anna kurumto ki igeet kar kozozitung ko nenen necu. Kecebjie anna zoze ci arike olli Israilo dook zinzetti ciggek.”

²¹Oboddekk nege nonno, “Ngen naga kaggamtä waraganya ugge looce ci Judeya cik ozoz zoz cunne, illöi rok gotonogget ugge cik əvvü nginati kar kuduqtä zoz ci gerze zoze cunne.

²²Abarik zin iyoko korongnya kar kizikta inoni cunne, eci kaggayya ozoz ol zoz ci gerze obod ki ol wak atu Yesu loocowę dook.”

²³Elemtta nege kar kurumto ki Päulo wazin imma, əvvü koole ci appwe ovvo ivon Päulo ngati bali aave enne ke. Uduwak enne nogo gool ci bälinet ci Tamutaddeno, kar zin kuduwak zoz necu jurrum nginti ngerretinu tüp kize yomon. Oobek nogo kar kiziyet zoz ci aduwak enne nogo zoz ci obod ki Yesu lotinnowę wak Musesi ki arittoq.

²⁴Elemtta ol uggak zoz ci uduwa Päulo, ovvo uggak iróng elemi.

²⁵Adangto zin nege elettine, ma baling ngen nege koot, iizek zin Päulo nogo ne, “Ozoz Vongizi ci Alilé zoz ci een dëde ngati jjitiggok baling aduwak enne aritoit wa een Isaya ənnék ne:

²⁶“Bit ngati ol ciko kar izek ne, “Aziknnu atin niga zoz ci aduyai, abarik iróng iizo ootti ciggok; acinnu atin niga gi ci kogonni anna, abarik zin iróng aggayyu keng ci zoz neci dëde.”

²⁷Eci adaito zinzetti ciggek; iróng iina ciggek ngen azikne, kar zin kunyuget ebere ciggek. Ming acine nege eberene ciggek, azikne iine ciggek, azikne zinzettinne ciggek kar kivitə annita, kangaru woye anna nogo.’

²⁸“Iyoko zin korongi anna kuduwaung igeet aggac uk tırizenet ngati ol cik iróng eeggin Yaud, ovvo atin nege aziye!”

²⁹Baling uduwa enne zoz necu, oot zin Yaudi kar kadangto nege elettine.

³⁰Abak Päulo erkinya rama ceeze wa aruwę enne orobiya nyelowa, kar zin kivata ol dook wak ovvo acin nonno.

³¹Uwahek Päulo ol bälinet ci Tamutaddeno ngati iróng ongoolinne zoz imma, kar bôdok kedemez zoz ci obod ki Manyi Yesu Kiristo.

Roma

Roma 1

Zawinet ci Päulo

¹Annita Päulo wa keeni ducait ci Yesu Kiristo ci keheri waraga cu, atahala Tämütädden annit kize toniat kar kuwahek ol kaviyak cik abunna.

²Iyela Tämütädden baliyé kaviyak nék abunna ke, goole ci anyike arittok cik zoz cinne keteherttek waraga wainne alile.

³Een kaviyaha nék alile kó zoz ci obod ki Ngerinne wa arritai kize eet ci diiri tatuge ci alaan wa een Davide.

⁴Iyela Vongizi ci Tämütäddeno een Yesu Kiristo, Manyitinna Ngerrti Tämütäddeno bali itingawe enne nonno daiza.

⁵Imma zin ngati Yesu Manyi bunnat, aanya enne annit deten ci keene toniat ci kar kuwahek ol kaviyak waginnek abunna, kar ol wak iróng een Yaqd dook kutuwet nonno, kar kuzutte zoz neci.

⁶Atahalaung Tämütädden igeta buk ol cik atuwé abak looce ci Romi izet ol cik Yesu Kiristo.

⁷Keherik Anna waraga cu ol cik alile irez Tämütädden abak looce ci Romi, kar bodok Tämütädden katahala nogo kizeto ol ciginnek. Anyik Tämütädden Beetinnä ki Manyi Yesu Kiristo kaanyung iget dook gano ki deten.

Innat Päulo Tämütädden

⁸Arrak oowa, kanyike Anna Tämütädden zany zare cik Yesu Kiristo zoze cunnong ol wak atuwé Roma; eci ol dook loocowe ozoz tuwenet cunnong.

⁹Agga Tämütädden ming kalawekkung Anna iget Tämütädden zinine cinanni dook odohize, kuwahek ol kaviyak cik abunna obod ki Ngerinne.

¹⁰Kala Anna Tämütädden odohize kar kaanya gool ci kivonnung.

¹¹Korongi Anna oroot kar kikiya kicinung, kar kedemezung arizet ci riili Vongizo, kar okkomit kak,

¹²kar Anna ki iget dook kizocet tuwenet cinna kokkomit ne kak.

¹³Gotonogga ki ngonogga tuwenta, korongnyung abunna ming aggayyu kodola Anna kar kikiya kivonnung lak cik meelek giir, abarik anyak kaal cik alamnyan. Korongi gon gool ci kokko kalinglinge jurrum ngatinnong kar ol kivitak Tämütädden ki bali ming kalinglingek ol wak iróng een Yaqd ke, kar kelemtta Yesu Kiristo.

¹⁴Aanya Tämütädden kuwahek kaviyak nék abunna kó ol cik een Girík ki cik iróng een Girík, kar bódok kuwahek ol wak egenyi ki wak tarbalik.

¹⁵Korongi zin anna oroot kar kuduwaung kaviyak cik abunna igeet ol cik Romi.

¹⁶Iróng anna kóngoolé kar kuwahek ol kaviyak cik abunna, eci kaviyaha anyak doiz ci Tämütäddeno anyike ol wak elemi nonno dök třízenet. Kuwahek anna kaviyak nék arrak Yaud, kar zin ol wak iróng een Yaud.

¹⁷Eci kaviyaha cik abunna Yesú iyelá ming ákkú bunnati ngati Tämütäddeno, aara zin ol balik ütuguzzo münyen kę kizeto ol cik abunna, ákkú bunnati neci tƿwénta arrak oowa okko rok vúrrut, ki iyókó ming ehérye, azi ne, "Abak atin eeti ci abunna tƿwénta."

Mozinet ci Tämütäddeno

¹⁸Iyelai mozinet ci aburne Tämütädden nong ngati ol wak abure zoz wainne een dédé tamu-kenga, okko atin enne edez nogo. Anyike nege zoz ci gerze kize ci ommog zoz ci een dédé.

¹⁹Edez atin Tämütädden ol néké, eci nege aggá Tämütädden, iyelai zoz cinne kicinnet ebere dök, nonno ele ci adiman kiyelai jurrum.

²⁰Akane kanante ci loqtu, aggá ol komiz ci Tämütäddeno ngati idimane enne kaal cik aavtte udut, ki doiz cinne. Ming núnun iróng naga kacin komiz cinne zinino eberene, iróng eeti imma anyak gool ci amikzene komiz cinne wa aave udut, kacin naga kaale cik eenyca enne kó.

²¹Aggá ol néké ming aave Tämütädden to, iróng zin nege dingdingan nonno, icima anyike zany. Abarik anyait inoní ci gerze, iditet zinzetti ciggek ne pit.

²²Ming inon nege azi ne, kegenya núnun, abarik izeto tarbale oroot.

²³Utunget nege iróng ngen ala Tämütädden dédé wa aruge udut, abarik dingdingannit todøy yok wak oova ol keene iróng aruge, ki iyókó, iballi, elegje, ki elegje wak avuvut loota, aanyik eeti ci diiri kaal nékó kizeto tämutaddenet ciggek.

²⁴Utungek zin Tämütädden nogo kutuguzzo kaal cik gerzek irez zinzetti ciggek, awul elettij, ottodo kiwagon elegje.

²⁵Eci utuhuwet nege zoz ci Tämütäddeno wa een dédé kize volong, ala kaal wak eenyca Tämütädden, abarik weda nege innat Manyi udut. Nonno nenen.

²⁶Imma zin giiye neci gerze ogon nege kó, utung zin Tämütädden nogo kutuguzzo kaal cik gerzek amin zinzetti ciggek. Iróng ngaai ngen orong baiz ki ol cik macik, ottodo abarik ngaai nege elettine.

²⁷Ovvo ol cik macik ogon niko bük, iróng ngen oogin ki ngaai, abarik ottodo ol cik macik nege dō elettine. Ogon kaal cik iróng ol cik diirik acin eberene. Edez Tämütäddēn nogo kaale cik gerzek ogon nege kō.

²⁸Imma goolé ci iróng ol néké orong kaggac Tämütäddēn, icinnek zin enne nogo kabalit eletti ciggék zinzettiné cik vangvangik kō, zoz zin ci ogon nege kaal cik gerzek kō necu.

²⁹Eeggín kaala nék gerzek aavtte zinzettiné ciggék kō, gerziten, ki meder, ki zinzetti cik appintek, ki munyenet ol, ki dangonet, ki gool ci alabane ol kaal, ki etteddo ki ol zoo, omomot ol,

³⁰aduwak ol zoz ci gerze, amarine Tamutadden. Appik eletti, ozozik ol gerzet, odong eletti, inon odohize gii imma ci gerze een jor. Iróng ol nékó ongoole beetiggek.

³¹Aavtte ootti pad, iróng anyak tūwēnet, iróng woye eelannet gii imma, iróng irez icima amanik ol ugge cik apirna.

³²Ming aggá nege nūnūn jurrum edez lötinnowā cik abunna Tämütäddēn ol daiza zozzowē cik ogon nege, majé nege ogon oroot kar kelemtta ol cik ogon niko bük.

Roma 2

Lökikō ci Tämütäddēn

¹Iyokó zin, iróng inná anyai gool ci avire, inná eeti ci ettedik eet imma lökikō kō, eci goolé ci ettede inná lökikō kō, edezi inná ele cunne, eci inná ogoni kaal néké ele.

²Kaggá naga ilem Tämütäddēn oroot ngati apahek ol wak ogon munyen dook lökikō.

³Ming ettedik inná eet ci diiri lökikō, imma ngatu ogoni kaal nék gerzek ke, inoni inná dede iróng atin Tämütäddēn ettedeki lökikō ki ol néké dook ngatode?

⁴Inoni inná bunnat ci Tämütäddēn appwe, icima ki zinin cinne alali ci iróng atin enne aburneki nong? Iróng inná aggá zoz ci orong Tämütäddēn ngatunne abunna ming ungnek munyen looc kar bodak nonno?

⁵Abarik odoi innet oo kak, iróng orongi bodak Tämütäddēn. Utugu zin inná zoz ci gerze, iták zin mozinet ci Tämütäddēn oo cunne, okko atin enne ettedeki lökikō ming uk looci uturehe.

⁶Okko atin Tämütäddēn, “Aanyik ngenngene kaal goolé ci utugu enne.”

⁷Aanyik atin enne baiz ci aave udut eet wa anime nongittón, ogon kaal cik abunna, kar atin enne kittó dingdingon ci Tämütäddēn, ki baiz ci aave udut.

⁸Imma ngati ol wak appintek zinzetti, ogon kaal cik gerzek, iyelə atin enne mozinet cinne ngati eet ci abure zoz ci een dede.

⁹Edez atin Tāmutaddēn ol wak abak munyaene kipirta oroot. Iróng enne ahal ol wak een Yāud icima ol wak iróng een Yāud, edez dōq.

¹⁰Maijē ol wak ogon kaal cik abunna, amuc atin Tāmutaddēn nogo, aanyik dīngdīngōn, ki gano, ming eeggīn nege Yāud icima ol cik iróng een Yāud.

¹¹Iróng Tāmutaddēn irez ol ugge do.

¹²Imma ol wak abaccit iróng eeggīn Yāud eci nege iróng aggā lotīnnōk wak Musesi, ngen Tāmutaddēn ettedik nogo lōkīkō dee iróng een gōole ci lotīnnōu. Maijē ol wak ogon munyaen ngati aggawē lotīnnōk, okko enne ettedik nogo lōkīkō gōole ci lotīnnōu.

¹³Elemi Tāmutaddēn ol wak ongoole lotīnnōk ciginnek, iróng enne elemi ol wak aziye gaganiko.

¹⁴Anyak ol ugge cik iróng een Yāud, ol cik iróng anyak lotīnnōk wak Musesi, maijē ngatu ongoole lotīnnōk cik Tāmutaddēn ming ngen kicinnet, anyak nege zinzettinne.

¹⁵Imma kaala cik ogon nege niko, iyelə ming aggā nege lotīnnōk cik Tāmutaddēn, eci ming ogon nege kaal cik gerzek icima cik abunna, iyelə zoz ci aave zinzettinne ciggek zoz neci ming abunna icima gerza.

¹⁶Ming okko atin Tāmutaddēn ettedik ol lōkīkō, ittonā atin enne Yesū Kiristo ketedik ol lōkīkō kaale cik ogon nege lomuk ki iyōkō ming eheryē warage cu kō.

Yāud ki Lotīnnōk

¹⁷Ming anyak ol ugge ngatinnong, niga Yāudi cik annu ne kaggayya Tāmutaddēn, ming arikku zinzettī lotīnnōk kar ngatu odongnyu eletti;

¹⁸ming aggayyu niga zoz cinne kar utuguz giī ci een dēde eci lotīnnōk cik iyelekkung;

¹⁹ming aggayyu eegginnu niga ol cik iyelekkū ol wak iróng aggā zoz ci Tāmutaddēn gool, izet urez ci ol wak abak muhūra.

²⁰Annu niga ne, aggayyu lotīnnōk cik Tāmutaddēn wak anyak genyiz ki zoz ci een dēde, ilotikkū woyē ol cik adite iina kar edemezit dooli cikidik.

²¹Abarik edemezu niga ol ugge ming ngen edemezit eletti cuggōk? Uwahekku ol annu ne, ma ogorzinnu. Maijē ngatu eegginnu niga ogoryak.

²²Aduwakkü ol ąnnu ne, abunna iróng ol orooto ki ngaa. Ma iyoko niga iróng ąwulu eletti? Amarinnu niga ol wak ala tədoyyok wak oova ol kizeto Təmütəddənet ciggek, imma ngatu niga ogorozzu Ceez wa Təmütəddəno.

²³Odongnyu niga eletti zoz ci lotinnou, imma ngatu iróng əngoołinnu lotinnok, abarik anyaktau Təmütəddən əliyan.

²⁴Eherye Warage ci Təmütəddəno azi ne, “Anyikku niga ol wak iróng een Yaqud kodomit zar cik Təmütəddəno zoz ci үtuguzzu niga.”

²⁵Abunna keer cunnong ci ettede ol vıçavıccet ko, ming azunnu niga lotinnok cik Təmütəddəno. Ming iróng niga əngoołinnu lotinnok, ogonu ki ol cik iróng agga lotinnok.

²⁶Ming azunne ol wak iróng etted vıçavıccet ko lotinnok dede, ubunnta nege ogoñ ki ol wak etteddit vıçavıccet.

²⁷Imma eeti ci iróng een Yaqud kar kütugu kaal cik orong Təmütəddən, ettedekkung atin enne lokiñ ol balik etteddit vıçavıccet ko. Ming etteddu niga vıçavıccet nūnūn, kar bodoñ kanyait zoz ci Təmütəddəno eherye, iróng niga əngoołinnu demzinət neci.

²⁸Ki iyoko ming abak eeti ki olli Yaqudo kar etteddit vıçavıccet ko, iróng zoz necu aanyik nonno kize Yaqudoc dede.

²⁹Abunna eeti ming een Yaqudoc dede, etted wucic vıçavıca, əngoołe lotinnok cik Təmütəddəno. Amuda eeti rezinet ci Təmütəddəno dede goole ci aanyik enne Manyi zinin cinne, iróng een goole ci ettede ol vıçavıccet, een abarik Vongiza. Anyik Təmütəddən kamyayuk eet, iróng een ol cik diirik.

Roma 3

Ngen Təmütəddən azunne ol

¹Iyoko zin “Nya ci riili ming ize eeti Yaqudoc? Nya bodoñ ci abunna ming etted eeti wucic vıçavıca?

²Ming ize eeti Yaqudoc, riile nege goolowe cik meeplek giir: Arrak oowa, aduwak Təmütəddən kavyak ciginnek wak abunna ol utuge ci ol cik een Yaqud.

³“Anyak ol ugge cik meeplek ngatinneng wak iróng atu kavyak neke. Azi ungec ci zoz necu ne iróng zin ngen karike zinzetti Təmütəddən, iróng zin Təmütəddən ngen azunne zoz bali үdүwə enne ke?

⁴Iróng een niko! Aduwə Təmütəddən zoz ci een dede, ming nūnūn ovolong ol doqök, aalna zoz cinne een dede udut. Eherye Warage ci Təmütəddəno zoz ci obod ki Təmütəddən, azi ne, “Iyelai atin zoz cunne een dede ming ozazi inna, ommogi atin inna ol wak orong kadayı innet lokiñ.”

⁵Ja kuduwa goole ci ozoze ol, ming anyaha zoz ci gerze kogon naga ko ol kaggac bunnat ci Tämütäddeno, kozoz woye naga nya zoze necu? Abaci Tämütädden ngati ettedekket lókiko? Iróng Tämütädden abaci.

⁶Kannekkung zin ne, illoj, iróng een niko! Ming iróng enne abunna oroot, iróng woye Tämütädden ettedik olli löötü lókiko jurrum.

⁷Azi woye eeti imma ne, “Ming kovolongi, kar kanyahak volong cinanni ko ol kaggac Tämütädden ming aduwá zoz ci een dëde, kar ol kidingdinganit nonno oroot. Ovvo uggak ajjinne, nya ming azi Tämütädden ne keeni anna eet ci munyen?”

⁸Azi gon ol uggak volonga ne agit cik kaduwanna zoz cu, “Kutuguz munyen, kar ol kicinnet kengerta zoz ci abunna jurrum.” Abunna zin ming edez Tämütädden atin nogo doök.

Illoj eet ci abunna ngume ci Tämütäddeno

⁹Kazi woye naga ne? Kommogja naga olli Yäudö ol doök? Iróng een niko. Kuduqtä wanai arrak naga oowa, kizeto ne abaccit ol doök ngume ci Tämütäddeno, ming een eeti Yäudoc icima iróng een Yäud.

¹⁰Azi Waraga ci Tämütäddeno ne, “Illoj rok eet code tok ci abunna ngume ci Tämütäddeno;

¹¹illoj rok eet imma ci agga zoz cinne een dëde,

illoj eet imma ci orong Tämütädden.

¹²Utuhuyek ol doök boici zoz ci Tämütäddeno, izeto nege ol cik gerzek; illoj rok eet code tok ci abunna.”

¹³“Ogon utesetti ciggek ki elegiti ci adak iriya,

aduwá ahatti ciggek zoz ci een volong.” “Aduwá bodök utesetti ciggek zoz ci adul emmen ci eeto ogor ki ming adak uwat eet.”

¹⁴“Abbize zoz ci een torinet ki mozinet utesetti ciggek do niko.”

¹⁵“Irez nege kumunyet ol ataman.

¹⁶Imma ngati ovvoye, egerzan ngin neci kize gerza.

¹⁷Iróng nege agga kar kabaito labak.”

¹⁸“Iróng nege ongoole rok Tämütädden.”

¹⁹Kaggayya eherye lotinnowá kar kozozik ol wak elemi kuzutté. Kar ming ovvo lotinnowá ettedik olli Yäudö lókiko, ettedik atin Tämütädden ol doök lókiko. Illoj eet code tok ci aliti.

²⁰Iróng Tämütäddən elemi eet imma eci azunne lotinnok. Anyak gii code tok ci ogon lotinnowa, iyelék ol ming abaccit zoz ci ogone nege münyen.

Aanyik Tämütäddən eet kubunra tūwəntə

²¹Iyoko kicinnet naga gool ci adimannet Tämütäddən kubunnta, iróng een goole ci kazunne lotinnok cik Musesi. Uduktə lotinnowa cik Musesi ki zozzok balik eher arittowā gool ci karubane naga bunnat ci Tämütäddeno.

²²Akkü gool ci zoz ci abunna ko ngati Tämütäddeno, kar ol doök kubunnta, elemi enne eet ming atu Yesu Kiristo kize tirizoit cinne.

²³Eci ol doök anyak bacinnok cik münyen, iróng zin naga ngen kazuca dingdingon ci Tamutäddeno.

²⁴Imma zin abarik Manyi bunnate cinne aanyik ol kubunnta ngumē cinne ollin zoze ci Yesu Kiristo, wa bali adai keete ci een tälakęc.

²⁵Ittona Tämütäddən Yesu Kiristo kar kize ci avila ol münyen biyete ciginnek, ming atu nege nonno. Iyela zoz neci ming abunna Tämütäddən, eci alali nonno zinin münyen cik ollu baliye, ngen zin kedez ol.

²⁶Iyelai zin bodök zoz necu iyoko abunna Tämütäddən, eci enne aanyik eet imma ci atu zoz ci Yesu kubunna, zoz zin ci kaggawé abunna Tämütäddən ko neci.

²⁷Aanyyet zin iyoko Tämütäddən bunnate cinne goole ci aarane bacinnok ciggac. Kanyak zin iyoko naga gool ci kadihize eleetti zoze necu? Illoj udut, aarannet enne münyen ming katu naga Yesu, iróng een goole ci kazunne lotinnok.

²⁸Kaggac naga elemi Tämütäddən ol eci nege anyak tūwənet, iróng een goole ci ongoolinne nege lotinnok.

²⁹Een Tämütäddən ci Yaudo dō? Iróng een niko, iróng een ci ol ugge buk? Dede, een ci olli Yaudo ki ol cik iróng een Yaud buk.

³⁰Ode Tämütäddən tok, elemi enne Yaud wak etted vicaviccet tūwəntə, elemi bodök ol wak iróng etted vicaviccet tūwəntə.

³¹Kegerezanit naga lotinnok wak Musesi tūwəntə cinna? Iróng een niko! Kaanyzik abarik naga lotinnok kokkomit kak.

Roma 4

Abunna Aburahami ngumē ci Tämütäddeno tūwəntə

¹Kinoni zoz ci jijitinnə Aburaham, elemi Tamutäddən nonno kubunna goole jang?

²Ming elema T̄amutaddēn Aburaham kubunna kaale cik ütuḡ enne, anyak woye enne gjii imma ci odonge ele. Iróng woye enne odong ele ngumē ci T̄amutaddēno.

³Eherye Warage ci T̄amutaddēno zoz ci azi ne, “Elema zin Aburahami zoz ci T̄amutaddēno kar enne kaanyik nonno kize eet ci abunna.”

⁴Imma gon ming alingling eeti, aruwék ol nonno orobiya, iróng een muci.

⁵Imma eeti ci iróng alingling majje ngatu atu T̄amutaddēn ci alalnek ol munyen, eci T̄amutaddēn elemi tuwenet cinne kize bunnat.

⁶Eherye Warage ci T̄amutaddēno ozoz Davide mayuwenet ci eet wa elema T̄amutaddēn nonno kize bunnat, iróng een goole ci linglingon cinne. Azi Davide ne,

⁷“Umuuyuk T̄amutaddēn ol balik alalek enne nogo munyen, utung enne kaal wak gerzek ütuguzzo nege.

⁸Amuda eeti ci itiviltai munyenä ciginnek veelek mayuwenet, iróng atin Manyi edez nonno.”

⁹Ma iyoko een mayuwenet ci ol balik etted vicavicçet een Yaqd ko do, iróng een ci ollu doq? Iróng een niko, azi bali Warage ci T̄amutaddēno ne, elema T̄amutaddēn Aburaham eci enne atu nonno.

¹⁰Akane zoz necu vonga? Akane baling ngen Aburahami ketedd wucic vicavica yo, icima ngati ettede? Akane baling ngen enne ketedd.

¹¹Aanyik Aburahami ele cinne ketedde kar kiyelä bunnat cinne eci enne atu T̄amutaddēn ki bali ming ngen enne ketedd wucic vicavica ke nunun. Aanyik zin zoz necu Aburaham kize beeti ol wak elemi Tamutadden tuwente cinneng, ming iróng nege etted nūnun.

¹²Een enne bōdōk beeti ol doq wak etted wucic vicavica, iróng nege ettede do, abarik annu gool ci tuwento ci owoye beetinnā Aburahami baling ngen enne ketedde.

Amuda ol kaal cik uduwa T̄amutaddēn tuwenta

¹³Uduwāk T̄amutaddēn Aburaham ki dooli cik dooli ciggek, okko atin enne aanyik nogo looc. Iróng enne aduwā zoz necu eci Aburahami uzute lotinnok balik Musesi ke, abarik T̄amutaddēn acin bunnat ci akku tuwente cinne.

¹⁴Ming aanyik T̄amutaddēn ol kaal ciginnek eci azunne nege lotinnok, okko ucca tuwenet een gjitareng, okko bōdōk zoz ci uduwa Manyi ogonik atin ol ko, een rara.

¹⁵Ming iróng eeti azunne lotinnok, aanyik T̄amutaddēn komoze; gool cōde ci iróng anyike T̄amutaddēn komoze, abunna ming iróng kanyak lotinnok.

¹⁶Uduwā Tāmūtādden, ḡamuyuk atin enne ol wak ątū nonno, eci enne iirke, anyak deten, irez ol, iróng een zoze ci azunne nege lotinnok. Ming anyak eeti tūwēnet ki ci Aburahami, ḡamuyuk atin Manyi nonno, iróng een ol wak azunne lotinnok do, abarik ki ol wak ątū Tāmūtādden ki Aburahami, wa een beetinna tūwēnta.

¹⁷Eherye Warage ci Tāmūtāddeno zoz ci obod ki Aburaham, azi ne, “Marrit ming kaanyi innet ize beeti idongi cik meelek.” Uduwāk Tāmūtādden nonno zoz necu eci enne anyak tūwēnet. Manyi ci aanyik ol wak adaito kuruget, kar kidiman kaal cik een jor.

¹⁸Uduwāk Tāmūtādden Aburaham zoz ci okko enne een beeti idongi cik meelek, ming acin ize enne matiyoc nunun, ngen Aburahami arike zinin Tāmūtādden dee, ki baling uduyai ke, “Iyoko zin ovvo atin dooli cigunnek eeggin niko.”

¹⁹Ma baling ize Aburahami matiyoc anyak erkinya moten omoto, ngen enne ątū Tāmūtādden zoze bali uduwā enne ke. Aggā Aburahami ele niko ize matiyoc ere daiz, okko Sarah ngaa cinne ize matiyoc buk, iróng ngen arıti.

²⁰Iróng zin Aburahami ınon icima ebezbezan zoz bali uduwā Manyi ke. Aanyik tūwēnet cinne nonno kokkom kak, aanyik zany Tāmūtādden.

²¹Aggā enne anyak Tāmūtādden komiz kar kutugu kaal balik uduwā enne ke.

²²Zoz zin ci “elemane Tāmūtādden Aburaham kar enne kanyik nonno kize eet ci abunna.”

²³Ki iyoko ming kikeb naga Warage ci Tāmūtāddeno ko. Iróng zin zoz een ci Aburaham do ci elemi Tāmūtādden kize eet ci abunna zoze ci tūwēnet cinne,

²⁴abarik Tāmūtādden elemnyet kizet ol cik abunna ming karike naga nonno zinin, eet bali ingane Manyitinna Yesu Kiristo daiza.

²⁵Aanyyet Tāmūtādden Yesu kar kadak munyaene ciggac, kar kitngawe nonno daiza, kar naga kizet ol cik abunna ngumé ci Tāmūtāddeno.

Roma 5

Kanyait naga gano ki Tāmūtādden

¹Iyoko zin, elemnyet Tāmūtādden tūwēntę cinna, kanyait zin naga gano ki Tāmūtādden ngati Manyitinna Yesu Kiristo.

²Iyeleit zin Yesu Kiristo agit wak katu nonno ko gool ci kar Tāmūtādden kelemaita eci enne anyak deten, katu bodok naga nonno. Katalninna karikka zinzetti iiiten ci okko Manyi odongnyet okkoyyet taddena, kar kavvut ki nonno udut ngati adinqdinganę ol nonno.

³Iróng zin ogon niko doók! Katalne naga píryanzete ci kamuda eci kágga aanyyet píryanzet kinimet nongitton,

⁴okko nimenet nongitton amad eet jurrum, kar kaanyyet kartik zinzetti Támútadden.

⁵Iróng zoz ci karike naga zinzetti Támútadden ko unyaneta, eci Támútadden aanyyet agit rezinet cinne zinzettinnej ciggac goole ci Vongiz ci Alile, ci aanyet enne agita.

⁶Ma baling izzi gool ci kar naga keelttai eletti ciggac, ikiya zin Kiristo tirizoiti iitené ci odola Támútadden kar kádak münyené ciggac.

⁷Illoj woye eet imma ci orong kar kádak zoze ci eet ci azunne lotinnok, orong woye eeti imma kádak zoze ci eet ci abunna.

⁸Majje báliye, utugu Támútadden zoz necu, iyela bunnat cinne, baling ngen keeggín naga ol cik münyenú, adák zin Kiristo zoze cinna.

⁹Idimantet zin biyeta cik Yesú wak addutai ko kubunnta jurrum, eelawet mozinte ci Támútadden, kar Manyi kelemait zoze necu.

¹⁰Baling ngen keeggín moddo cik Támútadden núnun, aganizet zin enne, eci adák Ngerinne zoze cinna. Iyoko zin, baling kaganto ki nonno, kágga naga kamuda atin baiz ci aave udut eci itirizzet biyeta cik Ngerinne Yesú.

¹¹Katalninna zin oroot kaale doók, eci Támútadden ittonait Manyitinna Yesú Kiristo kar kanyait gano naga ol balik keeggín moddo cik Támútadden ke.

Zoz ci obod ki Adam ki Yesú

¹²Akane eeti code tok münyen kar münyené neke kanyaktak olli lootu daiz. Bak kacin utuguzzo ol dook münyen, adai atin ol dook zoze ci münyenú.

¹³Anyak looci münyen baling ngen lotinnowá cik Musesi kivita. Illoj gi ci iyelék ol ming anyak nege münyen, eci azze lotinnowá báliye to.

¹⁴Anyak daizi komiz ngati eet ci diiri, akane báliye inyawé balik Adami ke rok Muses. Okko daizi rok ol wak ngen kutuguzzo münyen ki bali utugu Adami ke.

¹⁵Imma bódok Adami ki Yesú engero goolowé cik ogone nege kaal. Akkunnak daizi looc münyené cik Adami kar kuruma ol doók. Okko zin Yesú Kiristo anyahak ol doók muci ci een deten ci Támútadden.

¹⁶Anyak kaal cik aavtte do münyené cik utugu Adami cik iróng ogon ki muci ci Támútadden. Anyaha Adami dezinet eeti code ci arrak akane münyen. Majje muci ci Támútadden ikiya vúrrta ngati kanyahe naga münyen cik meelek, kar enne keelawet kubunnta ngumé cinne.

¹⁷Abalet daizi ki iyoko alaani ko, eci Adami abaca. Iróng zin zoz necu atubo ki gi ci ogon Yesu Kiristo. Iirké Tamutadden ngatinna oroot, kar kaanyyet bunnat cinne kavvu baize cinna zoze ci eet code tok, Yesu Kiristo.

¹⁸Okko atin Tamutadden edez ol dook munyen cik eet code, wa een zara Adam. Imma zin zoze ci eet code, uthu Yesu Kiristo ko, ngati adakne talakeca, elema zin Tamutadden ol dook kubunnta kar kurubta ruget wa aave udut.

¹⁹Iróng baliye Adami ngen azunne zoz ci Tamutadden kar kanyahak ol dook munyen. Imma Yesu uzute zoz ci Tamutadden, anyahak ol zoz ci abunna, kar Tamutadden kelema ol dook.

²⁰Aanyik Tamutadden Muses lotinnok, kar kiyela bacinnok cik ollu meeplek, ming ovvo bacinowa eeggan meeple giir, okko zin deteni ci Tamutadden okkomi kak, iyela bunnat cinne.

²¹Ki iyoko, ming anyahak zin munyen ol daiz lootangatu; imma zin deteni abal ol bunnate ci Tamutadden kar kaanyyet baiz wa aave udut ngati Yesu Kiristo Manyitinna.

Roma 6

Karuba naga ruget ngati Yesu

¹Kazi woye naga ne, "Kogon woye naga munyen odohize kar bunnati cinna kotore kize appwa?"

²Iróng een niko! Ming iróng munyen ngen abalet ko, nya bodoek ming kobodonik naga munyen ko?

³Abunna zin ming aggayyu kozol naga ki Yesu Kiristo gool ci kaggam batitimo, kozol naga buk ki nonno daiz cinne, kizeto zin naga ol code ki nonno.

⁴Baling kaggamit naga batitimo, kadaito ki Kiristo buk iloma, kar atin naga buk kabait baiz ci een jor, ki bali ming ingane baatinne nonno daiza komize cinne ke.

⁵Imma ming kozol naga ki Yesu daiz cinne goole ci kaggam batitimo, kingazi atin naga daiza ki nonno.

⁶Kagganaga odode baizi cinna bali reeni ke ki Yesu keete ci een talakec, kar munyen iróng aruba gool ci abaleta,

⁷eci eeti ci adaha izzi enne munyen.

⁸Kagganaga ki iyoko ming kadaiki tirizoit Kiristo ko, karuge atin buk ki nonno.

⁹Kagganjurrum iróng daizi anyak komiz ngati tirizoit Kiristo. Adak enne baliye kar Tamutadden kitingawe nonno daiza, iróng atin enne adai dee udut.

¹⁰Imma daizi ci Yesu ko, adai kar kaara munyen cik ollu dook lak code. Imma iyoko zin, aruge enne, abak zoze ci Təmətəddəno.

¹¹Abunna zin niga ming aggayyu niko, iróng munyenə ngen abalung bədək, urumteu niga ki Təmətəddən zoze ci Yesu Kiristo.

¹²Iyoko zin, ma anyikku munyen kutuwaung oottı ciggok kar unuwet kaal cik orong zinzetti ciggok.

¹³Ma anyikku oottı ciggok koottung goole ci gerze kar anyait munyen, abarik aanyikci zinzetti ciggok dook Təmətəddən ki iyoko ol wak balik ingane Təmətəddən daiza ke. Iyoko zin, ütuguz kaal cik abunna.

¹⁴Ma anyikku munyen kanyait doiz ngatinnong, eci lotinnowə balik reentik Musesi ke iróng ngen bədək abalung, abarik aanyikci dətinet ci Təmətəddəno kabalung.

Duccak cik zoz ci Təmətəddəno

¹⁵Kaggə naga niko aanyyet dətinet ci Təmətəddəno kavvut labak, aanyyet woye zoz necu keməddək munyen eci iróng lotinnowə abaleta? Illo!

¹⁶Abarik zin abunna ming kaggə niko kəeggın naga duccak cik ol wak kongoole naga. Ming kəeggın duccak cik munyen, okkoyet daiza, abarik zin abunna kəeggın duccak cik Təmətəddəno okkoyet bak karuba bunnat cinne.

¹⁷Egginnu niga baliye duccak cik munyen, abarik aanyikci Təmətəddən zany, eci niga iziktu dəmzinət cinne, kar üzuttə dəmzinət neci zinzettinə cuggok.

¹⁸Iyoko zin, iróng niga ngen anyakku munyen, abarik izetu niga duccak cik bunnat ci Təmətəddəno.

¹⁹Katubuzei anna zoz necu niko ko, eci ngen niga egginnu tarbale ngen aggac zoz imma. Anyikku niga eletti ciggok kizeto duccak kaale cik gerzek, ngati abarik weete anyikku eletti ciggok kizeto duccak cik bunnat ci Təmətəddəno kar izet dooli ciginnek alile.

²⁰Ecebannung iget dook munyenə oottı, iróng ngen inonnu gii ci abunna ngumə ci Təmətəddəno.

²¹Amudannu iyoko niga nya ci abunna kaale cik anyahakkung alıyan ko? Ovvoyyung zin kaala neko dook goole ci daizo.

²²Iyoko zin, aara Təmətəddən munyen ciggok, abaktu labak, izetu niga duccak cik Təmətəddəno. Aanyung zin zoz necu izet ol cik alile kar bədək kuyung baize ci aave udut.

²³Aanyyet munyenə daiz, okko zoz ci Təmətəddəno aanyyet baiz ci aave udut ngati Manyitinna Yesu Kiristo.

Roma 7

Oogjai ol wak ątuvwxyz komize ci lotinnou

¹Gotonogga ki ngonogga tƿwnta, aggayyu niga abal lotinnow eet ming ngen aruge.

²Ki iyoko eherye lotinnow azi ne, anyik ngaa kodowozik mac cinne do niko ming ngen enne aruge. Ming adak eeti cinne, arume woye ki eet imma labak.

³Ming okko enne arume ki eet imma ming ngen eeti cinne aruge, orooto enne ki eet neci. Abarik ming adak mac, irong woye lotinnow alam nonno, atik woye eeti imma nonno labak.

⁴Gotonogga ki ngonogga tƿwnta, aave baizi ci ogon niko buk ngatinnong. Irong lotinnow bodo anyak ngatinnong komiz ci kar kabalung, eci bali adakne Yesu ke, ogon ki iyoko buk adakttu niga ki nonno lotinnow. Anyakku zin niga gool ci arumenu ki Kiristo bali ingazi daiza kurug ke, abunna zin kalinglingek Tamutadden.

⁵Baling ngen kutuwt zoz ci Tamutadden, kogon naga munyen cik irez eleetti ciggac do niko, munyen cik iyela lotinnow cik Tamutadden, anyahakket atin daiz.

⁶Maije ngatu, irong lotinnow ngen abaleta. Kutuguzzo naga kiwagon ol wak adaito balig ngen abalet lotinnow, illoj zin komiz ci anyak lotinnow ngatinna. Iyoko, kalinglingek naga Tamutadden goole ci Vongiz ci een jor, irong een goole bali reeni kongooline lotinnok balik eherye ke.

Iyelkket lotinnow zoz ci munyen

⁷Iyoko zin kazi woye naga ne? Een lotinnow munyen? Irong een niko! Ming irong lotinnow iyelkket munyen, irong woye da anna kagg munyen dede. Irong bodo woye anna kagg gi ci eeto amanik zinin cinne gerze, eci azi lotinnow ne, "Ma anyai zinin ci appwe ceze ci eet imma."

⁸Abarik zin munyen cik akiv gool ci lotinnou kar anna kutugu kaal cik gerzek orong zinin cinanne. Een munyen daiz ngati azzene lotinnow to.

⁹Baling ngen anna kagg lotinnok ke, kabai bali jurrum. Ma baling kokko anna kagg lotinnok vurrtta, ivita munyen anyait komiz ngatinanni,

¹⁰Baling kokko kacinni niko, abarik lotinnow wak balik abunna weda kamudane ruget ke, anyaktta daiz.

¹¹Aanya munyen kozorzore baizi cinanni goole ci lotinnou. Imma zin goole ci munyen kuruba daiz.

¹²Iyoko zin, ililec lotinnow ki zoz ci aduw dook abunna.

¹³Ming abunna lotinnowā, nya zin ci ozorzoran baiz cinanni kize gerza? Mūnyen cik aanya annit daiz ngati kogonne gīi ci abunna lotinnowē. Iróng een lotinnok dēdē cik anyik baiz cinanni kize gerza.

¹⁴Kaggā naga niko, əvvü lotinnowā ngati Tāmutaddēno, ki iyoko anna ming kazunne lotinnok balik reentik baize cinanni kē, ececta annit bük mūnyenā.

¹⁵Dēdē, iróng anna kaggā gīi ci kogonni. Eci gīi wa korongi anna kutugu kō, ngen abarik kutugu, abarik kutugu gīi ci abure zinin cinanni oroot.

¹⁶Maijē nūnūn ming kutugu gīi ci iróng anna korongi kar kutugu, ngen anna kelemi niko een lotinnowā kaal cik abunna.

¹⁷Iróng een annit ci kogonni kaal cik gerzek mūnyenā, abarik een mūnyen cik abak eliya cinanni kō, cik ogon kaal nēkō dook.

¹⁸Kaggā niko illoī gīi imma eliya cinanni ci aanya kar kutugu kaal cik abunna. Maijē nūnūn ming korongi kutugu kaal cik abunna abarik ogone kaala cik gerzek.

¹⁹Imma anna korongi kutugu gīi ci abunna, abarik karuba ele kogonni kaal cik gerzek iróng anna korongi kutugu.

²⁰Iyoko zin, ming kogonni anna gīi ci iróng zinin cinanni orong kutugu, abarik zin iróng een annit ci kogonni, een mūnyen wak abak ngatinanni cik ogoni.

²¹Ming orong zinin cinanne kutugu gīi ci abunna, abarik kamuda ele cinanni kutugu gīi ci gerze, lotinnok cik aanya annit kutugu niko.

²²Kelemi zin anna zinine cinanni dook lotinnok cik Tāmutaddēno.

²³Kacinni zinine cinanni, anyak kaal ugge cik ooro zinine cinanni, kecebe lagame ci lotinnok cik mūnyenā, alamte kaala wak kinoni korongi kutugu.

²⁴Kiize anna eet ci kamati! Ngene woye ci eelanna daiza?

²⁵Kanyike Tāmutaddēn zany ngati Manyitinna Yesu Kiristo!

Iyoko zin, keeni anna zinine cinanni ducait ci lotinnok cik Tāmutaddēno, imma goole ci mūnyenā keeni ducait ci lotinnok wak mūnyenā.

Roma 8

Anyik Vongiz ci Tāmutaddēno kabalin

¹Iyoko zin, ming arume eeti ki Yesu Kiristo, iróng atin Tamutadden ngen edez eet neci, iitene ci okko enne ettede lokiko.

²Eci Vongizi ci Tāmutaddēno arawa annit lotinnowē wak mūnyenā ki wak daizak, kar kanyaha ruget ci een jor ngati Yesu Kiristo.

³Iróng lotinnowā balik aanyik Tämütädden Muses kē aruguzeta eci mūnyenā amunyeta, ki iyoko, eci naga ol cik diirik iróng kanime kūzuttē nogo. Abarik zin Tämütädden aanyyet ruget ngati ittonanē Ngerinne kize eet ci diiri ki olli mūnyenū kar kikiya kize wawac ci aara ol mūnyen. Aanyik Tämütädden ele ci Yesū kize ci edeze enne mūnyen.

⁴Ogon Tämütädden zoz neci niko kar naga kutuguz kaal cik abunna aduwā lotinnowā dook, abunna naga kongole Vongiz ci Tämütäddeno, iróng kanu kaal cik gerzek irez zinzetti ciggac.

⁵Inon ol wak abak kaale cik orong zinzetti ciggek, kaal cik obod ki ele do niko. Imma ol wak abak Vongize ci Tämütäddeno, inon kaal cik obod ki Vongiz.

⁶Ming kabal naga eletti kaale ci gerzek balik reentik amin zinzetti kē, kamuda atin daiz. Imma ming kabal eletti Vongize ci Tämütäddeno, kanyak atin baiz ci abunna ki gano.

⁷Okko eeti ci inon kaal cik gerzek amin zinin cinne kō, ooro enne ki Tämütädden, eci iróng enne ongoole lotinnok ciginnek, iróng ongoole iyoko niko, icima iróng bōdōk enne ongoole atin udut.

⁸Imma ol wak aanyik kaal cik gerzek irez zinzetti kabal baiz cinneng, iróng Tämütädden atalne zoze cinneng.

⁹Imma niga ol nek anyakku Vongiz ci Tämütäddeno zinzettinē ciggok kō, iróng zin niga ngen aballu eletti kaale cik gerzek irez zinzetti cuggok, iróng ucca bōdōk annuyu kaal neke. Ovvo ol wak iróng anyak Vongiz ci Alile iróng nege eeggin ol cik Kiristo.

¹⁰Ming abak Kiristo zinzettinē cuggok, adaito eletti cuggok do zoze ci mūnyenū, maije vongizzowa cuggok aruge zoze ci bunnat ci Tämütäddeno.

¹¹Imma Vongizi ci Tämütäddeno bali ingane Yesū daiza abak ngatinnong dook, nonno ci ingane Kiristo daiza, aqanyung atin enne baiz ci een jor elettinē cik daizak kō, Vongize cinne.

¹²Gotonogga ki ngonogga tuwēnta, iróng kaala cik gerzek mūnyenū irez zinzetti kō ngen abaleta, abunna kogon giil wa aduwakkēt Vongizi ci Tämütäddeno, gerza ming kogon kaal cik gerzek amin zinzetti ciggac.

¹³Ming ogonnu kaal cik gerzek kō, ovvoyyu atin daiza. Abarik ming eelaung Vongizi ci Alile, utungtu kaal neke amin zinzetti kō dook, urugtu zin atin niga.

¹⁴Imma ol nek aanyik Vongiz ci Tämütäddeno kabal nogo kō, eeggin nege dooli cik Tämütäddeno.

¹⁵Iróng Vongizi ci Tämütäddeno aanyyet kizet duççak kar kotoñgooltte lokiko ci Tämütäddeno. Abarik Vongizi aanyyet kizet dooli ciginnek bak kawu Tämütädden kize Beetinna.

¹⁶Aduwakket Vongizi ci Tämütäddeno dede keeggin naga dooli cik Tämütäddeno.

¹⁷Aduwakket Vongizi cinne zoz bak kaggä naga ki Yesu Kiristo, aanyyet atin Tämütädden zoz ci udadwa enne, kozol atin naga dingdingon ci Yesu, ming kipirta naga ki nonno.

Dingdingon ci atin ąkkü

¹⁸Idica pirnanet ci kamuda naga loota ngatu ko, ming katubuz ki bunnat ci kovvo atin kamuda iiten neci.

¹⁹Ma kaala cik eenyca Tämütädden loota ngatu ko dook, ereye talninta, orong nege iiten ci atin okko Tämütädden iyelek ciko ngene cik eeggan nege dooli ciginnek.

²⁰Amaliltte ootti cik kaal nek eenycai ko dook, iróng een kaal nek cik orong kar kamaliltte nogo ootti. Adiman Tämütädden zoz necu kutugu niko eci enne orongi, eci naga kere zoz ci karike zinzetti ko,

²¹ovvo atin kaala nek idimana Manyi ko angaryai baize ci eegginné nege duççak, kar kozolit nege dingdingon ci abahe dooli cik Tämütäddeno labak.

²²Kaggä naga dook anyak kaala cik lootu piryanzet ogon ki ngaa ci orong kutuyai awucnek dolec.

²³Abarik iróng pirnanet neci aave kaale cik eenycai do, aave pirnanet buk ngatinna, ol balik aanyyet Tämütädden Vongiz arrak oowa ke; kabalac zin naga zinzettinne, ngati kerewe eletti cik een jor ko, kar Manyi kiyellet keeggin naga dooli ciginnek.

²⁴Eci zoze ci karikka naga zinzetti ko ci aanyet tñrizenet. Majje ngatu, iróng zin naga karike zinzetti kaal cik kacin eberene ko. Ngene ci arike zinin gii ci anyak enne ladun?

²⁵Iyoko zin, ming karikka naga zinzetti kaal cik ngen naga kicinnet, kere zin zinzettinne cik alali.

²⁶Eelannet atin Vongizi ci Tämütäddeno buk agita, eci naga iróng kaggä gool ci kalawe Tämütädden. Alawonekket Vongizi oroot, ilalek Tämütädden goole ci iróng naga kaggä.

²⁷Agga Tämütädden kaal cik kinon naga dook, agga bodok zoz ci udadwa Vongizi, eci Vongizi alawek ol cik Tämütäddeno goole ci orong Manyi.

Iróng gii imma engeryet rezinte ci Tämütäddeno

²⁸Kaggə bədək naga ogon Təmütəddən zoz ci abunna kaale cik iinək ol wak irez nonno. Eeggın nəkə ol wak engera enne kizeto ol cik orong enne,

²⁹aggə enne odohize ol wak engera enne. Kar kaanyik kutuguzzo ki dooli ciginnek, ütuguzzo ki Ngerinne Yesu, kar Yesu kize əbu cinnəng orgene ci dooli cik meelek.

³⁰Utu zin Təmütəddən ol balik odola atahala enne, imma ol nək awu enne kö, elema enne kize ol wak abunna, kar kaanyik nogo kozolit komiz cinne.

³¹Kozoz woyə naga bədək nya zozzowə nək odola Manyi kö dək? Ming aave Təmütəddən dədə otone cinna, ngene woyə bədək ci acinnet gerzet?

³²Aanyyet Təmütəddən Ngerinne agit kize wawac. Baling aanyyet enne muci ci əddikirə kö, ma iyokə naga ming kinən dək, iróng woyə enne aanyyet gii imma ci korong naga?

³³Ming elema Təmütəddən ol balik atahala enne kə, anyak woyə eət imma ci ettedik ol nəkə ləkiko? Illoj woyə eət imma ci ettedik nogo ləkiko.

³⁴Baling ədək Yesu Kiristo, kitenga daiza kar naga kavvuta labak zozə ci ettedekket Təmütəddən ləkiko, ngene woyə ci anyak komiz ci edezetta? Iróng Yesu ədai zozə cinna də, abarik itinga daiza kar kavvu atte ci azzo Təmütəddənə, ngati anyahe enne komiz, alawakket Təmütəddən.

³⁵Illoj gii imma ci engeryet rezinte ci Kiristo. Engeryet woyə nəngittonə, icima piryanzet ngati kamuda gidenət, icima magiz, icima ngati kowoye ngədhırır, icima ngati alibənə looci, icima daiza?

³⁶Eherye Buwe ci Təmütəddənə, azi ne, “Kaavtte naga daiza odohize zozə cunne Təmütəddən. Kogon kiwagon əzzə cik ovvo ol otodongi.”

³⁷Ming kabak naga nəngittonə nunun, kommog naga kaal dək doize ci Kiristo wa irezet kö.

³⁸Kaggə anna jurrum, illoj gii imma ci engeryet agit rezinte ci Təmütəddənə, iróng een ruget, icima daiz, iróng een anjilonya cik Təmütəddənə, icima kuulo cik loryentək, iróng een kaal cik iyoko niko, icima kaal cik atin əvvü vurrtə, icima doiz,

³⁹icima kaal cik aavtte tamu-kenga, icima cik aavtte loota. Illoj kaale cik eenyca Təmütəddən kö cik engeryet agit rezinte ci Təmütəddənə ngati Manyitinna Yesu Kiristo.

Roma 9

Atahala Təmütəddən olli Israilo

¹Kozozı anna zoz ci een dede zare cik Yesu Kiristo, iróng kaduwā zoz ci een volong, eci Vongizi ci Alile iyelēka zoz wa een dede.

²Kanyai anna matiz ki ciriton ci appwē oroot zinina.

³⁻⁴Korongi woye anna Tāmutaddēn kotoran kar kengertowa ki Kiristo, ming een annit ci kalami ol cigannik Isailo ngati arubane tirizenet ci Kiristo. Aburka atin Tāmutaddēn nogo kizeto dooli ciginnek; een dingdinganinet ci Tāmutaddēnō cinneng, ki olom ci ogon Tāmutaddēn ki eet ci diiri, ki lotinnok balik eher Musesi, ki Ceez wa Tāmutaddēnō zoz ci udewā Tāmutaddēn.

⁵Arritā nogo alaata wak addikire, avvu jijitik Kiristo tatus necu, wa een Tāmutaddēn ci kaal dook. Kinnatit zar cik Tāmutaddēnō udut. Amen.

⁶Iróng anna kazi ne egerzan Tāmutaddēn zoz bali udewā enne ke, eci ol nēk een jijitinneng Aburaham ko dook, eci iróng olli Isailo dook eeggin olli Isailo.

⁷Iróng dooli cik dooli cik Aburahami dook atu Tāmutaddēn ki bali Aburahami ke. Eherye buwe ci Tāmutaddēnō, azi ne, “Eci zoze ci Isako okko innā avaddē ki bali kuduwā anna ke.”

⁸Azi keng ci zoz necu ne, iróng biileti ci Aburahami dook een dooli cik Tāmutaddēnō dede. Abarik dooli cik dooli cik ngerinne wa een zar Isako bali arritai zoze ci udewā Tāmutaddēn ko cik een dooli cik Aburahami dede.

⁹Aggac zoz ci udewāk Tāmutaddēn Aburaham, icu, “Kobodaki atin lola nyelowē cu kar atin Sarah kanyak dolec ci maci.”

¹⁰Ngen zin zoz necu kulturehe niko, iyela zin Tāmutaddēn dooli ciginnek dede, anyak baliye ngaa ci een zara Rebekah allen, aritonik nonno Isako wa een jijitinnā.

¹¹⁻¹²Baling ngen cuudena neke kitirrtai, ngen buk kaggac gii ci abunna ki ci gerze, kar tahalinet ci Tāmutaddēnō kiyelai, annekk Tāmutaddēn eetinneng ne, “Okko atin ngerunne wa een abu ko alinglingek gooni wa dici.”

¹³Eherye zin buwe ci Tāmutaddēnō azi ne, “Kirezi anna cuudenit wa dici een zara Yakobo, imma Isau iróng anna kirezi.”

¹⁴Ma iyoko kazi woye naga ne? Anyak Tāmutaddēn meder zoze necu? Iróng een niko!

¹⁵Annek baliye Tāmutaddēn Muses ne, “Kanyike atin anna deten ol cik korongi anna kanyik deten. Kar bodok keela eet ci kamanik korongi anna keela.”

¹⁶Iróng Tāmutaddēn amuyuk ol linglingonté ci ogon nege, icima orong nege oroot, abarik enne umuyuk ol wak orong zinin cinne eci enne edete.

¹⁷Ehereyé Warage ci Tämütäddeno zoz ci obod ki alaan ci Masiro, azi ne, “Kidimani anna innet ize alaan kar kiyelei doiz cinanni kar ol kotongoolteya annit loocowé dook.”

¹⁸Aanyik Tämütädden deten eet ci odola enne orong kaanyik, kar kidit ootti cik ol wak iróng aziye zoz cinne.

¹⁹Okko eeti codé ngatinnong anneká ne, “Ming odola Tämütädden giiye ci ogonik enne eet ci diiri, nya bodok Tämütädden ming anganyet agit kó? Eci ngene ci woye abure zoz wa orong Tämütädden eet ci diiri kar kutugu?”

²⁰Gotonogga ki ngonogga tuwentá, kajjinnung, “Ngene ngatinnong woye ci acub Tämütädden zoze necu? Ajjin woye todowaci eet ci adiman ijjo? Azi ne, ‘Nya ming adimana inná ki iyoko kó?’”

²¹Ogon Tämütädden ki eeti ci eenyet ijjonyya, imma eeti wa eenyet ijjonyya ko, eenyet goole ci orong zinin cinne, adiman ugge kize cik alinglinge ol kaal cik riilik, okko adiman ugge kize cik oboda to.

²²Orong Tämütädden kiyela mozinet ki doiz cinne kaggawé, ngati ol wak gerzek agano ki rüwenet. Abarik enne alalnek ol nék dee.

²³Ogon Tämütädden niko iyela dinggaingon cinne, ngati amanik ol nék atahala enne ké kar kozolit ki nonno dinggaingon cinne.

²⁴Iyoko keeggin naga ol balik atahala Tämütädden kar kiyelet deten cinne, iróng een olli Yáudó do abarik ki ol wak iróng een Yáud bük.

²⁵Azi Manyi buwe ci aritoit ci zoz cinne, een zara Hoseyya ne, “Kawu atin anna nogo kizeto ‘ol cigannik’ ming iróng nege eeeggín ol cigannik núnún, kawu atin anna nonno ‘eet codé ci kirezi’ ming iróng enne een eet codé ci kirezi anna,”

²⁶Azi bodok Hoseyya ne, “Uduyai baliye zoz necu: ‘Iróng niga eeegginnu ol cigannik,’ awu atin ol nogo kizeto ‘dooli cik Tämütäddeno.’”

²⁷Icu zin zoz ci eher aritoiti ci zoz ci Tämütäddeno een zara Isaya, obod ki olli Israilo, azi ne, “Ming núnún meeble olli Israilo giir kutuguzzo ki azac ci aave nyatapar ci addikire titima, amuda atin ol cikidik ngatinneng tirizenet ci Tämütäddeno.

²⁸Ogon atin Manyi zoz cu: kar kedecak kettedik ol ciginnek loota ngatu lokiko ataman.”

²⁹Uduwa baliye aritoiti ci een zara Isaya, azi ne, “Ming iróng Manyi Tämütädden wa anyak doiz anyigza dooli ciggac ugge, kutuguzzo weda naga ki olli orog ci een Sodom, kutubto weete ki orog ci een Gomorrah.”

Iróng olli Israilo atuye

³⁰Azi ungec ci zoz necu ne? Iróng ol wak iróng een Yaqud kó elemi bunnat ci Támútáddéno, elemi enne nogo kubunnta ngumé ci cinne eci nege atu Yesú.

³¹Imma olli Israilo wak orong kubunnta ngumé ci Támútádden goole ci azunne nege lotinnok balik Musesi ke, iróng Támútádden elemi nogo kubunnta ngumé cinne.

³²Iróng een niko nya? Eci olli Yaqudo iróng atu Yesú tırirzoit, abarik nege ogon zoz ci azunne lotinnok ki linglingon. Ogon ki ci adir bee nogo.

³³Ki iyókó ming aduwá Támútádden buwe cinne, azi ne, “Icinnet, kabaik anna bee nginti een Zion kar kidir ol, bee ci aanyik nogo kuyukte, Maijé eeti ci atu nonno, iróng atin adak aliyani.”

Roma 10

¹Gotonogga ki ngonogga tuwenta, orong zinin cinanni kar kalawek olli Israilo Támútádden kar nege kurubta tırizenet.

²Kaggá niko anyak nege zinzetti cik oronge zoz ci Támútáddéno, abarik zin goole ci oronge nege zoz ci Támútáddéno iróng een gool ci abunna.

³Eci iróng nege aggá bunnat ci ąkkú ngati Támútáddéno eleme nogo kó, orongit zin bunnat goole cinneng. Iróng zin nege arike bunnat ci Támútáddéno zinzetti.

⁴Aturneke lotinnowá baling ikiya Kiristó, kar ol doqkurubta bunnat ci Támútáddéno eleme enne ol cik atuwé.

⁵Azi Musesi ne, elemi Támútádden eet kubunna ming azunne enne lotinnok, “Ming ogon eeti kaal néko, abak atin enne kaale néko.”

⁶Maijé ol wak ubunnta ngumé ci Támútáddéno tuwenta azi ne, “Ma aduwá zinine cunne, ‘Ngene ci atin ottod okko tamu-kenga (kuk kanyahak Kiristó looc)?’”

⁷“Icima ‘Ngene ci atin okko todowai lootá mininge kar kitingawe nonno daiza kurug?’” (Een necu kar eeti kanyaha Kiristó todowai kurug)

⁸Abarik ol wak atu Yesú aduwá zoz ci azi baliye bodök Musesi ne, “Ojon zoz ci Támútáddéno ngatinnong, anyakku niga utugettine icima zinzettinne,” kozoz zoz neci odohize. Een necu zoz ci tuwento kuwaheka naga ol.

⁹Ming aduwá eeti utuge cinne zoz ci azi ne, “Een Yesú Manyi cinne,” kar bodök eeti kelema zinine cinne zoze ci ingane Támútádden Yesú daiza, amuda atin enne tırizenet.

¹⁰Eci ming ətuwe innə zinine cunne, elemnyi atin Təmütəddən ize eet ci abunna, kar bədək ming əduwə utuge cunne een Yesu Manyi cunne, aruba atin innə tırizenet.

¹¹Eherye Warage ci Təmütəddən zoz ci azi ne, “Ming arik eeti imma zinin cinne Tirizoit, iróng atin aliyani adak nonno.”

¹²Illoj zoz imma ci gerze. Ming een eeti Yaqud icima iróng een Yaqud, kanyak Manyi cəde tok, iirkə enne ngati ol wak ajjin nonno doqk.

¹³Ki iyokə ming eherye Warage ci Təmütəddən kə, azi ne, “Imma eeti ci awu zar cik Manyi, okko atin enne amuda tırizenet.”

¹⁴Maije ngatu, ajjin woye ol Yesu kar keela nogo ming iróng nege ətu nonno? Atuwə woye nege kū ming ngen kiziyet zoz cinne? Aziye woye nege kū ming iróng eeti imma uwahek nogo?

¹⁵Uwahek woye eeti imma nogo kaviyak cik abunna kə ming ngen Təmütəddən kodola kitton eet neci? Eherye waraga ci Təmütəddən azi ne “Azize zoona cik ol wak anyahak ol kaviyak cik abunna.”

¹⁶Abarik iróng olli Israilo doqk cik elemi kaviyak cik abunna. Eci azi aritoiti ci zoz ci Təmütəddən een Isaya ne, “Manyi, ngene ci ətu kaviyak ciggac?”

¹⁷Akku tuwenet ming aziye eeti kaviyak, kaziye kaviyak nəkə zozə ci Kiristo.

¹⁸Abarik kajjinə: Ngen olli Israilo kiziyet kaviyak? Iziyyet zin baliye: “Uzuca mului cinnəng loqccok doqk, ki zozzok ciggək bük.”

¹⁹Kajjinə anna bədək: Iróng olli Israilo azikne? Arrak eher Musesi zoz ci Təmütəddən, azi ne, “Kəqənyung anyait meder zozə ci ol cik iróng anyak loq. Kəqənyung omozte ngati loq ci iróng azikne.”

²⁰Kar Isaya mazeta kuduwa zoz ci azi Təmütəddən ne, “Urubta ol balik iróng orongnyan annit kə; kiyəleyə zin anna ele cinanni ol wak iróng ajiinnan.”

²¹Maije zozə ci olli Israilo, ize enne bədək ne, “Kabanyik anna Təmütəddən azzin cigannik ol wak adite iina abure iróng əngəqəle gii imma.”

Roma 11

Uruguz Təmütəddən olli Yaudo

¹Ize zin Pəulo ne, ja kijjinə: Utubur Təmütəddən ol ciginnek? Iróng een niko! Kəenə anna eliya eet ci Israilo, kəenə dolec ci biilet ci Benjamini ci əkkə olle cik Aburahami.

²Ngen zin T̄am̄ut̄adden kutubur ol ciginnek balik atahala enne k̄e. Aggayyu niga zoz ci eher ər̄itoit̄i ci Waraga ci T̄am̄ut̄adden̄o wa een zara Elija ngati ajjinne T̄am̄ut̄adden zoze ci olli Israilo, ənn̄ek ne,

³“Manyi, үr̄uw̄et olli Ȳaud̄o ər̄itt̄ok cik zoz cunne, egerzanit itelenȳa ciginnek. Ize annit dō niko ci karugi, imma iȳoko, orongit nege k̄urukta annit b̄uk.”

⁴Obodek b̄aliye T̄am̄ut̄adden Elija zoz ci azi ne? “Kanyikzaki ol cik een ıbbonḡet turgerem (7,000) kize j̄am̄iten cik ngen kalac t̄am̄ut̄adden ci een Baal adimana eeti azzine.”

⁵Ogon iȳoko b̄uk niko. Anyak ol wak anyigzai ahala T̄am̄ut̄adden manyi deten.

⁶Ming ahala T̄am̄ut̄adden ol ngati anyike deten, iróng zin ngen een goole ci linglingonto, ming een goole ci linglingonto d̄ede, iróng deteni ci T̄am̄ut̄adden ngen een deten b̄odok.

⁷Iȳoko zin iȳelekk̄et zoz necu agit nya? Iȳelekk̄et zoz necu zoz ci olli Israilo d̄oök, anyak ugge ngatinn̄eng cik umudda gii ci aara nogo m̄unyen. Ovvo uggak ngatinn̄eng odoi z̄inzett̄i ci iróng aziye zoz ci T̄am̄ut̄adden̄o,

⁸ki iȳoko ming eherȳe Warage ci T̄am̄ut̄adden̄o, azi ne, “Aanyik T̄am̄ut̄adden oott̄i ciggek kudunget, iróng ebere ngen acine, ovvo iina iróng ngen aziye, rok iȳoko niko.”

⁹Azi zin b̄aliye ər̄itoit̄i wa T̄am̄ut̄adden̄o een Davide ne, “Maya ming amuda nong d̄aint̄e n̄ek adak nege k̄o, anyik kize gii ci adir nogo baiza.

¹⁰Maya ming agidangan gii nogo ebere kar iróng nege acin gii imma, maya ming amuda piryanzet ci akane nege culum udut.”

Amuda atin ol cik iróng een Ȳaud̄ t̄iriz̄en̄et ci T̄am̄ut̄adden̄o

¹¹Iȳoko zin, kajjin̄e kazi ne: Ming abaccit olli Ȳaud̄o k̄o, iróng atin T̄am̄ut̄adden ngen elemi nogo? Iróng een niko! Aanyik zoz ci olli Ȳaud̄o m̄unyen̄o k̄o ol cik iróng een Ȳaud̄ kurubta t̄iriz̄en̄et ci T̄am̄ut̄adden̄o, anyak atin olli Ȳaud̄ meder zoze necu, orong t̄iriz̄en̄et necu kize ci eletti ciggek do.

¹²Abarik ming ize m̄unyen̄ cik olli Ȳaud̄o cik anyahak olli loqt̄u eezet, okko atin gool ci aanyik nege boic T̄am̄ut̄adden k̄o, een eezet ngati ol wak iróng een Ȳaud̄. Ommog atin eezet cinn̄eng veelek ming oboddak nege T̄am̄ut̄adden.

¹³Korongi kozozeung iget ol cik iróng eegginn̄ Ȳaud̄ k̄o, ittonan̄a T̄am̄ut̄adden kar kize toniat ci Yesu, kalinglingi zoz cinne orgene ci ol cik iróng eegḡin Ȳaud̄. Katalne anna oroot linglingone necu.

¹⁴Korongi zin gool neci kanyike ol wak iróng eegḡin Ȳaud̄ kaviyak cik abunna kar ol uggak cigannik kanyait meder kar kivit̄ak T̄am̄ut̄adden bak amuda t̄iriz̄en̄et.

¹⁵Ming utuburet olli Yaqdo T̄amutadden kō, kize gii ci aganiz olli lootu ki T̄amutadden, ming elemitta olli Israilo T̄amutadden, ogon atin ki ci itinga eeti ci ədahā daiza kurug.

¹⁶Ming aanyik ol əvucac ci ngen eeti imma katar kilili, alile zin merte dook; ming alile egero cik keetak, alile alawo dook.

¹⁷Ming ədulte alawo uggak cik keet ci ingirou, ogon olli Yaqdo ki alawo wak ettedonik tu. Ovvo zin alawo wak alize kō, aragiz gonoggi ətuguzzo nege ki ol wak iróng een Yaud, iyoko zin, umudda mayuwenet keete necu nege buk,

¹⁸ma odongnyu eletti zozé ci alawo nēko. Ming odongtu eletti, abunna ming ogonnu zoz cu: Iróng innet ci eela egero, abarik egero cik eelanin.

¹⁹Azi atin innə ne, “Udultai alawo cik keetu cik ogon ki olli Yaqdo kar naga idongi karagizet ngintinneng.”

²⁰Anyozik baliye zoz necu dēde nogo. Abarik ədultozik nege tu eci iróng nege atuwē, imma niga abilnnu niga tūwenta. Ma eegginnu moote, abarik otongooltte.

²¹Eci T̄amutadden utubur olli Yaqdo wak iróng atu zoz ci Yesu wa een boor cinneng, aburnnung atin enne iget buk ol wak iróng eeggin Yaud wak iróng atu Yesu.

²²Kaggā zin naga anyak T̄amutadden zinin ci alali, kar bodok gon kutubur nong. Abure nong oroot ngati olli Yaqdo wak iróng atuwē, okko alalnek ol wak iróng een Yaud wak atuwē. Ming iróng niga odolnannu tūwenta, aburnnung atin enne iget buk.

²³Baling ovvo olli Yaqdo oboda atu Yesu bodok, anyak T̄amutadden komiz ci anyike nogo kizeto boor cinne.

²⁴Kaggā zin naga ətugu T̄amutadden gii ci abunna, anyahaung enne iget ol wak iróng atuwē kar izet ol cik atuwē, obowe atin ngati T̄amutadden kar kobodai olli Israilo kiyitā kütuwēt nonno keete ci ingirou.

Atiriz atin T̄amutadden olli Yaqdo dook

²⁵Gotonogga ki ngonogga wak tūwenta iróng een Yaud, korongnyung aggac zoz ci riili oroot icu əkkü T̄amutadden, kar abunna iróng odongnyu eletti. Iróng atin olli Israilo abure zoz ci T̄amutadden udut. Aanyik arrak T̄amutadden ugge ngatinneng kutuburret zoz cinne zee kar ol cik iróng een Yaud kiyitak nonno.

²⁶Kar zin atin vurrtä, ivitā olli Israilo dook urubta t̄irizenet. Ki iyoko eherye Warage ci T̄amutadden, azi ne, “Akkü atin eeti imma ci okko atiriz ol dook orge ci een Zion. Okko atin enne aara ol wak iróng elemi Tamutadden olle wak aavtta ki Yakobo.

²⁷Een necu olom cinanni ki nogo, ming kokko atin kaara nogo munyen.”

²⁸Imma zoze ci aburne nege kaviyak cik abunna Tamutadden qo, amarto zin nege ki Tamutadden. Irez Tamutadden nogo zoze ci jijitiggek.

²⁹Irong Tamutadden uhu zinin cinne, kar kobodai muci ciginnek balik aanyik enne nogo ke.

³⁰Anyak iiten imma baliye ci aburnnu niga ol cik irong een Yaqd zoz ci Tamutadden, imma iyoko urubtau niga deten eci utuburet nege zoz cinne.

³¹Iyoko zin, utuburet nege buk zoz ci Tamutadden, kar atin nege buk kurubta bunnat ci Tamutadden ki ming iyelikkung enne igeet bunnat cinne ko.

³²Aanyik Tamutadden ol dook kavvuto ki iyoko ol cik ecebje lagama eci nege utuburet irong ngen azunne zoz cinne. Ogon enne niko kar atin kitiriz nogo dook bunnate cinne.

Long ci kebenik Tamutadden

³³Eeh, ngene ci woye atiman genyiz ki Jainzet ci Tamutadden? Ngene ci woye aggazoz ci odola enne, icima oobiket zoz ci ogon enne?

³⁴Ki iyoko eherye Warage ci Tamutadden zoz ci azi ne, “Illo eet code ci agga inoni ci Manyi Tamutadden. Icima, illo eet imma ci ilot nonno.

³⁵Illo eet imma ci aanyik Tamutadden gii imma kize ngabolo, kar atin enne ladjun kuruk ngabolo neci.”

³⁶Tamutadden ci eenyca kaal dook, kar kaanyik nogo dook kuruget, azunne enne kaal neke dook komize cinne kizeto kaal ciginnek. Abunna zin kadingdingan naga dook nonno udut. Nonno nenen.

Roma 12

Baiz ci abunna abahe eeti ci Tamutadden

¹Gotonogga ki ngonogga tuwenta, eci Tamutadden itirizzet bunnate cinne, kilalekkung zin aanycik eletti ciggok dook nonno, aanycik kizeto caale kar kubunnta ki wawa cik kapahek Tamutadden kar enne katalo ngatinnong. Een necu gool ci adingdingannu niga Tamutadden.

²Ma abakku baiz ci abahe ol cik loqut qo, abarik aanycik Tamutadden kutuhu zinzetti ciggok ki gool ci inonn niga, kar izet ol cik ogon kaal cik abunna irez enne.

³Kaggawa bunnat ci Tamutadden aanya kize toniat cinne. Kannek zin ol dook ne: Ma odongnyu eletti aniyu ne, keegginn ol cik riilik oroot. Abarik abunna gon eeti angamnik ele cinne goole ci abunna. Abunna gon ming iyab eeti ci riili ele cinne tuwente ci aanyik Tamutadden nonno.

⁴Aggayyu niga adimanai ele ci eet ci diiri ode tok niko, kar kanyak ngintik meelek giir. Irong ngin neko dook anyak linglingon code.

⁵Kogon zin bodok naga niko, anyak ol cik meelek ngatinna, keeggin naga ele code ngati Kiristo. Kavvuto naga ki iyoko ngintik ele code ko.

⁶Aanyyet zin Tamutadden arizet ci aave do do, aanyyet Tamutadden detinet cinne. Ming anyak eeti arizet ci aduwane kaviyak cik Tamutadden, anyik nonno kilinglinge tuwente cinne.

⁷Ming anyak eeti arizet ci alinglingek ol, abunna ming alinglingek ol jurrum. Ming anyak eeti arizet ci demzinto, abunna ming edemez ol jurrum.

⁸Ming anyak eeti arizet ci ilote ol, abunna ming ilot ol jurrum. Ming anyak eeti arizet ci amuce enne ol, anyik kumuc ol jurrum. Ming anyak eeti arizet ci abale ol, abunna ming abal ol jurrum. Ming anyak eeti zinin ci atirize ol, abunna ming atiriz ol jurrum.

Irez ol

⁹Abunna ming irezzu ol rezinet wa een dede zinzettinne cuggok. Amartoi gii ci gerze; odokta giyie ci abunna.

¹⁰Irezto niga dook oroot, irez ol wak atuwé oroot kommog ele cunne.

¹¹Ma abilizzu gool ci irezzu niga Tamutadden, kar ilinglinget zoz ci Manyi oroot.

¹²Abunna ming atalninnu ngati arikku zinzetti Tamutadden. Ming apirnannu, inimet nongitton, alayo odohize.

¹³Ming anyakku kaal, eelta ol cik Tamutadden amati, anyik erennok kivita ceezi cuggok.

¹⁴Alac Tamutadden kar kamayuk ol wak gon agiddung; amayuwet nogo, ma otoryu.

¹⁵Ming atalne ol, ataltto niga buk ki nogo. Ming anyak eeti uluwa, utsuluz niga buk.

¹⁶Abait ki ol dook zinzettinne cik voorik. Ma odongnyu eletti ki ci aggayyu niga kaal dook, abarik izet gonen ki ol dook.

¹⁷Ming ogonekkung eeti imma igeet zoz ci gerze, ma acacannu zoze ci gerze. Abarik utuguz kaal cik abunna cik acin ebere dook een dede.

¹⁸Itimanit jurrum gool ci abakku ki ol dook yahe.

¹⁹Gonogga wak zinino, ma acacannu gii ci gerze ogoniki eeti imma, abarik tungek Tamutadden kede eet neci, eci eherye Warage ci Tamutadden, azi Manyi ne, "Kacaca atin anna kaal cik gerzek ogonekkung ol igeeta."

²⁰Azi bodok Warage ci Tamutaddeno ne, “Ming adak moddenit cunne magiz, anyik nonno dainet. Ming aruk koor, anyik nonno maam. Eci ming ogonnei innq nonno kaal niko, adak atin nonno aliyani kaale balik gerzek ogoneki enne innet ke.”

²¹Ma anyikku zoz ci gerze munyenu kukuwaung, abarik ommogit zoz ci gerze zoze ci abunna.

Roma 13

Abunna ming kongole alaat

¹Abunna ol dook ming aziye zoz ci ddikiryyok wak abal nogo, eci illo eet imma ci aanyik ele cinne do alaanzet ming ngen Tamutadden kaanyik nonno.

²Ming ibbez eeti alaanzet ci alaano, ibbez enne zoz ci utsu Tamutadden ele, anyahak ol cik ibbez alaan ko eletti dezinet ci Tamutaddeno.

³Imma alaata wak abal ol goole ci abunna ko, irong ol cik abunna ongoole nogo. Majje ol cik ogon kaal cik gerzek, ongoole alaan. Irong innq orongi kar tongolle ol wak aavtta alaanzeta? Tuq zin gij ci abunna kar abunna alaani irezi inneta.

⁴Eeggjin alaata duccak cik Tamutaddeno kar kutuguzzeek ol kaal cik abunna. Imma ming iin q zoz ci gerze, tongolle zin, eci alaata anyak komiz ci edeze ol cik abaci.

⁵Imma zin zoze necu, abunna ol dook ming aziye zoz ci alaat wak abal nogo, eci aggayyu niga zoz ci een dede kar eeti kutugu, irong een zoze ci aburne Tamutadden nong.

⁶Abunna zin ming aruwekku mucuru alaat. Een alaata duccak cik Tamutaddeno, een linglingoni cinneng ci alinglingek Tamutadden ngati abale ol ciginnek.

⁷Abunna zin ming aruwekku eet kaal cik orong nege ngatinnong. Ming orong mucuru, urukttek. Abunna buk niga ming ongoolinu ol wak agano ki tongolinet, abunna bodok adingdingannu ol wak agano ki dingdinganinet.

Abunna ol wak atuwe ming irezzo

⁸Ruk ngabolet cigunnek olle dook. Ogon rezinet ki ci kanyak naga ngabolo, abunna zin kirez naga ol dook, ming irez eeti imma gooni, azunne enne lotinnok cik Tamutaddeno.

⁹Anyak lotinnowu kaal cik meelek cik orong Tamutadden kutugu eeti ci diiri, ki iyoko ciko: “Ma orootonu ki ngaai cik ollu. Ma amuni eet ci diiri. Ma ogorze. Ma anyai zinin ci appwe ceeze ci eet imma.” Urumte lotinnou neke dook odowe tok, azi ne, “Irez eet ci locariyo ki iyoko ming irezi innq ele cunne ko.”

¹⁰Ming irez eeti ol dook, irong rezinet aanyi tugu zoz ci gerze. Adiman rezinet zoz ci lotinnou kakat moole.

Iiten ci okko Yesu obodane

¹¹Utuguz kaal neko dook, aggac iiten necu jurrum, eci iiteni necu ci kar kitirizet Tämäntädden agita ize ojon oroot kummog iiten bali katuwé naga Yesu arrak oowa ke.

¹²Ogon iiteni ci kabahe naga loqtä ngatu kiwagon baalini ci okko aliz loci ataman. Abunna kabiliz munyen cik ogon ol baal, kar kutuguz kaal cik abunna ogon ol waz.

¹³Abunna kabak baiz ci abunna ki iyoko ol wak abak vooritene ci wazino ko. Ma ovvoyyu ngati alutene ol cik aud merten kar kibakte. Ma owowonu ki aliyak. Ma oyohonu ki ol. Ma anyikku zinzetti kizeto appintek kaale cik ollu.

¹⁴Abarik abunna ming arikku baiz ci Manyi Yesu Kiristo zinzetti cuggok, kar abait baiz ci abunna, ma inonnua kaal cik loqtü gerzek orong eletti cuggok wak anyaha munyen.

Roma 14

Eet cidici tuyenet ki eet ci appwe tuyenet

¹Elemtta eet ci anyak tuyenet ci dici, ma adangnyu nonno eci enne inon kaal cik aavtte do ngati kaal cik inonnu niga.

²Anyak ol ugge cik atuwé aanyik tuyenet cinneng kadait kaal dook, imma ol uggak wak anyak tuyenet ci dici, adak zin nege jati do.

³Imma eeti ci adak kaal dook, gerza ming ibbez enne ol wak irong adak kaal ugge ko. Imma eeti ci abure kaal ugge ko, gerza ming apahek enne gerziten ol wak adak kaal dook ko, eci Tämäntädden elema nogo dook.

⁴Eeni innä ngene kar pahek ducait ci eet imma zoz ko? Manyi duccak do niko ci odola zoz ci duccak ciginnek, kar atin Tämäntädden keela nogo kutuguzzo jurrum.

⁵Azi gon ol uggak ne, riil iiteni imma kummog iiten codé ke. Ovvo ol uggak azi ne, atubo iiteni dook. Abarik abunna eeti ming aggä zoz necu zinine cinne jurrum, iiten jang ci riili, icima jang ci labak.

⁶Imma eeti ci atuwé ci aanyik iiten codé kize ci riili, ogon Manyi buk niko. Imma eeti ci adak iding, adahek enne Manyi, eci enne adahek Tämäntädden goole necu. Imma eeti ci irong adak iding, ogonik enne Manyi kar kaanyik Tämäntädden zany kaale cik aanyik nonno kadak ko.

⁷Illo eet ci aruge zoze ci ele cinne do, illo bodoek eet ci adai zoze ci ele cinne do.

⁸Ming karuge, karuge naga zoze Manyi; ming kädai naga, kädai naga zoze ci Manyi. Iyoko zin, ming karuge, icima kädai, keeggin naga olli Manyi.

⁹Eci zin zoze necu, adak Kiristo kar kitnga daiza kurug, kar enne kize Manyi ci olli daizo ki ci olli rugeto.

¹⁰Innet ele, nya ming apahek inngonoggu wak atuwe ki innzoz ko? Icima nya ming ibbezi inngoonu? Akku atin iitene ci kovvo naga dok kabile ngume ci Tamutaddeno, kar kapahekket agit dok lokiko.

¹¹Eherye Warage ci Tamutaddeno zoz ci azi Manyi ne, “Kitttonik ele cinanni, akanneka atin ol dok uzungtinne; innat atin ol dok Tamutadden.”

¹²Kabile atin naga ecode ecode iitene neci ngume ci Tamutaddeno, bak koobek nonno kaal cik abunna ki kaal cik gerzek kogon baliye naga lota ngatu.

¹³Orong ibilizet zoz ci apahekku ol ugge lokiko ko. Abarik, odolta zinzettinne cuggok, ma eegginnu ol cik adiryu gottenogget ki ngonogget cik atuwe nongittone baize cinneng.

¹⁴Kagga anna jurrum, eci kavvuta ki Manyi Yesu, illo*i*dainet cik ngoronyik, nege do elettine. Maije ming ize eeti ne, ngoronye dainet neko, ngoronye zin dede ngatinne.

¹⁵Ming irong zinin ci gottenogget icima ngonogget tuwenta orong dainet cik adai inna ko, irong inna anyai rezinet zinine cunne. Ma egerzanni goonu dainte cik adai inna ko, eci Kiristo uruwe kädak zoze cinne.

¹⁶Ma anyike ol kozosit dainte cik adai inna agga ming abunna ko, kizeto ne kaal cik munyenu.

¹⁷Eci baalinet ci abale Tamutadden ol ko, irong een dainet ki kaal cik kaudi. Abarik obod ki bunnat ci kabunanne naga ngume ci Tamutaddeno ki gano ki talninet ci akku Vongize ci Alile.

¹⁸Eci ming alinglingek eeti Kiristo goole necu, atalne atin Tamutadden kar ol buk kelemtain.

¹⁹Abunna zin gon odohize kogon kaal cik abunna kar kabait yahe ki ol wak atuwe dok, kar tuwenet cinnang kuk oowa.

²⁰Ma egerzannu zoz ci Tamutaddeno zoze ci dainto. Abunna dainet dok ngume ci Tamutaddeno, gerza zin ming adak eeti dainet cik anyike gottenogget ki ngonogget tuwenta kurubta nongitton.

²¹Abunna zin ming irong adai iding icima audi merte icima ogoni gii imma ci anyike gottenogget ki ngonogget tuwenta kittzo munyaen.

²²Ming anyai inna kaal cik atu inna, anyike kaal cigunnek ki Tamutadden. Umuyuk Tamutadden eet ci ogon gii ci agga enne een gii ci abunna.

²³Imma eeti ci atiko ki zinin kaale cik adak enne, edez atin Tamutadden nonno, eci enne adakce ci iróng atu Tamutadden, eci kaala cik ogon eeti ongorko ki twenet cinne, anyaha munyen.

Roma 15

Utuguz kaal cik atali ol uggak

¹Imma naga ol wak katwe jurrum ko, abunna buk katiriz ol wak ngen twenet cinneng idica. Gerza ming kogon kaal cik katalne naga do.

²Abunna naga ol cik okkomit twenta ko ming kogon kaal cik abunna anyike locari katalo twenta, kar keela nonno kanyak twenet ci okkomi kak.

³Eci Kiristo eliya ngen kutugu kaal cik anyike nonno katalo do, ki iyoko ming eherye Warage ci Tamutaddeno, azi ne, “Eeh Tamutadden, dominet ci odomnyi ol inneta, itaha annita buk.”

⁴Eci kaala nek eherye Warage ci Tamutaddeno dook ko, eherye kar kedemezet agit zoz wa een dde, kar naga goole ci kanime nongitton ki zoz ci adwakket zoz ci Tamutaddeno, kar atin kartik zinzetti zoz ci atin akku ke.

⁵Abunna bai ming aanyi Tamutadden zinin ci alali ki twenet ci okkomi, kar bodok niga odoye dook ngati annuyu Yesu Kiristo,

⁶kar zin zinine code inatit Tamutadden wa een beeti Manyitinna Yesu Kiristo.

⁷Abunna kelemi eleetti ciggac, ki bali ming elemnyi innet Kiristo ke, kar ol dook kinnatit Tamutadden.

⁸Kaduwakkung akku bali Kiristo kar k*kikiya* kize ducait ci alinglingek olli Yaudo, goole ci iyeleke nogo zoz ci een dde Tamutaddeno bali udwak enne jijitiggek ke,

⁹kar zin ol cik iróng een Yaud kidingdinganit Tamutadden zoz ci anyahak enne deten ol. Eherye Warage ci Tamutaddeno zoz ci azi ne, “Kinnati atin zar cigunnek orgene ci ol cik iróng een Yaud; kebenik atin beninnok zare cigunnek.”

¹⁰Azi bodok Warage ci Tamutaddeno ne, “Ataltto niga ol cik iróng een Yaud, ki ol ciginnek.”

¹¹Azi bodok waraga neci dee ne, “Inatit Manyi, niga ol wak iróng een Yaud, ebentek nonno beninnok, niga olli lootu dook.”

¹²Eher bədək aritoitj ci zoz ci Təmütəddəno een zara Isaya, azi ne, “Ingazi atin Egeroci ci eet ci een Jesse, kar kikiya kize alaan ci abal looccok dook; kar atin ol cik iróng een Yəud dook kartik zinzetti nonno.”

¹³Anyik bai Təmütəddən wa karike naga zinzetti kə kəanyung talninet ki gano giyə ci atuyyu niga nonno kə, kar zin niga aartik zinzetti cuggok nonno komize ci Vongiz ci Alile.

Uwahek Pəylo ol cik iróng eeggin Yəud kaviyak cik abunna

¹⁴Gotonogga ki ngonogga tuwəntə, kaggayyung abunnanu niga goolowə dook, eci aggayyu zoz ci Təmütəddən wa een dəde jurrum, anyakku arizet ci edemezu eletti cuggok.

¹⁵Imma zin warage necu, anyak zozzok ugge cik keherakkung anna igez mozinta, abunna kobodekkung bədək, eci aanya Təmütəddən deten cinne.

¹⁶Ahalana Təmütəddən kar abunna kalinglingek Yesu Kiristo kize tuwayoit orgene ci ol wak iróng een Yəud, kar kiyelək nogo kaviyak cik abunna. Ogon Təmütəddən niko kar ol wak iróng een Yəud kumucet Təmütəddən, bak elemi enne muci ci aanyik nogo Vongizi ci Alile.

¹⁷Imma zoze ci Yesu Kiristo, kadingdingani anna Təmütəddən linglingonte cinne.

¹⁸Iróng atin anna kozozi zoz imma, kozozi zoz ci kaal cik ogon Kiristo linglingontə cinanni, kanyahak ol wak iróng een Yəud kivitə kotongooltte Təmütəddən, giyə ci kogonni anna icima kozozi utuga.

¹⁹Kutugurə anna nogo kaale cik avulə ogon Yesu Vongize ci Alile. Kuwaheya nogo kaviyak cik abunna Kiristo, kakane Jerusalema kuk rok looc ci een zara Illyricum.

²⁰Korongi gon lədən kuwahek ol kaviyak cik abunna ngati ngen kaviyaha cik Kiristo kuzuca. Iróng anna korongi keteehenyek cəez ngati adawek eeti lolanya ciginnek.

²¹Ogon ki iyoko ming eherye Warage ci Təmütəddəno, azi ne, “Ovvo ol wak ngen kiziyet nonno ovvo atin acinni, kar ol wak ngen kiziyet zoz cinne, ovvo atin əgga.”

²²Korongi gon lədən kar kivonnung ngati een Roma, alamnya linglingonə cinanni kə.

Orong Pəylo keronnak Roma

²³Iyoko zin, kedeca anna linglingon ci Yesu loocowə balik kotowe anna ke dook, korongi baliye kivonnung izeto erkinya meelee.

²⁴Korongi anna kütugu zoz cu ming kokko anna loçe ci een Spain. Aave zin zoz ci kokko anna kadiranung zinine cinanni, kar eeltawang eronta, ngati arrak anna kavvuto ki iget doyoit.

²⁵Iyoko, ngen anna kokko Jerusalema, kokkoye kaal cik eelanne ol cik atuwé gonoggi nginati.

²⁶Oowa ol cik atuwé loocowé cik Macedonia ki Achaia kaal cik ittonik ol wak atuwé amati Jerusalema.

²⁷Ogon nege zoz necu do zinzettinne cik voorik. Agano nege ming ogon zoz necu. Ming ozol olli Yaqdó ki ol wak iróng een Yaqd mayuwénet ci Vongizo, ozol nege buk ki olli Yaqdó kaal cik amayuwé Tamutadden nogo.

²⁸Ming kuzuca Jerusalem kanyiha ol neke kaal labak, kokko atin anna kadiranung goola ming kokko loçe ci een Spain.

²⁹Kaggá ming kokko kivonnung, amayukket atin Kırısto agit dök.

³⁰Gotonogga ki ngonogga tuenta, kilalekkung zare cik Manyitinna Yesú Kırısto ki bódok rezinte wa akkü Vongize ci Alile, abunna ming kozol piryanzet cinanni ki igeta, ngati gon alawekkang Tamutadden.

³¹Alayeang Tamutadden abunna ming eelanna azzine cik ol wak iróng atuwé loçe ci Judeya, kar ol cigannik Jerusalema katalit linglingon ci kogonni anna ko.

³²Alayeang Tamutadden keelawan kar anna kivonnung ngati katalnine kar niga buk atalit.

³³Kala Tamutadden wa aanyyet gano, anyik bai gano kavvu ngatinnong dök. Nonno nen.

Roma 16

Izza Paul olli Romi

¹Kaduwakkung zin olli Romi warage cu zoz ci abunna obod ki ngoonet tuenta ci een zara Poibe, wa alingling kelécie ci Cenchrea.

²Ming okko enne arawanung, aggamtta nonno jurrum kiwagon ming aggam ol wak atuwé erennoit cinneng zare cik Manyi. Eelta nonno kaale cik orong enne, eci enne gon eela ol cik meelek giir, rok annit buk.

³Izayeang Priscilla ki mac cinne Akuila balik kalinglingnya ki nogo ngatode zoze ci Yesú Kırısto buk ke.

⁴Abazai baliye baizi cinneng zoze cinanni. Iróng een annit do ci kanyike nogo zany eci eeltawang, anyike olli keleciak ki ol cik iróng een Yaqd buk nogo zany.

⁵Izzac goona ci een Epenetus, bali elema Kiristo looce ci een Asia ko. Izayeang goona Epenetus, wa bali elema Tamutadden oowa looce ci een Asia.

⁶Izayeang Mariya wa bali alinglingkung oroot ko.

⁷Izayeang eet ci een Andronikas ki ngaa cinne Junias, ol wak Yaudo balik kecebina buk lagama. Aggaye nege linglingonte ci Kiristo oroot orgene ci toniau, elemitta nege baliye Kiristo tuwenta oowa ngatinanni.

⁸Izayeang goona Ampliatus wa kirezi anna tuwente ci anyak enne ngati Manyi.

⁹Izayeang Urbanos wa kalinglingnya ki nonno ngatode zoz ci Manyi Kiristo. Izayeang bodok goona ci zinino Stachys.

¹⁰Izayeang Apelles wa anyak genyiz tuwenta anime nongitton zoze ci Kiristo. Izayeang ol cik ceze ci Aristobulos, kiza anna nogo dook.

¹¹Izayeang Herodion wa een boorit cinanni ko. Izayeang bodok ol wak atu Manyi ceze ci Narcissusi.

¹²Izayeang Tryphena ki Tryphosa, ngaa wak gon alingling oroot zoze ci Tamutadden ko. Izayeang goona ci zinino, Persis, ngaa bali alingling oroot zoze ci Manyi.

¹³Izayeang Ruvos, eet ci atahala Manyi, izayeang yaatinne buk wa bali uteki ki yaatanni.

¹⁴Izayeang buk Asyncritus, Phlegon, Hermes, Patrobas, Hermas ki bodok ol wak atuwe arume ki nogo dook.

¹⁵Izzac Philologus, Julia, Nereus ki ngooni, ki Olyampas ki ol dook wak atuwe arume ki nogo ko.

¹⁶Izzac eletti zinzettinne wak alile voorik.

Ittonakkung zin ol wak keleciyanai cik Kiristo ko dook zawinet cinneng igeta.

Ilot Paulol ol wak atuwe

¹⁷Gotonogga ki ngonogga tuwenta, kilalekkung kar icinnet jurrum ol wak adiryung zoza baiza, anyaha ngero orgene cunnong, kar bodok kititung tu goole ci demzinet ci tuwento. Avvut reena ngatinneng.

¹⁸Irong ol nek ogon niko ko alinglingek Manyitinna Kiristo, abarik alingling gii ci orong zinzetti ciggek. Alut ol zoze ci aruwe nege muluk looc kar kulutet ol wak irong agga zoz.

¹⁹Iziyyet ol wak atuwe dook zoz ci azunnu niga zoz ci Tamutadden, katalne zin anna oroot ngatinnong zoze necu; abarik korongnyung abunna ming egenyyu zoze ci een dede, abunna bodok ming edewannu eletti zoze ci gerze.

²⁰Adul atin Tämütäddën wa anyak gano ko Sitan kar korocek nonno lög zone cigunnek. Anyik deten ci Manyitinna Yesu kavvü ngatinnong.

²¹Izayung Timoteyo wa kalinglingnya buk ko. Izayung bôdok ol wagannik een Yaud, Lucius ki Jason ki Sosipater.

²²Ittonaq zin bôdok Tertiyas zawinet cinne buk zare cik Manyi, nonno ci bali eelanna annit teherintä waraga cu.

²³Ittonakkung eeti ci een Gaius zawinet cinne, een enne eet ci abunna, kabai baliye ceeze cinne, aanyet enne dainet ki olli keleci. Okko eeti ci een Erastus wa addikirne linglingon ci orgu, ittonaq zin enne zawinet cinne. Izayung bôdok oroot gotteneti wa tuwento een zara Guartus.

²⁴Anyik deten ci Manyi Yesu Kiristo kavvü ngatinnong dook. Amen.

Unyug Paulô zoz lawinta

²⁵Abunna kinnat Tämütäddën kanyike zany, eci anyak enne komiz ci anyike zinzetti cuggok kodoit tuwente ci kaviyak cik abunna, obod ki Yesu Kiristo, zoze wa een dêde bali alugnye, ngen eeti imma kagga ngati bali akanane looci buullowé balik reentik abak udut ke.

²⁶Maije iyoko zin, iyelai zoz bali eher arittowá balik reentik ke zoze bali uduwa Tämütäddën udut ke. Kar ol dook loqtä ngatu kutuwet zozzok neke kar koton gooltte nonno.

²⁷Abunna kinnat Tämütäddën wa oðe tok niko, agga kaal dook, kidingdinganit nonno udut zoze ci Yesu Kiristo. Nonno nenen.

1 Korinto

1 Korinto 1

Zawinet ki lawinet ci Päulo

¹Annita Päulo wa bali atahala Tamutadden zoze cinne kize toniat ci Yesu Kiristo ki gotonet tuwenta wa een zara Sosthenes ci keherakkung waraga necu igeet olli Tamutadden.

²Keherakkung igeet waraga cu olli keleciak Tamutadden wak abak loqce ci een Korinto. Atahalaung Tamutadden igeet izet ol ciginnek alile zoze ci oromtoziu niga Yesu Kiristo. Ki bodoq ol wak lootu dook balik atahala Manyi, kar nege buk kidingdinganit zar cik Manyitinna Yesu Kiristo wa een Manyi cinneng ki agit buk.

³Abunna bai Tamutadden wa een Beetinna ki Manyi Yesu Kiristo ming aanyung deten ki gano.

Aanyik Päulo Tamutadden zany

⁴Kanyik gon anna odohize Tamutadden zany eci enne aanyung deten cinne ngati Yesu Kiristo.

⁵Eci ngatinne izetu niga dook ol cik aggayyu zoz cinne ngati ozozu ki bodoq kebjinta,

⁶eci zoz cinnang wa obod ki Kiristouzucaung igeeta.

⁷Iyoko zin, illoj mayuwenet imma ci irong niga anyakku ngati ereyyu niga dede Manyi Yesu Kiristo kar kobodak loq.

⁸Azunnung atin enne igeet okkomit kak zee kikija Yesu Kiristo, kar abait baiz ci alile rok iitenet ci okko Manyi Yesu obodak loq.

⁹Ogonekkung atin Tamutadden zoz necu dede, ogon gon enne zoz ci udwu enne, nonno ci aanyung gool ci owowonu ki Ngerinne Yesu Kiristo wa een Manyitinna.

Ngero Ceeze wa Tamutadden

¹⁰Kilalekkung gottenogga ki ngonogga tuwenta, zare cik Manyitinna Yesu Kiristo, abunna ming owowonu niga dook kar kizzi zoz ci anyaha ngero orgen cunnong kar abait baiz ngati arumenu ngatode ki inoni code.

¹¹Gotonogga, kaduwu zoz necu ko eci anyak gottenogget ceeze ci Kaleo cik aduwakka annit ming anyakku niga dango orgene cunnong.

¹²Kazi ne, azi keng ci zozo ne: Azi eeti code ngatinnong ne, “Kanu anna Päulo”; okko imma azi ne, “Kanu anna Apollos”; okko imma azi ne, “Kanu anna Cephas”; okko imma azi ne, “Kanu anna Kiristo.”

¹³Imma zin goolé necu, gerza ming engeryu niga Kiristó. Iróng een annit Páulo ci báliyé kádai keete ci een tálakéç kar keelaung ígetá munyené. Iróng báliyé niga aggamnyú bátitímo zare cik Páulo.

¹⁴Kanyike anna Támútáddéen zany oroot, eci ngen anna kággamék eet imma ngatinnong bátitímo udut, kággamék báliyé anna Crispus ki Gaius bátitímo do niko.

¹⁵Illoí zin eet imma ngatinnong ci azi ne aggama enne bátitímo zare cigannik.

¹⁶(Dede, kággameyá anna olli céez ci Stephanas bátitímo; iróng zin anna kággaméyá anna eet imma bátitímo ngamani.)

¹⁷Eci iróng bali Kiristó ittonaná kar kággamék ol bátitímo, abarik ittonaná kar kuwahek ol kaviyak cik abunna, iróng een zozzok cik eet ci diiri genyizak, kar kaanyik tálakéç ci Kiristó kutunga komiz cinne.

Een Kiristó genyiz ki komiz ci Támútáddéno

¹⁸Eci een kaviyaha cik tálakéçak kó tarbalzet ngati ol wak izeto daizzok, majé ngati ol wak umudda tirízenet, een komiz ci Támútáddéno.

¹⁹Azi Támútáddéen warage cinne ne, “Kegerezani atin anna arizet ci eet ci diiri; kegerezani atin anna genyiz ci ol wak azi ne kegenya kó.”

²⁰Inno genyiz ci eet ci diiri? Inno eet ci edemez ol waraganya? Inno eet ci agga waraganya kar gon kadang ol kaale cik lootu kó? Aanyik Támútáddéen genyiz ci lootu kize tarbal.

²¹Eci genyizi ci Támútáddéno aave loota ngatu, iróng zin olli lootu agga nonno genyize cinneng. Atalne zin Támútáddéen eci ol cik lootu wak átuwe umudda tirízenet goolé ci tarbali uwahek ol nogo kaviyak cik abunna. Abarik zin Támútáddéen atahala ol wak átu kaviyak wak uwahek ol nogo kó tarbalun.

²²Orong olli Yáudo kaal cik ávula, ovvo ol cik eeggín Girík orong genyiz,

²³abarik kuwaheka naga ol kaviyak cik ododine Kiristó tálakéca: Een necu gií ci alam olli Yáudo, okko ngati olli Giriyó, een tarbalzet.

²⁴Imma ngati ol wak itíriz Támútáddéen, ngati olli Yáudo ki Girík, een Kiristó komiz ki genyiz ci Támútáddéno.

²⁵Eci tarbalzet ci Támútáddéno ommog genyiz ci eet ci diiri, okko zin goolé ci amuje Támútáddéen, ommog doiz ci eeti ci diiri.

²⁶Gotonogga ki ngonogga tuyentá, inonít baiz bali reeni baling atahalaung Támútáddéen. Iróng ol cik meelek ngatinnong anyak genyiz; iróng ol cik meelek ngatinnong anyak linglingonok cik addikire. Iróng bódok ol cik meelek ngatinnong arrita ol cik riilik.

²⁷Abarik Tämütäddën atahala ol wak tarbalik löötü kar aliyani kadak ol wak anyak genyiz; atahala Tämütäddën eet ci amuje löötä ngatu kar aliyani kadait eet ci okkomi.

²⁸Atahala Tämütäddën kaal wak iróng anyak doiz ki wak ibbez ol löötä ngatu, kar kegerzan kaal cik inon olli löötü, een giil ci riili oroot,

²⁹kar iróng eeti imma odong ele cinne ngatinne.

³⁰Eegginnu niga dooli cik Tämütäddeno, urumteu zin niga ki Yesu Kiristo, wa ąkkü ngati Tämütäddeno kikiya kitirizet kar enne kanyaha genyiz ci abunna kar bôdok kilili.

³¹Ki iyoko ming eherye Warage ci Tämütäddeno ko; azi ne, “Ming odong eeti ele, anyik kodong ele zoze ci Manyi.”

1 Korinto 2

Zoz ci obod ki Kiristo ki tälakèc

¹Gotonogga ki ngonogga tûwenta, baling kakkunakung anna igeet ke, iróng anna kâduwâ zozzok cik okkomi icima genyiz ci ommog veelek ngati kuwahekkung zoz ci Tämütäddeno.

²Dede, baling ngen kaavtte ki igeeta, kozozi zoz ci obod ki Yesu Kiristo do niko, zoz ci ododike ol nonno tälakèc.

³Imma arrak bali oowa, kakkunakung keeni eet ci kamuji kabbariti kongoole oroot.

⁴Okko zoz bali Tämütäddeno kuwahekkung anna igeet ke, iróng anyak genyiz ki zoz ci kommogekung zoz neci, abarik kâduwakkung goole ci doiz ci Vongiz ci Alile,

⁵kar abunna tûwenet cunnong, iróng aave genyize ci eet ci diiri, abarik aave komize ci Tämütäddeno.

Genyiz ci ąkkü Vongize ci Tämütäddeno

⁶Imma ol wak aggâ zoz ci Tämütäddeno, aggâ nege uwai cinnang ko ming anyak genyiz wa een dede. Kar genyizi neci iróng een genyiz ci looc necu, iróng buk een genyiz ci alaat wak anyak doiz ci abale looc necu, eci doizi ci anyak nege ko aturneke atin.

⁷Illoj, imma genyizi ci kozoz ko, een genyiz ci Tämütäddeno bali arrak alugnye ke, orong Tämütäddën kaanyik ol cik diirik kize ci adingdingan Tämütäddën nogo baling ngen enne kakate teheenyinet looc.

⁸Iróng alaata cik buul cu löötä ngatu ko aggâ zoz neci. Ming aggac weda, iróng weda nege ododike Manyi ci dingdingonto ko tälakèc.

⁹Ki iyoko ming eherye warage wa Tämütäddeno azi ne: “Ngen ebereci imma kicin, ngen itati imma kizik, ngen eeti imma kinonq, kaal cik idimanek Tämütädden ol wak irez nonno”

¹⁰Iyeleit zin Tämütädden agit zoz ci alugnye Vongize cinne. Orongnye Vongizi orong kaal dook, orong rok kaal cik riilik Tämütäddeno.

¹¹Illoj eet imma ci aggä inoni ci eet ci diiri, vongiz cinne do niko ci aggä. Ogon zin bodok niko, illoj eet imma ci aggä inoni ci Tämütäddeno, Vongiz cinne do niko ci aggä.

¹²Iróng Tämütädden aanyet vongiz ci lootu, aanyet Vongiz ci akku Tämü-kenga kar naga kaggac gii ci aanyet Tämütädden ollin.

¹³Okko zoz ci kozoz naga ko dook, iróng een demzinet ci anyaha genyizi ci eet ci diiri, abarik edemezet Vongizi ci Tämütäddeno, edemezet zoz ci Vongizo wa een dede.

¹⁴Ming anyak eet ci iróng anyak Vongiz ci Tämütäddeno, iróng enne elemi kaal cik avvu Vongize ci Tämütäddeno, eeggin kaala neke darace ngatinne, iróng kaala neke iizoo oo cinne, eci eeggin kaal cik Vongizo.

¹⁵Imma eeti ci anyak Vongiz ci Tämütäddeno zinine cinne, aggä gool ci kaal neke dook, etteddek enne ol dook lokiko, illoj eet imma ci kar kapahek nonno gerziten kaale neko dook. Ajjinne zoz ci Tämütäddeno:

¹⁶“Eci illoj eet code ci aggä inoni ci Manyi Tämütäddeno kar woye enne kitilowek nonno zoz.” Abarik zin, kaggä naga inoni ci Kíristo.

1 Korinto 3

Ngero Ceeze wa Tämütäddeno

¹Gotonogga ki ngonogga tuwenta, iitené bali kaavtte ki igeet ke, iróng bali anna kozozikkung igeet goole wa gon kozozike ol wak anyak Vongiz ci Tämütäddeno zinzettinne ciggek dede, eci niga ogonnu ki iyoko dooli cikidik baize cunnong ngati Kíristo.

²Kedemezung baliye anna igeet zoz ci een dede goole ci iróng okkomi ki iyoko gon kanyik dooli cikidik iraqo, iróng een ahát ci okkomi ko, eci ngen niga uulet zoz ci odoi. Dede iróng niga uulu.

³Ngen zin niga abakku baiz ci olli lootu, eci ngen anyakku meder, adangonu elettine cuggok. Imma zin goole necu abakku ko, odowinu niga ki olli lootu. Ogonnu kaal cik ogen olli lootu.

⁴Azi eeti imma ngatinnong ne, “Kanu anna Paulo,” kar imma azi ne, “Kanu anna Apollos,” iróng zoz necu iyela ming ngen niga eegginnu olli lootu?

⁵Ma iyoko ming kinon jurrum, een Apollos ngene? Ma Pəulo een ngene? Keeggin naga dook duccak, ittonanet Manyi kar kivitə kaanyung igēt elemta zoz ci Kiristo. Imma gon eeti imma ngatinnang alingling linglingon ci aanyik Manyi nonno kilingling.

⁶Kirira baliyə anna manaq, okko Apollosi addutek maam, majə Təmütəddən anyak linglingon ci riili oroot, eci enne aanyik manaq kitiliz.

⁷Imma linglingonj ci eet ci arire ki bodok linglingon ci eet ci azacek manaq maam ko, illoj nogo zoz ci riili maneq necu. Abarik zin linglingon ci Tamütəddən do ci riili oroot, eci enne aanyik inyomo kitilizza.

⁸Riil linglingoni ci eet ci arir manaq ko ki ci eet ci addutek maam manaq ko, aruwonik atin ngenngene kaal cik linglingon cinne.

⁹Keegginna naga ol cik kalinglingekə Tamütəddən; ovvo niga eegginnu manaq ci Tamütəddən ki ceez cinne.

¹⁰Imma detente ci Tamütəddən ko, aanya annit kize eet ci kalinglingi ki iyoko eeti ci eenyet ceez ko, kogonni zin anna ki iyoko eeti ci adawek ceez looc goole ci abunna kodok kak, kar eeti imma kikiya keteheny ceez neci kuk taddena. Abunna zin eeti ming azunne gool ci eenycine enne ko jurrum.

¹¹Eci Tamütəddən aanyik Yesu Kiristo do niko kize lolac ci abilne ceez, illoj bodok lolac imma ci abilne ceez ki iyoko enne ko.

¹²Ming eenyet eeti imma ceez lolace ci een dhahab, icima ziik cik ataltali, icima biyene cik odoi tuwenta, ovvo uggak eenyce keene icima arte icima tabarai,

¹³abarik zin atin linglingone cinne iyelə gi ci ogon enne, eci atin iiten imma iyelai atin kaala nginti voori. Iyelai atin linglingonj cinne gwooya ngati atuzene ceez neci, kar atin gwaa kitiman linglingon cinneng ecode ecode.

¹⁴Ming iróng atuze kaala cik eenycine enne ceez ko, anyonik atin nonno muci.

¹⁵Ming atuze kaala nek eenycine enne ke dook, oboda atin enne azzine illoj muci ci anyonike nonno. Majə enne eliya amuda ruget goole ci ogon ki iyoko eeti ci avir ahəti ci gwooyo ko.

¹⁶Aggayyu eegginnu niga eleettine Ceez wa Tamütəddən kar Vongizi ci Tamutəddən kabak ngatinnong.

¹⁷Ming egerzan eeti imma Ceez wa Tamütəddən, egerzan atin Tamütəddən nonno; eci alile Ceez wa Tamütəddən, eegginnu zin niga eleettine ceez neci.

¹⁸Ma əlutu eleetti cuggok. Ming inon eeti imma ngatinnong azi ne kegenyi kaale cik baiz cu, abunna zin abarik ming aanyik ele kize tarbal, kar enne kumuda genyiz.

¹⁹Eci genyizi ci lootu een tarbalzet ngume ci Tamutadden. Ki iyoko ming eherye Warage ci Tamutadden, “Aggam Tamutadden ol wak aanyik eletti genyiz ko ming orong nege egenye nonno;”

²⁰kar bodoek kize ne, “Agga Manyi inoni ci eet ci aanyik ele genyiz ko kize darace.”

²¹Iyoko zin, illooi eet imma ngatinnong ci odong ele zoze ci ol cik diirik! Aggac eeggin kaala dook kaal cuggok,

²²ogon ki iyoko anna Päulo icima Apollos, icima Cephas icima lögoc cu, icima ruget, icima daiz, icima zoz ci iyoko, icima zoz ci loza, eeggin neko dook cuggok,

²³kar niga eegginnu olli Kiristo, okko Kiristo een ci Tamutadden.

1 Korinto 4

Toniak cik Kiristo

¹Abunna ming aggayyu niga dook, keegginanaga duccak cik Kiristo, eci bali Tamutadden aanyyet agit zoz cinne bali alugnye.

²Abunna zin ol nek anyonik linglingoni ko, ming ogon linglingon jurrum zinzettinne cik alali.

³Iróng anna karike zinin gii ci apahekang niga annita lokiko ci gerze ko; illooi gii imma ci kapaheke anna ele cinanni.

⁴Illooi gii ci gerze kanyai anna zinina. Iróng zin anna kazi ne kabunna. Manyi do niko ci apaheka lokiko.

⁵Iróng abunna ming apahekku niga ol bacinnok, aanycik nogo kerec iiten wa ettede ol lokiko; ereyyo kikiya Manyi. Imma iitene ci okko Manyi obodane, iyela atin enne kaal cik alugnye kiyeltai ngati voori veelek, kar kitiriwa kaal cik aavtne zinzettinne cik ol cik diirik. Iiten neci okko Tamutadden irez eet goole ci abahe enne.

⁶Iyoko, gottenogga ki ngonogga tumenta, kozozi anna zoz ci obod ki ele cinanni ki Apollos, eci korongnyung igeet aggac kengti cik zozzok cik kaduwä anna ko jurrum, kar zin aggac keng ci zoz cu, “Unuwet lotinnok cik eherye ko.” Kar atin iróng odongnyu eletti zoze ci eet code kommog gooni code ke.

⁷Nya ci aqnyung igeet avvut do koola? Nya ci anyai innan ci iróng aruba ko? Giitazi zin ci ngen innan ruba baiza ko? Ming aqnyung Tamutadden kaal veelek, nya ming odongi innan ele ki ci ngen enne kaanyi innet ko?

⁸Inonnü niga anyakku kaal cik orongnyu niga dook! Izetu niga iittok! Izetu niga alaat ngati kazzena naga to! Korongnya woye ming izetu niga alaat, kar kabalit alaanzet neci ki igeeta ngatode!

⁹Eci zin ngatinnang tonyak, ogon ki ci arikket Təmütəddən nginti gerze vurrte ci ollu doqk, kütuguzzə naga kiwagon ol cik etteddek ol lokiko ovvo atin aruwə kədajito. Kavvutə naga ngati acinnet ebere doqk, anjilonya ki ol buk.

¹⁰Kogon naga ki iyokə ol wak tarbalik kə zoze ci obod ki Kırısto! Majə niga egenyyu zoze ci Kırısto. Kamujna naga, majə niga okkomnu kak. Ongoolinnung ol, imma ol ibbezeta!

¹¹Kowoya gon naga magizet, kowoya bədək kooret, kar kuburucca rüüməni cik zorzorik, ogonet ol gerzet, illoj rok ceez ci kabaka.

¹²Kalinglingnyə naga oroot azzine ciggak. Kar gon ming otoryet ol, kamayukə nogo; ming agiddet ol, kanimnya gidenet cinneng.

¹³Ming odomnyet ol agita, abarik kabarizeka nogo zoz muluwe ci alali. Acinnet ol agit ki iyokə kaala cik ajukonik tu.

¹⁴Iróng anna keherakkung zin iget zozzok nekə kə kar kadaung əliyanı, abarik kılötung, eci niga eegginnu dooli cigannik kirezung.

¹⁵Ming anyakku niga nūnun ol cik meelek Kırısto edemezung, iróng niga anyakku bətiggok ibbənget omoto, eci kiize anna bətinnong zoze ci Kırısto Yesu góole ci kuwaheka ol kaviyak cik abunna Təmütəddəno.

¹⁶Iyokə zin, kilalekkung anna, iyəztəng annita baize cunnong.

¹⁷Imma zin zoze necu kittonəkkung anna iget Timoteyo wa een ngeranni təwəntə, kirezi anna nonno eci alali zinin zoze ci Manyi. Adywakkung atin enne iget baiz cinanni ngati Kırısto Yesu, adywə baizi cinanni ki demzinət ci kedemeze anna ol keleciyai loocowə doqk.

¹⁸Izeto ol uggak ngatinnong moote, ogon ki ci iróng atin anna kəkkunakung.

¹⁹Abarik kəkkunakung atin anna igetə ataman, ming elema Manyi, kar atin kuruba ozoz ol cik mootik kə kү, anyak nege doiz ci ogon kү.

²⁰Iróng baalinet ci Təmütəddəno een zoz ci kozoz utuga də, abarik een baiz ci abahe eeti komize ci Təmütəddəno.

²¹Iyokə zin, orongnyu niga jang? Orongnyang niga annit kikiyaung iget kanyaha ki əlli, icima rezinta ki muluwe ci alali?

1 Körintə 5

Zoz ci obod ki əliyakzət baize ci təwəntə

¹Kiziya anna zoz ci azi ne, anyak ol ugge cik een əliyak orgene cunnong, əliyakzət ci gerze oroot ommog ol cik iróng agga zoz ci Təmütəddəno. Orooto eeti ki ngaa ci baatinne.

²Kar abarik odongnyu eletti zozə necu. Omozinnu weete abarik, kar iróng ngen owowonu ki eet ci ogon kaal cik gerzek ko.

³Maijə nunun ming iróng anna kaave orgene cunnong, kaave anna ki iget vongiza. Imma ngati eet ci utugə zoz necu, kapaheya anna nonno lokikə, ogon ki ci karume anna ki igeta.

⁴Ming arumenu niga zare cik Manyitinna Yesə, kaave anna buk ki igeta vongiza, kar doizi ci Manyitinna Yesə, kavvuto ngatinna.

⁵Aanycik zin eet neci azzit ci Sitano kar enne kuk kulal nonno oo dō. Maijə atin vongizi cinne atiriz nonno ming ikiyə iiteni ci okko Manyi Yesə obodak loç.

⁶Gerza zin zoz ci odongnyu niga eletti. Aggayyu niga nyigit cik meertak cikidik ming adak lata dook?

⁷Abunna zin ming aarannu eletti cuggok baize bali reeni ci ogon ki nyigita cik meertak balik reentik ke, kar abunna ming abakku baiz ci abunna ci iróng anyak nyigit cik meertak. Katuwə naga adai Kiristə zozə cinna. Ogon enne ki iyokə nyoon ci anyaha ol kize wawac ci iiten wa Vardangintə.

⁸Iyokə zin, ma adakku kwoor goole ci anyakk*u* marnonet ki munyaen ki iyokə nyigita cik meertak reentik ko, abarik adait kwoor goole ci abunna een dede ci iróng anyak nyigit cik meertak.

⁹Keherakkung waraga bali nanni een oo kē kannekkung ne, “Ma owowonu ki ol cik een aliyak.”

¹⁰Imma zoz necu iróng akati ol cik loqtə eeggə aliyak, anyak zinzettə cik appintek kaale, eeggə ogoryak, ala todoyyə kize tamutaddə cinneng. Anyak ol cik iróng atuwə meeplek locoə dook, illoi gool ci aarannu niga eletti cuggok.

¹¹Maijə iyoko, kaduwakkung, ma owowonu ki eet imma ci azi ne, katuwə enne kar ngatu kize aliyat icima anyak zinin ci appwe kaale, ala todoyyə kize tamutaddə, eet ci otor ol, eet ci een bbakcoit, icima eet ci alaba ol kaal. Ma adainu ki eet ci abak baiz ci ogon niko.

¹²Iróng een linglingə cinanni kar anna kapahek ol wak iróng atuwə lokikə. Kapahek naga ol wak atuwə lokikə dō niko.

¹³Eci Tamutaddə atin ci apahek ol wak iróng atuwə ko lokiko. Eherye Warage ci Tamutaddə azi ne, “Ottoit eet ci munyaenə orgene cunnong.”

1 Korinto 6

Zoz ci obod ki ol wak atuwə lokikə

¹Ming anyak eet imma ngatinnong ci aburneke gooni ci atuwə nong, abunna ming okkoye enne gooni necu olle wak atə Tamutaddə, eci iróng agano ol wak

tuwento ngati ovvo olle wak lootu kar kapahek lokiko ol wak iróng atuwé ki iyoko niga ko.

²Iróng niga aggayyu ovvo atin ol wak atuwé apahek olli lootu dook lokiko? Ma zin ming ovvo nege apahek olli lootu lokiko, okkomnekung zozzowá cikidik ngati etteddu lokiko?

³Iróng niga aggayyu, kovvo atin naga kapahek anjilonya cik Tämütäddeno lokiko? Ming kapahek atin naga anjilonya cik Tämütäddeno lokiko, obokce zin atin ming kovvo naga kapahek lokiko kaal cik baiz cu!

⁴Iyoko zin, ming anyakku dango zozé ci ogon niko, nya ming ovvoyyu niga zoz necu rok ol wak iróng atu zoz ci Tämütäddeno jurrum ko?

⁵Ma ovvoyyu gonoggu lokika ngati ol wak iróng atuwé, anyahaku woye eletti aliyan. Eci woye nunun egenyyu niga dook, illoí ngatinnong eet code tok ci egenyi, kar kapahek ol cik atuwé ko zoz ci dango cinneng.

⁶Abarik eeti ci atuwé okkoye gooni lokika ngati ol wak iróng atuwé.

⁷Ming anyakku jooret cik ovvoyyu lokika orgene cunnong, iyela necu zoz ci azi ne iróng niga abakku baiz ci abunna ngumé ci Tämütäddeno. Majje nunun ming ogonekkung gonoggu wak atuwé kaal cik gerzek, alaltek nogo labak, ma ovvoyyu nogo lokika.

⁸Abarik niga elettine idhanyu ol kar bôdok ogorozit kaal cik ol wak atuwé.

⁹Iróng niga aggayyu iróng atin olli munyen aragiz baalinet ci Tämütäddeno. Ma anyikku ol kalabtaung! Iróng atin ol cik eeggin aliyak, icima ol cik adingdingan todøy yok kizeto tämütäddenet cik lootu, icima ngaai wak een aliyak ki ol cik macik ogon eletti kizeto ngaai, icima ol cik macik oonge gonoggi,

¹⁰icima ol cik een ogoryak, icima ol cik anyak zinzetti cik appintek kaale cik ollu, icima bbâkcök, icima ol wak akati gonoggi volonga, ki ol wak adawa gonoggi loota, iróng nege dook amuda baalinet ci Tamutadden.

¹¹Iyoko orgene cunnong ngatu, anyak ol ugge baliye cik ogon kaal neko. Uburuca zin abarik Manyitinna Yesu Kiristo ki Vongiz ci Tamutadden munyen cuggok, kar kqanyung izet dooli cik alile Tamutadden.

Abait baiz ci abunna Tämütäddeno

¹²Azi ol uggak ngatinnong ne, "Kogonni woye anna kaal dook ming korongi." Abarik kâduwakkung iróng kaala dook agano ming kogon naga. Kutubura zin anna iróng kaala dook anyak doiz ngatinanni.

¹³Azi iyoko eeti imma ne, "Adiman Tämütädden dainet kize cik kadak naga." Een zin zoz necu dede, abarik atin Manyi egerzan dainet ki ol cik adak dainet ko dook. Iróng Tämütädden eenyca eletti cik ol cik diirik kize ci aliyakzeten,

abarik kanyak eletti kar kilinglingtozik Manyi Yesu, kar zin enne kuzute eletti ciggac.

¹⁴Ingannet atin Tamutadden agit buk dook daiza doize cinne ki bali ming ingane enne Manyi Yesu daiza ke.

¹⁵Iróng niga aggayyu eeggin eletti cuggok cik Kiristo? Kadima anna woye ele ci ize ci Kiristo kar kurumte ki aliyait? Iróng een niko udut!

¹⁶Iróng niga aggayyu ming arume eeti ki aliyait, odoye nege elettine? Eci azi Warage ci Tamutaddeno ne, “Eggin ol nek een ram ko ele code.”

¹⁷Maije eeti ci arumek ele cinne Manyi, odoye enne ki nonno goole ci inon enne.

¹⁸Edeyya eletti baize ci aliyakzetin. Imma munyena cik ogon eeti ci diiri ko dook aavtte eliya eci reenuno, maije eeti icima ngaa ci een aliyait ogonik munyen ele cinne.

¹⁹Aggayyu niga eeggin eletti cuggok ceez ci Tamutaddeno, anyak Vongiz ci Alile ci abak ngatinnong, bali aggamann ngati Tamutaddeno? Iróng niga abakku baiz cunnong do.

²⁰Utuwaung bali Tamutadden iget daize ci Yesu Kiristo. Abunna zin niga ming adingdingannu Tamutadden elettine cuggok.

1 Korinto 7

Zoz ci obod ki rucenet

¹Iyoko zin, korongi kuduwang zoz bali obod ki waraga bali ittonakkang niga ke, ajjinnang zoz ci rucento. Abunna ming iróng eeti ci maci aruce.

²Abarik zin anyak aliyakzet ci appwe oroot, anyik eet kuruco kanyak ngaa cinne, anyik bodok ngaa kanyak mac cinne.

³Abunna eeti ci maci ming abak ki ngaa cinne jurrum, okko bodok ngaa abak baiz ci ireze nege eletti, iróng etteddo ebere cabak.

⁴Iróng ele ci ngaawo een cinne do, een ci eet cinne buk. Ogon bodok ci maci niko, iróng ele ci eet ci maci een ele cinne do, een ci ngaa cinne buk.

⁵Ma aburnnu eletti ngati ooginu ngatode, abunna ming ajuran eletti ming ngen alayu Tamutadden arrak doyoit. Kar zin vurrta, urumte ki ngaa cunne, gerza ming okko sitani atimanin, eci iróng eeti ci diiri anyak komiz ci azunne ele cinne.

⁶Een necu zoz ci kaduwa anna buk, iróng kadangekkung.

⁷Korongi woye anna ol doqk kütuguzzo ki anna. Abarik anyak gon eeti arizet ci aanyik Tämütäddän nonno; anyak eeti imma arizet cu, okko imma anyak arizet ci aave do.

⁸Iyokö zin, kilotung ol wak iróng anyak ngaai ki ngaai cik boyek, kannékkung ne: Abunna ming abak nege buwarun ki iyokö anna kō.

⁹Maijë ming iróng nege azunne eletti ciggek zoze ci ngaanu, anyik nogo kurucco, abunna ming aruce eeti kar kabak baiz ci abunna, gerza ming abak eeti baiz ci amanik enne ngaai.

¹⁰Kannék zin ol wak uruco kō ne, iróng een zoz cinanni, abarik zoz ci Manyi, azi ne: Akaka ming engero ngaa ki mac cinne.

¹¹Ming engerto ngaa ki eet cinne, anyik nonno kabak buwarun, icima abunna ming agano ki eet cinne. Ma anyikku eet ci maci koog ngaa cinne.

¹²Imma ol wak iróng aggä zoz ci Manyi zoze ci rucento kō, kannék nogo ne: Ming anyak gotteneti ngaa ci iróng atuwé, kar enne orong kabaito ki eet ci atuwé kō labak, ma oogi ngaa neci.

¹³Imma ming anyak ngaa mac ci iróng atuwé, kar enne orong kabaito ki ngaa neci labak, ma engeronnu ki eet neci.

¹⁴Eci mac ci iróng atuwé, amayuwé baizi cinne zoze ci ngaa cinne atuwé kō, okko ngaa ci iróng atuwé kō, amayuwé baizi cinne zoze ci mac ci atuwé kō. Ovvo dooli cuggök ngoronye, imma zin zoze necu, eeggjin caale ne paz.

¹⁵Ming orong eeti icima ngaa ci iróng atuwé kō koog gooni, anyik koog labak. Eci goole ci edemezet lotinnowā cik Tämütäddeno, iróng ol wak atuwé odoknonik rucenet ci ogon niko. Orongnyet Tämütäddän abunna kabak yahe.

¹⁶Niga ngaai wak atuwenu, abunna ming aggayyu atiriz atin Tämütäddän macwa cuggök zoze ci tuwenet cunnong. Ogon bodoq niko, niga macwana cik atuwenu kō, atiriz atin Tämütäddän ngaai cuggök zoze ci tuwenet cunnong.

Otongoolte Manyi odohize

¹⁷Abunna eeti ci diiri ming elema baiz ci aanyik Manyi nonno kabahe, goole ci orong Tämütäddän nonno kilingling. Een necu tilowinet ci karike anna keleciyanja veelek.

¹⁸Ming etteda eeti wucic vicavica baling okko enne elema Manyi, iróng woye ol obodane vicavica cinne. Ming iróng eeti etted vicavica baling elema enne Manyi, ma ngen etteddu wucic vicavica cinne.

¹⁹Eci zoze ci ettede ol vicavica icima iróng etted kō, illoj zoz imma ci gerze. Riil zoz ci azunne eeti zoz ci Tämütäddeno do niko.

²⁰Abunna ming aave eeti əvvüzet cinne bali lədün aave enne iitene bali awenne Təmütəddən nonno kar kikiyə kütü zoz ci Manyi Yesu.

²¹Baling awuyi Təmütəddən ke, eeni da innə dəcait? Ma anyike zoz necu kūuc zinina, ming aanyi enne iñnet bak labak, bak zin goole ci orongi iñna ke.

²²Eci eeti bali awu Manyi baling ngen enne een dəcait ko, ize eet ci abak labak illoj münyen; ogon bədək niko, okko eeti ci iróng een dəcait ko baling awu Manyi nonno, ize enne dəcait ci Kiristo.

²³Utuwaung bali Təmütəddən ige biyete cik Yesu; iróng ngen eegginnu duccak cik ol cik diirik.

²⁴Gotonogga ki ngonogga təwəntə, anyik ol dook cik elemitta Təmütəddən kabaito ki bali ming abak nege ke baling awu Təmütəddən nogo.

Zoz ci obod ki ol wak ngen kurucco

²⁵Okko zoze ci eet ki ngaa ci ngen kuruco, illoj zoz imma ci aduwə Manyi zoze necu, abarik anna kəqenyung zoz ci kettede lokikə eci anna keenə eet ci kanyai deten ci Manyi.

²⁶Eci iyoko ələle looci, abunna zin abarik ming abakku niko.

²⁷Ming uruco da eeti lədün, gerza zin ming oog eeti ngaa cinne. Imma ming ngen da eeti een buwarenit lədün, ma ngen orongi ngaa.

²⁸Abarik ming orong eeti kuruco, abunna bük labak, illoj münyen. Ming orong dolec ci ngaayə ngen kətaguzzo ki eet imma kitiye, abunna atiyə labak, iróng enne ogon zoz ci gerze. Abarik ol cik aruce ko amuda atin nəngittən cik meelek baize necu, korongi anna kalamung zoze necu.

²⁹Gotonogga ki ngonogga təwəntə, kəduwakkung zoz cu, eci izeto idice iinya oroot cik kar looci kuturei. Imma zin iyoko, anyik ol wak anyak ngaai kabaito ki ci iróng nege anyak ngaai, ci iróng nege arike zinzetti ciggek nogo dō oroot.

³⁰Imma ol cik anyak əluwə, gerza ming arike nege zinzetti ciggek əluwə dō niko. Ovvo ol cik anyak talninet, gerza ming arike nege zinzetti ciggek talninet dō niko. Imma ol cik utene kaal, gerza ming arike nege zinzetti dook kaal cik utene nege ko dō.

³¹Ovvo ol wak anyak kaal cik meelek kaale cik lootu ko, abunna ming abak nege ki iyoko iróng nege anyak kaal nəko, eci looci ize ojon ngati okko aturneke.

³²Korongnyung anna ige əvvüt labak kizzəc rok kaal cik iñonnü niga zinzettinə cuggok. Imma eeti ci ngen kuruco, arik zinin linglingon ci Manyi, eci ogon enne linglingon lootə ngatu aanyik Manyi katalo zoze cinne.

³³Maije eeti ci uruco, iñon enne kaal cik lootu ko oroot, eci orong enne kaanyik ngaa cinne katalo.

³⁴Aanyik zin zoz necu eet necu kengerto goole ci ogone enne kaal. Imma ngaa ci illoj mac, icima ngaa ci ngen kataguzzo ki eet ci maci, arike nege zinzetti linglingon ci Manyi oroot. Majje ngaa ci itiye, aave zinin cinne kaale cik lootu ko do niko, orong bodoq kutuguwék eet cinne kaal cik aanyik nonno katalo.

³⁵Kaduwakkung zin anna igeet kaal neko, eci korongi kar keelaung. Iróng korongi kar keceba ootti cuggok zozzowé neko. Abarik korongnyung abait labak kar bodoq ütuguz kaal cik abunna, kar aartik zinzetti cuggok dook linglingon ci Manyi.

³⁶Iyoko korongi kozoz zoz ci eet ci amiciz dolec ci orong enne kitik. Ming orong enne dolec ci owo enne ko oroot, abunna ming atik enne nonno ming ngen kurumte kize ngaa ki mac, iróng nege anyak munyen, eci rucenet ci ogon niko abunna oroot.

³⁷Majje eeti ci orong kitik dolec odola enne zinina, imma bodoq vurrtä inon enne qowé cinne do zoz ci abunna rucente necu, abunna ming uunge ci iróng atik dolec neci. Ming ogon enne niko, ütugü enne zoz ci abunna.

³⁸Imma zin eeti ci atik dolec ci ngen eeti imma kitik, abunna. Majje eeti ci iróng atik dolec ci ngen kitiyé, iróng aggä eet ci maci, abunna oroot.

³⁹Imma ngaa ci itiye, abunna ming aave eete cinne ming ngen enne aruge. Ming adak eeti cinne, kar enne bodoq orong kitiyé ngati eet imma, abunna atiyé labak. Abunna zin eeti neci ming atu Manyi Yesu.

⁴⁰Majje inoninté cinanni, atalne ngaa neci oroot ngati weda iróng atiyé bodoq. Imma zin zoz necu kaduwä anna ko, kaduwä ngati kanyahe Vongiz ci Tamutaddeno.

1 Körinto 8

Dainet cik apahek ol tamutaddenet cik adimanai azzine

¹Korongi kuduwaung zoz ci obod ki dainet wak aanyik ol tamutaddenet wak adimanai azzine. Kagga naga dook kanyak naga genyiz. Aanyyet genyizi kodongit eletti. Majje rezinet aanyyet kavvut labak kodoit kak.

²Imma eeti ci odong ele, azi ne kegenyi kaggä kaal dook, iróng enne aggä gii imma, ki ming inon enne ko.

³Imma eeti ci irez Tamutadden, aggä Tamutadden nonno.

⁴Iyoko zin, imma zoze ci obod ki dainet cik kadak naga apahek ol todoyyok cik eeggin tamutaddenet ciggek, kaggä naga todoyyok neko eeggin kaal cik iróng anyak doiz. Anyak Tamutadden cöde tok loota ngatu.

⁵Ma woye nūnūn ming anyak kaal cik meelek ədingdingan ol kize tāmutaddenet ciggek, icima tāmu-kenga ki loota,

⁶kaggā naga anyak Tāmutadden wa een Beetinna ođe tok niko. Avvū kaala dōk ngatinne, kabak naga dōk zozē cinne; anyak Manyi Yesu Kiristo cōđe tok niko, avvū kaala dōk ki ruget ci kabahe naga kō dōk zozē cinne.

⁷Maije iyoko, iróng ol dōk aggā zoz necu. Ngen ol uggak irez tōđoyyok wak adimanai azzine kize tāmutaddenet ciggek, ming ovvo adak dāinet ciggek, īnōn nege apahek tāmutaddenet cik aruge. Aggā zinzettinne ciggek abaccit nege, eci ngen īnōni cinnēng iróng okkomi.

⁸Abarik iróng zin dāinet anyahannet kizet ojontte ki Tāmutadden; iróng naga kapirna ming iróng naga kadak dāinet nēkē, illoj giij imma ci abunna ming kadak naga dāinet nēkē.

⁹Abunna zin ming egenyyu, ütuguz kaal cik acinnu niga abunna ngatinnong góolē ci iróng anyike ol cik amuje ođotti kütuguzzo mūnyen.

¹⁰Ming anyak eet ci iróng zinin cinne anime kütugu kaal nēkō, ming okko enne acinnin, īnnētā ci anyai genyiz kō ci aave ngati gon atuve ol tāmutaddenet cik adimanai azzine kō, kar bōdōk adait dāinet cik atuve ol tāmutaddenet niko, kar enne bük kodola kadak dāinet cik atuveku tāmutaddenet cik adimanai keene kō.

¹¹Baling okko adak dāinet wak īnōn enne gerzek kō zozē ci acinni enne īnnēta, egerzannu zin īnnā nonno. Iróng zin abunna ming okolozi gotonnu bali əđai Yesu Kiristo zozē cinne kō.

¹²Ma góolē necu abaccu niga ngati anyikku gotonogget cik amuje ođotti kabaccit, ütuguzzu niga mūnyen ngati Kiristo.

¹³Iyoko zin, ming kanyike anna gotona tūwēntā kadak giij ci iróng enne orong kar kütugu mūnyen, iróng bōdōk anna ngen kadai dāinet nēkē udut, gerza ming kanyike nonno kütugu mūnyen.

1 Kōrinto 9

Kaal cik agano ki tōniāk cik Kiristo

¹Abunna zin niga ming aggayyu kowo anna labak illoj giij ci adiryan kaale cik lootu. Keenī anna tōniāt ci Manyi Yesu Kiristo. Kicina anna Yesu Manyitinna. Eegginnu niga ol balik kuwahekkung kaviyak cik Manyi kē bak elemannu zoz cinne.

²Ma woye nūnūn ming iróng ol uggak aanya annit kize tōniāt ci Manyi Yesu, keenī zin anna tōniāt dēđe ngatinnong. Maije niga, kaggā anna aanyang annit

kize tonait cinne, eci niga atuyyu Yesu goolé ci kedemezung anna ngati keene tonait cinne.

³Een necu zoz ci eelanna ngati ol wak adangnya.

⁴Abunna ming aanyet ol dainet.

⁵Een zoz ci een dède ngatinna ming keeron ki ngaai ciggac atuwe ko, ki iyoko toniahä uggak ki gottenoggi Manyi ki Cephas.

⁶Imma anna ki Barnabas agano woye kalinglingnya linglingon ci Manyi kar bodok kilinglingta zoz ci elem cinnang?

⁷Illoj aciirenit ci alingling kar kuruk orobiya ciginnek manyi. Illoj eet ci alingling manatoto kar ngatu iróng adak kaal cik abbirna mane neci. Illoj eet ci alingling angid tiin, kar ngatu iróng aam ira cik tiin neke.

⁸Iróng anna kaduwä zoz necu inonintë ci eet ci diiri do, abarik gon lotinnowä cik Musesi buk aduwä gon zoz necu ele.

⁹Eci eherye lotinnowë cik Musesi, azi ne, “Ma ecebi utug ci tango ngati urte labi zone.” Iróng Tamutadden ozoz zoz necu tiine cik urtä labi do.

¹⁰Abarik zoz necu buk ozoz zoz cinna ele. Eherye zoz necu zoze cinna, alingling eeti eev mäna kar atin kuruba gii imma, okko eeti ci etted mäna ko orong kar kuruba gii imma. Abunna zin ming arike nege zinzetti ciggek, kar nege kumuddä dainet ciggek linglingone necu.

¹¹Ming kiyeléung naga iget arizet ci Vongiz ci Tamutadden orgene cunnong, abunna zin niga ming aanyet agit buk kaal cik korongnya naga.

¹²Ming een zoz cinneng dède ci eelannu niga ol balik uwahekkung zoz ci Tamutadden, agano zin dède ming eelannet niga agit buk oroot. Abarik iróng zin naga korongnya kitizäung. Kanimnya baiz cinnang ko, gerza ming kanyahak nongitton kaviyak cik Kristo.

¹³Aggayyu niga ol nëk alingling Ceeze wa Tamutadden ko, ming amuda dainet ciggek kaale cik aanyik ol Tamutadden. Ovvo ol wak alingling itele ci Ceez wa Tamutadden, amuda nege dainet ciggek kaale cik atuve ol itele neci.

¹⁴Azi zin bodok Manyi ne, anyik ol wak uwahek ol kaviyak cik abunna kurubta dainet ciggek linglingone necu.

¹⁵Abarik zin, ngen anna kijjin eet imma gii ci korongi ki ming aduwä zoz ci Tamutadden ko. Iróng anna keheri waraga cu kar aanyang kaal cik korongi. Ma nunun ming kadaj, iróng woye kajjinni gii imma ci korongi udut kar eeti imma kikiyä kodong ele zoze necu.

¹⁶Ming kuwahek ol kaviyak cik abunna, iróng anna kodongi ele, eci een necu linglingon cinanni. Ollé nonga cigannik ming iróng anna kuwahek ol kaviyak cik abunna.

¹⁷Ming kuwahek ol zoz ci Tämütäddeno gii ci orong zinin cinanni do, iróng zin agano ming kamuda ɔrobijá ngati kalinglingi zoz ci kuwahek ol kaviyak cik abunna kó. Iróng zin een niko, eci Tämütädden ci aanya annit kutugu linglingon necu.

¹⁸Karuba zin atin anna nya? Karuba zin atin gool ci kuwaheke kaviyak cik abunna kizzi rok gii ci aruwéka ol annita. Iróng zin anna Kajjinni nogo kar kanyca nege annit kaal cik agano ming aanya nege.

¹⁹Ma woye nünün iróng anna keení ducáit ci eet imma loota ngatu kó, abarik kutugu ele cinanni kize ducáit ci ol dook kar kanyaha ol cik meelek kivitá kutuwec Yesú Kiristo.

²⁰Imma ngati kaave ki ol wak een Yaúd kogonni anna zin ki nege, kar kanyahak nogo kutuwec zoz ci Yesú. Imma ming kaave ki ol cik lotinnou, kogonni anna ki nege ming nünün iróng anna kelemi zoz ci lotinnou, kar kanyahak ol cik lotinnou kaggac zoz ci Kiristo.

²¹Imma bodoq ngati kalinglinge ki ol wak iróng anyak lotinnok, kaave anna ki ci illoj lotinnok (ming nünün iróng anna kaave reena lotinnowé cik Tämütäddeno abarik kazunne lotinnok cik Kiristo), kar kalaba ol wak iróng azunne lotinnok.

²²Imma ming kalinglingnya ki eet ci iróng atuwé jurrum, kobodane anna ele cinanni kar kanyahak nonno tuyenet ci okkomi. Kutugu anna kaal dook kar kitiriz ol ugge kiviták Kiristo kanyait tuyenet ci okkomi.

²³Kogonni anna kaal néko dook kar kaviyaha cik abunna katakuza ol dook. Kar anna búk kozol ki nogo mayuwénét ci Tämütäddeno.

²⁴Aggayyu niga ming ovvo ol əvirí, avir ol dook, okko zin eeti code ijar ol dook. Imma zin búk góole necu abunna ming əvirí kar ize oo kar ruba muci.

²⁵Ming orong eeti kize tiir, orong ming edemez enne ele arrak ngati əvire kar kize tiir. Ogon enne niko kar ming anyak gii ci irawone ol kar enne kize oo. Abarik gon ol wak avir kar kurubta kaal, aruba gii ci iróng aave udut, ovvo ol wak atuwé aruba gii ci atin aave udut.

²⁶Iyoko zin, iróng anna kaviri ki iyoko eeti ci diiri ci avir gagani; iróng anna Paúlo kogonni ki eeti ci ogon kaal cik een kaalakreng.

²⁷Korongi anna kedemez ele cinanni kó kokkom kak kar kuwahek ol kaviyak cik Tämütäddeno jurrum. Kar atin anna ki nogo búk kurubta mayuwénét ngati Tämütäddeno.

1 Korinto 10

Aarta elettí tāmūtāddēnēte wak adimanai azzine

¹Gotonogga ki ngonogga tūwēntā, korongnyung iget abunna ming aggayyu gii bali ogonik Tāmūtādden jijitiggac balik annu Muses ke. Abung bali nogo diiz zee ketedit nyatapar labak.

²Eeggīn nege dōok tuyak cik Musesi, aggamtozik zin nogo bātitimo diiza ki nyatapara.

³Adait nege dōok dāinet cik Vongizak əvvu tāmu-kenga,

⁴kar kuudet maam cik aanyik Tāmūtādden nogo. Iyowa maama nēkē biya, een bee neci Kiristo.

⁵Abarik zin kaale nēkō dōok, iróng zin Tāmūtādden atalne ngati ol cik meelek ngatinneng; imma zin zōzē necu, ədāito zin wazin neci ol cik meelek kazantozik elettí ciggek balal.

⁶Ma kaala nēkō ogone kō kar kize dēmzinēt ci aanyet agit kegenyit, kar iróng naga kogon kaal cik gerzek ki bali jijitiggac ke.

⁷Ma ədingdingannu tōdōyyok wak eeggīn tāmūtāddēnet wak adimanai azzine ki bali ol uggak ngatinneng ke. Azi Waraga ci Tāmūtādden zōzē ci obod ki nogo ne, “Avvuto ol lōotā kar kadakto bak aude, imma vurrtā ətuguzzo əliyakzēt.”

⁸Iróng zin abunna ming kabak naga baiz ci əliyakzētiñu ki bali ming ogon ol uggak ngatinneng, kar zin Tāmūtādden kūruk ol cik meelek giir eeggīn ibbonget moten ram ki iiyo (23,000) kādāito iiten code tok.

⁹Gerza ming katiman Kiristo ki bali ol uggak ming ogon ngatinneng ke, kar uwanya ketengedit nogo kādāito.

¹⁰Ma adangonu ki bali ol uggak ngatinneng, kar anjilo ci daizo kūruk nogo kādāito.

¹¹Imma kaala nēk ogononik nogo kō dōok ogone kar kedemez ol ugge abunna iróng ogon kaal cik gerzek ki bali nēkē. Eherye kaala nēkō kar kiyeltozik agit ki iyoko, eci kabak naga wazine ci okko looci aturneke.

¹²Ming inon eeti azi ne okkomi enne tūwēntā kak, zuute ele jurrum, gerza ming okko əyue.

¹³Imma timaninet ci əkkunakkung kō, əkkunnak gon ol dōok. Abarik zin gon Tāmūtādden azunne zoz ci ədūwā enne ngatinna, iróng anyike gii imma kitimannung kommog doiz cunnong, abarik əqanyung iget doiz ci ommogju timaninet neci.

Dāinet cik tuventak ki dāinet cik kādāne Manyi

¹⁴Gotonogga ki ngonogga tuwenta, edeyya eletti todoyowe cik eeggin tamutaddenet cik adimanai azzine.

¹⁵Kozozik anna ol cik anyak genyiz, ovvo agga zoz ci kozozik anna ko.

¹⁶Gon ming kaanyik Tamutadden zany kaale wak kaud iitene ci kaqdane daiz bali Kiristo, kozol naga dook mayuwenet wa akku biyete ciginnek. Ming kadak umune wa kaqdane ele cinne iitene neci, kozol naga dook mayuwenet wa akku eliye cinne.

¹⁷Ma woye nunun keeggin meeple, kozol naga dook umune code tok niko. Imma zin goole necu kutuguzzo naga dook ki iyoko ele code ko.

¹⁸Inonit da niga keerani cik olli Israilo. Anyak ol ugge ngatinneng cik adak kaal cik apahek ol Tamutadden itela.

¹⁹Aggayyu niga kazi anna ne irong todoyowa nek adimanai azzine ko eeggin tamutaddenet dede.

²⁰Abarik zin gon ol wak aanyik kaal tamutadden cik adimanai azzine ko, irong een Tamutadden dede. Irong zin anna korongnyung igeet kar ilinglinget ki kuulo cik loryentak.

²¹Irong woye abunna ming audenu niga uduce ci Manyi Yesu ki bodok uduce ci kuulo cik loryentak. Irong abunna ming adakku umune ci aqadik ol kize ele ci Manyi, kar bodok adakku dainet cik atuvek ol kuulo.

²²Irong abunna ming kogon naga kaal neko, gerza ming kaanyik Manyi cinna kutubur nong, eci anyak enne doiz kommoget agit dook.

Tongoolle Tamutadden odohize

²³Azi ol uggak ngatinnong ne, “Kogon woye naga kaal cik korong naga kutuguz labak.” Dede, ogonnu woye ki iyoko, abarik zin irong kaala dook cik kogon naga ko eelanneta, ma bodok anyak kaal cik irong aanyet koo oowa tuwenta.

²⁴Gerza ming adimanek eeti ele cinne kaal cik abunna do, abunna abarik ming adimanek ol ugge buk.

²⁵Ming adakku niga iding ci atalannu cuwa, adait labak kizzi jinenet zoze ci obod ki ngolinet ci dainet cik atuvek woye ol tamutaddenet wak adimanai azzine.

²⁶Eherye warage wa Tamutaddeno zoz ci azi ne, “Een looci ki kaal wak lootu dook, kaal cik Manyi Tamutaddeno.”

²⁷Ming awekung eeti ci irong atuwe dainet orge cinne kar orongnyu niga oto, adait dainet cik aqanyung enne igeet ko dook labak, ma aqjinnu nonno zoz imma.

²⁸Abarik ming ɻannekkung eeti imma ne, “Etted ol iding necu kize ci t̄amut̄addenet wak adimanai azzine,” ma adakku, kar eeti ci ɻaduwakkung ko iróng ogon m̄unyen, kar buk enne ki igēt iróng anyakku inon̄i ci gerze zinzettinne.

²⁹Abunna ming ungneku niga iding neci lōc. Iróng een zōz̄e ci ɻongoollinnu niga zinzettinne ciggok, abarik utungtek iding neci lōc zōz̄e ci obod ki nonno.

Iyokō zin, nya ming ettedeka eeti lokikō zōz̄e ci eet ci anyak ngolinet zinine cinne kō?

³⁰Ming kadai anna d̄ainet ngati kanyike T̄amut̄adden zany, nya ming anganya ol uggak annita kō zōz̄e necu?

³¹Kannékkung zin anna igēt ne, ming adakce icima aude icima ogoni gii imma ci aave do, tuḡu kize ci ɻadingdingan̄i T̄amut̄adden.

³²Abait baiz ci abunna, ci iróng acazu eet imma, icima olli Yaūdo, icima olli Girijo, icima ol wak atū T̄amut̄adden.

³³Korongi gon anna ol dōok katalto kaale wak kogonni anna kō goolowē dōok. Iróng anna korongi kutuḡu kaal cik ele cinanni do, abarik korongi kutuḡuwēk ol dōok kaal cik abunna, kar atin nege kurubta tiriz̄enet ci T̄amut̄adden.

1 Korinto 11

¹Abunna ming anuyang annit kaale wak gon kogonni anna kō, ki iyokō ming kanu anna kaal cik ogon Kiristō kō.

Gool ci abunna kadīngdingan̄e T̄amut̄adden ki baiz ci kelecio

²Katalne anna ngatinnong oroot, goole ci aadanang niga annit kō, kar bodok uzutt̄e demzinet bali kedemezung anna igēt kē dōok.

³Iyokō zin, korongi kuduwäung, Kiristō ci abal ol cik macik dōok, okko eeti ci maci abal ngaa, maij̄e T̄amut̄adden nonno ci abal Kiristō.

⁴Ming alaye eeti, icima ozoz aritoit̄i ci zoz ci T̄amut̄adden, kar bodok kubung oo, iróng enne ongoole Kiristō dede.

⁵Imma ngaa ci alaye, icima ozoz arizet ci zoz ci T̄amut̄adden kar ngatu iróng ecebek r̄uum oo cinne, iróng enne ongoole eet cinne dede. Ogon ki ci enget enne ima ciginnek.

⁶Ming iróng ngaa eceb oo cinne r̄uma, abunna ming odota ima oowa dōok, ming een gii ci gerze ngati ngaawo ming odota ima, abunna ming ecebek r̄uum oo.

⁷Iróng abunna ming ąbung eeti ci maci oo, eci eeti ci maci eenycay kize ririton ci iyela dingdingon ci Tāmutāddēnō; imma ngaa een enne dingdingon ci eet ci maci.

⁸Eci eeti ci maci iróng ąkkü ngaawa, abarik ngaa ci ąkkü eete ci maci.

⁹Iróng eeti ci maci eenycay eliyē ci ngaawo, abarik ngaa ci eenycay eliyē ci eet ci maci.

¹⁰Eci zin zoze necu, kar bōdōk zoze ci anjilonyau, anyik ngaa kubung oo ruumā kize gi ci een doiz cinne.

¹¹Imma ngati Manyi Yesu, iróng ngaa abak dō kutungek eet ci maci looc, icima eeti ci maci abak dō kutungek ngaa looc.

¹²Eci ngaa ąkkü ngati eet ci maci, arritā bōdōk ngaa eet ci maci. Maije ngatu avvu kaala dōk ngati Tāmutāddēnō.

¹³Inonit zoz necu eleettine cuggok: Abunna yo gerza dā ming abile ngaa olle orgena, kar kala Tāmutādden kizzi rok gi ci ąbungē oo?

¹⁴Kaggā naga keer cinna, ming aanyik eeti ci maci ima ciginnek kizeto wunte, een zoz necu aliyan ngatinne.

¹⁵Abarik ming anyak ngaa ima cik wuntik, een necu dingdingon cinne. Eci Tāmutādden aanyik nonno ima cik meelek kize ci ąbungē oo cinne.

¹⁶Ming anyak eet ci orong kadang zoz necu, iróng naga kanyak gool ci kogonne kaal, een necu gool ci kogonne kaal keleciāyai cik Tāmutāddēnō.

Dainet wak aadane ol daiz wa Yesu

¹⁷Iyokö niko, iróng anna korongi kirezung bōdōk zożżowę cik korongi kuduwaung kō, eci ming ovvo alutenu ngatode zoze ci alawinu, abarik lutenet cunnong kō anyahakkung zoz ci gerze.

¹⁸Kazii azi ol ne arrak oowa, ming ovvo niga alutenu izet ol cik keleciāk, anyakku niga ngero orgene cunnong, kaggā zin anna ogon zoz necu niko dēde.

¹⁹Abarik bōdōk ngero cunnong kō iróng gerza, kar abunna kaggā elemi Tāmutādden ollik jang ngatinnong.

²⁰Ming urumteu niga ngatode kar adait dainet wak aadannu niga Manyi, iróng niga ąadannu daiz cinne goole ci abunna.

²¹Ming ovvo niga adainu, adakce ol uggak iróng ere gonoggi. Erahek ol uggak magizet, ovvo uggak aud merte dō kebakte.

²²Iróng niga anyakku ceezi cik adainu kar uudet merten ngnati? Ma ibbezzu keleciā ci Tāmutāddēnō, kar etezit ol cik iróng anyak dainet. Kutuguwēung woye anna iget nya? Abunna kirezung zoze necu? Iróng een niko.

Kwoor ci dainet cik Manyi
 (Mateyo 26:26-29; Marko 14:22-25; Lukas 22:14-20)

²³Eci bali Manyi Yesu iyeləyə annit kaal balik kedemezung anna iget ke. Idima Manyi Yesu umune baalın bali adawane ol nonno ke,

²⁴baling aanyik enne Tāmutaddēn zany, ʉdʉl umune kar kize ne, “Een necu ele cinanni, anyoziung igeta, ʉtuguz niko ngati aadanang.”

²⁵Imma goole neci ele baling uduttet dainte, idima uduc ci merto (vinowō), kar kize ne, “Een necu olom ci een jor biyete cigannik, ʉtuguz zoz necu, ming ovvo auddu, abunna ming aadanang.”

²⁶Ming adakku umune cu kar uudet merte cu, uwakku niga zoz ci daiz ci Manyi Yesu zee kobodak enne looc.

²⁷Ming adak eeti umune neci icima aud merte (vino) goole ci gerze, ʉtugu enne munyen eliya ki biyete cik Manyi.

²⁸Anyik eet kicin kaal cik anyak enne zinina jurrum ming ngen kadak umune icima kuud merte uduca.

²⁹Ming adak eeti imma umune icima aud merte (vino) ngati iróng enne elemne ele ci Manyi, adahek icima audek ele cinne lokiko ci okko atin ettedonik nonno.

³⁰Imma zin zoze necu, anyak ol ugge orgene cunnong cik omori kar korbboit, adaito zin ol cik meelek orgene cunnong.

³¹Maijē ming katiman naga zinzetti ciggac kaale cik kogon ko, illoi atin lokiko ci ettedoniketa.

³²Ming apahekket Manyi lokiko, amad enne baiz cinna, kar iróng atin apahoniket lokiko ki ol cik lootu.

³³Iyoko zin, gottenogga ki ngonogga tuwenta, ming ovvo niga alutenu ngatode dainte, ereyya gonoggu dook kivita.

³⁴Ming anyak eet ci adak magiz, anyik nonno kadaho ceesa, kar abunna iróng anganyu eletti cuggok ngati ovvo alutenu. Kar ming kikiyä anna kokko atin kaduwakkung kaal ugge.

1 Korinto 12

Arizet ci aanyik Vongizi ci Tāmutaddēn ol wak atuve

¹Iyoko gottenogga ki ngonogga tuwenta, kozoti zoz ci arizet ci aanyyet Vongizi ci Tāmutaddēn, korongnyung abunna ming aggayyu kaale neko dook.

²Aggayyu baling ngen niga aggac zoz ci Tämütäddeno, alabanung baliye loryentí igit kar unuwet tədoyyok cik eeggín tämütäddenet wak adimanai azzine iróng ozozi.

³Korongi zin kuduwaung, illoí eet imma ci ozoz Vongize ci Tämütäddeno azi ne, "Anyik Yesú kotore," illoí zin eet imma ci azi ne, "Een Yesú Manyi," Vongiz ci Alile dō niko ci ozoz niko.

⁴Anyak arizet cik meelek oroot, aanyik Vongizi ci Alile ol wak atuwé, avvú arizet nēko dōok Vongize code.

⁵Anyak linglingonok cik aavtte dō do, avvú ngati Manyi code tok.

⁶Anyak bōdōk ol dōok linglingonok cik aavtte dō do, abarik zin Tämütädden code ci aanyik ol kilinglinget linglingonok nēke ngati ol dōok.

⁷Iyela Vongizi ci Alile ele olle dōok goolowé cik aavtte dō do abunna ming eela nogo dōok.

⁸Aanyik Vongizi ci Alile eet doiz ci kar enne kozoz arizet ci obod ki zoz ci genyizo. Okko bōdōk ngati eet imma aanyik doiz ci aggawé zoz ci abunna aduwak ol.

⁹Aanyik bōdōk Vongizi ci Alile ol ugge doiz ci tūwento. Aanyik bōdōk ol ugge doiz ci alawek nege ol cik omori Tämütädden kar kubunnta morizowé.

¹⁰Aanyik Vongizi ci Alile ol ugge komiz ci ogone kaal cik avula. Aanyik ol ugge bōdōk komiz ci uwahek nege ol zoz ci Tämütäddeno jurrum. Okko aanyik ol ugge kaggac vongiz ci abunna ki vongiz ci gerze. Aanyik ol ugge doiz ci ozoze nege utugettiné cik aavtte dō do, kar kaanyik ol ugge doiz ci oobek nege ol ungettí cik zozzok nēke.

¹¹Eeggín nēko dōok linglingon ci eet code ki Vongiz neci ele, aanyik enne nogo dōok ecōde ecōde ki ci orong enne.

Ele code ki ngintiginnek meelek giir

¹²Aggayyu, odē ele ci eet ci diiri tok niko, ming adimanai kanyak ngintik meelek giir; ming anyak ngintik meelek nūnūn, eeggín nēke alawo dōok cik ele code. Ogon Kiristo ki iyoko ele kō.

¹³Kogon naga buk niko. Aggamtozik baliye ol batitimo Vongize code ki ele code, ming eegginnu Yaqd icima Girik, ol cik eeggín duccák icima ol cik iróng eeggín duccák. Abarik Vongizi ci Tämütäddeno aggamet batitimo eliye ci Kiristo, Vongize code. Iyoko kaude naga dōok Vongize code.

¹⁴Adimanai ele kanyak ngintik meelek, abarik ngen een ele code tok niko.

¹⁵Ming azi zoci woye ne, "Eci iróng anna keeni azzit, iróng anna karumena ki ele," Iróng zin iyoko zoci ngen arume ki ele?

¹⁶Kar ming azi itati ne, “Eci iróng anna keenı eberec, iróng keenı alawoc ci eliyo,” iróng zin itati engeryai eliya zoze necu?

¹⁷Ming woye een ele dook eberec, amuda woye ele gool ci aziknene nga? Ming ize ele dook ci een itat, amuda woye da ele gii ci ocowe kaal nga?

¹⁸Abarik zin Tämütäddën idiman kaal cik eliyak veelek, adiman dook ecode ecode goole ci oronge enne ele ci eeto kilingling.

¹⁹Ming weda kaale neko dook ketenyce kize otone cöde ci eliyo, iróng weda een ele dede.

²⁰Anyak zin ele ngintik meelek giir, majje ngatu ele ode tok.

²¹Iróng woye ebereci annek azzit ne, “Iróng anna korongnyin!” Kar woye oo annek zoq ne, “Iróng anna korongnyung!”

²²Abarik ngintik eliyak kacin naga kazi ne iróng okkomi kó nogo cik riilik eliya oroot.

²³Kar ngintik eliyak wak kacin iróng riilik kó, kaggam naga nogo jurrum. Majje ngintik eliya alile kó, eeggin ngintik abunna riilik oroot.

²⁴Abunna kazunne nogo kommog ngintik azize eliya. Adimana Tämütäddën kaal cik eliyak dook kar kuzute oton wa acin enne iróng riili oroot.

²⁵Iróng woye ele anyak ngero, abarik aanyik oton imma kavvuto labak ki kaal cik eliyak dook.

²⁶Ming apirna otoni cöde, apirna oto dook ki nonno, ming atalne otoni cöde, atalne oto dook ki nonno.

²⁷Iyoko eegginnu niga ele ci Kiristo, eegginnu niga dook oto cik ele neci.

²⁸Kar zin kelęcia, atahala arrak Tämütäddën toniak, ol wak alingling zoz cinne, kar bōdök katahala arittok cik zoz cinne, kar bōdök katahala demezzok wak edemez zoz cinne, kar bōdök katahala ol wak ogon kaal cik avula, ki ol wak anyak arizet ci alaweke Tämütäddën ol wak omori kizzi morizi to, ki ol wak iirkę eela ol kaale, ki ol wak anyak arizet ci abale ol, ki ol wak anyak arizet ci aggawę utugetti cik aavtte dō dō.

²⁹Iróng ol dook eeggin toniak. Iróng ol dook eeggin arittok, icima demezzok, icima ogon kaal cik avula.

³⁰Anyak ol dook arizet ci alawek ol cik omori Tämütäddën kubunnta? Anyak ol dook arizet ci ozoze utugettine cik aavtte dō dō? Anyak ol dook arizet ci aduwane ungetti cik zozzak?

³¹Abarik nege orong arizet ci appwe oroot. Kiyelekung atin gool ci abunna ngatu.

1 Korinto 13

Rezinet ol cik diirik

1 Ming kanyai anna komiz ci kozoze

ütugegettine cik ollu doq̄ ki cik anjilonyau buk, imma ngatu illoj annit rezinet ci kireze ol, een zoz cinanni kō duwā duwā gaganiko,
illoj zoz ci een dēde.

2 Ming kanyai anna arizet ci kaduwane zoz ci iyelékə Tamutadden annit, icima kanyai doiz ci kaggawé kaal doq̄, kedeca kaal wak aluguny Tamutadden iróng iyelek ol buk, icima kanyai tuwenet ci kanyike bee kipiyə ele kuk ngamani, majje ngatu illoj rezinet ngatinanni ci kireze ol, kaave anna gaganiko. Maya ming kirezi ol.

3 Ma woye nūnūn kanyike kaal cigannik ol wak amati kō doq̄, icima kadañ ngati katuzene gwōqya kar keelai eet imma, imma ngatu illoj rezinet ci kireze ol, illoj atin gi ci karuba anna. Maya ming kirezi ol.

4 Ming anyak eeti rezinet zinina, rezinet ci aanyik zinin ci eeto kalal, een rezinet bunnat. Iróng rezinet aanyik eet kaarik zinin cinne kaal cik ollu, okko eeti ci anyak rezinet, iróng odong ele icima appik ele.

5 Imma eeti ci anyak rezinet zinina, iróng egerenyek ol mootiza, iróng bodok irezek kaal ele cinne do niko, iróng omoze ataman, iróng azunne zinina zoz ci gerze ogonik ol nonno.

6 Iróng eeti ci anyak rezinet atalne ming ogon ol zoz ci gerze, abarik atalne ming ogon nege zoz ci een dēde.

7 Eela rezinet ol, alam kaal cik gerzek avvunak eet ci anyak rezinet zinina. Iróng tuwenet ci eet ci anyak rezinet aturneke. Aanyik rezinet nonno karik zinin deten ci Tamutadden kar kanyik bodok kinim nongitton cik avvunak nonno.

8 Iróng rezinet aanyik ol cik anyak rezinet zinzettinne kuyukte. Abarik okko atin zoz ci ozoz ol arizete ci zoz ci Tamutadden kō okko atin aturneke, ki ütugetti cik aavtte do do, iróng atin ngen ozoze. Imma kaala cik kaggā naga doq̄, erehek atin ol.

9 Iróng naga kaggā arizet doq̄, ki arizet ci zoz ci Tamutadden kaduwā naga kō, iróng naga kaggā veelek.

10 Imma ming okko zoz ci caale ąkkū, okko atin iyelai, kar zoz ci iróng naga kaggā kō, okko atin ązzē ne dakdak.

11 Baling ngen keenj dolec cidici kē, kozoji ki iyoko dolec cidici kō. Majje baling kaggawā zoz, kibiliza zoz ci doolizetu.

¹²Iyoko kacina naga dēdē Tāmutaddēn ogon ki rīritoni ci diizo ming kacin miraya. Imma vūrrtā kacina atin nonno eberene. Iróng naga kāggā kaal dōok, kovvo atin naga kāggā, ki iyoko Tāmutaddēn ming aggayyet agit dōok kō.

¹³Iyoko anyak zin tuwēnet, ki zinin ci erewe gii imma ngati Tāmutaddēnō ki rezinet zinine cunne. Majé kaale nek eeggin iiyō kō, rezinet ci ăddikirē kommog veelek.

1 Korinto 14

Arizet ci aanyik Vongizi ci Tāmutaddēnō ol

¹Abunna zin ming annuyu zoz ci rezinto oroot, kar orongit arizet ci Vongizo, ommogje arizet ci ăduwāk ol zoz ci Tāmutaddēnō.

²Imma eeti ci ozoz utuge ci iróng enne aggā, iróng enne ozozek ol, abarik ozozek Tāmutaddēn dō. Illoj eet ci aggā zoz ci ozoz enne kē; ozoz enne kaal cik aggā Vongizi dō niko.

³Majé eeti ci ozoz arizet ci zoz ci Tāmutaddēnō, ozozik enne ol wak diirik, kar kaanyik nogo doiz, ilot nogo kar kidihiz nogo kokkomit tūwēntā kak.

⁴Imma eeti ci ozoz utuge ci iróng enne aggā, eela enne ele cinne dō; imma eeti ci uwahek ol arizet ci zoz ci Tāmutaddēnō, eela enne ol dōok kelecia.

⁵Korongi woye anna ol dōok ngatinnong kozozit utuge ci iróng nege aggā, abarik korongnyung ming uwahekku ol arizet ci zoz ci Tāmutaddēnō oroot. Eci eeti ci uwahek ol arizet ci zoz ci Tāmutaddēnō, abunna oroot kommog eet ci ozoz utuge ci iróng enne aggā, majé ming ăduwāk enne ol ungettī cik zozak, ovvo zin atin ollik keleciāk eelai.

⁶Iyoko zin, gottenogga ki ngonogga tūwēntā, ming kakkunākung kar kozoz utuge ci iróng niga aggayyu, abunna nij ngatinnong? Maya ming kāduwākkung arizet ci zoz ci ăduwā Tāmutaddēn, icima ggawanet ci zoz ci Tāmutaddēnō icima demzinēt.

⁷Inonit dā kaal wak iróng anyak vongiz, ngen anyaha mulukwa cik aavtte dō dō, ki iyoko tētelī icima lokombe, iróng woye eeti imma aggā long ming ngen kutubuwe icima kūryuwē jurrum.

⁸Imma ming iróng tulelē oroi jurrum, ngene ci ingazi kuk keela ol tivili?

⁹Ogon zin bōdōk zoz necu ngatinnong niko. Ming ozozu ȳtugettīne cik iróng ol aggā, illoj eet imma ci aggā zoz ci ozozu niga kō, abarik ozozu niga zoz ci atik ngooti.

¹⁰Anyak ȳtugettī cik meelek giir cik ozoz ol loota ngatu, illoj zin zoz imma ci iróng anyak keng.

¹¹Ming iróng anna kaggä zoz ci ąduwä eeti imma utuge ci iróng kaggä, keeni anna ıdöngənit ngati eet neci, een enne bük ıdöngənit ngatinanni.

¹²Ogon zin bødok zoz necu ngatinnong niko. Eci niga orongnyu oroot urubta arizet ci Vongizo, abunna ming ogonnu jurrum arizet ci eela ol doök kelecia kar tūwēnet cinneng kokkom kak.

¹³Eci zin zoze necu, anycik eet ci ozoz utuge ci iróng enne aggä ko kala Tämütadden kar kaanyik nonno gool ci ąduwak ol ungetti cik zoz ci ąduwä enne ko.

¹⁴Eci ming kala anna Tämütadden utuge ci iróng anna kaggä, vongiz cinanni ci ala Tämütadden, imma oo cinanni iróng aggä.

¹⁵Iyoko zin, kütugü nya? Kala atin anna Tämütadden vongize cinanni, maje atin bødok kala anna nonno bük zinine cinanni; kебене atin vongize cinanni, imma ngatu kебене atin bødok zinina.

¹⁶Ming inati innä Tämütadden vongize cunne, iróng woye eeti ci aavtiyyu ki innet ojonun ko aggä gool kar kize ne, “Amen” eci enne iróng aggä inati innä Tämütadden zoze ci niyo.

¹⁷Anyike iyoko innä Tämütadden zany lawinta goole ci abunna, abarik zin zoz necu iróng eela eet neci.

¹⁸Kanyike anna Tämütadden zany oroot, kozozi utogettine cik aavtte do do cik iróng anna kaggä kommogung igeet doök.

¹⁹Abarik ming kalayye kelecia ki ol, maya ming kozozi zozzok cik een tur aggä ol doök këngti, ngati woye kozoze zozzok ıbbonget omoto (10,000) utuge ci iróng ol aggä këngti.

²⁰Gotonogga ki ngonogga tūwenta, ma inonnü kaal cik gerzek ki iyoko dooli cikidik ko. Utungtek inoni ci gerze lög, abarik abunna ming anyakku inoni ci abunna ki ol wak addikire.

²¹Azi Manyi Tämütadden Warage cinne ne: “Kanyike atin anna ıdöngi ugge kozosit ol ciko zoze cinanni utogettine cik aavtte do do, maje nunun iróng nege aziknan.”

²²Imma zin zoze ci ozoze ol utogettine cik aavtte do do ko iróng nege agga këngti ko, een baayenit ci ol cik iróng atuwé, iróng een baayenit ci ol wak atuwé. Maje eeti ci ozoz arizet ci zoz ci Tämütadden ko, een ci ol wak atuwé, iróng een ci ol wak iróng atuwé.

²³Ming urumte olli kelecio doök ngatode, kar ol kozosit utogettine cik iróng nege aggä, kar ol uggak cik iróng atuwé kittozo organ cinneng, iróng atin nege azi ne adak ol neko ngamoni?

²⁴Maijé ming itto eeti ci iróng ątuwé organ ci ol wak ątuwé kar kizik zoz ci ąduwá ol nékó, okko atin Támútäddéñ ogori, elemi atin enne een baci cinne kar kaggá apahek atin Támútäddéñ nonno lókiko zoze ci kaal balik aziye enne ke dook.

²⁵Iyélék atin zozzowá nékó kaal cik alugnyé zinine cinne kó dook, kar atin enne kakatek uzungtti loç kar kidingdingan Támútäddéñ kize ne, “Aave Támútäddéñ dëdë to orgene cunnong!”

Gool ci abunna kalawe Támútäddéñ

²⁶Gotonogga ki ngonogga tūwénta, kazi zin naga ne? Ming urumteu niga ngatodé, anyak eet ci orong keben long, icima zoz ci tilowintó, icima zoz ci iyélék Támútäddéñ nonno, icima zoz ci iróng ol aggá, icima arizet ci ąduwané ungettí cik zozzak. Abunna kaala nékó dook ming ogone kar keela ol cik een erennok kelecia.

²⁷Ming anyak ol cik orong kozosit utogettine cik iróng ol aggá, aanyik eet code kozoz, iróng ol rama icima iijo ozoz lak code, aanyik bodok eet imma kuduwa kengti cik zozzok neke.

²⁸Ming illoj eet ci kar kuduwa zoz neci keng cinne, anyik eet ci ozoz utuge ci aave do kó kijahe kelecia, kar kozozik ele cinne do ki Támútäddéñ.

²⁹Aanyik ol cik eeggín arittók rama kozosit zoz ci iyélék Támútäddéñ nogo, kar ol dook kiziyet idic zoz ci ąduwá nege.

³⁰Ming iyélék Támútäddéñ eet imma ngatinneng olle nék aavtte loqtá kó zoz ci ąduwá nege kó, anyik eet wanai ozoz oowa ke kibil zoza.

³¹Abunna niga dook ozozu zozzok wak Támútäddéñ code code, kar kitiloung bak eelanung.

³²Imma eeti ci een aritoit kó anyak doiz ci abilize enne ele cinne kar kaanyik eet imma kozoz.

³³Eci Támútäddéñ iróng orong ngotaninet, abarik enne orongnyet agit kavvut labak ganonta. Ming ovvo olli Támútäddéñ arume ngatode kelecia,

³⁴abunna ngaai ming aavtte liim keleciyanai. Iróng ol aanyik nogo kozosit, abunna ming elemi zoz ki ming ąduwá lotinnowá balik eher Musesi ke.

³⁵Ming orong ngaa kijjin gi ci orong enne kar kaggá, abunna ming ajjin mac cinne ceeza; eci gerza oroot ming ozoz ngaa kelecia.

³⁶Iróng zoz ci Támútäddéñ akane ngatinnong, amire ki igeet do cik uzubaung zoz ci Támútäddéñ.

³⁷Ming inon eeti imma azi ne keeni aritoit, icima kanyai arizet ci vongizo, abunna enne ming aggə zoz ci keherakkung anna iget kə een zoz ci Manyi Yesu Kiristo.

³⁸Ming ibbez enne zoz necu, ibbeze atin enne bük.

³⁹Gotonogga ki ngonogga tumenta, abunna niga arikku zinzetti zoz ci Təmütəddəno uwak ol ciginnek, ma alamnyu ol wak ozoz uthgettine wak iróng ol aggə.

⁴⁰Abarik abunna kaala döök ming ogone goole ci abunna.

1 Korinto 15

Ngazi ci Kiristo daiza

¹Iyoko gotonogga ki ngonogga tumenta, korongi kədaung zoze ci kaviyak cik abunna balik kuwahekkung anna kə, kaviyak balik elemttau niga kə kar uthwet rok iyoko kə.

²Amudannu atin niga tırizenət zoze ci kaviyak neko, ming aggamnyu niga kaviyak balik kəduwəung anna iget kə. Ming ngen elemttta kaviyak neke dede, illoj gjii imma ci amudannu.

³Eci zoz ci kaggamə anna ngati Kiristo, kəduwəakkung anna iget bük zoz ci riili zoze neci. Adai Kiristo zoze ci munyen ciggac, ki ming eherye Warage ci Təmütəddəno.

⁴adayek ol nonno ilomi, kar iinyawə cik een iiyo, itinga enne daiza kurug, ki ming aduwə Waraga ci Təmütəddəno.

⁵Iyelek Kiristo arrak ele cinne Cephas, kar zin bədək kiyelək ele nuyak wak een omoto ki ram kə döök.

⁶Imma bali vurrtə, iyelek ele cinne lak cəde, ol cik meeplek eeggın obet tur (500) ol wak annu zoz cinne. Ngen ol neke cik meeplek aruge, imma ol uggak adaito.

⁷Iyelek bədək enne ele Jemis, kar zin bədək kiyelək ele toniak döök.

⁸Kar zin vurrtə ikiya Yesu iyeleyə ele cinne annita bük. Ming kacinni anna ele cinanni, kütugə ki doləc ci arritai ming ngen iinyə ciginnek kutubte.

⁹Eci anna keeni vurru ci toniau veelek, iróng agano ming awuya ol kize tonait, eci anna kigida ol wak atuwə Ceeze wa Təmütəddəno.

¹⁰Abarik kiize anna eet imma bük eci Təmütəddən aanya deten cinne, iróng deteni ci Təmütəddəno aave gaganiko ngatinanni. Ming kilinglingə anna nunun oroot kommog toniak veelek, deten ci Təmütəddəno ci amayukan.

¹¹Illoï zoz imma ci gerze, ming een annit ci kuwahekkung kaviyak cik abunna icima tuyak. Elemannu niga dook kaviyak cik abunna atubo veelek.

Ingazi atin ol wak ątuvwxyz daiza

¹²Ming kuwahek naga ol zoz ci ingane Kiristö daiza, nya ming azi ol uggak ngatinnong ne iróng atin ol wak ądaito ingazi daiza kó?

¹³Ming iróng ol ingazi daiza, ngen zin dä Kiristö kitenga daiza.

¹⁴Ming ngen Kiristö kitenga daiza dëde, een zoz ci kuwaheka ol kaviyak cik abunna kó darace, ogon tuyenet cunnong buk niko.

¹⁵Ming iróng ol balik ądaito kę ingazi daiza kuruget, kuwakteya naga ol zoz ci een volong obod ki Tämütäddën, küyüktä ol zoz ci ingane Tämütäddën Kiristö daiza, iróng enne ingane nonno dëde daiza, ming iróng ol ingazi daiza.

¹⁶Eci ming iróng ol wak ądaito ingazi daiza, ngen zin Kiristö buk kitenga daiza.

¹⁷Ming ngen Kiristö kitenga daiza, een tuyenet cunnong giitareng, ngen niga abakku münyené.

¹⁸Kar ol wak ądaito zoze ci Kiristö, edenyce nege dook.

¹⁹Ming een zoze ci baiz cu do ci karike naga zinzetti Kiristö, kapirna woye naga kommogit ol wak loqtu dook.

²⁰Abarik itingawe Tämütäddën Kiristö dëde daiza. Iyelekket ingazi atin ol balik ądaito kę daiza buk kuruget.

²¹Eci ąkkü daizi zoze ci eet code een Adam, ąkkü zin bodozoz ci ingane ol daiza kó goole ci eet code, Kiristö, kingazi atin daiza kuruget dëde.

²²Anyahak eeti ci een Adam daiz ol dook, kar zin zoze ci Kiristö adiman atin ol dook kuruget.

²³Ogone atin kaala neko iinyawé cik aavtte do do olle dook. Kiristö bali ci ingazi daiza oowa, ovvo zin ol ciginnek ątu nonno kó ingazi daiza ming okko enne obodak looc.

²⁴Ming idita Kiristö doiz ki alaanzet ci loryento abale looc kó, ikiya zin atin turnenet ci lootu, kar atin enne kaanyik alaanzet Tämütäddën Baba.

²⁵Abal atin arrak Kiristö looc dook zee kommog Tämütäddën ol wak amarine nonno dook. Aanyik Tämütäddën atin Kiristö korocek nogo looc zone.

²⁶Ommog atin enne moddenit ci vurrto wa een daiz.

²⁷Azi Warage ci Tämütäddeno ne, "Aanyik Tämütäddën Ngerinne kabal kaal dook." Imma zin zoze necu kaggä naga niko abal atin Yesu Kiristö kaal dook.

Iróng zin zoz necu ci azi ne, kar atin Yesú kabal Tämütädden, een abarik Tämütädden ci anyik nonno kabal kaal nék loqtu kó doók.

²⁸Ming okko Ngerrti Tämütäddenó abal kaal doók, arike atin enne ele cinne doiz ci Tämütäddenó, kar Tämütädden kabal nogo doók.

²⁹Iyókó ming iróng ol balik ądaító kó ingazi kuruget, ogon atin ol balik ággamék ol bátitímó kó kú? Ming iróng ol ingazi daiza udut, nya ming kággamék ol bátitímó zare cik eet ci ądaák kó?

³⁰Imma ngatinna, nya ming kabazza naga eletti odohize kó?

³¹Kacinni daiz odohize. Kanyai zoz ci kinnatung zoze ci Manyitinna Yesú Kíristo, nonno ci aanya annit kúduwá zoz necu.

³²Kamuda anna nya baling kirinya koyok olli Ephesus ogon ki elegje wak mootik kó ngati kuwaheke zoz ci Tämütäddenó? Ming iróng ol balik ądaító kó ingazi daiza kuruget, “Kadakto bak kaude, eci loza kovvo naga daiza.”

³³Ma anyikku ol ugge kalabtaung igeṭa, “Ovvo atin gonoggu cik gerzek, egerzannung.”

³⁴Abunna zin ming inonnú júrrum kar utunget munyen, eci anyak ol ugge ngatinnong cik iróng ágga Tämütädden. Káduwá niko zoze ci adakkung aliyani.

Eletti cik ol wak ingazi daiza

³⁵Ajjinnej woye ol uggak, “Ingazi ol wak ądaító kuruget kú? Ingazi nege elettine cik ogon kú?”

³⁶Imma eeti ci ajjin zoz ci ogon niko kó, tarbal enne oroot. Eci ággayyu niga gon júrrum, ming karir inyemenit, ądaí arrak doyoit, kar vúrrtā kitiliza.

³⁷Ming ariri inyemenit, iróng inná ariri ele ci keet neci doók, abarik ariri búra, labitot icima búracoc imma ci aave do.

³⁸Abarik Tämütädden aanyik inyemenit kitiliza kanyak ele ki ming odola enne kó, kar kaanyik inyomó doók kanyait eletti cik aavtte do.

³⁹Iróng eletti cik elegjennu ki iballi ki ulug dook atubo.

⁴⁰Anyak eletti cik aavtte tämu-kenga, ki eletti cik aavtte loqtá. Imma eletti cik aavtte tämu-kenga kó anyak ziziwon ci aave do ki eletti cik aavtte loqtá kó.

⁴¹Anyak koor ziziwon cinne do, okko nyelowi anyak ziziwon cinne do, ovvo bódok munyunya anyak ziziwon ciggek cik aavtte do.

⁴²Ogon zin atin niko ming ovvo eletti ciggac ingazi daiza kuruget. Adai atin eletti, imma eletti cik okko Tämütädden ingane ol daiza kó aruge udut.

⁴³Ming adai eeti ci diiri, iróng ele cinne azize iróng bôdok okkomi. Imma ming ingazi eeti daiza, okko ele cinne azize kar bôdok kokkom kak.

⁴⁴Maije ming adai eeti, adawek ol ele ci kanyak naga loota ngatu kô looc. Ming okko atin enne ingazi daiza, okko anyak ele ci vongizo. Ming anyak eeti ci diiri ele ci lootu ngatu, aave bôdok ele ci vongizo to.

⁴⁵Eherye Warage ci Tämütäddeno azi ne, “Arrak bali oowa kë eenyca Tämütädden eet wa azi zara Adam, kar kanyik nonno ruget.” Imma Adami wa akku vurrtä, een enne Vongiz wa akku kar kikiya kaanyik ol ruget.

⁴⁶Iróng zin arrak naga kanyak eletti wak vongizak. Abarik arrak kanyak eletti wak lootu ngatu, imma vurrtä kanyait eletti wak vongiz ci Tämütäddeno.

⁴⁷Eenyca Tämütädden Adam, eet wa een oo todowai, okko eeti ci vurrtö een Yesu, akku tämu-kenga.

⁴⁸Anyak olli lootu dook eletti cik ogon ki eeti wa een oo bali eenyca Tämütädden todowai kë. Imma ollik tämu-kengo kô ogon nege ki eeti ci akku tämu-kenga.

⁴⁹Ki iyoko zin ming kaduwô naga ki eet bali eenyca Tämütädden todowai kë, kovvo atin naga bôdok kaduwô ki eet bali akku tämu-kenga kë.

⁵⁰Gotonogga ki ngonogga tuwenta, kaduwakkung zoz ci eletti cik kanyak naga lootä ngatu kô, iróng atin aragiz bâlinet ci Tämütäddeno, ovvo eletti cik lootu adai atin kô, illoj nogo ngin imma rugete ci aave udut.

⁵¹⁻⁵²Ijaktte dä, ja kuduwâung zoz ci alugnye: Iróng atin naga kadai veelek, abarik uhu atin Tämütädden eletti ciggac, kutuguzzo kiwagon ming acine ebereci wa uturi kô. Ming okko ture abuve ovvo ol wak adaito ingazi daiza kuruget. Ukce zin agit eletti dook, kar iróng naga ngen kadai bôdok.

⁵³Maije eletti ciggac kanyak naga amuje kô, ovvo atin ukce kize eletti cik okkomi. Imma eletti ciggac gon adai kô, abunna ukce kizeto eletti cik aruge.

⁵⁴Imma eletti cik kanyak naga iyoko kô, amuje kar bôdok ovvo atin adai. Abarik ukce atin eletti kizeto eletti cik abak udut. Kar zin zozzowâ cik eherye Warage ci Tämütäddeno kizeto dêde, azi ne, “Illoj daiz komiz. Ommog Tämütädden daiz.

⁵⁵Inno doiz ci daizo? Iróng daizi ngen auce?”

⁵⁶Aanyik munyaenâ daiz wucez cinne, kar lotinnowâ kanyait komiz ci ommog munyaen.

⁵⁷Abarik kancik Tämütädden zany eci aanyyet komiz ngati Manyitinna Yesu Kiristo.

⁵⁸Gotonogga ki ngonogga tuwəntə, ibilet jurrum ci iróng gii imma omonung tuwəntə. Abunna ming anyikku elettı cuggok linglingon ci Manyi, eci linglingoni cunnong ngati Manyi iróng edenyę.

1 Korinto 16

Muci ci ol wak ątuwę

¹Iyoko zin zoze ci alutane ol orobiya cik eelanne ol wak ątuwę gonoggi Jerusalema, abunna ming ogonnu zoz necu goole bali kāduwakę ol wak ątuwę keleciąnyai cik Galatia ke.

²Imma iitenę wa een Dominika, abunna eetı ming aarik orobiya ugge cik agano ki nonno, kar karik abanyit kize jamiten, adaz zee ming kokko anna kakkunij, karuba orobiya nęko ulutai, illoj orobiya ugge bōdök cik oowanu niga.

³Ming kuk anna kuzucaung, kokko keherik ol wak atahaltau niga kō waraganya cik weetak kar koottę muci cuggok rok ol wak ątuwę Jerusalema.

⁴Ming acinnu agano ming kokko anna buk, korkorya atin anna ki nogo.

Kaal cik orong Pąulo kütuguzze

⁵Ming kokko goole ci looc ci een zara Macedonia, kokko atin kivonannung,

⁶kar kavvut ki igeget arrak doyoit, icima kedeca tagiz dook, kar eeltawang goole ci kokkoye.

⁷Iróng korongi kuk kicinung ngati ulla kadiranung goola, kar kedecek. Korongi karik zinin cinanni kavvuta ki igeget doyoit, ming aanya Manyi gool, ogon atin niko.

⁸Maije arrak korongi kavvu ngatu Ephesusa zee kikiya iitenę wa Pentakosi,

⁹eci kanyai gool ci appwę ngatu kar arrak kilingling linglingon ci Tamutaddeno, ming woyę nunun amarina ol cik meelek niko kō.

¹⁰Minguzucaung igeget Timoteyo, aggamtta nonno talninta. Alingling enne linglingon ci Manyi Yesu ki iyoko anna kō.

¹¹Ma anyikku eet imma ngatinnong kutubur nonno. Abarik itontta nonno labak kar enne kikiya kobodan. Kere zin anna nonno ki gonoggi wak orkora buk kō.

¹²Iyoko zin zoze ci obod ki Apollos, gotonet tuwəntə, kilalek anna nonno oroot abunna ming ivonnung enne ki gonogget tuwəntə. Aarnek enne wet iyoko niko, abarik akkunakkung atin enne ming orong zinin cinne.

Zoz ci Pąulo vurrtó

¹³Avvut jurrum bejnta. Ibilet okkomit kak tuwente cunnong. Abunna ming eegginnu ol wak animnyu zoz, kar okkomit kak.

¹⁴Utuguz kaal dook rezinta.

¹⁵Abunna ming aggayyu Stephanas ki dooli ciginnek arrak cik elemi zoz ci Tamutaddenq orge ci een Achaia, kar zin kaarttek zinzetti linglingon ci eelanne nege olli Tamutaddenq. Kilalekkung gottenogga ki ngonogga tūwēnta,

¹⁶abunna ming ongooolinnu loddikiré cik ogon ki nege, kar uggak kütuguzzo ki iyoko ming ogonnu niga ko.

¹⁷Katalne anna oroot, eci Stephanasi ki Vortunatus ki Achaicus arrayya annit ngatu. Eci ogon ki ci een iget eleetti cik ąvvuňakkang.

¹⁸Aanycik nege zinin cinanni katalo ki cuggok bük. Abunna ming irezzu ol cik ogon ki nege.

Zawinet ci Päulo vurrtó

¹⁹Izayung zin ol wak ątūwē dook loocé ci een Asia. Ittonaq zin bodoq Akuila ki ngaa cinne Priscilla ki ol wak ątūwē alute ceeze cinneng ming ovvo nege ala Tamutadden kó zawinet, izayung zin zare cik Manyi Yesu.

²⁰Ittonakkung ol wak ątu Manyi kó dook zawinet cinneng zare cik Tamutaddenq.

²¹Keheri anna Päulo ele zawinet cu ătte cinanni.

²²Ming iróng eeti imma irez Manyi Yesu, anyik torinet kitták nonno. Anyik bai Manyi kíkiyá ataman.

²³Anyik bai deten ci Manyitinna Yesu kavvu ngatinnong.

²⁴Kirezi anna ol dook zare cik Yesu Kiristó. Nonno nenen amen.

2 Korinto

2 Korinto 1

Zawinet ci Päulo

¹Annita Päulo ci bali atahala Tämütadden kize toniat ci Yesu Kiristo, kar kilingling zoz cinne, keheri waraga cu ki Timoteyo wa een gotonet tuwenta. Keherika waraga cu ol wak keleciak orge ci een Korinto, ki ol wak atu zoz ci Tämütadden looce ci Achaia.

²Anyik Tämütadden Beetinnä ki Manyi Yesu Kiristo kąanyung dətinet ki gano kavvuto ngatinnong.

Anyike Päulo Tämütadden zany

³Abunna kinnat Tämütadden Beeti Manyi Yesu Kiristo. Een Baba Tämütadden ci edette, eelannet agit odohize.

⁴Eelannet ming itait kaala cik gerzek, abunna ming keela ol ugge cik anyak nongitton cik auce kō buk, eelante bali aanyyet Tämütadden agit ke.

⁵Kozol naga piryanzet ci Kiristo wa atahalai oroot, kar bōdōk kozol bunnat ci eelannet enne agita oroot.

⁶Kapirnanna naga abunna ming atirizung Tämütadden, ming eelannet Tämütadden, abunna keelannung, kar kąanyung nimenet nongitton cik kapirnanna naga kō.

⁷Karikkung naga igez zinzetti ciggak oroot, eci kaggä naga ozolu niga piryanzet cinna, kar zin bōdōk ozolu talninet cinna.

⁸Gotonogget ki ngonogget tuwenta, korongnyya abunna ming aggayyu pirnanet bali kapirnanna naga looce ci een Asia. Kapirnanna pirnanet ci auce oroot, kize ojon daizi.

⁹Abarik kizetta ne koottä daiza. Iróng zin ngen katuyya eleetti ciggak, abarik kaartiyya zinzetti Tämütadden wa ingane ol daiza.

¹⁰Itirizzet Tämütadden agit daiza, ooganet atin enne agita. Karike zin naga nonno zinzetti kar enne kitirizeta,

¹¹ki iyoko ming eelannetu niga ngati alawakket Tämütadden. Ovvo atin ol cik meelek anyike Tämütadden zany zoze ci lawinet cunnong ngatinnang.

Utuu Päulo zinin

¹²Katalninna giye code baize cinna, iyelekket zinzetti ciggac kabakta baiz ci abunna kitirizttä ol jurrum, ommogje baling ngen kabak ki igez ke. Aanyyet Tämütadden deten ci kabahe, iróng een genyize ci lootu.

¹³Eci iróng naga keherakkung zoz imma ci iróng niga ikebju icima aggayyu. Kar zin anna korongi,

¹⁴ki iyoko ming aggayyu zoz cinnang loloit kó, ovvo atin niga aggayyu doók kar atin niga odongit eletti zózé cinnang, kar naga bodok kodongta eletti zózé cunnong iitene ci Manyi Yesú.

¹⁵Kaggawá zin anna zoz ci atalninnu niga ngatinnang, korongi zin arrak kivonnung, kar atin Támútáddéñ kamuyung lak rama.

¹⁶Ming okko anna kokko loçe ci een zara Macedonia kar bodok ming kokko anna koboda ngnati. Kar atin eeltawang orobiyai cik kowoye rok loç ci een Judeya.

¹⁷Ma baling kodola zinine cinanni korongi kivonnung ké, kodola dédé, iróng kogonni kiwagon ol wak abanté zinzetti.

¹⁸Ki iyoko ming katú Támútáddéñ eci ogon kaal cik een dédé, iróng zin anna kanyai zinzetti ram, ming kuduwa zoz iróng bodok kuhu zoz neci.

¹⁹Eci annit ki Timoteyo ki Silas cik kuwahekkung zoz ci Yesú Kiristo Ngerrti Támútáddéñ wa een zoz cinne dédé, iróng abaci. Ogon zoz ci een dédé, iróng anyak zinzetti ram.

²⁰Uduwa Yesú zozzok cik Támútáddéñ doók een dédé. Kadingdingan zin gon naga nonno ngati kannéke ne Amin.

²¹Abarik, iyoko, aanyyet Támútáddéñ enne eliya agit ki iget doók kibilet kokkomit kak ngati Kiristo. Támútáddéñ ele ci ahalaneta.

²²Aarik zin enne bodok Vongiz ci Alile kavvú baize cinna, kize baayenit ci aggawé ol keeggin naga ol cik Támútáddéñ, kar abunna kagga, kurubta atin zoz ci uduwa enne obod ki agit doók.

²³Korongi Támútáddéñ kize bbacait cinanni, abunna ming kaave reena ngatinnong, iróng kamire rok Korinto.

²⁴Iróng naga keegginná ol cik kodongnyya eletti kar kiyeltteung zoz ci atuyyu Támútáddéñ. Kalingling naga doók ngatode abunna ming atalninnu, eci anyakku tuyenet ci okkomi.

2 Korinto 2

¹Iyoko zin, kodola anna zózé cu: Iróng atin anna kerontakkung kar ivita utuburet nong.

²Ming kaanyung anna eliya utuburet nong, illoí eet imma ci aanya katalo, iget do niko cik kaanyung anna utuburet nong kó, iget do niko cik aanyang katalo.

³Zoz zin ci ketehera waraga bāliye ko, abunna ming kokko anna kakkuni, gerza ming iróng ol néké aanya kāvvu labak, aburnekka nong. Korongi zin anna abunna ming atalninnu niga kar anna bük katalo. Karikkung anna igēt zinin dōok, abunna ming kozol talninet cinanni ko ki igēt ngatode.

⁴Baling keherakkung waraga bāliye kē̄ ngati acirit zinin oroot, ki tilalo eberene, iróng korongi kar omozte. Keheri abunna ming aggayyū kirezzung anna igēt oroot.

Lalek eet ci ogoniki gii ci gerze

⁵Ming ütugū eeti gii ci gerze kicirit iñnet zinin, iróng enne anyike zinin cinanni dō̄ kicirit, acirit igēt dōok zinzetti. Iróng anna korongi kodong zoz necu oroot.

⁶Eleno enne ki dežinet ci edeze nonno ol cik meeplek ko.

⁷Abarik lalek nonno, kar keela eet neci abaci kē̄, abunna iróng oo cinne akuli.

⁸Kilalekkung zin anna igēta, abunna ming iyelékkü baiz ci irezzu niga nonno.

⁹Keherakkung anna waraga necu korongi kuruba dēde ming ɔngoolinnang.

¹⁰Ming alalneke iñna eet baciññok, kalalnek anna nonno bük dēde, ming anyak gii imma ci orong kalalek anna nonno kaale nek ütugū enne kē̄, kalaleya ngati Kiristo zoze cunne.

¹¹Kar zin Sitani iróng amuda gool ci alutetta, eci kagga jurrum goollok cik orong loryenti kar kegerzan ol.

Aanyyet Yesu Kiristo linglingon

¹²Baling kuwa orgē ci een Troas kar kuwahek ol kaviyak cik abunna Kiristo, oo zin Manyi zinzetti cik ol néké kar kuwahek ol kaviyak wagninnek,

¹³ngen annit odoi zinin eci ngen kuruba Titō gotona tūwēnta nginatu. Baling kāavū doyoit, kizzawa ol wak atuwē, kar keronnak loç ci Macedonia.

¹⁴Ming ngen kuduwā zoz imma bodōk, korongi kuduwaqung, katalne ngati Tamutadden kanyike zany zoze ci ogon enne ko. Anyike ol wak alingling ki nonno komiz ci ommoge loryenit, eci naga karume ki Kiristo. Kar kaanyyet kedemezit ol zoz cinne wa ongooli laala.

¹⁵Eci kogon naga ki amanteci ci ongooli laala, anyahakket Kiristo Tamutadden, okko ngolizi neci rok ol wak ovvo elemi zoz ci Tamutadden ki ol wak ovvo daiza.

¹⁶Ogon demzinet ci Yesu ngati ol ugge ki amanteci ci rugeto, ci anyahak nogo ruget; okko ngati ol ugge een boror ci ongooli tati, anyaha daiz. Illōi eet imma ci anyak komiz dō kar kutuguwék Tamutadden linglingon cinne.

¹⁷Iróng naga kogonna ki ol uggak cik uwahek ol zoz ci Tämütäddeno goole ci oronge bąqlinet. Abarik zin naga dök iróng kogon niko, kuwahekka ol zoz ci Yesu Kiristo wa een dede, kogon ki ol wak ittonai Tämütäddenä.

2 Korinto 3

Zoz ci een jor Tämütäddeno ki ol

¹Iróng naga kuwahekka ol zoz ci Tämütäddeno ngati kodongnyya eletti. Iróng korongnya ol ugge icima igeget ikebit bunnat ci linglingon cinnang.

²Eegginnu niga elettine ol cik ibbacu zoz cinnang, eherye zoz cinnang zinzettinne cuggok, agga ol kar bōdok kikebit dök.

³Ogongu niga elettine ki waraga ci eher Kiristo, agit cik kanyik waraga necu ol. Eher enne waraga necu goole ci kedemeza nogo. Iróng zin eherye waraga, eherye Vongize ci Tämütädden wa abak udut, iróng eheronik bee ci zabali, abarik eheronik zinzetti cik ol cik diirik.

⁴Kaduwakkung zoz ci een dede karike anna zinin, eci naga karikka zinzetti Tämütädden ngati Kiristo.

⁵Imma otone cinna, iróng naga kanyak doiz ci kuule kaal dök, iróng woye kaduwą kazi ne agit cik kanyak doiz. Abarik Tämütädden ci aanyyet doiz.

⁶Aanyyet enne kizet ol cik kalingling olom ci een jor Tämütäddeno, iróng een lotinnok balik eherye ke. Imma kaale dök, aanyyet lotinnową neke daiz, okko Vongizi ci alile aanyyet ruget.

⁷Imma zoze bali reeni ke ci anyaha daiz, eherye lotinnową balik Musesi ke biyene cik zabalik, ądingdingan ol lotinnok neke oroot. Bak kacin ngum ci Musesi atarane kataltal ci iróng olli Isailo acin nonno. Kar bōdok doyoit niko, iróng ngum cinne ngen atarane bōdok. Imma lotinnową neke vurrtą anyakttak ol daiz.

⁸Anyak zoz ci lotinnok cik Musesi gool ci utura, imma lotinnową cik een jor anyaha Vongizi ci Alile ko, okkomi kommog lotinnok balik reentik ke.

⁹Ming anyahak lotinnową balik reentik riilik ke ol daiz, ommog zin atin lotinnową cik een jor riilik ko, anyaha bunnat do niko.

¹⁰Anyak lotinnową nek een jor ko dingdingon oroot ci okkomi kommog balik reentik ke, illoj zin lotinnok balik reentik ke dingdingon.

¹¹Imma ming anyak lotinnową balik reentik ke dingdingon ci aditai, anyak zin lotinnową wak een jor ko dingdingon oroot ci aave udut.

¹²Ki iyoko karike naga zinzetti zoz ci kedemez ko, iróng naga kongoolinä giimma.

¹³Iróng naga kąduwó ki Muses bali əbung ngum ruumé ci iróng olli Israilo acin ngum cinne bali alanyit kę, ngati iróng ngen alanyce jurrum ki bali arrak oowa kę bak kacin iróng ngen alanyiti.

¹⁴Abarik zin iditte nogo iina, ki bali ming əbung Musesi ngum kę, eci iróng orong kicinnet olli Israilo nonno. Ngen zin nege abahe olom bali reeni kę. Amadane zin atin lotinnowa nekə zinzettinne ciggek dook ming ivita nege elemitta Kiristo.

¹⁵Ma bali erkinyä nekə rok iyoko, ming ikeb olli Israilo lotinnok balik eher Musesi kę, ogon ki ci əbung gii imma zinzetti ciggek.

¹⁶Imma ming anyak ol cik elemi ngatinneng zoz ci Manyi, aara zin Təmütəddən gii neci zinzettinne ciggek.

¹⁷Iyoko zin, een Manyi Vongiz, ma zin ngati aave Vongizi ci Manyi, kabak yahe.

¹⁸Utugu ki ci aara Təmütəddən gii ci əbung zinzetti ciggac, alam zoz ci Təmütəddən kę. Iyelta zinzetti ciggac dingdingon ki vooriten ci Manyi, utuhuwet agit zin Vongizi neci kütuguzzo ki Manyi.

2 Korinto 4

Uwai ci kaviyak cik abunna

¹Iyoko zin eci Təmütəddən edete kar kaanya gool ci kedemzike ol kaviyak cik abunna, ngen iiten imma kutubur nong kar kibiliz dəmzinət ol.

²Kodola zin anna abunna kalingling zinzettinne cik voorik kaale dook. Kar bodoq iróng kogonna gii imma ci gerze, kar kaanyyet kotoongooltte ol. Iróng naga korongnya kulgutung ki genyizi ci anyakkı kę, ki iyoko ming ogon ol uggak kę. Iróng korongnya kutuhuyya zoz ci Təmütəddən kę ol uggak. Abarik kedemezza ol zoz ci een dəde obod ki Yesu Kiristo. Kaggayya niko acinnet Təmütəddən kaale nek kogon zinzettinne cik alali kę dook, illoj zin eet imma ci woye azi ne kedemezza naga ol zoz ci gerze.

³Abarik ki iyoko ming aduwə ol uggak ngatinnəng kę, anyak ol ugge cik iróng aziye dəmzinət cinnəng, ming anyak gii ci alugnye dəmzinət cinnəng, alugnye ngati ol wak ovvo goole ci daiz ci okko udut.

⁴Okko loryentı wa een manyi loç cu, eceba oottı cik ol wak iróng atuwə. Alam nogo gerza ming iróng aggə vooriten ci kaviyak cik abunna kadingdinganə naga Kiristo kę. Ogon Kiristo ki Təmütəddən kaale dook.

⁵Imma zin goole necu, ming kovvo naga kedemeza ol zoz ci obod ki eletti ciggak. Abarik, kedemezung zoz ci een Yesu Kiristo, Manyi. Keegginnə duccak cuggok zoze cinne.

⁶Azi zoz ci Təmütəddən ne, "Anyik koor kataran nginti muhuri." Təmütəddən ci adiman zoz cinne obod ki Yesu, ogon ki vooriten ci alanyit zinzettinne ciggak.

Utuguwet Tämütäddën zoz necu agit dook wak atu Kiristo. Ogon niko abunna aggayyu ming ovvo acinnu Yesu, iyela bunnat ci Tämütäddeno ele.

⁷Imma linglingoni ci aanyyet Tämütäddën ko, atubo ki gjii ci riili. Kar bodoł ol nök anyak gjii ci riili ko, ogon ki ijonyya cik adimanai todowaca, alibę woye ataman. Ogon Tämütäddën ki iyoko abunna ming aggę ol akku doiz ci uhu ol ko ngati Tämütäddeno, iróng een doiz cinnang.

⁸Agiddet ol odohize qto dook, iróng zin Tämütäddën aanyik nogo komiz ci alamnyet linglingontę ci kedemeza ol kaviyak cik Yesu. Amaliltte gon agit qotti, iróng kaggayya gjii ci woye kogonna, maję ngatu iróng kungneka zoz ci Tämütäddeno loç;

⁹Ming agiddet ol nūnūn, iróng zin Tämütäddën aanyik eet imma ngatinna kuruwę. Litén imma aruwékket ol utube, iróng zin Tämütäddën aanyik nogo gool ci arukket kize daiz.

¹⁰Ahacet daizi agit eletti ciggac odohize kiyela daiz ci Yesu, kar rugeti cinne kiyelai elettine ciggac.

¹¹Ming ngen karuge nūnūn, kaggę karuwę atin eci kedemez zoz ci obod ki Yesu. Aanyyet Tämütäddën kipirta abunna ming acin ol ngen Yesu aruge elettine cik atin adai ko.

¹²Ming ahacet daizi agit tonjak cik Yesu ko odohize nūnūn, eci niga elemttau baiz ci Tämütäddeno aave udut.

¹³Eheryę Warage ci Tämütäddeno, "Katu anna Tämütäddën; kozoza zin." Ki ming kaavtte zinine code tuwentę ko, katu naga kar kozozit,

¹⁴eci naga kaggayya niko Tämütäddën ele ci bali ingane Manyi Yesu daiza kurug, okko atin enne ingannet daiza ki Yesu, anyahannet atin enne agit ki iget kar kavvut ki nonno ngatode.

¹⁵Imma pirnante ci kamudanna ko dook, akku abunna keelannung. Kapirnanna abunna ol cik meelek ovvo aggę bunnat ci Tämütäddeno, kar enne kalalek mūnyen ciggek, kar kinnatit nonno bak kanyike zany. Kar kotongooltte nonno kar bodoł kalac nonno.

Kabait tuwenta

¹⁶Iyoko zin, eci naga kaggę goole ci kapirnane zoze ci kuwahek ol zoz ci Tämütäddeno kar ol cik meelek kotongooltte Tämütäddën, iróng zin kaburnna nong linglingone necu kar kibilizta demzinęt ol zoz ci Tamutäddeno. Ming ize ddikirón nūnūn, eelannet Tämütäddën odohize, aanyyet komiz zinzettinę.

¹⁷Kaggę kaal nök gerzek innakket ko, eeggin kaal cik obokce, aragje, iróng aavtte udut. Ming kinon naga kaal cik anyahakket Tämütäddën abak atin udut tamu-kenga. Iróng pirnanet cinna anyaha gjii imma.

¹⁸Iróng ngen kínón zoz ci kapirnane naga iyókó niko, imma kaala nék kacín naga eberene iyókó niko kó, iróng aavtte udut. Abunna kínón karike zíñzettí zoz ci iróng kacín eberene adimanekket Manyi aavtte támú-kenga, abak atin udut.

2 Kórinto 5

Eleetti cik een jor

¹Kaggayya naga eleetti cik kanyak lóocé cu kó ogon ki titettá cik áraginé ol. Iróng zin kongoole gii ci adak eleetti ciggac. Kagga ming kádai, aanyyet atin Támútadden nginti kaavtte udut támú-kenga. Iróng ngen neci ogon ki céezí cik adiman ol azzine kó.

²Ming ngen kabak lóotá ngatu, kapirna, kabalac odohize eci korong kovvoya támú-kenga, ngati kovvo kabak ki Támútadden támú-kenga.

³Eci ming kovvo naga kaavtte ki Támútadden támú-kenga, kanyak atin naga kaal doók.

⁴Een zin dédé ming ngen naga karuge, kanyak eleetti cik ogon ki titettá kó, kabalac odohize eci korong kutungttek eleetti néko lóoc. Iróng korongnyya kávvuttá ki ci ázze eleetti to, abarik kabalac eci korong nginti kabahe ki Támútadden támú-kenga. Korongnyya zoz necu kútuguwé ataman abunna eleetti cik ovvo atin ádai kó kutuhuye kizeto eleetti cik abak udut.

⁵Támútadden ele ci uhu eleetti ciggac kizeto jor. Nonno bódok ci aduwakkét arrak oowa azi ne akati atin zoz neci móolet. Iyelekkek ngati ittonané Vongiz ci Alile karrak linglingon cinne kar kedecak neci.

⁶Iyókó zin, ming kágga kabak eleettiné cik kanyak lóotá ngatu kó, iróng naga kabak ki Manyi támú-kenga.

⁷Kabak ngati kátuwe Támútadden, iróng kabak ngati kacine kaal eberene.

⁸Ki iyókó ming káduwá kó, karikka naga zíñzettí Támútadden, korongnyya kódottéyya eleetti cik kabahe naga iyókó kó lóoc, kar kávvuttá ki Manyi céezá, támú-kenga.

⁹Ma iyókó núnún ming kabak lóotá ngatu icima támú-kenga, korongnyya kútuguzzá kaal cik anyike Manyi katalo.

¹⁰Korong zin naga doók ol cik átuwé abunna kogon kaal cik abunna, eci anyak iiten imma ci kovvo kabile lókikó ci okko Kiristó ettedekket báçinnók cik kabaci naga baling ngen karuge lóotá ngatu, icima abunna icima gerza.

Kéeggjin naga zoc ci Támútaddenó

¹¹Ki iyok ming kağga naga zoz ci kongooline Manyi ko, korongnyya ladun kanyakta ol Manyi. Agga Manyi baiz cinna ki kaal cik kedemez naga ko, karike zin anna zinin aggayyu niga buk baiz cinnang.

¹²Iróng naga korongnyya kar kodongta eletti zoze cinnang ngatinnong bôdok, abarik kanyung gool ci kar niga odongit eletti zoze cinna, kar zin atin abarizek ol cik odong eletti giye ci acin nege eberene kommog gii ci aave zinina.

¹³Ming adakket ngamoni, adakket zoze ci Tamutadden; ming kaavtte naga labak, kaavtiya zin zoze cunnong.

¹⁴Eci rezinet ci Kiristo adangeket zoz cu, marrit naga kaggac adak eeti code zoze ci ollu dook, kar ol dook kadaito.

¹⁵Adai Kiristo zoze ci ol dook, kar abunna ol wak aruge iróng ngen irez eletti ciggek do niko, abarik abunna ming irez Manyi bali adai zoze cinneng, kar Tamutadden kitngawe nonno daiza kurug bôdok.

¹⁶Iyoko zin, kaggaya irez Kiristo ol dook, iróng zin naga ngen kinona ki ol dook, ngati ol nék ngen kelemtta zoz ci Tamutadden ko. Baling ngen naga kelemtta zoz ci Kiristo, kinoni zoz cinne ki ol wak ngen kelemtta. Iróng zin naga iyoko ngen kinona kiwagón baliye ke.

¹⁷Uhu dede Tamutadden baiz ci ol wak atü Kiristo kavvuto do. Utungtek baiz ci reeni ogone kaal cik lootu gerzek ke looc, utuguzzo kaal cik een jor baize cinneng.

¹⁸Tamutadden ci adiman kaal cik een jor baize cinna ko dook. Ittona enne Kiristo kar kikiya kaganizet agit ki nonno, kar kaanyyet agit linglingon ci kaganiza ol ki nonno.

¹⁹Een zin necu zoz ci gon kuwakka naga baling adak Kiristo ko necu. Anyike Tamutadden ol dook loota ngatu abunna ming anyak gano ki nonno. Iróng enne ngen azunne bacinnok balik ogon ol wak atuwé ke. Aanyyet enne kaviyak cik kabahe naga labak ki nonno.

²⁰Keegginnä naga ol cik kalinglingekkä Kiristo loota ngatu. Ming kuwahekka ol kaviyak cik Kiristo, Tamutadden ele ci anyike ol kiziyet zoz cinnang. Kilalekkung zin anna jet dede zoze ci Kiristo, abunna ming anyakku gano ki Tamutadden.

²¹Abunna ming atuwenu, ngen Kiristo kabac zoz imma, Tamutadden ci anyaha nonno kikiya kitiriz munyen cik ogon ol, ogon ki ci een Yesu ele ci anyak munyen. Kar iyoko eci naga kowowo ki Kiristo, itivila Tamutadden munyen ciggac dook.

2 Korinto 6

¹Imma giiye wa kalinglingonikkä naga Tämütädden, kilalekkung zin zoze cu: Abunna ming ałinglingnyu bunnate ci Tämütäddeno jurrum.

²Azi Tämütädden baliye Warage cinne ne, “Baling ikiya iiteni ci keelannung, kiziwung dede, imma iitenet ci tırizento, keelaung.” Käduwakkung, iyoko een iiten ci eelanne Tämütädden ol, een iiten necu iyoko ci tırizento.

Pirnanet ci Paulo

³Iróng naga kalamnyya ol ngati ątuwé zoz ci Yesu, abunna iróng ol atin ibbez linglingon cinna ngati kalinglingek Tämütädden.

⁴Abarik keeggin naga duccák cik Tämütäddeno kaale cik käduwá kar bodoğ kogon naga ko, kanimnya kaal cik iinakket baiza dook. Anyahakket ol nongitton, kanimnya naga dee niko,

⁵iiten imma arukket ol, kokoltet lagam, kar koole kigiddetta, kalinglingnyä naga oroot, illoj rok dajinet ki ungnyak búk.

⁶Maije ngatu, kiyelanna gon naga gi ci kanyakka doize ci Vongiz ci Alile Tämütäddeno ki rezinet cinne wa een dede goole ci kabaka baiz wa abunna, ki genyiz ki irrkenet, ki bodoğ kanyakka zinzetti cik alali.

⁷Kar goole ci kozoze zoz ci een dede ki doiz ci Tämütäddeno; ki doiz ci bunnat ci Tämütäddeno baize cinna.

⁸Maije goole ci ądingdinganettä icima otoryetta, aduwá ol uggak kogonna naga zoz ci abunna kar uggak kuduqtä zoz ci gerze; kogon zoz ci abunna, ming nūnūn azi ol uggak ne keegginna naga volongnyok.

⁹Iróng ol uggak aggayyettä, abarik aggayyettü niga agit oroot. Ogon ki ci kadaktä, abarik ngen karugna, ming edezet ol nūnūn, ngen kuryuktet kadaktä.

¹⁰Ming kapirna naga nūnūn, kaavtte naga talninta. Ming kamati niko, izeto ol boṭorø ngati kuwaheka kavyak cik Yesu. Ming nūnūn, iróng kanyak kaal, eeggin kaala neko dook ciggac.

¹¹Eehi, olli Korintö wak ątuwé, käduwakkung zoz ci een dede. Kuduqtäung dede zoz ci kanyakka zinzettinne, katalnnung oroot.

¹²Iróng naga kabaka ki ci iróng kirezzung, abarik iget cik iróng irezettu.

¹³Kozozikkung ki ming ozozik eeti dooli ciginnek. Abunna ming anyakku zinzetti cik voorik ngatinnang.

Ma owowonu ki ol cik iróng ątu Yesu

¹⁴Ma owowonu oroot ki eet ci iróng ątu zoz ci Yesu. Käduwá niko eci naga ol cik ątu zoz ci Yesu ko ogon kaal cik abunna, iróng korong kutuguzzo kaal cik ogon olli mūnyenü. Iróng ol nek ątu Yesu ko arume ki ol wak loryentak.

¹⁵Iróng Kiristo een gooni loryenit wa een zara Belial. Iróng zin ol nek atu Yesu kó baizi cinneng atubo ki ol wak iróng atu nonno.

¹⁶Iróng todoyowá nek ala ol ko eeggan cik Ceez wa Tamutadden. Keeggan naga elettine Ceez wa Tamutadden, ki ming aduwá Tamutadden eliya, “Kabaka atin anna ki ol nekó kar koto orgene cinneng. Keení atin Tamutadden cinneng, ovvo nege een ol cigannik.”

¹⁷Azi bódok Manyi ne, “Engertta zin elettí ngati ol nek iróng atuwé kó. Ma üumnyú kaal cik anyak munyen gon ngoronyik kó. Kar zin atin anna kelemaung.

¹⁸Kiize anna bëetinnong, kar zin niga eegginnu atin dooli cigannik, káduwá anna Manyi Tamutadden wa anyak Komiz dook.”

2 Korinto 7

¹Gotonogga ki ngonogga wak kirezi anna kó, eci Tamutadden uduwa zoz cinne kar kaanyyet kizet dooli ciginnek, abunna naga dök kabiliz bacinnok vongize cinna. Gerza ming kogon kaal cik gerzek, gerza ming kinon inoní ci gerze. Abunna kongoole Tamutadden, kabak baiz ci caale. Ming kutuguzzo naga niko, irezet atin Manyi oroot.

Atali Päulö zoz ci olli kelecio

²Abunna ming irezettu niga agit zinzettinne cuggok dook, eci ngen naga kutuguzza eet imma gerzet. Ngen bódok kalabta eet imma gií cinne.

³Iróng káduwá zoz necu kar kapahekung zoz ci gerze. Abarik ki baling kuduwá arrak oowa kë, kinonnung odohize ngati kädaknë icima karugne ngatode.

⁴Karikkung anna iget zinin oroot. Keení botoroc zoze cunnong, imma nongittoné cik karuba kar kinim kó, katalne oroot.

⁵Baling kutungteya naga lög ci een Macedonia lög kë, ipirta elettí ciggac, ivita zin bódok ol agiddet agit oroot.

⁶Maijé Tamutadden wagon eela ol ciginnek odohize ming anyak nongitton, ittonait zin bódok Tito kobodaitta, katalta zin.

⁷Katala zin anna baling kicina Tito, imma baling okko enne aduwákä gool ci aggamnyú niga nonno, katala oroot. Uduwá zoz ci orongnyu niga icintang annita. Bak aduwakkü gií ci gerze ogonikkang niga annita, udyuktang orongnyang niga ming kodolna anna kar kilingling zoz ci Tamutadden.

⁸Ming nünün, aqanyung zoz ci kehera anna waraga kó iget utuburet nong, iróng zin anna kazi ne aanya weda iróng keheri waraga cu kó neci. Ketehera dede eci kagga ovvo atin niga aburnnu nong arrak doyoit.

⁹Iyoko zin, katalne ketehera anna waraga neci. Iróng anna katalne eci utuburtu niga nong, abarik eci burnenet ci aburnnu nong kó aqanyung gool ci ajjinnu Támütäddéen abunna ming alalekkung. Iróng zin zoz ci káduwá anna kó egerzan eet imma ngatinnong.

¹⁰Aqanyung matizi ci Támütäddéen oboddai zinzetti cuggok giiye ci gerze ütuguzzu niga, kar utungtek bacinnok neke looc, atirizung zin atin Támütäddéen dëde, iróng zin atin ngen ettedekkung zoz ci gerze bali ütuguzzo niga ke, majje matizi ci loqtu anyaha daiz.

¹¹Icinnet gii ci ütugu Támütäddéen ngati aqanyung matiz! Orongnyu niga iyeltek nonno iróng niga anyakku baci. Omozinnu abarik niga, amaliltte ootti cuggok, orongnyu niga lokiko ketede jurrum. Iyelanu niga eletti cuggok ilemnyyu niga zoze necu.

¹²Imma zin kaale nek keherakkung anna kó dook, iróng anna keheri zoz ci eet ci ütugu gii ci gerze kó icima eet ci ütuguwék enne gii ci gerze, abarik zin ngumé ci Támütäddéen acinnu niga elettine gool ci irezzu niga agita.

¹³Katalninna zin naga zoze necu. Kar talninte cinnang, katalna zin naga oroot ngati zoze ci ąduwá Tīto eci niga anyakku zinin cinne katalo.

¹⁴Kuduwa anna Tīto zoz ci katalne anna ngatinnong. Iróng korongi kadakta ąliyanj, eci kodongi ele zoze ci ogonnu niga, eci ütuguzzu kaal cik kaggá ovvo niga ogonnu. Utuguzzo dëde ki bali ming kedemzekung anna ke, kar bôdok ketehereung zoz ci een dëde, ogon ki kaala cik abunna bali káduwák Tīto zoz ci een dëde.

¹⁵Iyoko, atalne Tīto oroot eci ütuguzzu gii ci orongnyung enne abunna ming ogonnu. Atalne bôdok eci itirizttu niga nonno baliye jurrum. Ming okko enne inon zoz neci, irezzung oroot.

¹⁶Imma ngatinanni, katalne anna ngatinnong oroot, aave zinin cinanne ngatinnong oroot, eci anna kaggá ngen niga ogonnu kaal cik abunna.

2 Korinto 8

Aanycik kaal Ceez wa Támütäddéen

¹Gotonogga ki ngonogga tuwenta, iyoko korongnya kuduksaung dëtinet ci Támütäddéen ngati ogon ol wak atuwé ceezinne cik Támütäddéen looce ci Macedonia.

²Ming amati ol nek atuwé kó nunun, abak talninta odohize, iirke, eela ol ugge wak atuwé.

³Kaggá een zoz neci dëde, eci kicina anna eliya, oowak ol orobiya cik meelek ommog cik anyak nege, eci nege atalne irez ming aanyik ol kaal.

⁴Ijjintet ol nek ątuwę kę orong kooya orobiya ciggek talninta, kar kittonttek ollik Tāmūtāddēno Jerusalema.

⁵Iróng zin nege ogon ki bali kinon naga kę, abarik aanyik eletti ciggek arrak Manyi kar bōdōk agit ngati azunne nege zoz ci Tāmūtāddēno.

⁶Kilalekka zin naga Tito baling akate enne iyelekkuŋ gool ci ooyyu orobiya ko een gii ci abunna, iyoko zin kilalekka nonno kar keelaung ędeccə linglingon ci ooyyu niga orobiya ko.

⁷Ogonnu niga jurrum kaale cik meeplek. Anyakku tūwēnet ci okkomi. Anyakku ol cik uwak jurrum, iirkennu, kar irezettu niga agita oroot. Iyoko, abunna ming iirkennu ommogit ol dook.

⁸Iróng anna kadangekkung abunna ming ogonnu kaal nékę. Eci kicina ol wak ątuwę orogjowę uggnik ming anyak zinzetti cik voorik orongnyet keeltta ol wak ątuwę, korongi kuduwąung katimani anna rezinet cunnong ming irezzu niga ol dede.

⁹Aggayyu een baliye Manyitinna Yesu Kırısto bunnatait oroot, utungek baiz ci abunna tāmu-kenga kar kikiya katamat lötə ngatu, abunna ming amuda eeti ci diiri baiz ci abunna Vongize ci Alile.

¹⁰Iyoko zin, iziyyet tłowinęt cu: Erkit bali okko kę, iget cik oowanu orobiya oowa, ogonnu zin niko talninta orongnyu umucet Ceez wa Tāmūtāddēno.

¹¹Kinoni anna abunna ming edecakku oowinet ci orobiya zozę ci abunna bali akannu niga kę. Anyik eet kanyaha gii ci uule enne.

¹²Ming orong eeti kitiriz gonoggi kaale cik anyai, abunna ming anyike nogo kaal cik ette anyak enne zinine cinne dook. Atalne Tāmūtādden ngati eet ci anyike ol kaal talninta, iróng angija.

¹³Iróng anna kazi ne umuc ol kaale cik meeplek iróng inną buk anyai. Iróng een niko, umuc ol kaale kar inną nyak ugge buk, anyik kaal nékę kutubto.

¹⁴Ming anyai inną kaal cik meeplek, ovvo ol cik ątuwę Judeyakte amati, abunna kozol ki nogo kar nege buk kanyait kaal ugge, imma ming een nogo cik anyak cik meeplek, ozolu niga buk ki nogo.

¹⁵Azi Warage ci Tāmūtāddēno ne, “Ovvo ol cik aluta dainet cik meeplek iróng anyak cik meeplek, ovvo ol cik aluta dainet cikidik iróng anyak cikidik.”

Tito ki ol balik itton Paułø ke

¹⁶Iyoko zin, kanyike Tāmūtādden zany, eci enne aarik zoz ci abunna zinin ci Tito ki annita, ci irezzung iget oroot.

¹⁷Okko enne nginati, iróng enne eronakkung do eci agit cik kilalekka nonno abunna ming okko, odola zinine cinne orong kivonnung bōdōk dee.

¹⁸Kittonakkung Tito ki gotonet imma t̄uwentə ci irez keleciyanə dook nonno, eci enne uwahek nogo bāliyē kavyak cik abunna Kiristo.

¹⁹Ebertta bali ol nonno keleciyanai kar korkortta buk ngati kovvoya muci ci ovvo ol ədingdinganə Manyi Yesu looce ci een Jerusalem, kiyela gool ci keelane ol wak atuwē.

²⁰Korongnya kilita ol cik ovvo adangnyeta goole ci kaggamnyə naga muci ciko.

²¹Kazi niko eci korongnyya kutuguzzə kaal cik acin Manyi Tamutaddēn, kar ol uggak kicinnet buk.

²²Imma bōdōk kittonnə gotonet imma ci atuwē korkorrit ki Tito ki gonoggi ugge. Kicinnta linglingon ci eet necu lak cik meelek giir, anyak zinin ci orong keelai ol cik atuwē. Iyoko eci orong ovvoye muci rok ol wak atuwē, orong zin enne kuk buk eci enne arikkung zinin oroot.

²³Katahala anna Tito wagon kalinglingnyə buk kar kitirizzung. Imma ol wak een rama kō, ittonə ol cik keleciyanai. Irez ol zoz ci Kiristo goole ci ogone nege kaal.

²⁴Iyoko zin, iyeltek ol nēko rezinet cunnong, ki zoz ci kirezung naga igetə, kar keleciyanə dook kicinttung.

2 Korinto 9

Orobiya wak oowak ol ol wak atuwē Jerusalema

¹Iyoko, iróng korongi ketehereung zoz ci obod ki muci balik oowa ol wak atuwē kar kittontozzik ollik Tamutaddēno looce ci een Judeya, Jerusalema.

²Kaggə anyakkū zinzetti cik orongnyu dēde eelta nogo. Kanattung anna oroot ngati kāduwākē olli Tamutaddēno looc ci Macedonia zoz ci azi ne, ovvo gottenoggeta t̄uwentə rok looc ci een Achaia, ovvo aanyik muci ol wak amati ērkīt necu. Aanyik zin leminet ci anyikku niga ol muci kō nogo koowec muci cinneng buk.

³Zoz zin ci kittonakkung Tito ki ol cik eegḡin rama rok igetə abunna ming edecannu lutenet orobiya neke. Kar ming kovvo naga karawana vurrta, amudannung erewinnu jurrum, kar nege kicinnet zoz bali kanattung kē een dēde.

⁴Ming korkortta ki olli Macedonia ugge rok igetə, abunna ming kamudanna ulutau niga orobiya neke dook. Ming ngen edecca lutenet orobiya neke, okko adakket aliyani, abarik adakkung aliyani iget oroot.

⁵Kinonə zin anna abunna ming kilalek gottenogget t̄uwentə kivitə kerontaung arrak oowa kar kivita kedecca linglingon ci alutenu orobiya balik үdüktau niga

ke. Kar anycik nogo, eci iget cik anyikku zinzettin cik alali, iróng eeti imma adangekkung ibawa.

⁶Aadda zoz cu: Ming eev eeti mānā cidici, okko etteda atin labi cikidik, majje eeti ci eev mānā ci addikire, etteda atin labi cik meeplek.

⁷Abunna zin eeti ci atuwé ming aruk orobiya cik eelanne enne ol ugge cik atuwé zinine ci alali, iróng eeti imma adangeki ibawa. Atali Tāmutādden eet ci aanyik ol kaal zinine ci alali.

⁸Amayukin zin atin Tāmutādden kaale cik orongi innā dōok, aanyi atin Tāmutādden kaal cik meeplek kar umuc ol cik meeplek kaale cik abunna.

⁹Azi Waraga ci Tāmutāddeno ne, “Amuyuk atin Tāmutādden ol cik amati kaale cik abunna, kar kutugū zoz ci ilemi odohize udut.”

¹⁰Aanyik Tāmutādden ol wak eevye inyomo kar keevtto, kar bodok kaanyik dainet, kar kotor bunnat ci anyakku niga kize appwā.

¹¹Amayukkung atin Tāmutādden goole dōok, eci niga amuccu nonno jurrum. Ovvo zin ol cik meeplek aanyik Tāmutādden zany zōze ci muci ci anyahannu niga kō, kovvoya naga olle, Judeyakte.

¹²Abunna ming aggayyu, ming amuci ol cik Tāmutāddeno, iróng innā anyike kaal cik orong nege. Een necu gool ci ovvo ol cik meeplek aanyik Tāmutādden zany.

¹³Imma goole ci eelannu ollik Tāmutāddeno kō, ovvo atin nege innat Tāmutādden. Atuyyu niga zoz ci Kiristo, ongoolinnu Manyi kar ozolit orobiya ki ol cik Tāmutāddeno.

¹⁴Imma lawinte cinneng ovvo zinzetti ciggek dōok ngatinnong, eci Tāmutādden aanyung deten cinne ommog veelek.

¹⁵Kanyikka Tāmutādden zany eci enne ittonaít muci ci azize oroot, iróng woye kozizi.

2 Kōrinto 10

Ikeb Pāulo linglingon cinne

¹Iyoko, kilalekkung anna Pāulo eliya iget goole ci kozoze muluwe ci alali abunna kiwagon Kiristo. Ming kaave anna ki igeta, kozizi “dalanzeta” majje ming kaave reena ngatinnong kozizi iróng “kōngoole” zoz!

²Anyak ol ugge cik azi ne kutuguzzā naga ki ol cik iróng atuwé. Korongi zin kinim zoz kar kovocak atin ol zoz. Iyoko ming kokko anna koboda, kokko kovocak nogo zoz, ma aanyyang koziziung goole necu.

³Eci ming kabak naga lōqtā ngatu, iróng zin naga kooro kiwagon olli lōqtū.

⁴Iróng koyoi ol kiwagon aciiri ming oor illa turete loqtə ngatu. Abarik, kooryya ol wak adang zoz ci Tämütäddēnō góole ci aave do, iróng néké eeggín turet cik loqtu. Abarik kanyak komiz ci zoz ci Tämütäddēnō ci ommog modden doók, kidita zin zoz ci adawanet nege agita,

⁵bak aditai zoz ci odonge nege elettí gon góole ci alame ol abunna iróng agga Tämütädden. Kommogta ol wak adangnyyet zoze ci Tämütäddēnō ko, kar zin kotoñgooltte Kiristö.

⁶Ming iziyu innä zoz ci kädwanna naga ko, kedezza zin atin ol wak iróng ongoole.

⁷Acinnu niga kaal tadden, aniyyu ne keeni anna eet ci diiri niko. Ming inonnu, iget do cik eegginnu olli Kiristö? Abunna ming aggayyu keegginnä naga búk olli Kiristö ki iyokö niga ko.

⁸Egerebo, kodonga iyokö gon anna ele idic komize bali aanya Manyi kę, abunna ming keelannung kar kidiman tügenet cunnong kuk oowa, iróng kegerezani tügenet cunnong, iróng zin adaka aliyanı ngati kalinglinge komize cinanni.

⁹Iróng anna korongnyung izet ne eherakket Päulo waraga necu ko orong kar kotoñgooltte naga nonno.

¹⁰Ovvo uggak ngatinnong azi ne, “Egernyeket Päulo waraga cinne ko ozoz zoz ci okkomi. Abarik ming okko enne arume ki agit ngatu, acin ol een tarbal, iróng agga zoz.”

¹¹Imma ol nék azi ne ming aggä zoz cinanni ko, ming kobodaung, kogonni atin zoz ci eherye waraga bali kittonakkung kę ele.

¹²Imma ol nék adangnya annit ądwyak ol ugge azi ne kabunanna nege. Ming ommogja nege annit dede, iróng woye anna kovocak nogo zoz kar kize ne katubonna ki nogo. Abarik iróng nege egenyi.

¹³Iróng atin kodongnyya elettí giiye ci amire ki agit cik kogonna. Kodongnyya atin elettí linglingonte ci ittonnet Tämütädden kar kutuguzza ko, een linglingoni necu búk ci kalingling naga orgene cunnong.

¹⁴Iróng kodongnyya elettí oroot. Ogon zin niko, kanyaktaung naga iget zoz ci obod ki Kiristö.

¹⁵Iróng naga kodongnyya elettí kaale cik idimanit ol uggak, ki ci een agit cik kadimanna kaal néké. Abarik karikka zinzetti ciggac kar tügenet cunnong kotore, kar linglingoni cinnang kiddikir orgene cunnong oroot.

¹⁶Kar atin anna kuk kuwahek ol kaviyak cik Kiristö wak abunna loçcocuk ugge cik ngen eeti imma kuwe kaviyak nék abunna ko. Kar atin anna kozoz linglingon ci loç neci, ngati abarik kodong elettí giiye ci utugu eeti imma.

¹⁷Azi zoz ci Tämütäddeno ne, “Ming odong eeti ele, anyik kodong ele zoze ci Manyi.”

¹⁸Iróng een ol neke cik odong eletti azi ne kabunanna, iróng een nogo cik elemi Manyi azi ne abunna, abarik ol cik elemi Manyi abunna, nogo do niko cik abunna.

2 Korinto 11

Paulo ki Tonjäk wak volongak

¹Korongnyung izikttang annit jurrum, ma woye nunun kozozi kiwagon eeti ci tarbali, izikttang annit niko.

²Kazunnung anna igēt kiwagon Tämütädden ming azunnung igēt ko. Utuguzzu niga kiwagon dolēc ci ngayen ngen kataguzzo ki mac cinne. Kuduwäung anna igēt kar urumtte ki Yesu Kiristo.

³Maijé iyoko, kongoole anna alabanung atin uwat ki bali ming alaba ogonikket Eva, ngaa ci Adami nyaate ci een Eden ke. Kar iyoko, ecebannung atin uwat ootti kar iróng ngen arikku zinzetti Kiristo dede ki baliye.

⁴Kuwaktteung naga igēt zoz ci Yesu, kar niga aggamttau zoz cinnang ki Vongiz ci Alile. Maijé vurrtä, ivita ol uggak kuwaktteung igēt zoz ci Kiristo aave do, elemttau zin niga kaviyak neke ki vongiz ci aave do.

⁵Kaggä anna azi gon toniha cik volongak ne keegginnä nege tonjäk cik Tämütäddeno riilik dook, iróng zin nege ommogja annita.

⁶Kaggä iróng anna keeni eet ci kaggä uwai, kaggä zoz ci Tämütäddeno. Kiyeleung anna igēt baliye zoz necu goolowé dook.

⁷Kabaca bong da anna baling kobodane ele kar kodong zar cuggok ngati kuwahekkung kaviyak cik abunna Tämütäddeno ci iróng kaggamannung orobiya?

⁸Kogoroza abarik anna olli kelecianya ugge kaggama orobiya ciggek kar kilingling ngatinnong.

⁹Baling kabak ki igēt ke, ming izzi gii imma to ngatinanni, iróng anna kalayyung. Anyak dede ollik Tämütäddeno looce ci Macedonia cik aanyya orobiya cik kadainne. Iróng zin anna kqanyung elem cinanni igēt udut.

¹⁰Kaduwakkung kaal neko ko, eci kozozi zoz ci Kiristo een dede ngatinanni. Illoj eet imma ci woye abilizan looce ci Achaia ko ngati kodonge ele zoze necu.

¹¹Kogonni niko ko, eci kirezzung, iróng kaggamannung orobiya cik kuwahekkung zoz ci Tämütäddeno. Agga Tämütädden kirezzung anna igēta oroot.

¹²Anyak ol ugge orgene cunnong cik odong eletti azi ne kalinglingnyya ki igeta ki iyoko ming kogonni anna ko. Kodola zin anna linglingone cinanni, kar zin illoj gool ci ovvo ol neke odonge eletti ngati ogone linglingon neci ele kogonni anna ko.

¹³Iróng ol neke eeggin toniak cik Kiristo dede. Alaba nege ol azi ne keegginnä toniak cik Yesu.

¹⁴Iróng zin annit amalile oo zoze necu, eci Sitani buk ogon ele ki ci een anjilo ci Tamutadden.

¹⁵Iróng woye kakulek jen giiye necu, agga toniha cik loryento uhu eletti azi ne kogonna kaal cik abunna. Ngen atin Tamutadden apahek anjilonya cik loryentak lokiko kaale neko iiten code.

Apirna Paul zoze ci Kiristo

¹⁶Iróng anna korongi eet imma ngatinnong ci inon azi ne keeni anna tarbal. Abarik ming anyak eet ci inon niko, inya zin kize tarbal kar bodoq kodong ele idic.

¹⁷Ming kodongi anna ele, kodongi kize eet ci tarbali, iróng kodongi ele ngati Manyi.

¹⁸Ming anyak ol ugge cik orong kodongit eletti kaale cik utzuzzo nege, kodongi atin anna buk ele.

¹⁹Ming inonnü niga egenyyu oroot niko, abarik atali ngati abakku ki demezzok wak tarbalik.

²⁰Dede anyikku niga ol wak avvü orong kutuguzeyung kaal cik aanyung izet duccak, ogorozzung, aminyyung, kar kapantung ngumti cuggok.

²¹Eci adaka annit aliyani kar kizetta ne iróng naga kokkomna zoze neci. Ming odong nege eletti, anna buk, maije ngatu, een gii ci tarbali kar kutugu.

²²Ming eeggin nege olli Iburu, keeni anna buk ol neke. Ming eeggin nege olli Israilo, keeni anna buk. Ming eeggin nege doolik Aburahami, keeni anna buk dolec ci dolec ci Aburahami.

²³Eeggin nege dede toniak cik Kiristo? Keeni anna eet ci adaka ngamoni ming kozizi niko ko, abarik kalinglingonik nonno kommog nogo dook. Kilinglinga oroot, ajukeka ol lagam lak cik meeple giir zoze ci Kiristo. Kibice allené kize daizoit.

²⁴Uruktä olli Yaudo annit allené lak moten iyo ki torkoc.

²⁵Kar bodoq aciiri cik Romi kibiccä annit lak iyo, iiten imma ovoca moddena cigannik biyene, apakce ibo ci keerona lak iyo nyatapare ci addikire orgena kavvu maame ecito, katavane anna maame baalin ki wazin.

²⁶Ming keeroni gon kokko የጊዮዥ, kabaza gon anna ele cinanni. Kamuda pirnanet ngati ketede nyatapar ci ዓዲክሮ, karumona gon ki ogoryak wak aam ol kaal. Iiten imma karumona ki ol wagannik ወለተኛ cik aanya pirnanet. Iiten imma olli Yaqود ወለተኛ cik orong ዓሩካን annita icima ያደኝነት ነው እና የቅርቡ በፊት ነው. Kabaza ele የጊዮዥ, ki balala, ki liila, ki በዶች ngati ol wak alaba ol azi ne keegginnä olli Tመጥልዕ዗.

²⁷Kalinglingi gon oroot kipira, ኪዝዘር rok ungnay. Kowo kodok keng kak illoi rok maam cik kaudi. Audda gon lajo oroot eci illoi rህም ci kabungenne.

²⁸Imma zoze ci kamuda ቆዶች, ቦዶች, kapirna odohize, abile zinin ገዢና zoze ci ol wak ዓቱ Tመጥልዕ዗ ከለፍያንያይ.

²⁹Ming anyak ዚሁ imma ci iróng ዓቱዋዬ ፈጻም, ኪኖኒ anna nonno oroot, korongi keela. Ming anyak ዚሁ ci ዓቱዋዬ alaba ol wak ዓቱዋዬ kabaccit zoz, ካብሪ zin anna nong oroot.

³⁰Ming korongi kodong ele, kodongi atin ele kaale cik iróng anna kogonni jurrum.

³¹Kaduwä zoz ci een ደደሪያ, ሀትኑክ ተመጥልዕ዗ ቤተ ማኒያ የሱስ, abunna kinnat Tመጥልዕ዗ udut, አገሳ enne iróng anna kovolongi.

³²Baling kaave የጊዜ ነው ci een Damascus ቆ, ሂሳቅ ጉዳማሪያዊት ci gaalau bali aarik alaan Aretas lecer ከፍተት ciginnek abunna ming ebek aran ci olli Demascene, kar atin ካግኘምታን ming kokko anna kiyowa የጊዜ neci.

³³Eeltawa gonogga, arika dhongkū ci anyak baruc ci ወሣኑን kar zin ካግኘም ተፈላጊ, kar kiyoktai lopildinga, bak ungna idic rok ሎጂ አሉዋ eci የሬኞን. Kar anna ኪኩርን niko.

2 Korinto 12

Kaal cik ኃይለክ ማኒያ የሱስ Paul

¹Anycang kodong ele. illoi gi imma ci kar kuruba ngatu, kodongi ele kaale cik kicina ከፍተት ማኒያ የወጪ.

²Anyak ዚሁ imma ci ዓቱ የሱስ ኮሪስቶ, ja ካድዋንግ zoz cinne, okkoye Manyi የሱስ nonno rok ተሙ-ካንግ, ngati aave Tመጥልዕ዗, edeca zoz necu እርካንያ በኩል ki ወደ. Iróng ካግኘም ming okkoye ele cinne icima vongiz. Tመጥልዕ዗ do niko ci አገሳ.

³Ki ming ካድዋንግ anna ቆ, Tመጥልዕ዗ do niko ci አገሳ ming okkoye ባልነት enne ele ci ዚሁ neci.

⁴Uwe zin ባልነት nonno Tመጥልዕ዗ rok ማኑ ወልደ aave ተሙ-ካንግ ቤንግ, nginti acine enne kaal cik ዓዘዘኛ የቅርቡ ዚሁ ci diiri ikebi.

⁵Kodongi atin anna ele zoze ci eet neci, iróng een zoze ci ele cinanni. Abarik kodongi ele kaale cik iyelə pirnanet cinanni do niko.

⁶Iróng abarik korongi kodong ele, gerza ming keení tarbal. Korongi kozoz zoz ci een dède. Iróng zin atin kozoz zoz ci appwé. Zoz zin ci iróng eeti imma ngatinnong inon zoz cinanni kó nenecu, eci acinnu kaal cik kogonni anna ki cik kaduwá.

⁷Iyoko zin, kozoz anna zoz ci obod ki kaal cik azize balik kicina anna ke. Ittonai anjilo ci Sitano kar kikiya kaanya piryanzet, kar atin anna iróng kodongi ele.

⁸Kajjinni Manyi lak iiyø abunna ming aara piryanzet eliye cinanni.

⁹Maije enne anneka ne, “Elenonu innä ki deten cinanni do niko. Illoj giimma ci orongi innä, aanyi komizi cinanni innet doiz ming illoj innet komiz.” Kar zin ming aave Kiristø aanya komiz cinne, katalne kodongi ele ming illoj annit komiz.

¹⁰Zoz zin ci katalne kó nenecu ming illoj annit komiz nunun, odomnya ol, icima kanyai nongitton cik meelek kar kipira zoze ci Kiristø. Eci ming keení eet ci kamuji, aanya atin Kiristø doiz.

Inon Paulø ol wak atuwe orge ci een Korinto

¹¹Keení anna tarbal ming kozoz zoz ci ele cinanni niko, abarik igelet elettí cik aanyang kozoz niko. Ozozu weete niga elettine zoz cinanni. Kiize iyoko anna gjitareng, iróng zin anna keení gerza, kize vurrut ci tonjak wak volongak, ming iróng anna keení eet imma nunun.

¹²Baling ngen kaavtte bük, kutugu kaal cik iyelə keení anna toniat ci Kiristø dède, goole ci kutugu kaal cik meelek giir avula.

¹³Obodanu baliye niga elettí keleciyanai, eci iróng anna karikkung baiz cinanni igeña? Alalteyyang zoze ci kabaca!

¹⁴Imma bali arrak oowa kicinnung lak rama, iyoko zin korongi kikiya kicinnung bodok. Illoj zin atin giimma ci kajjinnung, kaggä elem cinanni manyi. Iróng korongi kaal cuggok, korongnyung igelet elettí. Ogonnu niga ki dooli cigannik, iróng woye dooli cikidik atam beettinneng, abarik beettinneng ci atam dooli.

¹⁵Korongi zin kqanyung igelet kaal nek kanyai anna ke dook rok ele cinanni bük. Ming kirezzung anna igelet oroot ke, iróng woye niga irezang annit bük?

¹⁶Agga ol uggak ngatinnong iróng anna kedezi ol ngati aanyya dainet. Iróng anna kegenyi goole ci kalabanne ol orobiya volonga.

¹⁷Kutugu anna zoz necu dède? Illoj! Iróng anna baliye kittonakkung ol balik ke kar kivita kalabtaung orobiya.

¹⁸Kilalek baliye Tito ki gotonet imma tuwenta kar kivita kivonttung. Ma baling kittonna nogo ke, alabaung Tito orobiya ugge? Illoj, eci kogonna naga dook kaal ki iyoko vongizi ci Tito.

¹⁹Iróng kaggä ming ikebu waraga cu ko, inonnü keheri anna kaal neko abunna kacazi nongitton ngati ol wak ovolongnya annit ko, abaccu zin niga. Azikna Tamutadden buk, kozoti niko keeni eet ci katu Kiristo. Gonogga, abarik kogonni niko kar ubunnta niga.

²⁰Abile zinin jeenä, ming kokko anna keronakkung, kamudannung iróng ol uggak abak baiz ci korongi anna. Kongoolé anyak ol ugge ngatinnong cik adang eletti, icima een mederyok, icima adunye zinzetti, icima irez eletti ciggek do, icima ozoz ol, icima odom ol ugge. Odong uggak eletti, ovvo uggak ogon kaal cabak.

²¹Kongoole ming kokko atin anna kivonnung, aanya atin Tamutadden aliyan. Acirit atin zinin eci ol cik meelek ngatinnong ngen kutungget baiz bali reeni munyaen ke. Ngen niga ogonnu kaal cik gerzek.

2 Korinto 13

Zoz ci vurto

¹Bali arrak kivonnung lak rama, iyoko korongi kivonnung bodoq. Ki ming azi zoz ci Tamutadden ne, “Ming anyak eet ci ozoz azi ne utugu eeti imma gerzet, orong ming anyak bbacak rama icima iijo cik icinnet bacı neci.”

²Baling kokko anna keronakkung lak rama, kuduwaung kedezzung atin ming iróng eeti imma abiliz munyaen. Kaave anna reena ngatinnong iyoko, majé ngatu kaduwakkung zoz ci okkomi.

³Kozoti anna zoz ci iyelékä Kiristo. Ming okko enne adiman zoz cunne, iróng enne alali, een tiir.

⁴Ming alali enne nunun ngati odode ol nonno talakekä, itinga daiza, abak komize ci Tamutadden. Kalali naga ki bali Kiristo ke. Abarik atin kabaito naga doize ci Tamutadden, ki bali Kiristo ke, abunna kalinglingekkung.

⁵Timan ele cunne kar ruba ming anyai innä tuwenet dede. Ming anyai innä tuwenet neci, okko aggä aave Kiristo ngatinne. Ming iróng Yesu Kiristo abak ngatunne, uyuwé innä timaninet neci.

⁶Kinoni anna aggayyu atin niga kar zin iróng atin naga kabaci timaninet zoze ci Kiristo.

⁷Kalayya Tamutadden abunna ming abilizzu niga kaal cik gerzek. Iróng kalayya Tamutadden niko ki ci korongnyya kiyelteyyä ol keegginnä naga ol cik

kabunanna, abarik abunna ming ogonnu kaal cik abunna, ming kabaccit naga timaninet nūnūn.

⁸Kogon naga gii cōdē tok ci kanuwe kaviyak cik Kiristo abunna, iróng kadang zoz ci een dēdē, abarik kanu zoz ci een dēdē do.

⁹Ming iróng naga kokkomi nūnūn, katalninna eci niga okkomnu, kalayya Tamutaddēn abunna ming ogonnu jurrum kommog baiz necu.

¹⁰Keherakkung anna iget waraga cu ming ngen kuzucaung. Gii ci zin iróng anna kerenyekkung doize ci aanya Manyi annita, ming kokko kakkunakung. Aanya baliye enne doiz neci kar keelaung, iróng kegerezannung.

Zawinet ci Paulo vurrtō

¹¹Iyokō zin, Gotonogga ki ngonogga tūwēntā, əvvüt labak. Ütuguz kaal jurrum, uzutte zoz ci kuduwā anna kō. Abait ki ol labak. Kala Tamutaddēn wa anyak rezinet ki gano kar kavvū ngatinnong.

¹²Izzac ol zinzettin cik voorik alile.

¹³Ittonakkung ol wak atuwē dōk zawinet cinneng.

¹⁴Anyik dētinet wa Manyi Yesu Kiristo ki rezinet wa Tamutaddēn ki wowonet ci Vongiz ci Alile kavvuto ngatinnong dōk.

Galatia

Galatia 1

Zawinet ci Päulo

¹Keheri anna Päulo waraga cu, atahala Tamutadden kar kilingling linglingon cinne, keenij toniat ci kuwahek ol zoz ci Yesu. Iróng ahalana eetj ci diiri, icima zuwe cik ahalanan. Ittonanq annit Yesu Kiristo ele ki Tamutadden wa een Beetinnq bali ingane Yesu daiza ke.

²Kittonannq naga dook gottenogget ki ngonogget wak atuwé waraga cu kelecianya cik looc ci een Galatia.

³Anyik Tamutadden wa een Beetinnq ki Manyi Yesu Kiristo qanyung eezet ki gano.

⁴Aggayyu niko aanyik Yesu ele cinne kize wawac ci aara ol munyen ki bali ming odola Tamutadden wa een Beetinnq, kar keelawet looce ci gerze kabahe anyak munyen ko.

⁵Kidingdinganit zar cik Tamutaddeno udut, amin.

Zoz ci obod ki kelecianya cik Galatia

⁶Kakulei jeen zozé cunnong eci utuburtu zoz ci Tamutaddeno ataman, nonno ci qanyung baiz ci abakku eezete ci Kiristo. Kanyaktaung balye kaviyak cik Yesu abunna, abarik atuwyyu kaviyak cik aavtte do adarnannu kaviyak cik abunna Manyoni.

⁷Iróng kaviyaha neko een dëde. Abarik anyak ol cik ulllung ibatine orong abunna ming uhuyu kaviyak cik abunna obod ki Kiristo ko.

⁸Ming anyak eet ci uwahekkung kaviyak cik abunna ongorko ki cik kuwahekkung naga ko, icima ol ugge icima anjilo ci akkum tamu-kenga, inak atin torinet ci Tamutaddeno nonno eci enne uwahek ol kaviyak cik aavtte do.

⁹Kuduwa anna balye, iyoko kobodonik bodok kuduwa zoz cu: Ming uwak eeti kaviyak cik aavtte do kaviyaha cik abunna balik iziku niga ke, anyik eet neci kotore.

¹⁰Iróng anna keeni eet ci karuwék ol doldol. Korongi kilinglingek Tamutadden do niko. Ming kuwahek ol kaviyak cik orong nege do niko, iróng woye anna keeni ducait ci Kiristo.

Een Päulo toniat ci Yesu

¹¹Gotonogga ki ngonogga tuwenta, korongi kuduwaung zoz cu, iróng kaviyaha cik abunna kuwahekkung ko een zoz ci akane ol cik diirik, avvu kaviyaha neko ngati Yesu Kiristo.

¹²Amire ki eet ci diiri ci edemzeka annit kaviyak nəko, abarik Yesu Kiristo ci aanya kaviyak nəko.

¹³Aggayyu rit niga baliye baiz cinanni kabahe kize eet ci kazunne keer ci Yaudo. Kigida baliye oroot ol wak atuwe Ceeze wa Tamutaddeno, korongi kegerzan nogo.

¹⁴Kagga keer ci Yaudo oroot kommog bu

cigannik veelek. Kirezi keer ci jijitigannik oroot.

¹⁵Maije baling ngen anna kitirrai ke, atahala Tamutadden ladun, een enne bunnatait kar kodola zoz ci ahalanan,

¹⁶kar kiyeleya Ngerinne, abunna ming kuwaheke ol wak irong een Yaud kaviyak cik abunna. Ngen anna kuduwak eet imma zoz necu.

¹⁷Imma bodok ngatu ngen anna kuk rok Jerusalem icima kozozik toniak balik oottinu ke. Abarik kuwa rok loc ci een Arabiya ecde niko, kar bodok kobodak orog ci een Damascus.

¹⁸Ma baling kedeca erkinya iijo, keerona kuwa rok Jerusalem kokko kacinni Peturu, kar zin kavvutta ki nonno iinya omoto ki tur.

¹⁹Ngen zin kurumtowa ki toniak dok, kavvutta ki Jemis do niko wa een gotoni Manyitinna Yesu.

²⁰Kittonik Tamutadden, een zoz ci kaduwakkung ko dede, irong een volong.

²¹Ma bali vurrta, kuwa locowe cik een Syria ki Cilicia.

²²Illoi rok eet code olle nek ala Tamutadden kelecianyai cik Judeya ko ci atu Yesu Kiristo.

²³Abarik nege agga zoz ci azi ne, "Abarik eeti bali gon agiddet kelecianyai ke ci uwahek ol kaviyak cik abunna ki tuwenet bali agid enne ke."

²⁴Innatit zin nege Tamutadden zoz cinanni.

Galatia 2

Elemtta toniagha demzinet ci Paulo

¹Baling edeccai erkinya cik eeggin omoto ki wec, kimire anna kuwa Jerusalema, korkortta ki Barnabas kar kozohota ki Tito buk.

²Kokko rok orog neci eci Tamutadden iyeleya annit abunna ming kokko. Imma bali niginati, kurumtowa ki loddikire cik ol wak atu Yesu lomuk, kar koobek nogo kaviyak cik abunna kiwagon kuwahek ol wak irong een Yaud dok ko. Kogonni zoz necu niko ko gerza ming amurya demzinet necu.

³Elemtta ol néké annita, iróng zin ngen ajjin zoz ci ettede wucic vícavíca ci gonona Tító, ming een enne núnum idongojenit niko, iróng zin nege ommogik nonno zoz ci ettede wucic vícavíca ming núnum een enne Girik.

⁴Ize gerza zoz neci eci ol wak atiyyé ol tu ittozzo organ cinna, avvú kize rottok, aruk talaben, kar kicinnet baiz ci abunna kanyaka ngati katuyya Yesu Kiristo, abarik orong nege kutuhuyyet kizet duccák.

⁵Iróng zin naga kelemnyya zoz cinneng udut. Korongnya kuzutteung kaviyak cik abunna een dédé kize cunnong kar zin iróng atin elemnyyu kaviyak cik aavtte do.

⁶Imma Jerusalema, anyak alaat wak riilik Ceeze wa Tamutaddeno, illoj woye giimma ci otornik nege demzinéet cinanni kó, eci ol doqk atubo ngumé ci Tamutaddeno.

⁷Agga nege niko atahala Tamutaddéen annit kar kuwahek ol wak iróng een Yáud kaviyak cik abunna ki bali ming ahala Peturu kize ci uwahek olli Yáudo kaviyak cik abunna ke.

⁸Tamutaddéen dee niko ci anyike Peturu komiz kize toniat ci uwahek Yáud zoz cinne, kar bódok atahalan kize toniat ci kuwahek ol wak iróng een Yáud kaviyak ciginnek.

⁹Elemit ciko Jemis ki Peturu ki Jon wak abile kelecia kizeto lolanya cik keleciák, elemtta arizet ci kuwaheke anna ol kaviyak wak aanya Tamutaddéen. Kar zin nege kelemtait annit ki Barnabas kizetta ol cik kalinglingnyá búk. Annékket ne, "Uwakttek ol wak iróng een Yáud kaviyak cik Yesu, ovvo nege uwahek olli Yáudo kaviyak néké búk."

¹⁰Ajjinnéet abunna keelanna ol wak amati, zoz zin ci aalna zinine cinanni kar kütugú kó necu.

Ibbora Páulo baci ci Peturu

¹¹Ma baling eronak Peturu lóoc ci een Antiyok, kovoceya oo cinne baci cinne, eci enne aruk doldol zoze ci gerze ogon enne iyoko niko.

¹²Icu gií ci ogon enne, baling arawa enne arrak kę, adakce labak ki ol wak iróng een Yáud wak atu zoz ci Tamutaddeno. Maije balig ovvo gonoggi Jemis wak een Yáud avvú vurrtá, utubur Peturu iróng ngen adakce ki ol wak iróng een Yáud, ongoole zoz ci olli Yáudo wa azi ne, anyik ol doqk kettedit vícavíccet arrak oowa, kar kütuwéet Tamutaddéen.

¹³Imma zin nginati, unuwet olli Yáudo uggak nonno zoze ci aruwé enne talaben, kar zin zoze ci aruwé nege talaben kó, itik Barnabasi zari.

¹⁴Baling kicina iróng ol néké abak zoze ci een dédé kaviyahe cik abunna, kuduwa zin anna Peturu zoz cu orgene ci ollu doqk, "Ming eení inná ele eeti ci

Yäudo ci abai baiz ki idongojenti, nya ming orongi innä abunna ming azunne ol cik iróng een Yäud ko keer cunnong?"

¹⁵Kar bôdok kize ne, "Anna ki iget aritanet ol cik een Yäud, iróng keeggin olli munyenü ki ol cik iróng een Yäud ko.

¹⁶Abarik kaggayya aave eeti jurrum ngumé ci Tämütäddeno goole ci atuwé enne Yesu Kiristo, iróng een goole ci kazunne keer. Katuuya zin Yesu Kiristo, abunna kaavte ki Tämütädden jurrum eci naga katu Kiristo, iróng eeti imma aave jurrum ki Manyi goole ci azunne lotinnok cik Musesi.

¹⁷"Majje nunun ming korong naga kavvut ki Tämütädden jurrum goole ci katuwe Yesu Kiristo, kar zin ngatu kabaccit naga. Kazi woye ne Yesu ci okkoyyet munyené? Iróng woye kazi niko.

¹⁸Ming kamironič demzinet bali keer wa Yäudö kutungeya ke, keeni atin anna eet ci munyenü dee.

¹⁹Eci ming korongi kuzute keer neci, egerzan baiz cinanni. Imma iyoko, kutunga lotinnok cik Musesi, koronga baiz ci Tämütäddeno dede.

²⁰Ogon baizi bali nanni reeni ke ki ci kädahä ki bali Yesu Kiristo tälakęca. Iróng ngen kabai baiz ki bali reena, abarik Kiristo ci abak ngatinanni. Iyoko zin kabai baiz ci karike Ngerrti Tämütäddeno zinin tuenta, ci ireza annit kar kutungek loç baiz ci abunna tämu-kenga kar kikiya keelawan.

²¹Iróng anna kanyike deten ci Tämütäddeno kize rara. Ming elemi Tämütädden eet ci diiri kubunna ngati azunne lotinnok cik Musesi do, iróng weda Kiristo adai gaganiko."

Galatia 3

Tuwenet Tämütädden ci atirizet iróng een lotinnok

¹Eehi olli Galatia, aditennung iina, nya ci ecebannung ootti? Iyelai keng ci daiz ci Yesu Kiristo jurrum ngatinnong, ogon ki ci icinntu nonno ming odode keete ci een tälakęc kädäk.

²Iyoko, ja kijjinnung zoz code: Aggamttäu Vongiz ci Alile ngati azunnu lotinnok cik Musesi? Illoi, aggamttäu niga Vongiz ci Alile tuaentä kaviyak cik abunna obod ki Yesu.

³Eegginnu tarbale niko nya? Arrak baliye akattäu baiz ci abunna amudannu Vongize ci Alile Tämütäddeno. Iyoko zin, ma ngen abakku baiz ci akannu niga ci aave do, kar utuguz kaal cik adimannu oottine cuggok kar izet ol cik abunna ngumé ci Tämütäddeno.

⁴Ipirrtau baliye niga oroot zozə ci atuyyu Yesu, gerza ming amurya pirnanet cunnong.

⁵Iyoko aanyung Tamutadden Vongiz ci Alile, kar kutugu kaal cik avula orgene cunnong, iróng enne ogon kaal néké eci niga azunnu lotinnok, aanyung eci niga atuyyu kaviyak balik iziktu ke.

⁶Inonit zoz ci Aburahami: “Elema enne zoz ci Tamutadden, kar enne kanyik nonno kize eet ci abunna.”

⁷Abunna zin ming aggayyu, een ol wak atuwé kó dooli cik Aburahami dede tuenta.

⁸Anyak zoz ci eherye Warage ci Tamutadden ci okko atin Tamutadden aduwá kar kanyik ol wak iróng een Yaud dook kizeto ol cik abunna ngumé cinne tuenta. Zoz zin bali aduwák Tamutadden Aburaham kaviyak cik abunna, azi ne, “Kar ol loqtá ngatu dook kumudda atin mayuwenet zozé cunne.”

⁹Imma zin ngatu, ozol ol wak atu Yesu mayuwenet bali Aburahami ke búk eci enne umuda mayuwenet neci tuenta.

¹⁰Maije ol wak orong kar kubunnta ngumé ci Tamutadden ngati azunne lotinnok wak Yaudo, otorte nege baize cinneng. Eherye zin bodoq lotinnowé, azi ne, “Ming iróng eeti azunne lotinnok wak eher Musesi kó dook, otor atin Tamutadden nonno.”

¹¹Een dede, iróng eeti imma abak baiz ci abunna ngumé ci Tamutadden ming azunne enne lotinnok do, eci eherye Warage ci Tamutadden azi ne, “Abak atin eeti ci abunna tuenta.”

¹²Iróng tuwenet abile lotinnowé do, abarik azi ne, “Ming ogon eeti kaal nékó, abak atin enne kaale nékó.”

¹³Maije iyoko zin, eelawet Kiristo torinté ci anyaha lotinnowá cik Musesi. Ogon enne zoz necu goole ci adakné enne keete wa een talakec zozé ci gerze kogon naga, eci eherye lotinnowé, azi ne, “Otore eeti ci aruwék ol keet ci een talakec.”

¹⁴Imma zin iyoko, aanyyet daizi ci Yesu Kiristo ngati adakné ngatinna ol wak iróng een Yaud mayuwenet ki bali aanyik Tamutadden Aburaham oowa ke, kar zin kamuyuk ol cik lootu dook. Kar ol wak atuwé kumudda Vongiz ci Alile bali uduwá Manyi ke goole ci atuwene nege.

Kazunne lotinnok icima zoz ci uduwá Manyi

¹⁵Gotonogga ki ngonogga tuaentá, ja iyoko kuduwa gii ci iyabzonik eet ci diiri baiza zozé necu. Imma ming utuguzzo ol cik een ram olom cinneng kiwagon ming etted toolec, iróng atin eeti code ngatinneng uhu icima egerzan olom neci.

¹⁶Uduwak zin Tämütäddën Aburaham ki ngerinne mayuwénet ci okko enne amayuwé nogo. Icinnet iróng Waraga ci Tämütäddëno azi ne, "Dooli ciginnek," abarik azi ne, "dölec cunne," een zin dölec neci Kiristo.

¹⁷Icu ungec ci zoz ci käduwä kó: Iróng atin olomi ci ütuguwék Tämütäddën Aburaham kó uukce ki iyoko ming etted ol cik een rama tööléc kó, uduwa enne olom neci, iyoko edeca erkinya obet wéci moten iyo (430). Iróng zin lotinnowá cik Musesi uhu olom bali uduwa Tämütäddën Aburaham ke.

¹⁸Iyoko, ming okko Tämütäddën amuyuk ol baize ci aave udut zozé ci azunne nege lotinnok cik Musesi, iróng zin een goole bali uduwa Tämütäddën ke. Abarik zin Tämütäddën amuyuk baiz ci Aburahami goole bali uduwa enne ke.

¹⁹Een zin linglingoni ci lotinnou kó nii? Dede, anyonikket lotinnowá vürrta kize ci iyelä munyen, eci eeti ci diiri itik tu. Eeggin lotinnowá néké cik abak zee kuruba dölec ci Aburahami bali uduwa Tämütäddën iinak atin zoz neci nonno ke. Tämütäddën ci adiman lotinnok kar kanyik anjilonya ciginnek tämu-kenga kanyaktak looc, okko Musesi een zoc ci aggam zoz ci Tämütäddëno kar kuduwa ol.

²⁰Kanyak naga Tämütäddën code, iróng enne eliye cinne orong eet ci een zoc.

²¹Iróng lotinnowá balik anyike Tämütäddën Muses ke ongorko ki zoz ci uduwa enne baliye Aburaham ke. Ming aanyyet lotinnowá baiz ci aave udut, kamuda bunnat ngumé ci Tämütäddëno ngati kazunne lotinnok.

²²Imma zin Waraga ci Tämütäddëno annékket ne, kecebte naga dook munyene. Kamuda gool ci kiyowanne goole ci katuwé Yesu Kiristo do niko.

Keeeggan naga dooli cik Tämütäddëno tuenta

²³Baling ngen tuyenet kikiya ke, kaavtne ngati ebekket lotinnowá cik Musesi. Ogon ki ci kecebje naga lagama zee, kikiya gool ci tuenta kiyelai ngati Yesu Kiristo.

²⁴Ebekket lotinnowá zee kikiya Kiristo; azunnet lotinnowá zee kikiya Yesu kidimanet kubunnta ngumé ci Tämütäddëno tuenta.

²⁵Iyoko zin, ikiya gool ci tuenta ngati Yesu, iróng lotinnowá wak Musesi ngen ebekketa.

²⁶Keeeggan naga dook doolik Tämütäddëno ngati katuwé Yesu Kiristo.

²⁷Ming aggamttau batitimo, izetu ol cik Kiristo, ütuguzzu ki enne, ogon ki ci aim eeti ruum ci een jor.

²⁸Ming anyakku tuyenet ci Yesu Kiristo niko, izzi zoz ci bodoç kazi ne, eeggin ciko olli Yaud, ovvo ciko eeggin ol wak een Girik, icima uggak eeggin duccak,

ovvo uggak een jain, icima eeggin uggak ngaai, icima odot; eci naga dook keeggin ol cöde ngati Yesu.

²⁹Ming izetu ol cik Kırısto niko kó, izetu zin niga búk doolik Aburahami, een zin zoz bali úduwák Támütadden Aburaham ke cunnong búk.

Galatia 4

Karagiz mayuwénet ci Támütadden

¹Iyoko inonit zoz cu: Ming adak beeti doolinna kar kutungek kaal cik aragiz dooli ciginnek loç ming ngen idice, ogon zin nege ki duccahá, ming nunun ovvo atin nege aragiz kaal cik beetinneng.

²Iróng dooli woye aragiz kaal cik beetinneng, abak nege arrak atté ci eet ci aggám nogo kar kuzute kaal neke zee kíddíkirret nege, kar zin kívítá karagizet kaal cik beetinneng vúrrta.

³Kabak naga búk góole neci baling ngen Yesu kíkiya. Kogonna ki dooli cikidik ke, keeggin duccák cik kanu kaal cik lootu.

⁴Baling utube iiteni ci odola Támütadden, ittona zin Ngerinne, arritai ngati eet ci diiri, kar enne búk kótoongoole lotinnok.

⁵Ittona Támütadden kar kíkiya karawet zoze wa lotinnou, kar kuburuwet kizet dooli ciginnek.

⁶Iyoko zin, eci naga keeggin dooli cik Támütadden, ittona zin enne Vongiz wa Ngerinne kávvu zinzettinne ciggac. Okko Vongizi neci aanyyet kutuwet Támütadden kize, Beetinná.

⁷Iyoko zin, iróng niga ngen eegginnu duccák bódok, abarik izetu dooli cik Támütadden, eci niga eegginnu dooli ciginnek, aanyung atin aragizet kaal ciginnek dook.

Abile Páulo zoze ci olli Galatío kokkom kak

⁸Olli Galatío, baling ngen niga idongi aggac Támütadden, eegginnu duccák cik támütaddenet cik lootu, cik iróng búk iyelai.

⁹Iyoko zin, aggayyu niga Támütadden, abarik Támütadden aggayyung oroot, ma ngen amirennu ki vúrrut, izet bódok duccák wak lotinnou, iróng atin atirizung.

¹⁰Nya ming adakku kwoor ci Yaudo nyelowine, icima erkinyai, icima loloyowé kó?

¹¹Kotongooleung, kicina umurya línglingonj cinanni ngatinnong.

¹²Kilalekkung, gottenogga ki ngonogga tuwenta, abait baiz ci aave do, iróng idongze ki kaal ugge, eci anna kabai baiz ki iyókó niga idongí ko, kabai baiz ci abano ki lotinnok, iróng zin anna kadango ki igeta.

¹³Aggayyu niga baliye anyak ele cinanni ariz iitene bali oowa kanyakkung kaviyak cik abunna ke.

¹⁴Ma baliye anyak ele ariz ke núnun, anyahakkung piryanzet oroot, iróng zin niga ibbezang icima ottokkang. Abarik adimannang arikkang ceez to, eelannang kutugu ki anjilo ci Tamutaddeno, icima Yesú Kiristo ele.

¹⁵Uk talninet cunnong nga? Káduwa zin ming utuguzzu niga niko, aarannu woye niga ebere cuggok kar aanyang annita.

¹⁶Iyókó kiize moddénit cunnong ngati káduwakkung zoz wa een dede?

¹⁷Imma demézzowá wak atiyye ol tu, orong kar elemitta niga zoz cinneng, majje ngatu zoz ci anyak nege zinzettinne iróng abunna. Orong nege kengerttaung ngatinanni kar uzutté zoz cinneng do niko.

¹⁸Ming orong eeti imma kútuguwéung iget gií ci abunna, iróng gerza, abarik anyik kútugú odohize, anyik kútugú zinine ci voori ming iróng karume ki igeta.

¹⁹Eeh, dooli cigannik tuwenta, kapirna zoze cunnong kiwagon ngaa ci anyakce aúce dolec ngati orong ukcane. Kapirna zoze necu zee kar zoz ci Kiristo kávvu zinzettinne cuggok.

²⁰Korongi woye kávvu orgene cunnong iyókó niko, kar kozoz jurrum, eci reen looci, iróng anna kágga gool ci woye keelannung.

Zoz ci iyabzonik ngaa ci een Hagar ki Sarah

²¹Iyókó zin, anyak ol ugge ngatinnong orong kuzutte lotinnok wak Musesi. Aggayyu keng ci lotinnok neke?

²²Eherye bodozoz cu Warage ci Tamutaddeno, azi ne, anyak Aburahami logoz rama, arritá dolec códé buuwecci ci een ducáit, een zara Hagar, okko códé arritá ngaawe cinne Sarah.

²³Arritai ngerrti ducaktó ko góole ci orong eeti ci diiri, okko ngerrti ngaa ci ceezu ko, arritai góole ci úduwa Tamutadden.

²⁴Anyak zoz necu ungec ci aave do. Een olomi ci ngaai nék eeggín rama ko yabzin. Een Hagari wa een ducáit iyabzonik olomnya balik oowu utuguwék Tamutadden Muses biye ci een Sinai. Ovvo dooli cik arritá enne ko eeggín duccák.

²⁵Ogon buuwecci ci een Hagar ki bee ci een Sinai bali aanyik Tamutadden ol lotinnok ke, looce ci een zara Arabiya, iyabzonik orog ci Jerusalemi, eci ol neke dook eeggín duccák.

²⁶Maijé ngaa ci een zara Sarah ko, iyabzonik nonno orogi ci een Jerusalem tūwəntə ci aave tāmu-kenga, ci illoí eet imma ci een dūcaít. Een enne eetinna, ol wak atu Yesu dook,

²⁷eci eher aritoití wa een zara Isaya zoz ci azi ne, “Talo, inná ngaa ci abili bāliyé ko, alilo,

inná ngaa ci ngen iiten imma nyak dōlec, iyoko, okko atin inná anyai dooli cik meelek ommogi atin ngaa wa arrit bali reena.”

²⁸Imma niga gottenogget ki ngonogget tūwəntə, kogon naga ki dooli cik Sarah, ki iyoko Isako, eci arritai goole ci uduwał Tāmutađđen Aburaham.

²⁹Imma iyoko, okko dōlec ci arritai goole ci orong eeti ci diiri, agid atin dōlec ci arritai Vongize ci Alile. Ogon ol kaal nēkō rok iyoko.

³⁰Ehereye zoz necu Warage ci Tāmutađđeno azi ne, “Ottok langizenit cu ki ngerinne koot, eci ngerrti ngaa ci een dūcaít ko iróng atin okko ozol kaal cik okko ngerrti ngaa wa een manyi ceez ko aragizi.”

³¹Izikto zin jurrum, gottenogga ki ngonogga tūwəntə, keeggin naga dooli cik ngaa ci een manyi ceez, Sarah, iróng keeggin dooli cik ngaa bali een dūcaít ke.

Galatia 5

Avvuzet yahe ngati Yesu Kiristo

¹Iyoko zin iróng naga ngen kecebje, eci oogawet Kiristo kotozzo labak. Ibilet okkomit kak baize ci atuyyu Yesu, ma ngen amironikkü lotinnok wak Musesi, kar izet duccak bōdōk ki bāliyé.

²Izikto da, annita Paulö ci kāduwakkung zoz cu: Ming etteddu vicaviccet abunna Tāmutađđen aggamnyung, iróng zin amudannu giimma ngati Kiristo.

³Ja kuduwā bōdōk, ming anyak eet imma ci elemi zoz ci ettede ol vicaviccet, anyik zin kuzute lotinnok nēk Musesi ko dook.

⁴Imma niga ol cik orongnyu ubunnta ngumé ci Tāmutađđeno ngati azunnu lotinnok wak Musesi, engerttau eletti ciggok ngati Kiristo, dede, uyuktteu utungtteu deten ci Tāmutađđeno looc.

⁵Imma tūwəntə, kerewina naga talninta goole ci Vongiz ci Alile, bunnate ci karike naga zinzetti ko.

⁶Ming keeggin ol wak katu Yesu Kiristo, illoí giimma ci kamuda ming keted wucic vicavica, icima iróng keteddi. Tuwənet zin ci aanyyet kirezit ol.

⁷Azunnu bāliyé niga zoz ci Yesu jurrum, nya ci uhu oottı cuggok bak odotekku zoz ci een dede looc?

⁸Iróng gii ci ecebannung qotti ko ąkkü ngati Tämütadden, nonno ele ci awuyyung kar abait labak.

⁹Izikto jurrum, ogon ki iyoko nyigita cik meertak ming idice nūnūn, abarik zin edeca ele dook.

¹⁰Kaggä iróng atin niga elemnyyu zoz ci demezzök wak volongak, eci naga katu Tämütadden. Okko atin Manyi etted lokiço ci ol wak atikkung tu.

¹¹Gotonogga ki ngonogga tuwenta, ming ngen anna kedeməzi ol zoz ci ettede ol vicaviccet kize gool ci amudanne ol baiz ci abunna Tämütadden, inya bodoq ming ağidda ol ko? Kaggä ngen ol ağidda annit eci kuwahek ol zoz ci atirize Tämütadden nogo goole ci adakne Yesu talakeca do niko kar kaara ol munyen.

¹²Korongi woye anna ol wak aqanyung utuburet nong zoze ci ettede ol vicaviccet ko, abunna ming egerzan eleetti ciggek.

¹³Gotonogga ki ngonogga tuwenta, atahalaung Tämütadden abunna ming abakku baiz ci abunna, kar aanyait kaal. Ma zin anyikku kaal neko kize ci ogonnu munyen. Abarik aanyait kaal neko kize ci irezzu ol.

¹⁴Ming karum lotinnok dook ngatode, azi ne, “Irez eet ci locariyo ki iyoko ming irezi innä ele cunne ko.”

¹⁵Maije ming oronnu niga elettine adawanu gonoggu, uzutte eletti, ma egerzannu gonoggu.

Bak baiz Vongize ci Alile

¹⁶Kaduwakkung abunna ming azunnu Vongiz ci Alile baize cunnong, kar zin iróng ngen abakku munyené cik amin zinzetti cuggok.

¹⁷Kaduwä zoz necu niko eci baizi ci kabahé Vongize ci Tämütadden ongorko ki baiz ci gerze amin zinzetti ciggac. Iróng zin niga amudannu gool ci ogonnu kaal cik abunna orongnyu utuguzzo.

¹⁸Maije iyoko, ming een Vongiz ci Alile ci abahe innä, iróng innä eeni ducait ci lotinnok cik Musesi.

¹⁹Agga ol dook baiz ci munyenü, iyelai, nogo ciko: Aliyakzet (wangi), rotinet ki ngaai, amanik eeti ngaa icima ngaa amanik eet ci maci,

²⁰ala eeti todoyyok, owo eeti ngarrete, anyak eeti mootiz, amarine eeti dango, appwa eet zinin kaale cik ollu, adunye zinin ci eeto ataman, anyak eeti meder, irez eeti ele cinne do, enger eeti looc, abak ki ol wak elemi zoz cinne,

²¹eet ci aarik zinin kaal cik ollu, eet ci ibbakce, eet ci iizo rugumon ci anyak aliyakzet kar kutuguzzo kaal cik gerzek. Kobodekkung ki baliye ming kaduwakkung oowa ke, imma ol wak ogon kaal neko ko, iróng atin iizo baalinet ci Tämütadden.

²²Maijé baizi Vongiza, een rezinet, ki talninet, ki baiz yahe, ki niimenet nɔngitton, ki iirkenet, ki bunnat, ki tƿwenet Tamutadden,

²³ki gool ci kozozik ol muluwe ci alali, aanyyet kanyait urutoit zoza. Illoï lotinnok cik ongorko ki kaal neko.

²⁴Imma ol cik elemitta Yesu Kiristo, utungtek kaal balik gerzek irez nege ke dook korkorrit ki daiz ci Yesu keete ci een tałakęc bali ododine enne ke.

²⁵Ming kabak naga Vongize ci Alile ko, abunna zin ming kanu Vongiz ci Alile baize cinna dook.

²⁶Gerza ming kodong elettı, icima kanyike eet imma kutubur nong. Gerza ming kanyak meder kaale cik ollu.

Galatia 6

Tuguwék ol dook kaal cik abunna

¹Gotonogga ki ngonogga, ming itak eeti imma munyen, imma niga ol nek okkomnu Vongize ci Tamutadden o, ozozzék nonno idic kar enne kobodak organ cunnong. Ming okko eeti adiman zoz neci, zuute ele cunne, gerza ming iinak innä buk munyen.

²Eelta ol cik anyak nɔngitton orgene cunnong, ming ȳtuguzzu niko, ȳzuttu zin niga lotinnok cik Kiristo.

³Ming inon eeti ele azi ne keeni eet ci riili ngati keelane ol, alut eeti neci ele cinne. Iróng eeti neci een riil.

⁴Abunna ming acinni linglingon cunne jurrum, kar zin ruba talninet ci linglingon neci, ma atubuzi ele cunne ki eet imma.

⁵Anyik ngengene kuk atin ngumé ci Tamutadden ki kaal cik ogon enne manyi.

⁶Anyik ol wak edemez ol nogo kozolit ki demezzök wak edemez nogo zoz ci Tamutadden kaal.

⁷Ma anyike eet imma kitikttung tu, illoï eet imma ci alaba Tamutadden. Kazi niko, eci obodak eet gi ci ȳtugu enne baize cinne.

⁸Imma eeti ci ogon kaal cik gerzek irez zinin cinne, amuda atin enne zoz ci gerze. Maijé eeti ci ogon kaal Vongize ci Tamutadden, amuda atin baiz wa aave udut.

⁹Ma arnannu ngati ogonnu zoz ci abunna. Ming emenannu linglingone ci Tamutadden, amuccung atin Tamutadden iitene ci aggä enne.

¹⁰Iyoko zin, ming aanyyet Tamutadden gool imma, kütuguzzék ol dook kaal cik abunna, ommogje ol wak ątu zoz ci Kiristo.

Tilowinet ci Päulo vurrto

¹¹Icinnet, ketehera anna waraga cu ătte cinanni kizeto poloze abacanya niko.

¹²Anyak ol cik orong kubunnta ngumē ci ollu ommogkkung zozē ci ettede ol vicāviccēt. Ogon nege zoz neci niko gerza ming ağid ol nogo zozē ci edemeze nege ol zoz ci azi ne, amuda ol tīrīzēnēt ngati ădāknē Yesū Kiristō tālākēcā dō niko.

¹³Imma ol wak Yāudō orong ketteredit ol vicāviccēt kō, iróng azunne lotiñnōk wak Musesi dōk; abarik orong ol ketteredit vicāviccēt, kar zin kodongit elettī kizeto ne annu ol nēkō zoz cinnēng.

¹⁴Imma ngatinanni, iróng anna kodongi ele giiyē emani, daiz ci Manyi Yesū Kiristō keete wa een tālākēc dō niko ci kāggā. Eci zozē ci ădāknē enne keete wa een tālākēc, iditai zin zoz ci irez zinin cinanne, kar bōdōk zoz ci lōqtū kiditai ngatinanni.

¹⁵Icu zoz imma, ming etted eetī wucic vicāvicā icima iróng ettedi, iróng ogon giimma. Abarik zoz ci riili dōk icu, abunna ming anyak eetī baiz ci cuulai.

¹⁶Anyik Tāmūtāddēn kanyik ol wak abahe zoz cinne dēdē gano ki deten; eeggin nege olli Israilo cik cuulai Tāmūtāddēno.

¹⁷Iyōko zin, ma anyikku eet imma kucunanna zozē necu, eci kanyaha bboroyyok eliye ci iyēla keenī anna eet ci Yesū.

¹⁸Gotonogga ki ngonogga tūwēntā, anyik deten ci Manyitinna Yesū Kiristō kāvvū baize icima vongize cunnōng. Nonno nenen, amin.

Evesos

Evesos 1

¹Annita Paulo wa keeni toniat ci Yesu Kiristo zoze ci odola Tamutadden ci keheri warage cu ko. Keherik olli Tamutaddeno ki ol wak atu zoz ci Yesu Kiristo kelecie ci orog ci een Ephesus.

²Anyik bai Tamutadden Beetinna ki Manyi Yesu Kiristo kaanyung deten ki avvuzet yahe.

Ogonikket Tamutadden gii ci abunna zoze ci Kiristo

³Abunna zin kinnat Tamutadden wa een Beet Manyitinna Yesu Kiristo. Amayukket enne agit bali tamu-kenga ngati ittonane Kiristo kar kurubta mayuwenet ci Vongizo zoze cinne.

⁴Atahalait enne agit ladun baling ngen looci keteehenyai, kar kizet ol cik alile kizzec munyena ngume cinne kar naga kabait rezinta.

⁵Imma rezinte ci irezet enne agit ko, aanyet kizet dooli ciginnek ngati Yesu Kiristo goole ci odola enne kar katal kutuguu.

⁶Ogon Tamutadden niko ko kar kinnatit naga deten ki bunnat cinne wa addikire bali aanyet enne agita ollin zoze ci Ngerinne wa irez enne ko.

⁷Imma zoze ci Kiristo, kumudda naga eelannet biyete ciginnek, alalneket munyen, goole ci anyahe Tamutadden deten oroot.

⁸Ogonikket Tamutadden zoz necu agit genyize ci addikire ngati aggawe enne kaal dook.

⁹Iyelekket enne talninta gii bali aluguny enne zinina ladun ke. Orong enne ladun gii neci kar kikiya kutuguwe ngati Kiristo.

¹⁰Iyelekket Tamutadden gii ci arike enne iiten ci atin kar kidongte kaala waginnek eenyca tamu-kenga ki loota dook kodoye kar Kiristo kabal nogo dook.

¹¹Ogone kaala dook goole wa inon Tamutadden, zoz ci ahalane enne Yesu, kar enne katahalait agit buk, aanyik enne kaal dook kutuguzze goole ci orong enne.

¹²Atahalait enne agit olli Yaqdo oowa, abunna zin naga karike zinzetti Kiristo, abunna odohize kinnat nonno kize gool ci kadingdingane naga nonno.

¹³Anyahaung bodok Yesu zoz ci een dede, een zoz neci kaviyak cik abunna, iyelekkung gool ci atirizung Tamutadden. Arikku niga zinzetti Yesu kar zin Tamutadden kaanyung Vongiz ci Alile kiyela eegginnu niga ol ciginnek.

¹⁴Aduwakket Vongizi ci Tämütäddeno iyoko, kanyak naga ko kaal cik kamuda atin naga adazek Tämütädden ol ciginnek ngati Kiristo. Abunna zin naga kiyela dingdingon cinne iinya dook kaale neko.

Ala Päulo Tämütädden kar kaanyik zany

¹⁵Kiziya anna tuwenet cunnong atuyyu Manyi Yesu ki rezinet ci irezzi niga olli Tämütäddeno dook.

¹⁶Imma zin zoze necu, kanyike gon anna Tämütädden zany odohize zoze cunnong, kaadannung zin iget ngati kalawe Tämütädden odohize.

¹⁷Kajjinni Tämütädden wa Manyitinna Yesu Kiristo kar Beetinna wa adingdinge kaanyung Vongiz cinne ci atin aanyung genyiz kar aggac zoz ci riili obod ki Tämütädden.

¹⁸Kalaye anna abunna zinzetti cuggok ming oyey kar aggac zoz ci arikku niga zinzetti bali atahalaung enne iget ko, eezet ki dingdingon ci okko Tämütädden aragiz ngati ol wak atu nonno,

¹⁹Korongnyung abunna ming aggayyu doiz ci Tämütäddeno addikire wa alingling ngatinna ol wak atu zoz cinne. Doiz neci ele ci alingling zinzettinne ciggac,

²⁰imma doizi ci aave zinzettinne ciggac ko, atubo ki doiz ci bali ingane Tämütädden Kiristo daiza kar kaanyik kavvu atté cinne azzo, tamu-kenga.

²¹Imma nginati, anyak Kiristo doiz ci abale kaal dook loota ngatu ki bodox atin tamu-kenga.

²²Aanyik Tämütädden Kiristo kabal kaal dook, adima zin Yesu kize alaan ci addikire ngati ol wak keleciak atu nonno dook.

²³Eeggan ol wak atuwé keleciak ko ele ci Kiristo, abak enne ngatinneng, aanyik enne nogo doiz cinne, nonno zin ci adiman kaal dook kubunnta.

Evesos 2

Aanyet Tämütädden kabait kodoxe ki Kiristo

¹Ogonnu niga baliye ki iyoko ol cik adaito eci niga utuguzzu munyen kar utuburet zoz ci Tämütäddeno.

²Ogonnu kaal cik gerzek, annuyu olli lootu, irezzi loryenit wa een alaan ci abal looc kaale dook cik iróng nege irez Tämütädden.

³Kabak baliye naga buk ki iyoko, kabal eleetti kaale cik kireze eleetti. Kaanycik zin naga Tämütädden komoze zoze ci kogon naga ko, okko atin enne ettedekket lokiko ki ol dook.

4-5 Majje Tāmutādden anyak deten! Kādāktā bāliye mūnyene cik kogon naga, abarik Tāmutādden irezet oroot kar kaanyyet ruget ngati Kiristo, eelannet bunnati ci Tāmutāddēno.

6 Ma zin iyoko kurumtozik naga ki Yesu bali itingawe Tāmutādden nonno daiza ke. Kar kaanyyet nginti aave ojonun ki Yesu Kiristo, tāmu-kenga.

7 Ogon Tāmutādden niko abunna ming iyelkket bunnat ki irrkenet ci looc ci atin ąkkę ke zoze ci Yesu Kiristo.

8 Kar zin zoze necu, urubtau niga ruget bunnate ci Tāmutāddēno tuwenta, nonno ci ątirizung oroot kommog baiz cunnong. Een necu muci ci Tāmutāddēno ci aanyik eet ci diiri, iróng aanyik goole ci ogone eeti kaal.

9 Iróng een goole ci alinglinge eeti ci diiri, illoj giimma ci woye odonge eeti ele zoze necu.

10 Aruguzet Tāmutādden kar naga kutuguz kaal cik abunna ngati Yesu Kiristo. Arritannet enne agit kar kilinglinget linglingon cinne wa abunna loota ngatu.

Urumte ol cik atuwé iróng een Yaud zoze ci Yesu Kiristo

11 Abunna zin ming ąadannu iróng niga eegginnu olli Yaudo. Awuyung bāliye ol wak etted wucic vīcavīccet kō izet ol cik iróng etted wucic vīcavīccet.

12 Imma erkite neci, iróng niga aggayyu zoz ci obod ki Kiristo. Eegginnu niga idongi ki olli Isailo ngati olom bali uduyai ke, iróng niga anyakku taban ci aanyik Tāmutādden nogo. Abakku bāliye niga looce cu gaganiko, illoj zoz ci akku atin, illoj rok Tāmutādden buk.

13 Eegginnu niga ol balik aavtiyyu reena ngati Tāmutāddēno, majje iyoko, aanyik Kiristo Yesu ele cinne kize wawac kar kidimanung īget izet ol cik Tāmutāddēno.

14 Yesu ele ci aganiz olli Yaudo ki ol cik iróng een Yaud, nonno ele ci arum olli Yaudo ki ol cik iróng een Yaud kizeto boor cōde. Aara zin enne giimma bali anyike nogo kamarto ke. Ogon enne zoz necu daize bali ądaknē enne keete ci een tałakec ke.

15 Aara bōdōk Yesu marnonet bali anyaha lotinnowā wak Yaudo eher Musesi ke. Anyaha enne olli Yaudo ki modden kāvvuto ngatode, kutuguzzo ki ci eegginnu nege dooli cik ēet cōde, ming idonget enne ganonte ci anyaha enne kō.

16 Imma tałakeca, itivila Yesu zoz ci kamarnone naga dōok. Anyaha gano organ cinna ki Tāmutādden goole ci aganize enne olli Yaudo ki cik iróng een Yaud.

17 Ikiya Yesu kar kuwaheung īget ol cik iróng een Yaud gano, ol balik aavttee reena ngati Tāmutāddēno, imma naga olli Yaudo kanyak gano ki Tāmutādden eci naga kaavttee ojonun ki nonno.

¹⁸Eci zozə ci Kiristo, kanyak naga dook olli Yaqd ki ol cik iróng een Yaqd gool ci kavvunnaq naga Beetinna Vongize code Tamutadden.

¹⁹Niga ol wak iróng eeggin Yaqd, iróng niga eegginnu moddo icima idongi ngumé ci Tamutadden, abarik izetu niga boor code ki iyoko ol wak een boor ci Tamutadden atu nonno ko.

²⁰Ogonnu niga kiwagon biyena wak eenyce ol ceez ko. Imma toniha ki arittok cik zoz ci Tamutadden, ogon nege kiwagon biyena wak akane ol teheeninet ko. Maije ngati Kiristo Yesu, ogon enne kiwagon bee ci riili oroot itirene ceez kodok kak.

²¹Imma niga ol wak atuyyu Tamutadden ki Kiristo, urumteu izetu ol code kar zin aggamit Ceez wa Tamutadden kokkom kak ki iyoko biyena nek eenyce ol ceez ko, kar izet niga eleettine ceez ci Manyi alile.

²²Eegginnu zin niga loloit ci ceez wa eteeheny Yesu ko kar Vongizi ci Tamutadden kabahe.

Evesos 3

Paulo ci uwahek ol cik iróng een Yaqd zoz ci Tamutadden

¹Kutugu anna Paulo ki eeti ci kecebje, eci atahala Yesu Kiristo annit abunna ming keela ol cik iróng een Yaqd kuwahek nogo zoz ci Tamutadden.

²Iziku niga bunnat ci Tamutadden ngati ahalana annit kar keelaung zoz ci Tamutadden.

³Iyeleya Tamutadden annit zoz bali ninne alugnye ke, ki bali ming kehera anna arrak doyoit.

⁴Ming ikebtu waraga cu, aggayyu woye keng ci zoz wa een dede bali aluguny Tamutadden ke. Iyeleya zin enne annit zoz necu kaggazoz ci Kiristo.

⁵Imma bali ladun oowa ke, ngen Tamutadden kiyelk zoz necu eet ci diiri, kar zin vurrtayelek Vongizi cinne zoz necu toniak wak alile ki arittok cik zoz cinne.

⁶Zoz zin ci iyelek annit Tamutadden zoz ko necu, ol wak iróng eeggin Yaqd izeto nege buk dooli ciginnek zoz wa utuhu enne kaviyak neko, ozolit zin nege buk ki olli Isailo kaal cik Tamutadden, urumte zin nege dook kizeto ele code. Ozol zin nege dook kaviyak cik abunna bali udw Manyi ngati Yesu Kiristo ke.

⁷Imma anna bunnate ci addikire Tamutadden aanya enne ko, kiize ducait ci kar kuwahek ol kaviyak cik abunna. Aanya enne annit doiz kar kilingling linglingon necu.

⁸Ma woye nunun ming keeni anna vurru oroot ngati olli Tamutadden dook, anyozia annit deten necu, atahala Tamutadden kar kilingling linglingon

ci ɻadingdinge oroot kar kuwaheung ɿet ol wak iróng eeggin Yaud ko kaviyak cik abunna Kiristó, anyak eezet ci iróng naga kágga.

⁹Támútadden ci eenyca kaal doók, orongnya zin enne annit kílingling zoz cinne kar keela ol doók kággaç zoz bali ninne alugnyé ke.

¹⁰Kar zin iyóko, inon Támútadden kar kiyelák genyiz cinne ol kelecianyai kar genyizi cinne kaale doók kággaç ngati alaat ki anjilonya cik abal kaal támukenga.

¹¹Utuqú Támútadden zoz necu niko giiye ci inon enne do zinina. Uule zin enne kutugu zoz bali inon enne ke eci Manyitinna Yesú Kiristó utuqú kaal neke doók.

¹²Eci enne utuqú niko, aanyet Kiristó agit kurumte ki nonno, kanime zin naga kotoz ngumé ci Támútadden labak ci iróng kongoolé gii imma.

¹³Abarik iyoko kilalekkung kánnekkung ne ma akannu culum, eci anna kapirna zoze cunnong. Eci zoze necu, ongoolinnung atin ol igeta.

Alawek bódok Paul olli Ephesus Támútadden

¹⁴Eci zin zoze necu, kakanek anna uzungtti loóc kala Baba.

¹⁵Amuda kaala cik abak támukenga ki lootá ngatu ruget doók ngatinne.

¹⁶Kajjinni Támútadden kar káanyung doiz vongize cinne kar okkomit zinzetti cuggok, eci anyak doiz doók enne.

¹⁷Kar zin búk Kiristó kabak zinzettinne cuggok zoze ci átuyyu niga nonno. Inimet nongitton kar anyait rezinet cinne.

¹⁸Kala Támútadden kar niga ki ol ciginnek doók anyait doiz ci aggayyu jurrum rezinet ci Kiristó wa addikire adala loóc veelek.

¹⁹Korongnyung abunna ming aggayyu rezinet ci Kiristó, ming nunun iróng ol cik diirik ággá doók zoz ci akati rezinet neci, ngen aggayyu niga rezinet neci jurrum, kar zin atin Támútadden káanyung utuguz ki iyóko enne ko.

²⁰Kinnatit zin Támútadden wa anyak doiz ci ogonikket enne agit kaal cik abunna meeplek oroot kommog kaal cik kajjine naga nonno ki kaal cik kinon naga korong nonno kutuguwéta doize cinne alinglinge zinzettinne ciggac.

²¹Kidingdinganit Támútadden naga ol wak kátwé ko udut, kidingdinganit bódok Kiristó Yesú buullokk ki buullokk. Nonno nenen.

Evesos 4

Utuquzzo ol wak átuvé ki ele cöde ngati Kiristó

¹Eci kaale cik ʉtʉgʉwəung Manyi Yesu, kecebje zin anna zozé ci kalinglingonike nonno, kilalekkung zin anna iget abait baiz ci ol wak atuwé balik atahalak Tämütäddën ele cinne.

²Ma odongnyu elettı cuggok, izet gunune. Aanycik zinzetti kalalit. Abait ki ol rezinta.

³Utuguz kaal dök jurrum kar Vongizi ci Tämütäddeno kaqanyung zinzetti cik abakku ngatode. Utuguz zoz necu ngati abakku labak.

⁴Eegginnu niga dök ele code. Anyakku niga dök Vongiz code tok ci Tämütäddeno, ogon ki bali arikku niga zinzetti zoz code tok ci ovvo atin niga arubannu kaal wak ʉduwa enne kize cunnong ol balik atahala enne ke.

⁵Anyakku niga Manyi code tok niko, ki tuwenet code, ki batitimo code.

⁶Anyak Tämütäddën code wa een Beeti ollu dök. Abal enne kaal dök, abarik alingling enne baize ci ol dök.

⁷Maije Kiristo engerek ol deten ci alinglinge ngengene baize cinne.

⁸Ki iyoko ming eherye Warage ci Tämütäddeno azi ne: “Baling uk enne taddenä, uwe ki ol cik meelek giir balik ecebje ke kar kaanyik ol muci.”

⁹Ma iyoko ming azi ne, “Uk enne tamu-kenga.” Azi keng ci zoz necu ne aave da Kiristo loota ecito todowai.

¹⁰Azi keng ci zoz necu ne, Yesu bali ci okko todowai, nonno ci bɔdok dee ci okko tamu-kenga, taddenä, kar enne kibbizitan tamu-keng ki loç veelek.

¹¹Kiristo zin nenen ci aanyik ol ugge kizeto toniak, ovvo uggak eeggin arittok cik zoz ci Tämütäddeno, ovvo uggak eeggin ol wak eron ovvo uwahek ol kaviyak cik Tämütäddeno idongine, ovvo uggak eeggin tuwayok cik zoz ci Tämütäddeno ki demezzok,

¹²kar ol ciginnek kedemezit zoz ci alinglingek nege Tämütädden kar kelecia ci Kiristo kanyak ol cik meelek.

¹³Okko zoz necu zee kavvut naga kizet ol code tuwente ci katuwé Tämütädden ki ggawanet ci kaggawé naga Ngerrti Tämütäddeno. Kar atin naga kegenyit ki iyoko Kiristo ko, kogon zin atin naga ki enne.

¹⁴Abunna kabiliz baiz ci kabahe ki iyoko dooli cikidik ko. Gerza ming kelemi ol cik volongak kecebtaet ootti demzintę cinneng volongo. Ogon ki ngooti ci odong kaal okkoye gon ngati okkoye ngooti.

¹⁵Abarik gon ming kozoz zoz ci een dede rezinta, aanyet kuduktä zoz ci een dede. Kar zin naga kitilizet jurrum ki iyoko Kiristo ko, ming een oo

¹⁶ci eliyo, Kiristo zin ci aggə ele dook kar kaanyik kilinglinget jurrum, ngati ingane eeti kokkom eci enne anyak rezinet.

Baiz ci een jor ngati Yesu Kiristo

¹⁷Eci anna keenı nuyait ci Manyi, kilotung oroot, ma ngen abakku ki ol wak iróng eeggin Yaud azze ootti ki ol wak iróng aggə Tämütäddēn.

¹⁸Iditet bacinową nogo zinzetti kizzi ngatinneng rok gool ci aggawę Tämütäddēn. Engertta zin nege eletti ciggek rugete ci aanyik Tämütäddēn ol ko, eci odoi nogo zinzetti kak, kar kutuburret zoz wa een dede.

¹⁹Iróng aliyanı ngen adak nogo, kar zin kaanycik eletti ciggek kutuguzzo kaal cik gerzek. Ogon nege kaal cik gerzek dook abarik ize baiz cinneng.

²⁰Abarik zin niga ngati Kiristo ngen bali edemezit kaal cik ogon niko.

²¹Iziku niga zoz ci obod ki Yesu jurrum, edemeztu gool wainne dede.

²²Edemezung deməzzową baliyę zoz cu, ibilizet baiz bali reeni kę eci baizi bali reeni amin zinzetti ciggok kę ecebannung ootti kar kegerzan baiz cunnong.

²³Anyik Vongiz kutuhu gool ci inonnu niga kaal cik abunna,

²⁴kar kənyung izet ol cik een jor. Aritannung Tämütäddēn kar anyait bunnat ki baiz ci alile ming ogonnu ki enne zozę ci een dede.

Zozok cik baiz ci een jor

²⁵Imma zin baize ci een jor ko, ma ngen bodok ovolongnyu, abunna gon ming aduwak eeti gooni zoz ci een dede, eci naga dook kurumte kizeto ele cōde ngati Yesu.

²⁶“Imma ming ette aburnnu nong zozę emanı, ma anyikku burnenet nong kuwuyung mynyene.” Ma ovvoyyu ungnyahe ming ngen aburnnu nong,

²⁷eci burnenet nong aanyik loryenit gool ci alinglinge baize cunne.

²⁸Anyik eet ci bali gon een ogoryait kutungek ogor loç, abunna akane linglingon eliye cinne kar kumuda kaal cik orong enne goole ci abunna, kar gon enne kumuc ol ugge buk.

²⁹Ma anyikku zoz ci gerze kiyowa utugettine cuggok. Uduktę zoz ci een dede goole ci abunna ngati ol cik azikne, kar eelta nogo zozę ci aduwannu niga ko.

³⁰Ma anyikku Vongiz ci Alile Tämütäddēn komoze, nonno ci aqnyung aggac iiten imma, ovvo atin niga abakku labak kizzec mynyena ming okko Yesu obodak loç.

³¹Utungtek zoz ci avarace eeti kutubur nong oroot ko loç. Utungtek gernyi ki burnenet nong ki dominet loç.

³²Abunna abarik ming irezonu niga dook, abunna ming anyakku eezet zinzettinne, alaltek ol, ki iyoko ming alalnek Tämütädden ol zoze ci Kiristo ko.

Evesos 5

¹Iyoko zin zoze ci eegginnu niga dooli cik Tämütäddeno irezung enne ko, abunna zin ming iyęzü nonno kaale cik abunna ogon enne.

²Abunna ming abakku baiz rezinta ki iyoko ming irezet Kiristo ko, ąkkü enne tamu-kenga kikiya kize wawac cinna kądak zoze cinna, atalnet zin Tämütädden zoze cinne.

³Ma oweku eletti ngoot kar ol kozosit zoz ci azi ne, eegginnu niga ol cik een ąliyak, icima ol cik gerzek, icima ol cik ąppintek zinzetti eci izetu niga ol cik Tämütäddeno.

⁴Ma ngen ąduwannu zoz ci gerze ki zoz ci tarbali, zoz ci iróng agano ming kozosi, abarik ozozit zoz ci abunna ci anyikku Tämütädden zany.

⁵Abunna ming aggayyu zoz ci een dede icu, ming een eeti aliyaıt, icima appwa zinin, iróng enne anyak ngin imma bąalintę ci Kiristo ki ci Tämütäddeno. Ma zinin ci ąppwe atubo ki eet ci ądingdingan todoyyok cik orong zinin cinne kommog Tämütädden.

⁶Ma anyikku eet imma kalabaung zoze ci iróng een dede. Eci Tämütädden abure nong zoze ci een volong, ąkkü dezinęt ci Tämütäddeno iinak eet ci iróng ąngoołe nonno ming ozoz zoz ci iróng een dede.

⁷Ma owowonu ki ol wak iróng ąduwą zoz ci een dede, iróng ąngoołe Tämütädden.

⁸Abakku gon baliye niga muhura, imma iyoko izetu ol cik abakku vooritena, eci iyoko izetu olli Manyi. Abait ki ol wak abak vooritena.

⁹Eci baizi vooritena anyaha bunnat ki baiz ci abunna ki zoz ci een dede.

¹⁰Utuguz kaal cik aanyik Manyi katalo.

¹¹Edeyya eletti kaale cik gerzek ogoñ ol wak abak muhura, abarik iyelta kaal cik gerzek ko vooriten ci Tämütäddeno.

¹²Imma kaala cik ogoñ ol muhura ko anyaha ąliyan oroot, iróng wo耶 korong kozosit ątugettine.

¹³Maije atin vooriten ataran kaal nek gerzek ke dook kiyeltai guulnya ciggek.

¹⁴Eci vooriteni aanyik kaal dook kiyeltai. Zoz zin ci үduyai azi ne: "Tinga jeeňa inna eeti ci adungi ko, tinga daiza, kar atin vooriten ci Kiristo kataranin."

¹⁵Egenyyit zin oroot! Ma abakku ki iyoko ol wak tarbalik ko, abarik abait baiz ci ol wak egenyi.

¹⁶Ming amudannu gool ci ogonnu kaal cik abunna, utuguz ecode niko, eci iinya neko izeto gerze.

¹⁷Ma eegginnu tarbale, abarik aggac kaal cik orong Manyi iget utuguz baize cunnong.

¹⁸Ma egerzannu eletti mertene, eci zoz necu okkoyyung goole ci gerze. Abarik aanycik Vongiz ci Tamutaddeno kavvu zinzettinne cuggok.

¹⁹Ming urumteu niga ngatode, ebennit beninnok wak eherye warage ci Caliwono ki beninnok cik olli Manyi inatu nonno zinzettinne cuggok.

²⁰Aanycik Tamutadden Beetinna zany kaale dook odohize zare cik Manyitinna Yesu Kiristo.

²¹Izikto zin niga dook zoz ci ongoolinnu Kiristo.

Ngaai ki macwa

²²Ngaai, iziyyet macwa cuggok ki iyoko ming aziknnu niga Manyi Kiristo ko.

²³Eci eeti ci maci nonno ci abal ngaa cinne ki iyoko Kiristo ming abal ol wak atu nonno kelecie cinne ko, een enne Tirizoit cinneng.

²⁴Anyik ngaa kizik zoz ci eet cinne arrak oowa odohize, ki iyoko ol wak atuwe ming aziye zoz ci Kiristo arrak oowa odohize.

²⁵Abunna eeti ci maci ming irez ngaa cinne ki iyoko ming irez Kiristo ol wak atuwe kar kanyik ele cinne kize wawac zoz cinneng.

²⁶Ogon enne zoz necu abunna nege ovvo eeggins ol cik abunna doize ci zoz cinne, idiman zin enne nogo kizeto ol cik alile ngati unye nogo maame.

²⁷Ogon Kiristo zoz necu kar atin kidingdinganit kelecia ci alile ko, kizzi rok gii imma ci anganye ol nonno to.

²⁸Ogon zin bodoq niko, anyik eet kirez ngaa cinne ki iyoko ming irez enne ele cinne manyi ko. Imma eeti ci irez ngaa cinne iyela dede ming irez enne ele cinne.

²⁹Illozi zin eet imma ci abure ele cinne manyi, abarik azunne ele cinne jurrum, ki iyoko Kiristo ming azunne ol wak atuwe,

³⁰eci naga ol wak katu Kiristo keeggin ol cik ele cinne.

³¹Ki iyoko ming eherye Warage ci Tamutaddeno ko: "Eci zoz necu, ungnek atin eeti ci maci baatinne ki yaatinne loq kar koot kurumet baiz ki ngaa cinne, kar ol nek eeggins ram ko kizeto ele code."

³²Een necu zoz ci okkomi ngati kaggawe, ozoz zoz ci Kiristo ki ol wak atuwe.

³³Iyoko zin, iyabzonikung abarik zoz necu iget eletti, abunna eeti ming irez ngaa cinne ki iyoko ming irez enne ele cinne ko. Abunna bodoq ngaa ming aziye zoz ci eet cinne jurrum.

Evesos 6

Anyik dooli kiziyet zoz ci beetiggek ki eetiggek

¹Niga dooli, otongooltte beetiggok ki eetiggok zoz ci Manyi Yesu, eci ming ogonnu niko, abunna oroot.

²Een necu tilowinet wa een oo ki zoz ci uduyai, icu: “Tongolle yaatunne ki baatunne,

³kar inn bak baiz ci abunna loota ngatu.”

⁴Imma niga betik doolinnu, ma ogonikku dooli kaal cik anyike nogo kutuburret nong. Abarik demez nogo gole ci azikne zoz ci Manyi jurrum.

Eet ci een dcait ki manyi ceez

⁵Niga duccaha, otongooltte ddikiryyok cuggok loota ngatu. Abunna ming alinglingekku nogo zinzettinne cik alali ki iyoko ming alinglingekku niga Kristo ko.

⁶Ma alinglingekku nogo ming aavtte nege to do, abarik ilinglinget kiwagon duccaha cik Kristo, utuguz linglingon ci Tamutaddeno zinzettinne cuggok dook.

⁷Ilinglingtkek nogo talninta ki iyoko ming alinglingekku niga Manyi Yesu ko, ma inonnu annu ne eeggin neko ol cik diirik gaganiko.

⁸Eci aggayyu niga, ming ogon eeti kaal cik abunna, okko atin Manyi amuc nonno kaale nek abunna utugu enne ke, ming een eeti nunun dcait icima iróng een dcait.

⁹Imma niga loddikire cik een mactigi ceezj, utuguzzek duccak cuggok kaal cik abunna. Ma agiddu nogo linglingon oroot. Aggac een Yesu Manyi cunnong okko bodoq een Manyi cinneng wa aave tamu-kenga. Iróng enne enger ol.

Abunna ol wak atuwé ming oro ki loryenit

¹⁰Iyoko zin okkomit kak rumente ci arumenu niga ki Manyi doize wa aanyung enne igeta.

¹¹Aggamit iben cik Tamutaddeno kar akatek zo looc kokkomit kak, oorto ki loryenit wa een rumuzoit ci iróng niga amirennu ki vurrut.

¹²Eci iróng naga kooro ki moddo cik anyak eletti ki iyoko cik kanyak naga ko. Abarik kooro ki toniak cik loryentak ki vongizzok waginnek gerzek abak zara.

Abal nege looc necu, anyak doiz vatanine ciggek, abal nege looccok nəko dook kürüm nginti engerone tám̄u-keng ki looc.

¹³Iyoko zin, aggamit iben cik Tám̄utaddeno kar inimet illa ci loryento ming ikiya iiteni neci. Akatek zoq looc, ilinglinget kaal cik aanyung Tám̄utadden dook, kar ommogit loryenit.

¹⁴Ibilet jurrum, aanycik zoz ci Tám̄utaddeno wa een dēdē kize nyakadingo ci ecebju kēngti. Aanycik baiz wannong abunna kize ilib cunnong baiza.

¹⁵Uwait kaviyak cik abunna Tám̄utaddeno anyaha gano, aanycik kutuguzzo ki caava cik aimnyu niga zoone.

¹⁶Aanycik tuwenet cunnong kutugu ki ilib kar atin eeltai eletti ilanyai cik loryentak meelek giir.

¹⁷Aggamit tirizenet ci bali atirizung Tám̄utadden ko jurrum, aanycik tirizenet neci kutugu ki luluk ci ilau, imma illanya cuggok oroonu ki loryenit ko, aanycik kize zoz ci Tám̄utaddeno, kaviyak cik avvu Vongiza.

¹⁸Ma abilizzu lawinet Tám̄utadden. Utuguz kaal nəko dook ngati alaweku gonoggu wak atuwé Tám̄utadden odohize doize ci Vongiz cinne kar enne keelaung.

¹⁹Alayeang gon annit buk Tám̄utadden kar kaanya enne annit kuduwā zozzok cik abunna gwoonya dook ngati kozoze, kar kuwahek mazeta ol dook kēngti cik kaviyak cik abunna Tám̄utaddeno bali arrak alugnye ke.

²⁰Eci keenj zin annit tonait ci kar kuwahek ol kaviyak cik Tám̄utaddeno abunna, ming kecebje nunun ko. Alayeang Tám̄utadden kar kuwahek ol zoz ci Tám̄utaddeno mazeta labak.

Zawinet ci Päulo vurro

²¹⁻²²Iyoko zin, kittonakkung iget gotonet tuwenta wa een zara Tychicos, eet ci gon anime zinin cinne linglingon ci Manyi. Okko atin enne aduwakkung kaviyak cik linglingon cinanni, ki ol cik karumena ki annit ngatode ko dook. Kar zin enne buk kāqanyung iget okkomit tuwenta zoze ci Tám̄utaddeno.

²³Kala Tám̄utadden bai wa een Beetinnä ki Manyi Yesu Kiristo, kaanyyet gano ki tuwenet, ki rezinet gotonogget wak tuwentak dook.

²⁴Anyik Tám̄utadden kanyik deten ol dook wak irez Manyitinna Yesu Kiristo rezinte ci iróng ədai.

Vilipia

Vilipia 1

Zawinet ci Päulo

¹Annita Päulo ki Timoteyo wak keegginnä duççaç cik Yesu Kiristo ko cik keherya waraga cu. Keherika waraga cu ol wak atu zoz ci Yesu Kiristo orge ci een Vilip, keherika buk loddikire cik kelecio veelek.

²Anyik bai deten ki gano kize cunnong ci ąkkı ngati Tämütadden Beetinna ki Manyi Yesu Kiristo.

Kalac Tämütadden kanycik zany

³Ming kąadannung anna igeget odohize, kanyike anna Tämütadden cinanni zany.

⁴Kala anna Tämütadden odohize talninta, ming kalaye zoze cunnong dook.

⁵Imma zoze ci kozol naga ki igeṭa ngati kuwahek ol kaviyak cik abunna balik iziku niga bali oowa ke.

⁶Kąggą anna zoz ci kozozi ko, edeccak atin Tämütadden bali akane zoz ci abunna baize cunnong ke, linglingon cinne zee kikiya iiteni ci okko Yesu Kiristo obodak loq.

⁷Aavtiyyu niga odohize zinine cinanni, kirezung anna igeget oroot, abunna zin ming kabai anna góolé necu ngatinnong. Ming kaave ngati kapirnane lagama ko icima kuwahek ol kaviyak cik abunna, eeltau niga dook linglingon ci kozol naga ki igeget deten ci Tämütadden ki annit buk.

⁸Agga Tämütadden buk korongi anna kiyonnung kar kirezung ki iyoko ming irez Yesu Kiristo ol ko.

⁹Een necu lawinet cinanni kalawe Tämütadden abunna rezinet cunnong ngatinne kotore oroot kar aggac zoz cinne jurrum,

¹⁰kar atin niga aggac gi ci abunna kar kize caala ci iróng anyak kaal cik gerzek zee kikiya iiteni ci okko Kiristo obodak loq,

¹¹qanyung atin Yesu Kiristo ilinglinget utuguz kaal cik abunna cik aanyik ol kidingdinganit kar bodoğ kinnatit Tämütadden.

Uwe pirnanet ci Päulo kaviyak cik abunna taddena

¹²Gotonogga ki ngonogga, iyoko korongnyung aggac zoz bali ogonika ol annit ke ci aanyik kaviyak cik abunna koot oowa.

¹³Iyoko zin, iyelai zoz necu jurrum ngati ol wak ebek ceez ci alaano ki ol dook, ming kecebje anna lagama zoze ci Kiristo.

¹⁴Eci zoze ci kecebine anna ko, aanyik zoz necu komiz gottenogget cik meelek atu Manyi kuwaktek ol zoz ci Tämütäddeno oroot kodoit zinzetti kak, iróng nege ngen ongoole gii imma.

¹⁵Een dëde anyak ol cik uwak zoz ci Kiristo goole ci anyahe nege meder ki jooret, majé ol uggak uwak zinzettinne cik voorik.

¹⁶Ogon nege rezinta, aggá kecebje anna zoze ci kaviyak cik abunna ko.

¹⁷Imma ol wak een mederyok ko, uwahek ol zoz ci Kiristo goole ci oronge nege kaal cik orong zinzetti ciggek, iróng een zoz ci een dëde, orong nege kamarta annita nong ming kecebje lagama niko ko.

¹⁸Abarik iróng zin zoz necu ogon gii imma, zoz ci riili icu, ming uwak ol zoz neci zinzettinne cik gerzek icima cik abunna, uwahe zoz ci Kiristo. Kar zin zoze necu katalne zin anna. Dëde, katalne atin anna udut,

¹⁹eci kaggá anna lawinte ci alawekkang niga annita Tämütädden, ki bôdök eelannet ci aanyet Vongizi ci Yesu Kiristo, ovvo kaala nék gerzek innaká annita ko ukce atin kizeto kaal cik atirizan.

²⁰Gii zin ci korongi anna oroot ko icu, karike zinin oroot, kar zin iróng adaka aliyani, abarik kanyai komiz ci kanime zoz, kar zoz ci Kiristo kidingdingane eliye cinanni, goole ci ngen anna karugi icima kâdahá.

²¹Eci ngatinanni, een rugeti Kiristo kaale dook, kar ming kâdai ngati kalinglinge zoz cinne ko, kamuda atin muci.

²²Iróng anna kaggá kar katahala nya. Abarik kabai zin anna kar kilingling zoz ci abunna ngumé ci Tämütäddeno.

²³Abarik odoi kar katahala. Korongi kâdak kar kavvuta ki Kiristo, eci goole necu abunna oroot.

²⁴⁻²⁵Abarik kaggá anna ngen niga dook orongnyang annita. Kaggá ngen atin kabak ki igeet bük, kar atin keelaung igeet dook aggac kar avvut talninta tûwente cunnong.

²⁶Kar ming kîkiyauung anna igeet dee, ovvo atin niga aggayyu keng ci zoz ci abunna odongnyu niga eletti ngati Yesu Kiristo zoze cinanni.

²⁷Ming inakung nongittona uggak, abait baiz ci abunna anyahak bunnat kaviyaha cik Kiristo. Ming kivonnung icima iróng kakkuni, kaggá atin anna abakku niga baiz jurrum ngatode, okkomnu kak, ogon ki eeti cöde ming atu kaviyak cik abunna.

²⁸Ma ongoolinnu udut ol cik amarinnung igeeta. Een necu zoz ci iyela egerzan atin Tämütädden nogo, majé niga amudannu atin tirizenet ngati Tämütäddeno.

²⁹Aanyung enne baiz ci ogon niko zozé ci Kiristo, ma atuyyu nonno do niko, abarik bôdok amudannu atin pirnanet zozé cinne,

³⁰eci niga amudannu pirnanet ki bali ming icinntu niga kapirna anna kę, iziyyet zin, ngen anna kapirna dee rok iyoko.

Vilipia 2

Anycik ol dök kalac Yesu Kiristo

¹Anyaha baizi cunnong ngati Kiristo zoz ci ilottu niga ol dede? Anyak rezinet cinne zoz ci irezzu niga ol ugge dede? Anyakku niga dede wowonet ki Vongiz? Anyakku irrkenet zinzettin cuggok dede?

²Iyoko zin, ming eeggan zozowa neko dede, katalne zin anna oroot eci niga ogonnu ki anna, anyakku rezinet ci kanyai anna ko, aavtte zinzetti cuggok ngatode ki linglingon ci ogonnu niga ko.

³Ma anyakku meder icima zoz ci odongnyu eleetti, abarik izet ol cik gununik kar aanycik ol ugge kizeto riile kommogit eleetti cuggok.

⁴Uzutte nogo ki ming azunnu niga eleetti cuggok ko.

⁵Abunna ming anyakku inoni goole ci inonnuy Kiristo Yesu ko:

⁶Een bali Kiristo Tamutadden dede. Irong zin bali enne atubuz ele cinne ki Tamutadden.

⁷Abarik utungek enne kaal dök looc, avvü enne gaganiko kar kize abarik ducait,

arritai kutugu kiwagon eeti ci diiri ko.

⁸Ogon bali enne ki eeti ci diiri, obodane enne ele cinne kar kelema daiz rok keete wa een talałec!

⁹Kar zin Tamutadden kaanyik Kiristo nginti aave tadden, kar zin kakatek nonno zar cik ommog cik ollu dök.

¹⁰Imma zin zare cik Yesu, akannek ol dök uzungtti looc, ol nek aavtte tamukenga, ki cik aavtte loota, ki cik aavtte loota ecito todowai,

¹¹kar ol dök utegettine ciggek kizeto ne, een Yesu Kiristo Manyi, imma zin zozé necu

adingdingan nege Tamutadden Baba.

Atalanyit kiwagon munyunya

¹²Gonogga wak zinino, gon baliye ming kaavtte ki iget ojonun, ongoolinnu niga Təmütəddən odohize. Iyokə zin kaave anna reena, abunna zin ming ongoolinnu oroot. Abait zin goole ci amudannu niga tırizenet kə ngolintə ki baritona,

¹³eci Təmütəddən ci əlingling baize cunnong kar kəqanyung zinin ci ogonnu kaal cik abunna ki ming əduwə zoz cinne.

¹⁴Utuguz kaal dook jurrum kizzi rok zoz ci adangonu,

¹⁵kar zin niga izet ol cik anyakku zinzetti cik voorik, doolik Təmütəddəno buule ci gerze kə, kar ataranit baiz ci ollu ki iyokə munyunya kə.

¹⁶Ki iyokə ming anyikku niga ol kaviyak cik abunna anyaha zoz ci rugeto, kar atin ming okko Kiristo oboda, katalne atin anna zoze cunnong oroot. Kar anna kaggə iróng linglingonj cinanni okko ollin.

¹⁷Een təwənet cunnong wawac ci linglingon ci Təmütəddəno, ming əddutə biyətə cigannik wawac neci, katalne anna kar niga bük ataltto ki anna.

¹⁸Kar zin goole necu ataltto niga dook ki annita.

Eher Pəulo zoz ci Tımoteyo ki Epaphroditus

¹⁹Korongi anna katalo ming kazii kaviyak cik obod ki igetə. Kinonj anna aanya atin Manyi Yesu kar kittonakkung iget Tımoteyo ataman.

²⁰Illoj eet imma ngatu ci kaavtiya bük ci anyak zinin ci abunna ki Tımoteyo, nonno do niko ci azunne baiz cunnong.

²¹Eci ol dook acin linglingonok ciggek, iróng een linglingon ci Yesu Kiristo.

²²Imma Tımoteyo, aggayyu niga arizet cinne, kalinglingnyə ki nonno bük ngati kuwaheka ol kaviyak cik abunna, ogen enne ngatinanni ki dolec ci əlingling ki baatinne.

²³Korongi atin anna kittonakkung nonno igetə ataman, ming kaggawa ovvo kaala kū baize cinanni.

²⁴Kaggə zin anna zare cik Manyi keronakkung atin anna igetə eliya ataman.

²⁵Abarik riil oroot ngatinanni ming kittonakkung bədək Epaphroditus, gotona təwəntə bali ittonakkəng niga abunna okko eelanna annita kə. Kilinglingtə anna ki nonno, ogen enne kiwagon aciiroci ci oor illa.

²⁶Majə iyokə orong enne oroot kar kivonnung igetə. Abile nonno zinin jəenə eci iziktu niga omori enne baliye.

²⁷Omori bali enne dədə oroot, kize ojon daizi. Atamatek zin Təmütəddən nonno kar keela, iróng een abarik nonno do, eelawa enne annita bük; ngati uzuta zoze ci kinonə matiz ci əddikirə innakə kə.

28Korongi zin anna oroot kar kittonaqung nonno ataman, kar ming ovvo niga acinnu nonno bodok, atalninnu atin oroot, kar atin iróng zinin cinanni ngen abile jeena.

29Ivattá nonno jurrum kiwagon gotonetí ci aave zozé ci Kiristo, utuguz nonno kiwagon eeti ci atú zoz ci Manyi.

30Eci ize ojon kar enne kádak linglingonté ci zoz ci Kiristo, kar bodok kujukék ele cinne tú ngati alinglingeká enne annita linglingon ci iróng niga woye uulu.

Vilipia 3

Tuwénet ci een dédé

1Gotonogga ki ngonogga tuwénta, abunna ming atalninnu oroot ngati Manyi. Iróng een zoz ci gerze ming keheri kaal balik keteheraung anna oowa kę, abarik een kaal cik atin azunnung.

2Egenyyit ngati ol cik gerzek ogon kiwagon urzi. Ogon nege munyaen, irez tédiñet vicavicçet cik ollu azi ne abunna ming amuda eeti tirizénet.

3Eci naga ol wak kanyak tédiñet wa een dédé kettede munyaen zinzettinne ciggak, cik kinnat Vongize ci Tamutaddeno, ki dingdinganinet Yesu Kiristo, iróng naga karikka zinzetti eletti ciggak,

4ming kanyai anna gool ci karike woye zinin kaal néké. Ming anyak eeti imma ci inon arike enne zinin cinne ele eci rēenuno, kanyai anna cik meelek:

5Ettede vicavicçä cinanni baling izeto iinya cigannik turge. Keení anna eet ci Israilo, biilete ci Benjamini. Keení eet ci Iburu dédé. Ki iyoko ming keení Varacisoc kó, kongoole anna Lotinnok cik Musesi dédé.

6Eci kanyai anna zinin ci kireze linglingon cinanni, kigidá zin olli Kiristo keleciąk. Imma zozé ci abunna orong lotinnowá, illoi giij imma ci kabaci eci anna kazunne Lotinnok cik Musesi veelek.

7Maijé kaala balik kinoni anna riilik kę, izeto kaal cik iróng ngen riile zozé ci Kiristo.

8Illoigii imma ci riili ngati aggawé eeti Yesu Kiristo Manyi. Kodotiya anna kaal dóok lōc, kanyike kizeto darace. Kiristo dó ci korongi anna looce cu,

9kar kaggá kabai anna zozé cinne. Iróng woye anna kadimani ele cinanni kubunna ngumé ci Tamutaddeno ngati kongoole Lotinnok cik Musesi dó. Elemania Tamutadden goole ci tuwénet ci katuwe anna Kiristo.

10Een giij ci korongi anna dóok abunna kaggá Kiristo ki doiz ci ingane nonno daiza kurug. Korongi kozolta ki nonno pirnanet cinne kar kádak ki bali enne kę,

¹¹kar atin anna bük kitinga daiza kurug ki bali enne ke.

Kıvırtek naga dök baiz ci abunna

¹²Iróng zin anna kazi ne kuzuca anna baiz ci korongi, icima kiize anna eet ci caale, abarik kavironik zoz neci kar kuruba baiz ci aggamnya Yesu Kiristo ko.

¹³Gotonogga ki ngonogga tuwenta, iróng anna kazi ne, kuzuca anna ruget. Abarik iróng ngen kaggä kaal balik vurrtak ke, kapirna zoze ci kaal cik aavtta oowa.

¹⁴Iyoko zin kaviri anna kokko rugeta, kar atin kuruba muci ci awuya Tämütadden tämu-kenga zoze ci Yesu Kiristo.

¹⁵Imma naga ol wak kanyak tuwenet ci okkomi ko, abunna ming kinone goole necu dök. Kar ming anyak ol ugge cik iróng elemi zoz necu, okko atin Tämütadden iyeleké nogo gool necu jurrum.

¹⁶Abunna zin naga ming kemenna kowo goole ci baiz ci bali kurubta een dede ko.

¹⁷Gonogga tuwenta dök, abunna ming annuyu zoz cinanni, kar edemezta zoz ngati ol wak annu baiz ci karikka naga kize cunnong ko.

¹⁸Kuduwaung anna igeet zoz necu oowa lak cik meeleg giir, anyak ol cik meeleg abak kizeto moddo cik talakec ci Kiristo. Imma iyoko ki tilalo eberene kobodonik kaduwakkung dee.

¹⁹Ovvo ol nek iróng azikne ko een baizi cinneng libenet, irez nege kengti ciggek, odong abarik eleetti ci iróng adak aliyani nogo, inon nege kaal cik looc cu do niko.

²⁰Maije naga keeggin ol cik tämu-kengo. Kere zin naga oroot Tirizoit Manyi Yesu Kiristo ci atin akku tämu-kenga.

²¹Anyak enne doiz kaale dök, kar zin kabal kaal dök, uhu atin enne eleetti ciggac gerzek ko kutugu ki ele cinne ci anyak dingdingon ko.

Vilipia 4

Utuguz kaal wak edemeztu niga ngatinanni

¹Gotonogga ki ngonogga wak zinino, korongi gon anna kar kurumte ki igeeta, eci gon aanyang niga annita talninet kar bodok anna kodong ele ngatinnong. Ibilet zin jurrum ngati Manyi.

²Iyoko kilalekkung igeet ngonogget cik eegginnu rama ko Euodia ki Syntyche abunna ming ungneku danglo looc, elemi eleetti zoze ci Manyi.

³Kajjinin goona dede, kar eela nguai nek arike eletti ki annita linglingone ci kaviyak cik abunna, ki bodoq eet ci een Kelemen ki ol ugge wak kalinglingnya buk, ol wak eherye zara ciggek buwe ci rugeto.

⁴Ataltto odohize zoze ci Manyi baize cunnong! Kobodonik kaduwā dee, ataltto.

⁵Tuguwék ol doq kaal cik abunna zinine ci alali. Ize ojon iiteni ci akkunne Manyi.

⁶Ma anyikku zinzetti kibilet jenə zoze ci kaalu, abarik alac Tāmutaddēn kaale doq zinzettinne cik alali ngati anyikku nonno zany.

⁷Kar gano ci Tāmutaddēno wa ommog genyiz ci eet ci diiri doq, kuzute zinzetti ki inoni cuggok ngati Yesu Kiristo.

⁸Gotonogga ki ngonogga tuwentā, aartik zinzetti zoz ci een dede, zoz ci caale, zoz ci okko top, zoz ci alile, ki zoz ci abunna, icima zoz ci azize orong zinzetti, ki zoz ci abunna kinnat naga. Ma abilizzu inoninet kaal neko doq.

⁹Ilinglingte kaal cik edemeztu niga icima aggamannu icima iziktu icima icinntu ngatinanni. Kar Tāmutaddēn ci een manyi gano kavvū ngatinnong.

Aanyik Pauł olli orog ci een Vilipi zany

¹⁰Katalne anna ngati Manyi eci niga bali vurrtā inonntau zoz cinanni. Dede orongnyu baliye eeltawang, illozi zin gool ci eelannang.

¹¹Iróng anna kaduwā zoz neci eci anna korongi kaal ugge ngatinnong, eci anna kaggawā gool ci baiz cinanni kurteke amut zinin kaale cik kanyai.

¹²Kaggā anna baiz cinanni ming korongi dainet, kaggā ming kanyai kaal cik meelek. Kedemeza anna ele cinanni dainte cikidik baiza, ming anyari looci icima adak looc magiz.

¹³Kogonni woye anna kaal doq zoze ci Kiristō nonno ci aanya doiz.

¹⁴Abarik niga utuguzzu zoz ci abunna eci ozoltu pirnanet cinanni.

¹⁵Imma niga olli looc ci Vilipi aggayyu rit niga baliye zoz ci kaviyak cik abunna, baling kokko anna kungnek looc ci een zara Macedonia looc, illozi kelecia code ci amucan, iget do niko cik eelannang kaale.

¹⁶Maije ming ngen anna kaave orge ci Teselonika ke, ittonakkang niga annita muci cuggok odohize odohize ming koronga giimma.

¹⁷Iróng zin anna korongi muci cuggok, abarik korongi kaal cik okko Tāmutaddēn amuyukkung.

¹⁸Iyoko zin, kuruba kaal cik korongi anna doq, otorte abarik, aanya eeti ci een Epaphroditus muci balik ittonakkang niga ke. Ongooli muci neke mediz ci aanyik Tāmutaddēn katalo.

¹⁹Kar atin Tämütädden cinanni kąanyung kaal cik orongnyu niga eezet cinne ngati Yesu Kiristo.

²⁰Kinnatit Tämütädden Beetinna udut. Nonno nenen.

Zawinet ci vurrtó

²¹Izza olli Tämütäddeno veelek zare cik Yesu Kiristo. Ovvo bôdok gotonoggeti wak aavtte imma annita ittonäkkung zawinet cinneng.

²²Izayung iget bük olli Tämütäddeno ngatu, ommogje oroot ol wak alingling ceeze ci alaan ci addikire Romi.

²³Anyik deten ci Manyi Yesu Kiristo kavvu ngatinnong iget doqk. Amen.

Kolosiya

Kolosiya 1

¹Annita Pāulo ci keheri waraga cu, ki T̄imoteyo wa een gotona t̄uwent̄a, atahala annit T̄amutaddēn kar kize t̄onait ci Yesu Kiristo.

²Keherya waraga cu keherika ol wak alilē T̄amutaddēn abak orgē ci een Kolosiya, eeggin nege bōdōk gottenogget wak atu Kiristo. Anyik deten ki gano ci T̄amutaddēn Beetinnā kāvvu baize cunnong.

Lawinet ci kanyikka T̄amutaddēn zany

³Kanyikka odohize T̄amutaddēn Beeti Manyitinna Yesu Kiristo zany zoze cunnong ming kalayya nonno,

⁴eci kizikta naga t̄uwenet ci anyakku ngati Yesu Kiristo, ki rezinet ci irezzu niga ol cik T̄amutaddēn dōk.

⁵Een t̄uwenet necu ki rezinet ci ąkkū zoze ci arikku niga zinzetti zoz ci ereyyu niga aave tamu-kenga, iziktu niga zoz neci zoze ci een dēde, kaviyaha cik abunna

⁶balik ivittäung igetə kē. Azawonik kaviyaha nēkē lōc dōk, kar kanyak ɔyau cik alize orgene cunnong iitenē bali aziknnu niga kē kar aggac deten ci T̄amutaddēn zoze ci een dēde.

⁷Aziknnu niga zoz necu arrak oowa ngati eet ci een zara Epaphras, eet ci kireza naga kalinglingnya bük ki nonno, een enne eet ci ąlingling zoz ci Kiristo ngatinna,

⁸nonno bōdōk ci ąduwakkēt rezinet ci ąqanyung Vongiz ci T̄amutaddēn.

⁹Imma zin zoze necu, baling kizikta zoz cunnong, ngen naga kibilizta lawinet T̄amutaddēn zoze cunnong kar ąqanyung genyiz ci Vongizo ki ggawanet zoz.

¹⁰Kalayya T̄amutaddēn kar niga abait baiz ci abunna orong Manyi, kar enne katalo kaale cik ogonnu niga dōk: Anyak zoz ci ąlinglingnyu niga kaale cik abunna, amudannu zoz ci aggayyu T̄amutaddēn jurrum.

¹¹Kalayya nonno bük abunna ming ąqanyung doiz ci ąkkū dingdingontē cinne kar atin niga anyait zinzetti cik alali animnyu nongitton, kar bōdōk abait baiz talninta.

¹²Kar aanyik Baba zany ci elemannung iget kar ozolit zoz ci ąduwak enne ol cik T̄amutaddēn bālinet ci abahe ol vooritena.

¹³Eci enne eelawet agit baize ci mūhuri kar kanyait bālinet ci Ngerinne irez enne ko,

¹⁴nonno ci ədai zoze ci mʉnyen ciggac kar kaanyyet kabait labak.

Alaanzet ci Kiristo

¹⁵Een Kiristo ririton ci Təmutəddən ci iróng naga kacin eberene, nonno bədək ci een əbu ci kaal cik eenyca Təmutəddən dəök.

¹⁶Eci Təmutəddən eenyca kaal dəök ngatinne, kaal cik aavtte təmə-kenga kə ki cik aavtte ləötə, cik kacin naga eberene ki cik iróng kacin eberene, leceret cik alaatu icima doiz icima alaat icima alaanzet; eenycay kaala nəkə dəök ngatinne kar bədək kizeto ciginnek.

¹⁷Aave Ngerrti Təmutəddənə lədən to baling ngen kaala dəök keteehenycay, kar zin zoze cinne, avvuto kaala dəök ngatode.

¹⁸Kar zin iyokə, nonno ci een oo ci eliyo veelek ki keleciə; nonno ci akanane kaala kar kize əbu ci ol cik ədaiə, kar enne kanyak doiz ci abale kaal dəök.

¹⁹Eci Təmutəddən atalne ming aave enne dəök ngati Kiristo,

²⁰kar zoze cinne aganto enne eliya ki kaal dəök, kaal ləötə ngatu icima təmə-kenga, gəölə ci anyahe enne gano biyete ciginnek əddutə tələkəcə.

²¹Edewannu niga bəliye eletti ngati Təmutəddənə kar izet moddo inonintə cunnong mərrit niga ogonnu mʉnyen.

²²Majə iyoko, aganizing enne igeṭə eliye ci Ngerinne Kiristo bali ədai keete ci een tələkəc, kar enne kəqənyung izet ol cik abunna əlilə ngumə cinne, iróng anyakkı aruwa.

²³Abarik abunna ming aalnannu təwəntə cunnong, abilnnu təp, ma ungniku kaviyak cik abunna arikku niga zinsettə kə. Eeggın nəkə kaviyak cik abunna iziktu niga bəliye, uwaktozik ol dəök loota ngatu. Keeni zin anna Paulo duçait ci kalinglingi linglingon ci kaviyak neke.

Jinglingek Paulo Kelecia

²⁴Iyoko zin, katalne anna eci kipira zoze cunnong, eci үcezi ci eliye cinanni kə, korongi anna kedecak piryanzet bali apirnane Kiristo zoze ci ol wak ətuwe.

²⁵Kiize anna duçait ci ol wak ətuwe eci Təmutəddən atahala annita, kar kaanya linglingon necu kar kuduwaung zoz cinne dəök.

²⁶Alungnye bəliye zoz ci Təmutəddənə erkinya cik meelek giir bəullok ki bəullok, imma iyoko iyeltozik ol cik Təmutəddənə wak ətuwe.

²⁷Ogon Təmutəddən niko eci enne orong kiyelək ol wak iróng een Yaqud zoz cinne alungnye kə, nonno ci een Kiristo ci abak ngatinnong, nonno ci karike naga zinsettə kar kurubta dingdingon ci Təmutəddənə.

²⁸Kuwaheka zin naga ol zoz ci Kiristo, kilottə ol kar bodək kedemezta nogo kaal cik aanyik nogo genyiz, kar atin ol cik meelek kaggac Tamutədden jurum zoze ci Kiristo.

²⁹Kar atin zoz necu kutuguwə, kokko anna kapirna, kar kilingling oroot doize ci aanya enne annita.

Kolosiya 2

¹Korongi anna abunna ming aggayyu kalinglingi anna kipira zoze cunnong ki ol wak atuwə abak locə ci een Laodicea, ki ol cik ngen anna kicin buk.

²Korongi anna kitilo nogo kokkomit zinzettə kar urumte ngatodə rezinta, kar zin anyait genyiz ci aggayyu zoz jurum, kar aggac zoz ci Tamutəddenə alugnyə ci een Kiristo ele.

³Alugnyə zoz ci genyizo ki arizet dook ngatinne.

⁴Kaduwakkung zoz neci abunna iróng eetə imma alabanung zoze ci alutə nege ol dangonte ci okkomi.

⁵Ki iyokə ming iróng anna kaavtte imma iget ngatodə ko, kaavtte anna imma iget vongiza, katalne zin zoze ci adimannu niga kaal cuggok baiza jurum, kar ibilet top tuwəntə zoze ci Kiristo.

Anyaha Kiristo baiz ci een dədə

⁶Iyokə zin, ming elemttau niga Yesu Kiristo kize Manyi cunnong, abunna zin ming abakku baize cinne.

⁷Urukttek zoq loc ngati Kiristo kar enne kize eet ci aanyik tuwenət cunnong kokkom ki baliye edemezung ol ke, kar aanycik Tamutədden zany odohize oroot.

⁸Kaduwakkung, ebeit eletti jurum, kar illoi eet imma ci alabanung genyize ci anyak volong akku ngati ol cik diirik, demzinət ci olli lotu, iróng ozoz zoz ci obod ki Kiristo.

⁹Eci ngati Kiristo, abak Tamutədden eliye cinne dook,

¹⁰urubtau zin niga baiz ci abunna dook goole ci urumteziu niga Kiristo, nonno ci anyak doiz ci ommog vongizzok dook.

¹¹Imma zin goole ci utungteu niga munyen loc ko, urumteziu niga Kiristo, utoguzzu ki ol wak etted wucic vicaviccet. Iróng zin tedinət cunnong ogon ol cik diirik azzine, abarik utogu Kiristo ngati elemannu niga nonno.

¹²Eci ogon ki ci ədayoziung ol loók ki bali Kiristó ngati aggamnyu niga batitimo, kar itingta ki nonno daiza tuwénta doize ci Támútaddenó bali ingane nonno daiza kę.

¹³Utuguzzu niga báliyę ki ol cik ədaító munyené cuggök, ogonnu niga ki ci ngen munyenä cuggök kaartai, aqanyung zin Támútadden ruget zoze ci Kiristó. Alalek enne munyen ciggac agit döök.

¹⁴Aara zin enne munyen cik aavtte ngatinna zoze ci iróng naga kongooline Lotinnök cik Musesi. Idimak enne munyen tu góole ci adaknë Yesù keete ci een tałakec.

¹⁵Ommog zin Yesù ddikiryyok ki alaat cik lootu, kar kaara ngatinneng doiz ki dingdingon góole ci adaknë enne tałakecä. Adak zin əliyanı nogo orgene ci ollu.

¹⁶Iyoko zin, ma anyikku eet imma kettedeung zoz zoze ci obod ki dainet cik adakku icima kaal cik auddu, icima zoz ci obod ki kwoornya cik Yaudo, icima iiten ci iyowane nyelowi jor icima Litén wa Yubzento.

¹⁷Eeggın kaala nékø döök ríriton ci kaal wak ovvo əvvü, abarik zoz ci een dede amudai ngati Kiristó.

¹⁸Ma anyikku eet imma ci ozoz volonga əruk talaben ngati alawe anjilonya kar kąanyung igeet imiret zoze ci Kiristó. Imma eeti ci ogon niko oob kengti cik zozzok nék icin enne kó oroot, kar kodong ele, kar kozoz darace.

¹⁹Okko eeti ci ogon niko kó, iróng enne ngen arume ki Kiristó wa een oo ngati ol wak ətu nonno kó döök. Kar ele döök kaggamozič oo, kaanyik ele kurumte ngatode, kar Támútadden kaanyik kitilizet ki ci orong enne.

Baiz ci een jor ngati Kiristó

²⁰Urumteziu niga Kiristó daize cinne, kar aarta elettí baize ci lootu kó. Nya bódök ming abakku ki ci ngen əngoołinnu kaal cik lootu ogon ki nékø kó:

²¹“Ma aggami gii cu! Ma atari gii cu! Ma uumi gii cu!”

²²Ovvo kaala nékø döök edecai ngati əlinglinge ol, eci eeggın nékø döök demzinet ki lotinnök cik anyaha eeti ci diiri qowę cinne.

²³Ogon lotinnowa nékø ki ci anyak genyiz, góole ci ommogek nege ol kidingdinganit, ki ci aruwę nege talaben azi ne keegginnä gunune, ki gool ci adimane nege elettí ciggek gerzet. Abarik illoı gii imma ci abunna kar kalamte zoz ci gerze amin zinin ci eeto.

Kolosiya 3

Baiz ci een jor tuwento

¹Aggayyu itingtau niga ki Kiristo daiza, abunna ming arikku zinzetti cuggok kaal cik aavtte tamu-kenga, ngati aave Kiristo atte ci azzo Tamutadden ngati doizo.

²Aartik zinzetti cuggok kaal cik aavtte tamu-kenga, iróng een kaal cik aavtte loqtá ngatu.

³Eci adakttu niga baliye, imma iyoko alugnye baizi cunnong ki Kiristo ngati Tamutadden.

⁴Ming okko Kiristo wa een baiz cunnong ko iyela ele cinne, ovvo niga buk iyelanu eletti cuggok ki nonno ngati dingdingon cinne.

⁵Abunna ming aditannu kaal cik gerzek loqtu aavtte orong eletti cuggok: rotinet ki ngaii ki ol cik macik, ki aliyakzet, ki bôdok kaal cik gerzek obod ki aliyakzet, zinzetti cik appintek kaale cik atubo ki ming adingdingan eeti todoyyok cik lootu.

⁶Imma zin kaale cik gerzek anyak ol ko, okko atin anyaha zoz ci okko Tamutadden aburne nong oroot.

⁷Ogongu niga baliye kaal cik gerzek ko baize bali reeni abakku niga ke.

⁸Imma zin iyoko, abunna ming odotekku kaal neko dok loc: burnenet nong zinzetti cik muhuri, baizzok cik amuwé, ki zoz ci volongo amuwé iyowa utugettine cuggok.

⁹Ma ovolongnyu eletti ciggok, eci utungtu niga baiz bali reeni ke ki kaal ciginnek dok.

¹⁰Anyaktu zin iyoko niga baiz ci een jor, kar Manyi kanyung baiz ci abunna kar aggac nonno jurrum, kar bôdok ubunnta ki iyoko enne ko.

¹¹Imma zin zoz cu, illoj eet ci een Yaudoc icima ci een Girik, icima eet ci etted vicavica icima iróng ettede, icima eet ci een idongenit icima ol cik abak looce ci een Scythian, ki eet ci een ducat, icima iróng een eet ci een ducat. Abarik zin olle neko dok, Kiristo ci ommog kaal dok, kar enne kavvú kaale dok.

¹²Iyoko zin, ki ming atahalaung Tamutadden kar izet ol ciginnek alile ko, irezung zin enne igeta. Abunna zin ming amanikku ol, anyait bunnat, izet ol cik gununik, kar inimet nongitton.

¹³Abait ki ol dok yahe. Alaltek eletti cuggok, ming abac eeti zoz imma, ming omozinnu niga nunun zoz cinne, alaltek. Alaltek ol ki baling alaleung Manyi igeta ke.

¹⁴Imma zin kaale neko dok riil rezinet oroot, eci rezinet arum kaal neko dok kodowe.

¹⁵Anyik gano ci Kiristo kabal zinzetti cuggok, eci Təmətəddən aənyung izet ol cədə kar anyait gano necu. Kar aanycik nonno zany.

¹⁶Aanycik zoz ci Kiristo kabak zinzettinne cuggok oroot ming ilottu niga eletti dök genyiza, ki bəniñet bəniñnök cik ədingdingənnü Təmətəddən, anyikku nonno zany bəniñowə zinzettinne cuggok dök.

¹⁷Kar ming ogonnu giimma, ming ozuzu ütugettinə icima ogonnu azzine, ütuguz kaal nəkə dök zare cik Manyi Yesu. Kar bədök goole cinne, aanycik Təmətəddən Baba zany kaale dök.

Tılöwinət ci ol wak atu Yesu

¹⁸Aanycik ngaai kiziyet zoz ci macwa ciggek, eci necu een giimma ci abunna zoze ci atuuyu niga Manyi Yesu.

¹⁹Aanycik ol cik macik kirezit ngaai ciggek. Ma odomnyu nogo.

²⁰Aanycik dooli kiziyet tılöwinət ci bəetiggek ki eetiggek, eci Manyi atalne zoze necu.

²¹Abunna bəetik doolinnu ming ozozik dooli utuge ci alali, ming ozoz nege mootiza, ovvo dooli abure nong.

²²Imma niga ol cik eegginnu duccak ko, abunna ming əngoolinnu məcigi ceezi; kar ütuguz linglingon jurrum, ma ogonnu linglingon ming acinnu ebere ciggek də kar nege katalttung, abarik ilinglinget zinzettinne cik alali dədə ngati əngoolinnu Manyi, iróng een eet ci diiri.

²³Abunna zin ming aggayyu kaale cik ogonnu niga ko, ilinglinget zinzettinne cik abunna, ki ci əlinglingngonikü niga Manyi Yesu də niko, amire ki ol cik diirik.

²⁴Ki iyoko ming aggayyu niga ko ovvo atin niga amudannu kaal cik aragizu ngati Manyi, əlinglingngonikkü zin niga Manyi Kiristo, abunna ming aggayyu okko atin enne amuccung.

²⁵Imma ol wak ogen kaal cik gerzek olle, acaca atin Təmətəddən kaal nək gerzek ogen nege ke, eci enne iróng ahal ol.

Kolosiya 4

¹Imma niga məcigi duccak, abunna ming atirizu duccak cuggok jurrum, eci aggayyu anyakku niga buk Manyi təmu-kenga.

Alac Təmətəddən odohive

²Aanycik eletti cuggok kəməddə lawinte ci Təmətəddəno, ming ovvo alawinu, uzutte eletti jurrum kar aanycik nonno zany.

³Kar alayettu agit bük Tämütädden, kar enne koowet gool ci kuwaheka ol kaviyak cik abunna, kar kuduqtak ol zoz ci Yesu Kiristo bali alugnye ke. Kecebje zin anna lagama zoze necu.

⁴Alayeang Tämütädden kar anna kuwahek ol kaviyak ciginnek jurrum ki ming kädwə Anna dede.

⁵Abait genyiza ki ol wak iróng atuwé; ming ovvo niga amudannu gool ci uwahekku nogo kaviyak, үduktak jurrum.

⁶Ming ozozonnu ki ol, aanyick zozzok cuggok kizeto zozzok cik abunna atalne ol, kar woye niga aggac gool ci abarizekku ol doq.

Zawinet ci Paulo vurrt

⁷Aduwakkung atin eeti ci een zara Tychicos kaviyak cik obod ki annita. Een enne gottenet ci kirezi anna oroot, azunne zoz ci Manyi, kalinglingnyä ki nonno zoz ci Manyi jurrum.

⁸Kittonakkung anna nonno igeta kar enne kuduwaung baiz cinnang ngatu kar kaanyung talninet zinzettinne.

⁹Orkora enne ki Onesimos, een enne eet ci abunna kar kize gottenet ci kireza, een enne eet cunnong. Aduwakkung atin nege kaal doq cik ogone ngatinnang ngatu.

¹⁰Ittonakkung zin bodok eeti ci een Aristarkas wa kecebina ki annit ko bük zawinet cinne, izayung eeti ci een Marko bük, een enne ngerrti aziti Barnabasi. Kiloteung baliye zoz cinne; ming ikiyaung, aggamtta nonno.

¹¹Ittonaq eeti ci een zara Yesu wa azi zar ugge bodok ne Justus ko, zawinet cinne. Eeggin ol nek izayung ko Yaqd wak atu zoz ci Yesu, kalinglingnyä zin bük zoze ci baalinet ci Tämütäddeno, nogo do cik eelanna annit oroot.

¹²Ittonakkung zin bodok eeti ci een zara Epaphras zawinet cinne igeta, een enne eet ci orog cunnong kar kize ducait ci alingling zoz ci Yesu Kiristo. Alawekkung gon enne iget Tämütädden odohize kar ibilet jurrum tuwenta zoze ci Tämütäddeno, ngati ogonnu zoz ci orong enne iget utuguz doq.

¹³Kaggä anna eliya nonno dede. Alingling gon enne oroot ngatinnong ki bodok ol wak atuwé abak orgé ci Laodicea ki Hierapolis.

¹⁴Ittonakkung gotteneti Lukä wa kireza naga een diktor ko, zawinet cinne, kar bodok eeti ci een Demas kittonaq zawinet cinne bük.

¹⁵Izayeang annit bük gottenogget tuwenta wak abak orgé ci een Laodicea, ki ngoonet tuwenta ci een zara Nympha ki olli keleciq atuwé alaye gon ceeze cinne ko.

¹⁶Ming ikebtu niga doɔk waraga necu, ittontąk zin waraga necu bük ol wak ątųwę abak ḥorgę ci een Laodicea kar kikebit nege bük. Kar zin niga bük ikebit waraga bali kittonnak anna ol wak ątųwę ḥorgę ci een Laodicea ke.

¹⁷Uduktąk Arkipas abunna ming edecak linglingon bali aanyik Manyi nonno kütugü ke.

¹⁸Annita Päulo ci keherakkung igeet zawinet cu ątte cinanni. Abunna zin ming ąqdənnu cəbinet cinanni lagama. Anyik deten ci Təmətəddəno kəvvü ngatinnong.

1 Teselonika

1 Teselonika 1

Zawinet ci Päulo

¹Keherikung anna Päulo, ki Silas, ki Timoteyo waraga cu igeet ol wak atuwé keleciak orge ci Teselonika, igeet ol wak eegginnu ol cik Tamutaddën wa een Beetinnä bali eenycanetta ki Manyi Yesu Kiristo. Anyait deten ki baiz yahe tuwente ci zoz ci Tamutaddeno.

²Kanyikka gon Tamutaddën zany zoze cunnong dook, kabungnya zar ciggok ming kalayya Tamutaddën odohize.

³Kaqadannung gon lawinte ci kalayya Tamutaddën Beetinnä zoze ci linglingon wa ogonnu niga kō ngati atuuyu nonno, kar inimet nongitton ngati arikku zinzetti Manyitinna Yesu Kiristo.

⁴Gotonogga ki ngonogga tuwenta, kaggayya niko ming irezzung Tamutaddën, kar katahalaung izet ol ciginnek.

⁵Marrit baling kanyaktaung kaviyak cik abunna Tamutaddeno obod ki zoz ci Yesu wa atahalai. Iróng baliye een kaviyak cik kuduktä zar ulla ci aqanyung elemitta zoz ci Yesu, een abarik komize ci Tamutaddeno ki Vongiz ci Alile ci bali alingling orgene cinna. Aggayyu rit bodok niga buk niko baiz cinnang baling kabak ki igeet ke.

⁶Iyeztettu baliye baize cinnang ki baiz ci Manyi Yesu buk. Ming apirnannu tuwenta zoze ci Yesu niko, elemittau labak, majje Vongizi ci Alile aqanyung talninet zoze cinne ngati animnyu nongitton.

⁷Izetu ol cik iyezzung ol wak elemitta zoz ci Tamutaddeno looce ci een zara Macedonia ki looc ci Achaia dook.

⁸Eci atuwenu niga zoze ci Manyi Yesu, iróng zin zoz neci atakuza looc ci Macedonia ki ci Achaia do, abarik edera looc dook zoze ci atuuyu niga zoz ci Tamutaddeno, kizzi rok zoz imma ci kädwakkä nogo.

⁹Udukttajit ol dook gool bali aggamnyu niga nogo baling ittozzo nege orog cunnong, kar zin bodok utuburtu gool ci atuuyu todoyyok kar alac Tamutaddën wa aruge een dede,

¹⁰ngati eréyyu Yesu Ngerinne, wa atin obodak looc tamu-kenga, bali ingane enne daiza. Eelannet atin agit dook kar kilittet mozinet ci Tamutaddeno ci atin okko enne edeze ol cik abure iróng atu zoz ci Yesu.

1 Teselonika 2

Linglingon ci Päulo Teselonikakte

¹Aggayyu rít niga niko gottenogga wak tƿwenták, iróng eroni bali keronakkung kę amurya.

²Aggayyu rít bødök niga niko baling ngen kívitaung T̄eselonika, igiddet ol ɔrgę ci een Vilipi kar bødök kodomtetta. Baling aburnnet ol nékę nūnūn, aanyyet T̄amutaddēn zinsettı cik okkomi kar kuwakteya nogo kaviyak cik abunna ɔvvü ngatinne.

³Iróng gool bali kuwahekkung kar aggac zoz ci T̄amutaddēnō kę een volong, icima ki ci kālutanung kar kalabtaung gii imma ci uturi.

⁴Kuwaktteung naga iget zoz ci T̄amutaddēnō ki bali ming atahalait enne kę kar kaanyyet linglingon ci kuwaheka ol kaviyak cik abunna. Iróng korongnya katanantta ol cik diirik, T̄amutaddēn dō niko. Eci enne aggä zinsettı ciggak.

⁵Aggayyu bødök niko iróng baliye kovolongnya zoza, icima kārukā talaben kar kalabtaung dainet. T̄amutaddēn dō niko ci een bbacait cinnang.

⁶Iróng baliye naga korongnya ol ugge icima iget kecebvet ceremi. Ming nūnūn keegginnä toniąk cik Kiristo, iróng korongnya kaancung ngabolō ci elemetti ciggak.

⁷Abarik baling kívita kabaito bük, kar bødök keegginnä toniąk cik Kiristo, eet wa atahalai, kuzutung kiwagon eeti doolinna ming azunne dooli ciginnek.

⁸Ngiwa kirezzung oroot, iróng baliye korongnya koobteung kaviyak cik T̄amutaddēnō abunna dō, abarik kitiriyeyung baiz cinnang dōk.

⁹Gotonogga wak tƿentā, aqadannu rít niga bük linglingon bali gon appwe kapirnanna wazin ki bālin dōk kar iróng kaggiddung kaale cik een dainet ngati kamitanekkung kaviyak cik abunna T̄amutaddēnō.

¹⁰Egginnu niga ki T̄amutaddēn bük bbacak góole ci abunna kālinglingnyä naga kaal nékö, baling elemttau zoz ci Yesu kabaito bük kę, kabaka góole ci atali T̄amutaddēn, illoj rok baci.

¹¹Aggayyu bødök ming kuzutung naga igetä kiwagon ming aggam bęeti ollu dooli ciginnek.

¹²Kilotung, kadihizung kar kilalekkung abunna ming abakku baiz ci irez T̄amutaddēn, kar atin kānyung izet ol cik ovvo abakku bük bālin te ci okko atin enne abale loç.

¹³Kanyikka T̄amutaddēn zany, baling kuwaktteung zoz cinne, iróng niga inonnū ming een zoz cinnang. Elemttu zoz neci kize ci T̄amutaddēnō dēdē, abaktte zin ol nékę zoz neci atu nege kę.

¹⁴Imma zin gottenogga ki ngonogga cik tƿenták, apirnannu marnonet ci amarinnung olli loç cunnong. Utuguzzu icima iyezttu ol wak atuwé keleciyanai

looce ci Judeya, olle wak Tamutaddeno. Eci elemtta nege zoz ci Yesu Kiristo, amartoi zin ol ciggek nogo, ol cik Yaqdo.

¹⁵Uruwet zin baliye Yaqdi uggak arittok wak zoz ci Tamutaddeno, kar kurumttek ki Manyi Yesu vurrtä. Iyoko amartoitta kar zin kottoktetta. Kar kanycik kutuburret nong kar bodoq kamartoi ol doq,

¹⁶ngati alamnyet ming iróng kuwaheka ol wak iróng een Yaqd kaviyak wak Tamutaddeno abunna, wak atin eela nogo. Imma goole necu, otorte bacinowä ciggek, utubur Tamutadden nong. Edez atin Tamutadden nogo zoze necu vurrtä.

Orong Päulo kuk bodoq kivon nogo

¹⁷Iyoko zin gottenogga ki ngonogga tuwenta, korongi kozoz zoz ci obod ki igeta ki agita ngin bali kengerone ki innet doyoit ke, iróng abarik een goole ci kacinni ngum do, abarik zinzetti ciggak inonnung iget odohize. Korongnya gon kar keronta rok iget buk eci naga kirezzung oroot, okkomi zin kar kivitaung.

¹⁸Korongnya ladtun kobodaung. Korongi gon anna Päulo ele kobodaung lak cik meelek, iróng zin Sitani orongnyet kurumto.

¹⁹Eci nya ci karike naga zinzetti, ki talninet cinna, icima luluk ci alaanzetu ci atin kovvo naga kadingdingané Manyitinna Yesu ming okko enne ąkkü? Iróng een inneta?

²⁰Dede, iget cik aanyettu agit dingdingon cinna ki talninet.

1 Teselonika 3

¹Baling kavvuttä uumuc iróng ngen keronakkung, kerakteyya ɔrgë ci een Athens.

²Kitontta gottenet Timoteyo wa kalinglingnya buk zoze ci Tamutaddeno ngati kuwaheka ol kaviyak cik abunna, kar kikiya kitiloung zoze ci Kiristo kar bodoq keelaung ibilet jurrum tuwenta zoze ci Tamutaddeno.

³Abunna bodoq ming iróng eeti imma ngatinnong amire ki vurrut zoze ci amarinnung ol zee ipirta ko. Aggac jurrum een pirnanet cu talninet cinna ol wak atu zoz ci Yesu.

⁴Baling ngen kabak ki iget, kebenakung baliye kannekkung ne kovvo atin kapirna marnonet ci ollu eci kelemtai zoz ci Yesu. Ita zin zoz neci dede ki iyoko ming kacin ko.

⁵Gii ci zin bali kittonané Timoteyo ko nenecu, baling ommoga zoz ci kengerone uumuc, okko atin enne acinnung ogonnu kuytuwente ci atuyyu Yesu

wa atahalai. Awuce gon zinin kazi ne icima loryenti alabaung itikung tu, kar kumurya linglingoni bali nang ke.

Anyaha Timoteyo kaviyak cik abunna

⁶Obodait iyoko Timoteyo anyahait kaviyak cik abunna obod ki tuwenet ci atuyyu niga Yesu wa atahalai. Ngen bodoq niga irezzu ol wak atuwet ki ol ugge buk. Annekket ne inonnu gon zinzettinne, kar orongnyu ivontettu ki iyoko ming korongnya naga buk kicinttung ko.

⁷Ki iyoko ming kizikta ngati Timoteyo tuwenet ci odoknannu niga tuwente ci atuyyu Yesu niko, ming nunun kapirnanna gideneq ci ollu oroot, aanyyet agit zoz ci azunnu niga zoz ci Yesu ko kizeto voore zinzetti, eci niga ngen atuyyu zoz cinne.

⁸Ming odoknannu niga ngati atuyyu Manyi Yesu niko, emede zin agit dook baizi.

⁹Kanycik zin naga dook Tamutadden zany zoze ci abunna ogonnu niga ko.

¹⁰Kalayya gon Tamutadden tup kaal zinzettinne cik awuce kar kaanyyet gool ci kivonnung abunna ming kedemezung tilowinte ci Tamutadden ci azze tuwente cunnong ko.

Alawek Paul olli Teselonika Tamutadden

¹¹Kala Tamutadden wa een Beetinnä ele ki Manyi Yesu kidiman gool kubunna kar naga kivita kivonttung.

¹²Kala bodoq Manyi Yesu kar qaqanyung irezzit eleetti cuggok ki ol dook oroot ki iyoko ming kirezzung ko.

¹³Maije goole neci aqanyung Tamutadden elemit ol ko, aqanyung atin okkomit tuwenta buk, kar izet ol cik illoj rok bacinnok ngume ci Tamutadden Beetinnä, ming okko Yesu Manyi oboda, orkora atin ki ollinne wak alile dook.

1 Teselonika 4

Kabait baiz ci atali Tamutadden

¹Ma zin iyoko vurrte ci waraga cu, gottenogga ki ngonogga tuwenta, kedemezteung rit gool ci abakku jurrum katal Tamutadden. Maije zin iyoko kilalekkung kilotung zare cik Manyi Yesu kar abait ki ol labak kommog baiz necu.

²Aggayyu rit niko, ming odolai lotinnowä balik kilotung ke ngati Manyi Yesu.

³Azi zin Tamutadden ne ma aullu eleetti ngati orootonu ki ngaai, aggamit eleitti kililec.

⁴Anyik gon ngengene kalam ele cinne ngati okkoye ngaane, aggamit eletti kililec kar kirezzttung ol.

⁵Ma anyikku aliyakzet kaggamaung baiz kiwagon ol cik iróng agga zoz ci Tamutaddeno.

⁶Ma orootonu ki ngaai cik ollu, ming utug niko, edezi atin Manyi wa agga nongitton doq ki bali ming koobteung ke, kar bodok icinntu baize cinnang ke.

⁷Eci Tamutadden adimannet baliye iróng orongnyet kutulle, abarik orongnyet kabait baiz ci caale paz.

⁸Ming abure eeti imma demzin necu, iróng abure eet ci diiri, abure abarik Tamutadden wa aanyik ol Vongiz ci Alile.

⁹Maije ming een lemanet wa irezzi gottenogget wak atwe, iróng keherikung zoz ci obod ki oton neci, marrit baliye ming een Tamutadden eliya ci edemezung gool ci irezzi eletti.

¹⁰Irezttu dede gottenogget ki ngonogget tuwenta wak abak looc ci een Macedonia veelek. Ngen naga kilalekkung dee kar otortek rezinet neci kize appwa.

¹¹Kilotung bodok kannakkung ne, abait baiz ci abunna aavtiyyu labak, ilinglinget linglingon azzine cuggok kar urubta dajnet ki bali ming kuduktatung ke.

¹²Ming utuguzzu niko, ongoolin woye ol wak iróng atwe. Icellit elemetti cuggok mactigja.

Wet ci akkunne Manyi

¹³Gotonogga ki ngonogga tuwenta, korongnyung aggac zoz ci een dede obod ki ol wak atwe adaito. Iróng korongnyung iget utuluz ki ol wak iróng arike zinzetti zoz ci baiz wa ovvo ol wak adaito obodane.

¹⁴Ming kelemi naga zoz ci adakne Yesu kar zin kitiga daiza, obodane atin Tamutadden ol nake daiza kuruget buk ki Yesu ngatode.

¹⁵Kedemezung demzin ci Manyi Yesu azi, ming okko Manyi oboda tamu-kenga, iróng naga nek ngen karuge ko kuwante ow ci ol balik adaito ke.

¹⁶Eci Manyi Yesu eliya alucak loc tamu-kenga kar ddikiryoiti ci anjilonyau kozoz muluwe ci abule, kar zin ol kiziyet ture ci Tamutaddeno ming abuve. Maije ol balik adaito ngati elemitta zoz ci Kiristo ke, ingazi atin daiza kuruget.

¹⁷Imma naga ol nek ngen karuge ko, irranet atin gii imma loota koot kurumto ki Yesu diizoca. Kar koot kabait ki Manyi udut.

¹⁸Itilozzo kar eelta eletti cuggok zoze necu.

1 Teselonika 5

Kereyya ii ci ąkkunne Manyi

¹Gotonogga ki ngonogga tƿwnt, zz gii ci riili oroot ci kar keteheraung ii ele ci atin okko kkunne Manyi to.

²Eci niga ggayyu niko obokket atin wazini ci kkunne Manyi ki tm ci tagizo.

³Inn atin wazini neci ngati aniwe ol ne, “Aave looci labak, illoj joqre.” Kar zin libenet ci edeze Tmtddn loq ktt niko! Obokket ki ucez ci obok ngaa ci orong uukcai kizzec rok ol cik viri.

⁴Imma niga ol wak tuuyyu zoz ci Yesu ko, ma anyikku zoz ci loq ci gerze ko kecebaung oott, koboung wazini neci. Obokkung atin wazini ci kkunne Yesu ke ki tm ci tagizo.

⁵Kazi niko eci naga doq keeggin ol cik kagg zoz ci Tmtddn abakku zin baiz ci abunna ogone kaala waz.

⁶Kuzutte elett, gerza ming keceba oott ki ol cik irong tuwe, irong kagg ming okko atin Yesu obodak loq.

⁷Eci ol adunge bal, kar bdok kibakte bal.

⁸Imma naga keeggin ol cik kogon kaal waz, abunna zin kanyak urutoit baiza, kar kitmet zoz ci tƿwnt ki rezinet, ogon ki ilib ci abil zinzetti, ki zoz ci karike naga zinzetti aanyet tirizenet ki luluk ci abil oo illawa.

⁹Eelannet atin Tmtddn, irong orongnyet kar kedezzeta. Abarik ahalanet kar kitnnet Manyitinna Yesu Kiristo kitirizeta.

¹⁰Adai Yesu zoze cinna kar kuruget ki nonno, ming karuge icima kdai, karuge atin kar kabait buk ming okko Yesu oboda.

¹¹Iyoko zin itilozzo elett kar itiloz ol doq tƿwnte ci Yesu buk ki iyoko ming abakku ko.

Tilowinet ci Paulo

¹²Kilalekkung gottenogga, otongooltt ol cik alinglingngonikkung oroot, ki ming abal ol cik ddikire ol cik tu Manyi, kar kedemezung abunna ming ogonnu kaal cik abunna.

¹³Eci ogonekkung kaal cik abunna, otongooltt nogo kar irezzit nogo oroot. Abait bdok labak.

¹⁴Gotonogga ki ngonogga tƿwnt, kilalekkung egerenycek ol cik eeggin guurwa. Itiloz ol cik ongoole zoz kokkomit zinzetti. Eelta icima uzutte ol cik apirna kar bdok inimet ol doq.

¹⁵Ma acacannu kaal cik gerzek ogonekkung ol, abarik ʉtuguzzek ol dook kaal cik abunna.

¹⁶Abait kize voori zinzetti odohize,

¹⁷alac Tamutadden odohize,

¹⁸aanycik Tamutadden odohize zany kaale dook, eci een necu zoz ci odola Manyi kize cunnong ngati atuyyu Yesu Kiristo wa atahalai.

¹⁹Ma alamnyu zinzetti ngati elemnannu zoz ci aduwa Vongizi ci Alile.

²⁰Ma ibbezzu zoz ci Tamutadden aduwa aritoiti ci zoz cinne.

²¹Abarik erenyyit nongitton neke jurrum kar atahaltta wak abunna avvu Tamutadden.

²²Utuburet kaal cik gerzek ogon loryenti ko udut.

²³Kala Tamutadden manyi gano kaqanyung abait labak, kidimanung izet caale udut. Kaqanyung baiz ki vongiz cunnong dook kizzec baciñowa zee kobodak Manyitinna Yesu Kiristo looc.

²⁴Eci Tamutadden atahalaung, azunnu atin kaal balik aduwa enne ke.

²⁵Gotonogget tuwenta, alayettu Tamutadden.

²⁶Izayettu oroot ol wak atu zoz ci Tamutadden.

²⁷Kilalekkung zare cik Manyi, ikebtek waraga cu ol wak atu zoz ci Tamutadden.

²⁸Abait eezete wa Manyi Yesu Kiristo. Amin.

2 Teselonika

2 Teselonika 1

¹Keherikung naga ciko Päulo ki Silas ki Tämoteyo waraga cu ol wak keleciak atu zoz ci Tämütäddeno ki Manyitinna Yesu Kiristo orge ci een Teselonika.

²Anyik Tämütädden Beetinnä ki Manyi Yesu Kiristo wa bali atahalai kaancung detinet ki baiz ci abakku labak.

İiten ci ettede Manyi lókiko

³Gotonogga ki ngonogga tuwenta, kaanyika Tämütädden zany ngati atuwenu kar bodok rezinet ci irezonnu eletti jurrum.

⁴Eci gon kinnatung ol wak atuwé ceezinne cik alawe ol Tämütädden loocowé dook. Kaduwakkä nogo zoz ci animnyu nongitton zoze ci akannung ol goole ci obod ki zoz ci Tämütäddeno, ki bodok tuwenet ci atuuyu Tämütädden ming nunun agiddung ol.

⁵Akku atin iiteni ci okko Tämütädden ettede lókiko ci ollu jurrum, kar kidiman ol balik agid ol zoze ci baalinet ci okko Tämütädden abale looc.

⁶Eci gon Tämütädden ettede lókiko jurrum, okko atin ettedik ol balik agiddung ko gerzet.

⁷Aqnyung atin Tämütädden abait yahe niga ol nek agiddung ol ko, ogonekket agit buk ming okko Manyi Yesu alucak looc tamu-kenga ki anjilonya ciginnek.

⁸Anyaha ki gwoo ci okko edeze ol cik iróng atu zoz ci Tämütäddeno, ki ol cik iróng elemi kaviyak cik abunna Manyitinna Yesu.

⁹Edez atin Manyi nogo udut kar kanyik kavvuto reena alaanzete cinne.

¹⁰Akane atin dezinet necu ming okko Yesu oboda kataltal ele ngati ol wak alilé atu zoz cinne kar kotongoolte nonno. Kar ol balik atu nonno katalit. Iddonginu atin niga buk ki ol neke, eci atuuyu zoz bali kuwahekkung obod ki Yesu ke.

Alawek Päulo Tämütädden ol wak atuwé Teselonika

¹¹Kalawekkung Tämütädden odohize, kar Tämütädden kize ne abakttu goole ci abunna baize ci korongi abait ki bali kaduwakkung ke. Kalawekkung bodok Tämütädden cinna qaenyung komiz ci ogonnu kaal cik abunna orongnyu utuguz eci niga atuuyu zoz ci Manyi Yesu.

¹²Kalayya Tämütädden cinna baize cunnong kar irezzit Manyitinna Yesu, kar ol buk kireztung zoze ci Yesu, ngati eleme detinet ci Tämütäddeno ki Manyi Yesu Kiristo.

2 Teselonika 2

Kaal wak atin iyelai ii wa obodane Manyi

- ¹Imma zozé ci okko atin Manyitinna Yesu Kiristo obodak looc ki lutenet cinna, kajjinnung igēt gotonogget ki ngonogget tuwenta,
- ²ma zin anyikku eet imma kalabaung zozé ci azi ne uduwak Vongizi ci Alile nonno icima akku waraga ngatinna, ikiya iiteni ci Manyi ladun.
- ³Ma anyikku eet imma kyluttung goole eman; iróng atin iiteni neci akku ming ngen ol kutuburret nong kakate kar eeti ci munyen ko kiyelai, eet ci okko ditenta.
- ⁴Odong atin enne ele cinne kar kadang kaal cik Tamutaddeno dook, icima kaal cik adingdingan nonno, kar enne kaarik ele cinne Ceez wa Tamutaddeno, azi ne keeni Tamutadden.
- ⁵Iróng niga aadannu baling ngen anna karume ki igēt kaduwakkung gon anna kaal neko?
- ⁶Kar iyoko aggayyu niga gii ci alam nonno, kar atin enne kikiya kiyelai iiten imma.
- ⁷Eci doizi ci eet ci munyen alugnye ko ilingling ladun; majje eeti ci alam nonno iyoko ko, ngen aggamek vurrut zee kaara nonno goola.
- ⁸Kar atin eeti ci munyen ko kiyelai, okko atin Manyi Yesu ottok nonno ngoote ci utug cinne kar kegerzan wet ci akkunne enne.
- ⁹Akku atin eeti ci munyen ko goole ci linglingon ci Sitano, iyelai kaale cik avula iróng eeggan dede, ki baayen,
- ¹⁰ki kaale cik munyen alute ol cik ovvo daiza. Adai nege eci utuburet rezinet zoz ci een dede kar zin nege kumudda tirizenet.
- ¹¹Eci zin zozé necu utungek Tamutadden nogo do kar atin nege kutuwet zoz ci volongo
- ¹²kar atin ol dook wak iróng atu zoz ci een dede kettedozik lokiko nogo, majje ngatu nege atali munyen.

Aggamit zoz ci Tamutaddeno jurrum

- ¹³Gotonogga ki ngonogga wak irezzu Manyi, kanyikka Tamutadden zany odohize eci enne atahalaung igēt abunna ming amudannu tirizenet kar izet ol cik alile goole ci Vongiz ci Alile ki tuwenet zozé ci een dede.
- ¹⁴Aanyung zin Tamutadden elemitta zoz cinne baling kuwahekkung naga kaviyak cik abunna ciginnek kar urubta baqalinet ci okko atin Manyitinna Yesu Kiristo abale looc.

¹⁵Iyoko zin, gottenogga, üzütte demzinet bali kedemzekung ke, icima goole bali kaavtte buk ke icima warage bali kittonakkung ke.

¹⁶Kalayya Manyi Yesu Kiristo ele ki Tamutadden Beetinna wa irezet kar kaanyyet deten ci aave udut, kar kereyye zoz ci abunna ąkkü loza,

¹⁷kar kitiloung kąnyung komiz odohize kar սւգուզ kaal icima ąduwannu zoz ci abunna.

2 Teselonika 3

Alayettu Tamutadden

¹Gotonogga wak tūwento, korongnyung alayettu Tamutadden kar kanyik zoz wa Manyi kuzuca ol ugge ataman, ki baling azucanung kar otongooltte zoz cinne ke.

²Alayettu Tamutadden kaanyyet kizetta reene olle wak gerzek iróng abak baiz ci abunna. Orong zin enne dède ol cik meelek ątwe.

³Maijé Manyi abunna, kaggayya niko ming qanyung komiz kar zin bōdōk kebeung ngati loryento.

⁴Kaggayya niko ming ebekkung Manyi, üzütte kaal balik kedemezung ke jurrum.

⁵Kala Manyi kąnyung kar aggac rezinet ol ki Tamutadden, kar zin bōdōk kalaltung zinzetti ki nimenet zoz ci Kiristo.

Gerza gūurzət

⁶Gotonogga ki ngonogga tūwenta, kāduwakkung zare cik Manyitinna Yesu Kiristo, edeyya eletti ngati gottenogget wak ątwe imma ngatu iróng ąlinglingi. Aggamit zoz wa linglingontu bali kilotikung ke jurrum.

⁷Abunna ming ąlinglingnyu ki bali gon naga ke. Iróng baliye naga keegginnu gūurwa, baling kaavtte buk ke.

⁸Iróng baliye kadaka dainet cik eet imma ollin. Iróng baliye korongnyya kuluteung kaal dook kar aggamtettu. Kalınglingnyu baliye wazin ki bāalin oroot.

⁹Kaburnna woye da naga linglingon kar kāvvutta gaganiko, korongnyya zin baliye kiyeltteung baiz ci abahe ol wak ątwe. Utuguz ki naga ko.

¹⁰Kudukttaung rit baliye kizeung ne, “Ming aave eeti ci ątwe abure linglingon to, ujurtak nonno dainet.”

¹¹Kāduwakkung zoz necu marrit ming kazikna azi ne, aavtte ol uggak orgene cunnong ollin iróng ąlingling, eceba ootti kaale cik ogon ol uggak.

¹²Kilottə zin naga ol cik ogon niko zare cik Manyi Yesə Kiristə abunna ming akannek zoə loəc kar kilinglingət dainet cik adak nege.

¹³Gonogga wak zinino, ma apirnannu zoze ci ogonnu kaal cik abunna.

¹⁴Uzuttə eet ci abure zoz ci keherakkung naga ko jurrum. Edeyya eleetti ngatinne kar kadak aliyani nonno.

¹⁵Ma zin anyikku kutuguzzo ki moddə, abarik itilozzo ki ming ilottu ol ugge ko.

Lawinet ci Pəulo vurrto

¹⁶Iyokə zin, kala zin Manyi wa anyaha gano, kəqanyung gano odohize goolowə doək.

¹⁷Keheri zin anna Pəulo atte cinanni kiwagon ko, ci anyak baayenit waraganyai cigannik doək.

¹⁸Kala Manyitinna Yesə Kiristə kəqanyung deten igeət doək.

1 Timoteyo

1 Timoteyo 1

Zawinet

¹Kittonaqi waraga cu anna Päulo toniatı ci Yesu Kiristo, wa bali atahala Tämütäddën wa een Tirizoit cinna ki Yesu Kiristo ci karike naga zinzetti ko.

²Keheriki innet Timoteyo wa een ngeranni dede tuwenta. Kala Tämütäddën Beetinnä ki Manyitinna Yesu Kiristo kar kaanyci deten ki bunnat ki avvuzet yahe.

Zuute ol wak edemez volong

³Ki baling kajjinni ladan ii bali kokkoye anna loçce ci een Macedonia ke, aave innä orgë ci een Ephesus kar gerenyek ol wak edemezek ol wak atuwé zoz ci een volong.

⁴Ma anyike ol neke kecebta ol wak atuwé ootti ngaridete wak reentik ki boorzet wa obod ki jijitiggac, marrit kaala neke ming anyaha dangonet ci gerze do niko. Iróng dangonet neci eela eet imma kabak baiz ci atuwé enne Tämütäddën zinine ci abunna.

⁵Keheraki zin waraga cu kar tilo ol wak atu Yesu kirezto zinzettinne cik voorik per, kar nege kinonit kaal cik abunna goole ci kinone ol wak atu Tämütäddën dede.

⁶Utungtek zin demezyaha uggak demzinet ci Tämütäddeno loc, abarik aartik zinzetti dangonet ci ozoze darace.

⁷Orong kizeto demezzok cik lotinnok cik Musesi, iróng zin nege elettine agga zozzok cik aduwä ko, iróng bodok agga ungetti cik demzinet neci.

⁸Kaggä rit naga dook niko ming abunna lotinnowä ngati kalinglinge goole ci abunna Tämütäddeno.

⁹Eci kaggä niko iróng lotinnowä een cik ol cik abunna, abarik eeggan cik ol wak een ırkyok ki ol wak abure zoz ci alaano, ki ol wak munyen, ki wak abure zoz ci Tämütäddeno, ki wak aruk beetiggek ki eetiggek kadaito ki wak amuny ol,

¹⁰ki ol wak orooto ki ngaai, ki ol cik macik ottodo kiwagon ming oogin ol ki ngaai, ki ol wak ogoroz dooli cik ollu koot kutuyyo kizeto duccak, ki ol wak eeggan volongnyok, ki ol wak iróng aduwä zoz ci een dede ngumé ci Tämütäddeno, ki ol wak abure demzinet wa een dede,

¹¹orkor ki kaviyak cik abunna Tämütäddeno manyi mayuwenet balik ilotika enne annit ke.

Aanyik Päulo Tämütäddën zany ngati alalneke nonno munyen

¹²Kanyik zin anna zany Manyitinna Yesu Kiristo. Kanyik bodoč zany ngati aggawé zinin cinanni ming karike nonno. Kar zin aggaya annit keeni eet ci kabunna kar kaanya komiz ci kalinglinge linglingon wainne.

¹³Baling kağıdi ol wak atu zoz ci Yesu, kar zin kodom nonno nūnūn, ngen Tāmutaddēn eelanna annit dee, alaleya mūnyen wagannik mārrīt ngen bali anna kelema zoz cinne, kar bodoč ngen kāggā kaal nēk balik kogonni ke.

¹⁴Aanya zin Manyitinna eezete wainne, tuwēnet ki rezinet wa karuba ngati Yesu Kiristo.

¹⁵Een zoz cu dēdē, orong kelemtta, ikiyak Yesu Kiristo wa atahalai lōc kar kikiya kitiriz ol wak mūnyenū ki bali ming keeni anna eet ci mūnyenū kommogo ke.

¹⁶Alaleya Tāmutaddēn annit eet wa mūnyenū wa ommog veelek kar ol kicinnta bunnat ci Yesu Kiristo ngatinanni, kar ol kicinnet laliz ci zinin ci Tāmutaddēno. Kar ol cik atu zoz ci Yesu kuruget udut.

¹⁷Kala alaan kar bodoč kīdingdingan nonno wa abak udut, wa iróng adaj, wa iróng kacin eberene, nonno Tāmutaddēn odem tok! Kotongooltte nonno udut. Iiny.

Ilot Pāulo Timotēyo

¹⁸Timotēyo wa eeni ngeranni tuwēnta, kamitaneki zoz necu niko kar zuute ele olle wak edemezek gonoggi volong azi ne zoz ci ąkkū Tāmutaddēna. Kozoz zin niko ngibali aduwāne arittowā muluk ci ąkkū Tāmutaddēna obod ki innēta. Zik tilōwinet necu jurrum kar nyak tuwēnet, abunna atin ming uulī arittok nēk edemez ol volong ke.

¹⁹Anyak ol ugge cik iróng arike tuwēnet zinzetti, bak addute tuwēnet cinneng ki iranā cik aavtte deera.

²⁰Maijē zin ol nēk ogon kaal nēkō kō, ciko Hymenaeus ki Alizanduru, kodotiya anna nogo lōc iróng ngen kilotī nogo kar kedemez Sitani nogo, gerza ming odom nege Tāmutaddēn.

1 Timotēyo 2

Gool ci kalawe Tāmutaddēn

¹Korongnyung zin arrak oowa alayozik ol dōk kar keela Tāmutaddēn, kar aanyick Tāmutaddēn zany kaale wak ogonik enne nogo.

²Alayek Tāmutaddēn alaat cik abal lōc ki ol wak addikire abal ol, ki ol wak abal nege, kar kabait labak goole ci kireze Tāmutaddēn zinzettinē cik abunna.

³Abunna zin ming kogon niko kar katal Tāmutaddēn wanna een Tirizoit.

⁴Orong Təmütəddən ol döök kurubta ruget, kar kaggac zoz wa een dede.

⁵Eci anyak Təmütəddən cədə tok ki eet ci een zoc cədə tok ci aave orgene ci Təmütəddən ki ol cik diirik, een enne Kiristə Yesu,

⁶ci aanyik zin enne ele cinne kize wawac, kuruwə kədək kar kaara ol münyen, əkkü zoz necu goole ci orong Təmütəddən.

⁷Atahala Təmütəddən annit kize zoc ki toniat ci kedemezek ol cik iróng een Yəud təwənet ci een dede. Iróng kovolongi, kəduwə zoz ci een dede.

⁸Korongi ol döök wak atuwə kabanycek azzin cik əlile Təmütəddən ngati alawine, ci iróng nege abure nong icima adango.

⁹Korongi bədək ngaai kətəmet rüümənə cik abunna iróng adak qrobiya cik meelek, iróng eeggın rüümənə cik үtərik kiyeltəi vaana. Gerza ming əbbük otir. Gerza ming aburuc zurtenen cik een dhahab ki alben cik irrane nege.

¹⁰Abunna ngaai wak ala Təmütəddən ming eela ol.

¹¹Anyik ngaai wak atu zoz ci Təmütəddən kizeto gunune kar kədəməzit kaal cik meelek ngati ijaine nege.

¹²Iróng korongi ngaa ci edemez eet ci maci icima kəggamə baiz. Abarik anyik kiziyo liim.

¹³Eenyca Təmütəddən bəliyə Adam oowa kar bədək keteheenya Eva vurrta.

¹⁴Iróng bədək bəliyə een Adam nenen ci alaba loryənti, ngaa ci bəliyə alaba loryənti kanyahak baci ol loqtə döök.

¹⁵Atırız atin Təmütəddən ngaai goole ci arritanə dooli, ming emena nege təwəntə ki rezinet Təmütəddən kar kabaito baiz ci alile.

1 Timoteyo 3

Baiz ci ddikiryyok wak keleciak

¹Zoz zin wa een dede icu: Ming arik eeti zinin orong kize ddikiryoit ci Ceez wa Təmütəddən, een necu lınglıngon ci abunna oroot.

²Abunna zin alaani ci Ceez wa Təmütəddən een eet ci abak baiz ci iróng anyak münyen. Abunna bədək ming əde ngaa tok niko. Abunna ming een eet ci uwak jurrum, abariz nongitton jurrum, abunna ming iirkə, abunna ming elemi demzinət.

³Gerza ming een eet ci een bbəkcoit, gerza ming avaraci gaganiko. Abunna abarik ming een eet ci gununi. Kar zin iróng irez qrobiya.

⁴Abunna ming een eet ci abal orog wainne jurrum, kar dooli kiziyet tilowinet wainne jurrum kar bôdok kotoongooltte nonno.

⁵Ming iróng eeti abal orog wainne jurrum, iróng woye azunne ol wak atuwe keleciak Tämütäddeno.

⁶Ma anyikku eet ci atuwe jor kiddikir Ceeze wa Tämütäddeno. Ming anyciu nonno kiddikir, okko atin odong ele kar zin kapahozik bac̄i ki bali loryenti.

⁷Abunna bôdok ming anyak baiz ci abunna ki ol wak iróng atuwe, kar atin enne iróng iinak tarabak ci loryento.

Baiz ci ol wak een kuye alingling Ceeze wa Tämütäddeno

⁸Abunna zin bôdok ol wak een kuye Ceeze wa Tämütäddeno ming eeggan ol cik abak baiz ci azize. Gerza ming etted ebere, icima abure merta. Gerza ming abure qrobiyai.

⁹Abunna ming aggam zoz wa tuwento jurrum zinzettinne cik caalek paz.

¹⁰Iróng kanyik eet kize kuye ming ngen kicinnet baiz cinne. Korota arrak oowa baiz cinne abahe ki ol kaggac jurrum. Ming anyak baiz ci azize kar zin aggamték linglingon kize kuye Ceeze ci Tämütäddeno.

¹¹Anyik ngaai cik ol wak een kuye kabait baiz ci abunna, iróng ozoz ol volonga. Anyik kizeto gunune kar kuzutte zoz ci Tämütäddeno jurrum.

¹²Anyik eet ci een kuye alingling Ceeze wa Tämütäddeno kitik ngaa code tok niko. Kar zin kabal dooli ki orog wainne dook jurrum.

¹³Aruba ol wak eeggan kuye Ceeze wa Tämütäddeno ming alingling jurrum, tinawinet ci abunna olle. Kar zin nege kinimet zoz ci Tämütäddeno olle tuwenta wanneng ngati atuwe Yesu Kiristo wa atahalai.

Zoz ci riili tuwente cinna

¹⁴Aave zinin cinanne ngatunne, korongi anna buk eliya kikiya kivonin, ma iyoko keheriki tilowinet warage cu ko.

¹⁵Ming iróng anna ngen kayiha ataman, aggayyu atin niga gool ci abahe ol wak atu zoz ci Tämütäddeno. Eeggan ol wak atu zoz ci Tämütäddeno ko boor ci Tämütäddeno, nogo cik aggam zoz ci Tämütäddeno kiwagon lolaci ci abilne zoz dede.

¹⁶Illoj gii imma ci ommog linglingon wa obod ki gool wa Tämütäddeno bali arrak alugnye ke.

Iyelai Yesu wa atahalai loqtâ kize eet ci diiri. Kar Vongizi ci Tämütäddeno kiyela een enne dêde Ngerrti Tämütäddeno. Kar zin anjilonya wak Tämütäddeno buk kicinnet nonno. Uwakttek ol zoz wa obod ki nonno loqccok dook.

Utuwet zin ol cik meeplek nonno looccok dook, kar zin Tāmūtādden kodong nonno kuuwe tāmu-kenga.

1 Timoteyo 4

Uzutté demezzok wak edemez ol volong

¹Udūwā Vongizi ci Alile zoz dēde, anyak atin vūrrtā ol cik odotik lōc demzinēt ci atuwē ol Yesu ki Tāmūtādden, abarik ovvo azunne demzinēt ci een volong anyaha kuulo cik loryentāk.

²Edemez ol nēk volongak ol wak atuwē zoz ci volongo aruwē nege talaben, kizzi ngatinnēng rok aliyān.

³Edemez nege ol azi ne gerza rucenet, kar bōdōk ma adakku dāinet ugge. Abarik kaggā eenycak Tāmūtādden dāinet nēkē ol cik diirik kar ol wak atuwē aggā zoz ci een dēde kō, kaggamtā ngati anyike nonno zany.

⁴Abunna dāinet cik adimana Tāmūtādden dook, illoī giī ci gerze, ming kadak dāinet ngati arrak kalayye Tāmūtādden kar zin kaanycik zany, illoī kaal cik kabure.

⁵Adiman zoz ci Tāmūtāddēnō ki lawinet dāinet nēkē kililēc.

Dūcait ci Yesu abunna

⁶Ming edemzike innā tilowinet bāliyē ol wak atuwē, eeni atin dūcait ci abunna ngati Yesu Kiristo, adaizi innā ele, ogon ki iyoko ming adaizi innā ele zozē ci atuwē Tāmūtādden ki demzinēt wa een dēde azunne innā kō, ki eeti ci adaiz ele dainte.

⁷Ngera zin ele cunne ngaridetē cik gerzek adang zoz ci Tāmūtāddēnō, cik iróng agano ming iizō iin. Abarik demezek ele zoz ci Tāmūtāddēnō odohize.

⁸Ming edemezi innā virā ele abunna oroot, imma demzinēt baiz ci Tāmūtāddēnō eelannet goolowē cik meeplek. Anyak baizi ci Tāmūtāddēnō bunnat oroot, eci aanyyet iyoko baiz ci abunna ki ci atin reena.

⁹Een zoz ci kuduwa kō dēde, aggamtā zinzettinne jurrum.

¹⁰Imma zin zozē cu, kalingling oroot, eci karikka zinzettī baiz ci Tāmūtāddēnō, wa een Tirizoit wa ollu dook, ommogje ol wak atu nonno.

¹¹Ggām tilowinet necu jurrum kar zin demez ol zozē necu.

¹²Ma anyik ol kibbeztin eci innā eeni idica, abarik anyik ol cik atuwē kicinnet gool ci uwahe innā zoz ci Tāmūtāddēnō, gool ci owowonu ki ol, gool ci ireze Tāmūtādden ki ol, gool ci atuwē Tāmūtādden, ki gool ci abahe labak.

¹³Arik zinin cunne kebinet zoz ci Tämütäddeno ki lawinet, ki demzinet ol zoz neci zee nginti kobodane rok inneta.

¹⁴Ma uungi arizet bali aanyi Tämütadden ke, bali amuda goole ci aduwaki aritoit ci zoz cinne, kar looddikire cik Ceez wa Tämütäddeno kalayyei Tämütadden.

¹⁵Inon zozzok cik kädwəki ko odohize, lingling jurrum kar kicinnet ebere dook ming uulj inna dede.

¹⁶Zuute ele cunne ki kaal cik edemezi ko. Tugu kaal balik kilotiki ke. Ming utugu niko, atirizi ele cunne ki ol cik aziknin buk.

1 Timoteyo 5

Gool ci owowone ol cik atu Tämütadden

¹Ma iyelék eet ci addikire utug, abarik tilo utuge ci alali kiwagon ming ozozik baatunne. Ggam logoz wak kidik kiwagon ming atirizi gotonoggu.

²Tiriz matiyo cik ngaayek kiwagon ming aggami yaatunne, imma dooli cik ngaayek, ggam nogo kiwagon ming anyai ngonoggu.

Tiriz ngaai cik boyek jurrum

³Tiriz ngaai cik boyek wak iróng anyak ol cik eela nogo.

⁴Anyik dooli cik ngaa ci boye ki dooli cik dooli ciginnek keeltta nonno, eci ming utuguzzo nege ki iyoko, atalne Tämütadden zozé necu.

⁵Aarike ngaa ci boye azze rok eet code ci eela to zinin cinne Tämütadden, ala nonno tūp kaal.

⁶Imma ngaa ci boye aminye ele cinne, ogon ki ci adahā ming ngen aruge nunun.

⁷Oobek ngaai cik boyek tilowinet cu, kar atin iróng ol angany nogo.

⁸Imma ming iróng eeti azunne tatus cinneng, ommogje ol cik ceez cinne, utubur enne zoz ci atuwē ol Tämütadden, ommog abarik enne eet ci ngen kelema Tämütadden.

⁹Teherik zar cik ngaa ci boye waraga wa engere ngaai cik boyek dainet ming uzucca erkinya ciginnek moten torkonom, kar bodok iróng ngen arumze ki eet imma.

¹⁰Anyik bodok ol kuduktā bunnat cinne, ki zoz ci azi ne, azunne balye dooli jurrum, iirkę, aggam erennok wak atuwē jurrum, kar gon keela boyyok.

¹¹Maję ngaai wak boyek ngen een uturtta, ma eherik zar ciggek waraga wa engere ngaai cik boyek dainet, eci ming itazak zinzetti ciggek ol cik macik, orongit kitikte, utuburet abarik zoz ci Kiristö.

¹²Anyahak nege elettⁱ ciggek l^okik^o, eci bali nege azi ne iróng atin nege katiyena kar k^{il}inglingtoziya Yes^u Kiristo.

¹³Kar gon kuluccet orog to eci illoⁱ giⁱ ci ogoni. Abarik aggit volong kar kilamtozzik nongitton cik ollu kar kudu^kt^a zoz ci iróng agano ki zoz.

¹⁴Korongi ngaai cik boyek wak ngen een uturtta kitiktte kar kitirrt^a dooli bak azunne jurrum, kar zin moddena iróng ngen aranne.

¹⁵Cin d^a, anyak ngaai cik boyek wak een uturtta ugge, utuburet zoz ci T^am^ut^add^en^o, unuwet zoz ci Sitano.

¹⁶Ming anyak ngaa ci atuwé ngaane cik boyek tatuge cinneng, anyik keela nogo, abunna iróng anyike ol wak alingling kelecie ci T^am^ut^add^en^o linglingon ci atame nogo. Kar zin keela ngaai cik boyek azze eeti ci eela to.

Tiriz loddikire cik keleciak jurrum

¹⁷Anyik ol cik atuwé kitirizet loddikire cik alingling Ceeze wa T^am^ut^add^en^o jurrum eci nege alingling jurrum. Ommogje ming uwahek ol kar kedemezit zoz ci T^am^ut^add^en^o.

¹⁸Eci azi Waraga ci T^am^ut^add^en^o ne, “Ma ecebi utug ci tango ngati үүртэ labi zone,” kar b^od^ok, “Ma ajurake eet orobiya cik alinglinga enne.”

¹⁹Ma elemi zoz ci aduw^a eeti code ngati ovolonge zare cik ddikiryoit ci Ceez wa T^am^ut^add^en^o, orong bbacak rama icima iiyo.

²⁰Imma ol wak anyak munyen, gerenyek, voek zoz orgene ci ollu kar ol dook koton goolt^e gerza ming ogon nege munyen.

²¹Kilotin, Timoteyo, zare cik T^am^ut^add^en^o ki cik Yes^u Kiristo ki cik anjilonya wak Tamutaddeno, zuute lotinnok wak kaduwaki ke, ma ahali ol. Tiriz ol dook jurrum.

²²Ma avileke eet imma linglingon ci T^am^ut^add^en^o ming ngen gga nonno jurrum, ma iizo munyen cik ol ugge, zuute ele kize caala paz.

²³Ma ngen audi maam do, taar merte cidici kar keela keng cunne eci gon inn^a omori keng.

²⁴Irye munyen^a cik ol ugge ming ngen l^okik^o kettede, imma munyen^a cik ol ugge iyelai vurrt^a ming okko l^okik^o ettede.

²⁵Ogon b^od^ok niko, iyelai kaala cik abunna ogon eeti, kicinnet ebere. Imma kaala cik gerzek iróng alugnye.

1 Timoteyo 6

Linglingon ci eet ci een ducait

¹Anyik duccak wak atu zoz ci Tämütäddeno kotoongooltte ddikiryyok waggek, kar iróng eeti imma ozoz gerzet zare cik Tämütäddeno ki demzinet cinne.

²Maijé duccaħa cik alingling ki ol cik atu zoz ci Tämütäddeno, ma ibbezzu nogo, eci nege eeggin ol cik atu zoz ci Tämütäddeno bük. Abarik itirizzet nogo jurrum, eci ol wak atin amuda mediz linglingone cinneng, ol wak atu zoz ci Tämütädden wa irez nege ko.

Demzinet wa gerze

Demez ol kar bodoq duwak kutuguzzo zoz necu,

³ming edemez eeti lotinnok wak aavtte do ngati lotinnok wak Manyitinna Yesu Kiristo een dede ki gool ci kanu ko,

⁴een enne eet ci odong ele. Iróng enne agga giij imma. Abarik orong kadang ol gagani ko kar zin kanyaha joore. Anyaha zin dangonet neci meder, ki zoz ci irawone ol, ki torinet, ki inonj ci gerze,

⁵anyaha ol wak eeggin giilcak dango kizzi zoz ci een dede. Inon ol neke azi ne, okko eeti een botoroc goole ci annuwe enne Tämütädden.

⁶Ming kabak baiz ci kongooline Tämütädden kar bodoq kalalit zinzetti, aanyyet Tämütädden kaal kizet botoro.

⁷Karitai naga loq cu ollin, illoj giij ci kanyaha. Kadaï atin bodoq ollin, illoj giij ci kovvoye bük.

⁸Iyoko zin, kelezzo ki kaal cik kanyak loqtä ngatu ko.

⁹Maijé ol wak orong kizeto botoro, ovvo iinak zoz ci gerze atimane loryentí kar atin kidita nogo pit.

¹⁰Eci ming irez eeti kaal oroot, anyak nongitton cik gerzek doq. Abarik ol uggak utuburet tuwenet zoz ci Tämütäddeno aartik zinzetti kaal, kar kanyaktak eletti uucez.

Ilot Paul Timoteyo kuzute zoz ci Tämütäddeno

¹¹Imma innä eeti ci Tämütäddeno, liit nongitton neko doq. Abarik tugu kaal cik abunna, zuute zoz ci Tämütäddeno, nyak tuwenet zoze ci Tämütäddeno, irez ol, ize gunun kar zin niim pirnanet.

¹²Zuute zoz ci atuwe Yesu. Abunna ming aggami zoz ci baiz wa aave udut bali aanyi Tämütädden. Iyela innä tuwenet zoz ci Tämütäddeno kicinnet icima kiziyet ol cik meelek ke.

¹³Kiloti anna inneta kar kicin Tämütädden wa aanyik kaal doq ruget ko, kar bodoq kicin Yesu Kiristo bük bali aduwak alaan Pontius Pilato tuwenet cinne ke,

¹⁴abunna ming azunne tilowinet cu zee kizzi rok zoz ci anganyi ol kobodak Manyitinna Yesu Kiriſto looc.

¹⁵Aanyik atin Tamutadden zoz neci kitta iitene ci agga enne, amayuwé enne kar kize baloit cōde tok, Alaan ci alaatu, Manyi ci tamutaddenet dōk.

¹⁶Tamutadden do niko ci iróng adai udut. Abak enne vooritene ci ataltali, illoi rok eet ci anime kuk ojonun, ngen eeti imma kicin nonno udut, illoi bodok atin ol cik acin nonno. Anyak enne komiz, kidinqdinganit nonno udut. Anyik kutug niko (Amin).

¹⁷Tilo ol wak eeggin botoro lötä kō, gerza ming aarik zinzetti kaal nek anyak nege kē. Abarik duwāk nogo kartik zinzetti Tamutadden wa een botoroc aanyyet kaal dōk kar naga katalte baiz.

¹⁸Duwāk nogo kutuguzzo kaal cik abunna, kar kizeto itok zoze ci abunna kar kizeto ol cik iirkē orong kar kozolit kaal ki ol.

¹⁹Imma goole necu aarik atin nege itokzet cinneng kize ci een jämítēn ci büullök cik avvū, kar nege kaggamit baiz wa een baiz dēdē.

²⁰Timoteyo, zuute zoz bali aanyi Tamutadden kē, bek jurrum. Ma edeconik tamutaddenet wak zozak ki zoz wa volongo awu ol kize genyiz,

²¹wak gon ol uggak iyakzä genyiz imma zin goole ci ogone nege niko amatiltē nogo ootti zoze ci tüwenet cinneng, utungtek abarik tüwenet zoz ci Tamutaddenq looc. Kala Tamutadden känyung eezet.

2 Timoteyo

2 Timoteyo 1

¹Annit Paulo ci keheri waraga cu, keeni toniat ci Yesu Kiristo wa bali atahalai. Orongnya Tamutadden kar kuwahek ol ruget wa bali uduwa enne ize ne, kamuda atin ngati karumzene ki Yesu ke.

²Keherike waraga cu Timoteyo wa kirezi ko, utugu enne ki ngeranni tuwenta. Kala anna Tamutadden Beetinna ki Manyitinna Yesu Kiristo, kar kaanci deten ki bunnat ki avvuzet yahé.

Irez Paulo Timoteyo

³Kanyik zany Tamutadden wa kalinglingek anna ko zinine ci voori ki baling ogoñ jijitigannik buk. Kala gon Tamutadden tup kaal ngati kaqadanin.

⁴Kaqada gon uluwa bali aluwe ngati kengerone ke, kazi gon ne aanya woye bodoñ kurumto kar katalto oroot.

⁵Kaqada tuwenet wanunne okkomi, ki tuwenet wa yangtunne Loyiz, ki tuwenet wa yaatunne Yuniz, kaggawañ niko aanyi inna buk tuwenet neci.

⁶Imma zin zoze necu, anyik ele kezezek ngati alinglinge zoze ci Tamutaddeno jurrum ki bali katadeki azzin kalaweki Manyi ke.

⁷Marrit Tamutadden iróng aanyyet vongiz ci dalanzetinu, aanyyet vongiz ci kokkomne ki ci kirezone ki ci kazunne eletti.

⁸Ma zin anyike aliyan kadayin ngati uwahake ol zoz ci Manyi, icima aggamnyi aliyan ngatinanni bali kecebine anna zoze cinne. Abarik nyak komiz ci aanyi Tamutadden ko, kar ijja kipirta ngatode ngati kuwahek ol kaviyak cik abunna.

⁹Eelawet Tamutadden kar zin katahalait kizet ol ciginnek Alile, iróng ahalanet giiye ci da abunna kogon naga, abarik idiman da Manyi eci abunna enne ladun. Baling ngen keteehenye looci, inon Tamutadden kar atin kaanyyet eezet goole ci atin ittonakket Yesu Kiristo wa atahalai.

¹⁰Kar iyoko, iyeleit zin Tamutadden bunnat cinne ngati aanyyet Tirizoit cinna Yesu Kiristo, kar kommog daiz, kar kanyaha ruget wa aave udut, kamuda goole ci kazikne kaviyak cik abunna.

¹¹Atahala Tamutadden kize toniat ci Yesu kar kuwahek ol kaviyak cik abunna, kar bodoñ kize demezoit ci zoz neci.

¹²Iyoko agidda ol zoze necu, iróng kanyai aliyan, marrit ming katu Yesu wa atahalai. Kagga niko ming kazunne linglingon cinne bali aanya ke zee kikiya iiteni ci atin okko enne obodane.

¹³Ggam zozonnok balik een dède iziyu ngatinanni kë, nyak tuwènet ki rezinet ngati Yesù Kiristo.

¹⁴Zuute kaviyak cik abunna aanyi Vongizi ci Alile, wa abak ngatinna.

¹⁵Agga rit innà niko utungteya ol balik loocé ci een zara Asia kë looc, owoye ciko Phygelus ki Hermogenes.

¹⁶Anyik Manyi kàmuyuk cèez ci Onesiphorus, marrit baliyé ozozikan, iróng enne anyak aliyàn zoze ci kecebine anna lagama kò.

¹⁷Baling okko enne arawa looc ci een Roma, orongnye zee bak arubanan.

¹⁸Anyik Manyi bai kàmuyuk Onesiphorus kar kuruba eezet ming okko Manyi Yesù obodak looc. Agga rit innà buk eelawa enne goolowé cik meelek loocé ci Ephesusi.

2 Timoteyo 2

Niim nongitton ngati agiddi ol zoze ci Yesù

¹Innà, Timoteyo wa eení ngeranni tuwèntà, nyak komiz eezete ci aave ngati Yesù Kiristo,

²kar zozzowà balik aziyi innà ngatinanni, ngati aavtte bbacaha cik meelek kë, anyonik zozzowà néké ol cik abunna kar atin nege kédemézít ol ugge buk.

³Niim pirnanet kiwagon aciiroci ngati alinglingé zoz ci Yesù Kiristo.

⁴Iróng eeti ci ogon ki aciiroci alinglingek Yesù ko iizo linglingon ci aave do. Ogon enne linglingon neci jurrum abunna ming atali Manyi.

⁵Ming ngen eeti ci avir kedeca vira, iróng ol amuci, anyike ol atin nonno gi ci ijare enne ol vurrtà ngati edeccai virà goole ci aduwànè nege.

⁶Arume ol wak eevye oroot oowa ngati ngen kibbire manà ci ollu.

⁷Inon zoz ci kàduwàki kò, aanyi atin Manyi genyiz ci okko aggawé kaal dook.

⁸Inona Yesù Kiristo odohize, wa een ngerrti Davídè wa atahalai bali ingane Tàmutàdden nonno daiza. Een nékó kaviyak cik abunna cigannik.

⁹Kapirna zoze ci kuwaheke ol kaviyak cik abunna kò. Kecebje lagama kiwagon mujuli, iróng zin zoz ci Tàmutàdden buk ecebje.

¹⁰Iyoko zin, kinima nongitton dook zoze ci ol wak atahala Tàmutàdden, kar nege buk kurubta tìrizenet ngati Yesù Kiristo, ki baiz wa azize aave udut.

¹¹Démzinèt wa een dède icu, “Ming kàdai naga ngati kazunne zoz ci Yesù, karuge atin ki nonno buk.

¹²Ming kanime nongitton cik ağiddet ol zoze cinne, kovvo atin kabal loç ki nonno. Ming kutuburret nonno, aburnnet atin enne agit bük.

¹³Ming iróng naga katu nonno, abunna enne iróng aburnnet, eci iróng enne amikzene ele cinne."

Bunnat ci orong Tämütäddën eet kar kilinglinge

¹⁴Oobek ol wak atuwé dëmzinët cu jurrum. Recanek nogo ngati azikne Manyi bük kar iróng adangone zozonnök. Iróng dangonet anyaha gi ci abunna, abarik egerzan ol nek azikne ke.

¹⁵Linglingozik Tämütäddën jurrum, kar ize ducait cinne ci abunna, iróng anyak aliyan, kar ggam zoz ci een dede jurrum.

¹⁶Ma iizo dangonet ci een liik, eci zoz neci eceba ol ootti kitiyyet tu goole ci Tämütäddeno.

¹⁷Ogon dangonet cinneng ki ngodocö ci ąbukbuwanek uzun. Imma olle nek anyaha gon dango ko, Hymenaeus ki Philetus,

¹⁸cik utunget abarik zoz wa Tämütäddeno een dede, itiktte ol tu, kar kegerezanit tuwenet cinneng ngati edemzeke ol zoz ci azi ne, itingazzo abarik ol wak ądaiqo daiza.

¹⁹Imma ol wak okkomi zoze ci Tämütäddeno kak, iróng omoti. Eherye zoz neci azi ne, "Agga Manyi ol wak atu nonno." Kar zin bôdok kize ne, "Ming orong eeti kütü Yesu, abunna ming uungnek munyen loç."

²⁰Imma ceeze ci eet ci een itoit wa addikire ko, anyak iijo cik eeggin dhahab ki ziik cik ataltali, ki cik eeggin keen ki cik eenycاي todowaca. Adimanai uggak kizeto cik riilik, ovvo uggak anyak linglingon ci ommog gonogi.

²¹Iyabzonikket zin kaala neko agita. Ming utungek eeti imma munyen loç, utugu enne ki gi ci azize agano ki linglingon. Aanyik ol kilili kar kilinglinge manyi ceez, aave kar kilinglingte linglingon ci abunna.

²²Tungek baiz ci logozu loç. Tug kaal cik abunna odohize, ki tuwenet Tämütäddën ki rezinet ol, ki avvuzet yahe ki ol wak atu Manyi zinzettinne cik alali.

²³Ma iizo dango ci adangone ol darace, eci okko anyaha joore.

²⁴Gerza ming adango ducait ci Manyi ki ol, abarik abunna ming iirkë olle dook, eheronik ol, kar bôdok kanyak zinin ci alali.

²⁵Abunna ming abariz ol wak adang nonno idic. Icima atin Tämütäddën uhu zinzetti ciggek, kar kutungttek munyen loç, kar kaggac zoz wa een dede.

²⁶Kar zin kilittet loryenit bali eceba nogo ootti kilinglingtozik nonno ke.

2 Timoteyo 3

Ize ojontte iinya cik obodane Yesu

¹Imma iyoko, abunna zin ming aziknnu zoz cu jurrum: Ming izeto ojontte iinya cik obodane Yesu, iinak atin kaala cik gerzek loç.

²Orong atin ol kaal dok kizeto ciggek, kar bodok kirezit orobiya, appik atin ol eletti, odom ol eletti oroot, ogon kaal cik gerzek ibatine, iróng ol ngen ongoole beetiggek ki eetiggek. Iróng anyik ol zany icima ongoole Tamutadden, abak baiz ci gerze.

³Iróng irez ol, iróng alalnek eet imma, anyak volong, iróng anyak urutoit zoza, anyak mootiz. Amarine zoz ci een dede.

⁴Ovolunge atin nege gonoggi, kar zin kutuguzzo kaal cik eeggin darace, odong eletti. Irez kaal cik lootu, abarik uunge Tamutadden.

⁵Ogon eletti ki cik eeggin ol cik Tamutadden, majje ngatu amikzene komiz ci Tamutadden baize cinneng. Ma orkoryyu ki ol cik ogon ki iyoko.

⁶Anyak olle néké uggé cik ovvo céezin cik ngaai wak amuje oottı kar kimicce nogo, aic ngaai néké munyenä, kar koronggit kaal cik gerzek irez zinzetti ciggek,

⁷edemez ol ngaai nékó odohize majje ngatu iróng aggam zoz ci een dede.

⁸Abure ol nékó zoz ci Tamutadden ki bali ming abure ol cik eeggin zara Jannes ki Jambares zoz ci Musesi ke. Amaliltte oottı ciggek, utuburet tüwenet wa een dede.

⁹Iróng zin atin zoz cinneng okko uumuc. Agga atin ol dok aliyakzet cinneng ke ki bali ming aggá ol zoz ciko Yanes ki Yambares.

Ilot Paulò Timoteyo

¹⁰Iyoko, Timoteyo, agga inna demzinet cinanni oroot, gool ci kowowene ki ol, ki gii ci korongi anna baize cinanni, ki tüwenet cinanni ci katuwé Tamutadden, ki zinin ci alali, ki gool ci kireze ol, ki baiz ci kanime nongittton.

¹¹Agga bodok inna gidenet wa agidda ol orogjowé cik een Antiyok, ki Iconium ki Lystra. Kinima gidenet neci kar Manyi keelawa nongittone néké dok.

¹²Dede, ming aanyik eeti zinin Tamutadden ngati Yesu Kiristo, abarik agid atin ol nonno.

¹³Majje ol wak gerzek ki ol wak een volongnyok, gerza atin zoz cinneng oroot, ovolongek ol kar bodok ol kovolongttek nogo.

¹⁴Majje ngatunne Timoteyo, medak demzinet baliye jurrum, kar bil tuwenta jurrum, abunna ming aggá ngene ci edemezin.

¹⁵Agga rit jinna Waraga ci Tamutaddeno baling ngen eeni idica. Aanyi zoz cinne genyiz ki tirizenet goole ci atuwe Yesu Kiristo kar ruba baiz wa aave udut.

¹⁶Akku Waraga ci Tamutaddeno dook Vongize ci Tamutaddeno, kar kedemezit zoz wa een dede, ci amad ol zoze ci munyaen, ki dimaninet zoz ci abaci, kar kedemez bunnat ci kabahe jurrum,

¹⁷kar zin eeti ci alinglingek Tamutadden kuruba arizet ci ogone kaal cik abunna.

2 Timoteyo 4

¹Kilaleki zare cik Tamutaddeno ki Yesu Kiristo wa atin okko apak lokiko cik ol wak ngen aruge ki wak adaito buk, kar zin goole ci okko enne akku ki baalinet cinne, kilotiki zoz cu:

²Uwahek ol zoz ci Tamutaddeno; abunna ming uwahek ol zoz ci Tamutaddeno odohize, kar tugura ootti cik ollu, tilo ol ngati ogone kaal cik gerzek, kar gon zozek ol, demez nogo zinine ci voori.

³Akku iiteni ci irong ol ngen orong kiziyet demzinet ci abunna. Abarik aluta demezyak kizeto meeble, orongit kar kuduktak nogo kaal cik iizo iin ciggek.

⁴Ungnek abarik atin zoz wa een dede loc, kar zin koronggit kiziyet zoz ci irong een dede.

⁵Imma zin jinna zuute ele cunne odohize. Niim piryanzet, lingling linglingon ci uwahek ol zoz ci Tamutaddeno.

⁶Imma iyoko, ikiya iiteni ci ovvo ol otodongnya kize wawac. Ikiya iiteni ci kungneke baiz cu loc, kokko tamu-kenga.

⁷Kutugu gii ci abunna linglingonte ci Tamutaddeno. Kedeca linglingon bali orong Tamutadden kar kidimanek nonno lota ngatu ke. Kuzute tuwenet zoze cinne oroot.

⁸Iyoko kere gii ci okko Tamutadden aanya luluk ci abunna alaanetu, eci anna kelemi zoz cinne. Aanya atin Manyi iitene ci okko enne obodak loc, irong enne anyak munyaen, etted atin lokiko labak. Irong zin atin Manyi amuca annit do, amuc ol dok wak irez nonno kar kerec iiten ci okko enne obodane.

Orong Paulo Timoteyo kivon nonno

⁹Timoteyo, korongi ladun ijja rok ngintu ataman,

¹⁰marrit eeti ci een zara Demasi irez kaal cik lotu, utungeya loc, kar kimire kuk orge ci een Teselonika. Okko Cresceni locce ci een zara Galatia, maje Tito okko locce ci een zara Dalamatiya.

¹¹Karumena iyoko ngatu ki Luka do niko. Ronga Marko kar zin orkortta buk, kar kilinglingoziyan.

¹²Kittona Tychicos kuk orge ci een Ephesus.

¹³Ming ikiya inna, nyaha ki ruum bali kungnek anna eet wa een zara Carpus orge ci een Troas ke, ki waraganya wagannik buk, ommogje waraganya wak eherye rucene.

¹⁴Utugweya bdok Alizanduru wa gon uurte ko kaal cik gerzek oroot. Aruk atin Manyi ngabolo cinanni do niko.

¹⁵Zuute ele cunne, eci enne adang zoz ci kuwaheka ol ko oroot.

¹⁶Imma iitene bali kozoza lokiko ke, kozozi zoz cinanni do, odoteya ol dok annit loc, illoi eet ci eelanna zoza. Anyik Manyi kalalek nogo.

¹⁷Abarik wazin neci, uzuta Manyi kar zin kaanya komiz ci kuwaheke ol kaviyak ciginnek jurrum, kar ol wak irong een Yaqd dok kiziyet. Eelawa zin Yesu daiza.

¹⁸Kagga niko ming eelanna atin Manyi kaale wak gerzek dok, kar kuwuya ngati baqlinet ci tamu-kengo. Abunna abarik ming kadingdingan nonno niko udut. Nonno nenen.

Izza Paulo ol dok

¹⁹Kiza ngaa ci Priscilla ki mac wainne een Akuila ki ol wak tatug ci Onesiphorusi dok.

²⁰Erahek eeti ci een zara Erastusi orge wa een Korinto, kutungeya Trophimos orog wa een Miletus, omori.

²¹Abunna ladun ming aqqunn*ı* ataman, ming ngen kikiya tagiz. Izayi ciko Ebulosi ki Pudenis ki Linus ki Kaludia ki gottenogget wak atuwe dok.

²²Anyik Manyi kavvu baize icima vongize cunne, anyik Manyi kaanyi deten.

Tito

Tito 1

Waraga wa eherik Päulo Tito

¹Annit Päulo wa atahala Tämütäddën kize duçait cinne kar zin bôdök kize tonyat wa Yesu Kiristo bali atahalai ke. Kittonnai kar kikiya kanyahak tûwenet ol wak engera Tämütäddën, kar kedemez nogo kaggac zoz wa een dêde, kar kîyelek nogo gool ci abahe nege ngati ongooolinne Tämütäddën.

²Aave tûwenet ki ggawenet zoz ngati zoz ci karike naga zinzetti ko, ąkkü zozé ci baiz ci aave udut, nonno ci een Tämütäddën, iróng enne ovolongi, ıduwá zoz neci ming ngen enne kidiman támú-keng ki loç,

³kar doize cinne, idiman enne loloyok kar enne kanyahak zoz cinne nginti voori goole ci aanya enne kar kuwahek ol kaviyak neke. Tämütäddën tirizoit cinna ci ąduwakan,

⁴Keheriki zin anna waraga necu inneta Tito, wa ıtugü ki ngeranni tûwente ci kozol naga ko: Anyik Tämütäddën wa een Bętinną ki Yesu Kiristo Tirizoit cinna kaanyi deten ki baiz yahe.

Linglingon wa Tito

⁵Kungneki balye loç ci een Crete, abunna ming edecak linglingon bali ngen anna kedecak ke, kar bôdök tahala nyakanganet orogjowé neke ki bali ming kaduwakan ke.

⁶Abunna eeti ci een nyakangan ming ogon kaal cik abunna. Abunna ming odem nonno ngaa tok niko. Abunna dooli ciginnek ming atu Yesu, kar bôdök iróng avir ootti.

⁷Abunna ming abak baiz ci emede eci enne een tuwayoit ci Tämütäddeno. Gerza ming idica zinin, gerza ming een bbakcoit, gerza ming een eet ci joorettu, gerza ming anyak zinin ci appwe orobiya.

⁸Abarik, abunna ming irez erennok, kar bôdök katal kütugu kaal cik abunna, abunna ming anyak urutoit zoza, abunna ming ogon kaal cik een dêde, anyik kabak baiz ci abunna alile.

⁹Abunna ming aggam enne kaviyak cik Yesu balik edemeze ol nonno ke; kar atin enne kitilo ol demzintë neci, bak iyela bacinnok cik ol wak abure demzinët neci.

Uduwá Päulo zoz ci linglingon ci Nyakanganet wak ovolongi

¹⁰Anyak ol cik meelek ibbez demzinët wa een dêde, edemez nege ol demzinët ci een darace kar külütet ol. Een zoz necu dêde ngati ollik Yaudo wak orong ol keteddit wucic vicaviccet kar kurubta tirizenet.

¹¹Ma anyike nyakanganet cik volongak k^o k^{edem}ezit ol cik T^am^ut^addeno, eci d^{em}zint^e neci egerzanit ol cik mee^{lek} oroot, iróng ngen elemi zoz ci een d^de^e. Orong demezyaha cik ogon niko q^{ro}b^{iy}a cik ollu.

¹²Anyak b^aliye arⁱtoit ci abak looce ci olli Crete, uduw^a zoz ci obod ki nogo, ize ne, "Een ol cik abak org^e ci Cretans k^o dook volongnyok; utuguzz^o nege ki elegje, kar b^odok kizeto guurw^a ki elemnyok."

¹³Een zin zoz necu d^de^e, tⁱlo zin abarik inn^a nogo jurrum, kar zin kokommit tuw^ent^e cinneng.

¹⁴Abunna ming abiliz zoz ci azikne ngari^{de}t wak Yaudo, ki zoz ci aduw^a ol wak utuburet zoz wa een d^de^e.

¹⁵Caalette kaala dook paz ngati ol wak anyak zinzettⁱ cik voorik. Maj^e ol wak gerzek baizi, iróng b^odok atuw^e, azze gii imma ci caale to, eci zinzettⁱ ciggek ki oottⁱ dook ulaltte.

¹⁶Aduw^ak nyakanganeta n^ek volongak ol zoz ci azi ne kaggayya T^am^ut^adden, maj^e abarik abure T^am^ut^adden goole ci abahe nege. Ogon kaal cik gerzek.

Tⁱto 2

Orong P^aulo Tⁱto kedemez ol zoz cu

¹Tⁱto, abunna zin ming edemzek ol d^{em}zin^et wa een d^de^e.

²Tⁱlo ol wak macik addikire abunna ming anyak uruttok baizowe odohize, kar ol kotongoolt^e nogo, kar kabaito baiz ci abunna. Abunna ming anyak tuwenet ci okkomi, ki rezinet ol, ki niimenet nongitt^on.

³Tⁱlo b^odok ngaai wak addikire buk kar kabaito baiz wa ngaai cik elemtta T^am^ut^adden. Gerza ming omomot ol volonga, gerza ming een bbakcok. Abarik abunna ming edemez ol kaal cik abunna.

⁴Abunna ngaai wak addikire k^o ming edemez ngaai wak kidik kar kirezit macwa ciggek ki dooli,

⁵abunna ming kanyak uruttok baizowe, kabaito baiz ci Alile, kuzutte ceezi ciggek jurrum, kutuguzz^o kaal cik abunna, kiziyet zoz ci macwa ciggek. Kar zin iróng atin anyahak dominet zoz ci T^am^ut^addeno.

⁶Imma goole neci ilotte ngaai wak addikire ngaai wak kidik niko k^o, Tⁱto, tⁱlo logoz buk kar kanyait uruttok baizowe kaale cik ogon nege.

⁷Abunna inn^a buk ming ogoni kaal cik abunna kar ol kicinnet gool ci abunna ngatunne. Abunna kaala n^ek ogoni k^o ming iyela d^{em}zin^et cunnong.

⁸Anyik dəmzinət cunne kubunna kar iróng ol ibbez zoz neci. Imma ol wak orong kadangttin, adak əliyanı iróng amuda gīj imma ci gerze kar kadangttet.

⁹Aanycik duccak wak əlingling ceeza ollin kiziyet zoz ci ol wak eegginn macigi ceezi kaale doq̄ kar nege katalit. Gerze duccah̄ ming əddilannek nogo zoz.

¹⁰Gerza b̄odok ming ogoroz kaal cik m̄aciginnu. Abarik abunna ming ogon kaal cik een d̄ede, kar ol kelemtta dəmzinət ci Təmütəddən wa een Tirizoit cinna.

¹¹Marr̄it Təmütədden iyelə deten ci eelanne enne ol doq̄.

¹²Edemezet dətinət kar kutungget baiz ci gerze ci iróng Təmütədden elemi. Abunna kabak loq̄e cu ngati kanyahe uruttok baizowe, kogon kaal cik abunna, kar b̄odok kaarttek zinzetti Təmütədden,

¹³ming kere naga mayuwenet niko, əkk̄u atin ki dingdingon ming okko Təmütədden wa əddikire Tirizoit cinna Yesu Kiristo obodak loq̄.

¹⁴Aanyik enne ele cinne kize wawac, kar keelawet baciñowę, kar kidimanit kizet caale, kar zin kaanyyet kizet ol ciginnek, kar koronggit kütuguz oroot kaal cik abunna do niko.

¹⁵Iyoko zin, Tito, demezek zozzok nək̄o ol wak atuwę. Dimannek nogo zozzok, anyik kütuguzzo kaal nək̄o. Aanyai innə komiz ci ilotte ol zozzowę nək̄o. Abunna ming əngoołinni ol doq̄.

Tito 3

Tugu kaal cik abunna

¹Tilo ol wak atuwę abunna ming aziye zoz ci gaalau ki ddikiryyok waggek. Abunna ming aziye zoz, kar kütuguzzo kaal cik abunna odohize.

²Gerza ming ozoz eeti gerzet, abunna ming alit dango. Abarik, abunna ming eegginnu ol cik gununik, abunna ming iirkennu olle doq̄.

³Keeeggın baliyę naga bük tarbale ki iyoko ol nək iróng atu zoz ci Yesu ko, ol ugge cik atikket tu, kar kizetta duccak cik kireza kaal cik orong eletti loryentak. Anyak baizi cinna țeel ki meder. Kamartoya ol, ovvo b̄odok ol amarinetta.

⁴Maijə zin Təmütədden wa een Tirizoit cinna abunna enne kar kize gunun.

⁵Itirizzet enne agita zoze ci bunnat cinne, iróng een kaale cik abunna kütuguzzo naga. Utunya Təmütədden münyen ciggac komize ci Vongiz ci Alile. Aanyet enne agit kurubta tıranet ci een jor ki baiz ci ngen akane jor.

⁶Ittonait Təmütədden Yesu Kiristo Tirizoit cinna kar kaanyyet Vongiz cinne.

⁷Itirizzet Yesu agit kubunnta jurrum detene cinne kommog kaal dōok. Aanyet gool ci elemannet Tāmutādden kar zoz ci karike naga zinzetti kō kamuda atin baize ci aave udut.

⁸Een zoz ci kādūwākkung kō dēde. Korongi abunna ming odolnannu zōzzowē nēkō oroot, kar zin ol wak ătu Tāmutādden kūzuttē zoz neci, kar kūtuguzzō kaal cik abunna odohize. Abunna kaala nēkō dōok ming eela ol dōok.

⁹Abarik, aara ele ngati adangone ol zoz ci obod ki jijitiggac. Avvū reena olle cik adango zoze ci lotinnok cik Yāudo. Een dangonet ci ogon niko kō darace, iróng karuba giij ci abunna to.

¹⁰Ming aave eeti ci ogon kaal cik anyaha ngeronet orgene cunnong, tilo nonno lak cōde icima lak rama bük. Imma ming emena iróng orong kizik, ma ngen edeconik nonno.

¹¹Abunna ming kāggā ol cik ogon niko, utungtek zoz ci een dēde lōoc. Ogon nege mūnyen bak aburnek eletti ciggék nong.

Zōzzok wak edecak Pāulo vurrtā

¹²Korongi kīttonākī Artemas icima Tychicos rok īnnēta, ming urubtain, ijja ataman, kar mudaka orog wa een Nikopolis, eci korongi kāvvū nginati kedeca tagiz.

¹³Eela eet ci een zara Zenas wagon ălingling lōkikā kō, ki Apollos, tīriz nogo kaale cik erone nege.

¹⁴Anyik ol ciggac kēdēmezit zoz ci līnglingonto, abunna ming edemezek eletti zoz ci eelanne nege ol cik apirna.

¹⁵Izayi ol cik kaavtiya ngatu kō dōok īnnēta. Izza ol wak ătuwe irezet agit kō bük. Anyik deten ci Tāmutāddēnō kāvvū ngatinnōng dōok.

Vilomene

Vilomene 1

Zawinet ci Päulo

¹Kittona waraga cu anna Päulo wa kecebje lagama zoze ci Yesu Kiristo. Keherya waraga cu anna ki Timoteyo gotonet tuwenta. Keherika Vilomene gotonet tuwenta kar bôdok kalinglingnya buk zoze ci Tämütadden.

²Keherika bôdok ngoonet tuwenta een zara Apphia, ki gotonet Arkipas wagon alingling zoz ci Tämütadden buk ko, ki ol wak atuwé keleciak gon alute ceeze cunne ala Tämütadden ko.

³Anyik Tämütadden Beetinnä ki Manyi Yesu Kiristo kaanyung deten ki gano.

Aanyik Päulo Tämütadden zany

⁴Gotona tuwenta Vilomene, kanyike anna odohize Tämütadden cinanni zany ming kokko kaadannı lawinte cinanni,

⁵eci anna kizya tuwenet ci atuwé innä Manyi Yesu ki rezinet ci ireze innä ol cik Tämütadden dook.

⁶Kala anna Tämütadden abunna innä ming ezekzegi ming okko ozoli tuwenet cunne ki ol, kar atin innä timan kaal cik abunna kamuda naga ngati Kiristo.

⁷Gotona tuwenta, aanya rezinet cunne talninet oroot ki zoz ci abunna, eci innä anyike zinzetti cik ol wak atuwé katalto.

Ilalek Päulo Onesimos zoze ci Vilomene

⁸Eci anna kanimnyi zoze ci Kiristo kar kuduwä zoz ci korongi anna innet kar tugu, een dede.

⁹Abarik kilaleki rezinta, anna Päulo eeti ci addikire. Iyoko kecebje zoze ci kuwahek ol kaviyak cik Yesu Kiristo.

¹⁰Kilaleki anna innet zoze ci Onesimosi ci ngen een dolec, ize enne ngeranni tuwenta baling ngen kecebje lagama.

¹¹Iróng enne baliye een dolec ci abunna ngatunne, imma iyoko ize dolec ci abunna ngatinna dook.

¹²Ming nunun kirezi anna Onesimos oroot, kittonaqi zin anna nonno kobodain.

¹³Kirezi anna oroot ming kaavtiya buk ngatu kar enne karagiz ngintunne keelawa zoze ci kaviyak cik abunna ko, ogon ki ci kecebje lagama zoze necu.

¹⁴Iróng anna korongi kütüğü giimma ming ngen innä lema, kar ming elema innä arrak abunna, gerza ming kadangeki anna innet zoz.

¹⁵Icima də Tamuṭaddən ci aanyung edeyo ki nonno arrak doyoit kar ming okko enne oboda, kar əvvüt ngatode udut.

¹⁶Iróng zin enne ngen abak ki baliye ducaiti icima lāngizentı ko, abarik ize eet ci ceezü gotonet tūwəntə ngati Manyi.

¹⁷Iyokö zin, ming aggə innə keenı anna goonu ci kalingling buk, ggama nonno ki ming aggamaṇa innə annit ceeze cunne.

¹⁸Ming ətuguwəj də enne innət gii ci gerze icima anyak ngabolo cunne, kəruui atin anna.

¹⁹Keheri anna Pəulo zoz necu əttə cinanni. Kəruui atin anna ngabolo neci, iróng zin atin anna kabungi eeni innə buk eliya ngabolenit cinanni goole ci amudanne innə baiz ngati Kiristə.

²⁰Korongi anna dədə, gotona tūwəntə kar kuruba gii imma ngatunne ngati Manyi; anyik zinin cinanni katalo ngati Kiristə.

²¹Keheriki anna innət waraga cu eci kariki anna innət zinin, eeni eet ci əngoołınan, kaggə ogoni atin innə kaal cik meelek cik ngen anna kijjin buk.

²²Korongi kuduwaị zoz cəde, dimanika nginti erennou ci kokko koonge, eci korongi kivonin, izik Tamuṭaddən lawinet cunne.

Zawinet ci vurrtə

²³Ittonə zin eeti ci een zara Epaphras zawinet cinne, nonno ci kecebina buk zoze ci kuwaheka ol kaviyak cik Kiristə Yesu.

²⁴Ittonə bədək Marko, ki Aristarkas, ki Demas ki Luka zawinet cinneng. Eeggın nege ol cik kalinglingnyə buk ngatode.

²⁵Anyik deten ci Manyi Yesu Kiristə kavvü ki vongizzok ciggök.

Iburu

Iburu 1

Anyak Ngerrti Təmütəddəno doiz ci ommog anjilonya

¹Imma də bali reena, goolowə cik meelek, ozozik Təmütəddən jijitiggac balik reentik kə, zoz wainne goole ci ittonanə arıttok cik zoz ci Təmütəddən kiyita kuduqtak ol zoz ci aduwə enne.

²Imma zin iyoko ko, ittonaqet Təmütəddən Ngerinne kikiya kanyahaet kaviyak cik abunna. Eenyca Təmütəddən lög̊ ki tamu-keng doq̊ ngati Ngerinne. Een atin kaala doq̊ cik Ngerinne.

³Iyela Ngerinne doiz ki dingdingon ci Təmütəddən, ogon enne odohize ki Təmütəddən. Aggam zin enne lög̊ doize cinne. Baling utunya Ngerinne munyen ciggac doq̊, avvu zin loota atte ci azzo dingdingontə ci Təmütəddən, tamu-kenga.

⁴Ommog zin enne anjilonya cik Təmütəddən doq̊, kar zara wak akanonik nonno kubulte kommog nogo doq̊.

Ommog Yesu toniak cik Təmütəddəno veelek

⁵Ngen Təmütəddən iiten imma kizek anjilo code anjilonyai ne, “Eeni innə Ngeranni; kiize anna wazin cu Baatunne.” Icima bodoq, annekk anjilonya ugge ngatinneng ne, “Keeni anna Baatunne, Okko innə eeni Ngeranni.”

⁶Baling ittonaq Təmütəddən Ngerinne wa əde tok lög̊, “Ilotek anjilonya waginnek doq̊ abunna ming adingdingan nonno.”

⁷Imma baling ozoz Təmütəddən zoz ci obod ki anjilonya waginnek, azi ne, “Kuhu anna anjilonya cigannik kütuguzzo ki ngooti, ki ahattı cik gwooyoo.”

⁸Abarik Təmütəddən ozoz zoz ci obod ki Ngerinne, azi ne, “Eeni innə Təmütəddən, abali atin lög̊ ize alaan ci abak udut! Okko alaanzet cunne apahek ol lokiko jurrum.

⁹Irezi innə zoz ci abunna, kar tubur zoz ci gerze,

iyoko zin anna Təmütəddən cunne, katahalai zin innət Təmütəddən, kaanyi linglingon ci ommoge innə gonoggu doq̊ goole ci kavudı maale ci talninto.”

¹⁰Ozoz bodoq Təmütəddən zoz ci Ngerinne, azi ne, “Manyi, bali arrak oowa, innət ci akane teheenyinet ci lög̊ doq̊ kar bodoq teheenya tamu-keng.

¹¹Ovvo atin looci ki tamu-keng azzə dakdak kütugu ki rüüm ci erece kumu. Imma innə abai udut.

¹²Anyumi atin innə lōc ki tāmu-keng kiwagon rūum ci alucek ele, kar bōdōk aragizek nogo kiwagon rūumanı. Maije innə, iróng ele cunne ukce, abai atin udut.”

¹³Ngen Tāmutaddēn iiten imma kuduwāk anjilonya ciginnek zoz imma ci azi ne, “Avvū atte cinanni əzzo ngati ədingdinganı ol, zee kanyik anna mōddō wagunnek, kāvvuto zoone ciginnek.”

¹⁴Eeggīn anjilonya cik Tāmutaddēnō vongizzok cik ittona Tāmutaddēn kar kilinglingtozik ol wak amuda tirizenet ci Tāmutaddēnō.

Iburu 2

Iziyyet Zoz ci Tāmutaddēnō

¹Eci kiziyet naga zoz baliye, abunna ming kazunne, gerza ming katik tu.

²Een kaviyaha balik anyaha anjilonya kē dēdē, imma ol wak adul zoz neci, icima abure lotinnok nēkē ettedik Tāmutaddēn nogo lōkiko cinneng.

³Ming kutuburret naga gool ci abunna kamudane tirizenet ko, kalit lōkiko ci Tāmutaddēnō woye kū? Uduwā Yesu Manyi zoz necu arrak oowa, imma ol balik iziyyet kē aggac ming een zoz ci een dēdē, nogo cik aduwakketa.

⁴Iyelekket Tāmutaddēn tirizenet cu, bali uduwā Yesu kē goole ci ogone kaal cik avula kar enne kiyela tirizenet cu kaale cik abunna aanyik Vongizi ci Alile nogo.

Itirrai Yesu kize eet ci diiri

⁵Ngen Tāmutaddēn kuduwāk iiten imma anjilonya ciginnek zoz ci ovvo atin nege abale lōc ci een jor, ci kozoz naga zoz cinne ko.

⁶Abarik eherye ngamani Warage ci Tāmutaddēnō, ajjin eeti imma Tāmutaddēn annek ne, “Nya ming inoni innə zoz ci eeto ko, ngerrti eet ci diiri ci azunne innə nonno ko?

⁷Anyik innə nonno kize vurrut ci anjilonyau;

idindingannu zin innə nonno kize alaan.

⁸Kar anyik nonno kabal kaal dōk.” Kar goole ci abale enne kaal dōk ko, iróng Tāmutaddēn ungnek gii imma ci iróng enne abali. Iyoko, iróng naga kacin ming abal eeti kaal dōk.

⁹Abarik zin kicinnta Yesu bali arrītai kar kize vurrut anjilonyai cik Tāmutaddēnō arrak doyoit. Iyoko, idindingan Tāmutaddēn nonno kize alaan, eci atar enne daiz, kar zin zoze ci deten ci Tāmutaddēnō atar enne daiz zoze cinna dōk.

¹⁰Eeggīn kaala dōk cik Tāmutaddēnō, nonno ci adiman kaal nēko doize cinne. Idiman Tāmutaddēn gii ci abunna ngati aanyik Yesu kubunna ngati apirnane

keete ci een talakec, baling itiriz enne dooli cik Tamutadden cik kelemtta nonno kar kozolit dingdinganinet ci Tamutadden.

¹¹Yesu ci anyike ol kizeto dooli cik alile Tamutadden, ode beeti ol nek aanyik Yesu kizeto dooli cik Tamutadden ko. Irong aliyan adak Yesu ngati awu nogo kizeto gottenoggi ki ngonoggi.

¹²Eci enne annek Tamutadden ne, “Kokko atin kuwahek zoz cunne gottenogga; Imma ngati aavtte ol cik keleciak dook, kinnati atin anna inneta longa.”

¹³Kar bodok, “Karike anna nonno zinin oroot.” Kar bodok kize enne dee ne, “Annita icu, ki dooli cik aanya Tamutadden.”

¹⁴Keeggin naga ol cik diirik, een Yesu buk eet ci diiri. Gool zin ci akkunaket Yesu agit ko necu, kar kikiya kada kommog loryenit ci anyak komiz ci daizo.

¹⁵Adai enne kar keela ol dook wak abak kize duccak ongoole daiz.

¹⁶Irong Yesu akk dede kar kikiya keela anjilonya, abarik enne akk kar kikiya keela dooli cik dooli cik Aburahami.

¹⁷Atubuz Tamutadden Yesu ki ol cik diirik dook, kar kilinglingek Tamutadden kize alaan ci addikire wawaco abunna arik zinin nonno, uuwa atin ol cik Tamutadden, kar zin kaanyik ele cinne kize wawac ci alalnek ol muyen.

¹⁸Iyoko zin, eci ippira Yesu bak atiman loryent, eela atin enne ol cik atiman loryent buk.

Iburu 3

Ommog Yesu Muses

¹Gotonogga ki ngonogga wak tumentak balik awuyyung Tamutadden wa alile tamu-kenga, inonit zoz ci Yesu ko, wa een toniat ci Tamutadden kar bodok kize alaan ci addikire wawaco wa katu naga zoz cinne.

²Ogon baliye Yesu odohize linglingon ci Tamutadden ki bali Musesi een eet ci alinglingek ol cik Tamutadden odohize.

³Anyike Tamutadden Yesu kommog Muses, ogon ki iyoko, ming ommog eeti ci eenyet ceez, ceez ele, kar kirezit ol nonno kommog ceez neci.

⁴Eenyet eeti ci diiri ceez, abarik Tamutadden ci eenyet kaal dook.

⁵Alinglingek Musesi ol cik Tamutadden wak een Ceez ci Tamutadden, aduw zoz ci atin okko ogone.

⁶Maije Yesu Kiristo Ngerrti Tamutadden odohize alinglingek ol cik Tamutadden. Keeggin naga Ceez wa Tamutadden, ming karike naga zinzetti zoz Tamutadden kere naga ko.

Uzutté zoz ci Tämütäddeno

⁷Iyokó zin, ki ming aduwá Vongizi ci Alilé kó: "Wazin necu, ming aziknnu niga muluk ci Tämütäddeno,

⁸ma aburnnu zoz cinne, ki baling itiyyet jijitiggok tu, baling atimana nege annita balala,

⁹ngati atimana jijitiggok annit kar kutuburret zoz cinanni kar erkinya moten wec balala, icinnet zin nege kaal cik avulá kütugu anna ke.

¹⁰Zoz zin ci kaburnek anna nong buul neci kó nenen necu, kar anna kize ne, 'Ovvo odohize zinzetti cigcek tuá, iróng nege agga góollok cigannik.'

¹¹Kar zin anna kütugu olom ngati kaburne nong, "Iróng atin nege iizo looc cinanni kiyebéze kabahe yahe."

¹²Artta iin, gottenogga ki ngonogga, ma izzoyu munyen cik iróng aanyung utuwet Tämütädden bak atíkku tu.

¹³Abarik kitiloz gottenogget ki ngonogget odohize, ki iyokó ming aduwakket zoz ci Tämütäddeno wazin necu kó. Ma anyikku munyen kecebtaung oottí kar utuburet zoz ci Tämütäddeno.

¹⁴Kozol naga linglingon ci Kiristo ngatode. Abunna katú naga nonno dede udut ki baling katú arrak oowa ke.

¹⁵Zoz zin ci eherye Warage ci Tämütäddeno icu: "Wazin necu, ming aziknnu niga muluk ci Tämütäddeno, ma aburnnu zoz cinne, ki baling itiyyet jijitiggok tu."

¹⁶Aggayyu niga utuburet jijitiggok nong zoze ci Tämütäddeno baliye. Muses baliye ci een alaan ci anyaha nogo Masira.

¹⁷Omoze baliye Tämütädden ngatinneng erkinya moten wec, eci nege ütuguzzo munyen ngati iróng atu nonno, kar zin kadaito balala.

¹⁸Eeggín zin neke ol balik azi Tämütädden ne, iróng atin nege arum looc cinne ci ovvo nege iyebéze. Eeggín nege ol balik iróng aziye zoz ci Tämütäddeno.

¹⁹Iyokó zin, iróng nege iizo looc cinne iyebéze enne, eci iróng nege atu Tämütädden.

Iburu 4

Uduyai zoz ci okko eeti ci diiri abahe yahe

¹Ngen Tämütädden odolna zoze ci okko atin eeti ci diiri iizo looc ci iyebéze Tämütädden, abunna kazunne zoz neci kar iróng eeti imma odotonik vurrut.

²Kizikta naga elettine kaviyak cik abunna balik uwahekket ol kę, ki baling aziye olli Yaqdo balik aavtte balala kę. Baling iziyyet nege kaviyak nekə nunun, iróng zoz neci eela nogo, eci iróng nege atu Tämütädden.

³Imma zin naga dook cik kelemtta kaviyak cik abunna ko, kovvo kizzo loocé cinne kiyebəz yahe. Azi zin bodoq Tämütädden ne, "Kutugu anna olom ngati kaburne nong, "Iróng atin nege iizo looc cinanni kiyebəze kabahə yahe." Ma woye nunun edeca Tämütädden linglingon wainne bali kananta eenycane tämu-keng ki looc.

⁴Eherye buwe ci Tämütädden ozoz enne zoz ci obod ki iiten bali edeccane enne linglingon wa bali eenycane looc kar kiyebəz. Kar kize ne, "Omon zin Tämütädden teheenyinta iitene wa een turgerem."

⁵Kar bodoq zoze ci aduwə enne oowa ko kar kize ne, "Iróng atin nege iizo looc cinanni kiyebəze kabahə yahe."

⁶Ngen zin atin ol uggak iizo looc cinne iyebəze ko, imma ol balik iziyyet kaviyak cik abunna, iróng atin nege iizo looc cinne iyebəze eci nege utuburet zoz ci Tämütädden.

⁷Iyoko zin, arik Tämütädden iiten imma, ci awu enne kize Wazin necu, kar bali iiten imma ozozek enne ol goole ci Davide, ki bali udwə enne oowa kę, "Wazin necu, ming aziknnu niga muluk ci Tämütädden, ma aburnnu zoz cinne."

⁸Iróng een nginti ovvo ol abak yahe, een looc ci een zara Kanaan, ngin bali okkoye Joshua olli Yaqdo kę. Iróng weda Tämütädden ozoz goole ci Davide zoze ci wazin imma.

⁹Anyaha zin Tämütädden iiten wa ayubze ol ciginnek ko.

¹⁰Ming amuda ol mediz ci iiten ci yubzentə eci nege amuda yubzenet giiye ci ogon nege, ki iyoko bali edeca Tämütädden linglingon ci eenycane tämu-keng ki looc kę kar kiyebəz.

¹¹Iyoko zin, kutuguz naga dook kaal cik eelannet kar kumudda baiz ci kabahə yahe, ma anyikku eet imma kutubur zoz ci Tämütädden, eci abure enne zoz ci Tämütädden ki bali olli Yaqdo balik aavtte balala ming abure kę.

¹²Eci zoz ci Tämütädden een ci abak udut kar bodoq kilingling udut. Leheda kommog illa wa lehedi abanyo dook, iizo kenger zinin ki vongiz ci eeto ecito. Etted zoz ci Tämütädden zoz ki vongiz ci aave zinina ki zoz ci inon eeti.

¹³Illoï gii imma ci aave loota ngatu ci iróng Tämütädden acinni. Acin enne kaal dook, abunna kaduwak nonno zoz ci een dede.

Een Yesu alaan ci addikire wawaco

¹⁴Iyoko zin, kanyak naga alaan ci ɻaddikire wawaco, een enne Yesu, Ngerrti T̄amut̄addēnō bali okko t̄am̄u-kenga ke. Abunna zin ming kazunne t̄uwenet cinna wa bali obod ki nonno.

¹⁵Kanyak alaan ci ɻaddikire wawaco ci ɻagḡa ming k̄eeggin naga olli m̄unyen̄u itiman zin l̄oryent̄i nonno goolow̄e dook ki iyoko naga dook ko, anyak gii c̄ode, ngen enne kabac zoz imma udut.

¹⁶Koot zin naga dook rok Manyi T̄amut̄addēn ngati iróng k̄ongooline gii imma kar kaanyyet deten, kar kurubta bunnat kar keelawet agit dook iiten̄e ci koronge naga kaal.

Iburu 5

¹T̄amutadden ci ahala alaan ci addikire wawaco dook. Aanyik enne nonno k̄ilingling kar kalawek ol T̄amut̄addēn, kar b̄odok kotodongek nonno kaal cik aara ol m̄unyen̄.

²Owowo enne ki ol wak iróng ɻagḡa gool ci baizo jurrum eci enne buk een eet ci diiri.

³Gool zin ci otodongek enne T̄amut̄addēn kaal kizeto wawa cik aara m̄unyen̄ ciginnek ki cik ollu buk.

⁴Illoj eet imma ci woye okkoye linglingon necu oow̄e cinne, T̄amut̄addēn do niko ci ahala eet ki baling ahala enne eet ci een zara Aaron kize alaan ci ɻaddikire wawaco Ceeze wa T̄amut̄addēnō.

⁵Ogon zin b̄odok goole necu niko, iróng Yesu K̄irist̄o ahala ele cinne manyi kize alaan ci ɻaddikire wawaco Ceeze wa T̄amut̄addēnō, T̄amut̄addēn ci ahala nonno, ɻannek ne, “Eeni inn̄a Ngeranni; kiize anna wazin cu Baatunne.”

⁶Ize zin T̄amut̄addēn buwe emani ne, “Eeni inn̄a eet ci wawaco ci aave udut, ki bali eeti ci wawaco wa een Melchizedek ke.”

⁷Baling ngen Yesu abak loqt̄a ngatu, ala enne T̄amut̄addēn ilalek k̄ivit̄a tilalo. T̄amut̄addēn ci eela nonno daiza. Izik zin uluw̄a cinne eci enne elema kar kutuḡu zoz ci aduw̄ak T̄amut̄addēn nonno.

⁸Ming een Yesu Ngerrti T̄amut̄addēnō nunun, edemez enne gool ci azunne ol zoz ci T̄amut̄addēnō gidente bali apirnane enne ke.

⁹Ma baling elema Yesu kutugu zoz neci dede, aanyik zin enne ol wak elemi nonno tirizenet ci aave udut.

¹⁰Aanyik zin T̄amut̄addēn nonno kutugu ki bali alaani ci ɻaddikire wawaco ki bali Melchizedei.

Azi T̄amut̄addēn ne, ma atikk̄u tu

¹¹Kanyak kaal cik meelek cik kozoz zozé necu, okkomi ming koobekkung, eci niga eegginnu ol cik ədingdinge ootti.

¹²Iyoko zin, aggayyu woye ette niga zoz ci Tämütäddeno jurrum kar edemezit ol ugge. Abarik niga orongnyu eet imma ci kar kedemezung zoz ci Tämütäddeno bôdok. Ogonnu niga ki dooli cik ngen idice, ngen aud ira do, iróng adak áhát.

¹³Ming ngen eeti ogon ki dolec, orong dainet ciginnek kizeto ira, iróng enne aziye demzinet ci bunnat ci Tämütäddeno.

¹⁴Imma ol cik ıddikirret adak áhát ci okkomi, eci eletti ciggek aggayyek dainet neke. Agga nege zoz ci abunna ki ci gerze.

Iburu 6

¹Abunna zin naga kovvo ki tadden tuwente cinna, iróng bôdok kedemez demzinet bali oowu Kiristo ke. Eeggın neko demzinet cik Yesu balik oottinu ke: Abunna ming kungnek munyen looc cik anyaha daiz ko, kar kütuwet Tämütädden,

²kaggä naga zoz ci aggame ol batitimo ki azzin cik ataddék ootti cik ollu alawek Tämütädden kamuyuk nogo, ki zoz ci ingane enne ol daiza, kar bôdok enne ketedek ol lokikö ci aave udut.

³Kar atin Tämütädden keelaweta, kar zin tuwenet cinna kuk tadden.

⁴⁻⁶Anyak ol cik elemitta zoz ci Tämütäddeno arrak dede, kar kurubta zoz neci, kar kimirte ki vurrut, illoj bôdok gool ci kar koboddai nege kar kimirtozik zoz wa een dede udut, eci bali arrak aavtta nege vooritene ci Tämütäddeno, atarit nege mayuwenet cinne abunna, kar Vongizi ci Alile kabak ngatinneng. Iziyyet nege kaviyak cik abunna Tämütäddeno aduwak nogo ko dook, eci alingling zinzettinne ciggek. Agga nege zoz ci addikire atin akku ke. Ming aggac nege kaal neko dook, kar kimirte ki vurrut, iróng ngen obodak Tämütädden, eci nege aruwék Ngerrti Tämütäddeno keet ci een talakec, abarik anyakttak nonno aliyän orgene ci ollu.

⁷Ogon ol uggak ki looci ci atilne tämu oroot, kar ol cik looc neci kanyait dainet. Amuyuk Tämütädden todowa neke.

⁸Imma ol cik ogon ki looci ci anyak biila kar kize dörongot, iróng abbire, otor Tämütädden looc neci. Imma vurrtä atuz atin ol biila neke.

⁹Imma niga gottenogga ki ngonogga tuwenta, kaduwakkung kaal neke ko eci kaggayya niko ming ogonnu kaal cik abunna cik okkoyyung goole ci ruget wa aave udut.

¹⁰Aggam Tämütädden ol goole ci abunna, iróng enne erehek linglingoni ci alinglingekku niga nonno ki rezinet ci irezzu niga nonno goole ci eelannu ol ciginnek ki balye. Agga zin enne niko ming emenannu ngati eelannu nogo.

¹¹Korongnya naga igeet dook abunna ming emenannu goole necu kar umudda kaal wak odolta zinzetti cuggok.

¹²Ma arnannu goole necu, utuguz ki ol wak atuwé wak aqid ol kar kuzutte zoz ci Tämütäddeno.

¹³Baling amuyuk Tämütädden Aburaham zozé wa bali udem enne ke, illoj eet imma ci ommog Tämütädden, annekk zin enne Aburaham ne, ittonik ele cinanni,

¹⁴“Kamayuki atin anna innet dede kar kaanyi dooli cik meelek.”

¹⁵Erewo zin Aburahami zee kakat zoz bali udem Tämütädden ke moole.

¹⁶Ming orong gon ol kar kumudda zoz wa een dede ngati adangone, anyik ol kalakaddit illa kiyelai zoz wa een dede.

¹⁷Azi Tämütädden ne, ittonik ele cinne, orong enne zoz wainne een dede ko kar kaggac ol jurrum, iróng atin enne uhu zoz neci, kar ol wak elemna nonno kaggac een zoz cinne dede.

¹⁸Utugu Tämütädden niko kar zin kaale cik eeggan rama, iróng enne uhu eci iróng Tämütädden ovolongi zozé wa udem enne, imma naga ol cik kiviret ko, kar kurubta zoz ci karike naga zinzetti ko, anyazoita kar izoccet woye agit oroot.

¹⁹Aanyyet zoz ci udem Tämütädden ko komiz. Okko zoz neci rok rüüm ci enger Ceez wa Tämütäddeno Ngati Alile Oroot.

²⁰Aave Yesu nginati, uk enne oowé cinna, iizo Ngin neci Alile Oroot ke zozé cinna. Ize zin enne alaan ci addikire wawaco udut, ki bali Melchizedek.

Iburu 7

Ommog alaani Melchizedeki Aburaham

¹Een Melchizedeki alaan ci orog ci een Salem, een bôdok enne eet ci wawaco ci apahek Tämütädden kaal. Urumto enne ki Aburaham baling oboda illawa, ommog enne alaat, kar zin kumuyuk nonno.

²Aanyik zin Aburahami Melchizedek taban ci alaatu gii çode kaale cik eeggan omoto kaale ci anyak enne dook. Een zara cik een Melchizedek “Alaan ci voori zinin per annu zoz ci Tämütäddeno.” Anyak bôdok zar ugge cik een “Alaan ci Salemi.” Azi ungec cinne ne, “Alaan ci anyak gano.”

³Iróng eeti imma aggé ming anyak enne yaatinne icima baatinne, illoj rok jijitiginnék, iróng ol aggé iiten ci arritané enne, icima ci okko enne adaknë. Ogon

enne ki Ngerrti T̄amutaddēnō, eci erahek atin enne een eet ci wawaco ci aave udut.

⁴>Addikire Melchizedeki kommog veelek. Inonit zoz cu: Aanyik Aburahami nonno taban cinne gii cōde kaale cik eeggīn omoto azīzē akana enne illawa.

⁵Kaggā əduwā lotinnōwā cik Musesi zoz ci azi ne əvvū ol wak wawaco boore co eet ci een zara Lēvi, kar ol kaanycik taban cinnēng gii cōde kaale cik eeggīn omoto ki ming eherye lotinnōwē, ming een ol nēkē gottenoggi nūnūn, een Aburahami jijitinnēng dōok.

⁶Imma eeti ci een Melchizedek kō, iróng əkkū boore co Lēvi, abarik Aburahami aanyik nonno taban cinne gii cōde kaale cik eeggīn omoto akana enne illawa, kar zin enne kāmuyük Aburaham, nonno bāliyē ci aanyik T̄amutadden zoz ci əduwā enne ke.

⁷Kaggā zin naga dōok əmuyük eeti ci addikire eet cidici.

⁸Kar gon bāliyē, aluta gon ol wak wawaco balik ədajtō kē taban cinnēng gii cōde kaale cik eeggīn omoto kaale dōok; majē bali goole emani, aluta eeti ci əduyai aruge udut kō.

⁹Azi woye eeti imma ne, aluta boor co Lēvi dā taban neci gii cōde kaale cik eeggīn omoto ngati ollu kar kanyik Melchizedek zare cik Aburahami,

¹⁰eci baling urumto Melchizedei ki Aburaham, ngen Lēvi kitirrai.

Ogon Yesu ki Melchizedek

¹¹Ming woye anyahak boor co Lēvi ol cik diirik gii ci əvila ol munyen goole ci eegginnē nege ol wak wawaco, eci T̄amutadden aanyik ol lotinnōk goole ci ol wak wawaco cik buyl neci. Ming anyaha nege gii ci aara ol munyen, inya zin ming ittona T̄amutadden eet imma ci wawaco ci ogon ki Melchizedek, iróng enne ogon ki eeti ci wawaco wa een Aaron?

¹²Ming əkkū eeti ci wawaco boore ci aave do, aragizek atin T̄amutadden lotinnōk cik Musesi ki lotinnōk ugge.

¹³Akku eeti ci keheri zoz cinne kō biilete ci aave do, ngen eeti imma biilete neci kilingling kize eet ci wawaco itelē ci reene ci Ceez wa T̄amutadden.

¹⁴Kaggā naga jurrum əkkū Manyi Yesu boore co eet ci een zara Jūda, ngen zin Musesi kidima ol wak wawaco imma boore neci.

¹⁵Ming zin ogon niko, uhu atin T̄amutadden lotinnōk cik Musesi, ming okko enne ittona eet imma wa wawaco ci ogon ki Melchizedeki.

¹⁶Een eeti ci wawaco kō, ci əlingling Ceeze wa T̄amutadden, ahala Manyi zoze ci een jor, iróng een zoze ci boor cinne, abarik eci bōdōk anyak enne doiz ci abahe udut, illoj gii imma ci əruk nonno.

¹⁷Azi bui ci Tämütäddeno zozé ci Yesú ne, “Eení inna eet ci wawaco ci aave udut, ki bali eeti ci wawaco wa een Melchizedek ke.”

¹⁸Utungek zin Tämütadden lotinnok balik Musesi ke looc eci iróng nege anyak doiz.

¹⁹Iróng zin lotinnowá ngen atíriz eet ci diiri, abarik zin iyoko, ikiyá zin zoz ci abunna karike naga zinzetti, anyahannet zoz neci kar kojongozzit Tämütadden.

²⁰Imma zin niko, atahala Tämütadden Yesú kize eet ci wawaco ngati azi ne ittonik ele cinanni. Imma ol wak wawaco dook ijzo kizeto ol wak wawaco gaganiko, iróng eeti imma ittonik ele cinne,

²¹abarik baling okko Yesú een eet ci wawaco, uduwa zin Tämütadden zoz ci azi ne, “Uduwák Manyi Tämütadden iróng atin enne uhu zinin cinne: “Eení inna eet ci wawaco ci aave udut.””

²²Eci Tämütadden atahala Yesú zozé ci uduwa enne, iyela necu olom ci ommog veelek elema Tämütadden ki Yesú wowonet ci owowone ki eet ci diiri.

²³Imma otone emani, anyak ol wak wawaco Ceeze wa Tämütadden meelek giir, eci daizi ibiliz nogo ngati eegginne ol wak wawaco yumuc;

²⁴majé Yesú aruge udut, odokna enne een eet ci wawaco Ceeze wa Tämütadden udut.

²⁵Imma goole neci, anyak enne doiz ci atirize ol wak elemi Tämütadden ngatinne, eci enne aruge udut, alawek nogo Tämütadden odohize.

²⁶Een Yesú alaan ci addikire wawaco Ceeze wa Tämütadden ci korong naga. Alile enne iróng anyak bací kar kize voor zinin, aave enne do ngati eet ci diiri munyen. Irez Tamutadden nonno kize alaan ci addikire wawaco ci ommog kaal dook, aave tamu-kenga.

²⁷Ommog enne alaat wak addikire wawaco Ceeze wa Tämütadden dook. Iróng enne apahek Tämütadden wawa kiwagon alaata cik addikire wawaco odohize, apahek arrak munyen ciggek kar vurrtä kapaktek munyen cik ollu. Itiriz zin Yesú ol dook munyené lak code ngati adakné keete ci een talakec.

²⁸Atahala zin lotinnowá cik Musesi alaat cik addikire wawaco iróng okkomi, imma Tämütadden atahala alaan ci addikire wawaco ci okkomi zozé bali odola uduwa enne ke baling aanyik enne ol lotinnok cik Musesi arrak oowa, atahala zin Ngerinne kize alaan ci addikire, kar kidiman zoz cinne jurrum udut.

Iburu 8

Anyaha alaani ci addikire wawaco olom ci een jor

¹Ungec ci kaal cik riili kądūwanną kō iciko: Kanyak naga dōok alaan ci ąddikire wawaco Ceezé wa Tāmūtāddēnō tāmū-kenga, ąvvü loqtā atte ci Tāmūtāddēn azzo tāmū-kenga,

²ałinglıng enne Ceezé wa Tāmūtāddēnō dēdē, eenyca Manyi Tāmūtāddēn iróng een eet ci diiri.

³Kaggą naga niko atahala Tāmūtāddēn alaan ci ąddikire wawaco kar kaanyik Tāmūtāddēn muci kar bōdōk kapahek nonno wawa. Abunna zin bōdōk alaani ci ąddikire wawaco Yesu ming apahek Tāmūtāddēn wawac.

⁴Baling ngen weda Yesu aave loqtā ngatu, iróng weda een eet ci wawaco ci apahek Tāmūtāddēn wawac, eci enne iróng een boor co Levi wak anyak ol wak wawaco wak apahek Manyi ki baling ądūwą lötinnową cik Musesi kę.

⁵Imma zin kaala cik ogon olli wawaco Ceezé wa Tāmūtāddēnō loqtā ngatu kō, kaal wak iyakza Ceez wa Tāmūtāddēnō tāmū-kenga. Zoz zin ci bali ądūwąk Tāmūtāddēn Muses baling eenyet enne Ceez wa Tāmūtāddēnō een titi kō balala, izek nonno ne, “Ziyo jurrum, tugu kaal neko dōok goole bali kądūwaki baling kurumto biye wa een zara Sinai kę.”

⁶Imma iyoko, aanyik Tāmūtāddēn Yesu dingdingon ki linglingon ci ommog veelek, ommog linglingon ci ol wak wawaco balik loqtu kę, een necu olom ci elema Manyi kō ci ommog veelek, anyaha gano ngati Tāmūtāddēnō kar kanyik eet ci diiri, een Yesu zoc ci ommog bali reeni kę.

⁷Ming ubunna olomi bali reeni ąduyai kę, iróng weda korong olom imma bōdōk.

⁸Maijē ngatu, umuda Tāmūtāddēn baci ci ol cik diirik kar kize ne, “Akku atin iiteni ming ądūwą Manyi, ci kokko atin anna kądūwąk olli Isailo ki Jūda dōok olom ci een jor.

⁹Iróng atin ogon ki olomi bali kadimani anna ki jijitiggek baling kaggamą nogo azzine kaara looce ci Masiro, eci iróng nege azunne olom cinanni, kar anna kutuhuwek nogo boic,

ąduwą Manyi.

¹⁰Een necu olom ci een jor kogonni atin anna kadimani atin ki ceez ci Isailo, iiten neci, ąduwą Manyi, karike atin anna tilowinet cinanni qottı ciggek, kar keteherik zinzettinne ciggek. Keenı atin anna Tāmūtāddēn cinneng, ovvo nege eeggin ol cigannik.

¹¹Illoj eet imma ci atin edemez ol cik locaryak, icima eeti imma gotoni, azi ne, ‘Abunna ming aggayyu Manyi.’ Eci atin ol dōok aggaya annita, akane dolece ci dici kuk ngati ol wak ąddikire.

¹²Kalalnek atin anna nogo kaale balik gerzek ogon ke, iróng bôdok anna kaâda bâçinnoç neke udut."

¹³Imma zin goole ci aduwane enne olom necu, aanyik enne olom necu kize jor. Utung enne olom wa bali reeni iróng ngen bôdok ałinglinge eci kaala wak unuweto iróng ol ngen ałinglinge.

Ibûru 9

Lawinet ci alawe ol Tämütäddën Ceeze cinne loota

¹Aggayyu niga anyak góollök cik alawe ol Tämütäddën olome bali reeni үduwa enne oowa ke, anyak titi ci bali eenyet Musesi ci alawe ol Tämütäddën loota ngatu.

²Eeteheeny Muses Ceez wa Tämütäddeno een titi, enger ecito lak rama. Een nginti oowu kô zara ne Nginti Alile kar kanyak gii ci abilne tukulena, anyak bôdok nginti anyak umune ci alile.

³Anyak ruum ci enger nginti oowu kô ngati een rama kô, kar nginti een rama kô een zara Nginti Alile Oroot.

⁴Anyak ngineci kaal ciko, itele ci abburutane olli wawaco lotagong ci adimanai zurtentê ci een dhahab, ki bôdok ceenduk ci olom bali reeni үduwa Manyi adimanai zurtentê ci een dhahab, anyak ceenduwê neci ijjo ci anyak dajinet cik een maana balik ajukâk Manyi olli Musesi balala ke, ki cool ci Aaroni alize baalîn code kanyak oyau, ki biyen rama cik zabalik eheronik lotinnowâ balik aanyik Tämütäddën Muses een omoto ke, eeggin neko olom bali reeni үduwa Manyi.

⁵Imma ceenduwê ci olom neci, aburuk anjilonya cik Tämütäddeno een rama adimanai zurtentê ci een dhahab kar kurumuzzet taba, iyelâ dingdingon ci zoz ci Tämütäddeno. Aparanek alaani ci addikire wawaco biye ceenduk tadden kar Manyi kalalek ol munyenê. Majje zin iyoko, iróng naga kozoz ungettî cik zoz necu iyoko.

⁶Ming idimante kaala balik ăduwa Manyi ke dook ki iyoko, iizo zin ol wak wawaco Nginti Alile Ceeze wa Tämütäddeno een titi ko, kar kalac Tämütäddën cinneng odohize.

⁷Iizo alaani ci addikire wawaco do Nginti Alile Oroot lak code erkitâ, kar kanyaha biye kaparanek Tämütäddën kize gii ci aara munyen ciginnek ki cik ollu dook, ogon nege ngati iróng aggawê.

⁸Imma zin goole necu, iyelekket Vongizi ci Alile zoz ci azi ne, ngen gool koowe kar kittozze Nginti Alile Oroot ăabile ruuma kô, ming ngen Ceez wa Tämütäddeno aave loota.

⁹Een necu ririton ci zoz ci kacin ngatu ko. Iróng muci ki kaal nék apahek olli wawaco Tamutadden cik avila ol munnyen.

¹⁰Eci gool ci unuk ogone nege kaal ko een dainet, ki gool ci aburuce nege eletti. Ogon nege kaal neko zee kikiya iiteni ci een jor ming okko Yesu anyaha olom ci een jor, kar kutuguzzo keer neci goole ci aave do.

Een Kiristo wawac ci abunna

¹¹Iyoko zin ize Yesu Kiristo alaan ci addikire wawaco kaale nék een jor ko. Itto zin enne Nginti Alile Oroot Ceeze wa Tamutadden tamu-kenga, ci iróng eeti eenyet azzine, iróng aave loota ngatu.

¹²Iróng zin enne iizo Ngin wa Alile Oroot ko giiye ci apahek eeza ki maala ngati aparanek Tamutadden biye. Itto Yesu ngin neci lak code ngati adakne, uddutai biyeta ciginnek keete wa een talakec, kar kaara munnyen ciggac udut.

¹³Imma zoz bali reeni ke, apahek tuwayowa cik Ceez wa Tamutadden biye cik eezau ki cik tiinu, kar kazacek ol cik munnyen bbur ci ivade nege mool, ki biye, kar kaara nogo munnyen, kavvuto labak, kar eletti ciggek kubunnta eci reenu.

¹⁴Izikto zin jurrum, ming anyak da biyeta cik kaal cik kapahek naga Tamutadden ko doiz, imma ngati Vongiz ci Alile udut, anyak biyeta cik Yesu komiz kommog biye cik kaalu, aanyik enne ele cinne Tamutadden ngati adakne kizzec rok munnyen ngatinne. Avila atin biyeta cik Kiristo kaale cik kabaccit loota ngatu, kar atin kala icima kalingling zoz cinne kizzec rok munnyen cik okkoyyet daiza.

¹⁵Yesu Kiristo ci een zoc ci Tamutadden, anyaha olom ci een jor, kar ol cik awu Tamutadden kar elemitta olom ci een oo, aruba baiz ci aave udut kar kanyait kaal dok, eci Yesu adai kar kaara ol munnyene balik ogon nege lotinnow balik Musesi reentik ke.

¹⁶Gon ming okko eeti adai, ilotek ol zoz cinne kar vurrt kadak.

¹⁷Ovvo ol alinglinge tilowinet neci ngati adah eeti. Ming ngen daizoiti kadak, iróng ol alinglinge tilowinet neci.

¹⁸Ogon zin niko buk, akane ol wak wawaco linglingon ci olom bali reeni ngati apahek nege Tamutadden biye cik kaal ki bali ming uduwa Manyi ke.

¹⁹Baling ikebek Musesi ol tilowinet ci Tamutadden, kar zin kidima varany ki ruucenit ci azzeto uzuwek biye cik tiinu ki eeza, ki maam kar zin kazacek buk ci Tamutadden ki ol.

²⁰⁻²¹Kar zin bodok kazac Ceez wa Tamutadden een titi ki kaal cik lawintak dok. Kar zin enne kize ne, “Iyela biyeta neko olom ci uduwaung Tamutadden.”

²²Dede, azzac ol kaal doq̄ biyete ki bali ming aduwā lotinnowā cik Musesi ke; eci ming illoī biye cik apahek ol T̄amutaddēn, iróng Manyi alalek ol munyen.

Daiz ci Yesu ci aara ol munyen

²³Imma zin Ceez wa T̄amutaddēn aave lootā ko iyakzonik Ceez ci aave tamukenga, abunna zin oroot ming apahek ol kaal cik kazace ngin neci biyete cik elegjennu kar kitivila munyen cik ollu. Imma Ceez wa T̄amutaddēn wa een dēde, aave tamukenga ko, anyak giil ci kapahek kazace ol, ommog biye cik elegjennu.

²⁴Ngen Kiristo kittō nginti Alile Oroot adiman eeti ci diiri, iyakzonik ngin neci nginti aave tamukenga, itto zin enne tamukeng okko ngati T̄amutaddēn zoze cinna.

²⁵Iróng enne iizo tamukeng kar kaanyik ele cinne kize wawac odohize, kiwagon alaani ci addikire wawaco iizo Nginti Alile Oroot Ceeze wa T̄amutaddēn ko. Kar kapahek Manyi wawac, kar kazac biyete erkinya veelek.

²⁶Ming riil zoz ci apahek tuwayowa T̄amutaddēn kaal odohize, aanyik weda Yesu Kiristo ele cinne T̄amutaddēn kize wawac odohize odohize kanante ci lootu. Abarik aanyik enne ele cinne kize wawac lak code, kar kaara munyen buullokk ki buullokk.

²⁷Izikto da jurrum, ogon zin zoz necu ki ming adai eeti ci diiri arrak, kar vurrtā T̄amutaddēn keted lokiko kaale wak gerzek utugu enne.

²⁸Imma zin iyoko, adai Yesu Kiristo lak code kize wawac ci aara ol cik meelek munyen. Obodak atin enne looc kar kikiya kanyahak tirizenet ol wak ere nonno.

Iburu 10

Adai Kiristo kize wawac lak code

¹Een lotinnowā cik Musesi ririton ci zoz ci abunna een jor, udwuā Manyi akku atin. Obodonik olli wawaco apahek T̄amutaddēn kaal odohize odohize. Iróng kaala nēk apahek olli wawaco Manyi ko avila munyen wak ol wak ala nonno.

²Ming avila weda kaala nēko munyen cik ollu, ibiltte weda nege zoz ci apahek T̄amutaddēn kaal. Aarttai weda munyen cik ol wak ala Manyi ko doq̄ lak code, iróng zin nege ngen ongoole giil imma.

³Imma ol nēk apahek T̄amutaddēn kaal erkita ko qadda munyen ciggek,

⁴eci biyeta cik tiinu ki cik eezau iróng aara ol munyen.

⁵Baling ikiyak Yesu Kiristo looc kar kizek T̄amutaddēn ne, “Iróng innā orongi kaal cik kapahekin, abarik innā aanya annit ele;

⁶iróng innə orongi kaal cik kapahekin kize wawac ki ci kaarane munya iróng innə atalne.

⁷Kar zin anna bōdōk kize ne, ‘Tāmūtāddēn bai, kakkunī anna kar kikiya kūtugu līnglīngōn cunne, ki baling eħerye buwe cunne kē.’’

⁸Adūwā zin Yesu zoz necu azi arrak ne, “Iróng innə Tāmūtāddēn elemi kaal cik apaheki ol kize wawac, icima cik aburcene.” Ming nūnūn adūwā lotinnowā cik Musesi azi ne abunna.

⁹Kar zin bōdōk vūrrta kize ne, “Kakkunī anna kar kikiya kūtugu līnglīngōn cunne.” Imma zin goole neci, ibiliz zin Yesu līnglīngōn bali ȳduwāk Manyi Muses kē, kar kanyaha Zoz ci een Jor.

¹⁰Utuġġu zin enne gii ci orong Manyi nonno kūtugu, aanyik zin Yesu Kiristō ele cinne kize wawac ci aara ol munya ne lai, lak cōde, kizeto caale paz.

¹¹Abile ol wak wawaco Ceeze wa Tāmūtāddēn apahēk Tāmūtāddēn kaal odohize odohize ki ming adūwā lotinnowā cik Musesi, iróng kaala nēkē aara ol munya.

¹²Imma eetī ci wawaco wa aanyik ele cinne Tāmūtāddēn kize wawac ci aara ol munya dook. Kar Tāmūtāddēn kaanyik nonno kavvū ngatinne ătte ci ăzzo tāmu-kenga.

¹³Aave zin atin enne tāmu-kenga zee kivita mōddo ciginnek kakatek nonno uzungti lōq ngati aave enne lecera.

¹⁴Imma zin goole neci aanyik enne ele cinne kize wawac ko, idiman zin enne ol wak aara enne munya kūtuguzzo ki enne, kizeto caale ne paz, udut.

¹⁵Uduwaħit zin Vongizi ci Alilē agit zoz cu. Arrak azi enne ne,

¹⁶“Een necu olom ci een jor kogonni atin anna ki nogo, iiten neci, azi Manyi. Karike atin anna tilowinet cinanni zinzetti ciggek, kar bōdōk keteherek tilowinet cinanni oottī ciggek iiten neci.”

¹⁷Kar zin bōdōk kotorek zoz ci azi ne, “Kalalnek atin anna nogo kaale balik gerzek utuguzzo nege kē, iróng bōdōk anna kāḍā baciñnok nēkē udut.”

¹⁸Ming alalek Tāmūtāddēn munya cik ollu, iróng eetī ci wawaco Ceeze wa Tāmūtāddēn ngen apahēk Tāmūtāddēn giimma.

Abunna kojongoz Tāmūtāddēn

¹⁹Gotonogga ki ngonogga tuwenta, aanyyet biyeta cik adakne Yesu kittoz Nginti Alilē Oroot aave Tāmūtāddēn Ceeze cinne labak.

²⁰Okko goole ci een jor ki gool ci baizo kuk ngati rūum wa enger nginti lawinto Alilē ki ngin wa Alilē Oroot Ceeze wa Tāmutāddēnō, een neci ele cinne, nonno ci aanyyet kittoz nginti Alilē Oroot kē labak.

²¹Ming kanyak alaan ci addikirē wawaco ci abal ol Ceeze wa Tāmutāddēnō,

²²abunna zin naga kavvunnāk Tāmutāddēn zinzettinē cik abunna kar kartik nonno zinzettī ki tūwēnēt ci okkomi kak. Utunyca biyētā cik Yesū ngati adāknē keete ci een tałakēc kō mūnyēn, iróng ngen kongoole gii imma. Utunyyce eletti ciggac kō maame cik caalek ne paz ngati kaggamē bātītimo.

²³Abunna kaggam tūwēnēt ci karike naga zinzettī cik kātūwē Tāmutāddēn kō jurrum, eci Tāmutāddēn ci kātū kō ogon atin zoz ci uduwā enne ke.

²⁴Abunna ming kilot ol zozē ci kirezonne bak kogon kaal cik abunna.

²⁵Abunna karume gon ngatōdē ngati kalawe Tāmutāddēn, aanycik kize kaale cinna; ki iyoko ming iróng ol uggak arume kō, eci izeto ojontte iinyā cik okko Yesū obodak lōq.

²⁶Gotonogga ki ngonogga tūwēntā, ming kogon mūnyēn ibātīnē ngati kaggawē zoz ci een dēdē, illoi wawac imma ci atin avīla mūnyēn nēkē ngatinna ki baling aanyik Yesū ele cinne kize wawac ci avīla mūnyēn cik ollu dōok lak cōdē.

²⁷Abarik eeti ci anyak mūnyēn kō, abak ngolintē ci okko Tāmutāddēn ettede lōkīkō, kar ol wak adite iina iróng aziye zoz cinne, atuze gwooyē ci apadpadi oroot.

²⁸Ming abure eeti imma lotinnōk cik Musesi, adai kizzi eeti ci amanik nonno ngati aavtte bbacaha cik een rama icima iijo.

²⁹Inonit lōkīkō ci okkomi okko Tāmutāddēn etteddek ol wak ibbez zoz ci Ngerrti Tāmutāddēnō, adima bōdōk biyē cik Yesū anyaha olomi ci een jor, wa eela nonno mūnyēnē kō kize gii ci labak, kar bōdōk kodom Vongiz ci Alilē Tāmutāddēnō ci aanyik nonno dētinet kō.

³⁰Kaggā naga azi Tāmutāddēn ne, “Kacaca atin anna kaal cik gerzek ogonekkung ol igeta.” Kar bōdōk zoz ci Tāmutāddēnō buwe emani azi ne, “Etten atin Manyi lōkīkō ci ol cik abure nonno.”

³¹Aggac zoz necu jurrum, gerza oroot ming akkunnak eeti ngum ci Tāmutāddēnō kar ketted lōkīkō cinne, aanyik zoz necu eet ngolinēt oroot.

³²Aaddā iinyā balik ngen elemannu Yesū jor kē. Arikku niga zinzetti Tāmutāddēn, ming anyak kaal cik anyahakkung piryanzet.

³³Anyak iiten imma ci arannung ol icima arukkung, anyak bōdōk iiten imma ci abilnnu eelannu niga ol cik ağid ol.

³⁴Ippirttau niga ki ol wak ęcebje lagama, kar bōdōk kaamttaung ijjo cuggok, abunna ming anyakku zinzettinnej cik alali. Aggayyu niga aanyung atin Tāmūtādden ijjo cik abunna aavtte udut.

³⁵Ma zin odotekku zoz ci arikku niga Tāmūtādden zinzetti kō lōc, aanyung atin Manyi kaal cik abunna.

³⁶Abunna ming Animnyu nongitton, kar ütuguz kaal cik orong Tāmūtādden. Kar atin urubta kaal balik ąduwā enne ke.

³⁷Eci Waraga ci Tāmūtāddeno ozoz zoz ci Yesu azi ne, “Akku atin enne ataman.

³⁸Imma eeti cinanni abunna abak atin tūwēntā. Ming ąmire enne ki vurrut, iróng anna kirezi kaal nēk ogon enne ke.”

³⁹Imma naga elettine, iróng kogon ki ol wak ąmire ki vurrut tūwēntā kō, kar kidittai, abarik naga keeggin ol wak katu Tāmūtādden, atirizet atin enne.

Iburu 11

OI wak anyak tūwenet dēde

¹Iyoko zin, een tūwenet gii ci karike naga zinzetti kō dede, iyelekket atin kaal cik iróng naga kacin iyoko niko eberene.

²Umudda ol balik reentik baiz ci abunna eci nege anyak tūwenet ci okkomi, atal zin Tāmūtādden nogo.

³Imma bōdōk tūwēntē cinna, kaggā, idiman Tāmūtādden tāmu-keng ki lōc zoze ci ąduwā enne utuga, adiman kaal nēkō kaale cik iróng naga kacin eberene.

⁴Umuc bāliye eeti ci een Abel tūwēntā Tāmūtādden giiye ci ommog ci gotononi Kain. Kar bōdōk tūwēntā, icin Tāmūtādden nonno kize eet ci abunna. Ozoz Tāmūtādden jurrum giiye ci amuce enne nonno. Kar bōdōk baling ądak Abeli nūnūn, ngen Tāmūtādden ozozikket zoze ci tūwenet cinne.

⁵Imma bōdōk tūwēntē ci eet ci een zara Enok, odong zin Tāmūtādden nonno rugetet uwe tāmu-kenga. Iróng atin ol ngen amuda nonno eci Tāmūtādden uwe nonno. Baling ngen Tāmūtādden kuuwe nonno, aanyik zin nonno kize eet ci abunna.

⁶Iróng woye Tāmūtādden irez eet ci diiri ming iróng elemi zoz cinne. Ming orong eeti akkunnak Tāmūtādden, abunna ming elemi kar kaggā aave Manyi to, kar zin Tāmūtādden kumuc eet eci oronge nonno dēde.

⁷Imma bōdōk tūwēntē ci eet ci een zara Nowa, izik zoz bali ilotike Tāmūtādden ke kar kuk kutugu gii ci iróng enne acin bük. Idiman zin ibo ci ąddikire kar kitiriz ol ciginnek. Utuburek zin Nowa olli lōtotu nong, aanyik zin Tāmūtādden nonno kubunna eci enne anyak tūwenet.

⁸Imma bodok tuwente ci eeet ci een zara Aburaham, elema zoz ci Tamutaddeno baling awu nonno ke, kar kuk looce bali ąnnek Manyi anyik nonno kuk ke, kar atin kuuwe looc neci kize cinne. Okko enne ming iróng ągga looc neci nunun.

⁹Baling okko enne azuca looc neci ុduwa Tamutadden ke, abak zin nginati tuwenta. Ogon enne ki eeti ci een ៩eرennoit abak tita, aragiz atin dooli cik dooli ciginnek, Isاqو ki Yاkوoboو looc neci buk.

¹⁰Imma Aburahami bodok ere orog ci riili eenyet Tamutadden.

¹¹Imma bodok tuwente ci Aburahami ki ngaa wainne abile kar kize matiyoc een zara Sarah, aanyik zin Tamutadden nogo dolec. Atu nege zoz bali ុduwa Manyi ke.

¹²Anyat bالaliye Aburahami oroot, ma baling anyat enne nunun, itirra zin dolec ci okko arrita ol cik loqtو dوok. Ovvo atin dooli ciginnek meeble ne giir kommogit munyuny cik tamu-kengo, iróng woye ągile ogon ki azac ci moru.

¹³Abaito zin ol nek anyak tuwenet ke dوok, ngen zin nege atuwe zoze ci okko Tamutadden ogori. Ngen kurubta zoz bali ុduwa Manyi ke, icinnet nege kaal neke meer reena many bak orongi. Agga ming eeggيin nege ៩eرennok ki idongi loota ngatu.

¹⁴Imma ol cik ozoz niko kو, orong nege orog cinneng ci aave do.

¹⁵Ming orong nege orog ci avvunne nege kو, amire woye ovvo nginati labak.

¹⁶Abarik nege orong orog ci riili aave tamu-kenga, iróng zin aliyani ądak Tamutadden ming awu nege nonno Tamutadden cinneng, eci adimanek nogo orog tamu-kenga.

¹⁷Imma tuwente ci Aburahami bali atimane Tamutadden nonno zoze ci ngerinne Isاqو kو, abunna ming apahek nonno kize wawac. Orong zin enne kapahek Isاqو Tamutadden ngerinne wa օde լوk kize wawac, ming ុduwa Tamutadden nonno zoz neci nunun, eci enne ągga zoz bali ុduwa Manyi ke.

¹⁸Ming ុduwa Tamutadden nonno nunun zoz cu: “Okko atin ngerunne Isاqو avada ցeez cunne.”

¹⁹ុduwa zin Aburahami zinine cinne zoz ci azi ne ming աdai Isاqو, ingane atin Tamutadden nonno daiza. Utugu zin ki ming ingane Tamutadden nonno daiza.

²⁰Imma zin bodok tuwente ci Isاqو, umuyuk zin enne dooli ciginnek Yاkوoboو ki Isau.

²¹Imma bodok tuwente ci Yاkوoboو, umuyuk enne dooli cik Yosevo baling ize enne matiyoc, kar kidingdingan Tamutadden ngati itirene kiri cinne.

²²Imma tuwenta baling orong Yosevo kadak, ize ne ovvo atin olli Israilo ungnak loc ci Masiro loc. Kar bodok kize ne abunna ming ovvoye ol ki emme ciginnek buk.

²³Okko bodok tuwenta, ulugunyyet olli Musesi nonno nyelowi iiyo baling itirrai enne, eci enne een dolec ci azize. Irong nege ngen ongoole zoz ci alaano.

²⁴Okko bodok tuwente ci Musesi abure ming annek ol ne eeni inn*a* dolec ci buweenyi alaan ci Masiro.

²⁵Atahala enne gool ci apirnane enne ki olli Tamutaddeno, ngati woye da adahe loc munnyenu ci irong aave uumuc.

²⁶Abunna ming apirna Musesi zoze ci Kiristo, ngati goole ci aggame eezet ci Masiro dook, eci enne ere mayuwenet ci atin akku ke.

²⁷Okko tuwenta utungek Musesi loc ci Masiro loc, irong ongoole alaan, anime enne eci icin Tamutadden ci irong naga kacin eberene.

²⁸Okko bodok tuwenta, uzute enne liten wa Vardanginto, iiten bali akkunnak anjilo ci Tamutaddeno olli Yaudo Masire ke, kar kazac biye kar gii ci adita abunya cik Masiro kikiya, irong zin aruk abunya cik Yaudo.

²⁹Etted olli Yaudo Nyatapar ci Mari tuwenta ki ci odoi looci. Ming ovvo olli Masiro annu nogo, utuduppe zin nege.

³⁰Okko tuwente ci olli Yaudo ming ovvo nege aluc aluwa ci orog ci een Jeriko lak turgerem, itaq zin aluwa niko.

³¹Okko tuwente ci ngaa ci een aliyait een zara Rihab ko, irong Tamutadden ngen aruk nonno ki ol balik abure Manyi ke, eci enne itiriz rottok balik ovvo oroot loc ke.

³²Orong kuduwa zozzok cik ol cik atuwe ko dook, ciko Gideon ki Barak, ki Samson ki Jephthah ki Davide ki Samwel ki arittok cik zoz ci Tamutaddeno dook.

³³Tuwente ci ol neko, ommogit nege alaat cik looccok ugge, abal ol dede, kar kumudda zoz bali udwua Manyi, okko Danieli anyug utugetti cik maatetu.

³⁴Adit gwo ci apadpad, alit ilanya. Okko piryanzet cinneng ukce kize doiz. Okkomit kak illawa kar moddo dook kiviret.

³⁵Imma bali giiye neci, icinnet ngaai uggak wak atuwe ol ciggek ming obodai Manyi daiza. Maije ngatu, igidde ol uggak, abure ngati odotik zoz ci Tamutaddeno loc, kar ol neke koogtta nogo. Aartik nege zinzetti baiz ci abunna oroot akku atin vurrta ngati itingazze ol daiza.

³⁶Atararte ol ugge kar kibiccet boici allene. Eceb ugge zoo lagama.

³⁷Ovoc ol ugge kədaito. Ovvo uggak ngatinneng etted ol rugetet ne pur. Ovvo uggak akane nyazuwata. Ovvo nək anyigzai kə aim ceremwa cik eezau ki cik azzənnu, aminye ol kipirta ne twəc.

³⁸Iróng olli ləotu abunna ngati ol nəko, zoz zin ci ajale nege balala ki biyene, aluguny elettı ngilomwənne ki ləoknyai.

³⁹Atali zin Təmətəddən ol nəkə dəok eci nege anyak təwənet. Ngen zin nege kurubta zoz bali əduwə Manyi kə.

⁴⁰Anyak Təmətəddən gii ci abunna oroot zinine cinne ci orong kaanyyet agit dəok, abunna kazuca nginti Alile təmə-kenga ki ol nəkə dəok ngatədə.

Iburu 12

İtilo Təmətəddən Logoz ciginnek

¹Eci ibbacit koole ci əppwə olli Yəudo ətu Təmətəddən kə təwəntə ci kabahə naga niko, abunna kungnek mənyen ləoc ki kaal wak adiryyet baiza. Abunna kabak baiz ci kanime nəngittən kar kurubta baiz ci aanyyet Təmətəddən kə.

²Abunna karike zinsettı dəok Yesu wa anyahakket təwənet kar kidiman təwənet cinna kubunna jurrum. Eci enne ere talninət ci okko enne atirizet agita, inim zin enne daiz keete ci een tələkəc zozə ci talninət neci, iróng enne ngen ongoole gii imma. Lyoko aanyik Təmətəddən nonno kəvvü ngatinne əttə ci əzzo təmə-kenga.

³Icinnət də baiz bali anime enne əidənət əttə ci olli mənyenə oroot, abunna iróng niga əngoołinnu baiz bak aburnnu nong.

⁴Imma ngati əgiddət mənyenə kə nənən, ngen eeti imma ngatinnəng kədək ki bali Yesu kə.

⁵Ibbirttung qottı zozə bali ilottung Təmətəddən izet dooli ciginnek azi ne, "Dooli cigannik, ma ebezbezannu təlowinət ci Manyi, ma aburnnu nong ming aduwakkung zoz ci een dədə.

⁶Eci Manyi ilot dooli wak irez enne, kar kibic eet ci elemi enne dolec cinne."

⁷Niim nəngittən kize təlowinət ci əkkü ngati Manyoni. Abunna ming əggayyu atirizung Təmətəddən izet dooli ciginnek. Illoj dolec imma ci iróng baatinne iloti.

⁸Anyak Təmətəddən dooli cik meelek, ming iróng enne ilottung ki ming ilot enne dooli ciginnek, iróng niga eegginnu dooli ciginnek dədə.

⁹Ming ilottet bəetiggac ləotə ngatu, kəngoołə zin naga nogo zozə necu. Abunna zin kəngoołə Bəetinnə wa vongizzok ciggək aave təmə-kenga kar kabait udut.

¹⁰Ilottet beētiggac loota ngatu erkinya cikidik, goole ci aggaa nege; imma tilowinet ci T̄am̄utaddēno abunna oroot ngatinna kar kabait baiz ci abunna.

¹¹Iróng eeti irez tilowinet iiten neci ele, abarik auce, imma vurrtā, aanyik tilowinet neci eet kubunna ngumē ci T̄am̄utaddēno kar kabak labak baiza eci enne umuda mediz ci tilowinet neci.

¹²Iyoko zin, ma alacannu eletti, abunna ming anyikku zinzetti kokkomit t̄uwēntā.

¹³Anyik t̄uwēnet cunnong kibil top, kar ol wak iróng atuwē oroot abakku buk ci iróng amire ki vurru t̄uwēntā, abarik eela baizi cunnong nogo kokkomit t̄uwēntā ne kak.

Ma aburnnu zoz ci T̄am̄utaddēno

¹⁴Abait baiz ci abakku ki ol yahe ki baiz ci alile, eci ol wak abak baiz ci caale do niko cik atin acin Manyi.

¹⁵Abunna ming eelannu kar urubta deten ci T̄am̄utaddēno niga doq. Icinnet jurrum, gerza ming oboda eeti ki vurru t̄uwēntā kar kize gerza bak alib t̄uwēnet cunnong, kar ol cik meelek kutungttek t̄uwēnet loq.

¹⁶Gerza ming aave eeti ci maci icima ngaa ci orooto ki ol orgene cunnong, icima ogon ki bali Isau ming utene abuzet dainte, iróng enne elemi zoz ci T̄am̄utaddēno. Utuwoi enne abuzet utubur kaal cik atin aragiz ko.

¹⁷Imma bali vurrtā, ki ming aggā innā ko, baling orong enne karagiz mayuwenet neci ngati baatinne, utubur zin baatinne. Iróng baatinne ngen alalek nonno baling uduta enne t̄ilalo nūnūn.

¹⁸Ngen niga uzucca bee bali alanyce gwāa biye ci een zara Sinai anyak muhuriyen, muhuriyen ci adite looci ne pit ki lamalam iiten bali aavtte olli Yaqdo balala ke.

¹⁹Iziyyet nege muluk ci ongoole nege oroot biye neci, ilalek T̄am̄utadden abunna ming abiliz muluk neci.

²⁰Eci iróng zin nege uule zoz ci Manyoni, azi ne, “Ming yum eeti ci diiri, icima elegiti bee neci nūnūn, abunna lādūn ming ovoce biyene kādāk.”

²¹Otongoole Musesi buk zoz neci kar kize ne, “Kongoole anna kabbarito.”

²²Imma ngatu, ivitā niga bee ci een Zion, loq ci T̄am̄utaddēno, Jerusalem ci aave tamu-kenga, aavtte anjilonya cik eeggin ibbonget cik meelek giir, atalne oroot.

²³Ittozzu niga nginti aavtte abunya kelecie ci T̄am̄utaddēno, wak eherye zara ciggek buwe ci T̄am̄utaddēno tamu-kenga. Ivitā niga T̄am̄utadden ele ci okko

etted lokiko ci kaal dook. Ivitau niga vongizzok cik ol cik abunna idiman Tämütädden kubunnta tämu-kenga.

²⁴Ivitau niga Yesu tämu-kenga, wa een zoc ci olom ci een jor, ki bali aanyik Yesu ele cinne kize wawac, kar bijetä ciginnek kanyakta zoz ci kalalek naga ol, een necu olom ci een jor, ommog necu bije cik Abeli orong caac.

²⁵Uzütte zin, abunna ming aziknnu zoz ci Tämütädden ci ozozikkung ko. Iróng olli Yaqudo avir baliye balala baling abure zoz ci Musesi, iróng zin naga kavir zoz ci Tämütäddeno ci ozozikket tämu-kenga ko, ming kaburnna zoz cinne.

²⁶Baling ozoz Tämütädden biye ci een Sinai, otomowe zin looci, imma abarik iyoko, udemwa zoz imma, azi ne, “Komonne atin anna looc ki tämu-keng buk.”

²⁷Omone atin enne kaal wak eenycrai dook kuduccai, kirakttek kaala cik iróng omoti do niko.

²⁸Iyoko zin, abunna zin kanyike Tämütädden zany ngati kalawe nonno eci enne aanyyet baalinet ci iróng omoti.

²⁹Eci Tämütädden ci kadingdingan naga ko ogon ki iyoko gwaa ci atuz kaal ne lai.

Iburu 13

Baiz ci atali Tämütädden

¹Gotonogga ki ngonogga tuwenta, emedda irezto niga dook.

²Abunna ming atirizu ol cik een idongi cik een erenok ceenzinne cuggok jurrum, imma abarik goole ci katirize ol ko, itirizzet ol uggak anjilonya lomuk ngati iróng nege aggawe.

³Eelta ol cik ecəbjə lagama, utztuguz ki ci een igelet elettine cik ecəbijnu lagama. Eelta ol wak aqid ol, ogon ki iyoko agiddung ol igelet elettine.

⁴Niga ol wak urucou, abunna ming azunnu keer ci rucento, abunna iróng eeti ci maci aaz ngaa icima enne aaz eet, anyik baiz cinneng kize caala ne paz. Edez atin Tämütädden odot icima ngaai wak orooto ki ol.

⁵Ma amanikku orobiya cik ollu, elezzo ki cik aanyai innə ko. Eci ize Tämütädden ne, “Iróng atin anna kodotekkung igelet looc, iróng atin anna kungnekkung looc.”

⁶Kozoz naga zoz ci kaggə kodola een dede, azi ne, “Manyi ci eelannan, iróng anna kongoole gii imma ci ogonika eeti ci diiri.”

⁷Aadda ddikiryyok cuggok balik edemezung zoz ci Tämütäddeno ke. Aadda baiz ci abahe nege, iyezit tuwenet cinneng.

⁸Iróng Yesu Kiristo uhu zoz cinne! Aave niko baliwaz, wazin necu kar bodok kavvu udut.

⁹Ma anyikku demzinet ci aave do kuwe ootti cuggok. Anyik deten ci Tämtäddeno känyung komiz, iróng een tilowinet ci Musesi ko icima áhát ci adakku kwoorqa ko ci aqanyung komiz, iróng áháta neci eelannung.

¹⁰Kanyak naga dok itele ci aave Ceeze wa Tämtäddeno tämu-kenga, ngati azzaconik biyeta cik Yesu do niko, iróng zin ol cik wawaco Ceeze wa Tämtäddeno loota avvunak itele neci.

¹¹Anyaha gon baliye alaani ci addikire wawaco Ceeze wa Tämtäddeno biye cik elegjennu Nginti Alile Oroot, kize gii ci aara ol munyen, kar kutuzzet idi neke reena.

¹²Ogon bodok niko ngati Yesu, apirna kar kädak orog utuga kar biyeta ciginnek kitivila munyen kar kaanyik ol kizeto caale ne paz.

¹³Iyoko zin, koo kürümmtek nonno gool reena, kar kozolit zoz ci uunyanne ol nonno.

¹⁴Kagga naga jurrum iróng looci cu ci kabahé udut, anyak atin orog ci aave udut, ngen naga kere orog ci aave do ci atin akku.

¹⁵Abunna zin naga kinnat Tamtädden odohize zoze ci Yesu. Ogon inatinnet cinna ci kinnate Manyi ko atubo ki muci ci kanyike naga nonno.

¹⁶Abunna ming ogonnu kaal cik abunna, kar ozolit kaal ki ol wak amati. Een necu muci ci elemi Tämtädden.

¹⁷Otongooltte loddikire cuggok, utuguz zoz ci aduwa nege. Een linglingoni cinneng ci ebekkung nege igeta jurrum, ming iróng ebekkung jurrum, okko atin Tämtädden ajjin nogo kaale cik ogon nege dok. Ma anyike nogo komozte ming ogon linglingon cinneng. Anyik nogo katalto. Uzzute, abunna atin nege eelannung.

¹⁸Alayettu Tämtädden. Iróng naga kongole gii imma, korongnyya odohize kabakta baiz ci abunna.

¹⁹Kilalekkung anna igeta alayeang Tämtädden abunna kerontakkung bodok ataman.

²⁰Anyik bai Tämtädden ci gon aqanyung gano, goole ci biye cik Yesu ci een olom ci aave udut ko, bali obodai Manyi Yesu daiza, Tuwayoit ci addikire ommog veelek,

²¹nonno ci aqanyung kaal dok eci niga alinglingnyu zoz cinne, kancik bai nonno kilingling baize cinna kaale cik orong enne, goole ci Yesu Kiristo, kancik nonno kidingdingane udut. Amen.

²²Gotonogga ki ngonogga tuwenta, kilalekkung abunna ming azunnu zoz ci kädwə Anna ko, eci keteheraung zoz ci üturi waraga.

²³Korongi kuduwaung iyoko, oogtta ol Timoteyo lagama. Ming arawa enne ngintu, korkoranna atin bük ming kokko Anna kivonnung.

²⁴Izzac ddikiryyok cuggok ki ol cik Tämütäddeno doök. Ittonakkung ol wak atuwé looce ci een zara Italiya zawinet cinneng.

²⁵Anyik Tämütädden kąanyung igeet doök deten.

Jemis

Jemis 1

¹Annita Jemis wa keenj ducat ci Tämütäddeno ki Manyi Yesu Kiristo kó ele nenen ci keheri waraga cu. Keherakkung anna waraga cu igeet booryyok wak eeggin omoto ki rama, wak azzanonik looccok dook. Kizzayung igeet veelek zare cik Manyi Yesu Kiristo.

Genyiz ki tuwenet

²Gotonogga ki ngonogga tuwentä, abunna zin kaavtta talninta, ming nünün atimanet nongittona goolowë cik aavtta do do baiza.

³Eci Aanyyet timaninet ci tuwenet cinna gool ci kanime nongitton.

⁴Abunna nimenet nongitton ming edeca linglingon cinne baize cunne kar atin innä avvü jurrum, ize innä eet ci anyai arizet baiza, illöi giimma ci azzé ngatunne to.

⁵Ming anyak eet imma ngatinnong ci iróng anyak genyiz, anyik nonno kijjin Tämütädden wa iirké, aanyik enne ol dook genyiz ci iróng enne buk ajiinni innet ming ajiinni innä nonno.

⁶Abarik zin gon ming ajjin eeti Tämütädden, abunna ming atuwë enne zinine cinne dook, kar iróng anyak zinzetti rama. Eci eeti ci anyak zinzetti rama, ogon kiwagon tawani ci nyataparo omone ngooti, omone ngooti tawan goolowë dook.

⁷Imma eeti ci anyak zinzetti rama, ma inoni azi ne, aanyi atin Manyi giimma;

⁸Abarik ming uk enne orong kaal cik kar Manyi kaanyik nonno, ogon enne kiwagon eeti ci anyak zinzetti ram, iróng ogon kaal neke dook jurrum.

⁹Imma gotonet ki ngonogget wak atuwë apirna kaale, anyik katalto kodongit eletti ming okko Tämütädden eela nogo.

¹⁰Imma eeti ci atuwë een itoit kó, anyik katalo ming ovvo kaala neke azzé. Eci azzé atin kaala neke dakdak kiwagon vurrenä cik keenu ming ovoc koor zee kulturutai kitazak looc.

¹¹Aara koor ci abure ovoc vurren kodoit ne kak, kitazak looc bak iróng ngen azize dee. Ogon buk niko, adai zin atin ol wak een ittok buk ngati alinglinge nege.

¹²Amuyuk Tämütädden eet ci abak baiz ci anime nongitton wak atimane ol nonno, eci ming inim enne kaal neko dook labak, aanyik atin Tämütädden nonno baiz ci aave udut ki bali udywak enne ol wak irez nonno ke.

¹³Ming umuda innə timaninet baiza, gerza ming azi eeti ne, “Atimana Tamutadden.” Eci Tamutadden iróng atiman ol kaale cik gerzek, iróng enne gon atiman ol.

¹⁴Abarik timaninet een gii ci akkü zinine ci eeto giiye ci amin zinin cinne, kar kutugurak zin nonno gii ci gerze ko.

¹⁵Ming ibbitet kaala cik amin zinin ko baiz cunne, aanyik zin eet ci diiri kitto munyen, ming iddera gii ci gerze ko baiz ci eeto dook, anyaha zin daiz.

¹⁶Gotonogga ki ngonogga tuwentə, ma anyikku gii imma kalabaung baiza.

¹⁷Akkü muci ci abunna tamu-kenga, ngati Baba bali eenyca kaal cik eeggın vooriten dook tamu-kenga. Iróng Tamutadden ukce kiwagon muhuriteni ming ikiya vooriteni.

¹⁸Atahalaet enne agit zozə cinne wa een dede, kar kaanyyet ruget, kar naga kizet muci ciginnek wak oowu kaale wak eteehenya enne dook.

Iziyyet zoz ci Tamutadden kar utuguz niko

¹⁹Gotonogga ki ngonogga tuwentə, iziyyet zoz cu jurrum: Abunna gon eeti ming aziye zoz ataman, ma alibonik zoz, ma adunya zinin ataman,

²⁰eci mozinet ci eeto, iróng anyaha bunnat ci orong Tamutadden ko.

²¹Ibilizet kaal wak gerzek loryentak doок wak aavtte orgene cunnong odohize. Elemtta zinzettinnej cik alali zoz wa een dede, aarik Tamutadden zinzetti cuggok kize ci atiriz vongizzok cuggok.

²²Ma aziknnu zoz ci Tamutadden gaganiko, kar zin ulutet eletti cuggok. Utuguz zoz ci aduwə zoz neci.

²³Imma eeti ci aziye zoz ci Tamutadden iine də, imma ngatu iróng alinglingə zoz neci; ogon enne kiwagon eeti ci acin ele cinne miraya.

²⁴Egelem eeti ele miraya zee, ming okko enne okko, iróng ngen aggə ogon ele cinne wanai ku.

²⁵Imma eeti ci aziye lotinnok wak Tamutadden aanyet kutuguz kaal labak ci iróng kongooline gii imma, kar kuzute lotinnok nəkə, iróng erehek lotinnowə balik izik enne kə, amuyuk atin Tamutadden nonno kaale cik ogon enne dook.

²⁶Ming azi eeti imma ne, keenə enne eet ci Tamutadden, imma ngatu iróng azunne ahat cinne, alut enne ele cinne, izeto kaala wak utugu enne tuwente cinne ko dook kaalakreng, iróng tuwenet cinne ngen alingling Tamutadden.

²⁷Imma eeti wa adıngdingan Tamutadden wa een Beeṭinnə ko, aave enne kize caala ne paz, illoi rok munyen, ogon enne kaal ciko: Azunne böyyök ki ngaai cik boyek ngati apirnane, kar kuzute ele cinne kaale cik loqtu.

Jemis 2

Abure Təmütəddən tahalinet

¹Gotonogga ki Ngonogga təwəntə, ki iyokə ming keeggin naga ol wak kətə
Manyitinna Yesu Kırısto, ma ahali ol.

²Ma woyə ming avvunakkung ol rama ngati ovvo ədingdingənnu Təmütəddən;
aim eeti cədə ruumənə cik azizə anyak ki dhahab, okko eeti cədə ci amati, aim
ruumənə cik erece itto ecito.

³Ming ətirizə niga eet ci aim ruumənə cik azizə kar ize ne, “Icu lecer ci abunna
een cunne,” maije ngatu ənnək eet ci amati kə ne, “Bil innə ngati” icima “Avvū
lötə todowai zoone cigannik,”

⁴Ma ogonnu niko, anyahaku niga ngero əlelli cuggök, etteddu niga ləkikə
zinzettinə cik gerzek.

⁵Izikto, gottenogga ki ngonogga təwəntə, Təmütəddən ci ahala ol cik amati ngati
acine ol cik diirik kar kizeto ol cik een Jain təwəntə, kar karagizet bəalinet ci
uduwək enne ol wak irez nonno.

⁶Abarik niga odomtu ol wak amati. Amire ki ol wak een Jain cik adakkung?
Amire ki nogo cik ovvoyyung ləkikə?

⁷Abarik niga odomtu zare cik abunna Manyi karumene naga kə.

⁸Ming azunnu niga lotinnək wak riilik Warage ci Təmütəddənə eheryə azi ne,
“Irez eet ci locariyo ki iyoko ming irezi innə ele cunne kə,” ogonnu niga zoz ci
een dəde.

⁹Maije ming irezzu niga ol loloit, utuguzzu münyen kar lotinnəwə ketedeung
iget ləkikə.

¹⁰Imma ming azunne eeti lotinnək wak Təmütəddənə kə doq, kar abac cədə,
ize enne gerza ngati ədulə lotinnək doq.

¹¹Imma eeti ci azi ne, “ma orootonu ki ngaai cik ollu,” azi bədək ne, “Ma amuni
eet ci diiri.” Ming iróng innə orootonu ki ngaai imma ngatu amuni eet, ədulə
innə lotinnək.

¹²Ozozit kar utuguz kaal ki ol cik ovvo ettedonik ləkikə lotinnəwə cik aanyung
abait labak,

¹³eci tədinət ləkikə ci gerze okko ngati eet ci iróng anyak deten. Ommog zin
deteni ləkikə.

Təwənet ki linglingon

¹⁴Gotonogga ki ngonogga tuwəntə, nya ci abunna ming azi eetı ne kanyai enne tuwənet imma ngatu iróng ogonik ol linglingon? Atiriz woye tuwənet ci ogo niko ko nonno?

¹⁵Ming woye anyak gottenet icima ngoonet ci iróng anyak rūumānī ki dainet.

¹⁶Ming ənnək eetı code ngatinnong nonno ne, “Bit labak, abunna atin baizi cunne; avvü ngati aburę, daho jurrum,” maję ngatu illoj gjii imma ci anyike enne eet neci keelai ele, nya ci abunna ngatu?

¹⁷Ogon zin bōdōk niko, tuwənet do niko, ming iróng orkor ki bunnat ki irrkenet, ogo niko gjii ci adahä.

¹⁸Maję atin eetı imma azi ne, “Anyai innə tuwənet; kabunna anna kijirke.” Yelekä da tuwənet cunne ci illoj rok bunnat ki irrkenet, kar anna kiyelei tuwənet cinanni google ci kogonne anna kaal.

¹⁹Atu innə dēdē anyak Tāmūtaddēn code. Abunna! Elemi rok kuulo cik loryentak bük zoz necu, abarik abak zin nege bbaritonā.

²⁰Imma innə eetı ci tarbali ko, orongi innə cin ming een tuwənet ci illoj bunnat ki irrkenet, een gjitareng?

²¹Amire ki jijitinnə Aburaham ci een eet ci abunna ngati aanyik enne Tāmūtaddēn ngerinne Isakə kize wawac itelə?

²²Icinntu niga tuwənet cinne ki bunnat ki irrkenet ming alingling ngatode, idimane tuwənet kelezzo giye ci utugu enne.

²³Akat zin zoz Warage ci Tāmūtaddēnō moole, azi ne, “Elema zin Aburahami zoz ci Tāmūtaddēnō kar enne kanyik nonno kize eet ci abunna,” kar ol kutuwec nonno kize gooni Tāmūtaddēn.

²⁴Acinnu niga aggə ol eet ming abunna giye ci ogo niko enne, iróng een zoze ci tuwento do.

²⁵Ogon zin bōdōk niko, een Rahabi ngaa ci een aliyait ko ngaa ci abunna giye bali utugu enne, baling aanyik enne rottok kataguzzo ceeze cinne, kar kitton nogo koot goole eman kilitet olli orgu.

²⁶Ogon zin bōdōk ki iyoko, ming aave ele ci eeto kizzi vongizi to, adak enne, ogo niko, ming anyak eet tuwənet kar ngatu iróng alinglingi, ogo tuwənet cinne ki ci adahä.

Jemis 3

Zuute ahət

¹Gotonogga ki ngonogga tuwenta, iróng woye ol cik meelek ngatinnong eeggin demezzok, eci niga aggayyu, naga ol wak kedemezina ko, etted atin Tamutaddën lokiko cinnang oroot.

²Kogon naga dook munyen goolowe cik aavtte do do. Ming ngen eeti imma kabac iiten imma giye ci ozoz enne, een enne eet ci caale paz, azunne ele cinne jurrum.

³Ming kecebik naga ziit ki baruc utegetti cik vartangenu abunna ming ongoolineta, kuhu woye naga elegit neci dook.

⁴Icinnet zin da zoz ci ibet wak addikire. Ming addikire ibetta neke nunun, owo maame ngoota, amacuc ol ibet giye cidici kar eeti ci amacuci kuwe goole ci orong enne.

⁵Ogon zin ahatti buk niko, een ahatti gii cidici eliy*e* ci eet ci diiri, imma ngatu odong eeti ele ahata kaale cik addikire. Icinnet ming atuz gwaaq cidici irrit ci addikire.

⁶Ogon ahatti buk kiwagon gwaaq, een enne gii ci loryento kaale cik ele ci eet ci diiri. Egerzan ele ci eet ci diiri dook, akannek ele ci eet ci diiri dook gwoo ci akku ngati alanyce gwaaq udut.

⁷Aanyik eeti ci diiri elegje dook kizeto gunune, iballi, elegje wak avuvut loota ki wak abak nyatapare ci addikire buk,

⁸majje ngatu, illo iet imma ci anyike ahat kize gunun. Itik ahatti tu, anyak minyiminy ci aruwe ol kadaito.

⁹Kinnat gon naga Manyitinna ki Beetinna ahata, kar bodo dook ahata kotore ol cik diirik balik eenyca Tamutaddën kutuguzzo ki enne.

¹⁰Iyowa zoz ci kadingdingane Tamutaddën ki torinet utuge code ko niko. Gotonogga ki ngonogga tuwenta, abbirna woye keet ci een muune ingiro, icima keet ci ogon ki lobata abbirna woye muune? Iróng zin ebereci ci anyak maam cik abukcule ukce kize maam cik emede.

Genyiz wa een dede

¹³Ming anyak eeti imma genyiz kar kagga zoz orgene cunnong, anyik nonno kiyela baize cinne abunna ko, goole ci ogone enne kaal zinine ci alali akku genyiza.

¹⁴Majje ming alugunyi inna meder ki rezinet ele cunne do zinine cunne, ma odongi ele cunne zoze neci icima amikzene zoz ci een dede.

¹⁵Iróng zin genyizi ci ogon niko ąkkü támú-kenga, een genyiz ci loótu, iróng anyak zoz ci vongizo, anyak zoz ci loryénto.

¹⁶Eci ming anyai inná meder ki rezinet ele cunne do, okko baizi ngoronya ki kaal cik gerzek ątíki tu.

¹⁷Imma zin genyizi ci ąkkü támú-kenga een caala paz; kar zin kirez gano, alali mului, aggá zoz júrrum, aziye zoz júrrum, anyak deten ki zoz ci abunna, iróng enger ol kar kanyak zoz ci een dède.

¹⁸Imma ol cik anyaha gano kó, aanyik ol cik meelek kubunnta.

Jemis 4

Ma irezzu kaal wak loótu

¹Nya ci anyaha joóret ki dango orgene cunnóng? Een kaal nék ąvvú zoze ci orongnyu niga kaal cik ątikónu imma igeet zinzéttinnej kó, cik anyaha joóret.

²Orongnyu niga gií imma, abarik iróng zin amudannu, ąrukku zin ol, orongnyu kaal cik amin zinzétti cuggók, abarik iróng niga arubannu gií ci orongnyu. Adangonu zin kar үrukto. Iróng niga amudannu, eci iróng niga ajjinnú Támútadden.

³Ming ajjinnú niga Támútadden, iróng niga amudannu, eci ajjinnú niga zinzéttinnej cik gerzek, icima ovvo atin niga ogonnu kaal néké kaal cik amin zinzétti cuggók.

⁴Niga ol cik iróng ongoole Támútadden ko, iróng niga aggayyu rezinet ci kaal cik loótu ming anyaha marnonet ki Támútadden? Ming orong eeti imma kirez kaal cik loótu, ize enne moddenit ci Támútadden.

⁵Icima inónnú niga ozoz Waraga ci Támútadden zoz necu gaganiko, kar vongizi ci abak ngatinna kó kanyak meder oroot.

⁶Abarik enne aanyet agit deten ci ąppwé. Zoz zin ci ozoz Waraga ci Támútadden azi ne: “Adang Támútadden eet ci odong ele abarik aanyik deten eet ci iróng odong ele.”

⁷Aanycik zin eletti ciggók Támútadden. Utuburet loryénit, kar atin enne kivirung.

⁸Ojongozit Támútadden, kar enne kojongozung igeet bük. Utuunyet azzin cuggók, niga olli munnyenú, kar aanycik zinzétti kizeto caale, niga ol cik anyakkú zinzétti rama kó.

⁹Iyókó zin үtuluz үlüwá. Utuhuwet rari cunnóng kize үlüwá kar talninet cunnóng kize mozinet.

¹⁰Ma odongnyu eletti ngati Manyi, kar atin enne kodongeung tadden.

¹¹Gotonogga ki ngonogga tuwentə, ma ozoz gonoggu gerzet. Ming ozoz eeti imma gooni gerzet icima apahek nonno lokiko, abarik ozoz enne gerzet zoze ci lotinnok kar kapahek lokiko. Ming apahek innə lokiko lotinnok, iróng innə azunne nogo, abarik innə odongi ele ngati lotinnok neke.

¹²Anyak eet code tok, Tämütadden ci aanyik ol lotinnok kar ketedd lokiko, nonno dō ci uule kıtırız kar kidita ol döök. Abarik, eeni innə ngene kar ettedik eet ci diiri lokiko ko?

Ma odongnyu eletti zoze ci lozetiñu

¹³Iyoko zin izikto jurrum, niga ol wak annu ne, “Iyoko icima loza kovvoya atin markace cu icima ci, kovvo kabak nginati erkit code, kalingling kamuda orobiya.”

¹⁴Nya, ming iróng niga bük aggayyu gii ci akkü loza. Nya ci een ruget cunnong? Ogonnu niga kiwagon idoye ci akkü doyoit kar kızzi dakdak.

¹⁵Abunna abarik ming annu ne, “Ming een gii ci orong Manyi, karuge atin kar kutuguz gii cu icima ci.”

¹⁶Ki iyoko odongnyu niga eletti ko, een donginet eletti zoz ci loryento.

¹⁷Niga zin ol döök, wak aggayyu gii ci abunna kar ming orong eeti kutugu, iróng zin ngen ogori, abarik zin utugu enne munyaen.

Jemis 5

Demzinet ci obod ki ol wak een ittok

¹Iyoko izikto da jurrum, niga ol wak eegginnu ittok, utuluz oroot piryanzete ci atin okko inakung ko.

²Umwec kaala cuggok, kar ngazengaze kadait rūumani cuggok.

³Egerzante orobiyanə cuggok cik een ziik cik ataltali ki dhahabi, okko atin zoz ci amune orobiyanə ko een cunnong, adakkung atin zoz neci kiwagon gwaa. Adaztau niga kaal cik meelek iinyawę cik okko looci aturneke.

⁴Icinnet da! Iróng niga arıwəkkü ol balik alingling mānē cuggok ko orobiya, alu nege zare cuggok. Uzuca uluwə ci ol balik ettedde mānē cuggok ko iin cik Manyi wa Addikire veelek.

⁵Abakttu niga loata ngatu baiz ci adakkung botorzet kar aggac eletti cuggok dō niko. Idiktu zin utuguzzu kiwagon tiina wak ovvo ol otodongi.

⁶Ettereddeu niga ol cik abunna lokiko kar bodök urukttu ol cik gununik, ol balik iróng adangnyung bük.

Niim nongitton

⁷Gotonogga ki ngonogga tuwenta, inimet nongitton baiza zee kikiya Manyi. Icinnet ol wak eeviye ming ereye kibbir mana, anime ere tamu ci lomoto.

⁸Inimet niga buk nongitton, abunna ming arikku zinzetti looc kar ibilet top baiza, eci izo ojon iiteni ci akkunne Manyi.

⁹Ma ozozu eletti, ettedekkung atin Tamutadden iget lokiko. Ereye lokiko cunnong tatuga.

¹⁰Gotonogga ki ngonogga tuwenta, kar abunna ming aggayyu niimenet nongitton, inonit baiz ci arittok balik apirna ozoz zare cik Manyi.

¹¹Ki iyoko ming aggayyu ko, kumuyukte naga ol balik inimet nongitton. Iziktu niga niimenet ci bali anime eeti ci een zara Job nongitton. Icinntu bodok nya ci anyahak Manyi baiz ci Jobi bali vurrta. Anyak Manyi rezinet ki deten ci appwe oroot.

¹²Gotonogga ki ngonogga tuwenta, ma ittoniku zoz zare cik tamu-kengo icima zare cik lootu icima gii imma ci aave do. Ming een zoz ci elema inna, lema, ming een zoz ci aburi inna, tuburo, icima ettedekkung atin lokiko igeta.

Kalac Tamutadden tuwenta

¹³Ming anyak eet imma ngatinnong nongitton cik apirnane enne, anyik kala Tamutadden. Ming anyak eet imma ngatinnong ci atalne, anyik nonno keben longnyok cik innate Tamutadden.

¹⁴Ming anyak eet imma ci omori ngatinnong, anyik nonno kutu loddikire cik keleciak kar kalayek nonno Tamutadden kar kuvudet nonno maala zare cik Manyi.

¹⁵Eci lawinet ci alaye tuwenta ko, aanyik atin eet ci omori kubunna; eela atin Manyi nonno kitnga moriza. Ming anyak enne da munyen, alalnek atin Manyi nonno.

¹⁶Iyoko zin, uturtta munyen cuggok gonoggu kar alayek eletti cuggok Tamutadden kar ubunnta. Okkomi lawinet ci eet ci abunna, kar bodok kilingling oroot.

¹⁷Een bali aritoiti ci een Elija eet ci diiri ki iyoko naga niko. Ala da enne Tamutadden baliye gerza ming atile tamu, irong zin baliye tamu atile erkiny*ä* iiyo ki nyelowi torkonom.

¹⁸Imma bali vurrta, alawo enne bodok kar zin tamu-kengi kanyaha tamu kitil, ibbir zin looci.

¹⁹Gotonogga ki ngonogga tuwenta, ming anyak eet ci itik tu zoze ci een dede, anyik eet imma kobodai nonno,

²⁰aqadda zoz cu jurrum: Ming eela eeti imma eet ci munyen kutungek munyen looc, atiriz atin enne nonno daiza kar kubung munyen cik meelek giir.

1 Peturu

1 Peturu 1

Zawinet ci Peturu

¹Keenj anna Peturu wa een toniat ci Yesu Kiristo, keherakkung waraga cu ol wak atahala Tämütadden azanonnik looccok utuguzzo kiwagon ol cik een idongi, aavtte nege Pontacakte, Galatia, Cappadociakte, Asia ki Bithynia.

²Eeggin nəkə ol balik atahaltai ngati odola Tämütadden Beetinna, ahalai linglingonę ci Vongiz ci Alile, ngati ongoolinne nege Yesu Kiristo ki biye balik azaconik ol kę. Anyik deten ki gano kavvü ngatinnong oroot.

Kinnatit Tämütadden zoze ci ruget ci een jor

³Kinnatit Tämütadden wa een Beeti Manyitinna Yesu Kiristo. Aanyyet enne agit tiranet ci een jor detente cinne appwę ci karike naga zinzetti goole ci ingane Yesu Kiristo daiza.

⁴Aanyyet kaal cik karagiz naga abak aavtte udut, aavtte tamu-kenga kize cuggok,

⁵eci tuwente cunnong azunnung atin doizi ci Tämütadden kikiya tirizenet ci okko iyela ming okko looci aturneke.

⁶Imma zin zoze necu, atalninnu niga oroot, kar zin iyoko ovvo niga apirnannu doyoit kaale döök cik atimannung ol.

⁷Avvu kaala nék gerzek kę kar tuwenet cunnong kize dędę kommog zurtenit ci een dhahab, ci gon ozolo ming aartik ol gwoq. Iyela woye zoz ci een dędę kar ol kinnatit, anyaha dingdinganinet ki tongoolinnet ming okko Yesu Kiristo obodak looc.

⁸Ming ngen niga icinnet nonno nunun, irezzu niga nonno; ming iróng niga nunun acinnu nonno iyoko, atuyyu niga nonno kar ngatu anyakku talninet ci appwę ngatinne,

⁹eci niga urubtau gii ci orongnyu niga tuwente cunnong, tirizenet ci zinzetti cuggok.

¹⁰Imma zoze ci tirizenet necu, ozozit arittowa uggak zoz ci detinet ci atin anyonikkung, orong zinzetti ecito idic.

¹¹Aave Vongizi ci Kiristo ngatinneng, oobek nogo gool ci atin apirnane Kiristo kar atin kaanyozik nonno nginti dingdingantę ci addikire oroot.

¹²Iyeltozik nogo iróng nege alinglingek eletti ciggek abarik alinglingngonikkung. Uwakteung nege kaviyak cik abunna Tämütadden igeta

komize ci Vongiz ci Alilé bali ittonai támú-kenga. Orongit anjilonya bük kicinnet kaal neke.

Abait baiz ci alilé ngumé ci Támútaaddeno

¹³Iyokó zin, abunna ming anyakku inoninet cunnong kar ilinglingté zoz ci Támútaaddeno. Anyait urutoit baiza; aartik zinzetti deten ci aqanyung atin Támútadden ming okko Yesu Kiristo akku.

¹⁴Ki iyokó dooli cik aziye zoz kó, ma ngen ogonnu bodok kaal cik gerzek balik ogonnu niga baling ngen aggac zoz ci een dede.

¹⁵Maije iyokó ming alilé eeti wa awuyyung kó, izet ol cik alilé kaale cik ogonnu niga;

¹⁶Eci eherye Warage ci Támútaaddeno azi ne: “Izet ol cik alilé, eci anna kéeni Támútadden ci kalili.”

¹⁷Eci niga awuyyu nonno kize Bëetinnong, iróng zin Támútadden ahal ol, abait baiz ci ogon ki ci abakku idongine lootá ngatu, kar otongooltte Támútadden.

¹⁸Eci aggayyu niga iróng Támútadden eelanung baliye baize ci gerze jijituggok kę kaale cik aditai ki iyokó orobiyana icima zurtenen cik een dhahab kó,

¹⁹abarik atirizung biyete cik Kiristo, ogon enne ki nyoon ci iróng anyak gii ci gerze eliya.

²⁰Atahala bali Támútadden nonno baling ngen looci keteehenyai kę, abarik iyelai atin Yesu ngati aturneke looci zozé cunnong.

²¹Atuuyu zin niga Támútadden zozé cinne, Támútadden ci baliye ingane nonno daiza kar kidinqdingan nonno, aave zin tüwenet cunnong ki zoz ci arikku niga zinzetti Támútadden.

²²Iyoko itiviltu niga zinzetti cuggok kizeto caale ngati elemnyyu zoz ci een dede, kar anyait rezinet ci een dede ki gotonogget wak atuwé, irexit eletti cuggok oroot, rezinet ci akkú zinina.

²³Eci Támútadden aqanyung itirrtai bodok, iróng een kaale cik aditai, abarik iróng aditai udut, goole ci kabahé kar kinimet zoz ci Támútaaddeno.

²⁴Azi Waraga ci Támútaaddeno ne, “Ogon ol cik diirik dóok ki arte, kar dingdingoni cinneng dóok ogon ki vurrená zara; odoi artenti kar vurrená kitazzo.

²⁵Imma zoz ci Manyi aalna udut.” Een necu zoz ci uwakteung ol igeta kize kaviyak cik abunna.

1 Peturu 2

Zuwé ci alilé

¹Niga gottenogga ki ngonogga tūwəntə, ki iyokō ming izetu ol cik atuyyu Yesu Kiristo kō, ma amarnonu, ma adaccu gonoggu, ma anyakku meder, ma ozozu ol gerzet, ma eegginnu ol cik arukkū talaben.

²Utuğuz ki dooli wak kidik aud ırə cik caalek paz Vongizak, kar keela nogo kiddikirret tırizente cinneng.

³Umuddau niga dēdē een Manyi bunnatait.

Ogon Yesu ki bee ci aruge udut

⁴Ivittak Yesu Kiristo, een enne bee ci aave udut. Bee wa bali abure ol kē, abarik zin baliye Tāmutaddēn ci ahala nonno kar kirez.

⁵Iyokō zin, niga bük izetu biyen wak abak udut wak eenyconik kize ceez ci abahe Vongizi ci Tāmutaddēn. Izetu niga olli wawaco wak alilə bük. Ma goole ci atirizung Yesu Kiristo kō, ovvo atin niga anyikku Tāmutaddēn muci ci atin aanyik nonno katalo.

⁶Ki ming aduwā Tāmutaddēn Warage cinne: “Icinnet, karike anna bee ci riili oroot nginti een Zion, een bee ci atahalai kar kize ci abilne ceez, imma eeti ci atu nonno iróng atin adak aliyani.”

⁷Iyokō niga ol wak atuwē kō, riil bee necu. Majje ol wak iróng atuwē, “Okko bee bali abure ol wak eenyce kō ize bee ci abilne ceez kommog veelek.”

⁸Azi bōdōk ne, “Een enne bee ci adir ol kamarmarit, bee ci aanyik nogo kuyukte.” Alam bee nogo eci iróng nege ɔngoołe kaviyak cik Tāmutaddēn bali odola enne kize cinneng.

⁹Abarik eegginnu niga zuwē ci atahala Tāmutaddēn, olli wawaco ceeze cinne, zuwē ci alilə, ol cik Tāmutaddēn, kar inatit nonno eci anyahaung ngati muhuri kar icinnet ngintinne voori.

¹⁰“Iróng niga baliye eegginnu ol cik Tāmutaddēn. Iyokō zin izetu niga ol ciginnek. Balye ngen niga urubta deten cinne, imma zin iyokō urubtau.”

Abaito ki iyoko duccahā cik Tāmutaddēn

¹¹Niga gottenogga ki ngonogga tūwəntə, eegginnu niga erennok looce cu. Kilalekkung aarta elettı kaale cik gerzek amin zinzettı cuggok, eci anyaha zoz necu joore zinzettinne cuggok.

¹²Aanycik ol kicinnet baiz cunnong ming abunna orgene ci ol wak iróng agga Tāmutaddēn, majje nūnūn ming orong nege kimertung azi ne, abacu niga. Ovvo atin nege iitenē ci okko Tāmutaddēn ettede lokiko, adingdingan Tāmutaddēn kar koobtek Tāmutaddēn kaal cik abunna ogonnu niga baliye.

¹³Aanycik elettı ciggok alaat zoze ci Manyi, abunna ming elemannu alaanzet ci eet ci diiri aggamē looc ngatu kō dōk, ommogje alaan ci riili oroot.

¹⁴Qtongoolttē bōdōk alaat wak ittonā enne kar kivitā ketedek ol wak ogon kaal cik gerzek lōkikō kar bōdōk kinnatit ol wak ogon kaal cik abunna.

¹⁵Orong Tāmutaddēn igeta abunna ming ogonnu kaal cik abunna kar amarta ol wak azze oottī tarbalik ozozung igeta gōole ci gerze.

¹⁶Abaito zin labak, ma anyikku baiz ci abakku kō kize baiz ci ogonnu kaal cik gerzek. Abarik zin avvūt izet duccāk wak Tāmutaddēn wak een dēde.

¹⁷Otongoolttē ol dōk, irezit ol wak atū Tāmutaddēn, akatek Tāmutaddēn uzungtti lōc, otongoolttē bōdōk alaat.

¹⁸Duccāk, abunna ming elemnyyu zoz wa aduwā alaata cuggōk kar bōdōk irezit nogo. Ma ogonikku kaal nekō ol wak iirke dō, abarik utuguzzék ol wak ogon kaal cik gerzek buk.

¹⁹Amayukkung atin Tāmutaddēn ming nūnūn agiddung ol gaganiko eci ongoolinnu niga Tāmutaddēn.

²⁰Iróng atin innā amuda gii imma ming agiddi ol zozē ci gerze ogoni innā kar niim rūwenēt. Abarik, ming agiddi ol zozē ci abunna ogoni innā, kar niim rūwenēt ci ollu, amayukī atin Tāmutaddēn.

²¹Atahalaung bāliyē Tāmutaddēn kar ipirta kaale cik gerzek, ki bali ming apirna Kiristō ngatinnong ke. Iyelekkung enne gool necu kar unuwet.

²²“Ngen enne kutugū mūnyēn icima kamuda zoz ci een volong utuge cinne.”

²³Ming nūnūn odom ol nonno, iróng enne abarizek nogo kodom buk, ma baling apirna enne lōqtā ngatu ke, ngen enne kutuburek eēt imma nong. Abarik zin enne atū Tāmutaddēn wa apahek ol lōkikō jurrum.

²⁴Atala Yesu mūnyēn ciggac. Odode bāliyē enne keete wa een tālākēc kar naga abunna ming kunnek mūnyēn lōc kar kāvvūt baize ci abunna. Idillet enne agit ngodocete wak balik arūwē ol nonno ke.

²⁵Ogonnu niga bāliyē ki azzā wak ajali. Imma zin iyokō oboddau, ivitāu tuwayoit wa azunne ruget cunnong.

1 Peturu 3

Zoz ci obod ki ngaai ki maccwa

¹Niga ngaai, otongoolttē maccwa ciggōk, kar uggak cik abure zoz ci Tāmutaddēn kō, okko atin zoz cunnong atuyyu niga Manyi kō aanyik atin nogo kelemtta zoz ci Tāmutaddēn ci iróng niga aduwakkū nogo.

²Eci nege ovvo acinna baiz cunnong ci ongoolinnu niga Tāmutaddēn ki baiz ci abakku niga caale paz kō.

³Gerza ming ąkkı ziziwoni cunne eci reenuno kaale cik aimi innä, ki iyoko bbuwenet otir ki alben cik een dhahab ki ruumani cik adak orobiyä cik meelek.

⁴Abarik zin abunna ming akku ziziwoni cunne zinina, ziziwon ci iróng aditai ki zinin ci abunna, een necu zoz ci riili ngumé ci Tämütäddeno.

⁵Gool zin ci ątuwe ngaai balik reentik ałile, arike Tämütädden zinzetti ke nenen necu. Aanycik nege eletti ciggek kizizec ngati ątuwe Tämütädden kar bôdok kotoongooltte maccwa ciggek.

⁶Ki bali Sarah ming elemi zoz ci Aburahami anyike nonno kize eet cinne ąddikire. Ovvo zin atin niga eegginnu dooli ciginnek wak een dede ming ogonu niga kaal cik abunna iróng ongoolinnu gii imma.

⁷Anycik ol cik macik góole necu búk kotoongooltte ngaai ciggek ming abakku búk ko, itirizzet nogo labak kizeto ngaai, kar niga dook ozolit ruget ci aave udut, ki bali amuccung Tämütädden igeṭa rugeta ko, kar atin illoj gii imma ci alam lawinet cunnong ngati Tämütäddeno.

Apirna ol cik ątuwe eci ogon nege kaal cik abunna

⁸Iyoko zin, abunna niga dook ming elemannu zoz necu. Irezit eletti kiwagon gottenoggeti ki ngonogget wak ątuwe, izet ol cik irrkenu, ma odongnyu eletti ciggok.

⁹Ming ogoneki eeti gii ci gerze icima odomnyin, icima amarninin, ma acaca, abarik lalek nonno, mayuk nonno, tuguwék kaal cik abunna eci bali atahalaung Tämütädden kar izet dooli ciginnek tūwenta. Azi Warage ci Tämütäddeno ne,

¹⁰Ming “Orong eeti dede kar kabak labak talninta, kar kicin baiz iinya dook ma ozozi ol gerzet, anyik nonno kuzute utug cinne zoze ci volongo.

¹¹Abunna lądun enne ming uungnek kaal cik munyenü kar kütüğü kaal cik abunna; abunna lądun ming orong enne gano kar kaanyik kize baiz cinne.

¹²Eci ebere cik Manyi acin ol cik abunna ovvo iina ciginnek aziye lawinet cinneng, Imma Manyi iróng orong ol wak ogon munyen.”

¹³Ngene ci ogonekkung gii ci gerze ming orongnyu oroot utoğuz zoz ci abunna?

¹⁴Ma woye nünün ming apirnannu ngati ogonnu kaal cik abunna, ngen zin abarik Tamütädden amayukkung. “Ma ongoolinnu zoz imma icima inonnu zoz ci ogonekkung ol kaal cik gerzek.”

¹⁵Abarik otongooltte Kiristo kize Manyi zinzettinne cuggok. Abunna ming erewinnu jurrum kar abarizet eet ci ajjinne orong kaggä zoz ci anyakku niga arikku zinzetti ko.

¹⁶Abunna abarizek ol zoz ci abunna kar ol wak aduwaki kaal cik gerzek ngati Kiristo ko, kadak nogo aliyani.

¹⁷Abunna ming apirnannu ming ogonnu zoz ci Tämütäddeno, gerza ming apirnannu ming ogonnu kaal cik münyenü.

¹⁸Eci ədai baliye Kiristo lak code munyené ciggac. Iróng bali enne abaci gii imma. Abarik zin bali enne ədai zoze ci ol cik ogoñ kaal cik gerzek kar kanyahak nogo Tämütädden, əruwē bali enne kadak, majē bali Vongizi aanyik nonno kurug.

¹⁹Imma zin zoze ci Vongiz neci, uk Kiristo uwahek zoz ci Tämütäddeno vongizzok wak ecebje lagama.

²⁰Eeggın zin bali ol nék, ol cik abure Tämütädden bali reena erkinyai balik aave Nowa loota ngatu ke, ere bali Tamutadden nogo baling ngen Nowa adiman ibo ke. Abarik zin bali iiten neci anyigzai ol cik eeggın turge, imma ol dök utuddudde maame.

²¹Ogon zin maama nék balik tawan neci ki batiimo ci aggameke ol, nonno nenen ci iyoko aruguzanung kō. Abarik zin batiimo ommog maam cik arane eeti ele. Iyelekket zoz necu gool ci kar naga kubunnta ngumē ci Tämütäddeno zinzettin cik abunna eci bali enne itingai Yesu Kiristo daiza.

²²Iyoko zin, uk Kiristo avvū tamu-kenga kar kuk kavvu ngati Tämütäddeno atte ci azzō, urumte ki anjilonya ki alaat wak tamu-kengo ki alaanzet dök aggam enne.

1 Peturu 4

Utuwet Tämütädden

¹Ki iyoko baling apirna ele ci Kiristo loota ngatu, avvut jurrum, apirnannu atin niga ki iyoko enne kō buk, eci pirnanet ci ele cinne iyelekvet itivila enne münyen ciggac.

²Iyelekket zin zoz necu zoz ci azi ne, utungteu niga kaal cik münyen amin zinzetti ciggok kō dök looc, orongnyu utuguz zoz ci Tämütäddeno baize cunnong.

³Abakttu niga loota ngatu oroot, ogonnu ki ol wak iróng aggā Tämütädden, ogonnu kaal cik gerzek amin zinzetti ciggok, eegginnu aliyak, eegginnu bbakcok, ogonnu bodok todoyyok kize tämütäddenet.

⁴Iyoko zin ükulteung ol wak iróng aggā Tämütädden azi ne, inya ming iróng niga ngen orkoryyu imma nogo kaale cik gerzek ogoñ nege kō? Iyoko abarik nege odomtung igeta.

⁵Abarik zin nege ovvo atin abarizek Tämütädden wa apahek ol wak aruge ki ol wak ədaito lokiko.

⁶Eci zozə necu, uwaktozik baliyə kaviyaha cik abunna ol wak adaito, kar atin vūrrtə ming okko apahonik nogo lōkikō kaale wak gerzek ogon nege baizowe ciggek, maję vongizzowa ciggek ovvo atin arume ki Tāmūtăddēn.

⁷Ize ojon iiteni ci aturneke kaala veelek. Iyokō zin, abunna ming egenyyu oroot, abunna bodok ming okkomnu lawinta kak.

⁸Ma giyę ci riili oroot, abunna zin niga ming irezonnu, eci rezinet ngati aave, amadan muyen.

⁹Aanycik ol kivitak céezi ciggok kizzı rok zoz imma ci anyakku zinzettin to.

¹⁰Amayung iget deteni ci Tāmūtăddēn qanyung arizet ci abunna, kar niga abunna ming eelannu ol ugge. Ilinglingte zin mayıwənet necu jurrum.

¹¹Ming anyak eeti arizet zoza, aanyik nonno kuwahek ol zoz ci Tāmūtăddēn wa een nonno ele. Ming anyak eeti zinin ci kar keela ol, anyik nonno keela ol doize bali aanyik nonno Tāmūtăddēn lădun kę. Kar ol kinnatit Tāmūtăddēn kaale dök zozə ci Yesu Kiristo. Imma zin zozə cinne aave dingdingoni ki komiz atin udut. Amen.

Pirnanet ci ol cik atu Kiristo

¹²Niga gottenogga ki ngonogga tūwəntə, ma ąkulekkü jeen icima anyikku zinzetti küycet ngati apirnannu, avvunakkung atin kaala cik gerzek kar kitimantung.

¹³Ataltto goole ci apirnannu kō ki baling apirna Kiristo kę. Okko atin zoz neci apirnannu niga kō, anyaha talinet ci appwe oroot atin ming okko dingdingoni cinne iyelai.

¹⁴Abunna ming odomnyung ol zozə ci annuyu Kiristo atuyyu nonno kō. Amayukteu niga eci dətinet ki Vongiz ci Tāmūtăddēn avvu ngatinnong.

¹⁵Abarik zin ming apirnannu niga niko kō, iróng ogonnu ki ol wak aruk ol icima ogoryak, icima ogonnu ki irrkirryowā, icima adulonekkü zoz ci ol ugge.

¹⁶Ming apirnannu niga ol cik ęeggin Kiristian, ma anyikku alıyan kadaung, abarik inatit Tāmūtăddēn eci anyaktu niga zar nęke.

¹⁷Ize ojon ii wa okko Tāmūtăddēn apahek ol waginnek lōkikō. Ming akatai lōkikō neci ngatinna een woye zoz kū ngati ol wak abure kaviyak waginnek abunna. Azi Warage ci Tāmūtăddēn ne,

¹⁸ki iyoko “Ming okkomi ngati ol wak abunna kar kurubta tirizenet, ogon ucca ngati ol wak abure Tāmūtăddēn ki ol wak muyen kū?”

¹⁹Iyokō zin, imma niga ol wak apirnannu goole ci oronge Tāmūtăddēn kō, abunna ming arikku zinzetti ciggok dök Eet wa bali eenycanet kar kutugu zoz ci abunna odohize.

1 Peturu 5

Tilowinet ci ilotonik ol wak addikire ki nyazorok

¹Niga ddikirzət ci kelecio, ki ming karume anna ki igeet kə, kilalekkung keeni bbacait ci Kiristo wa bali əqid ol loqtə ngatu kə kədək, kokko atin anna kozola imma nonno dingdingon ci okko atin iyelai kə.

Ilotik Peturu ol wak atuwé linglingon

²Ki iyoko tuwayoiti kə, uzutte ol cik Təmütəddeno aqanyung enne kə, abunna ming azunnu nogo. Utuguz linglingon necu zinzettinne cik alali ki ming orong Təmütədden. Uzutte nogo ci iróng een zoz ci orongnyu orobiya, abarik aanycik kize linglingon ci əkkü zinzettinne ciggok.

³Ma ogonnu ki alaata wak odong eletti olle ngati aggame ol. Abarik aanycik ol kicinnta linglingon cunnong ngati əlinglingnyu jurrum.

⁴Kar ming okko Kiristo alaani wa tuwayowu oboda, okko atin enne aqanyung alaanzet ci atin iróng tirizenet ki detinet cinne aturneke.

⁵Niga dooli wak kidik, wak ngen ingannu, abunna ming ongooolinnu ol cik addikire. Abunna ming ongooolinnu eletti, eci azi buwe ci Təmütəddeno ne, "Adang Təmütədden eet ci odong ele abarik aanyik deten eet ci iróng odong ele."

⁶Iyoko zin, abunna ming ongooolinnu Təmütədden doize wainne kə dook, kar ming okko enne oboda, kar kitirizzung.

⁷Kodongtek Təmütədden kaal wak gerzek ogonekkung ol kə dook, eci enne een eet ci azunnung.

⁸Uzutte eletti ciggok eci loryentı wa een məddənit cunnong ereye goola kiwagon maa wa ərruk ngati orong kar kadaho.

⁹Abunna zin niga dook ming aburnnu kaal cik loryentək. Okkomit təwəntə kak. Aggayyu rit niga ol wak atuwé loocowə dook apirna ki iyoko niga ming apirnannu buk kə.

¹⁰Ma zin Təmütədden aqanyung igeet deten dook, ngati ipirtayyu niga, okko atin Təmütədden aqanyung okkomit kak kar bədək kitirizzung udut, nonno nenen ci ittonanə enne Yesu Kiristo kar kikiya atahalaung kə.

¹¹Okko ngatinne, aave atin doizi cinne udut. Amen.

Zawinet wa vurro

¹²Eelanna Silasi ngati kehere waraga cu, kəggə Silas niko ming een gotonet ci anyak deten. Een waraga ci keherakkung kə, waraga ci orongi kar kuduwaung

abunna ming aggayyu deten ci Tamutadden ming een dede kar abunna ming emenannu ngati atuyyu nonno.

¹³Izayung nuyaha wak Manyi loqce ci een Babilon. Eggjin nege cik bali atahala Tamutadden, ki iyoko Marko wa ogon ki ngeranni tuwentə ko, izayung enne iget buk.

¹⁴Izzac ol dok. Kala anna Tamutadden kar käqenyung gano iget ol wak atü Kiristo.

2 Peturu

2 Peturu 1

¹Annita Simeoné Peturu wa keenj ducait ki toniat ci Yesu Kiristo. Keherakkung waraga necu igeet ol wak anyakku tuwenet ci okkomi ki iyoko naga ko ngati Tamutadden cinna ki Tirizoit Yesu Kiristo, ogon atin enne kaal cik abunna.

²Kala anna Tamutadden bai kar kaaqyung deten ci appwe ki gano baize cunnong ngati aggayyu zoz ci Tamutadden ki ci Manyitinna Yesu Kiristo.

Gool ci abahe ol wak atuwé

³Aanyyet komizi ci Tamutadden agit kaal dook wak korong naga baize cinna, abunna kaanyik Tamutadden katalo ngatinna, baling kiziyet naga awuyet dingdingonté cinne kar kozolit bunnat cinne.

⁴Imma zin goole necu aanyyet enne agit kaal cik abunna riilik oroot, balik udwá enne kar kaanyet kē dook. Ma zin kaale neko aqyung edeyya eletti kaale wak lootu gerzek balik orong zinzetti cuggok utuguz kē, kar zin iyoko niga ozolit bunnat ci Tamutadden.

⁵Imma zin zoze ci tuwenet cunnong, abunna ming alinglingnyu oroot kar otortek bunnat tuwenet cunnong ki bodok otortek bunnat genyiz.

⁶Otortek genyiz ki laliz ci zinzettinnu, kar bodok otortek laliz ci zinzettinnu nimenet nongitton, kar bodok otortek nimenet nongitton gool ci arikku zoz ci Tamutadden zinzetti.

⁷Kar bodok otortek zoz ci arikku zoz ci Tamutadden zinzetti ko zoz ci eelannu gonoggu wak atuwé ki niga, kar bodok otortek rezinet zoz ci eelannu ol cik atuwé ko.

⁸Ming anyakku niga kaal neko dook zinzettinne cuggok, atirizung woye kaala neko igeet kar aggac Manyitinna Yesu Kiristo.

⁹Maijé ming iróng eeti imma anyak kaal neko dook, utugu enne ki eeti ci rubeni, erek nonno ming utunycal munyenä balik anyak enne kē.

¹⁰Iyoko zin gottenogga ki ngonogga tuwenta, abunna ming alinglingnyu oroot kar aggac ilem Tamutadden zoze ci awuyyung ki ci ahalanung. Eci ming ogonnu niga kaal neko, iróng atin ayuwenu.

¹¹Kar zin goole necu, aggamanung atin Manyitinna Tirizoit Yesu Kiristo talinte ci appwe oroot baalinte cinne aave udut.

Zoz ci kehere anna waraga cu

¹²Iyoko zin zoze necu, aggamtaq niga kaal neko laqdun, akateu zin zoq looc tuwenta zoze ci een dede, ngen anna kemenna kaqdakung kaqdakung kaal neko dee.

¹³Kinoni anna abunna kaqdakung zoz necu zee nginti kaqdakne.

¹⁴Eci anna kagga iiwe cu nginti kokko kaqdakne ize ojon ki iyoko uduwa Manyitinna Yesu Kiristo ko.

¹⁵Kalinglingi atin oroot kar ming kokko kaqdai, kar atin niga aadda kaal balik kalinglingi anna ke veelek odohize.

Dingdingon ci Kiristo

¹⁶Baling kuduwaqung zoz ci doiz ki wet ci okko Manyitinna Yesu Kiristo obodane ko, irong kaqdakung ngaridet cik genyizak akana eet*ti* imma. Abarik naga kicinnta eberene ciggak doiz cinne addikire dede.

¹⁷Eci enne amuda ngolinet ki dingdingon ngati Tamutaddeno Beetinna baling ittona enne muluk ci azi ne, “Een necu Ngeranni wa kirezi; katalne anna oroot ngatinne.”

¹⁸Kaavtiya naga ki Yesu biye ci alile, kizikta muluk necu ming oroi tamu-kenga.

¹⁹Kaggayya zin naga eeggin zozzowa balik udukta arittowa cik zoz ci Tamutaddeno ko dook dede. Abunna zin ming aziknnu niga kavyak ciggek, aanyick kavvuto zinzettinne cuggok kutugu ki urezi ci ataran nginti muhuri zee kiyowa munyuyoci ci een tukul maam.

²⁰Abunna zin ming aggayyu, illoi aritoit ci aduwa zoz Warage ci Tamutaddeno kar bodok kuduwa kengti cik zozzok neke oowe cinne do.

²¹Eci illoi aritoit ci ozoz kaal cik akana enne oowe cinne do. Abarik zin Tamutadden ozozek zoz cinne arittok goole ci Vongiz ci Alile.

2 Peturu 2

Arittok ki demezzok wak volongak

¹Anyak baliye arittok cik volongak orgene ci olli Israilo. Avvunakkung atin bodok demezzowa wak volongak kar kuduktaung zoz ci volongo. Edemezek atin nege ol demzinet ci gerze lomuk. Irong demezzowa neko elemi zoz ci Manyi wa atiriz nogo munyene, egerzan atin zoz neci eleetti ciggek.

²Annu atin ol cik meelek gool ci munyene kar kaanycik ol ugge kozozit gerzet zoze ci een dede.

³Anyak atin ol neke zinzetti cik appintek kaale, ozozikung utugettine cik emede. Ettedik Tamutadden nogo lokiko zoze necu, irong zin enne adunge.

⁴Iróng Tämütäddën alalnek anjilonya balik ogon münyen ke, abarik ajukék nogo koot ngati müuhuri gwooya kíkiya iiteni ci lokiko.

⁵Imma erkite bali ngen Nowa aruge ke, iróng Tamutäddën alalnek olli lootu münyenü. Ilib zin enne nogo tawana, eela zin enne ol turgerem ki Nowa wa bali uwahek ol zoz ci abunna.

⁶Edez Tämütäddën orogjok cik Sodomi ki Gomorrah, utuz kize bbür, kar kiyelek ol gool ci ovvo atin ol wak iróng elemi Tämütäddën atuze niko bük.

⁷Eela zin bali Tämütäddën Lot, eet ci bali abak baiz ci emede ngumé ci Tämütäddeno, ulal zin nonno baizi ci abahe olli münyenü wak abak bük ko.

⁸Een enne baliye eet ci abunna, amuda enne piryanzet zozé ci münyen cik acin kar bodoğ kizik odohize.

⁹Ming een zoz necu dede, agga Manyi gool ci eelanne enne ol wak atu nonno, ngati amudanne nege nongitton kar kaggam olli münyenü kar kedez nogo, ere kíkiya iiteni ci ettede enne lokiko.

¹⁰Edez atin Tämütäddën oroot ol wak inon kaal cik gerzek ki wak ibbeze nege alaanzet ci alaatu. Odong ol neko eleetti kar kozosit mootiza, iróng nege ongoole ngati otore kaal cik aavtte tämu-kenga.

¹¹Maije anjilonya cik Tämütäddeno anyak komiz oroot kommogit ol cik diirik ko, iróng odom kaal cik aruge ko ngumé ci Manyi.

¹²Imma ol neko iróng agga gerziten cinneng. Ogon nege ki iyoko elegje wak zarak iróng ozozi, arritai nege kize kaal cik aruwé kadaító. Ozoz zoz ci münyenü ci iróng nege agga. Egerzan atin nogo zoz ci gerze ogon nege ko.

¹³Aruk atin Tamutäddën ngabolo, edez nogo münyené cik ütuguzzo nege. Abarik nege inon azi ne, kadak kwoor kar kutuguz kaal cik gerzek een gii ci abunna ngatinneng.

¹⁴Inon nege zoz ci gerze orongit kimice ngaai, ovvo ngaai orong ol cik macik. Orong kuluqa ol cik amuje qotti. Abbize zinzetti ciggek gerziten do niko.

¹⁵Utungtek gool ci baizo okko top ko loqc, kar kunuwet gool ci aritoit ci een zara Balaam ngerrti Beor, irez gon enne kaal cik gerzek.

¹⁶Aanyik zin Tämütäddën zigir kitilo nonno zozé ci münyen balik ütugu enne ke. Ozozek zigiri nonno muluwe ci eet ci diiri kar enne kutungek kaal cik gerzek ogon enne ke loqc.

¹⁷Ogon zin ol neko ki iyoko tämu ci iróng atile, itik ngooti diiz veelek. Ere nginti müuhuri loryento nogo.

¹⁸Odong nege eletti gaganiko, ozoz zoz ci ilabane ol wak amuje ootti orong kaal cik loryentak.

¹⁹Annek nege ol ne, aavtiyyu atin labak, imma nege eeggin duccak cik baiz ci gerze, eci ol cik diirik eeggin duccak cik kaal wak uuta nogo ootti.

²⁰Ming elemitta zoz ci Manyitinna Tirizoit Yesu Kiristo, ijarit nege kaal cik gerzek looc cu. Abarik ngen nege bodok aggamo ki kaal cik gerzek looc cu, avvuto zin iyoko nege gerzet kommog baiz bali qowu ke.

²¹Abunna zin weda ming iróng nege aggä gool ci abunna. Ming nunun ovvo nege aggä gool ci abunna vurrtä, utuhuyek nege boicí tilowinet ci alile bali aanyozik nogo ke.

²²Nya ci iinak nogo kö ogon ki zoz ci een dëde, “Obodak atin uruz tazak ciginnek,” kar “Okko baatai ci utunye okko amironik roboboc.”

2 Peturu 3

Okko iiteni ci obodane Manyi een dëde

¹Gotonogga ki ngonogga tuwentä, iyoko keherakkung bodok waraga necu kar kunu gooni bali arrak keherakkung oowa ke. Imma zin waraganyai nékó doök, korongi kadadung iget zozzok néké kar inonit nogo doök.

²Korongnyung iget aadda zozzok balik aduwä arittowä wak alile zoz ci Tamutaddeno, ki bodok demzinet ci Manyitinna wa een Tirizoit bali edemezek enne toniak.

³Arrak oowa, abunna ming aggayyu iiten ci okko looci aturneke, avvu atin ol wak adac ol, ovvo aranne ol cik atuwé, abarik nege inon kaal cik gerzek irez zinzetti ciggek do niko.

⁴Azi atin nege ne, “Baling uduwä Manyi cunnong azi ne kakkuni, akkü atinga? Adaito jijitiggac, ngane kaala ogon ki bali eenycane Tamutadden looc ke, illoi gi imma ci een jor.”

⁵Ibezzit nege zoz wa een dëde lurur, eenyca bali reena Tamutadden tamu-keng ki looc zoza do. Eenyca enne looc maame.

⁶Imma bali vurrtä egerzan Tamutadden looc maame.

⁷Abarik zin Tamutadden aanyik looc cu ki tamu-keng kavvuto zee kikiya iiteni ci okko enne ettede lokiko. Kar zin atin enne kakatek gwoo, kar kidita ol doök wak iróng atü zoz cinne.

⁸Gotonogga ki ngonogga tuwentä, ma anyikku gii cöde kereheung, ogon iiteni cöde ngati Manyi ki erkinya ibbong cöde (1,000), ovvo erkinya cik een ibbong cöde ogon ki iiteni cöde.

⁹Iróng Manyi ogon zoz ci ʉduwɑ̄ enne idic, ki iyoko ming ɻinon ol uggak ko. Alalizan enne zinin cinne ngatinnɔ̄ng, iróng orong eet imma ngatinnɔ̄ng kàdak, abarik orong ol dɔ̄ok kuturta mʉnyen ciggek.

¹⁰Abarik atin iiteni ci Manyi ɣakk̄u kiwagon ogoryaiti, iróng eeti imma agḡa. Okko iitenē neci ɣazze atin t̄am̄u-kengi ne dakdak. Imma koor ki nyelok ki munyuny atuze gwooyɑ̄ ne lai. Atuze atin looci ki kaal dɔ̄ok wak aavtte loota ngatu ko ne lai, kar kaala dɔ̄ok kiyeltai.

¹¹Aditai atin kaala veelek goole necu. Abunna zin ming abakku baiz ci alile ɔ̄ngoołiñnu T̄am̄utadd̄en kar ilinglinget zoz cinne.

¹²Ki iyoko ereyyu niga iiten ci T̄am̄utadd̄eno zinzettinne cuggok oroot. Akku atin iiteni neci ki libenet ci lootu, atuze t̄am̄u-kengi ki ii ki nyelok ki munyuny gwooyɑ̄ ne lai.

¹³Ki ming kere naga zoz ci ʉduwɑ̄ enne ko, kere naga t̄am̄u-keng ki looc ci een jor bali ʉduwaet T̄am̄utadd̄en agit ke, ngintik aavtte ol wak ogon kaal cik abunna.

¹⁴Gotonogga ki ngonogga t̄uwent̄a, ming niga erewinnu ko, abait baiz ci alile, illoí rok gií imma ci gerze, kar bɔ̄d̄ok abait yahe.

¹⁵Abunna zin ming aggayyu niga zinzettinne cuggok, laliz zinin ci Manyi T̄am̄utadd̄en ci anyahakket t̄irizene. Eteheraet gotteneti ci een P̄aulo baliye kaal neko genyize ci aanyik T̄am̄utadd̄en nonno.

¹⁶Eher enne waraganyai ciginnek dɔ̄ok zoz ci akati kaal neko ele. Ozoz gon bali enne zoz ci odoi ngatinna, iróng zin naga kagḡa kengti cik zozzok neke. Imma ol uggak wak iróng agḡa zoz ci T̄am̄utadd̄eno jurrum, ovvo nege edemezek zozzok cik P̄aulo ol volonga. Edemez nege ol buk waraganyai cik T̄am̄utadd̄eno ko volonga. Alib atin T̄am̄utadd̄en nogo zoze necu.

¹⁷Gotonogga ki ngonogga t̄uwent̄a, iyoko zin, eci niga aggayyu demzinet ci ol wak eeggin volongnyok ko ladun, abunna ming ebekku eleetti jurrum kar iróng nege alabanung igeet kar urubta mʉnyen cik ol wak abure T̄am̄utadd̄en bak kacin utuburtu tuwenet cunnong.

¹⁸Abarik emedd̄a niga abait baiz ci abunna giye wa aqnyung Manyitinna Tirizoit Yesu Kiristo igeet deten cinne ki zoz ci aggayyu nonno. Abunna kadingdingan zar cik Manyi udut. Nonno nenen.

1 Jon

1 Jon 1

Zoz ci rugeto

¹Keherakkung naga iget zoz ci een ruget wa bali lađun aave kanante ci lođtu ke. Kizikta naga zoz neci, kicinnta naga nonno eberene ciggak kar bodok kumta nonno azzine.

²Iyelai bali rugeti neci, kicinnta bodok naga nonno elettine. Kozoza abarik gii ci kaggayya, kuwahekkung zoz ci baiz ci aave udut ngati Baatinne, kar zin kiyelai ngatinna buk.

³Kaduwakkung naga iget gii ci kicinnta kar bodok kizikta, kar abunna ming karume twendə. Kar naga buk kurumte ki Bętinną ki Ngerinne Yesu Kiristo.

⁴Keherakkung naga zoz cu, kar talninet cinnang abunna ming eleno.

Abait vooritena

⁵Een necu zoz ci kazikna naga ngatinne kar naga kuduktə zoz neci: “Een Tämütadden vooriten, illoi muhuritən ngatinne udut.”

⁶Ming kazi naga ne odoye naga ki nonno, imma ngatu kabak baiz ci muhuri, kovolong naga, iróng kabak zozə ci een dede.

⁷Maijē ming kabak naga vooritena ki iyoko Tämütadden ming abak kō, kabak woye naga baiz cōde, kar biyetə cik Ngerinne Yesu Kiristo kitivilə muyen ciggac dōk.

⁸Ming kazi naga ne illoi agit muyen, kalut naga eletti ciggac, illoi zoz ci een dede ngatinna.

⁹Maijē ming kuturtak naga muyen ciggac Tämütadden, abunna enne kar atin kalaleita kar bodok kitivilə muyen ciggac ne veelek.

¹⁰Ming kazi naga ne ngen naga kutuguzza muyen udut, kanyike naga Tämütadden volong, okko zoz cinne iróng aave zinzettin ciggac.

1 Jon 2

Eelawet Kiristo

¹Niga dooli cigannik twendə, keherakkung iget zoz cu kar abunna atin iróng ogonnu muyen. Ming utugu eeti imma muyen, kanyak naga Yesu Kiristo Eet wa Abunna Qde een zoc cinna ozozek Baatinne zoz cinna.

²Ogon enne ki wawaci muyen ciggac. Iróng een wawac cinna dō, abarik nonno ci een wawac ci olli lođtu dōk.

³Ming kazunne naga lotinnok ciginnek, iyela zoz necu azi ne, kaggə naga nonno dede.

⁴Ming azi eeti ne, “Kagga enne nonno,” maije ngatu iróng alinglinge lotinnok ciginnek, een enne volongnyoit, illoj zoz ci een dede ngatinne.

⁵Maije eeti ci azunne zoz ci Tämütäddeno, okko rezinet ci Tämütäddeno aave baize cinne dook dede. Kar zin goole necu kaggə keeggin naga olli Tämütäddeno.

⁶Ming azi eeti ne kabai zoze cinne, abunna ming abak ki bali Yesu Kiristo ke.

Tilowinet ci een jor

⁷Gonogga wak zinino, iróng anna keherakkung tilowinet ci een jor, een ci reeni, iziktu niga tilowinet necu baliye.

⁸Ngen zin keherakkung tilowinet ci een jor; iyelai zoz cinne dede ngati Kiristo ki igeta, illoj muhuritén udut, enyerkai tukuleci ci een dede.

⁹Imma eeti ci azi ne, kaave enne vooritena maije ngatu amarine gotoni, ngen enne ogon ki eeti wa aave muhurá niko.

¹⁰Imma eeti ci irez gotoni, abak enne vooritena. Illoj zin gii ci gerze adir nonno.

¹¹Imma eeti ci amarine gotoni, aave enne muhuratō kar koto ngati muhuri. Iróng enne aggə nginti okkoye enne, eci muhuri ubung ebere ciginnek.

¹²Dooli wagannik tuwenta, keherakkung anna igeta eci Tämütädden itivila munyen cuggok zoze ci zar cik Kiristo.

¹³Niga beetiganik, keherakkung anna igeet zoz cu, eci niga aggayyu nonno ci bali aave kanante ci lootu ki ci tamu-kengo. Niga logoz, keherakkung anna igeet zoz cu, eci ommogtu niga loryenit. Niga dooli, keherakkung anna igeet zoz cu, eci niga aggayyu Tämütädden Baba.

¹⁴Niga beetiganik, keherakkung anna igeet zoz cu, eci niga aggayyu aave enne kanante ci lootu. Keherakkung zin anna igeta bodoq logoz zoz cu, eci okkomnu niga, kar zoz ci Tämütäddeno kabak ngatinnong, kar bodoq niga ommogtu loryenit.

Ma irezzu kaal cik lootu

¹⁵Ma irezzu zoz ci lootu ki kaal ciginnek veelek. Imma eeti ci irez kaal cik lootu, iróng enne irez Beetinnā wa een Tämütädden.

¹⁶Akku zoz ci kodonge naga eleetti ko loota ngatu, ki zoz ci kamanik naga kaal ki zoz ci koronge naga kaal dook cik kacin naga eberene. Iróng baizi ci ogon niko ko akku ngati Baba.

¹⁷Okko looci ki baiz ci ogon niko kō azzē ne dakdak, majje eeti ci alingling zoz ci Tāmutāddēno abak udut.

Moddō cik Kiristo

¹⁸Iziktu niga dooli wagannik tūwēntā, ikiya turnenet ci lōotu. Iziktu niga bāliyē zoz ci azi ne, ąkkū atin mōddentī ci amarine Kiristo. Iyoko zin iyelttai mōddō cik Kiristo cik meeplek. Imma zin zoze neci kaggā ikiya turnenet ci lōotu.

¹⁹Engertta ol nēkē elettī ciggék, iróng nege eeggīn ol ciggac. Ming eeggīn nege ol ciggac dēdē, aavtte weda ki agita. Abarik engerttai nege ngatinna, illoj rok eet cōdē ci kaavtte bük.

²⁰Majje niga amayung Eeti wa Alile Ode Tok, aggayyu zin niga dook zoz ci een dēdē.

²¹Keherakkung zin anna zoz cu, iróng een zoze ci ibbezzu niga zoz ci een dēdē, abarik eci niga aggayyu zoz ci een volong, illoj zoz ci een dēdē ci ąkkū nginati.

²²Ming aave eeti ci een volongnyoit, een eet ci azi ne iróng Yesu een Kiristo. Een eeti necu mōddenit ci Kiristo ci abure Baatinne ki Ngerinne.

²³Ming abure eeti Ngerinne, abure enne Baatinne bük. Ming elemi eeti Ngerinne, elemi enne Baatinne bük.

²⁴Imma niga, anyik zoz bali iziktu niga oowa kē kāvvū ngatinnōng. Ming avvū zoz bali iziktu niga arrak oowa kē ngatinnōng, aavtiyyu zin niga bük ngati Ngerinne ki Baatinne.

²⁵Een necu zoz ci ȳduwāet enne agita: ruget ci aave udut.

²⁶Keherakkung zin anna ȳget zoz necu, akati ol wak ȳtikkung tu.

²⁷Imma ngatinnōng, erahek Vongizi ci Alile bali amudannu niga ngati Kiristo kē ki ȳgetā. Iróng niga ngen orongnyu eet imma kedemezung eci edemezung atin Vongizi ci Alile kaal dook. Eci enne een zoz ci een dēdē, illoj volong ngatinne, ki baling edemezung Vongizi kō, avvut zin ngatōdē ki Kiristo.

Dooli cik Tāmutāddēno

²⁸Dooli wagannik tūwēntā, urumet zinsettī ciggōk ngatōdē ki Kiristo. Kar ming okko enne obodak lōoc, karike naga nonno zinsettī dēdē, iróng atin ȳliyanī adaketa.

²⁹Ming aggayyu niga dēdē een Kiristo eet ci ogon kaal cik abunna, aggac zin niko een eeti ci ogon kaal cik abunna kō dolec ci Tāmutāddēno.

1 Jon 3

Keeegginnā naga dooli cik Tāmutāddēno

¹Appwā rezinet ci irezet Baba oroot, awuyet zin ol agit kizetta dooli cik Tāmutāddēnō, keeggin naga dooli cik Tāmutāddēnō dēdē. Kar zin zoz ci iróng olli loqtu aggayyet ko icu, iróng nege aggā nonno.

²Gonogga wak zinino, keeggin naga dēdē dooli cik Tāmutāddēnō, iróng naga kāggā ogon elettī ciggac kū. Abarik kāggā atin naga elettī ciggac kogon naga ki iyokō Kiristō kō, ming okko enne obodak loqc, eci kacin atin naga nonno dēdē.

³Imma eetī ci arike zinin zoz ci Kiristō, adiman ele cinne kīlili, ki iyokō Kiristō ming alile kō.

⁴Imma eetī ci ogon mūnyen, udadl enne lotinnok cik Tāmutāddēnō, eci eetī ci ogon mūnyen abure lotinnok cik Tāmutāddēnō.

⁵Aggayyu niga akkū Kiristō kar kīkiyā kaara mūnyen ciggac, iróng enne eliya anyak mūnyen udut.

⁶Imma eetī ci annu nonno, iróng ogon mūnyen. Imma eetī ci ogon mūnyen kō, iróng acin nonno icima iróng aggā nonno udut.

⁷Niga dooli wagannik tūwēntā, ma anyikku eet imma kalabaung kītīkung tū. Okko eetī ci ogon kaal cik abunna, een enne eet ci abunna ki iyokō Kiristō ming abunna kō.

⁸Imma eetī ci ogon mūnyen kō, een enne eet ci loryento, eci loryentī ütugū mūnyen arrak oowa kanante ci loqtu. Akkū zin Ngerrti Tāmutāddēnō kar kīkiyā kidita linglingon ci loryento.

⁹Illoj eet imma ci een dolec ci Tāmutāddēnō ci ogon mūnyen. Iróng enne uule kar kutugū mūnyen, eci Tāmutāddēn ci arrīta nonno.

¹⁰Een zin necu gool ci kāggawē naga dooli cik Tāmutāddēnō ki dooli cik loryentāk. Ming ogon eetī imma giī ci gerze, icima iróng irez gotoni, iróng enne een dolec ci Tāmutāddēnō.

Irezit elettī cuggok dook

¹¹Een necu kaviyak cik iziktu niga arrak bāliyē oowa. Azi ne, abunna kirezo naga dook elettī.

¹²Ma ogonnu ki bali Kaini, abak baiz ci loryento kar kūryūk gotoni kādāk. Nya ming amuny enne gotoni kō? Amuny enne gotoni eci baizi cinne gerza, imma gotoniya ogon kaal cik abunna.

¹³Gotonogga tūwēntā, ma ąkulekkū jēen, ming amarinnung ol cik loqtu.

¹⁴Kāggā kiyokta naga daiza, kar kīvitāk ruget wa aave udut, eci kirez naga gottenogget tūwēntā. Imma eetī ci iróng irez ol, ngen enne erahek daiza.

¹⁵Ming amarine eeti imma gotoni, een enne eet ci aruk ol, aggayyu niga iróng eeti ci aruk ol ko amuda baiz wa aave udut.

¹⁶Gool zin ci kaggawé naga rezinet ci een dède ko necu: Adai Yesu Kiristo zoze cinna. Abunna zin naga buk baize cinna ming kadai zoze ci gottenogget ki ngonogget tuwentä.

¹⁷Ming anyak eeti kaal cik meelek, kar kicin gooni imma ci amati, kar iróng enne eela nonno, aave woye rezinet ci Tamutaddeno ngatinne ku?

¹⁸Niga dooli wagannik tuwentä, abunna kirez ol rezinet ci een dède ngati kogonne kaal cik abunna baize cinna, iróng een zoza utuga.

¹⁹Ming kirez naga ol uggé, kaggá naga niko kaavtte naga zoze ci een dède, kar zinzetti ciggac kavvuto loota ki nonno,

²⁰majje ming anganyet gii code zinina. Addikire Tamutadden kommog zinzetti ciggac, aggá enne kaal dook cik kijnón naga.

²¹Gonogga wak zinino, ming iróng zinzetti ciggac anganyet munyañé, kanyak naga doiz ci kojongoze Tamutadden,

²²kar kurubta kaal dook cik kajjin naga ngatinne, eci naga kazunne lotinnok ciginnek kar kutuguz kaal cik orong enne.

²³Een zin necu tilowinet cinne: Abunna katuwe zare cik Ngerinne Yesu Kiristo, kar kirezit elettí ciggac dook ki bali uduwaet enne agit ke.

²⁴Ming kongoole naga lotinnok cik Tamutaddeno, kaavtte naga ki nonno zinzettin, okko enne aave ki agit buk. Kovvo naga kaggá aave enne ngatinna Vongize bali aanyet enne agit ke.

1 Jon 4

Itimanit vongizzok

¹Gotonogga ki ngonogga tuwentä, ma atuyyu zoz ci ol cik azi ne kanyaaka Vongiz ci Tamutaddeno, abarik abunna ming atimanu vongizzok ming eeggín cik Tamutaddeno dède, eci anyak arittök cik meelek volongak ivitták looc cu.

²Een necu gool ci aggayyu niga Vongiz ci Tamutaddeno: Azi Vongizi cinne ne, een Yesu Kiristo eet ci diiri ci akkú ngati Tamutaddeno.

³Majje vongizi ci iróng elemi ming akkú Yesu ngati Tamutaddeno, iróng vongizi neci een ci Tamutaddeno. Abarik vongizi neci een moddenit ci Kiristo bali iziktu niga okko atin akkú. Avvú zin enne loota ngatu ladun.

⁴Niga dooli cigannik tuwenta, aggac eegginnu niga dooli cik Tamutaddeno, ommogtu niga vongizzok eci Vongizi ci Alile aave ngatinnong ko ommog Sitan ci aave loota ngatu ko.

⁵Avvuto nege loota ngatu, ozoz nege kaal cik obod ki loc cu, imma ol cik lootu aziye zoz cinneng.

⁶Imma naga keeggin ol cik Tamutaddeno. Ming agga eeti imma Tamutadden, aziye zoz cinnang, imma eeti ci irong agga Tamutadden, irong aziye zoz cinnang. Een necu gool ci kaggawe Vongiz ci een dede ki vongiz ci volongo.

Een Tamutadden rezinet

⁷Gotonogga wak zinino, abunna ming kirez eletti ciggac naga dook eci rezinet akku ngati Tamutaddeno. Okko eeti ci irez ol, een enne dolec ci Tamutaddeno kar enne kagga Tamutadden dede.

⁸Maije eeti ci irong irez eet ci diiri, irong enne agga Tamutadden, eci Tamutadden een rezinet.

⁹Een necu zin gool ci iyelikket Tamutadden rezinet cinne ngati ittonane loc Ngerinne wa Qde Tok kar naga kurubta ruget zoze cinne.

¹⁰Een necu rezinet ci Tamutaddeno: Irong een agit cik kirez Tamutadden, abarik nonno ci irezet agita, kar kittonait Ngerinne kize wawac ci okko alalnek munyen ciggac.

¹¹Gonogga wak zinino, eci Tamutadden irezet oroot, abunna naga buk ming kirezo eletti.

¹²Ngen eeti imma kicin Tamutadden udut, abarik zin ming kirezo naga elettine, abak enne ngatinna kar rezinet cinne kidimanet agit jurrum baize cinna.

¹³Kagga kabak naga zoze ci Tamutaddeno, kar bodoek enne kavvu ngatinna, eci enne aanyet Vongiz cinne alile.

¹⁴Kicinnet zin naga elettine kar bodoek kuduktak ol zoz ci ittonane Tamutadden Ngerinne kar kikiya kize Tirizoit ci olli lootu.

¹⁵Ming elemi eeti imma azi ne, een Yesu Ngerrti Tamutaddeno, aave zoz ci Tamutaddeno ngatinne, okko enne buk aave zoze ci Tamutaddeno.

¹⁶Kaggayya naga elettine, irezet agit Tamutadden, katuyya zin zoz neci. Een Tamutadden rezinet, ming aruge eeti ngati Tamutaddeno, aave Tamutadden buk ngatinne. Een Tamutadden rezinet. Ming kabak naga rezinta, kabak naga ki Tamutadden, kar enne kavvu baize cinna.

¹⁷Imma zin goole necu, iddera rezinet organ cinna dook, kere zin naga iiten ci lokiko ngati okkomi zinzetti eci naga kogon ki enne rezinta loota ngatu.

¹⁸Illoï zin gii imma ci kongoole naga rezinta, eci rezinet dëde ottok kaal cik kongoole naga dook, eci ngolinet een loloit ci dezinto. Ming ongoole eeti, iróng rezinet cinne eleno.

¹⁹Kirezo naga eletti eci een Tämütäddën ci irezet agit arrak oowa.

²⁰Ming azi eeti imma ne, kirezi enne Tämütäddën, imma ngatu amarine gooni, een enne volongnyoit. Eci ming iróng eeti irez gooni ci acin enne eberene, irez woye enne Tämütäddën ci iróng enne acin eberene ko?

²¹Een necu tilowinet ci aanyet enne agita: Ming irez eeti imma Tämütäddën anyik nonno ladjun kirez ol buk.

1 Jon 5

Utuwet Ngerrti Tämütäddeno

¹Ming atu eeti imma zoz ci azi ne Yesu ci een Kristol, een enne dolec ci Tämütäddeno. Ming irez eeti imma Beetinnä wa een Tämütäddën, irez enne dooli ciginnek buk.

²Kaggä zin naga kirez naga dooli cik Tämütäddeno kete: kirez naga nonno kar kilinglingte lotinnok ciginnek.

³Iyelai zin rezinet ci kireze naga Tämütäddën goole ci kalinglinge lotinnok ciginnek, iróng lotinnowa neke okkomi,

⁴eci dooli cik Tämütäddeno ommog kaal cik looc cu. Kar tuwenet cinna ci aanyet doiz ci kommoge kaal neko dook.

⁵Illoï eet imma ci woye ommog kaal cik gerzek lootu ming iróng enne anyak tuwenet ci atuwé enne Yesu ci een Ngerrti Tämütäddeno.

⁶Akku Yesu Kristol maame ki biyete. Iróng enne akku maame do, abarik akku maame ki biyete. Okko Vongizi ibbac zoz neci ming een dëde, eci Vongizi iyela zoz ci een dëde.

⁷Iyoko zin anyak kaal cik eeggin iyo cik ibbac zoz ci Kristol:

⁸Vongiz ci Alile ki maam ki biye kar zin kaala cik eeggin iyo ko anyak wowonet.

⁹Kelemla zin naga zoz ci ibbac ol dook, abarik zoz ci ibbac Tämütädden ommog veelek, eci een necu zoz ci ibbace Tämütädden zoz ci Ngerinne.

¹⁰Iyoko zin, ming atu eeti zoz ci Ngerrti Tämütäddeno, anyak enne zoz ci ibbace enne ko zinine cinne. Imma eeti ci iróng elemi zoz ci Tämütäddeno, angany enne Tämütädden azi ne een volongnyoit, eci iróng enne elemi zoz ci ibbace Tämütädden Ngerinne.

¹¹Een necu zoz ci ibbac Tämütädden kō: Aanyet enne agit ruget ci aave udut, ąkkū rugeti neci ngati Ngerinne.

¹²Ming atu eeti Ngerinne, anyak enne ruget. Imma ming iróng eeti atu Ngerrti Tämütäddeno, iróng enne anyak ruget ci aave udut.

Zoz ci vürro

¹³Keherakkung anna iget ol wak ątuyyu zar cik Ngerrti Tämütäddeno kō, kar abunna ming ąggayyu een rugeti ci aave udut kō cunnong.

¹⁴Een necu zoz ci karikka naga zinzetti Tämütädden: Ming kajjinā nonno giimma goole ci okko ki zinin cinne, okko enne aanyeta.

¹⁵Kar ming kaggā naga aziknet enne agit odohize ming kala nonno, kaggā zin naga dēdē aanyyet atin Tämütädden dōk kaal cik kala naga ngatinne.

¹⁶Ming acin eeti gooni ci ogon mūnyen cik woye iróng anyahak nonno daiz, abunna ming alawek enne nonno Tämütädden kar keela nonno kuruba ruget ci aave udut. Een zoz neci ngati ol wak ogon mūnyen cik iróng anyaha daiz. Imma mūnyenā cik ogon eeti anyaha daiz kō, iróng anna kazi ne anyik nonno kala Tämütädden zoze ci mūnyen cik anyaha daiz kō.

¹⁷Eeggīn kaala cik gerzek kō dōk mūnyen. Majje ngatu iróng mūnyenā dōk anyaha daiz.

¹⁸Kaggā naga dōk iróng dooli cik Tämütäddeno aalna zoze ci ogone mūnyen odohize; eci Ngerrti Tämütäddeno azunne nogo, iróng zin loryentī ogonik nogo giimma ci gerze.

¹⁹Kaggā naga niko ming kēeggīn naga dooli cik Tämütäddeno, imma loryentī abal ol wak loqtū iróng ągga Tämütädden kō dōk.

²⁰Kaggā naga dōk ąkkū Ngerrti Tämütäddeno loqc kar kikiyā kaanyyet gool ci een dēdē kaggawē Manyi wa een dēdē. Karume zin naga ki nonno, ki bōdōk Ngerinne Yesu Kīristo, Manyi wa een dēdē ki ruget ci aave udut.

²¹Iyokō zin, dooli cigannik zinino, үzuttē elettī cuggok tōdoyowē cik eeggīn tämutäddenet wak adimanai azzine.

2 Jon

2 Jon 1

Zawinet ki lawinet

¹Eher ddikiryoitì ci kelecio waraga cu. Eherik ngaa bali atahala Tamutadden ke ki dooli ciginnek. Kirezung anna iget dede dook, iróng een annita do ci kirezung, abarik ki ol dook wak agga zoz ci een dede,

²eci zoz ci een dede ko, aave ngatinna, kar atin kavvu ngatinna udut.

³Anyik deten, ki eezet ki gano ngati Tamutadden wa een Beetinnà ki ngati Yesù Kiristo, Ngerri Baba, aave atin ngatinna rezinta ki zoze ci een dede.

⁴Katalne anna oroot ngati kuruba dooli cigunnek ugge ming abak zoze ci een dede ki bali uduwa Baba zoz ci een dede ki rezinet ke.

⁵Iyoko zin, ngaa ci kirezi ko, kajjinni abunna ming kirezo naga elettine dook. Iróng neci een tilowinet ci een jor ci keheriki ko, abarik een tilowinet ci kanyak naga baliye arrak oowa.

⁶Een necu rezinet: abunna kabak tilowintè cinne, ki iyoko bali iziktu niga ke, aduwà zoz ci azi ne, abaito rezinta.

⁷Anyak volongnyok cik meelek azantozik looc, iróng nege elemi ming een Yesù Kiristo eet ci diiri. Atiye nege ol tu, eeggin nege moddò cik Kiristo.

⁸Uzutte linglingon bali alinglingnyu niga ke. Ming uzuttu, kar abunna atin amayukkung Tamutadden kar qaanyung kaal cik orong enne qaanyung igeta.

⁹Ma ukce kar bodoq tungek looc zoz bali edemezi ol innet obod ki Kiristo ke, icima atin Tamutadden iróng ngen aave ngatunne. Imma eeti ci azunne demzinet bali edemze ol nonno ke, aave Baba ki Ngerinne ngatinne.

¹⁰Ming akku eeti imma ci iróng azunne demzinet ci Kiristo, ma elemnyu nonno cezzinne cuggok, kar bodoq ma izayu nonno.

¹¹Imma eeti ci Tamutadden ming izza eet ci munyen, ogon kiwagon eeti ci ozol ki nonno munyen buk.

¹²Kanyai anna nongitton cik meelek korongi kuduwaung, abarik iróng korongi keteherek waraga gaalama. Abarik korongi kar keranakkung kar kozozeug anna utuge cinanni, kar atin naga dook katalto oroot.

¹³Ittonaki dooli cik ngononu bali atahala Tamutadden ko zawinet cinneng.

3 Jon

3 Jon 1

¹Ngati ddikiryoit ci kelecio. Keherik anna waraga cu goona wa zinino een zara Gaius, kirezi anna nonno zoze wa een dede.

²Goona wa zinino, kalaweki anna innet Tamutadden abunna ming abai yahe kaale doq, kar bodoq abunna ming abunna ele jurrum ki bodoq vongiz cunne.

³Katalne anna oroot baling ivita gottenoggeti uggak rok annita kar kozosit tuyenet cunnong zoze wa een dede ki bodoq gool ci aavtiyyu niga baize wa een dede udut.

⁴Een necu talninet ci addikire ngatinanni oroot, ngati kazikne abak dooli cigannik zoze ci een dede.

⁵Goona wa zinino, anyai innat tuyenet oroot kaale cik ogonik innat gottenogget ko, ming eeggin nege nunun idongi.

⁶Uduktak zin nege ol cik atuwé kelecia zoz ci obod ki rezinet cunne. Eelta nogo ming ovvo nege eroni ki ming aduwá zoz ci Tamutadden.

⁷Alingling nege zoze ci Zar cik abunna ko, iróng zin nege elemi kaal cik anyaha ol cik iróng atuwé.

⁸Imma zin naga ol wak katú Kiristó ko, korong ming kawak cezi ciggac ol cik ogon ki nege, kar naga buk kidongte ki nogo kizet ol cik kalingling zoz ci een dede.

⁹Ketehereya baliye anna waraga ol cik atuwé kelecia, majie eeti ci een Diotrephes ci orong kize ddikiryoit cinneng ko, iróng zin enne orong kizik zoz cinna.

¹⁰Ming kikiyauung, kokko atin kozozi zoz cinne, ovolong enne egerzan zar ciggac. Abarik abure kar kurumte ki gottenogget tuenta, iróng orong kar kivata gottenogget. Ottok zin enne ol wak ogon niko kelecia.

¹¹Goona wa zinino, ma uhu zoz ci munyen kize zoz ci abunna. Imma eeti ci ogon zoz ci abunna een enne eet ci Tamutadden, imma eeti ci ogon munyen iróng enne agga Tamutadden.

¹²Ozoz ol doq zoz ci abunna obod ki eet ci een zara Demetrius, iyela zoz ci een dede buk bunnat cinne. Kozozi zin anna buk zoz ci abunna zoze cinne, aggayyu niga zoz ci kozozi anna ko een dede.

Zawinet ci vurrtó

¹³Kanyai anna kaal cik meelek korongi kuduwaung, majie ngatu iróng korongi keteherek waraga.

¹⁴Abarik korongi kivonnung ataman, kar anna eliya kozosit ki iget dook.

¹⁵Anyik gano kavvu ngatinnong, amayukkung atin T̄amutaddēn. Izayung gonoggeti dook. Izzac gonogget dook code code zare.

Juda

Juda 1

Zawinet

¹Annita Juda wa keeni gotoni Jemis, wa een ducait ci Yesu Kiristo ko ci keheri waraga cu. Keherakkung igeet ol wak atahaltai ki bodok wak irez Tamuytadden wa een Beetinna kar bodok Yesu Kiristo kuzute nogo.

²Kala Tamuytadden kar kamayung igeet oroot kar kaqanyung deten, ki baiz ci abakku yahe ki rezinet.

Demezzok cik volongak

³Gotonogga ki ngonogga wak zinino, korongi anna dede ketehereung zoz ci obod ki tirizenet ci Tamuytadden kozol naga ko, abarik korongi ketehereung kilalekkung abunna ming keleno ki tuwenet ci ąkku lak code ko, aanyik Manyi ol wak atuwe ko.

⁴Eci anyak ol ugge cik eher zoz ci adange nege Tamuytadden, iniktozeung nege orgen cunnong. Abarik zin ol neko aminye deten ci Tamuytadden cinna kize gool ci ogone nege kaal cik gerzek, kar kimigtoi Manyi cinna Yesu Kiristo Ode Tok niko. Ettede zin lokiko ci ol neko bali reena.

⁵Ma woye nunun ming aggayyu niga gii bali eelanne Manyi Tamuytadden olli Israilo looce ci Masiro ke, korongi kuduwaung bodok gii neci dee. Eela bali nogo Tamuytadden Masira, imma bali vurrta, idita ol wak irong atuwe.

⁶Imma anjilonya wak irong azunne alaanzet cinneng, abarik utungtek ceezi ciggek looc tamu-kenga ngin bali abahe ke. Iyoko zin ecebje nege ziiye cik aavtte udut, ere iiten ci addikire lokiko.

⁷Ogon zin bodok niko, aadda zin ol balik orogjowe cik Sodomi ki Gomorrah ki bodok orogjok wak ojongoz ko nogo. Izeto ol neke aliyak, ottodo kiwagon elegje. Iyelek zoz necu ol zoz ci ovvo atin ol atuze gwooye ci alanyit udut.

⁸Kar zin goole necu buk, egerzanit ol wak anyak onozzok ko eleetti ciggek, abure nege alaanzet ci Manyi kar kodomit kaal cik aruge taddena.

⁹Odom rok Maikol wa een alaan ci anjilonyau tamu-kenga ko, ngen enne kodom loryenit iitene bali adangone ki nonno zoze ci obod ki ele ci Musesi ke. Abarik wazin neci annekk enne nonno ne, "Edezi atin Manyi Tamuytadden inneta."

¹⁰Imma ol neko odomnye zoze ci irong nege buk agga, ogon nege kiwagon elegje cik irong inqone. Gii zin ci egerzan nogo ko nenen necu.

¹¹Ize nonga olle ngatinneng, eci nege unuwet zoz ci Kaini, wa bali amuny gotoni ke. Ogon nege kaal cik gerzek ki iyoko bali eeti wa een zara Balaam ke, kar kurubtai nege orobiya. Atubo bodok nege ki eet wa azi zar ne Korah bali

aburnek T̄am̄utadden nong ke, adita atin T̄am̄utadden nogo ki baling aruk Korah ke.

¹²Imma ol n̄ek gon ogon kaal cik een aliyān ngati ozolinu niga ki nogo kwoora, ming adainu bük, adakce nege tolongou, orong kadaizet elett̄i ciggek dō niko. Ogon nege kiwagon diizwānā cik odonga ngooti, iróng zin atile; ogon b̄odok ki keena cik tagizak, illoī rok varany ki oyau, adayai egeroi dook lai.

¹³Imma kaala n̄ek gerzek ogon nege iyok̄o k̄o, atubo ki tawan ci maam wak gon apalpalan ngooti nyatapare ci addikir̄e k̄o, adima kaal ciggek gerzek arike titim. Kar b̄odok nege ogon ki iyok̄o munyunya wak owo, imma ngatu iróng aavtte ngatod̄e, ovvo nege ngati muhuri udut.

¹⁴Imma eet̄i ci een zara Enok wa een dolec ci dolec ci Adami, ȳduwā zoz ci ol n̄eko: “Icinnet, akku Manyi ki ol ciginnek alil̄e meelek giir,

¹⁵kar k̄ikiyā kettedek ol dōok lōkik̄o, ol wak iróng elemi zoz ci T̄am̄utadden̄o, ki ol wak ogon kaal goole ci iróng T̄am̄utadden̄o orongi, kar b̄odok ki ol wak ozoz gerzet zoze ci T̄am̄utadden̄o.”

¹⁶Eegḡin ol n̄eko ol cik acucut t̄up niko; annu nege kaal cik gerzek loryento amin zinzetti ciggek; odong elett̄i kar kalabta ol ȳtugett̄inē cik emede kar kurubta kaal cik orong nege ngatinneng.

Abunna ming kanyak zinzetti cik kanime nongitton

¹⁷Maij̄e niga gonogga wak zinino, aadda zoz bali ȳdukt̄ang toniah̄a cik Manyi Yesu Kirist̄o ke.

¹⁸Annekung ne, “Imma atin iinyawē cik okko looci aturneke, ȳvv̄u atin ol cik ovvo aranne zoz ci T̄am̄utadden̄o, eci orong k̄utuguzzo kaal cik gerzek amin zinzetti ciggek.”

¹⁹Ol n̄eko cik anyaha ngero organ cunnong, eci irez nege kaal cik l̄ot̄u gerzek, iróng zin nege anyak Vongiz ci T̄am̄utadden̄o zinzettinne ciggek.

²⁰Imma niga gonogga wak zinino, abunna ming anyikku tuwenet cunnong alil̄e k̄o kuk t̄adden̄a, kar alac T̄am̄utadden̄en Vongize ci Alil̄e.

²¹Ming inakung nongittona nūnūn, abunna ming aggayyu ngen T̄am̄utadden̄ irezung niko. Ereyyo zinzettinē cik alali k̄ikiyā deteni ci Manyitinna Yesu Kirist̄o, kar k̄aqanyung ruget wa aave udut.

²²Eelta ol wak odoi zinzetti zoze ci T̄am̄utadden̄o.

²³Eelta eet̄i orong kar keelai, eelta nogo kiwagon ming eelannu ol gwooya k̄o. Imma zin ngati anyakku ngolinet zinzettinē cuggok, itirizzet ol wak orongi. Abarik zin amartoi rok r̄umān̄i wak ol wak ogon kaal cik gerzek k̄o.

Innat Jūdā T̄am̄utadden̄

²⁴Aanyung T̄amutaddēn iget uzuttē t̄uwēnet cunnōng, iróng enne aanyung uyukte, kar kuwuyung rok nginti aave enne dingdingontā ki talninta.

²⁵Een enne T̄amutaddēn code tok T̄irizoit cinna, anyak enne dingdingon, ki ddikirz̄et, ki doiz, ki alaanzet ngati Manyitinna Yesu Kirist̄o wa bali aave arrak oowa buullowē dook, ki iyok̄o udut. Nonno nenen.

Onozzok

Onozzok 1

Kaal wak iyelék Yesu Jon onozowé

¹Een zoz ci Yesu Kiristo alugnye ko ci aanyik Tämütäddän nonno kar kiyelék duccák ciginnek kaggac kaal cik atin ovvo ogone. Iyela enne zozzok neko goole ci ittonak enne anjilo Jon wa een ducait cinne ko,

²uduwa Joni kaal cik icin enne dook, zoz ci Tämütäddeno ki zoz ci obod ki Yesu Kiristo.

³Amuyuk atin Tämütädden eet ci ikeb zoz ci Tämütäddeno eherye buwe cu ko, amuyuk atin bôdok Tämütädden ol cik aziye zoz necu kar zin kartik zinzetti, marrit ize ojon wazini ci ovvo atin kaala neko dook ogone.

Izza Joni ol wak atuwé keleciyanai cik eeggín turgerem

⁴Annita Jon ci keheri waraga necu, kittonikkung igeet keleciyanai cik eeggín turgerem loçce ci een Asia. Anyik deten ki gano ngati Manyi ci aave bâliye kar bôdok iyoko kar bôdok atin okko ąkkü, ngati aavtte vongizzowa cik eeggín turgerem ngume ci lecer cinne,

⁵kar bôdok ngati Yesu Kiristo kize bbacait wa abunna, wa een ąbu ci ingazi daiza oowa, kar bôdok kize Alaan ci alaat cik lootu dook. Irezet Yesu Kiristo kar zin kaara munyen ciggac biyete ciginnek,

⁶kar kaanyyet kizet alaat ki olli wawaco abunna kalinglingek Tämütädden Baatinne. Anyak Yesu Kiristo dingdingon ki doiz ci aave udut! Amen.

⁷Icinnet, orkora enne ki diiz, kar ebere dook kicinnet atin nonno, acin rok ol balik akati nonno; anyak atin olli lootu dook uluwá zoze cinne. Dede, ogone atin! Amen.

⁸Azi Manyi Tämütädden ne, “Keení anna Kananet ki Turnenet, annit ci kaave iyoko, annit ci kaave bâliye, annit ci atin kokko kakkunji, annit ci keení Tämütädden ci kanyai Komiz dook.”

Acin Joni Yesu onozowé

⁹Keení anna Jon, gottennu cunnong tûwenta, kozol ki igeet pirnanet, ki baalinet ci Tämütäddeno, ki nimenet nongitton zoze ci Yesu. Kaave bâliye anna loçce ci aburuk maama een Patmos, kabai ki ci kecebje lagama, eci kuwahek ol zoz ci Tämütäddeno, kibbaci bôdok anna zoz ci Yesu.

¹⁰Imma iitené ci alawe ol cik atuwé Manyi Yesu, ikiyahá Vongizi ci Tämütäddeno onozowé, kar anna kizik vurrte cinanni muluk ci appwe oroi ki ture ci abuwe,

¹¹azi ne, “Teher kaal cik acinni innə kō waraga, kar zin ittonik ol wak atuwē keleciānyai cik Tamutaddeno eeggin turgerem kō: Ephesus, ki Smyrna, ki Pergamum, ki Thyatira, ki Sardis, ki Piladilpiya, ki Laodicea.”

¹²Kutuhuwe anna kar kicin muluk ci ozozikan kō. Baling kokko kuukce, kacinni abarik kaal cik abilne tukulena turgerem wak adimanai ziitē ci een dhahab,

¹³imma orgene ci kaal cik abilne tukulena kō, anyak eet ci diiri ogon ki “Ngerrti Eeto,” aburuc rūm ci wūnī azuca rok zoo, ki rūm ci een dhahab atadonik erahek zinzettinne.

¹⁴Voor oo cinne ne per kiwagon ırana, ovvo ebere ciginnek ogon kiwagon gwāq ci alanyiti.

¹⁵Ovvo zonna ciginnek ogon kiwagon covoriya ci ozolo gwooyā, okko mului cinne ogon kiwagon maama cik arıi.

¹⁶Anyak enne atte ci azzō munyuny turgerem, okko utuge cinne iyowa nyatubati ci lehedi oroot. Okko ngūm cinne alanyit oroot kiwagon koor ci tagizo.

¹⁷Baling kicina anna nonno, kuduwa loç zoone ciginnek kiwagon eeti ci adaha. Kar zin enne katadeya annit azzit cinne azzo kar kize ne: “Ma ongoole gii imma. Annit ci kēni Oo ki Vurru.

¹⁸Kēni anna eet ci karugi, kadaha baliye, iyoko karugi udut, kanyai atte cinanni jooro cik daizak ki nginti daizo.”

¹⁹“Teher zin iyoko kaal cik icinnu innə ki kaal cik ogone iyoko niko, ki kaal cik atin ovvo ogone.

²⁰Icu zoz ci alugnye zoze ci munyuny cik eeggin turgerem acinni innə atte cinanni azzo kō, ki kaal cik abilne tukulena kō: Eeggin munyunya cik eeggin turgerem kō anjilonya cik keleciānya cik een turgerem kō. Ovvo kaala cik eeggin turgerem abilne tukulena kō, eeggin keleciānya turgerem buk.”

Onozzok 2

Waraga ci okko kelecie ci een Ephesus

¹Azi Manyi Yesu Kiristo ne, “Teherik innə anjilo ci Tamutaddeno kar kanyik ol wak atuwē kelecia orge ci addikire een zara Ephesus waraga cu: Een zoz icu ci eet ci aggam munyuny wak eeggin turgerem kō atte ci azzo, kar zin koto orgene ci kaal cik abilne tukulena kō.

²Kaggā anna linglingon cunnong ki nimenet nongitton. Kaggā iróng niga elemnyyu ol cik mūnyenū, itimantu niga ol cik azi ne keegginnā toniak cik

Yesu, iróng zin een dède, amuda eeggins nege volongnyok iróng eeggins toniak cigannik.

³Inimtu niga nongitton zoze ci zar cigannik, iróng zin niga apirnannu zoze necu.

⁴Maijé zin iyókó kanyai zoz ci auce zinine cinanni zoze cunnong: Utungteu niga rezinet wa een oo lòc.

⁵Inonj nginti bali aavtiyyu niga kē baling ngen uyukte, utungtek bacinnok lòc kar utuguz kaal balik ogonnu niga oowa kē. Ming iróng niga ungneku munyen lòc, kokko anna kakkunakung kar kaara gii ci abilne tukuleci ngati aave ko.

⁶Abarik zin kaduwakkung zoz cu kar keelaung: Amarinnu niga kaal cik ogon ol cik eeggins Nikolas, kamarine anna nogo buk.

⁷Ming anyak eeti iin ko, anyik nonno kizik zoz ci aduwak Vongizi ci Tamutaddeno ol wak atuwé keleciyanai. Kanyik atin anna ol wak anime nongitton kadait oyau cik keet ci rugeto, ci aave tamu-kenga ki Tamutadden.

Waraga ci okko kelecie ci een Smyrna

⁸“Teherik inná anjilo ci Tamutaddeno kar kanyik ol wak atuwé kelecia orge ci addikire een zara Smyrna waraga cu:

Avvú zozzowá neké ngati eet ci een Oo ki Vurrut, bali adak kar kikiya kurug bodoq dee.

⁹Kaggá anna pirnanet ki matiz cunnong, imma ngatu eegginnu niga jain! Kaggá dominet ci azi ol uggak ne eeggins nege Yaud, imma ngatu iróng eeggins Yaud, abarik nege ogon ki nginti lawinto Sitano.

¹⁰Ma zin ongoolinnu gii imma zoze ci ovvo niga apirnannu. Kaduwakkung, arik atin loryentí ol ugge ngatinnong lagam kar kitimanung, ovvo atin apirnannu gidenet iinya omoto. Izet ol cik abunnanu, uzutte zoz ci Tamutaddeno ming akku daizi nunun, kanyung atin anna lulukwa cik alaanzetinu abakku udut.

¹¹Ming anyak eeti imma iin ko, anyik kizik zoz ci aduwak Vongizi ci Tamutaddeno ol wak atuwé keleciyanai. Imma eeti ci anime, iróng atin enne apirna ming okko daizi ci vurrto akku.

Waraga ci okko kelecie ci een Pergamum

¹²“Teherik inná anjilo ci Tamutaddeno kar kanyik ol wak atuwé kelecia orge ci addikire een zara Pergamum waraga cu: Een necu zoz ci akku ngati eet ci anyak nyatubat ci lehedi oroot! Iziyyet zoz ci kaduwá anna ko.

¹³Kaggá nginti abakku ko een nginti aave alaanzet ci Sitano. Ngen zin niga aalnannu tuwenta zoze cinanni. Iróng zin niga ungneku tuwenet cunnong

ngatinanni looc, rok iiten ci ibbace Antipasi zoz cinanni, ming ürüwet ol nonno kdk nnn rg cunnong ddikire, ngati abahe Sitani.

¹⁴Iyok zin kanyai anna kaal cikidik komozine ngatinnong: Anyakku niga ol ugge cik elemi demzint ci Balaami kar enne kedemez Balaki kalaba olli Israilo kittozo mnyen eci adahe daint cik apahek ol todoyyok, ki bdk goole ci aliyakzetinu.

¹⁵Anyakku niga bdk ol cik ngen aggam demzint ci ol cik Nikolası.

¹⁶Ming irng niga urtannu mnyen cuggok looc, kkkuni atin anna ataman kar kikiya koyok ol nko nyatubate ci utuge cinanni ko.

¹⁷Ming anyak eeti imma iin ko, anyik nonno kizik zoz ci duwk Vongizi ci Tamutddeno ol wak tuwe keleciyanai. Imma eeti ci anime nongittn, kanyike atin anna nonno daint cik een maana alugnye ko. Kanyike atin anna nonno buk biyen cik voorik, anyak zar cik eherye biyene nke, aggam eeti ci aggam ko do.

Waraga ci okko kelecie ci een Thyatira

¹⁸“Teherik inn anjilo ci Tamutddeno kar kanyik ol wak tuwe kelecia org ci ddikire een zara Thyatira waraga cu:

Eeggan nko zozzok cik Ngerrti Tamutddeno wagon ogon ebere ciginnek kiwagon gwq ci alanyit ko, ovvo zoona ogon ki zrtenen wak gon apucan ol zee katalatit.

¹⁹Kagg anna kaal cik ogonnu niga, kagg bdk rezinet cunnong ki tuwnet, linglingon ki nimenet nongittn, iyok zin ogonnu niga kaal cik abunna ommog balik oottinu ke.

²⁰Abarik kanyai zoz ki igeta zoz ci ngaa ci een zara Jezebel, ci gon aanyik ele kize aritoit ko. Itiye zin enne duccak cigannik tum demzint cinne. Aanyik kizeto aliyak kar kadait daint cik apahek ol todoyyok.

²¹Kanyiya anna iiten ci kar kutura bacinnok ciginnek aliyakzetinu ko, abarik enne irng elemi.

²²Kanyike atin anna nonno kipira ktangu kween, kar zin bdk kanyik ol balik ogon aliyakzet ki nonno ko kipirta oroot, irng atin nege apirna ming uturtta nege mnyen ciggk kar kettedo zo zoz ci aritoit necu.

²³Karui atin dooli ciginnek kdaito. Kar ol wak keleciyanai dok kaggac keeni anna eet ci kerenyi zinzetti ki inon cik ollu, kruwek atin anna ol kaal dok kaale cik ogon eeti.

²⁴Iyok kduwkkung, niga ol nk aavtte Thyatira ko, niga ol wak irng aggam demzint ci ngaa ci aanyik ele kize aritoit ko, kar bdk irng niga aggamnyu kaal cik Sitano, irng atin anna kedezzung.

²⁵Uzutte gool ci abunna ko zee kikiya anna.

²⁶Imma eeti ci anime nongitton kar kutugu zoz cinanni udut, kanyike atin anna nonno doiz ci abale looccok dook.

²⁷'Abal atin enne nogo coole ci alaanzetu ci een ziit; azan atin enne ol loocowe kiwagon ijo ci alibe' Ki ming kumuda anna alaanzet ngati Baba ko.

²⁸Kanyik atin anna bodoq nonno munyat ci ngerrretinu.

²⁹Ming anyak eeti imma iin ko, anyik nonno kizik zoz ci aduwak Vongizi ci Tämütäddeno ol wak atuwé kelecianyai.

Onozzok 3

Waraga ci okko kelecie ci een Sardis

¹"Teherik innä anjilo ci Tämütäddeno kar kanyik ol wak atuwé kelecia orge ci addikire een zara Sardis waraga cu:

Eeggan neko zozzok cik Eet ci anyak vongizzok cik eeggan turgerem Tämütäddeno ki munyuny cik eeggan turgerem. Kagga anna linglingon cunnong. Inonnü niga annu ne arugnu, abarik adakttu.

²Aarta zin iin! Aanyik doiz ci anyakku niga cidici ko kokkom, ize ojon ngati edeccai kaala cik abunna ütuguzzu niga ko, eci kuruba anna iróng linglingoni cunnong abunna oroot ngumé ci Tämütäddeno.

³Abunna ming aadannu gool ci iziktu niga ko ki ci aggamanu niga zoz ci Tämütäddeno; otongoltte zin zoz neci, kar uturtta munyen cuggok. Majé ming iróng niga ooyyu ebere cuggok, kakkunij atin anna kiwagon ogoryaiti, iróng atin niga aggayyu ijten ci kakkunakung anna igeta.

⁴Anyakku niga ol cikidik Sardisa cik iróng ongonyek rüumanı ciggek munyen. Ovvo atin nege owo ki annita rüumanine cik voorik, eci nege eeggan ol cik abunna.

⁵Ming anime eeti imma nongitton ki nege, abunna ming aim rüumanı cik voorik. Iróng atin anna kaara zar ciginnek warage ci rugeto, abarik atin kaduwá zar ciginnek ngati aave Baba ki anjilonya ciginnek dook buk.

⁶Ming anyak eeti imma iin ko, anyik kizik jurrum zoz ci aduwak Vongizi ci Tämütäddeno ol wak atuwé kelecianyai.

Waraga ci okko kelecie ci een Piladilpiya

⁷"Teherik innä anjilo ci Tämütäddeno kar anyik ol wak atuwé kelecia orge ci addikire een zara Piladilpiya waraga cu:

Eeggin nəko zozzok ciginnek ngati Eet ci alile, een bōdōk dēdē, nonno ci anyak jooron ci ceez ci Davide alaanzetu. Ming een giil ci oo enne, illoj eet imma ci anyugi, kar ming unyuk enne, illoj eet imma ci oo.

⁸Kaggā anna kaal cik ogonnu niga dook. Icinnet zin, koowekkung anna iget tatug ci iróng eeti imma anyugi. Kaggā anyakku niga doiz cidici, ngen azunnu zoz cinanni iróng aburnnu zar cigannik.

⁹Imma ol wak annu zoz ci Sitano, ol wak azi ne keegginnā Yāud, imma ngatu amire, abarik eeggin volongnyok, kanyike atin anna nogo kuyukte zoone ciginnek kar kaggac dēdē ming kirezung anna igeta.

¹⁰Eci uzuttu niga zoz cinanni kar bōdōk anyait nimenet, kazunnung atin anna igeta buk iitenē ci atimane nongittona cik atin iinak ol dook, atimane ol cik abak loota ngatu.

¹¹Kakkunī anna ataman. Uzuttē zoz ci anyakku niga ko, kar atin iróng eeti imma okkoye lulukwa cuggok alaanzetinu.

¹²Imma eeti ci anime nongitton, kanyike anna kize lolac Ceeze ci Tāmutaddēn cinanni. Iróng atin enne ngen ungnek looc udut. Keherike atin anna nonno zar cik Tāmutaddēn cinanni ki zar cik orog wa addikire wa Tāmutaddēn cinanni, Jerusalem ci een jor, ci atin akkunnak looc tamu-kenga ngati Tāmutaddēn cinanni; kar anna keteherk nonno zar cigannik een jor ko.

¹³Ming anyak eeti imma iin ko, anyik kizik jurrum zoz ci aduwāk Vongizi ci Tāmutaddēn ol wak atuwē keleciyanai.

Waraga ci okko kelecie ci een Laodicea

¹⁴“Teherik innā anjilo ci Tāmutaddēn kar kanyik ol wak atuwē kelecia orgē wa addikire een zara Laodicea waraga cu:

Eeggin nəko zozzok cik Eet ci een Dede, eet ci abunna, ibbac zoz dēdē, nonno ci abal kaal cik Tāmutaddēn veelek.

¹⁵Kaggā anna kaal wak ogonnu niga dook, iróng niga alalnu icima əburnu. Maya ming alalnu icima əburnu!

¹⁶Eci zin ogonnu niga ki eeti ci anyak zinzetti rama iróng alali icima əbure, korongi kuduwa utuge cinanni iróng ngen kaggayyung.

¹⁷Annu niga ne, ‘Keeni anna jaitot; kuruba anna Jainzet, iróng ngen korongi giil imma.’ Iróng zin niga aggayyu eegginu niga matāk, boyyok, kaalakreng, rubenok kar avvut ngadhirir.

¹⁸Kilotung abunna ming uutanu dhahab ngatinanni ci aahe gwooyā jurrum kize caala, kar atin niga izet Jain; kar anyait ruumani cik voorik kar ubunget aliyan cik aavtiyyu niga ngadhirir ko; kar aartik yanı ebere cuggok kar icinto jurrum.

¹⁹Ovvo ol cik kirezi anna kegerenyek kar kitilo nogo. Izet zin ol cik aduwannu zoz ci een dede, kar etteddo ki bacinnok zoz.

²⁰Annit icu kibili tatuga k^o kar kotoktowan tatug. Ming anyak eet imma ci aziye muluk cinanni kar koo tatug, kakkunij atin anna kar kikiya kadaktowa ki nonno, okko enne adakce ki annit ngatode.

²¹Imma ngati eet ci anime nongitton, kovvo atin anna ki nonno kaavtiya lecere cinanni, ogon ki baling kinima anna nongitton kar kavvutq ki Baba lecere cinne.

²²Ming anyak eeti imma iin k^o, anyik kizik jurrum zoz ci aduwak Vongizi ci Tamutaddeno ol wak atue keleciyanai.”

Onozzok 4

Acin Joni tamu-keng onozow

¹Kicina anna onozow tatug tamu-kenga ming ooye. Kar mului ci kazi anna arrak oowa ozozikan oroi kiwagon ture ci abuve, anneka ne, “Ijja taddenq ngatu, kar anna kiyelq kaal cik atin ogone vurrtq.”

²Ataman niko ikiy Vongizi ci Tamutaddeno kar kuwuya onozow, bak kacinni ngumé cinanni tamu-kenga lecer ci alaano kar Eeti kavvu lecere neci.

³Kar Eeti ci aave lecere neci ogon ele cinne kiwagon biyena cik culaik ki cik marik teed. Ogon kiwagon mauli ci anyak guulnya cik aavtte d^o d^o, aburuk lecer neci ne riu.

⁴Anyak bodok lecer cik eegg moten rama ki wec cik aburuk lecer ci alaano, aavtte loddikire cik eegg moten rama ki wec. Aim nege rumanj cik voorik ki lulukwa cik alaatu adimanai zurtente ci een dhahab oottine.

⁵Iyowa ahatt ci gwooy lecer ci alaanzetu k^o, abadi kiwagon borowoci. Imma ngati aave leceri k^o, anyak tukulen cik eegg turgerem alanyiti. Eegg nkek vongizzok turgerem cik Tamutaddeno.

⁶Okko bodok lecer oowa, anyak gilac ci ataltali ogon ki nyatapari ci addikire. Imma orgene ci lecero, anyak kaal cik aruge eegg wec aburuk lecer ne riu, anyak ebere cik meelek giir ele dook, ngumä ki boica.

⁷Okko gii ci een oo k^o aruge, ogon ki maa, okko ci een ram k^o ogon ki ariz, okko ci een iyo k^o anyak ngum ki eeti ci diiri, okko ci een wec k^o ogon ki iyoko uduvant ngati akuli.

⁸Ovvo kaala nék eegg wec aruge k^o, anyak ngenngene taabani torkonom, anyak bodok ebere taabete dook rok ecito. Eben nege wazin ki baalin kaal azi ne: “Alile, alile, alile nonno ci een Manyi Tamutadden ci anyak Komiz dook, wa bali aave, kar iyoko, kar atin okko akk.”

⁹Gon ming ovvo kaala n̄ek aruge eegḡin w̄ec k̄o ovvo aanyik dingdingon, bak ɔngoołe kar kanycik zany Eet ci aave lecere ci alaanzetinu k̄o, nonno ci abak udut,

¹⁰ovvo loddikir̄e cik eegḡin moten rama ki w̄ec k̄o akannek üzüngtinne ngati Eet ci aave lecera k̄o, kar k̄id̄ingdinganit nonno wa aruge udut k̄o. Arike nege lulukwa ciggek lecer ci alaanzetinu loqt̄a kar kizeto ne,

¹¹“Elenonu inn̄a ki dingdinganinet Manyitinna T̄amutadden, kar ruba dingdingon ki inatinet ki doiz, eci inn̄a eteehenya kaal dook, kar zin zoze cunne keteehenycai kaala dook kar zin kavvuto to dook.”

Onozzok 5

Nyoon ki Waraga ci T̄amutadden

¹Kicina att̄e ci azzo ngati Eet ci aave lecere ci alaano k̄o waraga ci eherye abanyo dook, anyume amadonik mutulaci lak turgerem.

²Kar kicin anjilo ci addikir̄e T̄amutadden uwak muluwe ci appwe azi ne, “Ngene ci woye abunna kar kudul mutulac kar koo waraga?”

³Illoj zin eet imma ci aave tamu-kenga icima todowai icima loqt̄a ecito kar kupuk waraga kar kicin ecito.

⁴Kutulu zin anna oroot marr̄it ming azze eeti imma ci apuk waraga icima kar kicin ecito.

⁵Annek̄a zin loddikiroci code loddikirei neke ne, “Jahe, ma alu! Cin Eet ci akanonik zara cik een Maa ci Boor ci J̄uda, biilet wa Davide ming ommog kaal dook. Uule enne kar kudul mutula turgerem kar kupuk waraga.”

⁶Kicina zin anna Nyoon ci abile lecera orgena, aburuk kaala cik aruge eegḡin w̄ec ki loddikir̄e. Anyak enne ot̄o turgerem ki ebere turgerem, eegḡin neko vongizzok cik T̄amutadden eegḡin turgerem ittonak enne looc.

⁷Ikiya zin Nyoon idima waraga ci aave att̄e ci azzo ngati Eet ci aave lecera k̄o.

⁸Kar balig aggama enne waraga neci, akatt̄ek zin kaala cik aruge eegḡin w̄ec k̄o ki loddikir̄e moten rama ki w̄ec dook nonno üzüngtinne. Anyak ngenngene gitar kar kaggamit b̄odok uduce cik eegḡin dhahab abbize lotagongi, eegḡin neko kaal cik alawe ol cik alil̄e T̄amutadden.

⁹Kar zin kebenit long ci een jor, azi ne, “Aganonu inn̄a ming adima waraga kar dul mutula neke, eci inn̄a urywe baliye, kar biyete cigunnek, atalau inn̄a ol T̄amutadden olle cik loqt̄u ki ütugetti cik ozoz ol dook loqt̄a ngatu do do.

¹⁰Idimanu inn̄a nogo kanyait alaanzet ki olli wawaco cik alinglingek T̄amutadden, kar zin kabalit ol loqt̄a ngatu.”

¹¹Imma զոզօվէ kiziya mulukwa cik anjilonya cik meelek ming էբենէ, զէգցիn իբօնցէ (1,000) cik meelek giir, իբօնցէ omoto (10,000) lak իբօնցէ omoto. Uburuwet nege lecer ci alaano ki kaal cik aruge զէգցիn վէց ki լօդկիրէ.

¹²Ebento zin nege mulukwane cik պահէ, azi լող ne, “Agano Nyoon bali otongde կէ, abunna kar enne kumuda komiz ki kaal kize jaitot ki genyiz ki doiz ki նցոլնէt ci օնցողուննէ ol nonno ki ծիցծիցոն ki inatinet!”

¹³Kiziya zin kaal wak aruge զէգցիn վէց ծոք տամս-կենց, լոտա ki լոշ todowai ecito nyatapare ci աճիկիրէ, ki kaal cik aruge լոտա ծոք ming էբենէ: “Kanyikka inatinet ki նցոլնէt, ki ծիցծիցոն էտ ci aave lecera կօ ki Nyoon kinnatit nonno kar կոտոնցութէ nonno kar յիցյիցաննիt nonno wa anyak komiz ci abale enne ol udut!”

¹⁴Izeto zin kaala cik aruge զէգցիn վէց կօ ne, “Yo, anyik կұтұғұ niko.” Kar zin լօդկիրէ kakatek ұзұнгіннے қидиңдіңдән Təmətəddən.

Onozzok 6

Dülenet mutula turgerem wak պահանջանակ waraga

¹Kicina anna Joni ming ածուլ Nyoon mutulac ci een oo mutulai wak զէգցիn turgerem պահանջանակ waraga կօ. Kar kizik kaal cik aruge զէգցիn վէց կօ ծօդէ ngatinneng ming ozoz muluwanine cik պահանջանակ այլ kiwagon borowoci, azi ne, “Ijja!”

²Baling kokko anna կէծէվի նշանակած կանոնակիր վարագութէ ci voori! Okko Էէտի ci ottod կօ anyak իրիք, anyozik nonno luluk ci alaanzetu, owoye enne vartangec kize Էէտ ci ommog moğdø illawa udut.

³Baling okko Nyoon ածուլ mutulac ci een rama կօ, kiziya գիւ ci aruge կօ ci een rama ծօդէ ming azi ne, “Ijja!”

⁴İkiya zin ծօդէ vartangeci imma ci anyak guul ci մարի ogon kiwagon gwaa. Imma էտի ci ottod vartangec կօ, anyozik nonno doizi ci aarane enne gano լոտա ngatu, kar kaanyik ol կորուստ էլետի ciggek կադախտ. Anyonik nonno nyatubati ci աճիկիրէ oroot.

⁵Baling okko Nyoon ածուլ mutulac ci een իյօ կօ, kiziya գիւ ci aruge een իյօ կօ azi ne, “Ijja!” Kicina zin նշանակած կանոնակիր վարագութէ! Okko էտի ci ottod vartangec neci anyak գիւ ci իյաբինտօ azzine.

⁶Kar zin anna kizik գիւ ci oroi kiwagon mului ci kaal cik զէգցիn վէց aruge orgene cinneng, azi ne, “Anyik uduc ci labinu kize ci պահանջանակ վարագութէ էտի սիտեն ծօդէ, kar uduce իյօ cik laziyenu kizeto cik պահանջանակ վարագութէ էտի սիտեն ծօդէ, kar zin, ma egerzannu maal ki merte!”

⁷Baling udul Nyoon mutulac ci een wec ko, kiziy*a* zin muluk ci gii ci aruge ko ci een wec ko, azi ne, “Ijja!”

⁸Kicina zin anna oowe cinanni vartangec ci culai ming akk! Okko eeti ci ottod een zara Daiz ki nginti daizo ming annu nonno. Anyak nege doiz ci aruwe ol loloit code ngati eegginne wec cikidik illawa loota ngatu, ovvo aruk ugge goole ci anyahe nege magiz ki zeret, ki goole ci elegje cik zarak mootik loota ngatu.

⁹Baling udul enne mutulac ci een tur ko, kicina itele loota vongizzok cik ol balik urukte ke, eci aruwe zoze ci Tamutaddeno ki zoz ci ibbac nege.

¹⁰Utuye zin nege muluwe ci appwe, azi ne, “Manyi ci alile dede, rok atinga ci okko inna edezi olli lootu kar caca biye ciggak?”

¹¹Kar kanyozik nogo dook ecode ecode ruumani cik voorik, kar kaanyik kereyo arrak doyoit baling urukte nege, zee kurukte duccah ngonoggi ki gottenoggi dook.

¹²Kicina anna ming udul enne mutulac ci een torkonom. Anyak zin kirkirik ci appwe oroot. Utuhuwe ii ize gidang utugu kiwagon zolomonti, utuhuwe zin nyelowi kize marik kiwagon biyeta,

¹³kar munyunya tamu-kenga kitazak loc, kiwagon ming iinak ingirona loc keeta ming omone ngooti ci appwe keet neci.

¹⁴Okko tamu-kengi anyume kiwagon waraga ming anyume, kar biyena cik addikire ki ngintik aburuk maama aartai ngatik aavtte ke.

¹⁵Kar zin alaata cik lootu, ki dooli ciggek, ki loddikire cik aciiru dook, ki jain, ki ol wak okkomi, ki duccak ki ol wak irong eeggin duccak dook kulugunyce joorete.

¹⁶Annek zin nege biyen cik addikire ki jooret ne, “Itazak eletti ciggak kar ulugunyce ngati Eet wa aave lecera ko kar bodok ngati mozinet ci Nyoono!

¹⁷Eci ikiya iiteni ci addikire omozine nege (omozine Tamutadden ki Nyoon), ngene woye ci abile ngume cinneng?”

Onozzok 7

Izeto ol cik een 144,000 ko cik Tamutaddeno

¹Imma bali vurrta kicina anna Joni anjilonya wec cik abile oto cik lootu eeggin wec ko, alam ngoot ci lootu kar irong ngooti atik loc, icima nyatapar ci addikire icima keet imma.

²Kar anna kicin anjilo imma ci akku otone ci jeeni, anyak baayenit ci Tamutadden wagon aruge ko atta. Utu zin enne anjilonya cik eeggin wec ko

muluwe ci AppState, eeggin nege anjilonya cik anyonike nogo doizi ci kar kegerezanit looc ki nyatapar ci addikire:

³“Ma egerzannu looc icima nyatapar ci addikire, icima keen, zee kartiya naga abicec oottı cik duccak cik Tamutadden cinna.”

⁴Kar zin anna kizik nimira ci duccak wak uruktozik nogo abicec oottı, eeggin nege ibbonget obon code ki ibbonget moten wec ki ibbonget wec (144,000) booryowe cik olli Isailo dook.

⁵Eeggin ol boore ci Juda ibbonget omoto ki ibbonget rama (12,000), ovvo boore ci Rubeni eeggin ol ibbonget omoto ki ibbonget rama (12,000), ovvo boore ci Gadi eeggin ol ibbonget omoto ki ibbonget rama (12,000),

⁶ovvo boore ci Asheri eeggin ol ibbonget omoto ki ibbonget rama (12,000), ovvo boore ci Naphtali eeggin ol ibbonget omoto ki ibbonget rama (12,000), ovvo boore ci Manassehi eeggin ol ibbonget omoto ki ibbonget rama (12,000),

⁷ovvo boore ci Simone eeggin ol ibbonget omoto ki ibbonget rama (12,000), ovvo boore ci Levi eeggin ol ibbonget omoto ki ibbonget rama (12,000), ovvo boore ci Issachari eeggin ol ibbonget omoto ki ibbonget rama (12,000),

⁸ovvo boore ci Zebuluni eeggin ol ibbonget omoto ki ibbonget rama (12,000), ovvo boore ci Yosevo eeggin ol ibbonget omoto ki ibbonget rama (12,000), kar boore ci Benamini eeggin ol ibbonget omoto ki ibbonget rama (12,000).

Koole ci AppState aim ruumani cik voorik

⁹Imma baling edecai zoz necu, kicina ngumé cinanni koole ci AppState oroot iróng woye eeti imma agili, avvü loocowé dook, booryyok dook, ki ol cik ozoz utugetti cik aavtte do do, abile nege lecera ojonun ngumé ci Nyoono. Aim nege dook ruumani cik voorik, aggam eetele azzine ciggek.

¹⁰Kar zin kegerenyit mulukwane cik appintek, azi ne, “Akku tırızanet ngati Tamutadden wanna, nonno ci aave lecere ci alaanzetu tamu-kenga, kar zin bodoq ngati Nyoono.”

¹¹Ovvo anjilonya dook abile aburuk lecer wa alaanzetu ki loddikire ki kaal cik aruge eeggin wec. Akatték zin nege uzungtinne lecera kar zin kidingdinganit Tamutadden,

¹²izeto ne, “Een enne dede! Kinnatit Manyi kar bodoq kidingdinganit nonno anyak enne genyiz ki zany ki ngolinet ki doiz, eci enne ize Tamutadden cinna udut. Een enne dede!”

¹³Ijjinnä zin eeti code loddikirei neke, anneka ne, “Iko ngene cik anyak ruumani cik voorik ko, avvü nege nga?”

¹⁴Kabariza zin anna, “Ddikiryoit, aggə inna.” Kar enne kize ne, “Eeggın zin nege ol balik avvū piryanzete ci appwē oroot; utunyyet nege rūumānī ciggék kar kizeto voore biyete cik Nyoono.

¹⁵Iyoko zin, “Aavtte nege oowa lecere ci Tāmutaddeno alınglingék nege nonno tüp kaal Ceeze cinne; kar enne kavvū lecere cinne kar kaarik nogo Ceez cinne bük.

¹⁶Iróng atin nogo adak magiz udut; iróng atin koor aruk nogo udut. Iróng atin koor ngen atuz nogo, icima tabbal ci atuz nogo.

¹⁷Okko Nyoon ci aave lecera orgena kō een atin tuwayoit cinneng; okkoye atin enne nogo rok eberec ci maam cik rugetak. Kar atin Tāmutadden kitivil tilalo eberene ciggék dök ne lai.”

Onozzok 8

Udultai mutula turgerem waraga

¹Baling udul Nyoon mutulac wa een turgerem kō waraga, azi ne, ijakce dā looci lai tamu-kenga kuwe degiganya moten iiyo.

²Kar anna kicin anjilonya turgerem cik abile ngume ci Tāmutaddeno, kar kanycozik nogo tureta turgerem cik abu nege.

³Ikkiya zin anjilo imma ci anyak gii ci abburutane nege mutula itele, kar kikiya kibil itele oowa. Anyozik nonno mutula cik meelek kikiya kumuce itele, ki lawinet ci alawe olli Tāmutaddeno alile, aave itele ci een dhahab ngati aave leceri.

⁴Uk zin bburreti ci mutulau atte ci anjilo ki lawinet ci ol wak Tāmutaddeno alile rok nginti aave Tāmutadden.

⁵Idima zin anjilo neci gii ci anyak mutula kō, kar zin kibbitan gwoye ci aave itele, kar zin kujukék loç; kar niginati kabad kiwagon borowoci, katalany kar looci kotomo kize kırıkırık.

Tubuwenet turet

⁶Kar zin anjilonya wak eeggın turgerem anyak turet turgerem kō kidimanit kar atidic kutubuwet turet neke.

⁷Utubu zin anjilo ci een oo ture cinne, kar zin teltelena kitazzo tamu-kenga ki gwoo, ongotane ki biye. Utuze zin looci loloit code cidici ngati eegginne iiyo, ütuzzé zin keena ki arte loloit cikidik bük.

⁸Utubu zin anjilo wa een rama kō ture cinne, kar zin anyak gii ci appwē ogon kiwagon be ci atuze ele dök, kujukozık nyatapar ci addikire. Utuhuye zin maama loloit cidici kize biye,

⁹adaito zin kaala loloit cikidik cik abak nyatapare ci addikire ko, kar ibetta uggak cikidik kilibte.

¹⁰Utubu zin anjilo wa een iyo ko ture cinne, kar zin munyunyoci ci addikire alanyit kiwagon urezi kittä mer tamu-kenga, kitak moren loloit cikidik ki ngintik anyak ebere cik maamu.

¹¹Azi zar cik munyunyoc necu ne, Akaka. Utuhuye zin maama cikidik akatkatit oroot, kar zin ol cik meelek kadaito ngati aude maam neke.

¹²Utubu zin bôdok anjilo wa een wêc ko ture cinne. Ovoce zin ii abanyit cidici, okko bôdok abanyit cidici nyelowô ovoce ki munyuny buk, utuhuye zin abanyo cikidik ngatinneng dook izeto gidange. Avvu zin loloiti cidici kize muhûr kizzi tukuleci, okko zin bôdok baalini anyak loloit cidici ci azzene tukuleci.

¹³Kicina zin anna onozowé, kiziya zin anna uduwanit ci akul taddena awe muluwe ci appwe, ize ne, "Izeto nonga olle, izeto nonga olle! Izeto nonga olle ngati olli loqtu, eci ovvo anjilonya cik eeggin iyo ko ovvo abu turet ciggek."

Onozzok 9

Utubuwet zin anjilonya uggak turet

¹Utubu zin anjilo wa een tur ko ture cinne. Kedenya anna munyunyoc ming iinä tamu-kenga iinak loqc. Anyozik zin baliye munyunyoc neci joroni ci oowe loq ci wuuni oroot ko.

²Baling okko enne oo loq neci, iyowa bburreti ci ogon ki bburreti ci appwe atuz nginti addikire. Izeto ii ki tamu-keng dook gidange ne ter zoze ci bburret neci iyowa loqwec neci wuuni ke.

³Iyokta zin giroc bburrete necu, kar zin kivitak loqc kar kanyait komiz ki iyoko itena loqtu ngatu ko.

⁴Uduktak zin giroc neke gerza ming adak arte cik loqtu, icima keen ugge icima arte, abarik nege adak ol cik iróng anyak baayenit ci Tämätaddenq ngumttinne ciggek.

⁵Iróng anyonik nogo doizi ci kar kurykte nogo kadaito, abarik agid nogo nyelowi cik een tur. Okko cirtoni ci anyak nege ogon ki cirtoni ci itowo ming ovoc eet.

⁶Imma iinyawé neke, ovvo ol cik diirik orong daiz, abarik iróng nege amuda; orongit kadaito, majje daizi atin abure nogo.

⁷Ogon giroc kiwagon vartange cik avvuto kizeto cik ere illa. Aim oottine kaal cik ogon ki lulukwana cik eeggin dhahab, ovvo ngumti ciggek aduwô ki ngumti cik ol cik diirik.

⁸Ovvo imana ciggek ogon ki imana cik ngaanu, ovvo nyigita ogon ki nyigita cik maattu.

⁹Anyak nege zinzettinne gii ci adimanai ziiye. Maije taabana ciggek abadi kiwagon vartange cik meelek ağurut toromilet ovvo illa.

¹⁰Anyak nege küuli cik ogon uucezi cinneng ki ci itowo, kar küuli ciggek kanyait doiz ci agiddę nege ol nyelowi tur.

¹¹Anyak nege alaan ci abal nogo een anjilo ci akkü loowę neci wuunı ke, een zara ciginnek utuge ci olli Iburu kó ne Abaddon, kar utuge ci Giriyo een zara Apollyon.

¹²Ozoroc zin nonga cik oottinu; ovvo zin nonga cik eeggın rama kó ovvo avvu atin vurrtá.

¹³Utubu zin bodok anjilo wa een torkonom kó ture cinne, kiziya zin anna muluk ci akkü otone cik eeggın węc itele ci een dhahab ngati Tamutaddeno.

¹⁴Annek zin mului anjilo ci een torkonom ci abu ture kó ne, “Inna, ooga anjilonya cik eeggın węc ecebonik liil ci Yuvurataz addikire kó.”

¹⁵Kar anjilonya balik eeggın węc aavtte nginati kę, kereyo jurrum kerec ii cu ki iiten ki nyelok ki erkit cu, koogtai abunna ming ovvo ärük ol cik diirik loloit cidici kadaito.

¹⁶Kiziya anna anyak nege aciir cik eeggın vucak obet rama (200,000,000) cik meelek giir.

¹⁷Kicina qnozowę vartange ki ol cik ottod nogo kó ming anyak kaal ciko: Anyak gii ci aim nege zinzettinne kó guulnya ciko, marič kiwagon gwąą, culak ki ci gidang kar bodok kize maan kiwagon burrucoc ecito. Ovvo ootti cik vartangenu atubo ki ootti cik maattu, ovvo utugettine ciggek iyowa gwąą ki bburret ki bburur.

¹⁸Ovvo ol loloit cidici loqtę ngatu äruwę kadaito zerenine cik eeggın iiyo gwooyo, bburret ki bburur ci iyowa utugettine ciggek.

¹⁹Anyak vartange komiz cinneng utugettine ki küuli; ogon küuli ciggek kiwagon uwanya, anyak utugettı cik engede ol kipirta oroot.

²⁰Imma ol balik ngen kurukte zerenine kę, iróng ungnec kaal cik adiman nege azzine ciggek; iróng ngen abilne gool ci ądingdinganę nege kuulo cik loryentak, ki todoyyok cik adimanai zurtenenę cik een dhahab, ki ziik cik ataltali, ki biyen ki keen, todoyyok cik iróng acine icima aziye icima owo.

²¹Iróng zin nege aara munyaen cik amunye nege ol, ki cik adimane nege kaal cik ngaretu, aliyakzetińu ki cik ogorak.

Onozzok 10

Anjilo ki waraga cidici

- ¹Kicina zin bodok anjilo imma ci okkomi ąkkut tamu-kenga ąkkunnak loc. Abung diiz ele cinne dok ki mauli ci aave oowe cinne taddenuq, ogon ngum cinne kiwagon ii, ovvo zonna alanyit kiwagon ąhatti cik gwooyak.
- ²Anyak enne atta waraga cidici ci qoye. Aarik zin enne zoc cinne azzo nyatapar ci addikire, kar kaarik zoc ci angeto loc,
- ³kar zin kegereny muluwe ci appwe kiwagon maa. Baling egereny enne, oroi muluwani cik eeggin turgerem ajul kiwagon borowoci.
- ⁴Baling ovvo boroweta cik eeggin turgerem ko ozoz, korongi zin anna kar keteher zoz cinneng; abarik kiziya muluk ci ąkkut tamu-kenga ci anneka ne, “Ma eheri zoz ci aduwa boroweta cik eeggin turgerem ko, abarik luguny zoz neci.”
- ⁵Kar anjilo bali kicina abile nyatapare ci addikire ki loqta ke odong azzit ci azzo odongek tamu-keng.
- ⁶Kar zin kitton zar cik Tamutadden wa aruge udut, wa bali eteehenya tamu-keng ki kaal wak aavtte nginati dok, eenyca loc ki kaal nek aavtte nginati ke dok, eenyca nyatapar ci addikire ki kaal nek abak nginati ke dok. Ize zin ne, “Iróng atin ngen erewinnu uumuc!
- ⁷Majje iiten ci okko anjilo ci een turgerem ko abu ture cinne, okko atin Tamutadden aduwak zoz cinne alugnye ko duccak waginnek een arittok.”
- ⁸Kar zin mului ci kiziya ozozikan tamu-kenga ko kozoziyian bodok, anneka ne, “Bito, dima waraga ci qoye atte ci anjilo ci abile zoci code nyatapare ci addikire kar code loqta.”
- ⁹Kuwa zin anna ngati anjilo neci kar kijjin nonno kaanya waraga cidici. Anneka enne ne, “Dima, kar dau. Okko atin uhu keng cunne kakatkat, imma utuge cunne emede kiwagon leteci.”
- ¹⁰Kidima zin anna waraga cidici ko atte ci anjilo neci, kar zin kadau. Emede dede ogon kiwagon leteci utuga, majje baling kadaha anna dok, uk zin akaka kenga.
- ¹¹Uduwa zin enne annit zoz cu: “Abunna ming uwahek ol bodok dee zoz ci alungnye ko, ol cik meelek ki idongi loqcwe, ki utegetti cik aavtte do do ki alaat.”

Onozzok 11

Bbacak ram

¹Anyoziyan annit keet ci iyabinto, kar kuduwan zoz ci azi ne, "Tinga jeenä. Bit iyab Ceez wa Tämütäddeno ki itele, kar tigil ol wak ädindingan nonno nginati.

²Ma iyabi aluwä ci Ceez wa Tämütäddeno eci reenuno, eci anyozik otöni neci ol wak iróng eeggin Yaúd. Ulal atin nege Jerusalem ci älile ngati abale orog neci nyelowi moten wec ki rama.

³Aim atin ol rama wak eeggin bbacak cigannik ko rüumänj cik zorrorik, kanyike atin anna nogo doiz ci ovvo atin nege uwahek ol kaviyak cigannik gwoonya ibbong code ki obet rama ki moten torkonom (1,260)."

⁴Ogon bbacaha nök eeggin rama ko ki keena cik ingirou ki ngintik abilne urezwana een rama, abile ngumé ci Manyi ci abal loç doç.

⁵Ming orong eeti imma kigid nogo, iyowa atin gwäq ütugettine ciggek kar kidita mocco ciggek. Ming atiman eeti imma kigid nogo, aruwé atin goole necu kädak.

⁶Aanyik Tämütädden nogo komiz ci anyuge nege tämu-keng kar tämu iróng atile iitené ci uwahek nege ol zoz ci Tämütäddeno; anyak bodoç nege doiz ci uhu maam kizeto biye, kar kanyaktak loç zerinin cik aavtte do do ming orong nege.

⁷Ming edecca nege uwai zoz ci Tämütäddeno, iyowa atin elegiti ci mooti zaro äkkü loowé neci wuuní ke kar atin kakat nogo, okko ommog nogo bak ärük kädaito.

⁸Ovvo atin eletti ciggek iparye goole ci orog ci addikire, ci imek ol Sodom ki Masir, nginti bali bodoç ododike ol Manyi cinneng talakèc.

⁹Ovvo ol doç icima booryyok icima ol cik ozoz ütugettı cik aavtte do do ki looccok cik aavtte do do egelem eletti ciggek kar kutuburret ngati adawe.

¹⁰Ovvo olli lootu atalne ki ci adak nege kwoor goole ci ittoné nege muci ciggek, eci arittowä cik eeggin rama ko igiddet ol cik abak loota ko.

¹¹Imma baling edeccai iinya cik eeggin iiyo ki cikidik, itto zin rugeti ci Tämütäddeno nogo, itingazzo zin nege daiza avvuto jeenä, kar bbaritoní kitak ol balik icinnet nogo ke.

¹²Iziyyet zin nege muluk ci appwe äkkü tämu-kenga, annekk nogo ne, "Ivitä tadden ngatu." Oot zin nege tämu-kenga diizoca, maije mocco ciggek atangamttek nogo niko.

¹³Imma iitené neci ele anyak looci kirkirik kar ceezi cik orog ci addikire ko loloit cidici kuyukte. Urukte ol cik eeggin ibbonget turgerem (7,000) kirkiriye neci. Kar ol wak anyigzai aruge ko kabbaritet kdingdinganit Tämütädden ci aave tämu-kenga.

¹⁴Ozoroc zin nonga wak een rama ko; okko zin nonga olle ci een iiyo akku ataman.

Ture wa een turgerem annu gonoggi

¹⁵Utubu zin anjilo wa een turgerem annu gonoggi ko ture cinne, anyak zin baliye mulukwa cik oroi tamu-kenga, azi ne, “Ize iyoko alaanzet ci lootu ko alaanzet ci Manyitinna ki Kiristo wainne, kar atin enne kabal looc udut.”

¹⁶Kar zin loddikire wak eeggin moten rama ki wec aavtte lecerite ko kakatek uzungtinne kar kidingdinganit Tamutadden.

¹⁷Azi nege ne: “Kanyikka zany inneta Manyi Tamutadden wa anyak Komiz dook,

innet ci aave iyoko kar avv buk baliye, eci inn*a* iyela doiz cunne addikire kar kate baalinet cunne.

¹⁸Omozze ol loocowе dook; abarik iyoko ikiya mozinet cunne.

Ikiya iiteni ci ettedonik lokiko ol balik adaito, ki mucenet duccak cigunnek ki arittok cik zoz ci Tamutadden ki ol cigunnek alile ki ol wak ongoole zar cigunnek, ol cikidik ki ol wak addikire, kar atin Tamutadden kedez ol cik egerzanit looc.”

¹⁹Oowe zin Ceez wa Tamutadden tamu-kenga, imma ceze neci anyak cenduk ci olomo. Iyela zin gwaa ci borowoco, ki ming ajul looci, ki kirikirik ki tamu ci ajuk*a* telten.

Onozzok 12

Achin Joni ngaa ki ug gul ci addikire onozowе

¹Iyelai zin baayenti ci addikire tamu-kenga: Aim ngaa ii kize ruum cinne, okko nyelowi aave zoone ciginnek, kar mununya omoto ki rama kavvuto oowе cinne utugu ki luluk ci alaano.

²Anyakce da ngaa neci orong kutuyai, abalac zin oroot wucez ci doleco.

³Iyelai zin baayenti imma tamu-kenga: Elegit ci mariⁱ ogon ki ug

gul
 ci addikire, anyak ootti turgerem ki ot^o omoto, ki lulukwa turgerem oottine ciginnek.

⁴Okko kuu cinne avila munyuny loloit cidici tamu-kenga kujuk^ek looc. Ibil zin ug

gul
 ngume ci ngaa ci orong kutuyai ko, kar atin enne kadak dolec ci ngaa neci ming okko arritai.

⁵Itirra zin ngaa neci dolec ci maci, okko atin enne abal looccok dook kokkom kak kiwagon ziiti ci een cool ci alaano. Iranaⁱ zin dolec neci ngatinne kar kuk ngati Tamutadden lecere cinne.

⁶Ivir zin ngaa neci uk balala nginti adimanek nonno Tamutadden, kar atin kuzute nonno nginati gwoonya ibbung cōde ki obet rama ki moten torkonom (1,260).

⁷Anyak baliyē illa ci oorye tamu-kenga. Oor zin anjilo wa addikire een Maikol ki anjilonya ciginnek elegit ci ogon ki ugguni ci addikire ko, kar ugguni ki anjilonya ciginnek koorit nogo buk.

⁸Abarik iróng zin dā elegiti neci okkomi, kar zin enne ki anjilonya ciginnek iróng ngen anyak ngin imma tamu-kenga.

⁹Ujukozik ugguni ci addikire looc, awu ol nonno buk azi ne uwat wa reeni icima loryen, icima Sitan, nonno ci atiye looc dook tu. Ujukek Tamutadden nonno looc, ki anjilonya ciginnek buk.

¹⁰Kar zin anna kizik muluk ci appwe tamu-kenga, azi ne, “Iyoko ikiya tirizenet ki doiz ki baalinet ci Tamutadden, ki alaanzet ci Kiristo cinne. Eci eeti ci ovolonge ol wak atuwé, ci gon ovolonge nogo ngati Tamutadden baalin ki wazin ko,
ujukozik looc.

¹¹Ommogit nege loryenit biyete cik Nyoono ki zoze ci aduwā nege; iróng nege irez eletti ciggek oroot abarik iróng ngen ongoole daiz.

¹²Ataltto zin niga ol cik abakku tamu-kenga ko! Abarik olle nonga ngati nyatapar ci addikire ki looc, eci ujukozung loryentı igeet loota! Omoze enne oroot, eci enne aggä izeto idice nonno iinya.”

¹³Baling icin elegiti ci ogon ki ugguni ci addikire ujukozik enne looc, ivir zin vurrte ci ngaa bali ukca dolec ci maci ke.

¹⁴Anyozik ngaa neci taabana rama cik udywanit wa addikire ko, kar atin enne kükükkuk balala ngati idimane kize cinne, ngati azunne Tamutadden nonno erkinya iiyo ki cikidik, kar kavvu reena ngati iróng ugguni ci addikire ko azuca.

¹⁵Kar ugguni ci addikire kutura utuge cinne maam cik ogon kiwagon moro, kar koot oowē ci ngaa neci kar atin kitik nonno kutudude.

¹⁶Abarik zin looci eela ngaa neci oowe looc kar kükük moro bali urta ugguni ci addikire utuge cinne ke.

¹⁷Omoze zin ugguni ci addikire oroot ngati ngaawo, kar zin kuk akate illa ci oore dooli cik dooli cik ngaa neci, eci nege eeggin ol cik ongoole lotinnok cik Tamutadden, kar zin bōdōk kütuwet zoz ci ütugü Yesü ki demzinet cinne.

¹⁸Ibil zin ugguni ci addikire titime ci liil ci addikire.

Onozzok 13

Elegje cik iyowa nyatapara

¹Kicina zin anna elegit ci addikire mooti ci iyowa nyatapare ci addikire. Anyak oto omoto, ki ootti turgerem ki lulukwa omoto otone, kar oottine anyak zar cik eheronik nogo dok odome nege Tamutaddēn.

²Okko elegiti ci kicina anna k atubo ki keelang, majje ngatu anyak zo ki elegiti ci ogon ki nyaangu, imma utugi cinne ogon ki ci maawo. Aanyik zin elegiti ci ogon ki ugguli ci addikire k elegit neci doiz cinne ki lecer cinne ki alaanzet ci addikire.

³Anyak oo code oottine cik elegit ci addikire mooti k ngodoco ci gerze oroot, alal zin d ngodoco neci. Ukultek zin olli lootu dok kar zin kunuwet zoz ci elegto.

⁴Idingdingannit zin ol cik diirik uggul ci addikire marrit ming aanyik enne elegit kabal ol, kar nege buk kalac elegit neci kar zin kijjinto kizeto ne, “Ngene ci atubo ki elegit necu? Ngene woye ci uule kar koor nonno?”

⁵Anyozik elegiti gool ci kar kodonge ele kozoz kar kodom zar cik Tamutaddēn, kar kabal looc nyelowi moten wec ki rama.

⁶Odom zin enne Tamutaddēn kar bodok kodom zar ciginnek ki nginti abahe enne ki ol wak abak tamu-kenga k.

⁷Anyozik nonno doizi ci kar koore ol cik Tamutaddēn alile, kar kaggam nogo. Anyozik nonno komizi ci abale ol cik lootu dok ki wak anyak utugett cik aavtte d d.

⁸Ovvo atin olli lootu dok adingdingan elegit, ol wak iróng zara ciggek eherye buwe ci rugeto baling ngen looci keteehenye, een bui necu ci Nyoon wa bali aruwe ke.

⁹Ming anyak eeti imma iin k, anyik nonno kiziyo.

¹⁰Ming anyozik eeti imma kar atin kaggame illawa, okko atin enne aggamnye dede. Ming uduyai zoz ci eeto okko enne aruw nyatubata kadak, aruw atin enne nyatubata dede. Azi zoz necu ne, anyik ol wak Tamutaddēn alile kinimet zozzok kanyait zinzett cik alali.

Elegit ci iyowa loota todowai

¹¹Kicina bodok anna elegit imma ci iyowa loota todowai. Anyak enne oto ram ki iyoko mirkic ci ngen ingazi, abarik zin ozoz kiwagon ugguli ci addikire.

¹²Alingling enne doize ci elegit bali addikire mooti owu ke, kar kaanyik olli lootu kidingdinganit elegit bali owu ke, alal ngodoco cinne bali gerze oroot ke.

¹³Kar gon elegiti neci kutugu kaal cik avula etted ol biye, awa gon gwoo kikiya tamu-kenga rok looc kicinnet ol dok.

¹⁴Marrit enne ogon kaal cik əvula, anyozik zin nonno komizi ci ogone kaal zare cik elegit bali oowu ke, ulut zin enne olli lootu. Kar kuduwak ol kokovanta ngum ci elegto biya kize gool ci ongooolinné nege nonno, elegit bali abucane nyazuwata ke, imma ngatu ngen aruge dee.

¹⁵Anyozik baliye nonno komizi ci kar enne kutubuwek ngoot ririton ci elegit bali een oo ke bak ovongi, abunna ming ozozi kar kaanyik ol wak iróng orong kidingdinganit elegit ko kurukte kadaító.

¹⁶Adangek zin enne bôdok ol dook, cik kidik ki cik əddikire, itoit ki ngaalamit, duccák ki cik iróng een duccák abunna ming anyak baayenit atte ci əzzo icima nguma,

¹⁷kar iróng eeti imma utene icima uuta kaal ming iróng enne anyak baayenit ci een zar cik elegto icima nimira ci zar ciginnek.

¹⁸Orong zoz necu genyiz. Ming anyak eeti imma ci aggá, anyik nonno kikeb nimira ci zar cik elegit neci, een nimira neci ci eet ci diiri, eherye baayenti neci kete obet torkonom ki moten torkonom ki torkonom (666).

Onozzok 14

Nyoon ci tamu-kengo ki ol cik eeggín 144,000

¹Kicina zin anna bôdok Nyoon ci abile biye ci een zara Zion, ki ol cik eeggín ibbonget obon code ki ibbonget moten wec ki ibbonget wec (144,000) wak eherye zara cik Nyoono ki cik Baatinne ngumttinne ciggek.

²Kiziya zin anna muluk ci əkkü tamu-kenga oroi kiwagon maama cik arii, ajul bôdok ki borowoci. Kiziya anna bôdok muluk ci oroi ki ci əruk ol lokombet.

³Ebentek nege long ci een jor lecer ci alaano ki kaal wec wak aruge ko ki loddikire. Illoí rok eet imma ci edemez long neci kize ol cik eeggín ibbonget obon code ki ibbonget moten wec ki ibbonget wec (144,000) do niko cik aggá long neci, ol balik atiriz Tämütadden nogo loota ngatu.

⁴Eeggín néko ol cik iróng awul eletti ngaane, eci azunne eletti ciggek kizeto caale ne paz. Annu nege Nyoon rok nginti okkoye enne. Ataltai nege arrak oowa orgene ci ol cik diirik kar kanycozik nogo kizeto cik Tämütadden ki ci Nyoono, kar nege kizeto ol cik riilik loota ngatu.

⁵Illoí volong imma ci iyowa ütugettiné ciggek; eeggín nege ol cik abunna.

Acin Joni onozowé anjilonya iyo cik Tämütadden

⁶Kicina zin anna anjilo imma. Akul anjilo neci tamu-kenga. Anyak kaviyak cik abunna abak udut kar kuwahek ol wak lootu ki ol wak aavtte ütugetti do do ki booryyok ki ol dook loocowe.

⁷Egereny zin enne muluwe ci ąppwę azi ne, “Otongoolte Təmütəddən kar ıdingdingənnit nonno, eci ıkiyä iiteni ci okko enne ettedik ol lókiko. Idingdingənnit nonno wa eenyca təmu-keng ki looc, ki nyatapar ci ąddikirę ki moren wak erenane.”

⁸İkiyä zin anjilo ci een ram kő kar kize ne, “Ilıbtte, Ilıbtte olli orog ci ąddikirę een Babilon, orog ci aanyik ol dook loota kuudet merte ci aanyik nogo əlyakzət oroot.”

⁹Unuwa zin bədək anjilo wa een iiyo kő nogo, kar kegereny muluwe ci ąppwę, azi ne, “Ming ədingdingən eeti imma elegit ci mooti kő ki ririton cinne bük, kar kuruba baayenit ki zoz ci eherye ngumä icima atta,

¹⁰okko atin enne bük aud merte ci atin aanyik Təmütəddən komoze. Addutonik merte neci uduc cinne mozinto kibbit toc. Apirna atin enne oroot gwōoya kicinnet anjilonya cik alile ki Nyoon.

¹¹Kar bburreti ci əgidde ol nogo kő ottod udut. Illoj iiten imma ci iyebəze nege waz icima bəal ngati ol wak ədingdingən elegit ki ririton cinne, icima eet imma ci anyak baayenit ci zar ciginnek.”

¹²Azi zoz necu ne, anyik ol wak Təmütəddənən alile kanyait zinzetti cik alali, anime nəngitton kar kətəngoolte lətənnək cik Təmütəddənən kar kəməddə odohize ngati ətuwə zoz ci Yesu.

¹³Kiziya zin anna muluk ci əkkü təmu-kenga azi ne, “Teher zoz necu: Amayukte ol balik ədaiqo zoze ci anuwe nege Manyi, akane iyoko kuk.” Azi Vongizi ci Təmütəddənən ne, “Iny, iyebəz atin nege linglingone bali abunna ətəguzzə nege kə, annu atin nogo kaala cik ətəguzzə nege baize cinnəng.”

Achin Joni ciriyaininet ci lootu onozowę

¹⁴Baling koowa ebere kacinni diizoc ci voori kar Eeti ci aave diizoca kő “Ogon ki Ngerri Eeto” Aim luluk ci ataltali een dhahab əowę cinne, anyak ki cerecere ci lehedi atta.

¹⁵İkiyä zin anjilo imma iyowa Ceezə wa Təmütəddənən kar kutu Eet ci aave diizoca kő muluwe ci ąppwę, “Dima cerecere cunne ciriyaininto, eci ıkiyä iiteni ci ciriyaininto, eci ubunna ciriyaininet ci lootu.”

¹⁶Kar zin Eeti ci aave diizoca kő kotomowe cerecere cinne loota, kar zin kiciriyan kaal cik lootu dook.

¹⁷İkiyä zin anjilo imma iyowa Ceezə wa Təmütəddənən təmu-kenga, anyak enne bük cerecere ci lehedi.

¹⁸Iyowa anjilo imma ci anyak doiz ci gwōoyə əkkü itəla kar kegerenyek anjilo ci anyak cerecere ci lehedi kő muluwe ci ąppwę, ənnək ne, “Dima cerecere

cunne lehedi ko, kar luta oyau cik een vino alute keete ci atanak mane ci lootu ko, eci ibbireto oyau nake."

¹⁹Ettede zin anjilo cerecere cinne looc, uluta oyau cik vino neci kar kujuk nginti amacane merte ci aanyik Tamutadden kutubur nong.

²⁰Amacuye oyau nake kize merte orog abanyca, kar zin biyet kirikta kiwagon maama cik tawano ovvo ngati reeni mailnya obet rama (200) kar kize wun akuk woye vartangec.

Onozzok 15

Anjilonya turgerem ki zerenin turgerem

¹Kicina zin bodok anna tamu-kenga anyak baayenit imma ci addikire oroot aanya kiviret biyet: anjilonya turgerem anyaha zerenin turgerem cik vurrtak, eci zoze necu uk zin mozinet ci Tamutaddeno edeccai.

²Kicina bodok gilac ci ogon ki nyatapari ci addikire ci ongotane ki gwqq. Imma ol nek abile abanyce ci nyatapar ci addikire ko, eeggin neko ol balik ommog elegit ki ririton cinne ki nimira ci elegto. Anyak nege lokombet cik aanyik nogo Tamutadden,

³kar zin kebenit long ci Musesi dugait ci Tamutaddeno ki long ci Nyoono. Azi ne, "Addikire kar kizizec kaala cigunnek dok oroot, Manyi Tamutadden wa anyak Komiz dok, een bunnati ki zoz ci een dede kaal cigunnek ogoni inn, Alaan ci looccok dok.

⁴Ngene atin ci iróng ongoolinni inneta, Manyi, kar kanyahak dingdingon zar cigunnek? Eci innet d ci alili.

Avvu atin ol loocowé dook kar kivita kidingdinganti inneta, eci ol dook icinnet zoz cunne abunna ko."

⁵Imma vurrte ci zoz cu, kicina Ceeze wa Tamutaddeno tamu-kenga, Nginti Alile Oroot ming ooye.

⁶Iyokta zin anjilonya cik eeggin turgerem ki zerenin turgerem buk Ceeze wa Tamutaddeno. Aim nege rumanji cik azize, aim bodok kaal cik ogon ki dhahabi zinsettinne ciggek.

⁷Anyak gii code kaale cik eeggin wec aruge ko ngatinneng, aanyik anjilonya cik eeggin turgerem ko uduce turgerem cik eeggin dhahab, abbize mozinet ci Tamutaddeno. Abak atin Tamutadden udut.

⁸Ibbit zin bburreti Ceez wa Tamutaddeno, akk bburreti neci dingdingont ci Tamutaddeno ki doize cinne, iróng eeti imma iizo Ceez zee kottoit anjilonya wak eeggin turgerem ko zerenin wak eeggin turgerem.

Onozzok 16

Uduce turgerem wak anyak mozinet ci Tämütäddeno

¹Kiziya zin anna muluk ci ąppwę ci iyowa Céeze wa Tämütäddeno, ąnnęk anjilonya cik eeggin turgerem kō ne, “Qottę uduce nék eeggin turgerem kō kar үdüttek mozinet ci Tämütäddeno olli loötü.”

²Uk zin anjilo wa een oo, kar kündütök uduc cinne loç, kar zin bboroyowa cik auce anyaha morizi ci gerze kō kiyeltai elettine cik ol wak anyak baayenit ci elegto ki ol wak ądingdingan ririton cinne.

³Uk zin anjilo ci een rama, үddütök uduc cinne nyatapar ci ąddikire, kar zin maama kutuhuye ki iyoko biyeta cik eet ci ądahä, kar kaala cik aruge doqk nyatapare ci ąddikire kō kädaito.

⁴Uk zin anjilo ci een iijo үdütök uduc cinne moren ki ngintik erenane maam, utuhuye zin maama doqk kizeto biye.

⁵Kiziya zin anna anjilo wa abal maam ming azi ne, “Ettedi innä lokiko cigunnek jurrum,

eeni innä wa Alile Ode Tok, aave innä odohize, ilemi innä ming ettedi lokiko goole necu kō;

⁶eci nege oowa biye cik ol cigunnek alile kō ki arittok cik zoz ci Tämütäddeno, anyiu innä nogo biye kuudet ki ming ogon nege kō.”

⁷Kar zin anna kizik muluk ci iyowa itelä ming abariz zoz neci: “Iiny, Manyi, Tämütädden ci anyak Komiz doqk, een lokiko cunne dede, ettedi innä zoz jurrum.”

⁸Uddütök zin anjilo wa een węc kō uduc cinne ii. Anyozik zin ii komizi kar kovvoc ol kabur kiwagon gwaa.

⁹Ovoc zin ąburezi neci ol oroot zee kar zin ol kotorit zar cik Tämütäddeno, wa anyak komiz ci alame zerenin neko doqk, abarik utuburet iróng ngen urta münyen ciggek kar kidingdinganj nonno.

¹⁰Uddütök zin anjilo wa een tur kō uduc cinne lecer ci elegit ci mooti kō, ąjukozik zin alaanzet cinne nginti muhuri. Adait ol ahattı ciggek ngati abalace,

¹¹kar zin kotorit Tämütädden ci tamu-kengo marrit auce bboroyowa elettine ciggek, abarik abure iróng urta münyen ciggek zoze ci үtuguzzo nege.

¹²Uddütök zin anjilo wa een torkonom kō uduc cinne moro ci ąddikire azi zar ne Yuvurataz, odoit zin maama ciginnek kar kidimanek gool alaat cik ąvvu otone ci jeeni.

¹³Kicina zin anna vongizzok cik loryentäk iiyo ogon kiwagon nyeelwana; iyowa utuge ci elegit ci ogon ki ugguli ci addikire, okko bôdok iyowa utuge ci elegit ci mooti ki utuge ci aritoit ci volongo.

¹⁴Eeggan nêkô kuulo cik loryentäk ogon kaal cik avula, kar zin koot reena ngati alaat cik loqtu doq, kar kuluta nogo koot koorit illa iitenê ci addikire Tämütäddeno wa anyak Komiz doq.

¹⁵Azi Manyi Yesu ne, “Izikto jurrum, kakkunî atin anna kiwagon ogoryaiti! Amayuwé eeti ci ereya annita odohize kar kuzute kaal ciginnek, kar atin iróng enne okko ngadhirir kar aliyanî kadak nonno.”

¹⁶Ulutta zin vongizzowa nêk eeggan iiyo ko alaat dook ngatode ci akannek olli Ibûru zar cik een Armageddon.

¹⁷Uddutek zin anjilo wa een turgerem ko uduc cinne ngoot. Iyowa zin Ceeze wa Tämütäddeno mului ci oroi lecera, azi ne, “Utuguwé ubunna!”

¹⁸Abad zin borowoci kujul, kar kanyaha kirikirik ci appwe oroot. Illoj kirikirik imma ci ogon ki iyoko udut nginti aave eeti ci diiri loqtu ngatu, kirikirik ci dappwe oroot neci.

¹⁹Engere zin orogi ci addikire ko kize lak iiyo, kar orogjowa cik loqtu kuyukte. Aâda zin Tämütädden orog ci een Babilon wa addikire, kar zin kaanyik uduc ci abbize merte ci omozine enne.

²⁰Idimante ngintik aburuk maama kizeto buurani kar ngintik een joret kizzec to ne dakdak.

²¹Itazak zin ol teltelena cik addikire iina tamu-kenga, ming atiman ol eeggan coviyanya rama. Otorit zin nege Tämütädden zoze ci zeret ci ajukâ teltelen neke, marrit zeret neci ming gerza oroot.

Onozzok 17

Acin Joni onozowé ngaa ci een aliyat ki elegit

¹Ikiya zin annit anjilo çode anjilonyai nêk eeggan turgerem anyak uduce turgerem ke, kar zin kize ne, “Ijja kar kiyelei dezinet ci okko Tämütädden edeze ngaa ci een aliyat ommog veelek, nonno ci aave maame cik meelek.

²Ataguzzo alaata cik loqtu ko doq ki ngaa neci, ovvo olli loqtu doq ibbakce zoze ci aliyakzet cinne ko.”

³Kar zin anjilo kodonga annit Vongize ci Tämütädden rok balal. Imma nginati kicina ngaa neci aave elegte ci mari tet, adile ele doq zare cik odome enne Tämütädden, kar kanyak ootti turgerem ki oto omoto.

⁴Aim ngaa neci ruum ci anyak guul ci een loddinq kar bôdok ci märi, ataltali ruum cinne ogon kiwagon zürtentü ci een dhahab, ogon bôdok ki biyena cik eeggîn lêderet ki bôdok teltelen cik ataltali. Anyak enne buk uduc ci een dhahab åtte cinne, abbize kaala cik gerzek aliyakzetiñu.

⁵Eherye zoz cu ngumé cinne: Zar cik alugnye Babilon ci addikire Eeti aliyak dôök Ki kaal cik aliyakzetiñu loqtâ ngatu dôök.

⁶Kicina anna ngaa neci ming ibbak biyetä cik ol cik alile Tämütäddeno, ol wak ozoz zoz ci Yesu. Baling kicina anna nonno, kükuleya anna jen oroot.

⁷Annekä zin anjilo annit ne, “Nya ming ąkulek innä jen kô? Kokko atin anna koobeki zoz ci alugnye zoze ci ngaa necu ki elegit ci ottod enne kô, anyak ootti turgerem ki oto omoto kô.

⁸Imma elegiti bali icinnu innä ke aave bâliye, iyoko iróng ngen aave to, okko atin iyowa loowë neci wuunî ke kikiya kiditai. Imma olli lootû cik ngen zara ciggek keteherte buwe ci rugeto kanante ci lootû, ovvo atin ąkulek jen ming ovvo acin elegit, eci aave arrak bâliye, kar iyoko kizzi to, kar atin okko akku.

⁹“Orong zin zoz necu eet ci aziye zoz kar bôdok kanyak ki genyiz. Eeggîn ootti wak eeggîn turgerem kô ziiryok cik eeggîn turgerem aave ngaa necu kô.

¹⁰Eeggîn nege bôdok alaat turgerem. Uyukte alaata cik eeggîn tur, okko çode abal looc, ngen zin uggak kivita; majje ming okko enne abal looc, okko atin arrak aave doyoit.

¹¹Imma elegiti bali arrak aave ke, kar iyoko iróng ngen aave, een enne alaan wa een turge. Akkû enne alaate wak eeggîn turgerem ke, okko enne buk aditai.

¹²“Eeggîn oto cik icinnu innä een omoto kô alaat wak ngen kaggamtâ alaanzet, abarik ming utube ii çode, amuda atin nege alaanzet ki elegit buk ngatode.

¹³Anyak nege inoni çode kar kanycik komiz cinneng ki alaanzet buk elegit.

¹⁴Anyaha atin nege illa ci oore Nyoon, majje atin Nyoon ommog nogo marrît enne een Manyi ci mäçiginnu ki Alaan ci alaatu veelek. Ovvo ol wak annu nonno kô atahaltai kar kuzütte zoz cinne.”

¹⁵Annekä zin annit anjilo ne, “Ovvo maama cik meeplek icinnu innä kô, nginti aave ngaa ci een aliyait kô, eeggîn nege ol cik meeplek giir, ki looccok ki ütugetti cik ozoz nege aavtte do do.

¹⁶Okko atin elegiti ki oto omoto cik icinnu innä kô, amarine atin nege ngaa ci een aliyait kô. Egerzan atin nege nonno, aara rüumanî kavvü enne ngadhirir; adak atin nege ele cinne kar kutuzet nonno gwooya.

¹⁷Eci Tämütädden aarik zinzetti ciggek abunna edecak linglingon cinne ngati anyike elegit komiz kar kabal looc, zee kakat zoz ci Tämütädden molet.

¹⁸Imma ngaa ci icinnu jinna ko iyabzonik orog ci addikire een Babilon abal alaat cik lootu dook."

Onozzok 18

Libenet ci Babiloni

¹Imma bali vurrta kicina anjilo imma ming akku tamu-kenga. Anyak enne doiz ci addikire, kar zin looci katarane dingdingone cinne.

²Egereny zin enne muluwe ci abule: "Ilibe bai! Ilibe Babiloni orogi ci addikire! Ize enne c  ez ci abahe kuulo cik loryentak kar kize nyaperit ci vongizzok cik loryentak, een nyaperit ci iballi cik ngoronyik gerzek.

³Utug Babiloni ki ngaa neci, marrit loocowa dook uudet merte cinne aliyakzetinu. Otozo alaata cik lootu dook ki nonno, kar ol cik utene kaal loota dook kumudda itokz  t ngatinne baize ci gerze ko."

⁴Kizya zin b  dok anna muluk imma ci akku tamu-kenga, azi ne: "Iyokta orge necu, niga ol wagannik, kar atin ir  ng niga ozolu munyen ciginnek, kar atin ir  ng niga amudannu zeret imma ngatinne;

⁵eci munyen ciginnek adazte ovvo rok tamu-keng, kar Tamut  dd  n k  ada munyen ciginnek.

⁶Utuguzzek niga buk ngaa neci gii ci utuguw  k enne ol; Acaca kaal cik gerzek balik ogonekkung enne ig  ta. Kar edezit nonno, aanycik nonno kuud lak rama kaal cik utuguw  ung enne ig  ta.

⁷Aanycik nonno pirnanet ci appwe ki matiz ki baling aanyik enne ele cinne dingdingon ki botorzet. Imma zinine cinne odong enne ele, "Kaave anna kize alaan; ir  ng anna k  eni ngaa ci boye, kar ir  ng atin anna kalu uluw  a.'

⁸Iyoko zin, okko atin iiten code zerenina ommog nonno: daiz ki uluw  a ki magiz. Adak atin gw  a nonno ne lai, eci Manyi Tamut  dd  n ci etteddek nonno lokiko ko ci anyak doiz.

⁹Ming ovvo alaata wak lootu owoye ngaa neci, adak botorzet nogo dook ngatode acin atin nege bburret ci atuzene ngaa neci, alu atin nege kar kaarttek uluw  a looc zoze cinne.

¹⁰Otongooltte zin nege zoze ci pirnanet cinne, kar atin kibilet reena kar kutuluzzo: "Oll   nonga! Oll   nonga ngatunne! Orog ci addikire yej, Babilon bai, orog ci anyak komiz dook!

Ikiya libenet cunne ii code tok niko!"

¹¹"Aluw  k atin ol wak ataline kaal loota ngatu ko ngaa neci, eci illoi e  t imma ci kar kutuwa kaal cigpek.

¹²Eeggan kaala neké ziik cik ataltali ki dhahabi, ki biyen ki alben cik ataltali, rúumáñi cik azíze, anyak guul ci een loddíng, ki rúumáñi cik märík; ki keen wak azíze, ki kaal cik adimanai nyigite cik ongolwanu, keen wak adak oróbiya cik meelek, ki ziik icima biyen cik azíze;

¹³ki keen wak aarik ngaai dajinet kotongolit laala, ki lotagong wa abburutane ol ceezi, ki merten ki maal ci ingiroco, ki ovou ci aminkite oroot ki labina cik eeggín geeme; tiin ki izza; vartange ki kaal wak agurut nege kó; utene ol cik diirik búk.

¹⁴“Annek zin atin ol wak utene kaal kó nonno ne, ‘Babilon, oot kaala balik gon orongi inná kę ngatunne ne many. Ukuwé jainzet ki baiz wa abunna ne dakdak. Iróng atin bódok inná ngen amuda udut.’

¹⁵Imma ol wak ataline kaal nekó kó kar kizeto jain orge ci addikire kó, ovvo atin nege abile reena, ongoole atin zoz ci apirnane enne kó. Álu atin nege kar zin komozte,

¹⁶azí ne, “Olle nonga! Olle nonga ngatunne! Izeto gerze ngati orog wa addikire. Aim báliye enne rúum ci azíze oroot, anyak guul ci een loddíng ki ci märi, ataltali kaala nek eeggín dhahab ki biyen cik eeggín lédérét ki bódok teltelen cik voorik ataltali.

¹⁷Imma zin ii códé tok nikó iditai kaala neké ne lai! “Imma loddikire wak amacuc baburnya ki ol wak eron ki nogo kó, ki ol wak amuda dajinet ciggek nyatapar ci addikire, abile atin nege doók reena many.

¹⁸Ming ovvo nege edenya bbürret ci atuzene orogi ci addikire, egereny atin nege azi ne, ‘Anyak dede orog imma ci ogon ki orogi ci addikire kó?’

¹⁹Ovvo atin nege addutek todowa ootti ciggek, kar zin komozte kütuluzzo: “Olle nonga! Olle nonga! Orog ci addikire,

igok ol doók balik anyak ibet nyatapare ci addikire kę izeto nege ittok kaale cik orog cu! Okkoye ii códé tok iditai ittokzéet ci orog neci veelek!

²⁰Ataltto zin niga ol wak abakku tamu-kenga zoze cinne! Ataltto niga olli Tamutaddeno álide ki toniák ki arittok cik zoz cinne! Edez Tamutadden nonno zoze bali ogonekkung enne iget kę.”

²¹Idima zin anjilo ci okkomi Tamutaddeno ubunge ci addikire kar kujukék nyatapar ci addikire, kar kize ne: “Imma zoze ci jooro kó,

ajukonik atin orogi ci addikire Babiloni kó loqc, iróng atin arubjai udut.

²²Iróng atin ol aziye beninnok ngati ol wak ebene lokemba ki tetelinyai ki wak abu turet, iróng atin kaala neké doók ngen ogone ngatunne bódok.

Illoí eet imma ci alingling ngatunne bódok iróng atin arubjai ngatunne udut. Imma roi ci orowe rabaz iróng atin inná azii udut.

²³Iróng atin bódok gwáq ci urezo alanyit ngatunne bódok udut. Imma mului ci eet ci aruce ki buuwec, iróng atin inná azii orgé cunne bódok udut. Ovvo ol balik utene kaal kę nogo cik eeggín ol cik ąddikirę. Imma goolę ci ąruwę inná agura, itiyé looccók dök goolę ci gerze.

²⁴Umudai zin orgé ci ąddikirę een Babilon biyeta cik ąrittök cik zoz ci Támútäddeno ki ol ciginnek, ki ol balik uryukte loota ngatu dök.”

Onozzok 19

Innat ol Támútädden támú-kenga

¹Ma bali vurrtá kiziya muluk ci oroi oroot támú-kenga kiwagon koole ming awalwali: “Kinnatit Támútädden!

Akkú tırızenet ki dingdingon ki doiz ngati Támútädden cinna,

²eci tédinet lokikó cinne een zoz ci abunna kar bódok kize dede. Edez enne ngaa ci een aliyait wa ąddikirę bali egerzan looc ąlyakzete cinne. Acaca zin Támútädden ngatinne biye cik duccák ciginnek balik ąruwę ke.”

³Kar bódok ol neke kegerenyit kizeto ne: “Kinnatit Támútädden yaa! Okko bburreti ci iyowa ngati ngaa ci een aliyait kó okko udut.”

⁴Imma bali vurrtá, akatték zin loddikirę cik eeggín moten rama ki węc ki kaal cik aruge eeggín węc uzungtinne kar kidingdinganit Támútädden ngati aave enne lecera. Kar nege kizeto ne, “Een dede, kinnatit Támútädden!”

⁵Ikiya zin mului lecere ci alaano, azi ne: “Kinnatit Támútädden wanna, niga duccahá ciginnek dök, niga ol wak ąngoołinnu nonno, ol cikidik ki ol wak ąddikirę!”

⁶Kar zin anna kizik mulukwa cik ogon ki ol cik meelek giir, oroi kiwagon maama cik ąrii, ajul kiwagon borowoci: “Kinnatit Támútädden! Eci Manyitinna Támútädden wa anyak Komiz dök ci abal looc.

⁷Katalto zin naga kar kancik Támútädden zany kar kancik nonno kidingding! Eci ikiya iiteni ci okko Nyoon arucene, kar nyatirani cinne kidiman ele jurrum.

⁸Anyozik nonno rüüm ci voori een waruc, alanyit kizizi, anyozik nonno kitimanek ele.” (Iyela rüüm neci voori aburuc nyatirani kó kaal wak abunna ogon ol wak Támútädden alile.)

⁹Anneká zin anjilo ci Támútädden annit ne: “Teher zoz cu: ‘Amuyük Támútädden ol nek aawak enne rucenet ci ąddikirę Nyoono!’” Kar bódok enne kotorek, “Eeggín nekó zozzok cik Támútädden dede.”

¹⁰Imma ngatu kakateya anna nonno uzungtinne zoone ciginnek kar kidingdingan nonno. Maije enne ąnnéká ne, “Ma ogoni niko! Keeni anna ducait

ki innet ki gonoggu wak aggam zoz ci Yesu. Dingdingan Tamutadden do niko! Eci zoz ci obod ki Yesu ko ci ozoz arittowa ko.”

Acin Joni onozowe eet ci ottod vartangec ci voori

¹¹Kedenya anna tamu-keng ming ooye, kar zin anna kicin vartangec ci voori, imma Eeti ci ottod vartangec ko een eet ci abunna kar kize dede. Etted enne lokiko cinne jurrum kar kuk illa.

¹²Ogon ebere ciginnek kiwagon gwaq ci alanyiti, kar oo cinne kanyak lulukwa cik alaatu meelek giir. Anyak enne zar cik eherye eliye cinne, irong eeti imma agga kebinta, agga enne do.

¹³Aim enne ruum ci adunyonik biye, kar zara ciginnek kizeto Zoz ci Tamutaddeno.

¹⁴Annu aciiri cik tamu-kengo nonno, ottod nege vartange cik voorik kar kitimet ruumani cik anyankute kar kizeto voore kizizec.

¹⁵Iyowa utuge cinne nyatubat ci lehedi kar kuruwe enne ol cik lootu veelek. “Abal atin enne nogo coole ci alaanzetu ci een ziit.” Kar enne koroc ngin wagon amacane merte kar kiyela mozinet ci Tamutaddeno wa Addikire anyak Komiz dook.

¹⁶Imma ruume cinne ki azana eherye zara ciginnek kete: ALAAN CI ALAATU KI MANYI CI MACIGINNU.

¹⁷Kar zin anna kedenya anjilo ci tamu-kengo ming abile koora, kar zin kegerenyek iballi cik akul taddenu dok muluwe ci abule, annen ne, “Ivita, idongte dok ngatode ngati adahe dainet cik jatinu Tamutaddeno,

¹⁸kar atin adait eletti cik alaatu, loddikire cik aciiru ki ol cik okkomi, ki vartange ki ol wak ottod nogo ko, ki eletti cik ollu dok, macigi ceezu ki duccak, cikidik ki cik addikire.”

¹⁹Kedenya zin anna elegit ki alaat wak lootu ki aciir ciggek alute kar koorit Eet ci ottod vartangec ko ki aciir waginnek.

²⁰Maje zin da elegiti aggame, nonno ki aritoit ci volongo, ogonek nege kaal cik avula ko elegit. Imma zoze ci avula utugu enne ke, alaba enne ol wak anyak baayenit ci elegto kar kidingdinganit ririton cinne. Kar rama ngatinneng kujuktozik rugetet gwoq ci apadpadi oroot.

²¹Kar zin gonoggja kurukte nyatubat ci iyowa utuge ci Eet wa ottod vartangec ko, kar iballi dok kadait eletti neke.

Onozzok 20

Acin Joni onozowe loryenit ming ecебje erkitok ibbong code (1,000)

¹Kicina anjilo ci Tämütäddeno ming aluccai tämu-kenga. Anyak jooro cik oowe enne loók neci wüuní kę kar zin kanyak atta diditac ci addikire.

²Aggam enne uggul ci addikire, een enne bōdōk uwat ci addikire unuk dā, een enne loryenit ci een zara Sitan, kar zin enne keceb nonno erkítok ibbong cōde (1,000).

³Ujukék zin anjilo nonno loók neci wüuní kę, kar zin kunyug utug ci loók neci joorone, kar zin iróng Sitani bōdōk alut olli lootu zee kedeccai erkítowá ibbong cōde. Baling utubte erkítowá neke, kar zin atin koogjai koto arrak doyoit.

⁴Kedenya anna leceret cik aavtte ol cik anyonik komizi kar kettedit lokikó. Kar anna kicin vongizzok cik ol balik uryukte zoze ci edemze nege zoz ci Yesú kar bōdōk uwahek ol zoz ci Tämütäddeno. Iróng nege baliye adingdingan elegit icima ririton cinne, iróng bōdōk nege anyak baayenit ci aave ngumttinne icima azzine. Ivttak nege ruget kar kabalit looc ki Kiristó erkinya ibbong cōde (1,000).

⁵Ovvo ol balik abal looc ki Yesú kę ingazi daize ci oowu. Maije ol uggak balik adaito kę iróng ngen bōdōk obodak ruget zee kutubte erkítowá cik eeggín ibbong cōde (1,000).

⁶Amuyuk atin Tämütädden ol ciginnek alile, ingazi daize ci oowu. Okko daizi ci een vürrüt kę iróng anyak komiz ngatinneng, abarik ovvo atin nege eeggín olli wawaco Tämütäddeno ki Kiristó kar atin kabalit ki nonno looc erkinya ibbong cōde (1,000).

Ommog Tämütäddeten Sitan

⁷Ming utubte erkítowá nék eeggín ibbong cōde (1,000) kę, oogjai atin Sitani loowę ci wüuní kal ngati ecébjine enne.

⁸Kar atin enne kuk kylut olli lootu, vatanine: ido, idoliya, jeen, ki nyege cik lootu eeggín węc. Okko alaba ciko Gog ki Magog kar kuwe illawa. Eeggín nege koole ci atubo ki azac titime ci liil ci addikire.

⁹Avvu atin nege loocowę dōk kar kivita kuburuwet nyaperit ci olli Tämütäddeno, orog ci irez enne Tämütäddeten oroot. Maije gwaa ikiya tämu-kenga rok looc idita nogo ne lai.

¹⁰Imma loryentí bali alut nogo kę, ujukozik gwoq ci apadpadi oroot, nginti ajukonik elegiti ki aritoit ci volongo. Apirna atin nege nginati tūp kaal udut.

Apak Tämütäddeten lokikó ci ol wak ingazi daiza

¹¹Kedenya zin anna lecer ci voori addikire ki Eet ci aave lecere neci. Kar looci ki tämu-keng kiviret ngati aave enne, illoj zin ngin imma cinneng ci ovvoye nege.

¹²Kar zin anna kicin ol wak adaito, cik addikire ki cik kidik buk, abile nege oowe ci lecero, ooye zin buwani. Oowe zin bui imma, een neci buk ci rugeto. Ettedozik lokiko ol wak adaito gool bali ogone nege kaal ki ming eherye buwanine.

¹³Ujuk zin nyatapar ci addikire tadden ol balik adaito ke, aanyik zin daizi ol balik adaito ke ki ngati daizo ko dok kiyeltai, kar ngenngene ketedozik lokiko goole bali ogone enne kaal.

¹⁴Kar zin daizi ki nginti daizo kujuktozik koot gwooye ci apadpadi oroot. Een gwaa neci ci apadpadi udut ke, daiz ci vurro.

¹⁵Ming iróng zara cik eet imma eherye buwe ci rugeto, ujukozik enne kuk gwooye ci apadpadi oroot ke.

Onozzok 21

Acin Joni tamu-keng ci een jor ki looc ci een jor

¹Kicina zin anna tamu-keng ki looc ci een jor, eci tamu-kengi ki looc bali oottinu ke izzec to ne dakdak, izzi zin nyatapari ci addikire imma to.

²Kedenya orog ci Alile, een Jerusalem ci een jor, iyowa tamu-kenga ngati Tamutaddeno, kar zin kidiman ele ogon ki nyatirani ci aime kizizi kicin mac cinne.

³Kar anna kizik muluk ci abule akk lecera, azi ne, “Iyoko aave nginti abahe Tamutadden olle, kar atin enne kabak ki nogo. Ovvo atin nege eeggin ol ciginnek, okko atin Tamutadden eliya abak ki nogo kar enne kize Tamutadden cinneng.

⁴Avila atin enne tilalo eberene ciggek. Izzi atin bodok daizi to icima mozinet icima uluw icima ucez, eci kaala balik reentik ke izzec to ne dakdak.”

⁵Kar Eeti bali aave lecera ke kize ne, “Kogonni anna kaal dok kizeto cik adimanai jor!” Kar zin enne bodok kize ne, “Teherik zoz necu looc, eci zozzow eeggin dede agano ki tuwenet.”

⁶Ize zin enne ne, “Ubunntta kaala dok. Keeni anna Kananet ki Turnenet, kakane anna kar kedecak. Imma ngati eet ci aruk koor, kanyike atin anna maam ollin eberece ci maam cik rugeto.

⁷Imma eeti ci anime nongitton dok, aragiz atin enne baiz cu, kokko anna atin keeni Tamutadden cinne, okko atin enne een dolec cinanni.

⁸Maije ol wak ongool ol ko, ki ol wak iróng atuwe, ki ol wak munyaen, ki ol wak amuny ol, ki ol wak eeggin aliyak, ki ol wak irez agura, ki ol wak ala todoy yok ki volongnyok, een gwaa ci apadpadi oroot ko cinneng. Een necu daiz ci vurro.”

Jerusalem ci een jor

⁹Ikiya zin annit anjilo cōdē anjilonyai cik eeggin turgerem kō, balik anyak uduce turgerem abbize zerenina kar kize ne, “Iffa, kiyelək̄i atin nyatiran, ngaa ci Nyoono.”

¹⁰Kar zin enne kodonga annit Vongize ci Tāmūtāddēnō onozowē okkoyya biye ci əddikirē wuunī oroot, kar kiyeləyā orog ci Alile, wa een Jerusalem, əkkū tāmu-kenga ngati Tāmūtāddēnō alucak lōc.

¹¹Aanyik dingdingoni ci Tāmūtāddēnō orog neci katalany, okko lanyci cinne ogon kiwagon be ci een zara jasper əzize alanyiti, ataltali bōdōk ki iyoko kirijaja kō.

¹²Anyak əluwā ci əppwē wuunī kaldang ki arranet omoto ki rama, ki anjilonya omoto ki rama ebekce arranete. Okko arranete eheryē zara cik booryyok cik Israilo eeggin omoto ki rama kō.

¹³Anyak dā arranet iyo otone ci jeenj, iyo otone ci idowō, ovvo arraneta cik eeggin iyo aavtte otone ci idoliya, kar arraneta cik eeggin iyo kavvuto otone ci nyigjo.

¹⁴Okko əluwā ci orog ci əddikirē eenyce loqtā biyene cik itirene eeggin omoto ki rama, eheryē zin zara cik toniak cik Nyoono omoto ki rama.

¹⁵Okko anjilo ci ozozika annit kō, anyak keet ci adimanai zurtente ci een dhahab, kar kiyab orog ci əddikire kō, ki arranet ki əluwā keeta.

¹⁶Adimane orogi neci kütüğü ki cəndui ci anyak abanyo wēc cik atubo dōk. Iyab enne orog keeta kar kuruba ming anyak mailnya ibbong cōdē ki obet wēc (1,400) kutubto wuunzətə abanyo wēc veelek.

¹⁷Baling iyab enne əluwā cinne, eeggin moten torkonom ki tur mitirnya tāddenə. Een necu yabzinet ci eet ci diiri, okko bōdōk anjilo ci Tāmūtāddēnō iyab kaal niko buk.

¹⁸Eenyce dā əluwā neci biyene cik azi zar ne jasper ataltali ki teltelena, kar zin orogi ketehenyə zürtenite ci een dhahab caale paz, kütüğü ki kirijaja ci ataltali.

¹⁹Ehəddə biyena cik abilne əluwā ci orgu kō kizizəc. Een be ci itirene əluwā oowa kō een zara jasper, okko be ci itirene əluwā ci een rama kō een zara sapphire, okko ci een iyo kō een zara chalcedony, imma ci een wēc kō een zara emerald,

²⁰okko be ci itirene əluwā een tur kō een zara sardony, okko ci een torkonom kō een zara carnelian, okko ci een turgerem kō een zara chrysolite, okko ci een turge kō een zara beryl, okko ci een torkoc kō een zara topaz, okko ci een omoto kō een zara chrysoprase, okko ci een omoto ki cōdē een zara jacinth, kar zin ci een omoto ki ram kō een zara amethyst.

²¹Ovvo arraneta cik eeggin omoto ki rama kó eenycái biyene cik voorik per eeggin omoto ki rama bük, eenycái arani códé biye ci voori per. Okko gool ci addikire orgú kó eenycái zúrtenté ci een dhahab ci caale paz, ogon kiwagon kirijaja ci edenya inná eet eci goola.

²²Ngen anna kicin Céez wa Támútáddéno orgato, marrít Manyi Támútádden wa anyak Komiz doók ki Nyoon nogo cik eeggin Céez wa Támútáddéno.

²³Iróng orogi orong ii icima nyélok kar kataran loóc, marrít dingdingóni ci Támútáddéno ataran loóc, okko Nyoon een urez cinne.

²⁴Ovvo atin olli loótu owo ojonun ki urez cinne, kar alaata cik loótu doók kanyaktak itokzet cinneng orog ci addikire.

²⁵Iróng arraneta cik orgú atin anyuge udut, eci illoí atin báalín nginati.

²⁶Anyahak atin olli loótu dingdingon ki ngolinet ngini neci.

²⁷Illoí atin gii imma ci anyak munyen kar kítto ngini neci, icima iijo eeti imma ci ogon kaal cik gerzek, abarik iijo ol cik eheryé zara ciggék buwe ci Nyoono rugeto dō niko cik aavtte orgé neci.

Onozzók 22

Lil ci rugeto

¹Iyeleyá zin anjilo liil wa árik maama cik rugeto cik caalek paz, áriya lecere ci Támútáddéno ki ci Nyoono,

²okko orgene ci gool ci orgú addikire. Imma titimoí cik liil neci, anyak keet ci rugeto, abbirná keet neci oyáu lak omoto ki rama erkita, aári nyelowi doók. Ovvo varanya cik keet neci eeggin cik angaru ol loota doók.

³Izzi atin torinet imma to orgé neci udut. Aave leceri ci Támútáddéno ki ci Nyoono orgé neci, kar duccahá ciginnek kalac nonno.

⁴Acin atin nege ngum cinne ele, kar zin atin zara ciginnek keteherte ngumttinne ciggék.

⁵Izzi atin rok báalín to, iróng atin nege bódók orong urez ci atukule icima koor, eci Manyi Támútádden ci een tukulec. Abal atin nege loóc udut.

⁶Anneká zin anjilo ne, “Eeggín zozzowá néke dédé. Okko Manyi Támútádden wa aggám vongizzok cik áríttoú kó ittoná anjilo cinne kiyélek duccák ciginnek kaal cik ovvo atin iiná ataman.”

Oboda atin Yesú ataman

⁷Azi Yesú ne, “Aarta iin! Kokko anna kákkuni ataman! Amayuwé eeti ci azunne zozzók cik iyelttai buwe cu.”

⁸Imma anna Joni, kiziya kar bôdôk kicin kaal nêkê dôök. Kar zin bali kaala cik kiziya anna kar bôdôk kicina kô, kakateya uzungtti loç zone cik anjilo bali iyelékâ kaal nêkê kê, ngati kâdingdinganî nonno.

⁹Maijé enne annekkâ ne, “Ma ogoni zoz necu! Kéenî anna ducâit ci Tämütäddeno ki innetâ bük, ki gotonogget wak eeggîn arıttok cik zoz ci Tämütäddeno ki ol wak azunne zoz ci eherye buwe cu. Dingdingan Tämütädden dô niko!”

¹⁰Annekâ zin enne annit ne, “Ma orodi zozzok cik iyelékî Vongizi ci Tämütäddeno buwe cu, eci ize ojon iiteni kar kaala neko kutuguzze.

¹¹Anyik eet ci gon ogon kaal cik gerzek kemedak kutugu kaal cik gerzek; ma eeti ci munyenu, anyik nonno kemedak munyen; anyik eet ci ogon kaal cik abunna kameda kutugu kaal cik abunna; imma eeti ci alile, anyik nonno kameda kabak baiz ci alile.”

¹²Annekâ zin bôdôk Yesu ne, “Aarta dâ iin jurrum, kokko anna kâkkuni ataman! Kanyai anna muci cinanni, kanyike atin anna eet imma góole ci utuguwe enne kaal baize cinne.

¹³Kéenî anna Kananet ki Turnenet, oo ki vûrrut, kakane kar kedecak.

¹⁴“Amayukte ol wak uuny rûumani ciggek, agano atin nege ki keet ci rugeto kar kittozzo arana koot orgê ci addikire ecito.

¹⁵Imma ol cik ogon kiwagon urzi aavtte reene ci orog ci addikire kô, aruk agura, eeggîn aliyak, amuny ol, ala tòdoyyok kize tämütäddenet ciggek, kar kabaito volonga.

¹⁶“Anna Yesu, kittonakkung anna anjilo cinanni kar kuduwaung iget ol wak atuwé keleciyanai dôök kaal neko. Kéenî anna lolac kar kize dolec ci doolik Davide, kar bôdôk kize dhumoc ci ngerretinu kô.”

¹⁷Ize Vongizi ci Tämütäddeno ki nyatiran ci Nyoono ne, “Ijja!” Anyik eet ci aziye kize ne “Ijja.” Ming anyak eet ci aruk koor, anyik nonno kikiya; kar ming orong eeti imma maam, anyik nonno kidima muci ci maam cik rugeto ollin.

¹⁸Kaduwakkung zin anna Joni igeta dôök ol wak aziye zoz ci iyela Vongizi ci Tämütäddeno buwe cu: Ming otornik eeti imma giî imma buk ci Tämütäddeno kô, otornik atin Tämütädden nonno zerinin cik eherye buwe cu kô.

¹⁹Ming aara eeti imma zoz imma buwe ci iyelékâ Vongizi ci Tämütäddeno kô, engera atin Tämütädden taban cinne keete ci rugeto ki orgê ci addikire alile, cik eherye buwe cu kô.

²⁰Okko eeti ci ibbac kaal neko, azi ne, “Iny, kâkkuni anna ataman.” Nonno nenen, ijja, Manyi Yesu.

²¹Anyik bai deten ci Manyi Yesu kavvu ngati olli Tamutaddeno dook. “Nonno nenen.”

Esclarecimento

Trata-se de iniciativa particular, com os seguintes objetivos: (i) colaborar para divulgação dos diversos textos bíblicos disponíveis, e, (ii) facilitar o acesso a esses textos, inclusive por meio de download.

Todo esforço em tornar a Palavra de Deus acessível a todos, em quaisquer localidades e falantes das mais diversas línguas, precisa ser um objetivo de todos os que são guiados pelo Espírito Santo. Ele inspirou o profeta Jeremias a dizer “não ensinará jamais cada um ao seu próximo, nem cada um ao seu irmão, dizendo: Conhece ao SENHOR, porque todos me conhecerão, desde o menor até ao maior deles, diz o SENHOR” (Jer. 31:34).

Jesus, também, falou assim: “e será pregado este evangelho do reino por todo o mundo, para testemunho a todas as nações” (Mat. 24:14).

Muitas organizações foram constituídas com o propósito de fazer a Bíblia disponível nas diversas línguas. Não é uma tarefa simples. Anos de trabalho, dedicação e entrega são necessários para esta tão extraordinária missão.

O texto deste trabalho está disponível na internet, em páginas eletrônicas de organizações que produzem ou divulgam bíblias, sem acréscimos de notas ou comentários. Assim, reconhecendo e respeitando os direitos que possuem sobre seus trabalhos, incumbe a todos os que amam a Palavra de Deus, o esforço em contribuir para amplificar sua divulgação.

Se possível, faça download do texto, para que sejamos, também, guardiões da Bíblia, e, com isso, preservando-a para as futuras gerações.

Divulga a Palavra de Deus, ela mostra o Caminho e permite a todos, que se conheça Sua vontade, em todos os lugares e épocas.

Marcel da Glória Pereira
2021, Vitória/ES - Brasil